SOCCIS

Sermo

De SS.

24

I
00059

2- 10 2 22

BIBLIOTECA
DE LA
UNIVERSIDAD DE SALAMANCA.

Sala Est. Tab. Núm.

N° 59

2 – 12 – 3 – 22

~~Num. 13. Cax. 5. num. 24.~~

I
00059

618457782

Incipiunt sermones notabiles valde: ⁊ multū formales fratris Socci ordinis Cisterciēn. de sanctis sic nuncupati cū de suco id est de medulla sacre pagine stilo sub eleganti exquisitissime sint collecti. ⁊ primo de sancto Andrea.

Sermo. I.

Venite post me Mat. iiij. Beatus Bernh. exponēs verbuz ꝓpositū dicit ꝑ hec verba. Duos nos oēs ad eternitatē vocat. q̄ duobus modis venim⁹. s. mala deserēdo ⁊ bona faciēdo: ⁊ in hoc verba ꝓposita in duo diuidunt. Primo em̄ a malis reuocamur. Secūdo ad bonū hortamur. Primū ibi: venite. Secūm ibi post me. Malū aūt a quo ꝑ hoc verbū venite reuocamur: surgit a triplici radice. s. a peccati feditate. a carnis voluptate. ⁊ a mūdi vanitate. Ab his em̄ tribus recedere nos oportet si ad regnū suū volumus deū seq̄. Nā primos odit. scōi nō placēt. tercij sūt inimici. De primis nā q̄z dr Eccles. xij. Altissimus odio habz pctōres. De scōis dr Ro. viij. Qui in carne sunt deo placere nō pñt. De tercijs dr Jac. iiij. Qui vult eē amicus hui⁹ seculi inimicus dei cōstituet. Scim⁹ aūt q̄ omēs qui in dei sunt odio. aut displicentia. aut inimicicia regnū celoz nullaten⁹ conseq̄untur. oportet ergo vt si post deū venire cupimus ab his tribus lōgius recedam⁹. Dū si decreuerimus facere sciēdū est q̄ a peccatis ꝑ pniam. a carnis voluptate ꝑ resistētiaz. et a mūdi vanitate ꝑ displicētiā recedere nos oportet. ✠ Prio ergo volētes ad dei vocatōem recedere a pctis hoc ꝑ pniam fieri oportebit. Dr em̄ in Ezeb. Si pniam egerit gēs ista a malo suo. agā ⁊ ego pniaz sup malo q̄d cogitaui vt facerē eis. Nō aūt dñs ageret pniam sup malo q̄d cogitauit inferre nobis. nisi q̄ pcta nostra ꝑ pniam sint deleta. Hinc ack. iij. Penitemī ⁊ cōuertimī: vt deleant̄ pcta vestra. Vt aūt pnia nostra sit efficax ⁊ pfecta. dz se ad oīa loca diffundere in quibz peccata sunt cōmissa. q̄d taz figura q̄z scriptura lucide declarat. Figura sic. Deuter. iiij. legit vbi dr. Omia loca in quibus ante letari cōsueuerāt crinium laceratōe cō pleuerunt. similit scriptura idem oñdit sapien. xi. Per que quis peccat ꝑ hec ⁊ torquetur. s. penitēdo. Oportet enim medicinam ad hoc vt sit efficax ad omnē locū peruingere in quo latuerit morbꝫ peccatoꝝ. Sunt autem duo vt ait Augu. que peccatū pficiunt. s. voluntas ⁊ opus. Volūtas in corde. opus in corpe. Ad eadem duo necesse est vt pnia se diffundat vt vicz in corde penitēdo doleat. ⁊ corpus in ope penali satisfaciat. vt sic peccatū in corde ꝑ cōsensus inclinatōnem. ⁊ in corpe ꝑ opis perpetratōnē pficit. sic etiā penitētia vera ex cordis cōtritōe ⁊ corpis satisfactione compleat. Hinc est q̄ cum in oī peccato aīma primo dat cōsensum. et exide corpus pcēm opere pficiat. ideo oportet exigēte iusticia vt aīma priusq̄z corpus puniatur vel hic sufferēdo dolorē pñe vel in inferno patiēdo tormēta miserie. vt sicut aīa ꝓcessit corpus in culpa dando cōsensum. sic etiā ꝓcedat ad tormētū. Et ex hoc satisfactum credimus q̄stioni simpliciū dicētiū illud ezech. xviij. Non est equa via dñi in eo q̄ aīa exurta corpe pena plectit̄ ꝑ culpa que in corpe ē cōmissa. q̄z oē pctm̄ aīa prior inchoat dando cōsensum. ⁊ q̄z prior est in culpa dz etiā in pena merito esse prima. Q̄z aūt ipa aīa prima sit in culpa apte dicit Aug. Omne peccatū adeo est voluntariū vt si non sit voluntariū non sit peccatū. Hinc Bern. Peccatum in foribz est: sed nisi apias dādo cōsensum nō intrabit. Pōt quidē inimic⁹ excitare tēptationis motum: sed in te est si volueris dare cōsensum. ⁊ nemo nostrum in hoc certamīe deiciet̄ inuitus. Unde sicut cogitatio illicita deformat affectio vulnerat. sic cōsensus aīmā necat. ideo anima erit prior in pena: vel hic dōēldo vel illic penam sufferēdo. hic Jheronimus Reuera non potest corrumpi caro nisi mens fuerit ante corrupta. erit ergo anima prior in pena quia carnem precessit in culpa. Postq̄z autem peccata per penitentiam sunt deleta. ideo ne alia illabantur que grauiꝰ oportet penitere carnis voluptati ē fortissime resistēdū. Qui ei vt dr ec. xxiij.

Baptisat a mortuo & iterꝫ tãgit mortuũ qđ ꝓderit lauatio eius? laui pedes meos vt dr in Cant. quomodo iterum inquinabo eos. Ut ergo post pmam puritas cõseruetur secundo voluptati carnis pᵒ ꝑ resistentiã est fortissime obuiandum. vt quotiẽs mentem de illecebris pulsauerit. statim ei aditus per fortissimã resistẽtiam deneget. quia si ꝺnuo admitteret fieret nouissimus error peior priore. quod ꝑ nullum modũ potest melius fieri ꝯ si omẽs occasiones peccati penitus respuamus: omẽs sensus nostros ab omi intentiõe diligẽtissime auertẽtes. Sicut dr Ecclesiastici. Virginẽ ne cõspicias ne forte scandalizeris in decore illius. Unde dicit Grego. Non licet intueri quod nõ licet concupiscere. Eas occasiones gl'atur se declinasse Sara Thob. iij. di. Nunꝯ cuꝫ ludẽtibꝰ miscui me nec cum his qui in leuitate ãbulãt participem me pbui. Et idᵒ subsequit amplius gloriãdo. Nunꝯ viꝫ cõcupiui & mundã seruaui animã meã ab omi concupiscẽtia. Facilime aũt voluptati resistimus si semp cogitamus illud Gre. Momentaneũ est qđ delectat eternum vero qđ cruciat. Et iõ hãc stultam commutatõꝫ null? facit nisi penit? stult? ℣ Tercio venire iubemur a dño vt mꝺ vanitate & hoc per displicentiaꝫ. Ad hanc displicẽtiam facilime ꝓuenimus si ea que mũdi sunt subtiliꝫ perlustramus. Est eĩ tot & tantis malis & venenatis infectionibꝰ exuberans vt vere considerãti oporteat displicere. Sic enim ait Grego. Aliq̃ndo nos mũdus retractat a deo nũc vero tãtis ꝓplagis plenus est vt ipe iam mũdus nos ũuitet ad deum. Sunt enim tria in mũdo que ipsum faciunt omnio displicere. quia decipit. deficit & interficit. Decipit quia ꝓmittit sufficientiam quam non soluit: sed quanto plura acquirimus tãto nos facit amplius indigere. Cum eñ ꝓmittat dulcia pulcra et delectabilia & oĩa bona: priuat nos veris bonis pulcris dulcibꝰ & delectabilibꝰ. Unde Grego. Si bonũ diligit mens in bonis melioribus id est in celestibꝰ delectet. Si aũt malũ mentuatur eterna mala oĩbꝰ malis seculi ꝓponant. Secõ mꝺs deficit: Mã si aliquid nature bonitatis esset in mꝺo tñ quia nõ permanet ꝺz merito displicere. Sic eñ dr Jo. Mũdus trãsit & cõcupia eius. Quid ergo ꝓderit hoĩ si vniuersum mꝺm lucretur &c Tercio mũdus interficit. sic eñ dicit Job. Ducũt in bonis dies suos & in pũcto ad inferna descendũt. Amicus eñ seculi inimic? dei constituit. Inimicos aũt ꝺmergit in mare & ꝓcurat eos in posteriora obprobriũ sempiternũ dabit illꝝ qđ est miserabiliꝫ occidere. ℣ Sequit scdm principale scilꝫ post me. In quo verbo hortat nos dñs vt eum in bonis que ĩ seipo nobis ꝓponit imitemur. q̃ in tria bona tpalia diuidunt. Propposuit eñ nobis in seipo corpalem operatõꝫ. penalẽ tribulatõem. & virtualẽ exercitatõnem. Primũ nobis ꝓposuit in sua cõuersatõne. Scdm in passione. Tertiũ in virtutũ exhibitione. In his eñ tribꝰ dñm sequamur: si tñ ipm ꝓsequi desideramus. Dicio ergo dr ꝓposuit nobis in seipo corpalẽ operatõem in eo q oĩa que operatus est nõ ꝓpter se sed ꝓpr nos operatus est. quippe qui sibi ipi sufficiẽs nihil eoꝝ que fecerat indigebat. Hinc Esa Oĩa opa nostra dñe operatus es nobis. q ñ opa dei vocat sed nostra. q nõ sibi sed omia fecit nobis. qđ aptius dr aplus. Oĩa ꝓpter electos &c. Sic & nos oĩa nostra opa non ꝓpter nos nec ꝓpter aliquid aliud extra deum: sed ꝓpter solũ deũ & eius bñplacitũ faciam? nihil nobis reseruãtes qđ non cũ bona conscientia eius laude valeat exhiberi. qđ fidelis ꝓphta fecerat qui dicebat. Nõ nobis dñe non nobis. quod etiã monet apls. i. Cor. x. Oĩa quecũq facitis ad gl'am dei facite. Item Col'. iij. Oĩa in noĩe dñi nri facite. Et iterꝫ Non ad oculũ seruientes quasi hominibꝰ placentes: sed deo qui ꝓbat corda. Nullum ergo bonum opus q̃tumcũq de genere boni erit meritoriũ apud deuꝫ quod non per intentionem ad dñm ordinet. Nec in hoc vt ait Bernarꝺ. amittimus aliquid sed plurimum lucramur si opera nostra damus domino commutantes ea in melius. Nam ex hoc nobilitantur. augmentantur. & perpetuantur. Nobilitantur ex nobili subiecto quod est deus. Quicquid enim generoso deo et nobili attribuitur: ex sua videlicet virtute totum efficitur generosum.

Scdo opa nostra data deo augmentãtur quia accipiẽs nostra dat nobis sua· vt quic quid minus est de nostro p sua opa supple/ amus· de quibꝫ opibꝫ dr Sap. iij. Oẽ au rum in compatõe eius arena est exigua ⁊ tã ꝑ lutum estimabit· Tercio perpetuantur: Deus enim cum sit eternus in se perpetuat omia sibi data Eccle. iij. Opa dei pseuerãt in eternũ Eccle. xxiij. Fundamẽta eterna su pra petram solidata. Cui cõsonat apls. i. co rin. iij. di. Fundamẽtũ aũt aliud nemo põt ponere pter illud quod positũ est: quod est xps ihesus D Scdo, proposuit nobis de us in seipo penalem tribulatõem· nec ĩ bis aliquid, pter seipm ptulit. sed p nobis vo/ lens vt ⁊ nos aliquid, pter eum sufferam? ⁊ taliter vt sicut ipe pro nobis gaudens est passus dicente apl'o ad Heb. Qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem cõfusione cõtẽ pta· sic ⁊ nos gaudẽtes, pter eum quicquid occurrerit sufferamus. Quod vt facilr vale amus tria sunt nobis frequẽter de nris tri/ bulatõnibꝫ cogitãda. s. quia leuius purga/ mur· ab inferno securamur· ⁊ sublimi? pre/ miamur. Hec tria fidelr considerata tribu/ latõnis nostre leuigãt omẽ pondus Primo dico leuius hic purgamur. Cum. n. oĩ pctõ debeat pena: multo leuius hic in foro mise/ ricordie ꝙ in foro iustitie punimur· testãte Eze. iiij. Diem pro anno dedi tibi. ac si di cat. Sicut leuius ⁊ breui? est puniri p diem ꝙ p annum: sic leuius est puniri in pñti tpe ꝙ in futuro. Hinc Job. vi. Qui timet pru inam irruet sup eum nix· per pruinã leuez ⁊ tenuẽ· p niuem vero, profundã tribulatõnem volens intelligi. Scdo p tribulatões pñtes ab inferno securamur· Dr enim naum. i. Nõ cõsurget duplex tribulatio. Unde de hic ca/ stigatis statim subiũgit. Afflixi te ⁊ nõ affli gam te vltra: ⁊ nũc cõteram virgam de dor/ so tuo ⁊ vincula tua dirumpã· Hinc a poc. ij. Qui vicerit pñtes tribulatões nõ lede/ tur a morte scda. i. ab inferno. Hinc puer. xxiij. Percute filiũ tuum virga: ⁊ liberabis aĩam eius a morte. Tercio sublimius pmi amur. Nam ꝙto hic deo verius assimlam̃ ĩ patiẽdo: tanto illic glorioſius sublimamur Hinc. ij. Corin. iiij. Id qd momẽtaneũ est ⁊ leue tribulatõnis nostre: supra modu ĩ sublimitatẽ eterne glorie pondus operatur in nobis Mat. v. Beati qui psecutõem patiũ tur, pter iustitiã: qm ipoꝝ est regnũ celo rum E Tercio, posuit nobis deus in seipo virtutũ exercitatõem· qr nulla sine vir tutibꝫ poterit esse salus. Dicit em Bernar. Quãtũlibet crucies quãtũlibet te afflictes: non tibi sui copiã tribuet: qui dns virtutuꝫ dr nisi fueris virtutibꝫ adornatus Et qr pre dicta omia fructu vacua remanerẽt si non virtutibꝫ ornaremur· ideo nobis in virtuti bus se proponit dicens nobis illud Jud. vij. Qd me videris facere omẽs facite. Propr quod sciẽdum qr ꝫ omnes virtutes essenti aliter possidet· tres tamẽ spẽaliꝫ p ceteris no bis magis proposuit necessarias. s. caritatem humilitatẽ· ⁊ mititatem: monens ⁊ suadẽs vt in eisdem ipm cum conatu quo possum? imitemur. Nã in eisdẽ tribꝫ plena ⁊ absolu ta cõsistit pfectio: Nã p primã do· p scdam primo· per terciaꝫ nobis soluimus quod te nemur. Qui autẽ deo primo ⁊ sibi exhibet quod debet· hic pfectus est vir ⁊ beatus ĩ fac to suo erit. De prima. s. caritate dr Johan. xv. Maia ior ẽ caritatẽ nemo habet ꝛc. de scda autẽ ⁊ tercia dr Math. xi. Discite a me quia mitis sum ⁊ humilis corde. Q autem sola caritas deo de nobis sufficiat a pte ostẽdit Bernardꝰ dicens. Solus amor est quem a nobis exigit deus siue cum bñficijs obruit· vel flagellis corripit· vel consilijs instruit· l' mãdatis astringit· ⁊ quicquid diuina lege in ducitur vel introducitur ad solum amorem inducitur. Solue ideo tributum amoris et deo noueris satisfactum. Ipsa est em vir? in qua nec opus minimum despicitur· sine qua nec maxima acceptant Non predicatõ etiam si linguis angelor? fiat· nõ fides etiam si mõtes trãsferat· non elemosina etiã si oẽs facultates in cibos pauper? distribuant· non corpis afflictio etiam si ardeat. Ex quibus omnibꝫ liquet qr p solã caritatẽ deo persolui/ mus abundanter. Scdo debemus primo mititatem: hoc est pieratẽ· p quam eũ in oĩ/ bus suis factis pie ⁊ dulciter iudicem? ĩtuẽ tes ipꝫ ⁊ oĩa sua oclo colũbino iudicãtes eũ sic a bipo cupim? iudicari. Hinc pverb. xi.

Equum pondus voluntas eius. Ac si dicatur. Voluntas dei est vt in iudicando nos primū equum pondus habeamus. Vnde Leui. xix. Statera iusta et equa sint ponderatio. Non sint in domo tua diuersa pondera quia vt Prouerbio. xx. dicitur. Pondus et pondus mensura et mensura vtrūq; abominatio est apud deū. propter quod male ponderātibus dicit deus Paralippo. iij. Ego maiuſ pondus apponā. De his diuersis ponderibus dicit Grego. Omnis qui aliter pensat ea q̄ primi sunt et aliter que sunt sua habet pondus et pondus. Tercio demus nobis humilitatem. vt cum prioza duo fecerimus suos inutiles iudicemus. quia solū fecimus quod debuimus nihil addētes. Vñ Greg. Quelibet assint bona opa nulla sunt si non ex humilitate codiantur. et omne quod agimus pdit: si nō solicite p humilitatē custoditur. In his em virtutibus imitemur ihesum xp̄m qui est benedictus in secula.

II De eodem secundus sermo

Tenite et videte

Jo. i. Dicit Gre. Nemo potest in vna eademq; re omipotenti deo et hostibus eius gratus existere. Nam dei amicū se denegat qui eius placet inimico. et inimicis veritatis aduersabit qui eidem veritati subiugat. Ideo in verbo ꝓposito deus salutē nrām desiderās ab inimico suo modo videlz nos vocat vt ab eo recedentes et sibi adherētes vitā et grām consequamur ¶ In verbis ergo ꝓpositis duo breuiter tāgūtur. Primo enim ponit suam vocatōez. Secundo vocatōnis remuneratōz. Primū ibi venite. Scōm ibi: videte. Vez quia di. grego. Ne facta saluatoris sic accipiēda sunt vt in veritate credāt facta. et nō p significatōnē nobis aliquid insinuēt faciendū. Propter q̄ sciendū q̄ verba ꝓposita ad duplicē intelligentiā nobis deseruiūt. s. ad historialez expositōem et ad moralē nostri informatōem. Prima expō declarat nobis aplōz vocatōnem. scda nrām instructōem. Primā expōnem breuiter pcurrētes dicim? q̄ beat? Andreas et alij apli quadruplr a dño sunt vocati. Primo em vocauit eos ad sui noticiam. scdo ad disciplinatus grām. tercio ad familiaritatis amicicią. quarto ad aplatus excellentiam. Primo dico vocauit eos ad sui noticiā cū ad oñsionē iohā. bapt. dicēdo. Ecce agnus dei Andre. statim seqbat ad dñm d. Rabbi vbi habitas? et rndit ei dñs di. Veni et vide. in quo vocauit eū ad sui noticiaz. q̄ cognito eo redijt in sua. Scdo vocat eos ad disciplinat? grām cū dicit. petro et Andree Venite post me faciā vos pisca. ho. et in reliquis nō redierūt in sua. sequit. n. At ille relictis rebus et naui secuti sunt dñm. Tercō vocauit quosdā ex eis ad singularis familiaritatis amicicią. sic em freq̄nter legim? in euan. Assumpsit ihesus petrū et iacobū et iohānē secreto. Quarto vocauit eos ad apostolatus excellentiam: cum misisset eos binos et binos ante faciem suam. sic enim Luce. ix. dicitur. Conuocatis ihesus duodecim apostolis dedit illis virtutē et ptātem super omnia demonia: et vt languores curarent. Hec ō historiali veritate breuiter tacta sufficiāt. Nūc sermo retorquēdus est ad moz nostroz edificatōnem. Quid enim nobis ꝓdesset q̄ apostoloz vocatio singulis annis in eccia recitaretur si non in eisdem possemus moraliter edificari ¶ Sciendū ergo q̄ oēs qui ad pfectum statū sanctitatis: et vsq; ad gradum apostolicū ꝓmouent: ꝓdictis quatuor modis spūaliter intellectis a dño vocantur. Primo ergo vocamur ad dei amiciciam cum rōe illumiati p creaturā cognoscimus oportere pēsistere creatorem. Sed quis cognosceret eū cuz de eo dicat Esa. xlv. Tu es vere deus absconditus. Vnde Isi. di. Deus sibi soli cognitus est et homi assumpto. lucez em inhabitat inaccessibilē nec alic? creature pure cognitio ad eum potest ptingere. q̄ finiti ad infinitū nulla est compatio. Sed si nulla posset haberi de deo noticia. deus non diceret ps. Vacate et videte q̄m ego sum deus. Nam sine dei qualicunq; noticia nulla omnino poterit esse salus dicente Ber. Si ignoras deum poterit ne esse salus: ac si dicat nequaq;. Et hoc ꝓbat subiungēs. Non em poteris amare quē nescias. nec bene qd̄ non amaueris. Ac si dicat. Qui ñ cognoscit deū nō amat deū. qui ñ amat deū nō habet deū.

qui aũt non hz deũ infideli deteriorẽ. Hanc cõtrouersiã p distinctõz declinates dicimus qp pfecta cognitõe nulla creatura põt deum cognoscere. ⁊ tamẽ ex necessitate oportet nos de deo hẽre noticiã qualemcũqz. Unde sic nullus deum pfecte potest cognoscere. sic etiam nullus debet esse qui de deo aliquid ñ cognoscat. Propter qd sciẽduz qp triplex de deo in scriptura cognitõ repitur. s. cognitio rõnis. deuotõis. ⁊ glorificatõnis. Cognitio rationis est quam per rõem creaturaz ratiocinãdo inuestigamus. Nam per creaturaz magnitudinẽ. pulcritudinẽ. ⁊ altitudinẽ cõ creatorẽ sine dubio psupponimus. pulcruz ⁊ magnũ peristere. Quis em nisi mẽtis inops credat qp creature creauerint sementi pas Hinc Sapie. xiij. Si qui specie creaturarũ delectati sunt. sciãt quãto hijs dñator eorũz specciosior est. Aut si virtutẽ ⁊ opa creaturarum mirati sunt intelligãt ab illis. qñ hic qui fecit fortior est illis. A magnitudĩe eniz speciei creature poterit ea creator cognosci biliter videri. Hinc Ro. i. Inuisibilia dei a creatura mdi per ea que facta sũt intellecta conspiciunt. Hãc cognitõem antiqui philosophi hẽbant de deo. quez ñ non deum sed primã cãm noiabãt. De quib dicit aplus vbi supra. Quia cũ cognouissent deum nõ sicut deũ glificauerũt aut grãs egerũt sed euanuerũt in cogitatõnibz suis. ⁊ obscuratũ est insipiẽs cor eoz. Hinc Bern. Potentia dei in esse rerum ineffabilis. mẽdat qp tam multa tã magna tã multiplicia magnifice sunt creata. In modo autem gubernandi relucet sapia dei singularis qp hec quidẽ sursum illa vero deorsum. qdã in medio ordinatissime sunt locata. In vtilitate vero oiz admirabil apparet benignitas q oia ad vsum nrm misericorditer sunt creata. In prio apparet pris potẽtia. in scdo filij sapia. i tercio spũssancti clemẽtia. De hac noticia di. gre. super illo verbo Job. xxvi. Omnis hõ videt eum: vnusquisqz intuet pcul. Dis hõ eoipo quo rõnalis est debet ex rõne colligere eum qui se cõdidit deum esse. quẽ nimirũ videre est dñatõem illius ratiocinãdo conspicere vbi ẽte subiũgit. vnusquisqz intuetur pcul. Procul quippe intueri est iam non illum per speciem cernere. sed adhuc ex sola operum suorum admiratõne pensare. Secũda cognitio est deuotõis. quam illi habent qui per fidem que p dilectõem operatur adhrent deo eius offensam declinantes. ⁊ q̃ sunt placita toto conamĩe operãtes. quam noticiam omes fideles habent qui amore dei bona que pñt faciunt. ⁊ peccata grauia declinãt De qua noticia dr Jhẽte. xv. Non glietur sapiens in sapiẽtia sua. nec fortis in fortitudine sua. nec diues in diuitijs suis. sed in hoc glorietur qui gloriatur scire ⁊ nosse me. De hac noticia dr. i. Corin. xiij. Nunc cognosco ex pte. videmus enim nunc per speculum in enigmate. Item Johan. x. Cognosco oues meas. ⁊ cognoscũt me mee. Qui ergo propter deum declinãt delectabilia ⁊ aggrediuntur difficilia. pbant vticz se nosse deuz. Tercia cognitio est ⁊ dr glorificatiõis p quaz in patria deum cognoscimus. ipm facie ad faciem cõtemplantes. De qua per Jheremi. xxxi. Non docebit vltra vir proximũ suũ ⁊ vir fratrem suum dicens. Cognosce dominuz omnes enim cognoscent me a minimo vsqz ad maximum. Unde apostolus. i. Corith. xiij. Tunc autẽ cognoscã sicut cognitus sum Prima cognitio notificat deum quia est. secunda quia bonus est. tercia quia glorioſus est. In prima est demerituz. In secũda meritum. In tercia premium. De prima eniz dicitur ad Romanos. i. Quia cum cognouissent deum non sicut deum glorificauerũt ẽ. loquens dr philosophis qui per creaturã deum cognouerunt. nec tamen per fidez in eum crediderunt. De secũda dicitur. Scimus quando filius dei venit: ⁊ dedit nobis sensum vt cognoscamus eum verum deum De tercia dicitur Romanoz. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscant te ẽ.

Secundo vocat nos deus ad disciplinatus grãm: quod contingit cũ inspirat nobis fortissimum affectum: et desiderium discendi omnia eius beneplacita. ⁊ p viribz faciendi legem vite sue ⁊ discipline mentis nostre oculis anteponens. docens nos tanquaz magister: vt eandem suam vitam nostre vite moribus imbuamus. vt illud Ezech. nobis valeat veraciter applicari. Similitudo hois. s.

ꝓpi erat in eis·ad hoc eñ homĩes filios suos applicant literis vt discipuli facti: magistri sui sciam addiscant·quod dñs ꝓmittit Jhe re.xxxi. dicens. Dabo legem meã in visceribus eorum ꝛc.·& Esa.xlviij. Ego dñs docens te vtilia. Docet aũt nos dñs quatuor vtilissima que ipe tanq̃ magister noster habuit in seipo·que si addiscerimus veri discipuli eius simus.s.mandatorũ obseruatõem.ꝛpalium bonorũ abdicatõem·proximorũ dilectõnem·& aduersorũ persecutõem. Que quatuor tanq̃ quatuor lectones ꝓponit nobis magister. Primo dico discipuli dñi erimus si mandata eius obseruamus. Unde Jo.viij Si vos mãseritis in sermõe meo vere discipuli mei eritis·hoc oñt ꝑceptum est de necessitate salutis dño dicente Mathei.xix. Si vis vitam ingredi serua mãdata: que tamẽ pauci non solum nõ seruãt sed nec sciunt q̃d sit mãdatum vel quid eis a dño sit mãdatũ quod valde detestabile est in homĩe ꝓpiano ꝓpter quod ꝓuer.vi.mãdat nobis deus: vt ea diligẽtissime obseruemus dicẽs. Cõsidera fili mi precepta patris tui & liga.ꝛc. & sequitur quia mãdatum lucerna est & lux & via vite. Secdo docet nos bonorũ ꝛpalium abdicationem: et quorũ relictõne ꝛc̃ erimus discipuli dñi. Hinc dr Lu.xiiij. Nisi quis renunciauerit omnibo que possidet non potest meus esse discipulus. In qua mgĩm deũ si vere discipuli esse voluerimus imitemur. naz de sua paupertate ipe dicit Lu.ix. Vulpes foueas hñt & volucres celi nidos. filius autẽ hominis non habet vbi ꝛc. Tercio erimus discipuli ex primorũ dilectõne·quã lectõem ꝓponit nobis dicẽs Johã.xiij. In hoc cognoscent omẽs quia mei estis discipuli si dilectionem habueritis ad inuicem. Quarto extimus eius discipuli aduersorũ ꝑsecutione. Unde Mat.x. Non est discipulus sup magistrum ꝛc. Si pẽmfamilias beelzebub vocauerũt quãto magis domesticos eius Tercio vocat nos deus ad suiipius familiaritatis amicitiã. hxcaũt cum non sit vnus sed duorum.s.dei & hominis. ipa cõsistit in tribus: videlz in mutua visitatõe·secretorum reuelatõne·fideli ad inuicem dilectõe & affectõne. Primo dico q̃ hec familiaritas consistit in mutua & frequẽti visitatõe dei ad hominẽ & hominis ad deum·ita vt interpolatis tempibo deus homĩem & homo deũ sepe visitent & vicissim se frequentẽt. Nam de di visitatõe dicit Gre.in mora.sup illo verbo iob Visitas eũ diluculo ꝛc. Postq̃ deus hoiez visitat diluculo subito ꝓbat illum·q̃ et accedendo corda nostra ad virtutes ꝓficiet et recedẽdo cõcuti tẽptatõe ꝓmittit. Si enim post virtutũ munera nulla tẽptatiõe concutitur: a se habere animus & ex semetipo gliatur. Ut ergo firmitatis dona & infirmitatez humiliter cognoscat ideo ꝑ accessuz gratie ad alta sustollit & per recessum quid ex semetipso sit ꝓbatur. Et iterum dicit Greg. Cum visito homĩes dura corda emollio·rigida inflecto·aspera mitigo. frigida accẽdo·debilia roboro: vaga stabilio. mutantia confirmo·et dum sic incompabiliter venio intellige si valles quibo ea meatibo illustro·& hec verba ex ꝑsona dei visitãtis dicit Greg. Similiter homo debet deum visitare: visitando frequẽtare·& a strepitu secularium tumultuũ se elõgare & totũ corsuũ in deum eleuare meditãdo eius magnalia & cõtemplãdo eius mirabilia & alia quecũq̃ eius opa ꝓm qõ gratia cooperans homi imꝓtitur·quod faciebat psalmista cum dixit. Meditatõ cordis mei i cõspectu tuo semp Scdm ad hanc familiaritatẽ necessariũ est secretorũ reuelatio vt crebrius se visitãtes semꝑ aliquid ö secretis suis sibi mutuo reuelent quod ex pte sui ꝓmittit deus Esa.xlv. Dabo tibi thesauros abscouditos & archana secretorũ· vt scias q̃a ego dñs. Hec secreta accepit eliphas themanites Job.iiij.di. Porro ad me dictum est verbum abscoditũ ꝛc. Venas susurrij eius.i. dei·quod exponẽs Bern. dicit. Beat⁹ homo qui venas susurrij tui dñe percipit in silẽtio Similiter & homo viceuersa secreta sua debet dño reuelare intima cordis sui & medullas affectionũ eua prãdo exalare vt si cõtingat voces emittere magis ex affectu cõꝑ ex itellectu ꝓcedere videant·sicut sponsa in Can. cũ dicebat. Dilectus meus mihi et ego illi. de qua locutõe dicit Ber. Sponsa xpi mirabiliter delectata & vehemẽter affectata nec tacere omnino poterat·nec tñ quod sentit exꝑi

mit interdū nec voces vllas emittere sol' cō/tenta suspirijs. Unde sancto amore flagrāſ idq; incredibili modo p̄ caprāda quātu lacū q; euaparatōe ardoris quem patiſ non cōſi/derat quid aut qualiter eloquaſ. ſed quicq̄d in buccas venerit amore vrgēte nō enūciat ſed eructuat. Similr petrus ex visiōe transſ figuratōnis inebriatus dixit. vis faciamus hic tria tabernacula. tibi vnū moysi vnū et helye vnum nesciēs quid diceret.

Tercīū ad hanc familiaritatē necessariū est fidelitas. ſed quia fidelis est deus ⁊ absq; vl/la iniquitate iustus ⁊ rectus sicut Deuter. xxxij. dr. ideo de eius fidelitate nihil hesitan/tes commonēdi sumus nos homīes vt si ad hanc familiaritatē cupimus pueníre deo fi/deles simus. quod tūc facimus si in omnib; q̄ agimus dei gl'am ⁊ non nr̄am dei bonū ⁊ non nr̄m intēdimus. facti nobismet ipſis tanq̄ vas perditū ⁊ obliuioni dati tanquā mortui a corde. vt p̄ter nosip̄os nūquaz ali/quid faciamus. nec solū in bonis que agim? sed etiam in his que p̄misimus hocip̄ fide/liter intēdentes. quor tñ non magna copia inuenīt vt puer. xx. dr. Multi sunt viri mise/ricordes. virum aūt fidelem quis inueniet Hinc Luce. xvj. Quis putas est fidelis seruus ⁊ prudens. quasi dicat. pauci sunt. hinc ber/nar. Reuera fidelis es famulus si de mīis bonis dñi tui. ⁊ si non trāseūte ex te. ta men trāseunte p̄ te nil tuis manib; adhærere con/tingat. Et iterum. Fidelē non tm̄ ab hijs q̄ accepit a deo. verū etiam ex his que deo ob/tulit refulgere cōuenit. Hec deuota ⁊ sancta familiaritas p̄ omnib; exercitijs nos p̄mo/uet apud deum. q̄ sic patet. Nam ex dei vi/sitatōne deus est in nobis. ex nostra vo nos in deo. Ex quib; ēsultat illa beata vnio. qua felix homo vnus spūs fit cum deo. vniti au/tem deo bona cōsequimur infinita. Sic em̄ ait veritas Jo. xv. Qui manet in me et ego in eo hic fert fructū multum. Ex quib; mul/tis Bern̄. pauca enumerat dicens. Crebra visitatō dat familiaritatē. familiaritas au/sum. ausus gustum. gustus fam̄. fames; cō/temptū oīm. contēptus ociū. ocium deum. Quarto ex p̄dictis iā p̄fecti vocamur ad a/postolatus excellentiā. quod cōtingit cū p̄/dicta inspirat nobis deus desiderū aīmaſ acquirēdi. quod fit p̄ p̄dicatōis officiuz. q̄ tunc fit cum alijs que fieri oportet denūciā/tes legatōnes dei ad suam gl'am ⁊ hoīm vti/litatem fideliter p̄sequimur. apls enim idez ē quod missus. Debemus aūt deū tripl'r nū/ciare. s. p̄dicatōe. p̄uersatōe. ⁊ oratōne. quod euidēter in illa trina inūctiōe quam xps pe/tro Joh. xxj. imūxit: intelligit dicēs Pe/tre amas me quo dicto tercio. terciā subiūxit. Pasce oues meas. Ac si dicat. Si diligis me pasce verbo p̄dicatōis. pasce exemplo cō/uersatōnis. pasce instātia oratōnis. De hac eminētia aplici status dicit Bern̄. Oportet aplicum virū deum vndiq; nūciare scilz ab incessu. ab aspectu. ⁊ a voce. ⁊ a mor omniū disciplina. Quod nobis ꝛc

III De sancto Nicolao

Ecce sacerdos magnus Eccle. xlviij Ar

Sciendū q̄ tria genera rerū solent p̄ hoc adverbiū ecce de/mōstrari. s. magnalia. vtilia. ⁊ mirabilia. de primo Esa. xl. Ecce dñs in fortitudine veni et. de secūdo idem. lxij. Ecce saluator tu? ve/niet. de tercio idem dicit. vij. Ecce virgo cō/cipiet. Hec tria. s. magnū. vtile. ⁊ mirabile. in hoc sancto mōstrant. Fuit enim magnus in sanctitate. vtilis in doctrine veritate. ⁊ mi/rabilis in miraculor claritate. De quo sciē/dum q̄ vt dicit fulgētius. In verbis domi/tanq̄ ditissimis ferculis sic celestiū delicia/rum copia spūalis exuberat. vt in eis abun/det quod p̄fectus comedat. abundet etiā q̄d puulus sugat. Ibi em̄ simul ⁊ lacte? potus quo tenera fidelium nutriaſ infantia. ibi soli/dus inueniſ cibus quo robusta p̄fector iuue/nus spūalia sancte virtutis accipiat īcremē/ta. ibi p̄sus ad salutē consulitur vniuersis. quos dñs saluare dignaſ. ibi inueniſ q̄d oī/bus congruat. ibi est quod oī p̄fessioni con/ueniat. Hinc est q̄ fideles p̄dicatores qua/litatem audiētium verbū dei solicite pen/santes fm̄ statū ⁊ conditōem singulor alimen/ta vite ⁊ sancte p̄dicatōnis pabulū āmini/strant. quod beatus Greg. astruit ita dicēs Non vna eadēq; exhortatō cūctis congruit

quia nec cūctos parmoꝝ qualitas astrin
git. Nam que alijs officiūt alijs pſunt quia
plerunqꝫ herbe que hec animalia nutriunt
alia occidūt-ꝛ medicamētum qō vnū mor
bum imminuit alteri vires ingerit-ꝛ panis
qui vitam fortiū roborat: paruuloꝝ etatem
necat. Pro qualitate igit auditoꝝ formari
debet sermo doctoꝝ. Unde aliter loquimur
peccatoribꝫ-aliter penitētibꝫ-aliter pficiē
tibꝫ-aliter pfectōem attingētibꝫ-quā diuersi
tatem scriptura copiose p̄dicatoribꝫ āmini
strat. Unde peccatoribꝫ dr Iob. xiij. Con
uertimini peccatores ꝛ facite iusticiā coram
deo. Penitētibꝫ vero dr Esa. xliij. Ego sum
qui deleo iniquitates tuas ꝓpter me. Profi
cientibꝫ aūt dr Eccle. Quodcunqꝫ pōt ma
nus tua instāter opare-quibꝫ etiā ostēditur
iste sanctus vt ad exemplū eius sanctitatis
pficiāt ad vitam eternam. Perfectis autez
ad perfectiōem dr Mat. vi. Estote pfecti sic pa
ter vester celestis pfectus est. Dimissis au
tem omibꝫ solum de pficientibꝫ hic intēdit
quibꝫ sanctus iste sub magnitudine sua pro
ponit vt discant sancti ꝛ magni fieri sic ipe.
In verbis ergo ꝓpositis tria intelliguntur.
Primo em magnus iste pontifex demōstra
tur-secdo demōstratus cōmendat-tercio cō
mendatus pbat. Primū ibi: ecce. Secdm
ibi sacerdos magnus. Terciū ibi qui in die
bus suis placuit deo. Hec p ordinē pſequē
tes: primo sciēdum q̄ res demōstrabiles so
lent ex causa triplici demōstrari vt videlicz
ex demōstratis rebꝫ puocemur-prouocati i
formemur-informati imitemur. Ex hac tri
plici cā iste magnus sacerdos est nobis per
hoc aduerbium ecce demōstratus. Prīo ei
ille sanctus demōstrat vt cum ipe bō filius
nobis passibilis magnus sanctus fuerit p
uocemur ad eius exēplum: vt ꝛ nos magni
fieri studeamus dicētes iam prouocati illō
petri actu. x. Non est acceptor psonarū deus
sed in oī gente qui timet eum ꝛ opat iusti
ciam acceptus est illi-nihil em amplius illi
debuit q̄z nobis-nec minus nobis exhibet q̄z
illi-si tamē fideles fuerimus in cōmerendo
Secdo est nobis demōstratus: vt ex demon
stratōne prouocati p eius exēplum informe
mur: quibꝫ exercitijs possimus magni fieri
sicut ipe. De quo Exod. xxv. Inspice et fac
km exemplar quod tibi mōstratuz est ī mon
te. Hinc Gre. Unicuiqꝫ electo ad sumēdā
viuēdi regulam prīs p̄cedentiū exēpla mō
strentur-vt ex illaꝝ vita consideret quid ī ac
tibꝫ quid in moribꝫ suis seruet-qui ergo p̄
ceptis nō accēdimur saltē exemplis prouo
cemur: vt nil sibi mens difficile estimet qō
ab alijs pfecte pagi videt. Tercio iste ponti
fex demōstratur nobis magnus vt prouoca
ti ꝛ informati ipm efficaciter imitemur. Quo
aūt ipm imitari dēamus in tercio membro
principalis diuisionis. s. in diebꝫ suis placu
it deo lucide declarat. Sequit secdz
principale. s. sacerdos magnus. in quo iste
pontifex a magnitudine cōmendat. Habet
aūt triplicē magnitudinē. s. in vite sanctita
te-intercessionis prāte-in miraculoꝝ claritā
te. De quo potest sumi illud Geñ. xxvi. Ia
bat proficiens atqz succrescēs donec valde
mēter magnus effectus est. De secdo potest su
mi illud. iiij. Re. v. Erat vir ille magnus ꝛ
potens, apud dñz suū ꝛ honoratus. De ter
cio patet in legēda sua vbi legit-ꝛ experimen
to cognoscit q̄ vsqz in hanc diē signis ꝛ vir
tutibꝫ subuenit vniuersis-ex quibꝫ omnibꝫ
tam magnus effectus est coram deo ꝛ hoibus
vt sacerdos magnus veraciter noīet. Sequi
tur tercium principale in quo huius ponti
ficis magnitudo probat in eo qō subiungit
Qui in diebꝫ suis ꝛc. In quibꝫ verbis tres
ponunt particule. s. dei complacētia. eius iu
sticia-ꝛ recōciliatōis gratia. Que q̄z in ipo
confluxerunt ideo ipm magnū veraciter ef
fecerunt-qui enim deo sibi ꝛ proximo exhibz
quod dz-reuera magnus veraciter predica
tur-naz p has tres particulas p̄dicte tres ma
gnitudines: si tamē cōueniēter adaptantur
lucide pbant. Nam magnitudinez potesta
tis per dei complacētiā-magnitudinez sanc
titatis per suū pius iusticiā-ꝛ magnitudinē
claritatis p recōciliatōis grām compbam?
Qui em placēt deo apud deum sunt potētes
qui in se iusti sunt-nulli dubium quin etiā
sancti sint-ꝛ qui recōciliāt deo peccatores p
miraculoꝝ exhibitōem clari sunt in eccliā ꝛ
famosi. Nunc aūt tēpus est vt verba ad no
stram edificatōem conuertamus-discentes

ꝛ docentes quibꝫ exercitijs ꝛ nos magni apud deum fieri valeamus. Ad hoc enim gloriosus iste pontifex sub sua magnitudine nobis ponitur in exemplū: vt ex sua magnitudine cōmoniti discamus magni fieri apud deum. Peccatores em̄ cōmonent vt iniquitatem fugiāt-penitētes vt ad regnū celoꝝ puenīāt boni vt in magnitudine ꝓficiant-quod si decreuerimus faciendū: ꝑdictas tres ꝓtic'as-scz complacētiā-iusticiā. recōciliatōis grām assumamus: incipiētes a primo vicz a complacentia: ꝛ inquirētes solicite quibꝫ exercitijs deo placere valeamus? ℣ Primo ergo sciēdum qꝫ p̄ ceteris tria placent deo q̄ ex psona sua Eccle.xxv. ꝓponit nobis deus ita dicens In tribꝫ bñ placitum est spiritui meo que sunt ꝓbata coram deo et hoīb-scz concordia fratꝝ vir ꝛ mulier bñ cōsentiētes ꝛ amor ꝓximoꝝ-que tria si vite nostre inserimus deo p̄ oīa cōplacemus. Sunt aūt frēs oēs sensus corpis ꝛ oīa corpis membra ꝓiterꝫ ꝛ affectōnes potentie ꝛ virtutes aīme ex affinitate quā hñt ad inuicem: frēs iusto noīe appellant-quos tūc ad ꝯcordiaz reducimus quādo ex nostra diligentia et conatu omēs deo cōcorditer obsequuuntur ita vt deuotō dicat singulis ꝛ omnibꝫ id Jud. vij. Quod me videtis facere oēs facite vt ñ sint in nobis scismata: sed simul oīa strenue ad deum ordinant-quod cum factū fuerit subito valde ꝓficimus ad ꝓfectū-sic econuerso cum in vobis sint scismata ꝛ dissensiones nunꝫ ꝓficere possumus-qz ꝫtum in vna pte ꝓficimus tm̄ in pte altera retardamur-sicut Eccle.xxxiij. dr. Unus orans ꝛ alius maledicēs-cuius vocem exaudit deus? vnus edificans ꝛ alius destruēs quid prodest nisi labor. Ideo dicit aplꝰ.i. Corinth.i. Non sint in vobis scismata-quia vt ait grego. Quid prodest si cōtra hostium insidias tota pene ciuitas caute custodit-vnū autez foramen aptum relinquit ꝑ quod ab hostibus capit. Et hac ergo ꝓte deo multuz placebimus: si fratres sensuum ꝛ mēbroruz in dei seruitio sint cōcordes. Hinc Grego. subiungit. Qui ergo ꝓfecte deo placere desiderat: nihil sibi de se penitus derelinquit-fact? sibi totus tanꝫ vas ꝓditum ꝛ sicut mortuus a corde. Scōm quod de nobis p̄ ceteris deo placet est-si vir ꝛ mulier sint bñ ꝛ pomnia consentiētes. Quid per virum nisi spūs quid p mulierem nisi caro accipit Qui tūc bene cōsentūt quādo caro ancillat ꝛ spiritꝰ dñatur-quādo caro rōni se subijcit ꝛ spiritꝰ semꝑ p̄cipit. Sed diceres-hoc vidr difficile-quia caro cum sit delicata ꝛ tenera spūi nō potest obedire. Ad hoc dicimus qꝫ sit valde possibile-nam caro nō iubet extingui sz concupiscentia refrenari ꝛ iuxta vires obedire. Et si itez diceris illud ꝓuer.xiij. Cibus nō suppetit. Rñdetur qđ ibidem subiungitur Qui inspector est cordis ipe intelligit ꝛ obseruatorem aīme tue nihil fallit. Et quia caro delicata est vt raro tm̄ faciat q̄ꝫtum potest cōsulit Eccle.xxxij. quid in eius delicijs sit agendū cum dr. Seruo pessimo latera saguinare. Hinc Bern̄. Discēdus est homo bone uolūtatis sic habere corpus suum sicut egrum cōmendatum-cui etiā multū volenti inutilia sunt neganda-utilia vero etiam nolenti ingerēda. et sic de eo agere sicut d̄ non suo: sed eius a quo p̄cio magno empti sum? Ideo durius quidē corpus tractandum est ne rebellet: sic tamē vt seruire sufficiat-quia ad seruiēdum spūi datum est.. Et itez dicit Bern̄. Discēdus est homo bone voluntatis rōnabiliter mortificare mēbra sua ꝛ iustuz rōnis ꝛ discretōis hēre iudicium-nec alicuius eorum in iudicio accipe psonā. Et Gre. Discretiōe magni moderamīs carnis cura frenāda est vt seruiat ꝛ mīme principet-ne quasi dña animū vincat sz subiecta mentis dominio quasi ancilla famulet vt iussa assit ad nutum cordis depulsa desiliat. Tercium quod p̄ ceteris placet deo est amor ꝓximi ꝫ Ipe em̄ oīno statuit hominē sine crimīe coram deo. Facit enim in nobis tria bona: sñ quibꝫ nō est salus. Nam ꝑ amorem ꝓximi malum declinat ꝛ omne bonū ꝓficitur. ꝛ sine eo nihil de nobis a dño acceptat. ꝛ oīe quod agimus cum dilectōe ꝓximi gratāter a dño acceptat. De primo dicit apostolus Dilectio ꝓximi malum non opatur De scōo dicit idem aplꝰ. Plenitudo legis est dilectio. De tercio iterum aplꝰ. Si linguis hoīm loquar ꝛ an. ꝛc. Qui ergo p̄dicta tria

deo exhibuerit p omia placet deo ⁊ ei vera/citer dicere possumus id Eccles. ix. Vade et cōmede in leticia panem tuū ⁊ bibe cū gau/dio vinum tuū quia deo placēt opera tua. Non aūt opa placerēt nisi ipe dño pri⁹ placeret: dicēte Gre. Non abel placuit ex mūe re sed munus ex abel qz nullū bonū facim⁹ nisi fuerimus prius boni. Et sciendum q̄ postq̄ cepimus placere dño oīa que sūt in celo ⁊ in terra bona ⁊ mala p̄mouēt nos vt amplius placeamus. Hinc puer. xvi. Cuz placuerint dño vie hoīs inimicos ei⁹ cō/uertet ad pacem. Qui aūt curiosa deuotiōe scire desiderat si dō ipe placeat ingrediatur introrsum: estimās ⁊ mēsurans q̄ztum deus ei placeat: ⁊ sciat sine dubio q̄ tātū ipe pla/cet deo quod aptē nobis innuit Luc. vi. di. Eadem mēsura qua mēsi fueritis remetiet vobis: Bern. Anima ex eo q̄ se diligere et ve hementer diligere sentit nō ambigit etiā ve hementer diligi: ⁊ quātū ipe nobis est in af/fectu tm̄ nos ei sumus sine dubio in affectu ne⁊m modum impfectōem nr̄am qua ōbi/liter placet nobis deus sic nos placere ei cū ipe dicat Esa. liij. Non enim cogitatōnes mee cogitatōnes vestre neq̄ vie mee vie ve/stre quia sicut exaltātur celi a terra sic exalta te sunt vie mee a vijs vestris. Sic per locū a simili exaltata est sua complacētia sup nostram. ℣ Scōm quod nos magnos efficit est iusticia quā si cōsequimur veraciē/sumus magni. Unde Eccles. iiij. Usq̄ ad mortez certa p̄ iusticia. De hac iusticia tria breuiter perstringanf. s. de eius descriptione exercitatōne ⁊ utilitatis assecutōe. de primo di. Augu. Justicia est virtus gñalis cōplec tens totius aīme rectitudinē. que duobz ad impleē modis vt que p̄hibita sunt a deo nō faciamus ⁊ que p̄cepta sunt compleamus. Simil⁹ Bern. describit eam sic dicens. Ju/sticia est virtus reddens vnicuiq̄ q̄d suum est. Scōo dicēdum est de eius exercitatōne quam post p̄dictam descripteōm Bern. sub iūgit dicēs. Redde superiori ⁊ redde equali ⁊ inferiori que sua sunt: ⁊ iusticie noueris sa/tisfactum. Reddamus erga primo superiori sc̄z deo reuerētiam vt in omī loco omī tēpo/re erubescamus mala facere tanq̄ stem⁹ in p̄ntia sue maiestatis. sic enim estimabant se stare p̄plexte cum freq̄nter dicebāt. Qui intro/min⁹ in c⁹ aspectu sto. Scōo reddam⁹ eq̄li sc̄z primo benuolentiā vt semp ei simus ꝑ silij ⁊ auxilij debitores. Tercio reddam⁹ ife riori sc̄z corpi custodie ⁊ disciplīne diligen/tiam custodiam ne malū faciat ⁊ disciplī/nam vt si faciat diluat. Tercio dicēdum est de utilitatis assecutōe. Sunt em̄ tria maxi/ma bona faciētib⁹ iusticiā a dño repromissa sc̄z p̄ntis vite sanctificatio. inferni euasio. ce citatis celestis regni assecutio. De p̄mo dici tur Mat. v. Beati qui esuriūt ⁊ sitiunt iu/sticiaz. quod si beati vniq̄ ⁊ sanctificati. De scōo puer. x. Justicia liberat a morte. q̄d de eterna oportet intelligi. quia a morte non li berat tempali. De tercio dr in psal. Domi ne quis habitabit in tabernaculo tuo? Et rn̄ detur Qui operat iusti. ꝛc̄. Ideo monemur Eccle. iiij. Agonisare p̄ iusticia vsq̄ ad mor tem. Qui enim habet iusticiam: habet ꝑ cō sequens omne bonum

IIII De eodem Sermo scōs

In tempore ira cundie facta est recōciliatio vbi supra ℣ Dicit Bernard. Beati qui de sua recōciliatōe non ingrati p alijs pie solicīti sunt: ⁊ eos q̄ztum ꝑualent deo recōciliare labrāt. Verbum itaq̄ ꝓposi tum quod cum duobz membris p̄missis sc̄z dei placentia ⁊ nostra iusticia magnos nos facit coram deo. nūc est largiēte dño pertra/crandum. Merito enim magni dicēdi sunt qui deo placēt ⁊ in se iusti qui p alijs effica citer intercedūt. Sed anteq̄ hanc recōcilia tionem pertractemus prius recōciliāda ē scriptura. que videē in hac materia discorda re. Nam verbū ꝓpositū hic sonare vid⁹ q̄ vi ri sancti possint deo reconciliare peccatores. cui sniē cōtrarium sonat quod dicit Job. ix. Deus est cuius ire resistere nemo potest. Nūo hic dr q̄ sancti in tempe iracūdie re/cōciliant: vel si recōciliant: quomō verū est q̄ ire dei nemo potest resistere. Aliz posse re sistere ⁊ non posse valde cōtraria sūt. Quā tamē contrarietatē beatus Grego. determi nando reconciliat sic di. Virum valde est

q̄ ire dei nullū posse resistere dr-cū multos indignatiōi supne obuiasse eloquia dīna testentur. An non ire dei moyses restitit q̄ pro cadente populo erectus iram supne pcussionis restrinxit di. Dimitte illis hanc noxam alioquin dele me de libro quē scripsisti. An non dauid ire dei restitit: qui angelo feriēti ⁊ se offerens placatōis grām ante ꝓs ꝓpositum egit. An non helyas ire dei restitit: qui lōgo iam tēpe terre aride subductas de celo pluuias verbo reuocauit. Quō igitur ire dei nullum posse resistere dr cum multos sepe restitisse exemplis exātibꝰ demōstretur Sed si subtilr beati Job eloquia ⁊ istorum facta pensamus-⁊ verum cognoscit q̄ dīne ire non resistit ⁊ verum q̄ multi restiterunt Nam q̄ multi sancte ire dei resistāt exempla iam posita oīderunt. Resisti autem ire dī nō potest cum eius indignatio sese vltra dirigit medullitus mouet-que dum ira se mouerit hanc oppositō humana nullatenus retinet-nec se vlr cuiuslibet deprecatio obijcē cum semel deus ab intimis irascēdo disponit. Hinc est q̄ moyses qui reatum totꝰ plebis apud dīm suis ꝓcibꝰ tersit dum se obijcere obtulit dīne iracūdie vim placauit: ad petram oreb veniēs ⁊ p aque exhibitōe diffidens repromissionis terram ingredi dño irascēte non potuit-⁊ sepe de hac re affligit-sepe deliderio se excitante turbat-⁊ dispositē vltōnis iracundiā repellere a seipo non valuit-qui hanc volēte dño a populo amouit qui cum sepe de hac re dīm rogaret dixit ei dīs. Nequaq̄ vltra loquaris ꝓ hac re. Ire igitur dei ⁊ resisti valet qñ ipe qui irascit opitulat-⁊ resistere omnio non valet quando se ad vlciscendū excitat: ⁊ ipe pcem q̄ei fundere nō aspirat ℟ De hac recōciliationis deuotōne tria per ordinem sunt dicenda-scz ō intercessionis qualitate eius apud deum acceptabilitate-recōciliatoꝛ vtilitate Primo dico videdum est de recōciliatōnis qualitate-hoc est qual esse debeat-⁊ sunt tria Debet eñ recōcilians se totum exponere-solius dei grām querere-⁊ vindictam nō expetere-que tria in vna efficacissima recōciliatione cognouimus euenisse. Sicut eñ dicit Exo. xxxij Videns populus q̄ moram faceret moyses descēdendi de monte cōgregat⁹ aduersus aaron ait. Moysi huic viro q̄ nos eduxit de egypto ignoramus quid acciderit surge fac nobis deos qui nos p̄cedāt. Dixit q̄ ad eos aarō. Collite in aures aureas de vxoꝛ filiorumq̄ ⁊ filiaꝛ auribꝰ ⁊ afferte ad me. Fecitq̄ populus q̄ iusserat-⁊ fec̄ ex eis aaron vitulū cōflatilem: dixerūtq̄. Hi sūt dij tui israel qui eduxerūt te de terra egypti. Et sequit. Locutus est dīs ad moysen. Descende peccauit populus tuus receserunt cito de via quam ostēdisti eis. Et ait. Dimitte me vt irascaꝛ furoꝛ meus cōtra eos et deleam eos-faciamq̄ te in gentem magnum Moyses aūt orabat dīm deum suū dicens Ne queso dicant egyptij-callide eduxit eos vt interficeret in montibꝰ-ecce quō quesiuit glām dei-Obsecro dñe peccauit ꝓplus tuus peccatū maxim. Aut ergo dimitte eis hanc noxā-aut si nō facis dele me de libro tuo quē scripsisti-ecce quō se totum exposuit-⁊ seqt Descēdens moyses de mōte dixit ad ꝓplm. Si quis est dīi iūgat mihi. Congregatiq̄ sunt ad eum omēs filij leui-quibꝰ ait. Hec dicit dīs deus israel. Ponat vir gladiū suum sup femur suū. Ite ⁊ redite de porta vsq̄ ad portam p medium castroꝛ-et occidat vnusquisq̄ frēm ⁊ amicū ⁊ ꝓximum suum Fecerūtq̄ filij leui iuxta sermonem moysi-ceciderūtq̄ in die illa quasi-xxij. milia hominum. Ecce quā grauem vindictā expetijt ⁊ sic patz quō iste recōciliator p̄dicta tria in sua recōciliatōe exhibuit-quia glām dei q̄situit-seipm totum exposuit-⁊ vindictaz expetijt. Hic nota q̄ non dicimus q̄ recōcilians aliū vel quē recōciliare mittit castigare debeat ipm nisi sit ꝓlatus hīs potestatem super eum-tūc debet eis penam graue infligere sz ipe recōcilians p eo quem recōciliare cupit in seipm debet penā accipere se punīēs pro illo. Secdo videdum est de huius recōciliationis apud deum acceptabilitate Nam inter omnia genera deuotōnuz nescio si aliqua deuotō deum plus moueat plus placat plꝰ delecter-⁊ hoc ꝓpter tria. s. aime p̄ciositatem dei caritatem-deuotōnis nobilitatem-Primo dico ꝓpter aime preciositatem. Si enim q̄liber oblatō iuste oblata lz sit momētanea

ꝛ talis placet ꝛ placat deum in infinitum oīno plus placet deo q̄ reconcilians offert deo cū suis intercessionib⁹ reformat dei gr̄e peccatorē quippe que sic oblata cum deo permanet in eternum. Nam de eius p̄cio sitate dr Sap. vij. Infinitus thesaurus est hoīb⁹ ꝛ ideo talis thesaurus oblatus tanto deo ē gratior quāto est p̄cio sior oīb⁹ mundi rebus Scdo talis reconciliatio accepta est deo ꝓpter dei caritatē Cum eñ in infinitū diligat animas: tāto reconciliatō deo est acceptior quāto plus diligit illud qđ offert nam de infinita erga nos eius caritate dr Jheremie. xxxi. In caritate perpetua dilexi te. Qui ergo reconciliat ei hoc quod ab eterno dilexit ꝛ in eternum diliget non potest facere obsequiuz magis gratum. Tercio talis reconciliatio accepta est deo ꝓpter deuotōis nobilitatē. Ipsa eñ p̄fert ymaginem mediatoris dei et hominum ihū xp̄i qui nos reconciliauit p mortē suam ꝛ sanguinē patri suo dicēte ap̄lo Rom. v. Qui reconciliauit nos deo patri p mortē suā Item ij. Corin. vi. Deus erat in xp̄o mundum reconcilians sibi. Ergo nobilis est deuotio eius qui vicem gerit xp̄i: exīs mediator dei ꝛ hoīum. obicem se offerēs deo vt reconciliet peccatores. Ex hac ergo triplici cā gratissima ꝛ acceptissima ē ista deuotō quippe quia ex eo deus occasionē accipit miserendi. Quis enim nesciat q̄ grata sit ista ītercessio patri. per cuius occasionē parcit filio quem forsitā dilexit ab eterno. Quautē talis reconciliatio sit ei acceptissima ex hoc patz q̄ tam dolorose conq̄rit se paucos reconciliatores habere dñs per Eze. xxij. Quesiui de eis virum qui interponeret sepem ꝛ staret oppositus cōtra me nec inueni. Item in eodē. impperat his qui sibi magni videbant. Non ascēdistis ex aduerso nec opposuistis vos murum p domo israel vt staretis in p̄lio in die dñi. Item Esa. lxiij. Non est qui inuocet nomē tuum qui cōsurgat ꝛ teneat. S Tercio vidēdum est de reconciliātium utilitate: ꝛ sunt tres. Sunt eñ sup deum potentes. singulare meritū cumulātes. deum contra seipm adiutorē hñtes. Primo dico eoz utilitas est qz hñt sup deuz ptātem. Cū eñ solius dei gl̄am ꝛ peccatoz salutē desiderēt: nihil eis deus poterit denegare. Unde cum moyses p tot milib⁹ grauissime peccātibus dñm erorasset. Rñdit dñs. Dimitte me vt iracaf furor meus cōtra eos. Quod exponens Greg. dicit. Quid est seruo dicere dimitte me? nisi pensa q̄tum in hac reconciliatione apud me valeas ꝛ cognosce quia obtinere poteris quicquid p pplo erorabis. Secundo sunt singulare meritū cumulantes: quia nō solum suas saluant animas sz etiā p alioz salute sunt soliciti apud deuz de singulis reportantes meritū quēadmodum p seipis. quippe qui omniū hominū detrimēta lugēt tāq̄ sua ꝛ sil'r gaudent de bonis omnium vt de suis. Unde talib⁹ dicere possumus illud hest. iiij. Ne putes quia aiam tuam tm liberes que in domo regis p cunctis es. Si enim nunc silueris per aliā occasiōez liberabimur ꝛ tu ꝛ domus patris tui peribitis. Unde nos miseri qui in cōspectu dei tā q̄ vere miseri ꝛ abomīabiles non audemus compere. ꝛ idcirco magnorum intercessiōibus indigemus dicere possumus id qđ ibidem vt supra subiūgit. Quis nouit vtrum idcirco ad regnū veneris. i. vtz ad hoc magnus ꝛ potēs apud deū factus es vt in tli tē pore preparares. Tercio tam nobilis est ista reconciliatō vt deum cōtra seipm hēant adiutorem. quia nisi deus in cordib⁹ eoz affectum aspirauerit nō pñt facere quicq̄. ꝛ hoc est quod dicit Greg. Omēs qui ire dei obuiant ab ipo accipiūt vt cōtra impetum percussionis eius opponant atq̄ vt ita dixerim cum ipo se erigūt contra ipm eosq̄ vis diuina sibi opponit secum. qz in eo q̄ aduersū seuientis iram foras se opponūt intus eos gratia iracūdie fouet ꝛ famulātes interius leuat quos quasi aduersantes exterius tolerat. portat ergo cōtradictōem dep̄cantium. quā aspirat ꝛ velut nolēti imponit quod ab ipo vt fiat impetrat. Has ergo tres vtilitates habent reconciliantes. s. q̄ magna possūt apud deum q̄ maioris sunt meriti ceteris q̄ deum hñt in cordib⁹ suis nō sicut alij deuoti sed tam efficaciter ꝛ interminata virtute vt habeant eum adiutorem cōtra semetipm. Rogo ergo oēs deuotos qui ad hanc dignitatem in hoc ip̄m positi sunt vt me pec

catorem apud deū ꝓmoueant acuētes ⁊ assuefaciētes deuotōem suam ⁊ discant in ipsa quomō in tempe iracūdie reconciliare peccatores debent apud deum. Quāt sanct⁹ Nicolaus in tpe iracundie apud deum sit ⁊ fuerit efficax reconciliator patet tam ex crebra supplicātium inuocatōe q̄ miraculor exhibitione. Nam de primo .s. crebra inuocatōe dicit Bernar. Post memoriam virgis gloriosam tam dulcis pietas tā pia dulcedo sin cordib⁹ fidelium obseruat. vt in die tribulatōnis nomen nicolai teneat in ore reqescat in corde. Si chorusc atōes fulgurāt ⁊ pcell' tonantib⁹ de supius vindicta timet. nicolaus in patrocinium assumit ⁊ dulciter acclamatur. Si tempestas seuiens ⁊ crudelitas maris magni nauigātib⁹ mortem intendat: nicolaus fidel' exorat vt audiat. supplicit iuocatur vt veniat. misericorditer acclamat vt eruat. Secundo idem patet q̄ sit efficax reconciliator ex crebra multiplicium miracl'or exhibitōe vt patet ex eius legenda

V De sancto Thoma sermo primus

Domine nescimus quo vadis ⁊ quomodo possumus viaz scire. Verba sunt ap'li thome Johan. xiij

Dicit sapiēs Salomō Eccle. xij. Verba sapiētium sicut stimuli et quasi claui infixi que ꝑ magistror consilium data sunt a pastore vno. bis amplius fili mi ne inquiras. Verba ista scdo loco ꝓposita buic gl'oso principi thome possunt non incōgrue adaptari. qui vnus de cōcilio. i. de conuētu magistror .s. apostolor accepit cū alijs apostolis copiam ꝑfunde sapie ab vno pastore scz ihesu xpo. qui cum ab ipo pastore suo sapiētiam nō eam que mōdi est sed etiā desursum est descendens a patre luminum didicerunt. Ideo verba eor per eos ad nos trāslata nobis debent esse tanq̄ stimuli ⁊ eis tāq̄ claui in altum defixi. Nobis inquam debent esse tanq̄ stimuli per que stimulamur vt sequamur dōm ⁊ ap'los. ⁊ eis sunt tāq̄ claui ꝑ quos in ꝓfundum eternitatis cū domino sunt cōfixi. igitur gl'osus iste princeps fonti dine sapie: ⁊ pastori ihesu xpo familiariter adhērens ⁊ veram ab eo sapiam habitiens. ex quo veraciter sapiēs factus quattuor verba loquit in scriptura. que deuote intellecta tanq̄ stimuli mouere nos dēt vt ad dominum cōuertamur ⁊ nichilominus in eis dem verbis instruimur quib⁹ exercitijs et q̄ via hoc facere debeamus vt tādem aliquādo ꝓmouente gratia nos sicut nūc eos tanquā claui cōnectant dño in eternum. ita vt eadē verba in hac via qua ambulamus sint nobis stimuli ⁊ in patria fiāt claui. Primum ergo verbum thome ponit Jo. xiij. vbi dicitur. Dñe nescimus quo vadis ⁊ quomodo possumus viā scire. Secūm ibidem. xi. Eamus ⁊ nos moriamur cum ipo. Tercīū ire rum Johan. xx. Nisi videro in manib⁹ fixuram clauor ⁊c. Quartum ibidem. dñs mei ⁊ deus meus. Hec quatuor verba tam profundas cōtinent sāias vt si premantur studio diligēti. eliquat ex eis doctrina q̄ omib⁹ imitātib⁹ sufficiat ad salutem. Primū enīz verbum docet nos de vie dei inquisitōe. Secundum de inuēte vie ꝓgressione. Tercium monet nos de magnanitatis cōtēplatōe. Quartum de termi ꝓuentōe siue premij assecutione. In virtute hor quatuor verbor beatus thomas in hac via ⁊ vita pfectiōem vite attingebat ⁊ in patria ad suprem cumulum gl'e perueniebat. In quor verbor virtute ⁊ nos supremā vite pfectiōem ⁊ in futuro magnam cōsequimur gl'ificatiōem. Hec ergo quatuor ꝓ ordinem ꝓsequēt̄es: primo dicimus q̄ primū verbum nō tpe sed ordine hic ꝓpositū est illud Dñe nescimus quo vadis ⁊ quō possumus viam scire. qd non desperando sed inquirēdo dixit. In quo verbo beatus thomas primū inquisiuit de via per quam eundum foret ad deum in sinuās nobis in eodem q̄ ante omīa inquirēdum est nobis de via que ad deū directo itiere nos ꝓducat. eo q̄ hoc sit nobis summe necessarium ad salutē ꝓpter infinita devia q̄ dñs vocat latam viam que ducit ad perditiōnem si non cognoscamus devia vt ea declinamus sed arripiētes rectam viam vt in ea ambulemus. quia sicut ꝓuerbio. xvi. dr. Est via q̄ videt hōi recta ⁊ nouissima eius ducunt ad mortem. Item Eccle. viij. Vidi impios

in infernō sepultos qui cum adhuc viuerēt in loco sancto erant ⁊ laudabant in ciuitate quasi iustoꝝ opm ¶ Propter qđ sciendum q licet infinita sunt vt pmisimus deuia. Augu. tamē vtilit nobis quidem in tria omia cōstringit di. Tria sunt genera hominum que odit deus scz remanentem. retrocedentem. aberrātem. ⁊ subiūgit exponendo Qui nō pficit remānsit in via. Qui a meliori ꝓposito declinat ad id qđ deteri? est reuersus est retro. Qui vero fidem q̄ p dilectōez opatur deserit a via errauit. Nec ergo deuia declinātes. ⁊ de recta via fidelit inquirentes ex pfundo cordis clamemus ad dñm dicētes. Nota fac mihi viā in qua ambulē vt simus de nūero eoꝝ de quibus dr in psalmo Deduxit eos in viam rectā vt irent in ciuitatem habitatōnis: vt sic p deum ducti gloriari possimus cum psalmi. dicētes. In terra deserta inuia ⁊ inaquosa rē: vt videaz tādem aliquādo virtutem ⁊ gl̄am tuā Ex his itaq̄ pcibꝰ deus victus quippe qui ad pfundas preces se cōtinere nō potest oñdit nobis vias vite in triplici loco vt vndiq̄ informati nō possumus nos de ignorātia excusare. Oñdit em̄ nobis viam in verbi dei instructione. bonoꝝ hoīm exemplificatōe. ⁊ suiipi? oñsione. vt auditus per verbi dei auditōem visus per bonorum hominum obseruatiōez affectus p sui oñsionem valeat informari. Primo dico docemur viam in verbi dī auditōne. Nam seculares in pdicatōnibꝰ. litterati vero in lectōibꝰ de via dei plenissime informantur. In scriptura em̄ que formam p bet vie dei omīs etas omīs status omīs cōdictio hoīm informat. Nam ex virtute mirifica dulcis dei qui dat saporem verbis q̄ audiunt aures diuersoꝝ verba dei audiētiuz diuersas in verboꝝ vniuscuiusq̄ necessitate inueniūt illum ītatōnes. vt in vno eodemq̄ sermone peccatoꝝ ꝓpūgat ad pniam. iustus accēdatur ad grāz quod p māna bñ figuratum legimus. de quo dr Sap. xvi. Voluntati vniuscuiusq̄ deseruiens ad qđ quisq̄ volebat cōuertebat. Nam p māna verbū dei non incōgrue designat. Hinc Deutero. xvi Facies quodcunq̄ dixerint qui p̄sunt loco quem elegit dñs sequentesq̄ sniam eoꝝ. nec declinabis ad dextrā nec ad sinistram. Si malus pdicat destruens vita quod doz verbis instruit nos dñs Mat. xxiij. di. Que dicūt facite que aūt faciūt facere nolite. Qui autem de via dei in verbo pdicatōnis plenissime informemur? oñdit in psal. vbi dicit In quo corrigitur adolescētioꝝ viam suam? et rñdet sibi ipi afflatus spūsancto dicēs: in custodiēdo sermones tuos. Scdo ad viam dī addiscēdam remittit nos deus ad obseruationem bonoꝝ vt diligēter vitam eoꝝ tanq̄ exemplaria obseruemus: aduertētes diligenter quid qualit cq̄tum ⁊ qūo in moribꝰ in actōnibꝰ in virtutibꝰ agant ⁊ qualiter se deo ⁊ ꝓximo exhibeant. vt ex eis informati piter ⁊ ꝓuocati ipos p vitibꝰ imitemur. hīc est quod p Job. xxi. loquit nobis deus dicē. Interrogate quēlibet de viatoribꝰ ac si dic. De via pueniēdi ad me querite viatores. Qui aūt sint veraciter viatores exponit grego. sic dī. Viator dr qui pītem vitam esse ī patriam attēderit qui in dilectōe ptereūtis seculi cor figere despicit qui nō remanere in transeuntibꝰ sed ad eterna toto corde peruenire cōcupiscit. quot quot em̄ tales sunt veraciter viatores sunt qui intētōem mentis in amore vite pītis figere dedignantur. Qui autem presentē vitam nō quasi viam sed q̄ si patriā attēdunt viatores nō sunt. sed tāq̄ ciues suaz inhītāt regionē. qui bene figurati sunt p filios ruben ⁊ gad. ⁊ dimidiam tribum manasseh. qui cum vidissent terraz iazer ⁊ galaad aptas alēdis animalibꝰ venerunt ad moysen dī. Terrā quam pcussit dominus in cōspectu filioꝝ israel vberrima ē ad pastum aialium: ⁊ nos serui tui bēmus iumēta plurima. pcamurq̄ si inuenim⁹ gratiam coram te vt des nobis eam in possessionem. nec facias nos trāsire iordanē Numeri xxxij. Sic seculares cōsiderātes q̄ terra ista apta sit ad pascua voluptatis eligūt eaz celestem patriā cōtemnētes nisi ponāt in coꝝ dibꝰ suis tale ydolum vt vtrūq̄ velint hīc qđ nulli vnq̄ legimus euenisse. De his viatoribꝰ dicit Bern̄. Cōsiderāndo nobis eos qui hanc vitam nō tāq̄ patriam attendūt qui se cognoscūt non habere hīc manentez ciuitatem sed futurā inquirūt. Illum enim

inuenimus sacris lectõibꝫ intendẽtem·alium oĩbꝫ incumbẽtẽ·alium ꝑ suis excessibꝫ lacrimãtem·aliũ in dei laudibꝫ exultantem·aliũ vigilãtem·aliũ ieiunantẽ·aliũ pietatis officia fratribꝫ exhibentẽ·aliuꝫ largas elemosinas faciẽtem·aliũ paupes colligentem·alium pegrinãtem·aliũ cõnẽtẽ·aliuꝫ omẽs vias suas solicite obseruãtem·alium loco ⁊ tpe his oĩbꝫ adaptãtem·⁊ subiungit Bernñ. Curre per singulos curre ꝓ omẽs ⁊ omẽs inuenies hẽre facies eũtium in ihrusalem·quid ergo de his oĩbꝫ dixerim nisi ꝙ sint verissimi viatores ✠ Tercio se ipm nobis deus tanq̃ viam obiecit in exẽplum qui huius pegrinationis viam tanq̃ peregrinus ⁊ aduena ãbulabat. quod ĩ spũ prudens Ihere. xiij. cõpatiẽdo dixit Quare quasi colonus futurus es in terra ⁊ quasi viator declinãs ad manẽdum? Quare futurus es quasi vir vagus ⁊ fortis qui ñ potest saluare·nec solũ est viator sed qđ pl9 est ipa via. Sic eñ dixit thomas q̃renti đ via Ego sum via veritas ⁊ vita·via in cõuersatione·veritas in ꝓmissione·vita in puẽtiõe. Cum eñ diceret se esse viam ne quis ex hoc magis desparet hñs ꝓ impossibili nec talez viam in deo preoñsam posset attingere·minus añ ambulare. Ideo statim subiunxit. Ego sum veritas qui ꝓmisi hoĩez in hac via adiuuãdũ ⁊ deducẽdum dicẽs deut. ix. Scies hodie ꝙ deus tuus ipe trãsibit añ te ignis deuorãs ⁊ cõsumẽs qui cõterat ⁊ disperdat hostes tuos añ faciẽ tuam velociter Jtẽ in eodẽ. xxxi. Dñs deus tuus ipe est ductor tuus: nec dimittet nec derelinquet te. Hinc Esa. Noli timere qr ego tecũ sum cũ trãsieris ꝑ aquas ego tecũ ero ⁊ flumia nõ opient te·cũ ambulaueris ꝑ ignẽ nõ cõburis ⁊ flãma nõ cõburet te. Et itez quõ solet nutrix portare infantulũ suũ in sinu suo. sic portauit te deus. Quid añ datus sit his qui hãc viã in deo oñsam pñsumentes đ eius adiutorio aggrediunt·subiũxit·⁊ vita ac si dicat. Ego non solũ sum via qua ẽ eũdum: nec solũ veritas cui est de adiutorio repromisso credẽdum·sed etiã sum vita ad remunerãdum. Inter oĩa autẽ desiderabilia nihil tñ allicit nihil tãtũ diligit q̃tum vita·⁊ ideo deus ꝓmisit in munere qđ maxime affectat. Hinc Bernñ. Deus volẽs suaz nobilẽ creaturaz hoĩem vicz reuocare. Si inquit coegero asinum hẽbo nõ hoĩem·eo ꝙ nõ volẽs veniat. Nũquid asinis dabo regnum meũ: aut nũquid de bobꝫ cura est deo Oꝑter ergo hre voluntarium. Scio inquit quid agã Nõ timidus est natura ir·terrebo eum si forte sic reuertatur ⁊ ꝓmiatus ẽ acerbiora que excogitari pñt. s. tenebras eternas vermes imortales·ignẽ inextinguibilẽ. Cũ añt nec sic reuocaret ait deus. Non solum timidus est homo sed ⁊ cupidus·ꝓmittam ergo ei quod oĩno desiderabile sit. Desiderant homies aurꝫ ⁊ argentũ ⁊ silia·sed supꝫ oĩa desiderãt vitam: manifestũ est hoc. Si inquit rãtopere desiderãt miserã hãc vitam laboriosam defectuosam oĩ bono eposam·q̃tum diligẽt beatã quietã eternã ⁊ ex omi bono copiosam. Promisit ergo vitam ĩ ꝓbis supra positis ⁊ talẽ vitã in qua daturus est deus·qđ ꝓm Esa. nec oculus vidit nec auris audiuit nec in cor homis ascẽdit. Merito ibunt ergo in suppliciũ eternũ qui hãc viam lumiosam delicioſam fructuosam cuz dño ire cõtẽnũt·cõtẽnentes nihilominus cũ hac via veritatis ꝓmissionẽ in adiuuando ⁊ talem vitã ꝑ remuneratõe in pueniẽdo cõtẽnunt. De his tribꝫ. s. vie oñsione·veritatis ꝓmissione·⁊ pueniẽtiũ remuneratõe ór ꝑ uer. iiij. Viã sapie mõstrabo tibi·ecce prãducam te ꝑ semitas: ecce scđm quas cũ ingressus fueris non arctabunt gressus tui: ecce terciũ. Hec tria tãgit Bernardus dicens Plane in deo videbis viam ꝑ quã ãbules ecce primũ·cautelam qua ãbules: ecce scđz·ad quã ambules mansionem: ecce terciũm. Quicũ q̃z ergo vie pulcritudine delectatus ꝓmissionis certitudine securatus·remuneratõnis magnitudine animatus: viã in deo nobis preostensam aggredi desiderat. ecce ex persona sua deus per beatum Bernñ. ꝓponit nobis viam dicens. Jn via mea cognoscere poteris viam tuam·vt sicut paupertatis et obedientie·humilitatis ⁊ patiẽtie·caritatis et misericordie indeclinabiles semitas tenui·sic ⁊ tu eisdem vestigijs incedas· non declinans ad dexteram nec ad sinistram.

V In quibꝫ verbis tria principaliter tenoꝛ tangitur que deus habuit in vita sua piter et in via. Nam in tribꝫ habuit paupertatez ⁊ in coꝛpe penalitatē ⁊ in anima humilitatem ⁊ caritatē. Nunc vade o homo ⁊ si vis viam dei aggredi fac similiꝛ quia in eisdem tribus plena ⁊ absoluta cōsistit pfectio. Nam per paupertatē nos a rebꝫ denudamus per penalitatē coꝛpus abdicamus per caritatez veꝛo aiam deo damus. Qui ergo his tribꝫ ꝓpter deum renūciauerit nihil sibi ex omnibꝫ reti nuit sed se totaliter exinaniuit. Sed q xp̄s magnam paupertatē habuerit testaꝫ diuerꝫsorum pꝛese ⁊ panni. Unde psal. Pauper sum ⁊ in laboꝛibꝫ ꝛc. Q penalitatem habue rit patet. Nam filius de cruce loquiꝫ ad pa trem dicens. Super me confirmatus est furoꝛ tuus ⁊ o fluctꝰ induxerunt super me. Fluctus penalitates vocans. Q humilitatem habuit ipe loquitur ad discipulos dicens. Discite a me quia mitis sum ⁊ humiliꝫ coꝛde. Q caritatem habuit patet ipso dicente Johannis. Maioꝛem caritatem nemo haberꝫ. In his ergo tribꝫ oꝓteꝛet nos ingredi viam dei ne sua tam ꝓmissione q remūeraꝫtione priuemur nec nos terreat si non equecurrimus cum gigāte. Non em̄ hoc a nobis requiritur quia illa via vt prius ꝓfortata est ⁊ nullus poteſt ad eam scilz peꝛtingere: Unde Esaie. Quomodo exaltati sunt celi a terra sic exaltate sunt vie mee a viꝛis veꝛstris sed si facimus quod possumus: nichil a nobis amplius exigetur opitulāte pietaꝫte ⁊ misꝛdia dn̄i nostri ihesu xp̄i qui

VI De eodem sermo scds.

EAmus ⁊ nos et moꝛiamur cum xpo Johan. xi. Dicit Beꝛn̄: hz spiritus sanctus passus suos in nobis sicut em̄ passuz passui quis apponēs re vel ambulare dꝛ: ita alicui gratiaꝫ quaz in nobis fixit spūs sanctus aliam misericoꝛditer apponēs quasi quendā in nobis ꝓcessum facit. In verbo ergo ꝓposito beatus thomas hoꝛtaꝫ nos vt post vie oñsionem quaz deus nobis oñdit in seipo cum dño eamus spūalibꝫ passibꝫ ambulantes. Licet enī beatus thomas in verbo tunc ꝓlato intenderit: dñm coꝛpalibus sequi passibꝫ sed hoc ipm tamē nullatenus facere potuisset si non inꝛtus in anima spūs sanctus pꝛius eandē ambulatōem spūaliter peregisset. Beatus igiꝫ apostolus hoc intendit in verbo ꝓposito vt nos vna cum eo ⁊ cum dño eamus: et cum dño moꝛiamur. In quibꝫ verbis duo facit Primo enim hoꝛtatur nos apostolus vt dominum euntez ad passionem sequamur scdo vt cum ipo moꝛiamur. Hec em̄ duo se hñt sicut multū ⁊ maius. Q ultum em̄ est cum dño pati sed maius est cum dño moꝛi Sed quia neutꝫ coꝛpaliꝛ facere possum? restat vt qui cū dño pati ⁊ moꝛi desideꝛēt spiritualiꝛ hoc agāt Z Expedito ergo vno sermōe de via actōnis: nūc dicēdum est de via passionis: quā viā passionis cū dñs inchoasset. Primo em̄ Jo. xviij. trās toꝛrentē cedron egrediebaꝫ scdo captiuaꝫ tercō ligatur. quarto flagellaꝫ quinto crucifigiꝫ sexto moꝛiebaꝫ. In his sex penalitatibꝫ possumus deū sequi vt tādem ad eū qui iam regnat in celestibus veniamus si em̄ vt ait aplꝰ ꝓpatimur ⁊ cōregnabimus. Hec ergo ꝓ ordinē discurrētes pꝛio trāsuadam? cū dño trāsꝛtoꝛrētē cedrō oīa obstacla vñcūq; veniētia pꝛētēntes Cedrō em̄ interꝓtaꝫ meroꝛ oīs ei qui primū cōuerti deliberat diuitiaꝫ honoꝛes voluptates relinq̄ndo incidit sine dubio i meroꝛem. Huc em̄ mōi vanitas coꝛpis debilitas amicoꝛ affinitas religionis austeritas ⁊ adhuc infinita obstacula mēbꝫ nostris se obijciūt ex quoꝛ cōsideratōe vsq; ad sūmum tristicia replebimur ⁊ meroꝛe. Cū em̄ ex vna pte ex consilio rōis cōsentimus legi dei q̄m bonuz est ⁊ ex aduerso ꝓpter affectū depꝛauatum ex ꝓdictis obstaculis timem? non posse pficere qđ si decreuimus ichoare fit ārietas sup arrietatē pugna contra pugnam fit tristicia sup tristiciā Et iō añ omīa necesse est vt hāc toꝛrētem cedrō. i. hunc meroꝛē viriliter trāsuadamus ab oculis mētis nostre oīa obstacula abigētes. Hāc pugnā sentiebat aplꝰ in se cū diceret Ro. v. Cōdelectoꝛ legi dei sm̄ interioꝛē hoiez. video aūt aliā legē in mēbꝛis meis repugnātē legi mētis mee quē meroꝛē bell. exp̄ssius ponit dic.

Reuera cuz inceperis triſticia implebit cor tuū: ſi autem pſeueraueris in veritate dico tibi. Triſticia tua vertet in gaudiuz. Secū do dñs iuit ad locum vbi captiuabat dans nobis intelligere vt ſi cū eo pati volum⁹ et regnare nō refugiamus cū ipo etiā captiua ri: ne ex meroze ſubuerſi pcōſenſus incliati onem ⁊ deliberatōem ad ea q̄ reliquim⁹ reuertamur. ⁊ hoc eſt qđ nobis Gen. xix. ꝓcipitur. Noli reſpicere poſt tergū. qđ trāſgrediens vxor loth verſa eſt in ſtatuā ſal. Statua aūt hec effigiē hz hois nec eſt homo: ſic ingrediēs viam dñi ⁊ reſpiciēs retro. pōt q̄dem hēre ſi litudinē religioſi. ſed non eſt religioſus vt ſit de numero eoz de quib⁹ dicit apl's. Sunt quidē formā pietatis habētes virtutē aūt eius abnegātes. Nemo mittēs manū ad aratz ⁊ reſpiciens retro aptus eſt regno dei. Ne ergo tāq̄z canis reuertſus ad fomitū ad ea que reliquimus reuertamur. Juxta cōſiliū apli. ij. Corin. x. In captiuitatē redigamus omnē intellectum in obſequiū xpi. Tercio dñs ligabatur volēs vt ⁊ nos cum eo fidel'r allige mur. qđ tūc facimus ſi ea que captiuauim⁹ ne redeāt per pnīam ⁊ fidelē intētōem ⁊ ſin ceram dilectōem que eſt duoz ligatio in dominū ordinem? nunq̄z aliquid agētes qđ p puram conſciam ei attribuere nō poſſum⁹: Talis eñ cōnexus oīno neceſſarius ē ad ſalutem. quia nō erit meritoria vita nra niſi p caritatis vinclm ſimus cum dño colligati: Unde de quibuſdā non colligatis dz Oſee x. Diuiſum eſt coz eoz nūc interibunt. De colligatis aūt vinculo caritatis dz Job. xv Ego ſum vitis vera. vos palmites q̄ manz in me ⁊ ego in eo hic fert fructum multum ⁊ bñ dz fructū multum. qz bona ⁊ mala nra ⁊ aliena ⁊ oīa que celi ambitu cōtinent coperant in bonū his qui fm ꝓpoſituz ſiue fm hāc ligaturā dño cōnectunt. Opa eñ nra ex ſe ⁊ p ſe ſine deo viliſſima ſunt: ⁊ luce dei indigna. cum aūt deus ea nobiſcū fecerit tūc nobilitant ⁊ meliozant ⁊ ſic celeſtis regni meritoria reputant: quia tūc non noſtra ſed vt dei opera acceptant. quod totū cōtingit ex ipius caritatis ſalutifera ligatura: de qua Ecclē. vi. dz. Vincula illius alligatura ſalutaris. Quarto dñs flagellat volens ⁊ a nobis deliderās vt cum ipo ⁊ ꝓpter ipm ſimil'r flagellemur. quod tunc nobis euenit cum captiuati ne ad mala redeamus vt in dñm alligati vt bona faciamus tanq̄z ſerui inutiles caſtigamur. Dez quia de⁹ ſūme bonus eſt nichil habet in ſe p quod nos puniat ⁊ caſtiget quippe cuius natura bonitas eſt ⁊ dulcedo. ꝓpriū miſereri ſemper ⁊ pcere. ſuſcitat cōtra nos mala que commiſimus vt exigēte ſua iuſticia caſtigemur i his que cōmiſimus cōtra eum vt fiat qđ ſcriptum eſt Sapiē. xi. Per que quis peccat per hec ⁊ torquetur. cui cōſonat illud Jacobi. i. Unuſquiſq̄z tēptat a ꝓpria cōcupiſcētia ſua abſtractus et illectus. Peccata ergo que commiſimus iuſto dei iudicio mouent nobis ꝓpria bella. et tunc maxime cum recedimus a peccatis. Sic enim dicitur Eccleſiaſti. ij. Fili accedens ad ſeruitutem dei ſta in timore et prepara animam tuam ad temptatōem. qz vt ait Eſaias. Qui recēſit a malo prede patuit. Cum vero in his diutius decocti et exercitati fuerimus: ſubminiſtrat nobis deus aliquas ſorbiunculas diuine conſolatōnis tanq̄z electuarium confortatiuum vt in his confortati ſequentia poſſimus viribus ſuſtinere. ⁊ hoc eſt quod dicitur Deuterono. viij. Afflixit te penuria ⁊ dedit tibi manna. quia ſicut Jhobie dicitur. Non delectatur in perditionib⁹ noſtris. ſed poſt tempeſtatem trāquillum facis ⁊ poſt lamentatiōem et fletū gaudium ⁊ exultatōem infundis. Quinto confortati eamus cum domīo ad ſpinee coronē impoſitōnem. conſpuitionem. et colaphiſationem. Quod tunc nobis euenit. cū ſpinis tribulationum vndiq̄z ſepti ex omni parte cingimur et tribulamur ſicut Job qui rebus ſpoliatus. filijs orbatus. vulneribus sauciatus. vſq̄z ad ſterquilinium conſternatus. ab amicis laceratus. ab vxore autem ſubſannatus: dixit. Semitam meam deus circumſepſit: ⁊ tranſire non poſſum. Quod exponens Gregorius dicit. Cuz tāta nos afflictio obruit vt ex nullius rei conſideratione animus reſpirare poſſit. iam flagellis quaſi corona cingimur. Quia tribulationum verbere ex omni parte circum/

damur·his circūdatus fuit ꝓphēta cum di/
xit. Circūdederūt me mala quoꝝ non ē nu/
merus. Cum dño etiā cōspuimur qñ perse
cutores nostri intimā maliciā euomētes in
faciem·ꝓtumeliꝫs ⁊ obprobꝫis nos cōfun/
dunt. De quo Job.xxx.di. Faciē meā con/
spuere nō verenť: qđ nequaqꝫ beato viro ad
ſrām euenisse credimus·sed cōſputū ſe asse
rit cum amici sui cōtumelioſe ſibi in faciem
exprobrassent. Vnde Gregoť. exponēs pre/
dictum verbum dicit. Faciem cōſpuere est
non tam in absentia bonis detrahere·sed v/
numquēqꝫ iustum etiam in ꝑsentia conui/
ciꝫs ⁊ obprobꝫis cōfutare· quem tūc prau
dum apte irridēdo despiciūt: in eoꝝ contu
meliꝫs fluxa verba quasi fluentes saliuas e/
mittūt. Colaphisamur etiā cum dño quan
do quecꝫ bona opa a prauis homibꝫ tanꝫ
pessima subsannanť. His tribꝫ lacessit? fu/
it apostolus cum spinis tribulationū vndi/
qꝫ septus. ij. Corin.xi. dixit Jn laboribꝫ plu
rimis in carceribꝫ abūdātius in plagis sup̄
modum·in moꝛibꝫ frequēter ꝛc: que ibi ꝑ
ordinē recitanť. Cōſputus etiam exiſtit cuꝫ
dictum est ei Actuū.xxij. Tolle blaſphēmū
tolle maledicū. Colaphis etiam cesus ē cū
i. Corinthioꝝ.iiij. dixit. Vſqꝫ in hanc horā
esurimus·sitimus·⁊ nudi sumus·colaphis
cedimur·tāꝫ purgamenta huius mōdi facti
sumus oīm ꝓpsima vsqꝫ adhuc. ℣

Sexto eamus cum dño ad crucis passionē
quod tūc facimus si supra ⁊ infra ad dexte/
ram ⁊ ad sinistrā passiones nos vndiqꝫ cru
cifigunt. Nam superior pars crucis cōſistit i
dīne gratie subtractōne·inferior in affectio/
nis amarissima laceratōne· dextra vero in
omnis ꝓsperitatis elongatōe·sinistra autez
in omniū istorum nulla subuētōne. De pri
mo dicit Bern̄. Anima que didicit in inti/
mis suis dei ꝑsentiam suspirare parit̄ ⁊ gu
stare·nescio an vel ipam gehennam experi/
ri ad tēpus horribiliuſ penalius ve ducat cꝫ
vt a deo derelicta post gustatā gratiam exi/
re denuo ad illecebras carnis ⁊ molestias ex
teriores. Secū do inferior pars crucis con/
stat ex amarissima affectōne·que fluit ex p̄/
ma·nam subtracta gratia prima que affec/
tiones dulciter nutrit·non relinquit nisi a/
maritudo amarissima. Hinc Ber. Jaz luo
penas iam acerbissime vapulo qm̄ ita exa/
ruit coꝛ meum: coagulatū est sicut lac nec ꝑ
pungi ad la crimas queo tāta est duricia coꝛ
dis. Tercio sinistꝫ cornu crucis cōſistit i spi
ritu blaſphemie lacerationē·nolens enim in/
cipit homo dura amara et feda ymaginari
de deo·⁊ quia intrinsecus deum diligit: in/
cipit ex hoc lacerari ⁊ grauissime grauari· ꝺ
hac parte tercia dꝛ Treno.i. Non est qui cō
soletur eam ex omibꝫ caris eius: oēs amici
eius spreuerunt eam ⁊ facti sunt ei inimici.
Quartum coꝛnu crucis cōſistit in pfidissi
ma suiipius reprobatōne·videns enim cō/
tra se mala vndiqꝫ cōgregari ⁊ aggrauari:
⁊ deum nō subuenientem quasi dormitare·
imaginatur se esse de numero reprobꝝ per
fide credens se nō esse de electis·quia clamo
res suos de tātis miseriꝫs sic obaudit. De
hoc dꝛ in ps. Elōgasti a me amicum ⁊ pro/
ximū ꝛc. Hanc materiā quere latius ꝺ inuē
tione sancte crucis Septimo eamus cū
domino et cū ipso moriamur·qđ tūcutiqꝫ cō
tingit cū ex ꝑdictis omibꝫ pene cōſūpti mū
dus et oīa que in eo sunt nobis mortua sunt
et nos mundo vt dicere possim? cū aplo. Vi
uo aūt iam nō ego·viuit vero in me christ?
hinc·ps·Memor fui dei ⁊ delectatus sum ⁊
exercitatus sum et defecit spiritus meus·qđ
exponēs greg·dicit. Quid est qđ ait defecit
spūs me? nisi spūs bonis spūs elatōis·qꝫ
to spūs nē ꝑ cōtinuata exercitia deficit·tāto
i nobis spūs dei crescit·nec ꝑfecte ꝺo place/
re possum? qꝺiu de spū nō aliqđ ē i nobis
sed postꝫ tot? spūs nr̄ exaltat? fuerit tūc pri
mū pleni deo viuim? vita dei ⁊ sum? de nūe
ro eoꝝ de quibꝫ dꝛ. Mortui.n.estis ⁊ vita ve
stra abscōdita ē cū xpo i ꝺo. Octauo p? hāc
beatā mortē cū dño vulneramur·quaꝝ vul
neratōem accepit illa in cā. cū dicebat. Vul
nerata caritate ego sum. Qua vulneratiōe
tūc primū cōfigimur cū p? ꝑscriptā mortez
illa fortissima caritate q̄ vn? cū ꝺo spūs eri
m? vulneramur·in q̄ reliquū sopati dulciť
reqescim? in nlla decetera inquetudie fanga/
ti·⁊ iuxta salomonē ꝑfecte iusti facti nō con
tristabimur q̄cquid accidit iuuāte dño nr̄o
ihesu xpo qui est bñdictus in secula

VII De eodem tercius sermo

DIsi videro in manibꝫ eius fixurā clauorū ⁊ mittam manū meā in locum clauoꝝ ꝛc̄ Joh. xx. Dicit Gregori. plus nobis hodie infidelitas ad fidem ꝯ discipulorū credētium fidei ꝓfuit. quia dum ille palpādo ad fidem reducitur. nostra mēs omī dubitatōe posita in fide solidat. Nos aūt verba ꝓposita non sub significatōne infidelitatis sed magnanimitatis accipimus. ꝓsequētes magnanimitatis eius constātiam ⁊ fortissime spei siue fiduciā quam ad deum sine hesitatione habuit. quia nisi mitteret manus in latꝰ eiꝰ credere recusabat. nihil dubitās nisi a dō se cure acciperet quicquid sperare fiduciali ter potuisset. ⁊ hanc eius fortem cōstantiaz. hic ꝓsequimur vt eadem informati ipm ꝯtuz possumus imitemur. nam qđ audebat obtinuit iuxta verbum ꝓmissionis Jathei. xi Amē dico vobis quicquid orātes petitis credite quia accipietis ⁊ fiet vobis. Expeditis ergo supra duobꝫ apli verbis in duobꝫ sermonibꝫ tercium eius verbum ⁊ quartū sub vnius sermonis cōpendio coartamus. ne ex plicitate tedium generet. Sicut igit beatus apostolus in primo verbo nobis ꝓposuit de vie inquisitōne. in secūdo de inuētevie ꝓgressione. sic in isto tercio verbo ꝓpōit nobis de magnanimitatis deuotōe. q̄ ad magnum nostre salutis pfectuz est necessaria supra modum. Dens em̄ que pusillanimis ē sic paꝛ ꝓficit. sic fidens ⁊ audax deuotō q̄cquid petierit impetrabit. Unde Bernardꝰ. Quantūcunqꝫ quis sperare potuerit tātuz est sine dubio accepturus imo in infinitum amplius ita suaue si tamē talis audacia nō ex meritoꝝ ꝓsumptōne sed ex diuine virtutis inspectōe habet ortum. Unde idem ait. Donec habeat pfecte desiderare non potest sed nec perfecte habere donec pfecte desideraz Ut ergo ad magnā desiderāda deuotōez nostram ad magnanimitatis audaciam excitare ⁊ ꝓuocare valeamus quatuor sunt in nobis acquitēda. ⁊ quatuor in deo considerāda. ¶ Prima quatuor in nobis ac quitēda sūt ista scilicet conscientie puritas. fe ruens charitas. bonorum operum multiplicitas. et mutua dei ⁊ hominis familiaritas. hec si invita nostra habuerimus spem nostram ⁊ fiduciam erigunt. ⁊ ad magna desiderāda coram deo faciūt nos audaces. ¶ Primo ergo plātemus in nobis puritatem. quam tunc acquirimus si omne quod remordet conscientiaz pijs exercitijs et deuotis affectibꝫ exhaurimus. tamdiu hoc agentes ⁊ cum augmento exercitiorum cōtinuantes. quousqꝫ conscientia peccatorum pondere prius oppressa aliq̄liter in spe venie respiret. exhaurientes nihilominus reliquias peccatorum quousqꝫ oī suspecto timore expulso de remissione peccatorum ex infusa quadam iocunda letitia fiducialiter conscientia superesperet. Cum enim spinis peccatorum euulsis inter nos ⁊ deuz non iacet medium quod conscientiam humiliet deijciet ⁊ sugillet. tunc leuare facie possumus ⁊ presumere altiora De hac fiducia ex puritate ꝓueniente dixit Johan. Si conscientia nostra non reprehenderit nos fiduciam habemus ad deum. de qua Bernardꝰ. Quid audet cor mundum ⁊ conscientia pura. Sicut enim mens mali cōscia suo semp pondere premitur ad infima. sic exonerata malis ad superna erigitur ⁊ audaci fiducia audet magna. Secūdo plantemus in nobis caritatem. quam ex suppositā prima gratia faciliter acquirimus. quippe que ex pura caritate habet ortum. hanc enim legem ⁊ virtutem habent diuine gratie vt vna gratia ex altera generetur. Sic enim dicitur Gen̄. i. Quod vnumquodqꝫ habet semen̄tem sui generis in semetipo. ⁊ ideo anima sentiens se remissionem peccatoꝝ a dño accepisse. contine re se non poterit nisi dirigatur in dulcorem que vicz caritas. crescit ⁊ ꝓficit. ⁊ ex cōtinuo beneficiorum intuitu incipit calescere ⁊ feruere. Sic enim dicit beatus Augustin? Ad dei dilectōnem in nobis excitandam nutriēdam ⁊ augmētandam nihil ita valet sicbeneficiorum eius frequēs ⁊ diligens recordatio. que cū sic ꝓfecerit audet magna. Sic dicit gre. Plus diligit qui plꝰ ꝑsumit. De q̄ audacia di Bern̄. Caritas reuerētiā nescit.

claudit oculos maiestati: dissimulat meri/ ta: et vrgente virtute propria audet magna

Tercio superaddamus prioribus bonor opm multiplicitatē que necessario sequitur ex p̄dictis. Non em̄ vacue caritati credit: sz solum illi que opib̄ cōprobat. Hinc Joh. xv. Si p̄cepta mea seruaueritis manebitis in dilectōe mea sicut ego p̄cepta p̄tis mei seruaui et maneo in eius dilectōe. Hic greg De dilectōe conditoris lingua mēs vita re quirat: et subiūgit. Nunqz em̄ est amor dei ociosus: opatur em̄ magna si est: si vero ope rari renuit amor non est. qui amor licet sine opib̄ vtpote dono dei hoīb̄ infundat: faci lime tñ euanescit nisi bonis opib̄ iugit nu/ triatur. Sic em̄ dr puerbi. xxvi. Cum defe/ cerint lingua extinguet ignis. bona em̄ opera sunt rāqz substratorū mentem eleuās fidu/ cialiter ad deum. Quarto crescit audacia ex mutua dei ad hoīem et hoīs ad deuz fami liaritate. qui em̄ familiariter se frequentant audēt p̄sumere a se magna. familiaritas au tem hoīs ad deū nutrit et p̄ficitur ex crebris cogitatōib̄. frequētib̄ et sanctis meditatōi/ bus. peculiarib̄ orōnib̄. et a frequētia hoīz alienationib̄. et viceuersa ex dei ad hoīes inspiratōnib̄. visitatōnib̄. cōsolatōnib̄. in ternis āmonitōib̄. in quib̄ dum gustat qz dulcis est dñs ex hoc ad magnā audaciā p/ uenitur. vt homo audeat tā magna deside/ rare que oīm hoīm merita excedūt. Dicit ber nar. Crebra visitatō dat familiaritatē. fami liaritas ausum. ausus gustū ꝛc. Verum qr in p̄dictis quatuor nequaqz nos deo idoneos exhibemus. eo qr in p̄dictor fecib̄ p̄funda/ ti nos erigere non valemus. ideo caput de sterquilinio erigamus bona dñi que etiam quosqz despatos subleuāt p̄eplantes qd et fecisse legimus magnos sanctos. sic enī dic psal. Ego sum paup et dolēs salus tua deus suscepit me. Cum em̄ suā inspiceret miseri/ am: cōsternatus aīo dixit. Ego sum pauper et dolens. cū aūt paz erectus sursum aspice/ ret dei sublimia iocūdat? dixit. et salus tua deus suscepit me: ac si paucis verbis dicer Et si miser sum in me. diues tamē sum in te Cui simile dixit Bern. Ego qūdiu me respi cio in amaritudine morat oculus meus. si aūt sursum suspexero sqz dīne miserationis auxilium: tpabit mox amarā visionē mei le ta dei. Sunt ergo quatuor que in deo consi derata supra modū faciūt nos audaces: sqz veritas promittētis. facilitas omnipotentis. caritas volentis. et dignitas largiētis. Pri/ mum quod supra modum nos erigit est ve ritas promittentis. qui promittens cum nō so lum sit verus: imo in abstracto sit veritas e terna adeo vt sue promissionis iota minimū impossibile sit irritari. quia mentiri non po test. nihilominus tamē iurauit se daturum quicquid desiderare possumus vel audem? sic enim dicit Marci. xi. Amen dico vobis quicquid orantes petieritis credatis qr ac/ cipietis ꝛc. Hinc Sapiē. xij. Juramenta et cōuentōnes dediſti bonarum promissionum. Promisit enim nobis spūsanctum in pre/ senti regnum celorū vitam eternam et seip/ sum. quod patet tam ex veteri qz ex nouo testamēto ex p̄allegatis. Unde pet. Pre/ ciosa promissa nobis donauit. Verum qr mul/ ti veraces sunt qui promissa soluere nō pos/ sunt. Secundo consideretur in deo facilitas omnipotentis qui solo nutu voluntatis sue potest soluere omnia que promittit: dicente psalmista. Omnia quecunqz voluit domi/ nus fecit ꝛc. Item Sapien. xij. Subest tibi cum volueris posse. Et iterum Ecclesiast. xi Facile est in oculis dei subito honestare pau perem. Unde d hūs qui pusillanimitate pl si non audent petere magna dicit Job. xxij. Quasi nihil possit facere omnipotens sic e/ stimabant eum. Unde dñs dixit apostolis adhuc modice fidei existētibus. Usqz modo non petistis quicqz. licet enim tunc peterent tamē respectu eius quod daturus erat qua/ si nihil petebant. Sed esto qr aliquis sit ve rax in promittendo: facilis in soluendo. mi/ nus autem diligat eos quibus dona et bene ficia sunt promissa addatur tercium videli cet caritas: que prioribus addita multū co/ git. Tercio ergo consideranda est caritas lar gientis: que maior est super singulos electo/ rum qz sit spacium inter celum et terram: adeo vt quemlibet electum plus diligat qz omnis creatura angelor et hominū diligat deū. qppe cū finitū et infinitū nllaz adiuicez

bēant compatōnem·quis ergonon videat q̄ delectabilit sua bona tribuat sic dilectis. De hac caritate dr Jo. Maiorē caritatem nemo hz q̄-quod exponēs Bern̄. dicit. Tu maiorē habuisti o bone ihesu: quia aiam tuam posuisti p inimicis tuis. Nam fm apostolum cū adhuc inimici essemus reconciliati sumus deo p mortē filij sui. Quid mō aliter reconciliatis cōtinere poterit aut quō vt verbis vtar apli: non oia nobis cuz illo donauit-qui vt nos audaces faceret ī preteritō dixit Luce.xi. Si ergo vos cū sitis mali: nostis bona data dare filijs vestris: q̄to magis pr̄ vester de celis dat spūm bonū pe.se. Ac si di. Si oēs prēs q̄tumcūq̄ crudelissimo omēs patres cupiunt filijs suis bona: qui pōt capē capiat·quāto affectu deus pat velit ⁊ desideret vobis bonū. Sed esto q̄ vnus hēat oia prius dicta: si aūt degener segnis humil' cōditōis sit ⁊ indignus ex hoc solo restringit ⁊ ne magna possit facere phibetur. Quarto cōsideret in deo dignitas infinita·qui tā p̄pter sui dignitatē q̄ diuitiaruz immēsitatē q̄tum in ipo est nō pōt dare p ua. Si em̄ rex diues ⁊ inclitus rogatus p munere daret fabā valde ridiculosum esset q̄to magis deus cuius dignitatis ⁊ magnitudinis nō est nūerus neq̄ finis. Un̄ Esa. lxvi. Celū sedes ⁊ scabellū terra est pedū ei? Unde ⁊ si nos indigni sumus vt magna ñ dēat nobis dare·ipe tñ cum sit dignissimus dignissime dabit magna·⁊ hoc est qđ dr Ez.xxxvi. Non p̄pter vos ego faciā sed p̄pter nomē meū magnū ℭ His quatuor p sideratōibz deus sanctos suos ita inebriat ⁊ facit magnanimes·vt nō mō quecunq̄ sua sed audeāt petere ipm deum·oia sua audeo dicere p nihilo reputātes nisi eis tribnat semetipm. Uētior si hoc nō peruit moyses Exodi.xxxi. cum dicebat· Si inueni grām in cōspectu tuo·ostende mihi faciē tuā vt sciāte·⁊ sponsa in Cā.i. Indica mihi vbi cubes in meridie. In hunc ergo affectū cū magni sancti puenīūt ⁊ aliquādiu in eo decocti fuerint: vt videlicet fiant humiliores ⁊ a pulueribz peccatoz mūdiores tūc ruit in ālepsus dicens·Ecce assum. Ex cuius pñtia deus tota fmitas aiaz mirifice illustrabit·que sez aīma diuinitus afflata duplici affectu: vidz reuerētia ⁊ amore tā q̄ duobz brachijs vt ait Bernardus. dilectū apprehendit amplectit ⁊ stringit dicēs ex pfundissima āmi tatōne ⁊ ex intimissima dilectōis flagratōe illud quartū verbum thome quod in principio p̄posuimus sez dñs meus ⁊ deus meus Unde sicut thomas ex visu ⁊ cōtactu deum pñtem intelligens ineffabili gaudio replet? clamauit. Dñs meus ⁊ deus meus·ita aia sancta vt ait Bernar. ex virtute qua īmutat ⁊ caritate qua inflāmat deum pñtem intelligens ex affectu ammiratiōis ⁊ gaudij inebriata clamat dñs meus ⁊ deus meus: sentiens sibi veraciter exhiberi qđ filius p̄mittit Johā. xiij. dicens. Ad eū veniemus ⁊ mānsionem apud eū faciemus·ponēs hec verba in plurali p̄pter trinitatē psonaz·quod exponens Bern̄. dicit. Tanta est dignatō verbi tanta q̄ beniuolētia patris circa bñ affectatam ⁊ bñ cōpositam animā·vt nō modo ad eam veniāt sed ⁊ mānsionem apud eam faciant tam pater enutriēs q̄ filius erudiēs ita vt singule psone in diuinis singulas anime potētias illustrent sua virtute pariter et immutēt. Nam ex patris presentia voluntas amore inflammat·ex filij presentia intellect? sapiētia illustratur·ex spiritussancti autem dulcedine memoria dulcoratur De his tribus dicit Bernar. ⁊ primo de patre. Quid est p̄ēm venire ad animā? afficere ad amorē patris enim diligere est·⁊ ideo patris aduētus ex infusa dilectōne comprobatur. De filio autem dicit. Quid est verbum veīre ad animam? erudire ad sapientiam·nam si sensero mihi aperire sensum vt intelligā scripturas aut sermonem sapiētie quasi ebullire ex intimis·aut infuso lumine desuper reuelari misteria·aut certe expandi mihi quasi quoddam largissimum celi gremium ⁊ vberiores desursum influere animo meditationi ymbres non ambigo sponsum id est filium adesse·verbi si quidem hec copie sunt ⁊ de plenitudine eius ista accipimus. Si autem perseuerauero huic dignationi dignis semper quantum in me est actibz ⁊ effectibz respondere et iam mansionem apud me faciet tam pater enutriens q̄ filius erudiens·

Sic ⁊ verissime tam ex eo q̄ nexus patris ⁊ filij q̄z ex ineffabili delectatōis dulcedie spiritus sanctus cognoscit esse patris. Ubicunq̄z ei est pater ⁊ filius ibi eor̄ nexus. i. spūs cum eis est. Sed quia de hoc sacramēto indigne loquit inexpertus qui nō est conscius huius secreti cōmertq̄: qui iam nō intinguit calamū lingue in experiēciam cordis. iō ego miser peccator: qui in stercore meo putrui: vt iumētum p̄curies cor meū redeo ad me/ipm supplicās deo si forsitan ex hoc veniam inueniā apud eum qui est sup̄ omnia deꝰ bñ dictus in secula ⁊c ℣ Verum quia dicere miracula nō sanctum faciūt sed ostendunt. ideo vt huius gl̄iosi principis thome apli sanctitatē p̄clarā saltem tenuiter declaremus. Ecce in passionali legit q̄ patriarcha indor̄ vnius anni spacio oīm gēa romam nauigio q̄uenit. qui requisitus a summo pontifice de thoma ap̄lo ⁊ eius miracul' coram clero ⁊ pp̄lo ita vt nouit rñdit dicēs. Ciuitas in qua venerabilis thome corp⁹ requiescit vlna vocat. toti⁹ regni nostri caput per mediū aūt ciuitatis illius physon vnus de paradiso fluibꝫ emanat. que a fidelissimis x̄pianis tota vt decet inhabitat. inter quos nullus erroneus aut infidelis habitare p̄t quin aut citius resipiscat aut inopinatu casu morbūdus corruat. ℣ Paululuz aūt extra menia vrbis illius mōs separatus est a quo p̄fundissimi lacus vndiq̄z septus in illo mōte est turris excelsa: in cuius sūmitate beati thome ap̄li eccia posita est in circūitu aūt eiusdem lacus de foris in honore. xij. ap̄lor̄z xij. sunt monasteria. ℣ Predictus aūt mons vbi thome apostoli monasterium est nullibi minus accessibilis est infra annum: neq̄z illum temere adire aliquis audet. sed et patriarcha in die thome sacra misteria celebraturus nō nisi semel in anno cum circūquaq̄z aduenientibꝫ locum ⁊ ecclesiam ingredit. Aduenīte aūt antiua festiuitate ap̄li. viij. diebꝫ ante festum ⁊ viij. diebꝫ post festuz lacus predictū mōtem circūdans ita totus euanescit vt vix discernat⁹ vtr̄z aqua ibi fuerit ⁊ ideo fit cōcursus fidelium ⁊ oēs male habentes lāguor̄z suor̄z remedia meritis ap̄li indubitāter cōsequunt. Est enā intra sācta sācto/rum illius eccie ciborium argēto ⁊ lapidibus p̄ciosis mirifice decorat̄. intra qd̄ pre/ciosissima concha argēteis dependet cathenis: hñs intra se p̄ciosum illum thesaurum scz corpus ap̄li quod adhuc integz ⁊ illesū ac si illa die sit depositum p̄seuerat. in q̄ concha tāq̄z adhuc viuus erectus stare videtur Ast cuius cōspectum aurea lāpas plena balsamo argēteis restibꝫ pendet. que semel i anno accēsa nec balsamū diminutū nec lāpas extincta repitur. quo balsamo quicūq̄z punctus fuerit sanabit a quacunq̄z infirmitate. Deide p̄dictus patriarcha accedēs ad missarum solēnia cum suis suffraganeis p̄dictam conchā expādit ⁊ corpus apostoli in sede aurea collocat sup̄ altare. cuius adhuc figura ⁊ integritas talis p̄manet qualis fuerat cum p mōm discurreret, p̄ter deum. Facies eius tanq̄z sydus rutilat. capillos hēns rubeos ⁊ pene vsq̄z ad humeros defluentes Barbā vero ruffam ⁊ crispā sed non plixaz vniuersam formā visu pulcerrimā. vestituz etiā duricia ⁊ integritas eadem adhuc permanet. Itaq̄z corpe ei⁹ sacro in cathedra posito statim missaz solēnia celebrant. Cū autem eucharistie p̄cipiēdi tp̄s aduenerit: patriarcha cōsecratas hostias in altari compo/nit: ⁊ cum magna reuerētia ad locū vbi apostolus sedet eas defert. ⁊ flexis genibꝫ eas apostolo offert. quas ap̄s extēsa manu dextera suscipit vt nō moriuus sed viuus eē credatur. Susceptas aūt hostias in palma extensa cōseruat singula singulis mor̄datur⁹. Vniuers⁹ itaq̄z vtriusq̄z sexus popul⁹ cum magna deuotōe ⁊ reuerētia accedit vn⁹ post alium. ⁊ hostias de manu ap̄li ore suscipiūt ap̄lo porrigēte. Si quis aūt infidelis vel alia qualicūq̄z peccati macula infectus communicaturus accesserit: oīnibꝫ videntibus ap̄li⁹ manū cum hostijs retrahit et claudit nec q̄diu p̄fatus est peccator eam apit. ℣ Peccator autem ille nunq̄z euadit quin aut statiz resipiscat ⁊ p̄nia ductus ab ap̄lo cōmuniōez sumat. aut ātecz ereat moriat. qd̄ cernentes quicz infideles relicto errore suo mor̄ ad fidem cōuertunt. His oīnibꝫ solēniter pactis ⁊ tota illa ebdomoda in laude ap̄li transacta: patriarcha cum epis suis sacz corpus a

postoli in locum suū cum debita reuerentia reponūt singulis cum laude in sua redeūtibus. ℣Post hec tota illa laci ꝓfunditas montem cingētis aquis alueum suū vt antea fuerat vbertime replet: ⁊ in latum ⁊ ꝓfundū sicut ante fuerat se extēdit ¶Calixtus autem patriarcha referēte auditis Calixtus papa secundus cū toto clero dominū laudauit pariter ⁊ bñdixit

VIII De natiuitate dñi nostri

EXtus est sol

Magna legēniū vt dicit Gre. debet esse discretō vt in sacro eloquio cum vnq̄ quisq̄ sermo dē non semp vnam eademq̄ rem lignare credat. Nā vnus idemq̄ sermo platus vnā significatōem sepe auditui ingerit: ⁊ aliā cordi imprimit ꝑ quod informam vt tāto fidentius ad interiorē sensum recurratur quāto euidētius claret q̄ quis ꝑ exteriorem sensum mīme edificat. quod in ꝓposito innuit euidēter. ¶Quid em̄ huic festo cōfert laudis si sm exteriorē sensum thema nostrum exponat. vt sc̄z dicamus hodie solem oriri: qui hesterno ⁊ nudiustercius sibi oriebatur quāto ergo minus est qđ sonat exterius tāto diligentius querat quod latet interi9. cū cris em̄ liquet q̄ ꝑ solem xp̄s designat. ¶Ecclīa canit eccīa. Exte em̄ ortus est sol iusticie xp̄s deus noster. Et hic sol hodie ortus est super terrā. qđ huic festo ꝓ maxima laude applicatur. hoc em̄ ꝓconiū nulli alteri diei poterit applicari. ¶Hinc greg. di. Sepe sacro eloqo dñs solis appellatōe figurat sicut ꝑ ꝓphetā Zachariam vl. dr. Vobis timētibꝫ nomen meū oriet sol iusticie. ℭ Verba itaq̄ ꝓposita de sole xp̄o intellecta exponi possūt dupl̄r. allogoice ⁊ tropologice. hoc est misterialiter ⁊ moraliter. ¶Misterialiter de xp̄o ⁊ eccīa: moraliter vero de qualibet aīma fideli cui dñs in spū oritur ad salutem ¶Primā acceptōem breuiter ꝓcurramus vt secunde acceptioni morosius intēdamus. De prīo sciēdum q̄ verbum ꝓpositum in sacra scriptura quadrupl̄r cum totidē effectibꝫ inuenitur. Erat em̄ totus mūdus añ ortum h9 solis quatuor malis oppressus. quevicz mala sol xp̄s in ortu suo miscōditer amouebat. Fuit ī q̄ totus mūdus ante ortum solis xp̄i errore excecatus. affectu carnali deprauatus. demōibus subiugatus. inferno deputatus. ℣Prīo dico āte ortum huius solis hoc est āte nativitatem xp̄i totū genus humanū paucis exceptis ydolatriā sequebātur. adorātes lapides ⁊ ligna volucres celi ⁊ bestias terre. De quibꝫ dr Genē. vi. Sensus ⁊ cogitatō hūani cordis in malū ꝓna sunt ab adolescentia sua. ⁊ apls Roma. i. Mutauerūt gloriam incorruptibilis dei in ymaginē corruptibil hōmis ⁊ volucꝝ ⁊ quadrupedū ⁊ serpentiuz ⁊ seruierūt creature potius q̄ creatori. Deus ergo venies in mūdum tenebras erroris ꝑ ꝓdicatōem illumīauit di. Johan. xiij Si creditis in deum ⁊ in me credite. ac si dicat Lapides ⁊ ligna que tanq̄ deos colitis ipsi non sunt dij sicut ego sum deus. nam vt ait psal. Omēs dij gentium demonia. De hoc ortu dr Naum. vi. Ortus est sol ⁊ auolauerunt locuste. per locustas saltātes dans ītelligere errores: qui quasi de malo in malum saltāt. ℣Scdo āte ortum huius solis totum humanū genus fuit carnali affectu depūatum: sic em̄ dr Genē. vi. Quia caro corrupserat viā suā. Venit ergo xp̄s ⁊ ꝑ suā amarissimam passionē oēm carnalem affectum in electis suis penitus arefecit. vt sm aplm. ij. Cor. v. Qui viuūt iam nō sibi viuāt: sed ei qui ꝓ omibꝫ mortuus est. qz vt idē ait gal. v. Qui sunt xp̄i carnem suā crucifixerūt cū vicijs ⁊ cōcupiscētijs. De hoc ortu ⁊ eius affectu dr Jac. i. Ortus est sol cum ardore ⁊ exiccatum est fenū. s. carnalitatis. Juxta illud Esa. Omis caro fenum. Unde Bernard9. ¶Audeat sub spineo capite membra ducere vitā delicatā. ℣Tercio āte solis huius ortum humanū genus demonibꝫ extitit subiugatum. Nam ex originali ⁊ actuali peccato totum humanuz genus paucis exceptis erat sub iugo dyaboli nec ꝓpria virtute ab hoc liberari poterat sed optuit vt hoc fieret ꝑ deū incarnatum. ¶Hinc Job. xij. Nunc ꝓnceps huius mōdi eijcietur foras. quod exponit glo. ¶Princeps mōdi. i. reprobōz eijciet foras de cordibꝫ electoz. Quod pulcre sub metha phora Job. xl. declarat vbi dr. Absorbebit

fluuiū ⁊ nō mirabit ⁊ habet fiduciam qꝫ influat iordanis in os eius. quod exponit gregorius dicens. Quia b̄ex motb ab origine mundi exortum vix paucis euadentibus humanum genus vsqꝫ ad redemptoris tempora quasi quēdam fluuiū in se traxit. Ideo etiaꝫ nūc post mediatoris aduentum habet fiduciā vt influat iordanis in os eius. ac si dicat. Ante redemptorem pene mundum totum absorbuit. sed qđ grauius est post redemptoris aduentum eos q̄ baptismatis sacramento per iordanē designati sunt deglutire se posse p̄fidit. nisi qꝫ maxillam eius p̄forauit dñs per pniam eius corporalem. De qua subiungit Greg. Quisqs nondum captus est maxillā b̄elxmenti? fugiat. quisquis vero iam captus est non desperet. sed per pniam foramē in maxillam q̄rat. Humanū ergo genus quod a mundi exordio fuit demonib̄ subiugatū. nūc p̄ redemptoris pniam est misericorditer liberatum. nō qꝫ modo nō impugnet. sed qꝫ nemo nisi volēs subiugat. De hoc ortu solis ⁊ eius effectu dr̄ lxster. x. Sol ortus est ⁊ humiles exaltati sunt ⁊ deuorauerūt inclitos. quia homines prius humiliati ⁊ in fedā seruitutez demonū redacti modo exaltati sunt per dei liberatōem vt nō solūmodo nō sint sub iugo demonū sed ipi demones sint sub iugo eoꝝ ⁊ ipi in primo electoꝝ. sic enim dr̄ Luce. x. Magister etiā demonia subiciunt nobis in nomīe tuo. Quarto humanū genus āte ortum huius solis fuit in inferno obligatum siue etiā deputatū vt oēs homines q̄tūcunqꝫ sancti āte ortum huius solis descenderent ad infernū. de quoꝝ nūero vnus de principuis iacob vicꝫ patriarcha dixit. Descendā ad filium meū lugens. Sed postqꝫ sol iusticie xp̄s deus noster ortus p̄ natiuitatez occidit p̄ passionē oēs electi ex inferno liberati ascendunt in celum. ita vt sine omī medio possint si voluerint auolare. De hoc ortu solis dicitur in psal. Ortus est sol ⁊ cōgregati sunt. scz in celum qui prius in inferno congregabant. Congregamur aūt primo sub nomine ⁊ fide xp̄iana. vt omēs qui nomīe ⁊ fide xp̄iana signati inueniunt trāseūt in celum. vnde iudeis dr̄ Esa. lxiij. Interficiet te dominus ⁊ seruos suos vocabit noīe alio. in q̄ qui bñdictus est sup̄ terrā bñdicet in domino. De hac cōgregatōe di. Greg. Ecce nos qui redemptoris gratia redempti sumus. hoc iam celestis muneris hēmus vt cū a carnis nostre habitatōe subtrahimur. mox ad celestia p̄mia ducamur. qꝫ dum redemptor noster claustra inferni penetrās electoꝝ aīmas exinde reduxit nos illo ire non patit. vñ iaꝫ alios descendendo liberauit. sed qui ante eius aduentum in hunc mundum venerāt quātulacūqꝫ virtute iusticie pollerēt ex corpib̄ educti in sinum celestis patrie recipi non poterant vllo mō. Hunc p̄dicta quatuor verba cum suis effectib̄ spūaliter exponamus. Primo oñdentes qꝫ sol xp̄us deus in nobis spūaliter oriat. deinde quomō p̄dictos effectus in nobis spūaliter opat. Primū innuitur Zach. vl. Nobis timentib̄ nomē meum orietur sol iusticie. deinde sic in nobis exortus facit locustas auolare. scdo corpalitates exiccare. tercio dignat humiles exaltare. quarto exaltatos cōgregare. In his quatuor effectib̄ ad statum p̄fectōis ducit vita nostra. Primo ergo deus videns nos peccatorū sordib̄ obuolutos ⁊ nequaqꝫ ex p̄pria virtute de peccatis nos posse resurgere. orit in nobis spūaliter. In cuius ortu incipit lumen cognitōnis splēdescere per quod mala que cōmisimus cognoscimus. Optet autē vt mala cognita displiceāt. ⁊ hec displicētia perfectam pniam opatur per cuius virtutem auolant locuste omniuꝫ peccatoꝝ. dicit enim Crisostomus. Sine omī intervallo ad pniam sequitur remissio peccatoꝝ. Q̄ aūt cōuenienter p̄ locustas peccata possint intelligi patet p̄ similitudinem vtrobicꝫ repertā. Sicut enim locusta posterioza crura lōgioza habet āteriobus. sic pena peccatoꝝ lōgior est qualibet voluptate. quia vt ait Greg. Nomētaneū est quod delectat eternum quod cruciat. Et sic patet quomō ad huius solis pniam. lumīs resplēdentiam. veram pnitētiā locuste oīm peccatoꝝ veraciter effugant. Dictū nāqꝫ est quomō sol xp̄s deus noster primū in nobis spūaliter oriat. deinde quō lumē subsequat. ad que duo vera pnīa surrogatur. Scdo oritur nobis sol iusticie xp̄s deus noster dans grām cōtinēdi que oīno necessaria ē

post ꝑdicta ne ꝑ recidiuatiõem priora bona in nihilum redigant. cui grate si ex cõgruo occurrere cupimus in tribꝰ exercitijs laboremus. s. in occasionũ elõgatõne. delectabiliũ subtractõne. bonoꝝ opm occupatõne. ¶ Ideo dico si volumus fluxa viciorꝝ restringere. oportet vt ante omia peccatorꝝ occasiões fũditus declinemus. Sic em̃ hortat nos dñs Genesis. xix. ca. ¶ Noli respicere post tergum nec stes in omi circa regione. quia vt ait dominus Luce. ix. ¶ Nemo accipiẽs aratrũ et respiciens retro aptus est regno dei. Dic ei Gre. ¶ Non licet intueri quod non licet cõcupiscere. Scõdo exerceamus nos in delectabilium subtractõne. vt subductis mõi carnis ꝛ ꝓprie voluntatis delectabilibꝰ. ad dñi delectatõem citius veniamus. oportet enim hominem qui in deo desiderat delectari omia alia delectabilia declinare. quia vt ait Esa. xxviij. ¶ Angustatũ est stratum ita vt alter decidat ꝛ pallium breue vtrũq; operire non potest. ¶ Hinc Osee. ix. ¶ Noli letari israel noli exultare sicut ꝓpli. ac si dicat ¶ Noli tibi assumere secularia gaudia ne spũalia excludantur Dicit em̃ Aug. Si animus habet vnde delectetur extrinsecus sine delicijs manet itrinsecus Unde Gre. Anima ad similitudinẽ dei in quo est suprema delectatio creata sine delectatõe esse non poterit. Aut enim delectabitur in infimis ꝛ caret supremis. aut in summis ꝛ cõtemnit infima. Tercio exerceamus nos in bonoꝝ opm occupatiõe ne dyabolus nos inueniat ociosos. qui occupatos trãsit ociosos aũt carnalibꝰ desideriꝭ inflãmat vt multa mala faciãt: ꝛ negligãt multa bona. Nã aũt multa mala faciãt dr Eccles. xxiij. ¶ Multam malicia docuit ociositas. Nã etiam multa bona negligãt ociosi dr ꝓuerb. xxiij. ¶ Qui sectat ocium replebit egestate. Ex his tribꝰ scz occasionũ subtractõne delectabilium elongatõe ꝛ bonorum opum occupatõne omnis caro marcescit ꝛ spiritꝰ reflorescit. De hoc solis ortu dicitur Jaco. i. ¶ Ortus est sol cum ardore ꝛ exiccatum est fenum. s. carnalitatis. Tercio ortus est nobis christus deus noster ad hũilitatis nostre exaltatõem. quod tũc cõtingit cum per priorez solis ortum a tpalibꝰ ꝛ corpalibꝰ longe factum ad gustum dñe cõsolatõnis miserico2 diter subleuamur. quo gustato vt ait Gre. desipit omis caro. Ex quo cõtingit vt q̃ prius ꝓ duram ꝛ laboriosam resistẽtiã vix nos a terrenis cõtinuimus nũc bonis dñi delectabilꝭ inebriati tediosa ꝛ abominabilia sint pñtia ꝛ delectabilia eterna. vt ex hoc sapore in deum pene cõtinue suspensi cõuersatõnẽ nostraz in celis hñtes nil aliud nisi que dei sunt nos libeat ꝛ delectat ¶ Ex hac cõtemplatõe tres dignitates nobiles consequimur: ex quibꝰ merebimur apud deum misericorditer exaltari. Nam ex sapore dñi erimus veraciter sapiẽtes. ex celesti cõuersatione erimus deo fideliter adhrẽtes. ꝛ ex hijs duobꝰ erimus deo ꝓ omia cõplacentes. Ex quibꝰ tribꝰ apud deum merebimur exaltari. quod in tribꝰ sanctis deo singulariter dilectis in veteri testamẽto legimus figuratũ scz dauid. daniel. ꝛ iosue. quoꝝ singuli ꝓpter singulares dignitates sunt apud deuz ꝛ homines exaltati. Nam daniel ꝓpter sapiẽtiã. dauid ꝓpter familiarem dei adhrentiã. iosue vero ꝓpter complacẽtiam meruit exaltari. De primo. s. daniele dr in eodem capl̃o xij. ¶ Rex nabuchodonosor danielem in sublime extulit ꝛ multa mũera ꝛ magna dedit ei ꝛ cõstituit eum sup oẽs ꝓuincias principez ꝛ pfectum ꝛ mgm̃ sup cũctos sapiẽtes. qđ idcirco factum est qz sapia ꝛ sciẽtia inuenta est in eo sup omẽs magos ꝛ arealos babylonis. De scõdo. s. Dauid dr. i. Regum. xxij ¶ Quis in omnibꝰ sicut dauid fidelis. ꝛ deo legit de eo in psal. Exaltaui electũ de plebe mea. De tercio scz Josue dr in libro suo ca. xij. ¶ Hodie incipiam te exaltare. Quarto oritur in nobis spũaliter xps deus nr ad nostram beatam ꝛ felicem cõgregatõem. qđ cõtingit cum ex adhesione in priori ortu tacta cõpetenter humiliati ex virtute huius solis omia sparsa nostra colligunt ꝛ in deo feliciter vniunt. Adhesio enim si cõtinuata fuerit iusto ordine trãsit semp in vnionem dicente apostolo. Qui adhret deo vn̄ spiritꝰ efficitur cum eo. De hac cõgregatõne dr Eze. xxxvi. ¶ Cum sanctificatus fuero in vobis cõgregabo vos de vniuersis terris. hec congregatio beate vnionis ꝓ tria in nobis mise

ricorditer ꝓmouetur. s. per benignã dei oꝛõz nrãm dilectõem corꝑis ⁊ sanguis dñi communionem. Vnde. i. dꝛ Johã. xvij. ℣ater sãctifica eos in veritate vt omẽs vnum sint sicut tu pater in me ⁊ ego in te. vt ⁊ ipi vnum sint in nobis. Vnde secũdo dꝛ Jo. iij. Deꝰ caritas est ⁊ qui manet in caritate in deo manet ⁊ deus in eo. quod exponit Bernñ. dicẽs ℣er caritatẽ homo in deo ⁊ deus in homĩe est. Vnde tercio dꝛ Johã. vi. Qui manducat carnem meam ⁊ bibit sanguinem meum in me manet ⁊ ego in eo. ex his ergo tribꝰ perficitur hec vnio gloriosa. Vnde hoc oꝛtu solis dꝛ in psal. Oꝛtus est sol ⁊ ꝓgregati sũt In quã cõgregatõem nos ꝓducat. q̃ viuit ⁊c

IX De sancto stephano

IDeo celos apertos Act. vij. dicit Grego Sacre scripture sic in veritate credant facte. vt tñ per significatõem nobis aliquid insinuẽt vt ꝓcul de hist oꝛijs doceamur ⁊ intus ꝓintellectuꝫ misticum instruamur. Verba itaq; ꝓposita per hist oꝛiã docent nos q̃ beatus stephanus in psecutõe positus vidit celos apꝛos ⁊ cuꝫ hoc sensu nobis insinuãt. q̃ et nos deuotis exercitijs apꝛiõem celi mereri possumus: vt post mortẽ sine medio ad celi gaudia auolemus ℟ Propter qd̃ sciendum q̃ sacram scripturã vndiq; plustrantes inuenimus celum quatuoꝛ vicibꝰ apertum. ℣no Mat. iij. vbi dꝛ. Baptisat⁹ ihesus cõfestim ascẽdit de aqua ⁊ ecce apti sunt ei celi: ⁊ vidit spm̃ descendẽtem sicut columbã in ipm ⁊ voꝛ de celis di. Hic est filius meus. Secundo celum aptum legit Actu. x. vbi dicit Vidit petrus celũ apertũ: ⁊ descẽdens vas quoddam velut linteũ magnũ quatuoꝛ initijs summitti de celo in terrã in quo erant omnia quadrupedia ⁊ serpentia terre ⁊ volatilia celi: ⁊ facta est voꝛ ad eum. Surge ℣ete occide ⁊ mãduca. aut aũt petrus. Absit a me dñe. quia nunq̃ mãducaui omne ꝓmune. ⁊ immõm. Et voꝛ iterꝫ secõdo ad eum Q̃d deus purificauit tu ne cõmune dixeris. et receptum est vas in celum Tercio celũ aptuꝫ legit Act. vij. cum lapidaret⁹ stephan⁹: vbi dꝛ. Cum esset stephanus plenus spũsãcto intẽdens in celum vidit gl̃am dei ⁊ ait. Ecce video celos apertos ⁊ ihesum filiũ hom̃is stãtem a dextris virtutis dei. Quarto celũ apertũ legit Apoca. iiij. vbi Johannes ait. ℣ost hec vidi ⁊ ecce ostiu m magnũ apertũ in celo. In his quatuoꝛ celi apertõnibꝰ quatuoꝛ genera hoim̃ quibꝰ statim vt egrediũt a coꝛpe sine omi medio celi ianua aperta ẽ: Sunt aũt pure innocẽtes. pfecte penitẽtes dura ⁊ aspera paretes. sublimia cõtemplãtes. Hec quatuoꝛ genera hoim̃ per ordineꝫ pcurrẽtes primo dicimus q̃ pure innocentibꝰ celi ianua aperta est. ℣pure aũt innocẽtes illos vocamus qui puritatẽ baptismalem caste ⁊ caute custodierũt. nec pcã actualia addiderũt. quibꝰ sicut xp̃o in suo baptismo apertũ est celum. ita ⁊ omẽs qui in virtute eiusdem baptismatis xp̃i sanctificati et purificati fuerint q̃diu eadẽ puritas mãserit quacũq; morte ꝓoccupant ad celuꝫ euolant sine mora. nec moueat quẽq̃ q̃ ꝓpa merita nõ habeãt: quia in meritis xp̃i que i sacramẽto baptismatis pticipãt diuites facti secure ad deum trãseũt tam a ꝓpꝛijs delictis purgati q̃ ex meritis xp̃i ditati: donec voluntatis vsum habuerint a malis omnibꝰ sunt securi. ⁊ hoc est q̃d dicit Berna. Nihil est quod timeamus donec voluntatẽ et facultatem deliberãdi renatus quisq; recipiat: a caritate xp̃i omnio nõ poterit separi. fit securus interim veget sub ꝓtectõne ⁊ aduocationе dñi dei sui ꝓcipietis oñi creature. Nolite tãgere xp̃os meos. Ait vbi infantul⁹ ignoratie meras egredies recedit sibi ceterozũ vtiq; violẽtiam: nec tũc formidare necesse ẽ sed ab eo qui dormit in sinu suo ꝓpria cauebat voluntate. qua si abusus fuerit non redire licebit ad baptisma. sed ex ꝓpꝛijs necesse est laboribꝰ baptisinus cõsecretur: quia sic diuina gratia exigit vt qui ex aliena culpa obligatur p alienam penam absoluat. sic etiaꝫ dina iustitia requirit: vt qui ex ꝓpria culpa cõtaminat. ꝓpria etiam pena plectat. Et q̃ oẽs ex aliena culpa. s. primoꝛum parentum ad penam obligabamur. ideo ex aliena pẽa q̃ dei absoluabamur Hinc iterum Bernñ. Sola scõi ade tribulatio purgat quos con

taminauit ꝓuaricatio sola prioris· q̄diu ergo baptismalis innocētia seruaf· tādiu celi ianua apta manet· sed postq̄ hō ꝑ liberū arbitrium peccauerit· ⁊ sic deum amiserit spōte dans manus in iniquitatibꝫ ⁊ peccatis: tūc ianua celi claudif donec vel hic ꝑ condignam satisfactōem vel purgatorij penā medium tollif· ⁊ tūc illa ianua denuo apif. Verum quia difficilimū est vt vsq̄ in finem ⁊ maxime in adultis pura innocētia seruef· qz ad hāc nō solū requirif peccatorꝫ vitatio sed et bonorum opatio ideo pauci in pura innocentia vsq̄ in finem ꝓseuerāt. Et sciendū q̄ apertio regni celorꝫ non cōsistit ex virtute baptismatis sed passionis xp̄i· quia si quis aīi passionē dñi baptisatus decessisset non ilico regnū celorꝫ introisset· etiā si sufficienter ab actuali ⁊ originali absolutus fuisset.

Scdo celum aptum est vere penitētibꝫ: qđ reuera necessariū est post p̄dicta videlicet· vt qui primā vestem innocētie pdiderint et ꝑ cōsequēs regnū celorꝫ sibi clauserint ꝑ fortissimam pniam itez reserāf· quod i secūda celi aptōne euidēter innuif vbi de misso in lthēo pleno reptilibꝫ añ petrus dictum est· occide ⁊ māduca· quia nisi quis oīa reptātia ⁊ serpentia hoc est vicia ⁊ peccata in lthēo conscie repta plene occiderit ⁊ perfecte mactauerit· regnum celorꝫ sibi clausum inueniet· quod ꝑ sufficiētem mactatōez p̄dictorꝫ itez apif. Dicimus aūt q̄ peccata reptātia ꝓplenam ⁊ ꝓfectam pniam sunt mactāda ne quis sibi blādiens et qualicunq̄ pnīa sibi ꝓmittat plenam innocētiam peccatorum ⁊ sic seip̄m seducat. Difficilimū est enim vt multum inquinati ad pristinā redeāt puritatem quod tam scriptura q̄ figura cognoscimus euidēter. Figura quia templum salomonis a gentibꝫ ꝓphanatū nunq̄ ad dōcem pristinum poterat reformari. Similr scriptura· dicit em Ambro· Facilius inueniēos qui innocētiā seruauerūt q̄ qui dignaz pniam ꝑegerūt. Cum em singulis peccatis pene singule debeātur iuxta illd Job. xx. Lucet omīa que fecit· ⁊ illud Eccle. xij. De omī errato adducet te deus in iudiciū. Attēdat qui poterit q̄ difficile sit redire ad pristinā puritatem q̄ ꝓfundissima pnīa opus sit ꝑ quam plena innocētia repetur. At nisi hoc fieri potuisset non dixisset ap̄s post ꝓsecutōnem ecclē Nihil mihi conscius sum. Unde Jhero. dicit. Si quis vestē innocētie peccādo corrupit pnīe remedio poterit reparare· quia pnīa est secunda tabula post naufragium· quia vt ait Ber. Qđ deus nō imputare decreuit sic est quasi non fuerit. Si ergo decreuerimus innocētiā repare ⁊ ꝑ cōseqūs ianuā celi ꝑ pnīam reserare curemus vt nostra pnīa sit ꝓfecta· que tūc veraciter corā dō ꝓfecta dr si ipam pnīam ad omīa loca i quibus peccauimus dilatemus. Sic enim p̄fi sancti suas pnīas egerūt· de quibꝫ dr Deuter. ix. Omīa loca in quibꝫ antea letari cō sueuerāt criniū lacerat̄oe repleuerūt. Et q̄ peccauimus in corde male cōsentiēdo· in ore vana ⁊ turpia loquēdo· in corpe crimina perpetrādo· ideo ad hec tria loca pnīam exte damus. Ira vicz vt cordi demus amarā cōtritōem· ori fidelem cōfessionem· corpi penalem ⁊ asperam satisfactōem· hec tādiu cōtinuantes quousq̄ spūssanctus testimoniuz phibeat spūi nr̄o q̄ dimissa sint nobis peccata· ⁊ sic innocētia est repata· ⁊ ꝑ cōsequēs celi ianua reserata. Tercio celum aptū legim? in passione stephani sicut supius est oīsuz per quod nobis innuif q̄ celum oīb martiribꝫ est aptum· hoc enim priuilegio decoraf martirium· vt qui ꝓpter deū morti se offert in deo statim inueniāt vitā· ⁊ dignū valde vt qui cōtēnūt viuere ꝓpter deum mori cupientes· in deo sibi vitam inueniāt prepatā. Verum quia hec nostris desunt temporibꝫ non enim iam dicit nobis deus vt ait greg. ꝓ me morere sed m̄ in te carnalia desideria occide· ideo querēda sunt alia que pacis tēpore coraz deo ꝓ martirio computent· dicit enim gre. Martires esse possumus etiam si nullo pcutiētiū ferro trucidemur. Idē habet pax nostra martiriū suum· quia ⁊ si carnis colla ferro nō subdimus spūali tamē gladio carnalia desideria trucidamus.

Hoc autem martiriū quod pacis tēpe deo offerre possumus in tribꝫ exercitijs exhibef· scz in corpis afflictōe· primi cōpassione· iniuriaz patiēti perpessione· in quibꝫ tribꝫ sāguis consumif qui in martirio gladio effū·

ditur. Primū dico exercitiū qđ martirio equipollet cōsistit in corpali afflictōe. vt quē simul fundere non possumus sanguinē duris ⁊ asperis laboribꝫ fatigati quotidiana afflictōe extrahamus. Dz autem hoc ꝑ martirio computet exp̄sse Bernn. insinuat dicens Vere martirij genus est effusio quedā sanguinis in quotidiana afflictōe illo nimirū quo cecidit membra ferro. horrore quidem minus sed diuturnitate molestius. ⁊ subiūgit. Sic quippe infirmis ⁊ pusillis corde necesse est vt quem semel p̄ xp̄o fundere nō sufficiunt saltem minori quodā ꝫ diuturniori martirio sanguinē fundāt. Scōm exercitiū quod martirio equipollet consistit in proximi compassione. vt videlꝫ tot vulneribꝫ cōpassionum cōfodiamur in corde quot miserias corp̄m ⁊ animaꝝ in nostris ꝓximis experimur cōdolentes ex affectu singulorū miserijs tanq̄ nostris. hoc martirio se paulus afflixerat cum dicebat. ij. Corin. xi. Quis infirmatur ⁊ ego nō infirmor. quis scādalizat ego non vror. De his duobꝫ martirijs dic Gre. duobꝫ modis crux tollit. cum aut per abstinētiam afficit corpus. aut p̄ cōpassiōz ꝓximi affligit animus. Terciū exercitium quod martirio equipollet cōsistit in iniuriarum patiēti perpessione. Hoc em̄ mouet intima cordis ⁊ medullitus nos affligit. De hoc martri. dicit Gre. Ferre cōtumelias ⁊ odientem diligere martiriū est in occulta cogitatōe. ⁊ subiūgit. Nos ergo sine ferro martires esse possumus si patiam in animo custodimus. Quarto celum aperit cōtēplātibꝫ sicut Apoca. iij. sancto iobāni legimus euenisse vbi dz. Vidi ⁊ ecce ostium magnū apertum in celo. per qđ manifeste dat intelligi qđ dīna cōtemplātibꝫ post mortem sine medio celi ianua est aperta. Ad quam cōtēplatōnem ⁊ per cōsequens celi apertōnem si ꝑuenire cupimus tribꝫ eam passibꝫ attingemus. quibꝫ etiā in iobāne cognouimus accepisse scz humane cōuersatōis alienatōe. carnalis cōsolatōis abdicatōne. ipius aīe ad deū eleuatōne. De primo instruimur Eze. iij. vbi dz. Includere in medio domus tue ⁊ ibi loquar ad te. In quibꝫ verbis docemur a tumultibꝫ hoīm separari. Hinc Bernn. Quānia esto sola vt illi soli te seruies quem solum ex omnibꝫ elegisti. quia studia cōtemplatiōnis silētium amāt. quietē desiderant. cordis pacem ab exterioribꝫ p̄turis ⁊ conscīam in oī puritate cordis ⁊ corpis cōseruāt. De secūdo dz in psal. Renuit cōsolari aīa mea ⁊ iō statim sequit. Memor fui dei. ⁊ delectatus sum. De quo Bernn. Renuat cōsolari anīa tua in alijs si vis in dei cōsolationibꝫ delectari. quia impleri aīma dei visitatōibꝫ nō poterit nisi carneis cōsolatōibꝫ funditus renūciauerit. De tercio monemur per Esaiā. li. Eleuare eleuare cōsurge ihrlm. In quibus verbis p̄fecta forma intime eleuatōis īnuitur. dz em̄ bis eleuare ꝓpter intellectum ⁊ affectum cum subiūgit: consurge. i. simul cuꝫ omnibꝫ interioribꝫ ⁊ exterioribꝫ sursum te erige. in quo cum fecerit homo qđ poterit cōdescēdet nobis deus ⁊ sua dulcedine reficit aīam desolataꝫ. quod pulcre in lege ostēdit vbi moyses sepe ad cōsulendū dīm montē ascēdit ⁊ dīns condescēdit. qđ exponēs gre. di. In legis acceptōe dz qz moyses ascēdit: ⁊ dīns in mōtem descēdit. Quid p̄ mōtem nisi nostra cōtemplatio accipit. in quē nos ascēdimus vt ad ea que vltra nrām īfirmitatem sunt videda subleuemur. sed in hunc dīns descēdit. quia nobis multum ꝓficientibus parum aliquid de se nostris sensibꝫ aperit dīns noster ihesus xp̄s.

X De sancto stephano sermo scdus.

Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta Mat. xxiij. Dicit Grego Quid ꝓdest mala cognoscere si nō cōtingat euadere. Tota ergo intentione curādum est vt dum vocatōnis tempus accipim⁹ bñ viuēdi studio mala euadam⁹: Ecce in priori sermone dictum est quibꝫ exercitijs homīes ad celi gaudia vocant. nūc sermo exigit vt dicatur quibꝫ demeritis ad ꝓfunda inferni demergamur. Primus ergo sermo habitus est de auolatōe electorū iste aūt secūdus hīdus est de damnatōe reprobōrum Sed qui sumus nos aut que scīa nostra vt electos ⁊ reprobos p̄ discretas distinctōes discernamus. Quis

enim cognouit sensum dñi aut quis consiliarius eius fuit? Dicit enim Salomõ eccl. ix. Sunt iusti atq; sapientes ⁊ opa eorum in manu dei sunt. ⁊ tamẽ nescit homo vtr amore an odio dignus sit. sed oia i futurũ reseruantur incerta. eo q vniuersa eque eueniunt iusto ⁊ impio. bono ⁊ malo. mũdo ⁊ immundo. Cui snie consonat greg. dicẽs. Dei mixta est eccia diuersitate filioꝝ: qz sic omẽs ad fidem recipit vt tamẽ nõ omẽs ad gl'am pducat quousq; nãq; hic viuimus necesse est vt vitam pñtis seculi pmixti agamus. Tũc aũt discernimur cum peruenimus. soli eñ boni nusq; sunt nisi in celo. mali vo nusq; nisi in inferno. Hec aũt vita que inter celum ⁊ infernum sita est sicut in medio subsistit: ita vt vtriusq; pris ciues communiter recipit quos tamẽ sancta eccia ⁊ nunc indiscrete tenet ⁊ postmodum in egressione discernit. Licet itaq; de istorum. s. electorum ⁊ reprobꝝ discreta distinctõne nullaz certitudinem hẽamus. iuxta illud Ecclesia. iij Quis nouit si spũs filiorum adã ascendat sursum ⁊ si spũs iumentoꝝ descẽdat deorsũ reprobos iumẽta vocans. ex pte tamen cognoscimus sz per speclm sacre scripture q illi sz electi ad celi gaudia assumunt ⁊ alij vel reprobi ad infernũ demergunt. qđ aperte ondit veritas Mat. xxiij. dicẽs. Duo erunt in agro. vnus assumet alius relinquet duo erũt in mola vnus assumet ⁊ alius relinquet. In quibꝫ verbis innuit q in omi statu alij assumũtur ⁊ alij relinquunt. Licz itaq; discernere nõ possumus qui sint reprobi ⁊ qui electi. hoc tñ fiducialr dicere possumus qui hoc vel illud bonũ vel malum fecerit ⁊ in eo vsq; in finem pseuerauerit ille reprobus est ⁊ hic electus. Nũc ad thema propositum reuertamur. Ecce relinquet vobis domus vestra deserta. nec dubiũ quin hoc d reprobis dicat deus qui cum hic p vitaz reprobam deũ volũtarie derelinquãt. dom? eorum. i. corpus ⁊ aĩa hic a gratia ⁊ in futuro a gl'a deseretur. Corpus enim domus ẽ anime. anima vero domus dei. vtraq; aũt domus deserta erit. cum aĩa corpus deserit ⁊ deus aniã derelinquit. Corpi eñ non derelinquit lapis sup lapidem. cum in die defunctõnis peribũt omẽs cogitatõnes eorũz nisi cõcedamus illud Ecclesi. x. Cum moritr homo hereditabit serpentes ⁊ bestias et fermes. ita videlz vt serpentes ⁊ fermes hereditent corpus. bestie aũt infernales animaz hereditabũt. O Sũt ergo octo genera hominum qui statim vt de corpe exeunt ad pfundũ inferni sine medio demergunt: qs iohannes in Ap̃oca. xxi. enumerat ita dicẽs Timidis ⁊ incredulis execratis homicidis fornicatoribꝫ veneficis ydolatris ⁊ omibus mendacibꝫ ps illoꝝ erit in stagno igne ardẽti ⁊ sulphure. quod est mors scda. Hec p ordinem exponẽtes. Primo dicimus q timidi sunt qui licet peccare audeant ⁊ audacter offendere deum. nõ tamẽ audẽt agere penitentiam timẽtes q sint delicati ⁊ nõ valeãt in pnĩa perseuerare. vel q non possint a peccatis cessare vel timẽt deum nõ facilr cõdonare. vel solẽt de pnĩa finali sperare. De q̃bus dicit Job. Qui timet pruinam cadet sup eum nix. quod est dicere. Qui timẽt pruinam pnĩam ⁊ puum satisfactõis laborẽ subire p peccatis cõmissis: irruet super eos nix omis miserie calamitatis ⁊ amaritudis: vt sicut nix maior ⁊ pfundior est pruina. sic miseria futura maior est omi malo qđ p satisfactõne passi sunt in hoc tempe penitentes. Talibꝫ timidis cum suis allegatõnibꝫ dic Bern. Quid timidi estis modice fidei: vt peccata dimittere nolit deus sz affirmat ea cruci. Quid teneri ⁊ delicati estis sed nouit ipse figmẽtum nũm. Quid male asueti estis: sed dñs soluit compeditos. Quid cũcteruam nũ porrigere adiutoꝝ. sed vbi abundauit delictũ supabundauit ⁊ gratia Quid ergo amplius impedit a salute? ⁊ dico qz deũ ignoratis. Omẽs eñ qui nolũt cõuerti deũ ignorãt. nec eñ ob aliud renuũt cõuerti nisi quia grauem ⁊ seuez ymaginant euz qui pius ⁊ benignus est. durum ⁊ implacabilẽ. qui misericors est. ferum ⁊ terribilem qui amabilis est. ⁊ mẽnt iniquitas sibi: formant sibi ydolum p eo qđ non est ipe. Scdo incredulis inferni ianua est apta: qui vere fidei per vitam reprobã cõtradicũt. eo q ad eandem fidem pbãdam testes ydoneos nõ adducũt. quia sicut Deute. xvij. dr. In ore

duoꝝ vel triū testium stabit omne verbum. Sunt autē ydonei testes vere fidei, cor lingua ⁊ manus. quos qui adduxerit ad pbationem fidei sue veraciter est fidelis. Cōtra primū testem peccāt hereticī qui simulato ore ⁊ ope fidem cōfitētur cui tamē cordis pfidia cōtradicit. Cōtra scōm peccāt iudei sarraceni ⁊ pagani: qui apto ore euomunt blasphemias cōtra fidem. Cōtra terciuz testem manus vel opis peccāt mali xp̄iani: qui ore ⁊ ore xp̄ianos se asserūt sed opibꝫ contra dicunt. De hac veritate fidei dicit Bernar. Ecce nūc apud hoīes dicūt. Nos iam dñz non erubescamus: qz aperta eum voce pfitemur. Quibꝫ ego rñdeo qz in hac plebe xp̄iana sunt nōnulli qui xp̄m ideo cōfitentur: qz cunctos xp̄ianos esse cōspicūt: nam si nom xp̄i in tāta gl̄a non esset tot pfessores xp̄i sancta ecc̄ia non hēret: nō ergo sola vox sufficit ad pbatōem fidei quā defendit pfessio gl̄ia litatis. Est enim aliud vbi quisqz se pbet si veraciter credat. Certe psecutiōis tpe erubescere poterāt fideles substātijs nudari: ō dignitatibꝫ deici verbis affligi. Pacis autem tpe quia hec a nostris psecutiōibꝫ tēpꝰ est aliud vbi oñdamur nobis. Veremur a primis despici dedignamur iniurias: vbi tolerare quoz rñ cōtraria sunt ad pbatōnē fidei leuiora. Ecce inter nos ⁊ deū peccādo discordias facimus: ⁊ rñ ad nos suos legatos prior premittit vt nosipi qui peccauimus ad pacem dei rogari veniamus. Erubescat ergo humana supbia: cōfundat quisqz si non satisfaciat prior proximo qñ post culpaz nostram vt ei recōciliari debeamus etiā ipse q offensus est legatis interuenientibꝫ obsecrat deus ℣ Tercij quibꝫ inferni ianua ē apta sunt execrati. Sunt aūt hoīes tripli execrati. s. excōmunicati in peccatis profundati quolibet peccato mortali a cōmunione ecc̄ie separati. In prima acceptōe execrat? idē est quod maledictus Sup quos enim cadit excōmunicatōis cōtaminatio, dicunt meritо maledicti. In scōa acceptōe execrat? idē est qđ abominabilis: qui enim nimis profundati sunt in peccatis oibꝫ hoīibꝫ sunt abominabiles vt sint de numero eoꝝ de quibus dr prouer. xviij. Impius cum venerit in profundum peccatoꝝ cōtemnit: qui aūt cōtemnit sicut in Esa. dr cōtemnetur. In tercia acceptōne execratus idem est qđ turpis ul vilis: eo qz quodlibet mortale peccatū assimilet hoīez iumētis. Juxta illud psal. Homo cum in honore esset nō intellexit rc̄. Dic autem Augu. qz turpius est assimilari iumento qz esse: quia id facit viciū: hoc natura. de primis dr Job. xiij. Maledicti sunt q contempserint te. de scōis dr Prouerbio. xvij. Abominabiles sunt deo qui agunt ipie. de tercijs dr Sapi. x. Luto vilior est vita eius Quarti quibꝫ inferni ianua est apta sūt homicide: ⁊ hi in triplici dā continent. Sūt enim homicide sanguinē fundētes: proximos odiētes: paupes spoliātes. De primis dicitur Apoca. xxij. Qui in gladio occiderit oportet eum gladio occidi. Item Matthe. xxvj. Omis qui accepit gladiū gladio pibit. de scōis dr. i. Joh̄ā. iij. Qui odit frēm suū homicida est: ⁊ scimus qz omis homicida nō habet vitā in se manētē. De tercijs di. Aug. Pasce fame morientē si non pauisti occidisti. pcipue hoc verum est in extrema necessitate. Unde Eccle. xxxiij. Qui aufert panem in sudore est quasi qui occiderit proximū suum: qnia vt ibidem dr. xxxiij. Panis egentium vita pauperis est: ⁊ qui defraudat illuz homo sanguis est. De his dñs cōquerit in psal. Devorauerūt plebem meā sicut escaz panis. Quīto inferni ianua apta est fornicatoribꝫ. Sunt aūt tres spēs fornicatōnis. vicz sensualis: mētalis: actualis: ⁊ in oibus his peccata mortalia cōmittunt. Pria fornicatio quā sensualē dicimus est qñ p euagatōem sensuū illicita cōcupiscim? circumferentes maxime visum ⁊ tactū: vt p eos in cōcupiscibilibꝫ delectemur. A quo prohibet nos dñs Nume. xv. vbi dr. Non sequaris oculos pres varias fornicātes. Item Ecc. ix. Averte faciez tuā a muliere cōpta: nec circumspicias faciem alienā: quare? quia ppē speciem mulieris multi pierūt. Scōa fornicatio est quādo volūtarie ex intētōe ⁊ ppōsito ad voluptatē in nobis excitādaz carnalia cogitamus: ⁊ ad cogitata carnalibꝫ desideriis inflammemur. De quo dr Job. xx. Caput aspidū suget ⁊ occidet eum lingua vipe

tunc enim sic fugimus cum dyabolicis suggestionibꝫ consentimus. De hoc dr Deu. vi. Non cōcupisces uxorem proximi tui: quare? quia vt Mathei. v. dr. Qui viderit mulierem ad concupiscendum eā iam mechatus est eam in corde suo. Tercia fornicatio actus alius dr: que consistit in actu illicito ⁊ carnali: quam, pter sui fediratē relīquimus indiscussaz ¶ Sexti quibꝫ inferni ianua est aperta sunt venefici. Illos vocamus venenficos qui quacunqz actōne vel occasione alios pertrahūt ad peccandum: venenū cuilibet rei illicite ꝓpinantes. Habet aut̄ tres species hoc venenum ⁊ totidem nomīa. Dicuntur enim adulatores: detractores: discordiarum seminatores. Qui ideo dicunt venefici: quia non solum in seipis peccant sed etiam sua persuasione alios vt dictum ē incitant ad peccandum. De primo dicitur in psalmo. Oleum peccatoris non impinguet caput meum: quod exponens Bernar. ait. Impinguat caput oleum peccatoris cū demulcet mētem fauor adulātis. Viro enim modo culpa augetur: cum is qui ccripi debuit laudat. Hinc Eccle. vij. dicit. Melius est a sapiente corripi qz stultorum adulatōe decipi. De secūdo dicit dns per psalmistaz Detrahentē secreto, primo suo hunc persequebar. Talia enim peccata simpliciter odit deus: iuxta illd psal. Iniquos odio habui Hoc autem inrātum abominat vt etiā persequi videat. Unde apostol⁹. Detractores deo odibiles. Hinc Bernar. Gladius triplex lingua detractoris: nec hmōi linguā mucrone illo quo latus dñicum est confossuz crudeliorem dicere verearis. Tres em̄ vno ictu occidit: scilz se: eum cui detrahit: ⁊ illuz qui hoc libenter audit. De tercio. s. discordiaruz seminatore dr, prverb. vi. Sex sunt que odit deus: ⁊ septimū detestat aīma ēius: ⁊ hoc ē septimum. Qui semīat inter fratres discordias: de quo adhuc ibidē dr. Hō apostata vir inutilis graditur ore perverso: puo corde machinat malum ⁊ omni tempe iurgia seminat. Septimi quibus inferni ianua ē apta sunt ydolatre: quos cōsueto noīe auaros dicimus quos iam ydolatras vocamus: qz bona temporalia colūt ⁊ diligūt plusqz deū De quibꝫ dr Ephes. v. Scitote qz omīs auarus: quod est ydolorum seruitus nō habet hereditatem in regno dei. Hinc August. Hoc vnusquisqz deus dicit quod plusqz deum colit diligit ⁊ veneratur. Octaui quibus inferni ianua est aperta dicuntur mendaces. Verum quia non omne mendaciū pertrahit ad infernum: distinguēda sūt mēdacia: vt sciatur quod mendacium sit mortale. Sciēdum ergo qz triplex est mendaciū scilicet iocosum: officiosum: perniciosuz. Jocosum est quod ex sola leuitate inventum, pfertur: in quo nullum malum intēditur: sz ex sola incuria, pficitur. Officiosum dicim⁹ quod nulli nocet: aliquibus autem prodest verbi gratia. Et si quis alterius rapere vellet pecuniam ⁊ ego requisitus dicerē nescio cum scirem quod facillime credimus emendari. Perniciosum autem dicitur quod in dolo ⁊ fraude committitur ad nocendum: ⁊ hoc solum pertrahit ad infernum: ꝺ quo dictum esse credimus illud Sapient. v. Os quod mentitur occidit animam: ⁊ illud ps Perdes omnes qui loquuntur mēdaciū ¶ Ne autem his octo generibus hominuz infernī ianua statim vt de corpore exeunt sit aperta. Sciēdum qz licet predicti singuli singula sua habeant: in vnum tamen coeunt: sicut qui diuersa hūt capita ⁊ caudas colligatas: ⁊ hoc est valde impium in quo omnes conueniunt. De quibus Job. Quare impij viuunt: sublimati sunt: confortatiqz diuitijs semen eorum permanet cum eis ꝓpinquorum turba et neporum in conspectu eorum: domus eorum secure sunt ⁊ pacate: ⁊ non est virgo dei super illos: bos eorū concipit et abortiuit: vacca peperit et non est priuata fetu suo. Egrediuntur quasi greges puuli eorum: et infantes eorum exultant lusibus: tenent tympanum ⁊ cythară ⁊ gaudent ad sonitum organi. ducunt in bonis dies suos ⁊ in puncto ad infernum descendūt Ex hac vltīa sententia patet qz predicti omnes sub nomine impij collegati descendunt sine medio ad infernum. A quo horribili descensu dignetur nos misericorditer preseruare ihesus xps: qui viuit ⁊ regnat in secla seculorum. Amen

XI Sermo primus de sancto iohanne euangelista.

AMantissimus dñi habitat cõfidenter deus. qui. R Dicit beatus Greg. Reuereamur amicos dei vt eos patronos in nostris necessitatibꝫ habeamus: debemus aũt eos tripliciter reuereri. Nos enim predicatores debemus eorum sanctitatez sermonibꝫ declarare. auditores sublimẽ eorum vitam admirari. vterqꝫ autem hoc ẽ predicatores. z auditores cẽ ẽ possibile eos imitari. Verba itaqꝫ ꝓposita duo. nobis insinuãt. videlicet glorioſi huius ꝓncipis multitudinẽ meritoꝝ. Secũdo magnitudinem premioꝝ. Primum ibi: amantissimus Secũdum ibi: habitat ꝛc. Primus patet in hoc suplatiuo amantissimus. Non eniz ẽ dubium quin ille qui ꝑ ceteris amantissimꝰ habebat: copiosa merita comportarz. Et qz premia remetiunt̃ ex meritis: iuxta illd apostoli. Unusquisqꝫ mercedẽ accipiet ſm suum laborem. nec dubiũ quin etiã nũc possideat ſm mẽſuram meritoꝝ copiosissimũ cumulum premioꝝ. Nã aũt a deo ꝑ ceteris amantissimus haberet̃ per venerabilem Bedam lucide declarat̃. dicit eñ sic. Diligebat ihesus iohannem nõ exceptis ceteris singulariter solum sed ꝑ ceteris quos diligebat. familiarius vnum quẽ ſpecialis prerogatiua castitatis ampliori dilectõne fecerat dignum. z subiungit. Omẽs quippe diligere se probat quibus ante passionẽ dixit. Sicut dilexit me pater: z ego dilexi vos. sed hunc pre omnibꝫ dilexit. quia virgo electus ab ipo. ego in euum permansit. Verum qz dñus amoz non sinit eum esse sine germine. ideo sicut eum ꝑ ceteris adamauit: sic eum etiã ꝑ ceteris exaltauit. Exaltauit aũt eum tripl'r. scz in vite sanctitate. ſpãlis ꝓgatiue claritate. in mortis singularitate. Hec ꝙ ordinẽ ꝓſequntes: primo exaltauit eum in vite scitate. z hoc in quatuoꝝ sing'r eminẽtibꝫ gratꝫ scz in corpis castitate. aĩe caritate. actõnum sublimitate. z passionũ nobilitate. z trãquillitate. In his quatuoꝝ in viatoribꝫ ꝓficitur sanctitas huius vite in quibꝫ iohannes stetit in sublimiori statu qui ab huius vite viatoribꝫ poterit cõprehendi. Primo exaltauit eum deus dãs ei in corpe sublimiorẽ statũ castitatis qui est pura virginitas que consistit in voluntate actu z habitu. Voluntate quia ab eo tpe quo vocatus adhesit dño nunquã ad momentũ extitit infirmata. qd raro de aliqs virginibꝫ est reptum. quin interdũ tẽptationibꝫ victe cedant. aliqñ saltem in affectu a ꝓposito castitatis recedãt. Si autez nũqꝫ habuit infirmã voluntatẽ. multo minus admisit actualẽ carnalitatem. Nec solũ in his duobꝫ. ſ. voluntate z actu extitit incorruptus. sed etiã virtutẽ castitatis traxit in habitum vt ꝓpter solã delectatõem virtutis et circũscripto merito sic viuere voluisset. dicẽ eñ Bern. Virtus qñ naturalis est cuz venit in aĩam tanqꝫ in locũ suũ tũc fideliꝰ z bñ cum natura cõuenit. z delectabiliter possidetur cũ nllm potius sit ei ꝓmiũ qꝫ in deo cõſcia sui. Qñ veraciter dicere potuit illud sancte quod scribit Tobie. iij. Tu scis dñe: qz mundã seruaui aĩam meã ab omi cõcupiã. vñ cum tres sint status in eccia scz cõiugalis. vidualis. virginalis. Johãnes virgo in sublimiori statu deo obtulit corpus suũ Si eñ ſupradicta virgo sacra longe mioris meriti teſte deo de plena mdicia potuit gratiari. multomagis iohãnes qui incompabiliter sanctioꝝ extitit plenam mundiciam habuit in seipo S Secũdo beatus iohannes ad deum habuit caritatem. z tantam quantam nescio si quis maiorem habuit ĩ hac vita. Magna autem caritas ostẽdi non potest nisi per augmẽta graduum ascendatur: nec ſuprema cognosci poterit nisi ad medias et infimas comparetur. Dicit enim beatus Bernardus. Magna res amor est sed sunt in eo gradus. Inter magnas aũt caritates tres iueniũt̃ maxie quibꝫ io. dñm diligebat Est eĩ caritas nuditatis totalitatis integritatis. alie due sũt caritas puritatis z eqtatis: q̃ ꝓnũc obmittũt̃. Pria caritas ẽ nuditatis q̃ tãto affectu tẽdit in deũ vt ab oĩbꝫ mdi rebꝫ z seculi actibꝫ piterqꝫ ab oi carnis ꝓsolatõe denudet hoiem ĩl in oĩbꝫ his admittẽs: qd offẽdat oculos maiestatis. d' his q̃ hãc hũerũt dr amos. ij. Robustꝰ corde int̃ fort. nudꝰ fu-

Robustissimi em̃ sunt valde qui carnalibꝫ desideriꝭ ad plenum resistũt: nullam superfluitatem penitus admittẽtes sicut in cenobijs per dei grãm multi viuũt. ſz adhuc fortiran volũtas ꝓpria non est victa: quod tanto est difficilius cũ tto intimius. Secũda caritas est ⁊ dr totalitatis: que animam ꝓ priorem amorem ex omnibꝫ que nõ sunt de? extractam totam in deũ rapit: vt deuz diligat ex se totum ex oĩ virtute: rũctis viribus in deũ cõtractis: factuſqz sit sibi homo tanq̃m vas perditũ: vt illi totus viuat qui se totuz cõdidit. Hũc amorẽ requirebat dñs cũ mãdauit deute vi. Diliges dñm deum tuũ ex toto corde tuo ⁊ ex tota aĩa ⁊ ex tota fortitudine tua: qd etiã renouauit in noua lege: vt nunq̃ eẽt delibile in eternum vicz Math. xxij. Tercia est caritas integritatis: qne non solum deũ ex se tota diligit. sed etiam iubet vt ipm in omnibꝫ mẽbris suis diligam? animates omes ꝓximos vt nosipos: vt sicut de? ꝓ nobis res corpus ⁊ animã posuit: sicut ⁊ nos eadẽ ꝓximis exponamus: qd ipe Johannes memĩt. i. Jo. iij. cuz dixit. In hoc cognouimus caritatẽ dei quoniã sicut ille pro nobis animã suam posuit: sic ⁊ nos dẽmus ꝓ fratribꝫ aĩas ponere. Nec dubiũ quin iodeum ⁊ homies dilexerit vt hortat. Q si qs obiciat ꝙ alij apostoli fil'em amorẽ imo petrus maiorem habuerit cui dictũ est a dño Simon dil'gis me plus his? Rñdeo ꝙ licet alij discipuli in scola magistri cum iohãne cõgregati eque magnam ⁊ petrus maiorem caritatẽ habuerit: iohãnis tamẽ caritas tanto maior effecta est quãto in via meredi in qua de die in diem augebatur ꝓ omnibus superuixit. ¶ Tercio iohannes steterit in altiori statu actõnum nobilitate: verum quia actões estimant plus ⁊ min? nobiles ẽm nobilitatem obiectoꝝ Jdeo beat? iohãnes tres exercuit nobiles actões que inter omnes alias ꝓpter nobilissimum obiectum altiores ⁊ nobiliores reputant: et sunt iste predicatio sacrozum libzorum cõscriptõ diuinozum cõtemplatio: quas tres actiões altiores dximus: quia facte sunt ad ecclesie edificatõnem ⁊ dei glorificatõnem. De prima eius actione: scilicet predicatione dicit venerabilis Beda ꝙ ꝓpter insuperabilem euangelizandi constantiam a domiciano cesare fuit in pathmos insulã relegatus. Q autem actio predicãdi sit nobilis valde m'tas alias excellens patet per apostolum. i. corinthiozum. xiij. Ubi predicatõnem dilectioni ⁊ alijs pijs exercitijs prefert dicẽs. Sectamini caritatem: emulamini spiritualia: magis autem vt prophetetis. Et subiungit Volo autem omnes vos loqui liguis: magis autem prophetare. Nam maioz est qui prophetat q̃z qui loquitur linguis. Qui em̃ loquitur linguis semetipm edificat: qui autem prophetat ecclesiam dei edificat: Ac si patenter dicat. Qui loquitur linguis id est qui orat priuatum bonum facit: qui aute ꝓphetat id est predicat commune bonum facit. Scimus autem ꝙ commune bonũ melius est q̃z priuatum. De secũda autem ei? acceptione videlicet libzorum conscriptõe patet. Quia tres libzos nobiles et ecclesie peruriles scripsit scilicet epistolas: apocali. ⁊ euangelium. Jn primo de dei et proximi caritate: in secundo de presenti ⁊ futuro statu ecclesie et eius qualitate: in tercõ de diuinitate disseruit. De tercia vero actione scilicet diuinozum contemplatõne patet i apocalipsi quam per reuelatõnem ihu xpi hauserat contemplãdo: et sic patet quomodo agebat tres nobilissimas actões

¶ Quarto iohannes steterit in sublimiori genere passionis gaudenter sufferens omnia que ob amorem ihu xpi sibi fuerãt irrogata: obseruans diligenter magistri sui vestigia: qui vt ait apostolus. Hebreoꝝ xij. Et summo desiderio anhelabat vt similia simili ex affectu ꝓpter magistrum susciperz qualia magister sustinuit propter eum vt fieret in eo quod scriptum est Sapientie. xiij. capitulo. Simili pena seruus cum domino afflictus est: et popularis homo regi similia passus. Hebr tulit autem tria genera passionum: quas distinguendo vocare possumus scilicet generales: speciales: et singulares. Generales passiones dicimus quas cum alijs apostolis pertulit qui cum eis legitur flagellatus.

Actuū.v. Cesis apostolis dimiserunt illos. Illi aūt ibant gaudētes a cōspectu ꝛc. Speciales aūt dicimus quas a domiciano ptulisse legitur. a quo in doliū feruētis olei ātē portā latinā missus est. ille aūt inde exiuit illesus. Qui etiā alias iussus est venenum bibere. ⁊ nihil ei nocebat. Quas ideo spāles dicimus: quia licet solus eas susceperit. alīq tamē apli martires passi sunt sīlia ⁊ maiora. Singulares aūt passiones iohānis illas dicimus quas iuxta crucem dñi stans ptulit cum mgīo amarissimas eius passiones. quas tam in corpe q̄z in corde dulcis ihesus ptulit. ex amarissimo cōpassionis affectu faciens suas. Omnē enim dolorem quez magister in cruce ptulit: ipe in animo sufferebat. qui cordis sui ⁊ aīe intima penetrauit: que videlz amaritudines tāto erāt vehemētiores: quāto in aīma que mori non poterit pfundiores. cuius cōpassio in corde ⁊ aīa tam immaniter seuiebat vt pie credi possit: q̄ nulli martires extra in corpib tantas amaritudines ptulissent: adeo etiā vt ex sola cōpassionis amaritudine martir super oēs martires sit effectus. Et ideo has passiones singulares diximus. quia in his nec primū silem visus est nec habere seqntem. Quis enim cogitare sufficiat q̄zta miseria pectus eius repleuerat. cum dulcis magister super cuius pectus prioi nocte dulciter veliciā do in cena recubuit. de cruce alloquēs ipm dulcissime matri recōmendauit dicens. Vulier ecce filius tuus. ⁊ ad eum. Ecce mat tua Ex quorum verboz virtute ratio est hebetata. mens amaritudine inebriata. tota aīa in pfundum omis miserie cōsternata. O q̄z p fundo cordis affectu clamabat illud ꝑetri xiij. Quis mihi det vt ego moriar p te. nec dubiū quin hoc ex omib viscerib voluisset Sic patet quomō deus exaltauit iohānem in vite sanctitate. Secūdo exaltauit eum in specialis progatiue claritate multa insignia singularis amicicie cumulās sup eum inter quas tres tātum breuiter noiamus. Primo q̄ discplm quē diligebat ibūs pgnoiare decuit. Secdo q̄ supra pectus eius in cena recubuit. tercio q̄ matrem eius ⁊ ipm matri in extreme mortis articulo recōmendare voluit. quoz nullum alicui ceteroz legimus euenisse. ✠ Tercio exaltauit eum gloriose mortis singularitate. de qua dicit venerabilis Beda Cum iohānes sciret sibi iminere diē recessus sui cōuocatis discipulis p̄ monita exhortationū ac post missa celebratōz ad vltimū valefecit. deinde descēdens in defossum sepulture sue locum: facta oratione appositus ist ad pres suos. hec Beda. Oravit aūt expansis manib ad dñm dicens O bone ihesu inuitatus ad cōuiuiū tuū ecce venio grās agēs. quia dignatus es me ad tuas epulas inuitare. sciēs q̄ ex toto corde desiderarē te. Cuncq orōnem finissēt tāta lux sup eum emicuit vt nullus in eum respicere posset Recedēte aūt luce fouea plena mana inuenit. qd in illo loco vsq in hūc diem pseuerat atq in fundo fouee instar minute arene terra scaturire vidz sicut in fontib cōtingit. hinc merito dicere possumus. Quis cognouit sensum dñi aut quis cōsiliari? ei? fuit: vt dilecto suo tam mirabilē vocatōnis grām exhiberet. Nec quia dr Job.v. Nihil fit in terra sine cā. ideo huius gre causaz triplicē assignamus. Hoc em factū credim? ppter eius mūdissimā castitatē. amarissimā cōpassibilitatē. dei liberalissimā voluntatez Prima cām ponit Beda vbi cū dixit Appositus est ad patres suos statim subdit. qui tā liber a dolore mortis q̄z a corruptōne carnis inuenit alienus. Secdam causam dicimus amarissimam cōpassibilitatē. ⁊ quia hoc sanctorum auctoritatib pbare non possumus ideo satis cōuenit vt hoc rōne ostēdamus. iudicabat enim dei benigna clemētia indignum vt beatus iohannes dulciori mortis a amaritudine plecteretur. et quia sub cruce magistri stans compatiēdo ⁊ moriēdo quodammodo debitum mortis exoluerat. placuit magistro vt in secunda morte sine lege mortis. hoc est sine mortis amaritudie moreretur. Q si hec ratō tanq̄z ab imperito posita non accipitur. rogo legentes vt eam habeant pro non dicta. Terciam causam diximus dei liberalissimam voluntatem. Cuius videlicet causam non est assignare. nec stulte inquirenti aliquam dare: cum ipe sit causa sz causalissima omnium causarum:

nisi forte vel imus illam causam assignare quam deus per Esaiam .xlij.capi.exprimit Cui complacuit sibi in illo anima mea. Sic patet q̄ glorioſe mirificauit dñs sanctū ſuum exaltādo illum apud ꝓmos ſuos vtve raciter dicat. Exaltaui electum de plebe mea Sequit ſcdm principale ſq̄ habitat cōfidēter de quo in ſequētibꝫ dicemus: adiuuāte ihesu chriſto

XII Sermo ſecundus de eodem

QVi vicerit faciam illū columnā in tēplo meo. Apocal.iij. dicit Beri. Hoc ꝑmonitos vos eſſe volo frēs neminē ſup terram abſq̄ tēptatōne victum: vt cui forte tollitur aliqua ſecurus aut magna pauidus expectat aliaꝫ vt nūq̄ ſibi in corpe mortis huius libertatem perfectam audeat polliceri. Neceſſe eſt em̄ vt veniāt tēptatōes. Quare Quia nullus coronabit: niſi qui legittime certauerit. Quomō autem certabim? ſi deſit qui impugnet. Quid mihi cū victoria ſi non ſum in ꝑlio. Ergo deus miſericorditer nobiſcū agens vult nos tribulatōnibꝫ exerceri: vt quod virtuoſis opibꝫ a nobis nō poterat extorq̄ri: saltem laborioſis impugnatōnibꝫ obtineat a nobis deus: & ideo ſicut nec mare fluctibꝫ ſic nec vita hoīs carere pōt temptatōnibꝫ: imo tot tēptatōnibꝫ plena ē vt non immerito tota ipa noſtra vita tēptatio appelleꝫ dicēte Job .vij. Militia ē vita hoīs ſup terram. Et quia gl'ioſus iſte prīceps iohānes pfecte vicit omia- factus ē columna in templo dei: hoc eſt in portionibꝫ bonis dñi collocatus vbi innixus ſup dilectū habitat cōfidenter: tāto nūc in ꝑmijs ꝑ cetes ſublimatus: quāto in via hac in meritis extitit exaltatus quē in verbis ꝓpoſitis ido deus nobis ponit in exemplū: ac ſi dicat. Qui vicerit ſicut iohannes faciam eum columnam ſicut iohannem. Non em̄ perſonaꝫ acceptor eſt deus vt ait petrus: ſed qui fecerit quod ille accipiet ſicut ipe. Verū quia nimis ſublimata eſt gloria eius vt nec cogitando nec loquendo fimbriam eius poſſimus attingere. Quid enim locuſtis cum gigante de quibus dicitur Numeri.xiij.ca. Vidimus quoſdam in terra promiſſionis de genere giganteo: quibus comparati quaſi locuſte videbamur. Ideo ne gloriosa eius premia quaſi balbutiendo verbis vilibꝫ inquinemus ipa cum reuerētia inclinamus: & premia eius quaſi puncrualiter tacta trāſeamus materiaꝫ que in manibꝫ eſt ad nos miſeros culices reflecteutes: vt ſi de colūnis templi celeſtis fieri non poſſumus: ſaltiꝫ de granis harene que tam in templi edificatō ne quam in columnaꝝ erectōne ſimiliē neceſſaria eſt fieri ſtudeamus. ℣ Reſumētes ergo verbum ꝓpoſitū: qui vicerit ꝛc. tria dicamus per ordinem. Primo de mō ipugnandi. Secūdo de modo vincendi. Tercō de fructu premiādi. De primo ſciendū q̄ ſunt ſeptem que nos impugnāt licet ſingulorum intentō ſit diuerſa: ſcilicet deus: proximus: dyabolus: mundus: caro: homo ſeipſum: & opera virtuoſa. Deus enim impugnando nos temptat vt perficiat: proxim? vt noceat: dyabolus vt interficiat. mūdus vt decipiat: caro vt inficiat: homo ſeipm vt ſibi ſatisfaciat: bona opera vt homo ea perficiat De primis tribus dicit beatus Bernard?. Alia a deo: alia a ꝓximo: alia ab aduerſario ſuſtinemus. De ſequentibꝫ tribus ſcilicet mundo carne ab homine in ſeipo. dicit beatus Bernardus. Impulſor hominis ēmūdus: caro homo ipe: mundus impulſat de veneno vanitatis: caro de delicijs voluptatis: homo ipe vt det peccato conſenſum voluptatis ſeu libertatis. Bonum vero opus quod eſt ſeptimum nos impugnat per ſuā difficultatem. hec breuiter percurramus videndo quomodo ſingula nos impugnent. Primo ergo deus nos impuguat: & hoc aliquando in rebus per earum ſubtractōnem aliquando in corpore per infirmitatum caſtigationem. aliquando in anima per gratie ſubtractionem: et hec omnia facit vt ad deſideranda celeſtia nos inuitet. Secundo eſt dicendum q̄ proximus nos impugnat: videlicet in rebus nos ſpoliando: vel famā denigrādo: vel etiam corpus vulnerando.

vel quibuslibet aliis iniurijs nos grauando. Tercio dyabolus nos impugnat p prauas suggestiones ⁊ malas immissiones: de quo Bern̄. Ille callidissimus serpens cui nullū aliud studiū est nisi fundere sanguinē aiaꝝ hic est qui iugiter machinat malis venenatis suggestionib⁹ sufflat illicitos motus inflāmat ⁊ mille modis nocēdi corda hoim rēptare non cessat. Quarto mō⁹ nos impugnat retro ⁊ ante a dextris ⁊ a sinistris sensib⁹ nostris exteriorib⁹ suas offerēs vanitates ō q̄ Bern̄. Quot mundus oblectamenta tot vir iustus patit rēptamenta dicit enim singulis nobis illud Sapi. xi. Venite fruamur bonis que sunt ⁊ vtamur creatura tāq̄ in iuuentute celeriter. Non em̄ est qui agnit⁹ sit reuersus ab inferis ⁊ p Job. xl. dicit nobis mō⁹. Circūda tibi decorē ⁊ in sublime erigere ⁊ speciosis induere vestib⁹ ⁊c. Quinto impugnat nos caro nostra dicēs nobis illō Sap̄. xi. Venite ⁊ vino pcioso ⁊ vngentis nos impleamus: nullū pratū sit qō non pertraseat luxuria nostra. Sic em̄ ait aplūs. Caro cōcupiscit aduersus spūm· de qua lucta dicit Bern̄. Nos in̄ gestamus laqueū nām vbicq̄ nām circūferimus inimicum carnez hanc loquor de peccato genitam ⁊ nutritaz Grāde periclm̄ ⁊ grauis lucta aduersus domesticum hostē maxime cum nos aduenerimus ⁊ ille cuius suam inhabitet regionem. nos aūt exules ⁊ pegrini. Sexto impugnat homo semetipm̄ quādo ex vexām̄ti rēptatione pene victus iam est in deliberatōe vādi cōsensum· de quo Bern̄. Noli mirari vsq̄ adeo hō impulsor est suiipius ⁊ suimet pcipitator vt nō sit qō in altero formidet sibe solus a seipo manus cōtineat· manū tuam dico cōsensum tuū· hūc solum contineas et omnis impugnatō nō nocebit. In hac em̄ libertate creauit nos deus vt nulla penitus creatura euellere ab eo nos possit sola id nostra deserere nos possumus ꝓprietate. Unō Gen̄. Sub te est o homo appetitus tuus ⁊ tu dñaberis illius. Septimo impugnāt nos opa virtuosa que ex viciata natura primorum pentum non delectat opari. Omnem em̄ virtutē ⁊ oīe bonum difficulter facim⁹ nisi p cōtinuam assuefactōem ipōrum opatio trāseat in affectum. Ipa sunt enim ō q̄bus dicit scriptura. Ericius in liminari: et leo in via· per ericium horrorem· per leonez timorem volens intelligi· quia bona opera hūt horrorem in inchoatōne ⁊ timorē in executiōe· ⁊ sic patet qūo ex omni pte hostibus circumdamur vt veraciter dicere possimus illud psal· Circūdederūt me mala quorum non est nūerus. ℣ Scō dicendū est de modo vincēdi: hoc est qūo has impugnationes vincere dēam⁹. Sed vt verbis vtar Bern̄. Qui sumus nos: aut que fortitudo nostra vt tam multis rēptatōnib⁹ resistere valeamus: ⁊ subiūgit. hoc erat certe quod q̄rebat deus ⁊ ad quod nos ducere satagebat: vt videtes defectū nostr̄ cum puris oratōnib⁹ ad eius misericōiam confugiamus. Primo ergo deum vincimus si eius flagella sine murmure sufferamus· quod cuz viderit nos fideliter facere quasi victus p nām patientiam dicit nobis illud Naum. Afflixite ⁊ nō affligam te vltra: ⁊ non conterā virgam de dorso tuo· Secundo proximum vincimus si iniurijs fatigati malum p malo nō reddamus. Tercio dyabolum vincimus: si eius persuasionib⁹ per fortem resistentiam a dictum denegamus. Unde Jacobi. iiij· Resistite dyabolo: ⁊ fugiet a vobis. Sic docet nos Bernardus dicens. In his tribo mens debet semetipam circumspicere oculo vigilanti ne contra mala proximi pertrahat ad retributōnem mali· ne contra tempramēta dyaboli seducatur ad delectatōnem ⁊ cōsensum delicti· ne contra flagella opificis ad excessum ꝓpriet murmuratōnis. Quarto mūdum vincimus si lumen vere fidei teneam⁹ Unde prima Johannis. v. Hec est victoria que vincit mundum fides nostra. Qui enim perfecte credit deum ⁊ futuram vitaz mundum istum paruipendit. Quinto carnem vincimus: si duris laboribus eius desideria exhaurimus· dicente beato apostolo Paulo Romanorum· iiij. capitlo. Si spiritu facta carnis mortificaueritis viuetis. Sexto nosmetipsos vincimus: si voluntati propie renunciantes diuine voluntati p oīa nos conformamus. De quo apostolus. Nemo quod sibi sit vtile faciat ꝫ qō mlti-

Septimo bona opa vincimus si frequēti assuefactōē ipa trahimus i affectum Al Tercio dicēdum est de cumulo pmiorū: vt si pdicta omia vincimus quid ꝛ cꝫtū ex hoc apud deū de premio cōsequamr. Sūt autez septem pmia in apoca. posita que istis victoribꝫ sunt pmissa. Primo de victoria qua deum vincimus dr Apoc. iij. Qui vicerit dabo ei sedere mecū in throno meo. vt sicut flagella videbar ei aduersari p intimissimam vnionē debet in me perpetuo cōsolari. i quo adhesio beate vnionis pmittit. qui eñ vt ait apls adhæret dño sedens cum eo in throno suo vn? cū eo spūs efficit. Secdo vincentibꝫ primos pmittit remissio omnium peccatorum cum dr Apoca. iij. Qui vicerit vestiet vestibꝫ albis. ꝛ hoc est qđ dr Mat. vi. Si dimiseritis hoibꝫ peccata eoꝝ scz nō reddētes malu p malo dimittet vobis pater celestis peccata vestra. dimissis aūt peccatis redditur dealbati. ꝛ est cōueniēs pmissio. qui eñ mala primi equanimiter sustinet a commissis peccatis purgat. ꝛ qz malū p malo non reddit purgatus cōsternat. Tercio vincentibus dyabolum pmittit principato oim bonoꝝ que dns meruit in sua passione cum iteruꝫ apoca. ij. dr. Vincenti dabo edere de ligno vite. i. de fructu ligni vite quod est crux xpi: in qua pependit vita nostra ꝛ est conueniēs pmissio. Dignuꝫ quippe est vt qui p virtutem crucis ꝛ passionis xpi oibꝫ psuasiōibus dyaboli resistit virilr fructus etiā eius pcipiat in eternū. Quarto vincentibꝫ mundum pmittit eterne damnatiōis euasio. cū iterum Apoca. ij. dr. Qui vicerit non ledet a morte scda: hoc est non damnabit in inferno. Cum eñ duplex sit mors culpe ꝛ pene. Mortem culpe per peccata mortalia incurrimus. Mors vero pene est quam p dānationem incurrimus. De prima dr Ezechi. xviij. Alma que peccauerit ipa morietr que est mors prima. hic aūt tangit damnatō q est mors secūda. Juste aūt victoribꝫ mundi datur in pmiū euasio mortis secunde. quia nemo vincit mundum nisi qui se mortificat mūdo. qui autem mortificat se ꝓpter deum merito euadit mortem damnationis. Dicꝓteris applicare de duplici morte. s. culpe ꝛ pene. de quo alibi. Quinto vincentibꝫ carnem pmittitur spiritualis consolatio. cum iterum Apoca. ij. dr. Vincenti dabo mānā absconditum qđ nemo scit nisi ipe qui accipit. Dignū quippe est vt qui ꝓpter deū carnis dulcedinem respuit hoc in pmiū habeant vt dine cōsolatōnis dulcedine cōsolent. Unde Bernard. Renuat homo cōsolari in alijs qui vult in dei consolatōnibꝫ delectari quia quāto magis illis euacuabitur: tanto magis istis implebit: si multum multum. si parum parū. Sexto vincentibꝫ seipos pmittitur tam pñtis vite cꝫ future sublimatio singularis. cum itez subiūgitur Apoca. iij. Qui vicerit scz seipm faciā illum colūnam in templo meo ꝛ est digna repmissio. Nam sicut inter omēs victorias maior ē illa qua se homo totum vincit intus ꝛ extra dicente salomone Proverbio. xvi. Qui dominatur animo suo melior est expugnatore vrbium. sic etiam nomie colūne maius premium pmittit. vt in hac via ceteris pferantur ꝛ in patria gloriosius sublimentur. Septimo vincētibꝫ pdicta oia pmittit oim pdictoꝝ tam pñtiū cꝫ futuroꝝ copiosa pmiatio: cum tādem cōcludit Apoca. xxi. Qui vicerit possidebit hec oia. ac si di. Qui de peccatis vnū vicerit illi etiā vnum pmiū respōdebit. qui aūt omia vicerit oia pdicta pmia recipiet ꝛ ea cū dño manēs in perpetuū possidebit. ad que nos per.

XIII Sermo de innocētibꝫ

Nisi conuersi fueritis ꝛ efficiamī sicut puuli nō intrabitis in regnū celoꝝ mat. xviij B Dicit beat? maxim? epūs. Dēt xpiana simplicitas infantiaz suā nisi qđ ista nobilior est cꝫ illa. nā xpianoꝝ infantia ē ex virtute. qz ꝓpter deū acquisita in moribꝫ. illa aūt infantia pueroꝝ est ex teneritudīe nature. Ut aūt ad exhortatōz dñi p virtutis infantia efficaci? laborem? triplex est nobis pmiū repromissum. s. gra in pñti. regnuz celoꝝ ꝛ mai? in celo pmiū. De prio dr Mat. xi. Grās tibi ago pr celi ꝛ terre qz abscondisti hec a sapiēnibꝫ ꝛ prudēnibꝫ ꝛ reuelasti ea pusl. ita pater qm sic placitum est ante te.

De scdo in pñti themate declarat de tercio rex Mat.xviij. Quicūq humiliauerit se sicut puulus iste hic maior est in regno celorum. De quo puulo dicit rex maximus eps. Videamus quis sit ille puulus q discipulis ponit imitādus: non em arbitror hūc esse de plebe nō de publico. nō de multitudine ceteroz sed de celo. Ipe est enim d̄ q dr Esa.ix. Parulus natus est nobis. Si lis ergo premijs que grās cōtinent multas valde. nūc videdum est quibz exercitijs puer effici valeamus. Sunt aūt septem exercitia per que ad pueri simplitudinē peruenim⁹. scz per puritatē simplicitatē amabilitatem ignoscibilitatē et humilitatē verecūdie et obedie veritatem. hec septem hūt pueri a natura et nos eadem studeamus hēre ex gratia et virtute. Si ergo cupimus predicta pmia psequi p pueroz exercitia tā pmissa studeamus Primo et ante omia conemur assequi puritatē. cuz em puer dicat a puritate. quicunq hanc habuerit ille est veraciter puer dei. Ex hac prima gratia vocabat de⁹ aplos pueros dicēs Jo.xxi. Pueri nunquid pulmentarium habetis. Flez quia omēs pecca uimus vt ait apls Romā.iij. Omēs peccauerunt et egent gīa dei. ideo optet vt peccatū per pniam expellat et maxime p illā pniam que cōtritio appellat. Et quia multi contritionem hēre vident qui tamē p eam peccata non exhauriūt. eo q ineficax et insufficiens sit apud deum. Ideo rogat nos de⁹ iosue.ij. vt fortem et verā cōtritōem habeamus dicēs. Date mihi vex signū. Flez autem signum sunt amarissime lacrime quas fūdimus p peccato. Flez cum signū correspondere debeat signato q̄tum potest. et cum lacrime sint signum et cōtritio sit signatū. ido ex pprietatibz signi cognoscere possumus qñ sufficiēs sit signatū. Hūt autem lacrime tres pprietates. Sunt em calide. salse. et ab emiētiori sensu scz oculoz effluūt que tria nos instruūt qūo contritio sit faciēda. Cōtrito igit vt sit efficax ex feruēti deuotione et ex medullis cordis pcedere dz: vt sicut lacrime calide sunt: sic cōtritio ex calore magni doloris dz pcedere. vt fiat qđ iob.xli dr. De ore eius lampades pcedūt sicut de ignis accēse: Scdo lacrime sunt salse p quod iunuit q cōtritio dz esse amarissima: vt sit quod deute.xxxij. dr. Fel draconuz vinum eoz. fel em draconū peccatuz est qđ ex sua amaritudine inebriare dz conterentem sicut vinum vt dicere possit illud Treno.iij Repleuit et inebriauit me amaritudine inimicus meus. Tercio lacrime fluūt ab eminentiori sensu: et signant q de pfundissimo affectu lacrime iste fluere dñt. Ex his ergo tribz pprietatibz lacrimaz in cōtritōe seruatis pfecta erit cōtritō. et ex hoc peccata omia condonant. Scdo pueri hūt simplicitatem sine duplicitate et sine dolo agēres et viuentes. sic et nos simplr viuamus et simplicitatem in oibz et p omia teneamus. quia sic p uerbi.x. dr. Qui ambulat simplr ambulat cōfidenter D Est aūt triplex simplicitas scz cordis. oris. et opis. Prima simplicitas scz cordis est vt omia interiora scilz cogitatio. rō. volūtas. et memoria in vnuz coeant et cōsonēt in deum. nec sint in eis scissura. sed quod rō approbauerit hoc volūtas velit memoria amplectat. De hac simplicitate dr Sap.i. In simplicitate cordis querite illum. Qñ em omia interiora ad q̄rendum deum coeūt. tūc cito quod queritur inuenitur Unde Mat.vi. Si oculus tuus simplex fuerit totū corpus tuū lucidū erit. vocans ibi oclm intētōem et affectum. Scda simplicitas est oris. quā tūc veraciter tenemus quādo nulla duplicitas est in ore. vt locutōi nostre nulla duplicitas sed semp veritas et pura intētio sit annexa. quod dñs monere studuit Mat.v. vbi dicit. Sit sermo vester est est. non nō. nam quod amplius est a malo ē ac si dicat. Sermo vester ex nulla dolositate ex nulla falsitate a veritatis tramite recedat. sed est veritatis semp annectat est locutionis. et vbi est non inuenit in rex veritate ibi etiā nō sit in locutōe. vt pter nullam rē locutō vestra a veritate recedat. Nec solum hec simplicitas tenēda est in locutōe sed in oim sensuū exteriorz apprehensione. vt si qđ cōtingat videre vel audire simplr illud fiat verbi gratia. Si cōtingat aliquid pulcrum videre simplr videat. nec corde statim concupiscat. simlr si quid audiat non statiz ad

delectatõem ptrahaſ. hoc ergo ſimplr videſ vel audiſ cui nõ iungit appetitus. Ñ Ber. Columbinus ⁊ caſtus eſt oculus qui in rebus humano vſui ꝓceſſis nulla libidine figitur. Tercia ſimplicitas eſt opis qñ omia opa noſtra ſine exceptõne cum teſtimõio cõſcie ad deum ordinanſ. nec vnq̃ aliq̃d opus facimus q̃d remurmurãte conſcia in deum nõ poterit ordinari. ſed ꝑ puram intẽtõez omia deo damus. De hac ſimplicitate dicitur ꝓuer. xi. Qui ſimplr ambulat confidenter ambulat. ℣ Tercio ꝓprietas puerorum eſt amabilitas. Amãt em ⁊ amanſ facilr. ſic qui deo ⁊ hoibus cupit eſſe amabilis in hac virtute pueros ſtudeat imitari. Quibꝫ autez exercitijs hoc poſſit fieri docet Bern. ita dic. Arbitror q̃ tu bñ viuas ſi viuas ordinalr tibi. ſocialr ꝓmo. humilr deo. Ordinalr vt in omi cõuerſatõe tua ſolicitus ſis obſeruare vias tuas ⁊ in cõſpectu dñi ⁊ in cõſpectu ꝓximi cõuerſatõem bñs bonam ſine ſcãdalo ⁊ ſine q̃rela: exhibens omibꝫ te amabilẽ bonos mores ⁊ verba dulcia omnibꝫ ꝑbens. De quo dr Eccle. xx. Sapiẽs in verbis ſeip̃m amabilem facit. Vere em eſt ſapiẽs qui verba et opa ſub diſciplina mor ſcit regulr ordiare: cauẽs ſibi a ſcãdalo ⁊ peccato. Socialr etiã debes viuere ſi amabilis cupis eſſe. q̃d tunc facis ſi ſtudeas oim mores ⁊ opera portare patiẽter ⁊ a nemĩe portari. pacifice viuẽs et quiete ⁊ omibꝫ te blandẽ ⁊ affabilem exhibere. Vnde Salomõ qui pacificus interꝑtatur dictus eſt amabilis deo. ij. Reguz. xij vbi dr Vocauit nomẽ eius amabilis dño eo q̃ dñs diligeret eum. Tercio debes viuere humilr ſi amabilis eſſe cupis. Veruz q̃ humilitas eſt vnũ de p̃cipalibꝫ membris in principio ſermonis ꝓpositis. ideo loco huius ponamus verecũdiã que eſt virt̃ ꝓ ꝓria puerorum. Pueri em ſemp ſunt verecundi. de qua virtute dicit Bern. Neſcio an q̃ꝫ gratius verecũdia aduerti in moribꝫ hominum queat. que lz oĩm etatum ornat̃ ſit in teneriori tamẽ etate amplius pulcriuſq̃ niteſcit. Quid amabilius verecundo adoleſcente? Q̃ pulcra q̃ꝫ ſplẽdida gemma verecundia eſt in vultu adoleſcẽtis. ſoror conuenne eſt ⁊ columbine ſimplicitatis indicium teſtis innocẽtie. lãpas pudice mẽtis iugiter lucens vt nihil in ea turpe vel indecorum reſidere attẽptet quod nõ illico prodat. ℣ Quarta ꝓprietas puerorum eſt ignoſcibilitas. faciũme em conſueuerũt pueri ledẽtibꝫ cõdonare. ſic ⁊ nos noſtris offenſoribꝫ cõdonemus. Ad quod faciendũ tria nos alliciũt. ſ. neceſſitas. vtilitas. cõformitas ꝓximo. neceſſitas ad cõdonandum iurias nos cõpellit. quia mãdatũ eſt a deo. Vnde dicit Leui. xx. Non ſis memor iniurie ciuiũ tuorum ꝓpter quod dr Mat. xviij. Serue nequam nõne oportuit te miſereri ⁊ cõſerui tui? Q̃ autem neceſſitas nos cõpellit patet quia nullm bonuz a nobis acceptat̃ niſi ꝓmo ignoſcamus. Scõo vtilitas cõſiderata ad ignoſcẽdum facilr nos inducit. Hec aũt vtilitas ẽ remiſſio oĩm peccatorum. que tñ rõe offenſi. ſ. dei ⁊ rõne offenſarum ſunt penitus infinita. vñ Eccle. xxiij. Relinque ꝓximo tuo nocenti te. ⁊ tũc tẽpcanti tibi peccata ſoluent. Item Luce. vi. Dimittite ⁊ dimittemini ꝛc. Tercio ad cõdonandũ nos mouẽs ẽ dei cõformitas. Cum em facimus hoc quod deus in extrema neceſſitate cõſtitutus ſcz ĩ paſſione fecit: qui dixit. Pater ignoſce illis q̃ nesciunt quid faciũt. dicimur ex hoc deo ñ modicum aſſimilari. Vnde Cri. Nichil eſt q̃d ſic deo ſilem faciat q̃ꝫ ledẽtibꝫ eſſe placabilẽ. Quinta ⁊ vltima ꝓprietas puerorum eſt hũilitas. De ſexta ⁊ ſeptima ꝓprietate ſup poſitis vide alibi. Qualr aũt hãc hẽamus exterpratõe nomĩs edocemur. Dicit enim humilis quaſi humo ſimilis. Humus autem eſt fertilis. ſtabilis. deſpicabilis. que tria in noſtra humilitate dñt conuenire. ꝓpter hoc igit̃ noſtra humilitas debet eſſe fertilis. vt ſim̃ humiles non verbo tñ ſz ope ⁊ veritate. humilitatem taliter in ope exercẽtes vt viles ⁊ abiecti ab omnibꝫ iudicemur. Vulti enim dicũt ⁊ ſentiũt de ſe vilia. ſed non ſuſtinẽt ab alijs idem dici: hi formã hñt humilitatis ſed nequaq̃ opera veritatis. Scõo humilitas noſtra ſit ſtabilis vt ſicut in proſperitate ita in aduerſitate. in honore ſic in abiectõne. in laudibꝫ ſicut in vituperijs ſtemus

immobiles sicut terra. quia vt dr prouerb xviij. Qui mollis & dissolutus est in opere. suo frater est sua opa dissipantis. Hinc i. cor. xv. fratres mei dilecti stabiles estote et immobiles. Tercio simus despicabiles. i. de formes in habitu exteriori sicut terra omnē solicitudinē nostrā in decorē interiorꝰ hoīs ordinantes vt cum nemo manum possit mittere in ambobus. negligamus exteriora vt decorent interiora: imitātes eum de quo dr Esa. liij. Non est ei species neq; decor. Si ergo his ꝓprietatibꝫ puerorꝫ decorati fuerimꝰ erimus pueri dei & pdicta tria ꝑmia ꝑmittē te dño cōsequamur ¶ Nec quāto vita hoīs est purior tanto magis ei solet a demonibꝫ dolosius insidiari. Ideo ꝑscripta puritas ꝑ quatuor mala destruit scz per nimiam occupatōem. carnalē delectatōnem. supbie inflatōem. luxurie inquinatōem. qō pulcre in veteri testamēto legimus figuratum. Nam pueri a pharaone submerguntr ab vsis lacerantr. ab anthiocho ꝑcipitantr. & ab herode trucidantr. De primo dr Exod. i. Dixit rex egipti obstetricibꝫ hebreorꝫ precipiens eis. Cū obstetricabitis hebreas & ꝑspicite tempus aduenerit si masculus fuerit interficite. si femina conseruate. Quid ꝑ pharaonem qui interꝑtatur dissipās prepatos nisi terrena occupatō que prepataz dissipat puritatē accipit. de qua dicit. i. Re. xv. Aspersionem pulueris mutauit os & oculꝰ. Hinc Eze. xxij. Polluerūt in negociatōnibꝫ suis sanctificatōem suam. Item. Exteriora intuens salua sibi arbitratr omia. nō sentiēs vermem occultum qui interiora corrodit. Secundo pueri lacerantr ab vsis. iiij. Reg. ij. Egressi sunt duo vsi de saltu & lacerauerūt ex eis. xlij. pueros. Per hos vsos carnalis delectatō accipitur. sicut enim vsi ꝑ mellis pua dulcedine perdūt sepe vitam sic & hinc prouer. Propter crapulā multi periēt. hīc dns Mat. Videte ne grauentr corpora vīa crapula & ebrietate. quare? Quia sicut ait apls. Si fm carnem vixerimus non solum puritatem pdimus sed penitus moriemur Tercio pueri ꝑcipitantr ab anthiocho. sic. n. dr. ij Macha. vi. Mulieres infantibus ad vbera suspensis ꝑ muros ꝑcipitauerūt. Per hunc anthiochū qui paupis silentiū interpretatr. superbia intelligit. que pauptatez propriam semp silet intuēs altiora & credit se aliquid esse cuz nihil sit. que etiā angelos ab altitudine celi ꝑcipitauit. multomagis hoīes q̄tumlibet pueros ꝑcipitat. Item bernar. Expedit tibi non esse virginē q̄ devirginitate insolescere. & subiugit. Saluberiorē ergo viam sequēdi deum elegit in humilitate peccatorꝰ q̄ in virginitate supbo. Quarto pueri ab herode trucidantr. Sic enim dicit Matth. ij. Ab imatu & infra occidit multos pueros herodes. glosa id est ab imis annis Per quem scz herodem luxuria designatr. que puritatem in nobis fedat penitus & extinguit. Ad horum puerorum, ꝓprietatez ꝑducat nos ihesus xps.

XIIII De sancto Siluestro

Homoquidaz pegre proficiscēs vocauit seruos suos & tradidit illis bona sua &c. Mat. xxv ¶ Beatus Greg. exponens verbum, ꝓposituz di. Quis est iste homo qui pegre proficiscatur: nisi redēptor noster qui in ea carne quā assumpserat ibat in celum. Carnis em̄ locꝰ ꝓprius terra est que quasi ad pegrinanduz ducit dum ꝑ redemptorē nr̄m in celo collocatur. quod bñ ꝑ priculare signum adiunctum innuit. per quod ab omibꝫ alijs hoībꝫ specificatur. Ipe em̄ sic singulariter homo existit vt nec primū simile visus sit nec habere sequētem. De cuius singularitate dic Job. xxxvi. Ecce deus excelsus & nullus ei simil' in legislatoribꝫ inuenitr. In verbis ergo huius euāgelij sūmatim ꝑstrictis gl'iosus iste & singularis homo ihesus xps quin q̄ nobis insinuat. que fidelit cōsiderata nō modicum nos emēdant. s. bonorum suorum distributōem. seruoꝝ negocatōem. negociatōnis rōem. bone rōnis remuneratōz. male rōnis damnatōem. Primū ibi: homo q̄dam &c. Secōm ibi: abijt &c. Tercium ibi: accessit &c. Quartū ibi: euge serue bone. Quintum ibi: serue male & piger. Hec ꝑ ordinez prosequētes. Primo dicamus de bonorum huius beati hoīs distributōe. qui viz bō

in ascẽsione pegre proficiscẽs hoc est ī celũ dedit dona hominibꝫ distribuẽs nobis sua bona ⁊ vni dedit quiqꝫ talẽta · alij duo. alij vno vnũ · vnicuiqꝫ ꝑm ꝓpriã virtutez. Sed ꝓ hoc quinqꝫ talẽta siue dona quiqꝫ corpis sensus accipim⁹: dicẽte Gre. pene eisdem verbis cũ subiũgit. Quinqꝫ talẽtis donũ quinqꝫ sensuũ videlicꝫ visus auditus gustus tactus et odorat⁹ exprimit · quos idcirco dñs nobis ꝓtulit vt lucremur in eis qđ nobis ꝓficiat ineternum. Hec breuiter dicta sint de mẽbro primo scꝫ bonoꝝ distributiõe ⁊c.

¶ Secũdo dr đ seruoꝝ negociatõe q̃ nos sum⁹. Qui ergo cũ bis quinqꝫ sensibꝫ tanꝫ cum quinqꝫ talẽtis vnlr negociari volueri debet vsum eorũ ad tria fidelr ordinare. ¶ Primo debet eos ab omnibus illicitis declinare ad bona ⁊ deo digna ordinare · et ex eorum abiectis meliora cogitare. ¶ Ideo dico debemus sensus nostros ab illicitis dclinare ne hauriamus ex eis quod intus in anima nos occidat · quia sicut dr ¶ Prouerbi. xxiij. Mors secus fenestras posita est · que si intrare ꝓmittit⁹ morimur coram deo. Nec sufficit vnum sensum ab illicitis custodire · sed oportet vt omẽs per diligẽtem custodiã obstruant⁹. Dicit enim Gre. Quid ꝓdest ciuitatem vndiqꝫ muniri · pateat aũt aditus ex vna pte. De visu dr Eccle. ix. Virginẽ non aspicias ⁊c · quia ꝓpter speciẽ mulieris multi perierũt. De auditu Esa · xxxiij. Qui obturat aures suas ne audiat sanguinem iste in excelsis hĩtabit. De olfactu dr Esaie. iij. Erit ꝓ suaui odore fetor. De gustu apostolus. Nolite inebriari vino ⁊c. De tactu qui cõmunis est sensus toti corpi dicit aplus · ij. Corin. vij. Bonum est mulierem nõ tangere. Scriptura enim ab oĩbꝫ illicitis ꝓcipit abstinere. Unde versus. Sunt sensus quinqꝫ quoꝝ mala sensa relinque. Quare? Quia isti quinqꝫ sensus ex corrupta natura ad illicita inclinati quinqꝫ sanctissimos ⁊ fortissimos homies ꝓstrauerũt. Nam visus ꝓstrauit euam · de quo Gen. iij. dr. Uidẽs mulier lignum q̃ esset pulcꝫ visui: comedit ⁊ dedit viro suo. ¶ Item visus strauit dauid · qui cum post multas ⁊ fortissimas victorias deambularet in solario domus sue vidit bersabee ⁊c. Secus sensus scꝫ auditus dicebat ad⁹ de quo dr Gen. iij. Quia audisti vocem vxoris tue plus cꝫ me maledicta terra in opere tuo. Simlr petrus: qui cum ad vocem vil⁹ ancille territus timuit mortem vitam negauit sicut Mat. xxvi. ⁊ Joh̃. xviij. legit⁹ manifeste. Tercius sensus. s. olfactus vicit iudam · qui cum sensisset odorẽ vngenti effusi super caput ihesu indignãdo ⁊ murmurando dixit. Ut quid perditõ hec ⁊c · qui male ꝓficiens vsqꝫ ad dñi ꝓditõem · venditõnem · desperatõnem · ⁊ suũpius occisionẽ miserabiliter peruenit. Quartus sensus gustus vicꝫ infatuauit esau · qui illectus ex rufa lẽticla vendidit primogenita sua · de quo dr Gene. xxvi. Coxit iacob pulmẽtum: ad quod cum venisset Esau lassus de agro ait. Da michi de coctõe tua hac rufa. Cui dixit iacob. Vẽde mihi primogenita tua. Ait ille respondit En moriꝝ quid mihi ꝓderũt primogenita Et sequit⁹. Sic accepto lẽtis edullio comedit ⁊ bibit pensendens q̃ primogenita vendidisset. Quintus sensus tactus videlicet: strauit sampsonẽ piter ⁊ salomonẽ · quorum alter fortissimus in scriptura · alter vero sapientissimus memorat⁹. ¶ Secundo hi sensus ab illicitis custoditi ⁊ abstracti debent ad obiecta deuota ⁊ deo digna fidelit⁹ ordinari · vt eadem obiecta ꝓ ymaginatiõꝝ ad interiora trãsmissa aĩam ad deuotõnem afficiãt: dirigẽdo scꝫ visum ad primoꝝ miserias ꝓpter cõpassionẽ ⁊ ad sanctoꝝ mores auditum ad ꝑdicatiões edificatorias ꝓpter vite emẽdatõem · gustum ad refectõnes necessarias ꝓpter solam corpis sustẽtatõez · tactum ad exercitatões duras ⁊ asperas ꝓpter dei imitatiõem · ita videlꝫ vt singuli sensus tanꝫ famuli fidelr obsequẽtes dñe sue aierõnali certatim ad interiora deuotas materias offerãt vt ipa aĩma tanꝫ sapiẽs mulier ad fructuꝫ meritoꝝ se valeat excitare. De his duobꝫ exercitijs videlꝫ sensuũ ab illicitis abstractõne ⁊ eorũdem ad obiecta bona ordinatõne dr Eccle. vij. Melius est ire ad domum luctus cꝫ ad domũ cõuiuij ⁊ de eisdem Gerñ. Habeat deuotus homo familiam sensuum suoꝝ sic ordinatã ⁊ disciplinatã vt dicat huic. Vade ⁊ vadat · ⁊ alio veni et

veniat ꝛc̃ ¶ Tercio ex obiectis sensuꝫ debemus meliora cogitare. ipa obiecta solicite estimãdo dicẽtes singulis que sensibus nostris obijciunt. Quid sibi vult istud? Et inuenietis si iuste ea estimabimus q̃ nihil penitus cõtinent vtilitatis: verbi gratia Si visus viderit pulcra. auditus audiat dulcia ꝫ gustus sentiat suauia nõ illic resideãt: sed ex his cogitẽt boni viatores meliora. scz dei pulcritudinẽ. celestis armonie dulcedinem ꝫ sic agaf de reliquis. ¶ Hinc Bern̄. ¶ Prudẽs estimator rebꝰ vtit̄ p speculo ꝫ in omni eo quod cernit sui amatoris resultat memoria aspicit cũcta que cõdidit ꝫ quo cõdiderit fine: atq; ex arra dilectõnis quam p̃contulit sapiẽter estimat quãta seruauit in dotẽ: nec dubium quĩ creator sibi meliora reseruauerit q̃ dederit creature. Talia sunt ergo p̃sentia licet multa ex eis pulcra ꝫ dulcia appareãt. sed optima sunt que signant q̃ patet per Esa. qui omnia p̃tia vocat somniũ dicens. Sicut somniat esuriẽs et comedit: cum aũt fuerit expergefactus vacua est anima eius. ꝫ sicut somniat sitiẽs ꝫ bibit ꝫ post̃q̃m expergefactus fuerit lassus adhuc sitit. sic erit multitudo omniũ gentiũ que dimicat p̃ tra montem syon diligẽdo tpalia plusq̃ tm. quod exponẽs Greg. dicit. Sepe cõtingit dormiẽti inopi vt se per somniũ diuitez videat: atq; eisdem rebꝰ animuz extollat letatur se habere quod nõ habet. sed repente e vigilãs dolere incipit qui diuitias q̃ imaginẽ dormiẽs tenebat. ꝫ tũc gemit sub paupertatis pondere. qui se credidit diuitias possidere. Oz si scripture non credimus tẽpus p̃teritum quod vixim⁹ ad memoriaz reuocemus ꝫ inueniemus q̃ oia p̃terita nihil differũt iam a somno. cogitet ergo qui poterit si expediat p̃ breui somo p̃ius vite eternam vitã perdere: ꝫ cum hoc damno penas ppetuas sustinere. ¶ Tercio videndu⁹ ẽ de sensuũ nostroz tanq̃ talẽtoz reddẽda rõne. quod intelligit̄ in eo quod dr. ¶ Multuz vero tẽporis venit dñs seruoz illoz ꝫ posuit rõnem cum eis. Hoc autem tẽpus est tps mortis: in quo cum singulis nobis ponit rationem cum vsura exigens quod commisit Deus enim qui in ascẽsione ꝑegre p̃ficiscẽs ascẽdit in celum. in morte singuloz reuertit̄ rõnem exigẽs de talẽtis. Quo aũt a nobis rõnem exigat: ipe iudex nobis insinuat per Esa. xxxij. vbi dicit. ¶ Ponam in pondere iudiciũ ꝫ iustitiã in mẽsura. Judiciũ aũt in pondere ponere est iudicare nos s̃m pondus boni ꝫ mali quod cõmisimus coã deo verbi gratia. ¶ Peccata nostra in dei iudicio ponderant̄. vtz cõmissa sunt ex ignorãtia vl̃ malicia vel infirmitate. vtz ex subreptõe vl̃ intẽtione vel etiam morosa deliberatõe. Similr bona nostra ponderant̄ si difficilia aut dua vel leuia si ex deuotõe vel leui affectõne vtz voluntarij vel coacti obtulerimus ea do. ꝫ s̃m hec pondera boni ꝫ mali. merita vl̃ demerita. punitõem vel cõsolatõem. dãnatiõz vel glorificatõem reponderat nobis dñs. qa sicut dr. puerbio. xi. Equũ pondus voluntas eius. nam de reponderatõe maloz dr deute. xxv. ¶ Eo mẽsura peccati erit modus plagarum. ꝫ in Apoca. xviij. Quãtũ glificauit se ꝫ in deliciis fuit: tãtum date ei de tormentis. Modus aũt remetiẽdi bona erit sine modo dicẽte apl̃o. ij. Corin. iij. Id quod momentaneum est in pñti ꝫ leue tribulationis sup̃ modum in sublimitatẽ eterne glie pondus operatur in nobis. Hinc ij. Philippoñ. x. Ego maius pondus apponã. Similr iustus iudex ponet cõtra nos iustitiã in mẽsura. bõa nostra ꝫ mala mẽsurat̄ q̃diu ea fecerimus si in lõgum ea vel vsq; in finẽ cõtinuauim⁹ virtutem p̃seuerãtie attingẽtes: vtrum circa horam terciam sextam nonam vel undecimam ad lucrãdum exiuerimus. ꝫ s̃m hãc diuersitatẽ nostra negociatio a dño iudicat̄ ꝫ s̃m hoc bona p̃ bonis mala p̃ mal' nobis a dño remeti⁹ unt̄. ita sane vt in momẽto ictu oculi ad infernum vel purgatoriuz vel etiam in celum s̃m exigẽtiam negociatõnis quã fecimus in talẽtis ictu rapidissimo trãsferamur ¶ Quarto dicẽdum est ꝺ bonarum negociationũ remuneratõne quam intelligimus in eo quod dr. Euge serue bone ꝛc. verum quia in horum talẽtoz negociatione triplex est difficultas. s. resistentia. carentia. contrarietas dei reminiscẽtia. ideo deus dat nobis tripler p̃miuz illi triplici difficultati correspondẽs. s. dei dilectiõez. spũalem

cõsolatõem·eternam glorificatiõem. ℣Pmo dico quia magna est difficultas in refrenatõne sensuum: quos in chamo ⁊ freno oportet cõtinuo cohiberi·ideo remunerat nos deus dans nobis suam dilectiõem vt cuz illa nõ amamus auertẽtes omẽs sensus ab eis deũ amare dulciter incipiamus·ipa eñ terrena spreta ⁊ cõtempta vrgent nos ⁊ quasi stimulãt ad amãdum deũ. ℣Alia eñ ad ymaginem dei qui amor est creata: insitum hẽt naturalr amorem·qui cũ cõpiscit amare sẽsibilia cogitur amare deũ. ℣Hinc Augustin? Cuz exhauseris cor tuũ ab amore mũdi hauries amorẽ dei ⁊ incipit inhitare caritas de qua nihil mali potest pcedere. ℣Scõdo magna est difficultas carere sensibilibꝫ·de q̃bus delectatõnes plurime hauriunt dicente ꝑ plxra ex pson secularibuz. ℣Delectasti me domine in factura tua ꝛc. ℣Ideo loco corpaliuz delectationũ exhibet nobis deus spũales cõsolatõem·dãs seipm nobis in quo delectabiliter fruemur omibꝫ his spũalr que corporaliter diuisimus ꝓpter deum·vt qui visui nostro corpali subtraximus pulcra sonora auditui·olfactui suaue olẽtia·gustui dulcia tactui leuia: bis in infinitũ melioribꝫ in deo spũaliter perfruemur·quod expsse insinuat nobis Aug. di. ℣Quid amo cum te amo domine deus meus nõ spẽm corpis nec cãdorem lucis amicũ oculis·nec dulces melodias delectabiles auribꝫ·nõ florum vngẽtoꝝ aromatũ suaue olẽtia·non mãna ⁊ mella q̃ reficiũt gustũ·nõ mẽbra acceptabilia carnis ãplexibꝫ·non hec amo cũ amo deũ meum.⁊ ñ amo quãdã lucem ⁊ quãdã vocẽ ⁊ q̃ndaz odorem ⁊ q̃ndam cibum ⁊ quẽdã amplexũ interioris hominis mei·vbi fulget aĩme meeqd̃ non capit locus·vbi sonat qd̃ non rapit tẽpus·⁊ vbi olet quod non spargit flatus·⁊ vbi sapit qd̃ non minuit edacitas·⁊ vbi hꝫ ret quod nõ diuellit societas·⁊ hoc est quod amo cum amo deũ meũ. ℣Item Bernñ. ℣Dei est iustis forma specioſissima ad oculuz·armonia delicatissima ad auditũ. odor suauissimus ad olfactum·sapor dulcissim? ad gustum·amplexus delectabilissimus ad tactũ Cum igr aĩma habeat quinqz sensus spũales sicut corpus quinqz sensus corpales·quere nuit ꝓpter deũ in corpalibꝫ delectari meretur vnqz ñ spũalibꝫ cõsolari· ℣Tercio quia magna est difficultas in cõtinua dei remiscentia ꝓpter difficultatẽ quã sustinemus ex sensuũ cohibitõe·ideo remunerat nos deus ꝑ eternam glificatõem·⁊ hoc est quod ꝓmittitur nobis·i. ℣Re. ij. ℣Qui glificãt me glificabo ⁊ ego eos·ac si di·℣Qui glificãr me hñdo me semꝑ p̃ oculis·⁊ hospitãtes me in cordibus suis per cõtinuã rememoratõem: glificabo ⁊ ego eos deificãs eos per eternã glificatõem ℣Quarto ⁊ vltimo dicenduz est de male rõnis dãnatõne que intelligit ñ eo quod dr. ℣Serue male ⁊ piger·vsqz ⁊ seruum inutilẽ ejcite in tenebras exteriores. i. in penas eternas. ℣Qui eñ volens cadit in tenebras interiores culpabilis consciẽtie: merito mittit in tenebras exteriores. dãnationis eterne. ℣Pena aũt eterna dr triplicit generalis. ℣Primo ꝓpter oĩm penaꝝ cõiũcti onem·℣Hinc. iij. ℣Re. ix. dr. ℣Quia derelique runt dñm deum suũ idcirco induxit sup eos dñs oñe malum·qui aũt dicit oñe nihil excipit. ℣Unde cum p̃s multas penas numerasset di. ℣Ignis grãdoz ꝛc. adiecit· hec omia ps calicis eoꝝ. ℣Hinc ℣Eze. xvi. ℣Ecce ego congregabo sup te amatores tuos cum vniuersis quos oderas ꝛc. ℣Scõdo pena damnatoꝝ generalis dr. quia totũ hoiem intus ⁊ extra in corpe ⁊ in aĩma ⁊ in omnibꝫ sensibꝫ mẽbris ⁊ corpis ptibꝫ cruciabit·quod flẽs predixit dñs Luce· xix. di. ℣Quia venĩt dies in te vsqz ⁊ coangustabũt ꝛc. ℣Tercio pena dãnatoꝝ generalis dr. quia oĩa peccata cõmissa semꝑ ardebũt·nec vnum ex omnibꝫ quã tumlibet mĩmum vnqz poterit cõsummari: dicẽte dño ℣Mat. v. ℣Amẽ dico vobis nõ exeat inde donec reddat nouissimũ quadrantem·vocãs quadrãtẽ nouissimum minimũ peccatum. ℣Hinc ℣Gre. ℣Qui de magnis malis debitores sunt supplicijs traditi etã nouissimum quadrãtem solue̅. ℣Illis eñ minima pcutur qui maiora mala districte deflenerunt·quos aũt magna ꝓmunt etã mala mĩma in gehẽna pariter affligũt. ℣Igr quia cõfessor iste talẽta sibi cõmissa a deo ad lucrum posuit ideo meruit in eccia clr sublimari·cuius meritis ⁊ ꝓcibꝫ interuenientibꝫ

celestiū bonorum cōsortes fieri mereamur.

XV Sermo de sancto agnete virgine.

DEspondi vos vni viro virginē castam exhibere xpō.ij.Corin.xi.Dic Bern̄ ꝑ Tria sūt que mātimoniū carnale cōstituūt: que etiā spūa liter intellecta matrimoniū perficiunt spūale. Sunt aūt ista tria scz despōsatio. subarratio. cōsummatio. Ac primum.s. despōsatōem cōsensus nubentiū comportatur. p scōm.s. subarratōem ratificaf. per tertiū vi delicet corpm cōiunctōnem mātimonium cōsummaf. Est tamē dīa inter hec duo matrimonia. quia in carnali matrimōio corpora. in matrimonio vero spūali corda transferū tur. In verbis ergo ꝓpositis ꝑdicta tria matrimoniū cōstituētia intelligunf. Nam ideo ꝙ apostolus dicit. Despondi: tāgit despōsatōnem quā ipe verbis & doctrinis inter animas fideliter comportauit. In eo autem ꝙ dicit virginē castā: tāgit subarratōem. nā virginitas arra est dicēte Bern̄. Ad vnusquisq; a deo singlr accepti hoc illi arra est: In eo aūt ꝙ subiūgit exhibere xpō tāgit matrimonij cōiunctōem. In his tribꝰ gloriatur beata agnes mātimoniū inter se & deum ꝓficiter cōsummatum. Nā de primo. s. de dispōsatōne dixit iuueni qui eā adamauit et eam sibi desponsari desiderauit. Ipi sum desponsata cui ageli seruiūt &c. De scōo. s. subarratione itez gloriaf subiūgēs. Armlo suo subarrauit me dns meus ihesus xps & tāgz spōsam decorauit me corona. De tercio pergit itez gliari di. Jam amplexibꝰ xpi castis astricta sum & corpori eius sociata. ipi iuncta sum in celis quem in terris posita tota diuotione quesiui. & hec d mātimonio beate agnetis que iam sponso suo deo in celis eternalr copulata est breuiter tacta sufficiāt. Nūc stilum ad mox nostrox edificatiōem cōuertētes & discētes qūo & nos possimus sed? nupciarum cum deo inire & cōtrahere vt & nos sibi matrimonialr copulari in eternū in celis cum ipo viuere valeamus Q Ꝓpter quod sciēdum ꝙ aīma ad ymaginē dei facta in sui creatōne in libertatē quandam posita est in qua libertate ad bonū & ad malum se poterit inclinare. hns nichilominus rectorē liberum eius arbitriū videlicz gubernātem se & regētem. & sic inest ei inter vitam & mortem. inter lucē & tenebras. inter bonū & malum cognitio iudicij & optō eligendi: que voluerit ita vt hac libertate facta potēs sit bonum facere siue malum. Stāte itaqz anima in hac libertate nō declinās amorem suū in hoc vel in illud per cōsensum. tūc dei & omis creatura certatim desiderat sibi animam desponsare. omibꝰ acclamātibus. o si trāseat ad nos. Nec mirꝝ ipa em̄ est domina mōdi & nobilior omi creatura. & ideo omnia que sunt. petūt eam mādātqz ei per sensus corpis tāqz per nūcios vt sibi cōsentiat. & ꝑ cōsequēs alqs renūciet. hoc faciunt diuitie. hoc delicie. hoc honores. hoc dignitates. hoc potestates. hoc singula & vniuersa apud animam temptare nō cessant & singula istorū ꝓmittūt ei sufficientiā licet soluere neqant quod ꝓmittūt. Interque omia deus etiam ad eam nūcios suos mittit. mādans ei per Jhere. ꝓphetā. Auertere ad me & ego conuertar ad te. & Cāt. j. Ostende mihi facie tuam soror mea sponsa. hoc est: inclina ad me cōsensum tuū. Hāc dei & oim creaturarum desiderabile acclamatiōem āmirās paulus dixit. ij. Corin. iiij. Spectaclm facti sumus mdo. angelis & hominibꝰ quod exponēs dicit. Q; lita est vt oculi oium sint in nos: nostri quo abierūt aut quare ipi soli recesserunt a nobis a dextris & a sinistris tāto stupdio circūspecti soli nos dissimulamus ispicere vitā nrām. Dicūt em̄ singuli si ad nos perrāseat licet in rētōe dissimili. nam deus nos desiderat vt nobis ꝓficiat. mundus vt decipiat. dyabolus vt interficiat &c. Nam d malis angelis & hominibꝰ dicit ps. Ve expectauerūt peccatores vt perderent me. de bonis autem idē ipe dicit. Ve expectant iusti donec retri. mihi. His itaqz acclamatōnibꝰ dei & oim creaturaꝝ in lōgū cōtinuatis hrū maxima hoim multitudo plus credēs sensuum vanitati vtpote pūtibꝰ qz fidei veritati. de absentibꝰ & futuris abit & consentit in creaturas renūciās creatori. dicitqz illd Exodi. iiij. Sponsus sanguinum michi es. ac

si dicat. Si te deum in sponsuz elegero vis tñ nostrꝫ sudorem nñm laborem: ⁊ vt pro te sanguinem nñm fundamus. dicitꝫ illꝰ iob Recede a nobis sciam viaꝝ tuaꝝ nolumus ⁊ quis est dñs vt seruiamus ei. Sicꝫ contingit vt dño dicẽte Luce. xiiij. alius vadat ad villam suam spectãdum. alius ad iugapbãdum. alius ad vxorẽ suã ad deliciãduz dicẽtibꝫ singulis ad nuncios dei. Rogo te habe me excusatũ ⁊ sic relicto deo adherentes creature. tãdem aliqñ miseri experiunt licet sero qꝫ ista sensibilia multa ꝓmiserunt ⁊ paꝝ soluũt. iuxta illud Eccles. xx. Exigua dabit ⁊ multa improperabit ℟ Hic autem error ex triplici cã surgit. s. qz bona mũdi sũt pñtia. apparẽtia. boni reputãtia. Ideo dico qꝫ iste error surgit ex visibilium pñtia que vndiqꝫ sensibꝫ nostris se ingerũt. Deꝰ autem ⁊ eius bona mẽ iam vident. ⁊ ideo mens assueta pñtibꝫ ad ista visibilia facilie se inclinat dicens illud Sap. ij. Fruamur bonis que sunt ⁊ nõ ꝑtereat nos flos temporis. hinc Bern. Nisi mens districte seuerita tis freno ab his sensibilibꝫ se cõtinue retraxerit nolens in ea labi. ⁊ in eis inuita delectabiliter requiescit. Secõ iste error surgit ꝓpt apparẽtiam qđ taliter est videndũ. Deꝰ enim indidit aĩme rõnali naturalẽ appetitum vt appeteret summũ bonum qđ est deus: cõtinens in se veraciter oẽ bonum. Ipe autez cupiens nos ad se allicere bonorum suorum vmbrã ⁊ quãdam similitudinẽ licet tenuez sparsit in creaturis. non vt illa nos deciperent sed ad deum trãsire inducerẽt: rõcinantes sapiẽter ⁊ dicentes. Si hec trãsitoria habent aliquid pulcritudis vel dulcedinis ꝛc. qualia sunt in deo qui hec oĩa creauit. Unde Bern. Nostra desideria in tribꝰ sunt maxime cõstituta. s. in eo quod decet. quod expedit. ⁊ quod delectat. Nec tria cõcupiscim? omẽs sed alius magis hoc: alius magis illud. Alius enim sic deditus est voluptati que delectat: vt nec quod decet. i. honorẽ. nec qđ expedit id est diuitias quicꝫ curet. alius autem questui incũbens. honestũ dissimulat et iocundũ. alius aũt voluptatis pter ⁊ vtilitatis negligentior solum vel maxime sectat honorem: nec reprensibile esset desiderium eoꝝ si vbi veraciter inueniunt hec quererẽt. que vere sunt in deo. Et quia hec sensibilia apparẽter oñdunt in se quod veraciter est in deo: ideo aĩma summũ bonum somniãs credit se posse inuenire illud in istis trãsitorijs ⁊ caducis cõtenta signo ꝓ signato. ⁊ sic creature que debẽbãt allicere ad deuz facte sunt in deceptõem stultis homibꝰ iuxta illꝰ Sapi. xiiij. Creature facte sunt in deceptionez ⁊ tẽptatõem hoĩm ⁊ in muscipulã pedibꝰ insipientium. ¶ Tercio iste error surgit ex eo qꝫ in primo aggressu spũalia hñt difficultatem: pñtia autem aliquid ꝓferunt cuz quadã falsitate. etiã quia qui ĩ pñtia eligũt florere ⁊ iocũdari ꝓmittunt ꝓm illud psal. Dimisi eos ꝓm de. coz. eo. Qui autem deum eligũt duris ⁊ cõtinuis laboribꝰ exercẽtur. Unde Job. x. Si iustus fuero nõ leuabo caput saturatus afflictõe ⁊ miseria. Super quod Gre. Justus labore sui certamis afflictus caput leuare nõ sinit. vt hic ꝑfus a perpetua afflictõe liberet. Ex his ergo causis ⁊ multis similibꝰ omẽs pene relicto deo ad trãsitoria se cõuertũt. Interim tñ benignus deus cõtemni se videns reuocat nos cõtinue. ⁊ suis cõemptoribꝰ vt redeant etiam ꝓmia repromittit clamans post tergũ illud Canti. vi. Reuertere sunamitis. nũc per cõminatõem nunc per supplicatõem vocans abeuntes. Nam de comminatõe dr Osee. ij Dixisti vadã post amatores meos: qui dãt panem mihi lanã linum et oleum. ⁊ sequit cõminatõ. Ecce ego sepiam vias tuas spinis ⁊ sepiam eã maceria ⁊ vias suas nõ inuenient. De supplicatõne vero dr Jheremi. iij. Vulgo dr. si dimiserit vir vxorẽ ⁊ recedens ab eo duxerit alium. nũquid non polluta ẽ. nũquid reuertet ad eam vltra. Tu aũt fornicata es cum amatoribꝰ multis: tamen reuertere ad me ⁊ ego suscipiam te dicit dñs reuertere auersatrix ⁊ non auertã faciẽ meã a vobis quia sanctus sum ⁊ non irascar in ꝑpetuum. Dr si aĩa ex his in ꝓfundo cordis intrinsecus ad pñiam permota fuerit dicẽs ex omni affectu omnibꝰ suis amatoribus ⁊ mõi vanitatibꝰ illud Esa. xxvij. Recedite a me amare flebo. In quibꝰ verbis indicit sibi a peccatis cessatõnem ⁊ de commissis cõ

tritõem ⁊ si sic ad deum pfecte conuersa fuerit dicens illud Osee.ij. Uadã ⁊ reuertar ad virz meum priorẽ quia bñ mihi erat tũc magis qz nũc iurans ⁊ statuens in reliquũ custodire iudicia iusticie sue. renũciãs priorib amatoribz antecz compleat verbum illud dicit deus. Ecce assum dans ei anulum in manũ suam per quẽ sibi aiam desponsabit. vt ⁊ nos cum beata ista virgine agnete dicere possimus. Anulo suo subarrauit mẽ. Ex hoc mutuo cõsensu desponsatio est completa. Secũdo deus suam sponsam taliter vt dictum est ad se cõuersam tribus munusculis subarrabit. ex quibz decẽter ornata redditur deo grata. Primo dat ei tanqz monile adornans pectus ab omnib peccatis plenam puritatem. De quo ornatu gloriat Esa.lxi.di. Induit me dñs. vsqz q̃si sponsam ornatam monilib suis. Secũdo dat ei anulum adornãtem manũ. i. meritorie actõnis acceptabilitatẽ. vt cui nõ lõge ãte dictum est illud Esa.i. Non accipiaz munus a vobis. manus em̃ vestre sanguine plene sunt etiã quãtũcunqz magnuz. nunc aũt quãtũcunqz minimũ gratãter accipiat. dans p eo premiũ semp durãs. intm̃ vt eti am p potu aque frigide p̃miũ ei donet. dicẽ em̃ Gre. Loz ⁊ non substãtiã pensat deus: nec perpendit qz tum in eius sacrificio: sz ex qz to offertur. quia ante dei oculos nũqz vacua est manus a munere: si archa cordis repleta sit bona voluntate. Iste est anul⁹ quem pater luca attestãte iussit dare filio reuertenti dicens. Date anulum in manu eius. De hoc anulo gliata est virgo de qua in p̃ti est nobis sermo cum dicebat. Anulo suo subarrauit me. Tercio subarrabit deus sponsã suam: ponens coronã in capite suo. p quã conueniẽter intelligimus regalẽ dignitatẽ. vt q̃ non lõge aĩ abominosa meretrix est vocata. Ihere.iij. Sub omni ligno frõdoso tu p̃sternebaris meretrix. Nũc cõuersa ad deuz nominetur amica soror colũba sponsa mollis tenera. ⁊ quicquid delicaci⁹ potest dici. his enim omnib nomib deum legimus ip̃am nomiare. ⁊ cui prius dictũ est Esa.xlv. Descende sede in puluere filia babilon sede in terra. tace intra tenebras. quia nõ vocaberis vltra dña regnoz. Nũc ei cõuerse ad dñm dr in eodem.xlvij. Erũt reges nutritij tui ⁊ regine nutrices tue. vultu in terra demisso: ⁊ adorabũt te ⁊ lingẽt puluerẽ pedum tuorum. de hac corona dr per Eze.xvi. Dedi coronam decoris in capite tuo. ⁊ ecce tps tuuz tẽpus amantiũ. In quo verbo sponsa trahitur ad aliud genus deuotõnis: vt nõ quẽ cunqz dei sunt desideret sed ip̃m deum cupiat. nam per hãc coronã nobilis facta incipit grãdia postulare ⁊ que excedãt omne meritum desiderare. Tercio post p̃dicta mũimonium feliciter cõsummat quod tũc cõtingit cum aĩa sancta ex donis actorum supra modũ nobilitata: ⁊ ex verbis vtimi dicti scz. Tẽpus tuum tẽpus amãtium provocata. ⁊ quid petere debeat informata incipit audere magna. ita vt in ip̃m deuz vt vermat ⁊ quod cepit compleat ex medullis cordis dirigat vota sua. dicens cõtinuo clamore illud Cant.vij. Veni dilecte mi. nam vt ait Berñ. Desideriũ vox est ⁊ valida. Inq̃ desiderio cum aliqz diu decocta fuerit venerit desideratus ⁊ ruit in amplexus dicens. Ecce assum afferẽs secum oĩa que delectant que licz ineffabilia sint vtpote excedẽtia omnium intellectũ vt dicit Berñ. Q̃ ea que i spũ agunt non verbo docenti sed spũ reuelãtur. est enim mãna absc̃ditum quod nemo nouit nisi qui accepit. ex omnib tamẽ istis gratijs tres tantũ depingimus verbis quibus possumus. Nam in hac dei ⁊ aĩme conuõctõne affectus hom̃is inflãmat ad dñi ssimam delectatõem. intellectus illuminatur ad secretoz reuelatõem. totus status interioris hominis ineffabilib gaudijs iocundatur: sicut ab eo cognouimus. qui repletus bonis istis eua pozabit ea nobis Augu. vicz sic di. Quid est illud dulce quod in recordatione dei me tãgere solet ⁊ tam suauiter afficere. vt iam totus quodãmõ a memetipo alienari: ⁊ nescio quo abstrahi incipiã subito innouor ⁊ totus immutor. ⁊ bene michi esse incipit vltra qz dicere sufficiã. exhilarat conscia. in obliuionẽ venit omnis p̃teritoz doloz miseria. exultat animus. clarescit intellectus. cor illuminat. desideria iocundant. iamiãqz alibi nescio vbi me esse video ⁊ q̃si

amplexibus amoris intus teneor: et nescio quid id sit: et tñ retinere id semp et nunqꝫ p̄ vere toto nisu laborare lucratur quodāmodo delectabiliter animꝰ ne recedat ab eo qđ semp amplecti desiderat: qñ si in illo desideriorū omniū finē inuenerit sūme et ineffabiliter exultat vt nihil amplius qrens nihil vltra appetens: semp sic esse volens. Nūquid ille est dilectus? Clere ipe est dilectus meus qui visitare me venit. Non vt totū infūdat se intus: sed vt gustandū p̄beat se: non vt impleat desideriū: sed vt trahat affectū. Et hoc est qđ maxime p̄tinet ad aram despōsationis. qui ille qui in futuro se tibi dendū et perpetua possidendū dabit. nūc aliquādo vt qꝫ dulcis sit agnoscas: se tibi gustandū p̄bet qui viuit ac regnat ꝛc̄.

XVI. De sancto fabiano et sebastiano.

Iusti autem in perpetuū viuent. Sap. v. Dicit beat⁹ Aug⁹. Justicia est virtus generalꝫ cōprehendens totꝰ anīe rectitudinē: que p̄sistit in dicta ordinatiōe hominis ad deū: ad se et ad p̄ximū. Ex q̄ patet qꝫ oīe quod sortit veraciter rōez boni in virtute iusticie p̄tinet. Et qꝫ iusticia est optimū in merito. iō p̄mittit ei optimū in p̄mio: scz vita eterna. intra illud ps. Dñe quis habitabit in tabernaculo tuo ꝛc̄. vsqꝫ. qui operatur iusticiā. Q. aūt vita eterna sit optimuz in premio. ostendit Bern. sic dicens. Homines desiderant aurū et argentū: sup oīa autez hec desiderant vitā. Omnia enim q̄ sunt: naturali desiderio vitā cupiūt. Q. si vitā hanc miseraz oia desiderāt. q̄nto desiderio āplecteda est vita beata: in q̄ nulli⁹ rei ē penuria in eternū. Ad quā vitā eternā per meritum iusticie pueniꝫ. sicut p̄z in verbo p̄posito. Justi in perpetuū viuent ꝛc̄. ac si dicatur. Qui vitam eternā que est sūmū bonū desiderat: fiat iustus. qz ad hanc solū p iusticiā pueniturꝫ. qđ p̄siderantes glorioſi isti martires iusticiam ad deū: ad se et ad p̄ximū strenue exercebant: dantes deo sincerā charitatem: sibi durā et amaram penalitatē: primo veritatem. ostendendo ei verbo et exemplo viaz veritatis. et hec p̄ memoriā scr̄oz: dātes alijs occasionē diffusius loquēdi dicta sufficiant Verbū p̄positū prout nr̄e edificationi expedit: q̄ntū dñs dederit exponentes. In quibꝰ duo intelligimus: scz meritum et p̄mium. Meritū in eo qꝫ dicit. iusti. p̄miū in eo qꝫ subiūgit in perpetuum viuent. Sed qz ſm gregoriū nemo infima deserens repente fit sūmus. sed velut quibusdā ascensorijs gradibus p̄ incrementa p̄fectū quotidie pueniturꝫ quousqꝫ tandē aliqñ ad perfectōis celsitudinē assurgam⁹. Ideo sciendum qꝫ ad perfectionē iusticie attingendā septez gradibꝰ p̄uenimus: scz fidei assertione. spei erectione. fideli p̄fessione. strenua exercitatione. elemosinarū largitione. mandatorꝫ executione. iusticie operatione. Hec per ordinez p̄sequēntes primo dicim⁹ qꝫ iusti erimus p̄ vere fidei assertionē. Notabiliter aūt vere fidei dicimus ad excludendū fidem mortuaz siue fictā. Fidem aūt mortuā dicim⁹ illam: que fidei opa nō adiungit. dicente Jaco. ij. Quid prodest si fidez quis dicat se habere: opera aūt nō habet. Nunquid fides poterit saluare eū? nā et demones credūt et p̄tremiscunt. Sicut enī corpus sine spiritu mortuum est: ita et fides sine opibus mortua est. Hinc gregorius. Fidei nostre veritatem in vite nostre p̄sideratiōe debemus agnoscere Tunc enim vere fideles sumus si quod verbis p̄mittimus opibus adimplem⁹. Fictā etiā fidem illā dicim⁹: que et si opa habeat: charitatem tñ nō adiūgit. Illud enī fictum dicim⁹ qđ apparet et nō existit. Illam q̄ fidē fictam dicim⁹ q̄ per fidei assertionē et opationem apparet: sed p dilectionem non existit Oportet ergo fidem veram et viuā per dilectionē et operationē p̄ter et assertionē existere: que duo tangit ap̄s ad Gal. v. cum dicit. Neqꝫ circūcisio aliquid valet neqꝫ p̄putium: sed fides q̄ dilectione operat. Per talē enim fidez xp̄s habitat in cordibꝰ nr̄is. ex cuius p̄sentia erimus statim iusti. Q. aūt per talem fidē iusticiā p̄sequimur scripturarū testimonio attestatur. Dicit enī Gen. xv. Credidit abraam deo et reputatū est ei ad iusticiā Item abacuc. ij. Justus ex fide sua viuit. et paulus Ro. i. et ad Hebre. x. Justus meꝰ ex fide viuit. Verū qđ talis nō frustra credit

sed erigit hominē ad sperandū: ideo vt iust⁹ ex fide iustificetur adhuc vlteri⁹ ꝓcedatur.

Scdo ergo iusti erimus ex nostre spei erectione: spem nrām ad deū fiducialiter erigentes. quā vt potenter possim⁹ erigere tria debemus deuote ꝓsiderare scz promittentis veritatē: volentis caritatem: ⁊ oīpotentis facilitatem. hec tria si deuote ꝓsiderabimus spem nrām ad deuz erigunt supra modum. Hanc nrām spem conabat erigere Bernc̄ū dicebat. Si decreuerit deus saluare nos continuo liberabimur si viuificare voluerit vita in voluntate ei⁹ est si premia eterna largiri licet ei qđ vult facere. ⁊ subūgit predicta tria dicēs. Quādo em̄ speranti in se potest deesse illa veritas tam veraciter promittens. illa caritas tam dulciter stringens. illa maiestas tam potenter soluens. que tāto affectu rogat in se sperari. ꝙ autē tanta spes constituat iustū sine iusticiā tribuat dicitur ꝑuer. xxiij. Justus vt leo ꝓfidit. Talis em̄ fortis spes hoiem facit fortissimum nihil timens nihil metuens sicut leo: qui ad nullius pauebit occursum vt dicit ibidez. sic homo qui totā spem suā in deū posuit nihil timet. Tertio amplius iustificabimur ꝑ fidem ꝓfessionē accusantes nos super oīa iniusticia: quā meminimus nos ꝓmisisse. In eo aūt ꝙ nrām iniusticiā accusamus displicentes nobismetipis: in hoc iam iusti apparebimus coꝝ deo. Naz accusanti iniusticia remittitur: illa aūt iniusticia dimissa statim iusticia subornatur. qz nō est mediū ponere inter illa. Qđ aūt ꝓfessio iustū constituat dicitur ꝑuer. xxiij. Justus prior accusator est sui. Est aūt triplex ꝓfessio: mētalis. sacramentalis ⁊ generalis. Mentalis quādo ꝓpunci intrius humili recognitōe deo mentaliter ꝓfitemur. de ꝙ dicit in ps. Dixi confitebor aduersum me dño. et illud. Cogitatio hominis ꝓfitebit tibi. Sacramentalis illa dicit que per xp̄m instituta ꝑ aplos ꝓmulgata est ꝙ consueto vsu sacerdotibus clauem habentibus ꝓm morem ecclesie ꝓfitemur. de qua Leui. xiij. Plaga lepre si fuerit in hoīe adducetur ad sacerdotē. Et pertius aūt in nouā lege Matth. viij. cū cuidam leproso mūdato dixit ihesus. Vade ostende te sacerdotibus hinc. i. Johan. i. Si ꝓfiteamur peccata nra fidelis est deus ⁊ iustus vt remittat nobis peccata nostra. Generalis dicit que in articulo necessitatis fieri potest cuilibet xp̄iano. de ꝙ dicit Aug⁹. Tanta est virtus ꝓfessionis. vt si desit sacerdos in articulo necessitatis: confitens habens desiderium ꝓfitendi potest cuilibet ꝓfiteri. Verū quia nō valet ꝓfessio nisi satisfactio subiūgatur. Quarto iusticiā ꝓsequimur per strenuaz opationem: exercētes nos fideliter in oīm genere boni per que speramus nos deo posse placere. Hec autē iusticia necessario iūgitur ad predicta. quia nec fides nec spes nec cōfessio quicqz ꝓderit nisi opa adiungant. maxime si ad huiusmodi exercitia tp̄us accesserit opportunū.

Hec aūt opera in triplici genere exercentur nec extra illa aliqđ exercitiū potest esse: scilicet cogitatiōe. locutione ⁊ opatione. ⁊ in his occurrit tibi campus latissimus spaciandi. In cogitatione ꝙ cogita tua defectuosa. dei beneficia copiosa. mūdi ruinosa. dei magnalia gloriosa. ⁊ ex his nra deuotio excitat. sine qua opa nostra parum valent. ⁊ ideo hortatur nos apostolus. i. Thimo. iiij. Exerce te ad pietatem: hoc est ad deuotionem interiorem. quia exercitatio corporalis ad modicū vtilis est. subaudi sine interiori deuotione. dicit enim Hugo de sancto victore. Ecclesiastice actio quasi corpus est. deuotio vero quasi anima. ⁊ sicut corpus sine anima mortuū est: sic actio sine deuotione: ⁊ sicut aīa corpus viuificat: sic deuotio actionem. Similiter exerceamus nos in locutione loquētes proximis vtilia dei magnalia econtra cauētes vana ⁊ scurilia. cē. Ad quod hortat nos apostolus Col. iiij. Sermo vester semp in gratia sale sit conditus: vt sciatis quomodo oporteat vos vnicuicz respondere. Sic etiam opera nostra tripliciter faciamus. scilicet cum diligentia. sapientia. frequentia sicut in aliis sermonibus est expressum. de quibus operibus cum eorum diligentia. iterū dicit apostolus Col. vt supra. Quodcunqz facitis ex animo operamini sicut deo ⁊ non hominibus. scientes ꝙ a deo recipietis retributionem. Qđ autem iusticiam ex his cō sequamur dicitur Eccles. xxix. Justus cor

suum tradet advigilandum viluculo ad domum suū qui fecit illū. quod exponēs Bern. dicit. Vigilemus sup opera nostra ne vel obmittamus quod preceptū est: vel qd̄ prohibitum faciam⁹. Vigilemus etiā sup verba nostra ne vel in eis deū offendere vel proximo nocere contingat. Similiter sup cor nostrum est precipue vigilandū. quod scdm sapientem omni custodia est servanduz. quoniam ab ipo vita procedit. Quinto iusticiā consequimur ex mandator⁹ dei operatione: vt si omnib⁹ bonis intendere nō possumus saltem ea que magis urgent. & omnino necessaria sunt faciamus: & ad hoc merebimur dici iusti. Sic enī. vi. Mach. ix. dicit. Justuz est subditum esse deo: vt qd̄ ipe precipit subditi faciamus. ¶ Sunt autē tres cause ꝓpter quas mandatis dei est fideliter intendendum. scz ꝓpter presentis tpis quietationem. inferni evasionem. regni adeptionem. De primo dicit Esa. xliij. Anima attendisses ad mandata mea facta fuisset sicut flumen pax tua intendens de illa pace que est vnanimis susceptio emergentiū in tempore: quā nullus habere poterit nisi sanctus. de scdo dicit. puer. xviij. Qui custodit mādatum custodit animā suaz scz ab inferno. de tertio dicit Matth. xix. Si vis vitaz ingredi serua mandata. Dulci mandator⁹ observatio. ꝓpter ecz multitudinē cuiqz nimis difficilis videatur. ecce & in hoc provident nobis deus vt obstruatur os loquentiū iniq: & fiat mūdus omnis subdit⁹ deo dans vnū mandatum caritatem videlicet: in quo oia alia includūtur: dicēte apl̄o ad Gal. Omis lex in vno sermone instauratur scz dilige proximum tuū: & iterū plenitudo legis est caritas legē continens & ꝓphetas. quaz si solum habuimus omnia sunt nostra. Verum quia difficile est vt mandata oīa obseruentur. mā est vt q̄ in illis minus agit elemosinis supleat. Sexto ergo iusticia acquirit elemosinarum largitione. Justum quippe est vt ratione affinitatis q̄ inter nos & proximos nostros cadit: vt is qui abundat ei subueniat qui nō habet. Qui g̃ hanc exercet iusticiā iustus erit. hinc ꝓuer. xij. Qui negligit damnum ꝓpter amicū iustus est. qui enī sibi dānum facit vt proximo indigenti subueniat iustus est. hinc iterum ꝓuerbiorum. xxi. Qui iustus est tribuit & nō cessat. & iterꝫ ibidem. xxix. Justus novit cām pauperum.

¶ Ut ergo largitioni elemosinarū deuotius intendamus: tria bona q̄ ex eleōsina nobis eueniūt attēdamus. Tollit enī a nobis damnationē delictor⁹: facit purgationem et eternam meret̄ glorificationē. quod in vna sentētia expresse legim⁹ Tob. iiij. Elemosina ab oī peccato & a morte liberat: & ipsa est q̄ purgat peccata: & subdit nō longe post & facit invenire misericor. iā & vitam eternā In quibus verbis predicta tria lucide exprimūtur. Septimo iusti denominative a iusticia noiantur vt veraciter dicātur iusti qui iusticiam opantur: quia sicut albus ab albedine. niger a nigredine: sic iustus a iusticia nominatur hinc. i. Joh. iij. Qui facit iusticiam iustus est. Verū cum sm Bern. Justicia sit virtus reddens vnicuiqz quod suum est. hoc fac reddendo inferiori equali & superiori vnicuiqz qd̄ suū est & eris iusticie obseruator. Da ergo tibi tanqz inferiori veraz cognitionem. eē li id est ꝓmo dilectiōem. superiori. i. deo subiectionē. ꝓmo dem⁹ nobis verum cognitōem vt nos metipos veraciter ꝓgnoscamus: quia nemo (vt ait Bern.) absqz cognitione sui saluabit. & alibi idē dicit: q̄ hoc puerbiū. homo scito teipm. dicit e celo cecidisse. Primum enī oīs salutis et gratie ꝓgnitio nostri est. Scdo demus ꝓximo dilectionē que adeo necessaria est vt caldat etiaz sub precepto: q⁹ nec deus reputat se diligi nisi ꝓpter eū ee ꝓxī⁹ diligat. Tertio subiectionē humilimaz dem⁹ deo: qd̄ et oī debito iustissimū est. de q̄ ps. Subdit⁹ esto dño & ora eum. item Eccle. li. Subjicite collum vestrū iugo eius. His septē particularibus iusticijs paulatim de die in diem a nobis exhaurimus iniusticiā quousqz tandez aliqñ tota exalata ꝑfecta iusticia subintrabit: & hoc est qd̄ dicit ps. Exercitatus sum & defecit pauli sper spūs meus. qd̄ exponēs gre. dicit. Quid est q̄ dicit spiritus meus nisi spiritus elationis & spiritus iniusticie: qui quanto quotidie in nobis deficit: tanto spiritus dei in nobis proficit &c.

XVII. De sancto Vincencio.

Si quis vult ve
nire post me abneget semetip̃z
& tollat crucem suaz & sequatur
me Matth. xvi. & Lu. ix. ¶ Dicit apo
postolus Hebre. x. Voluntarie peccanti iaz
non relinquit hostia p̃ peccato: nisi quia nō
illi venuo crucifigitur xp̃s: nō complantat
iterū similitudini mortis eius p̃ baptismuz
sed ꝓpria iam ab eo lacrimarū vnda exigit
ꝓpriaz baptizate crucē ꝓpria mortificate mē
bra: eo q̃ sola scōi ade. i. xp̃i tribulatio pur
gat quos ꝓtraminauit preuaricatio sola pri
oris ade. vbi ḡ ꝓpria macula fuerit. propria
purgatio iure requirit: nō q̃ ꝓpria cuicz̃ sa
tisfactio sufficere possit. Quid em̃ est vniuer
sa penitētia nostra: nisi q̃ nō compatiamur
omnino si possum⁹ pregnare: & tūc quod in
nobis min⁹ est ipe supplet. modicū tū id qō
cunctz est: nō patit reseruari sed vult de⁹: vt
qui sponte membra nta vedimus arma ini
quitati & peccatis. sponte etiaz patiamur vt
per ꝓpriam passionē diluamus qō voluita
tie est cōmissum. Fuit ergo pia iusticia vt q̃
ex alieno peccato scz originali obligati fui
mus. ex aliena etiā pena absolueremur: sed
qui ꝓpria mala cōmittit iustū est vt per pro
priam penā diluat & emendet: & sm apm
omnes peccauerūt & indigent gīa dei. necesse
est vt qui post ꝓpria cōmissa deū sequi volu
erit ꝓpriam tollat crucē: & sic sequat deuz: et
hoc est q̃ dicit veritas in verbo ꝓposito. Si
quis vult venire &c. ac si dicat. Si quis est
de numero eoz qui peccata ꝓpria commi
serunt & duci penitentia volūt venire post me
necesse est vt tales tollant crucē suā & sequā
tur me. ¶ In quibz verbis q̃tuor in
telligimus: scz humani arbitrij libertatem.
diuini exempli nobilitatē. ꝓpq̃ meriti sub
limitatez. eterni premij securitatē. Primū
ibi. si quis vult venire post me. scōm ibi: ab
neget semetip̃m. tertiū ibi. & tollat crucē su
am. quartū ibi: & sequat me. In primo mē
bro adhuc tria intelligim⁹: scz dei largitatez
hoīm libertatem. venientiū pauertatē. Pri
mū ibi. si quis. scōm ibi. vult. tertiū ibi. ve
nire post me. Hec omnia p̃ ordinē exponētes
primo dicimus q̃ in hoc nomine distribu
tuo quis: dei intelligimus largitatē qui oī
bus se offert nulli se denegans. vt sit sensus
Si qs. i. q̃cunctz cupit nō deneget illi beni
gn⁹ occursus ad grām offerendā. qō tam p̃
figurā q̃z p̃ scripturam possum⁹ declarare.
Per figurā q̃z incarnat⁹ p̃ nobis semper in
medio inuenit: ad insinuandū q̃ oībz se ex
hibeat. Cū nat⁹ p̃ nuo in medio aialiū po
nitur & in medio templi offertur. iuuenis in
medio doctoz inuenitur. in medio latroniuz
crucifigit. resurgens a mortuis in medio di
scipuloz apparuit. qō totū factū est ad insi
nuandū q̃ oībz se exhibeat. Docetiā ꝓba
re possum⁹ p̃ scripturā. dicit em̃ Leui. xxvi.
Ponā tabernaculū in medio vr̃i & nō abiz
ciet vos aīa mea scz q̃ntū in me est. idē dicit
deutero. xx. Dñs deus vr̃ it in medio vr̃i. hinc
Actuū. x. dixit petr⁹ In veritate cōperi. q̃z nō
est ꝓsonaz acceptor de⁹: sed in omni gente
qui timet deū & operatur iusticiā acceptus est
illi. in quibz oībz dei ꝓgnoscim⁹ largitatē
Secdo in hoc verbo vult intelligim⁹ hūani
arbitrij libertatē: p̃ quā homo dignificatus
est sup̃ ceteras creaturas. q̃ libertas iō ei da
ta est: vt si volens bonuz eligat digne remu
neretur cū possit malū. si vero volens malū
eligat digne puniat cū possit bonū. De q̃ li
bertate dicit apostolus Gal. Vos in liber
tatem vocati estis: tm̃ ne detis eam in occa
sionem carnis. quod exponens Bern. dicit
Hec est libertas qua nos christus liberauit
vt nulla penitus creatura alia auellere nos
ab eo aut violenter auertere possit. sola illā
nostra deserere possumus voluntate &c. erit
forsitan peccatum in sensibus sed appetitus
eius sub eo est. tm̃ a perire recuset. renuat cō
sentire. & sic in his que dicta sunt declarauī
mus humani arbitrij libertatem que est pri
me decisionis membrum & subdiuisionis
scdum. ¶ Tertio in hoc verbo ve
nire post me. viuentium intelligimus pau
peratem. licet enim facultas veniendi ad
regnum celoz̃um data sit omnibus sicut in
euangelica patet parabola in qua oēs ad
nuptias sunt vocati: pauci tm̃ venire dignā
tur: excusationis verba nuncijs ꝓtendentes
quia a ꝓpria ꝓcupiscentia abstracti & illecti

singuli ad negocia sua vadunt. Ūñ sensus est. qui vult venire post me id ē si aliquis est qui velit venire veniat. Hanc paucitatē conqritur dominus Mich. vij. cū dicit. Ve mihi qz factus sum sicut qui colligit racemos vindemie in sautumno: non est botrus ad comedendū: qđ adhuc apertius dr Math. xxij. Multi sunt vocati. pauci vero electi. Causaz vero huius rei veritas in euāgelio insinuat dicēs. Arta est via q̄ ducit ad vitā. super qđ verbū dicit Crisostomus. Si quis viā que ducit ad vitaz laboriosam existimat: sue desidie imputet et non vie. Si enī tempestates pelagi. nautis vulnera militibus. frigora. glacies agricolis leuia. portabilia sunt. ꝓpter spez premij tēporalis. multomagis dñi celi placet nullus debet sentiri periculū. Nullus ḡ aspiciat in viam qz arta sit sed quo ducit. i. ad celū: nec aliam qz lata sit: sed quo ducit. i. ad infernū. Quid ḡ in causa est qz pauci veniūt. qz erpetimur inquirēdo rōis cecitatē. ꝓcupiscibilis peruersitatē. fallentis dyaboli subtilitatē. in nobis cadendi pronitatē. resurgēdi difficultatem. resistēdi debilitatē. retrahentiū multiplicitatem. q̄ rō conquerit dñs Esa. xxiij. Quō si pauce olive q̄ remanserūt excutiantur ex oleo. q̄ racemi cum fuerit finita vindemia. sic dyabolus q̄si tota messem colligit. et deus q̄si post tergū eius colligit qđ remāsit. vt dicere posśit deus illud Ruth. ij. Vadā in agrū. q̄ colligam spicas q̄ fugerūt manus metentiū. ¶ Sequit scđm membrū principale scz abneget semetipm. In q̄ meriti nostri sublimitas designat. qđ ad sequēdum deū valde necessariū est. Cū enim dñs Esa. i. a planta pedis vsq; ad verticē non sit in nobis sanitas: sed oia certatim a deo nos retrahunt. ideo necesse est vt qui deū sequi desiderat. p fortissimā resistentiam his resistat. Ūñ Bern. super predicto verbo Esa. di. Qđ in homie purū poterit inueniri ab int? manat. de corde exit pestiferū virus ac deinceps corpus occupat vniuersū. Oportet ḡ nos hec oia abnegare: qz nō solū dñs ꝓmouēt sequentē sed impedit proficere cupientem. Sciendū q̄ tria sunt q̄ nos oportet penitus abnegare: scz nostra. nos. et nostros. de quibus oībus dicit Gre. Aliqñ monet nos dñs vt nostra relinq̄mus vt est illud. Nisi quis renunciauerit oībus que possidet non potest meus esse discipulus. Aliqñ monet vt negemus nō solū nostra sed nosmetipos vt est illud. q̄ vult venire post me abneget semetipm. Et fortasse nō est laboriosum relinquere nostra: sed valde laboriosum est relinq̄re nosmetipos. min? quippe est abnegare qđ habet. multū aūt valde est abnegare qđ est. nec tm̄ sufficit relinquere nra nisi relinquamus et nos. Sed quid est q̄ dicimus relinquamus et nos. si enī nosmetipos relinquimus quo ibimus: sed aliud sum? per peccatū lapsi. aliud per naturā cōditi. aliud qđ fecimus. aliud qđ facti sumus. relinq̄mus ergo nosmetipos q̄les peccando nos fecimus et maneamus nosmetipi q̄les per grāz facti sumus: et subiūgit exemplū. Ecce etenī q̄ superbus fuit. si cōuersus humilis factus est semetipm reliquit: sic de aliis vicijs et peccatis. de quib? dicit ꝓuer. xij. Certe impios et nō erunt: non qz omnio nō erūt per essentiaz sed nō erūt in impietatis culpa. Nisi ḡ quis a semetipo deficiat ad eū qui supipm ē non appropinquat. nec valet apprehendere qđ superipm est si nescierit tractare qđ est. Aliqñ monet nos dñs vt nrōs relinq̄mus dicens Math. x. Qui amat patrē et matrē plus q̄ me: nō est me dign?. In q̄ omnis carnalitatis affect? exprimit: qui oēs reliquēdi sūt penitus ꝓpter deū: sed iā qui se a vicijs abnegat. exquirēde sunt ei virtutes vñ crescat.

¶ Sequit ergo tertiū principale scz tollat crucem suā. in quib? verbis tria intelligimus: scz sufferendi prompram voluntatem tribulationis asperitatē. discretiōis q̄litatez ꝓximū ibi tollat. scđm ibi crucē. tertiū ibi suam. ꝓximo ergo cum dicit tollat querit deus in nobis promptam voluntatem. qui enim aliquid tollit ad illud plena facie se conuertit. ꝓper faciem autem voluntas accipitur que quanto ad sufferendū est prompti? tanto apud deum tribulatio est nobilior et acceptior: dicente Jaco. i. Omne gaudium existimate cum in tentationes varias inciderit is: quia vt ait apostol? ij. Corinth. viij. Si voluntas prompta est secm illud quod habet accepta est deo. Scđo dicit

crucem in quo tribulatiõis tangit acerbitatem. Nõe enī crucis acerbior passio denotatur. Sanguis q̄ effusio sanguinis ab ecclesia iam recessit: ō loco crucis ⁊ effusiõe sanguinis dura ⁊ aspera corpis exercitia per q̄ paulatim de die in diez sanguis extrahit a dño acceptantur: vt fiat qđ dicit. iij. Re. ij. Effudit sanguinē belli i pace. Quāuīs talia exercitia p martirio computentur expresse dicit Bern. Sere martirij genus est ⁊ effusio q̄dam sanguinis in quotidiana corpis afflictione: illo nimirū quo cedūtur mēbra ferro: horore quidē minus ꝟ diuturnitate molestius. sic quippe in firmis ⁊ pusillis corde necesse est vt quez semel p xp̄o fundere non sufficiūt saltem minoꝛ q̄dam sed diuturnioꝛi martirio sanguinē fundant. Tertio subiūgit suā in q̄ tangit discretionis moderataz q̄litatē: vt sit sensus. Collat crucem suam. i. suis viribꝫ p̄mensuratā: ne p̄ indiscretiõis impetū deficiant añ tp̄us: ⁊ per p̄fis coronā perseuerantie āmittatur. ꝓpter qđ dicit ps. Fortitudinē meā a te custodiaz ⁊c: ⁊ aplius hortat. Rationabile sit obsequiū vestruz: qz nō coronabit nisi q̄ legitime certauerit. Legitime aūt non certat qui deficit ante finē.

¶ Sequit quartū p̄incipale: scz ⁊ seq̄tur me. Quō autē ip̄m seq̄mur vt sui grām p̄seq̄mur. Sciendū q̄ dupliciter est sequendus fm dupler esse suū scz būanū ⁊ diuinū ita vt per nām sensum interiorē suuz spūm id est diuinitatē: ⁊ per nostrū hoīem exteriorem suū hoīem exterius fideliter sequamur. De prima imitatiõe hortatur nos dñs deutero. xij. Dñm deuz vestrum sequimini. Quō aūt ip̄m sic seq̄mur statim subiungit. Ip̄m timete. mandata illi? custodite ⁊ audite vocez eius. In quibꝫ oībus hortamur eū sequi fm diuinitatē. qz nondū apparuit deus bō. sic secut? est euz iob q̄ dicebat. Vestigia eius secut? est pes meus. viā eius custodiui: nō declinaui ex ea. Quō aūt hoc faceret subiūgit. A mādatis labioꝝ eius non recessi: ⁊ in sinu meo abscondi verba oris ei?. De scōa imitatiõe dicit. i. pe. ij. Xp̄s passus est p nobis vobis relinquēs exemplū vt sequamini vestigia ei?. hinc ex p̄sona hoīs dicit bern. Sicut ego paupertatis ⁊ obediētie hūilitatis patientie ⁊ misericordie indeclinabiles semitas tenui. sic ⁊ tu eisdē vestigijs incedas nō declinās ad dextram nec ad sinistram. De his duobꝫ modis sequēdi dñm dicit Bern. Accēde obō qz olim p̄iusq̄ verbum caro fieret ⁊ habitaret in nobis. antiq̄ patres deū sequebant soli spūi ei? solo suo spiritu adhærentes. nunc aūt nō solo spiritu sed ⁊ corpe sequēdus est: adeo vt cū predicti prēs terrenis legant abundasse substantijs de cetero nisi quis renunciauerit oībus que possidet nō posset ei? esse discipulus. Seq̄mur ꝑ deum q̄ntū ad diuinitatē per voluntatis p̄formationē: seq̄mur hoīem xp̄m imitantes corpalem eius p̄uersationē: quod nobis p̄stare dignetur ⁊c.

XVIII. In conuersione sancti Pauli.

Imitatores mei estote. Philip. iij. Dicit beatus Crisost. in libro de laudibus pauli. Quicquid patriarche. quicquid p̄phete. quicquid apli? sen quilibet sanctus siue iustus in se potenti? aliquid acceperūt siue ostenderunt. hec oīa simul colligens paulus cū tanto habuit cumulo cū q̄nto nullus eoꝝ bonū quo excellebat impleuit. ⁊ subiūgit. Vel obtulit sacrificiū ⁊ inde laudatur: sed si pauli hostiā adducimus in mediū. q̄ntū celū a terra superior apparebit. siquidē seipz per singl'os dies immolabat ipo dicēte. Quotidie morior. p̄pter vraz gloriā fratres. Sed nec hoc p̄tentus qui mundū vniuersum studuit immolare: sed ⁊ abraam miranf oēs q̄ ad iussum dñi reliquit patriam ⁊ amicos. Sed quomodo paulo possit equari qui nō solum patriam sed totuz mundum ⁊ seipm reliquit. Stupent crucez Job omnes homines p̄pter patientiam. Sed quis pauluz possit aspicere. qui nec a tribus aut quattuoꝛ amicis obprobria sustinuit: sed ab omnibus infidelibus ⁊ nihilominus pro eisdem cupiuit anathema dicēs. Optabam anathema esse. p fratribꝫ meis. Moysen paulus satis eminēti virtute transcendit: qui ad aḡs p̄tradictiõis de vobis dñi diffidēs dixit. Nō de petra ista. p ducere possum? aḡs. Paul? vero de vobis dñi tm̄ p̄fidebat vt p̄stāter di-

Et si nos aut angelus de celo euãgelisat aliud ꝗ euãgelisamus vobis anathema sit. restat vt paulũ angelis cõparemus: ideo relinquentes terraz etiam celoz fastigia transeamus. Quid ergo magnificũ in angelis predicamus: quia ꝓfecto oĩi diligẽtia deo adhxerent ⁊ obediũt incessanter: paulus vo mole corpis adhuc grauatus adeo adhxsit deo vt cõfidenter diceret. Certus sum ꝙ neq3 mors neq3 vita ⁊c: vsq3 potuerit nos separe a caritate que est in xpo ihesu: ⁊ tãq3 cum ipsis angelicis spiritibꝫ vegẽs iugi mẽtis contemplatõe morabat in celis dicens. Nostra conuersatio in celis est: vsq3 huc vera sunt. Cri. Nos vero laudẽ eius amplius ꝓsequẽtes facili astruimus ipm maiorem ꝓphetis ⁊ aplis extitisse. Naz ꝓphete tam sobrie spiritusancto inspirati fuerãt: vt ventura vobis consuetis ⁊ vsitatis hominibꝫ nunciarent. Paulus vero in abissum deitatis tam profunde immersus extitit: vt tam archana ac ciperet a dño verba: que non licz homini loqui: ex quibꝫ tam inebriatus fuerat ꝙ vtrũ in corpe esset vel extra corpus nesciz. Quid autem de apostolis dicimus quibꝫ licet minorem se ꝓpter humilitatẽ dixerit. Ego sum minimus apostolorꝫ inquiẽs: cõfidenter tñ dicit se plus omnibꝫ laborasse. Sed dicerz aliquis. Cum paulus vt dictũ est supuoleet vniuersos: quid ẽ ꝙ tam absolute se monet imitari: Ad quod rñdet Cri. dicens. Possibile est dei iussa perficere si tãtummodo velimus: ⁊ omnẽ nature trepidatõem alacritatis virtute supare: nihilq3 impossibile est eorum que a xpo hominibꝫ impantur: si enim q3tum in nobis est virium ponere velimus maxime deus adiungit auxilium: qz si ꝓpria in nobis volũtas fuerit nihil erit quod nos a vtute possit ꝓhibere: quia tale illi corpus fuit quale nobis est: talis aĩa tales cibi: sed volũtas in illo mirabil fuit ⁊ ꝑclara deuotõ: ⁊ hoc fuit ꝙ ille talis ⁊ tãtus effectus est. Vt ergo pauli gñalem exhortatõez qua se iubet imitari ad certos limites restringamus. ¶ Sciẽdũ ꝙ ipm dẽmus in quatuor imitari: in quibꝫ oẽ eius exercitiuz totaliter exhauit s. in ꝓfecta cõuersiõe. corpali exercitatõe. virtutũ acquisitõe. sublimi ꝙ tẽplatõe. Hec ꝙ ordinẽ ꝓsequentes. ꝓmo imitemur ipm in ꝓfecta cõuersiõe. Hec enim conuersio fuit initiũ salutis sue. ⁊ sicut nos p cõuersionem initiabimur ad salutẽ. de ꝙ hortatur nos dñs ioel. ij. vbi dr. Cõuertimi ad me in toto corde vestro ⁊c. i. sicut toti vertimi. In quibꝫ verbis ꝓfecta cõuersio dsignatur. Ad ꝓfectã aũt cõuersionẽ tria requiruntur. s. terminus a quo recedamus. termin? ad quẽ veniamus. ⁊ motus quo trãseamus. Termin? aũt a quo nos vertamus nosipi sumus: eo ꝙ ex nobis ⁊ a nobis nihil boni facere possumus. ⁊ ideo cũ simus sic inutiles a nobis necessario recedemus. hinc Math. xiij. Si quis vult veni. post me ⁊c. qd exponẽs greg. di. Nisi quis a semetipo deficiat ad eum qui super ipm est nõ appinquat. nec valet appehendere qd sup ipm est nisi appinquat. nec valz apprehendere qd sup ipm ẽ si nescierit macrare qd est. ¶ Sed di. ali. quis a semetipo põt recedere: dico ꝙ a nobis recedimus si volũtatẽ ꝓpriã abnegamus. qd facere monemur Eccle. xviij. vbi dr. A voluntatibꝫ tuis auertere. quare: qz sicut osee dr. Cõfundet isrl in volũtate sua. qz nullm bonum deo placere poterit factũ ex ꝓpria voluntate. hinc Esa. dr. Ecce in die ieiunij vri inuenit volũtas vra: ⁊ subiũgit. Nũquid tle est ieiuniũ qd elegi: ac si di. non. Deq3 ber. Ego aũt nõ solũ hoc de ieiunio meo: sed de omi obseruãtia monachi vbi inuenit volũtas sua ibi ipm sentio. Grãde est ergo malũ ꝓpria volũtas qua fit vt bona tua nõ sint bona. ab hac ergo recedam? qz nihil penit? cõfert boni. Termin? aũt ad quẽ nos vertam? ẽ ipe deus quo nihil melius? nihil dignius? nihil vtilius poterit hẽri in hac vita piter ⁊ futura. sic. n. ipe de se dicit. Eccle. xxiij. In me gra oĩs vie ⁊ veritatis. Nihil ergo melius? ꝗ vt ad ipm cõuertamur. iugũ. n. eius suaue ẽ et onus eius leue: ita vt in gre. ꝓ amore eius? ꝓsecutio placeat. ⁊ oĩs ꝓ eo afflictio in mẽtis dulcedinẽ veniat. nihil etiã dignius ẽ ꝗ vt ad dñm cõuertamur. qppe qui ꝓpter nos de celo veniẽs in oĩ sua mia se totũ ad nos totaliter inclinauit omia qcunq3 fecit in celo et terra in nostram salutem ordinauit. quod considerans ꝓphalmista admirando dixit.

Quid est homo quia magnificas eum. aut quid apponis erga eum cor tuū? Ite: nihil vtilius est q̄ vt ad dñm cōuertamur. q̄ vt ait apostolus. In ipo sunt omēs thesauri sapiēte ⁊ sciē abscōditi. ⁊ ideo qui cōuersi? ad dñm ipm apprehendit in eo inueniet oē bonum ipo dicēte. Qui inuenier me: inuenier thesauꝝ ℣ Tercō dicendū est ō motu per quē trāseamus. Dic aūt motus pfect? nostri per plenā ⁊ perfectā volūtatem in nobis pmouet. Cum em in regno aīe voluntas sit regina quocūq̄ se cōuertit. illuc tot? homo tota ir se cōuertit. Unde Actu. ix. legitur: cum paulus pstratus in terrā iā ad dominū conuerteret: obtulit ei volūtatē suam statim di. Dñe quid me vis facere. ac si dicat. Cōuersus offero tibi volūtatem: tu in forma quid p ea fieri digneris. Nam vt ait Bernā. Bona volātas i animo est origo omnium bonoꝝ ⁊ oīm mater virtutum. ⁊ ideo qui bonā habet volūtatē secum habet quicquid ei ad bñ viuēdum opus est. ideo consulit Bernā. vt omi diligētia cōsideretur? statum volūtatis nostre di. Custos aīe sue valde solicitus esse debet circa custodiā volūtatis sue. vt prudenter intelligat et discernat quid in totum velit vel volēdū sibi sit. sicut est amor dei. quid ꝓpter illud velit. vt est amor primi. deinde q̄tum velit ⁊ quomodo velit. vtq̄ quidē vsq̄ ad cōtemptum sui ipius: oīmq̄ que sunt vel esse pñt. ō hoc nō tātum ex iudicio rōnis: sed etiā ex affectu mētis: vt iam volūtas plusq̄ volūtas sit vt amor sit. vt dilectio sit. vt caritas sit. vt vnitas sit. vt spūs sit. Expedita aūt hac consideratōne volūtatis: nunc quō in nobis promoueat vt suā perfectōem attingat ē dicendū. ℣ Sunt aūt de hac voluntate tria percurrēda: per que cognoscemus eius pfectū vel etiā defectum. s. de bone volūtatis q̄titate. qualitate. pfectibilitate. ℣ Primo videndum est ō eius q̄titate. hoc est q̄ magna esse debeat. Habet aūt triplicē mēsuram: per quā eius cognoscimus quātatē. Mēsurat aūt enim ad nrām possibilitatē. cognoscabilitatem. dei voluntatē. ℣ Primo dico mensuratur ad nrām possibilitatē cum omia volumus que possumus viribꝰ adimplere ō possibilibꝰ nichil penitus obmittētes. ita vicz vt nec infra p defectiā remaneamus nec modum p indiscretū feruorē excedamus. qō cū cōtingit tunc nostra volūtas est debite mensurata. ⁊ omēs talem voluntatē habentes in libro dei. hoc est in libro vite veraciter sūt cōscripti dicēte psal. Imperfectū meum viderūt oculi tui: ⁊ in libro tuo omēs scribent. Qō exponēs Bernā. dic. Qui omēs pfecto q̄ qō pñt facere. hoc est qui voluntatē iue possibilitati hñt cōmensuratā. Ad hāc mensuram hortat nos ap's. ij. Cor. viij. di. Nunc facto pficite: vt quēadmodū pmptus est aīus voluntatis. ita sit ⁊ pficiēdi ex eo quod habetis. Si em volūtas pmpta est ꝑ id qō habet accepta est deo: non ꝑ id qō non habet ac si dicat. Si volūtas infra posse nostrum remanet vel supra posse suū se extēderit domino nō est grata. Quomō aūt hanc mensuram apprehendere valeamus docet nos beatus Bernā. di. Cum volūtas nostra in spiritualibꝰ ⁊ in his que ad deum sunt nō vult quod potest stimulāda est. ⁊ cogēda. cū vult quod nō potest ⁊ plusq̄ potest regenda est. ⁊ per obiam refrenāda. cum aūt vult qō pōt laudāda est. ⁊ psequēda. Sepe em si non excitatur dormit. ⁊ tardat. ⁊ obliuiscit quo tendebat. ⁊ facile declinat quasi a latere in obligatōnes oblate delectatōnis. hāc mēsuram pauci seruāt quod lamētabiliꝰ conqueritur Bernā. di. Vix est aliquis qui in eis que ad deum sunt experiri velit quid possit etiā qō pmptissime potest q̄n cuncq̄ ꝑm carnem vel seculum vel timor impulerit vel cupiditas traxerit. sed si fallimus homies inscios nō nos pmittas vt quasi fallere volētes te fallamus nos mer ipos. non laborabimus q̄ non possumus vel nō posse nobis videmur. vel cōsuetudine ocij vel delicia ⁊ nostratuꝝ nos non posse efficimus. Q si dixeris illud prouerbi. xxiij. Cires non suppetūt. Rñdet salomon ibidem. Qui inspector est cordis ipse intelliget ⁊ obseruatorē anime tue nichil fallit. ℣ Scōdo nostra volūtas commensurāda est super scire nostrū: vt sine dīa exceptōnis omia velimus que scimus esse bona. ⁊ ecōtra omia nolimus que scim? esse mala. Hāc em prōgatiuā hēmus ꝑ ceteris

creaturis q̄ scire ⁊ cognoscere possumus bo
num ⁊ malū per iudiciū rōnis·⁊ bonum cu
pimus ex naturali desiderio affectōnis dicē
te uocio. Jnest mēnbꝰ humanis naturalit̄
boni inserta cupiditas. Si ergo naturaꝫ iu
uabim? facilt gratuito bonū volem? Unde
quādo ꝓpter deum volumus omīa que sci/
mus ⁊ cognoscimus esse bona·tūc em̄ nr̄um
negociū bene se habet·quia tūc omnia q̄ sic
scimus ope veraciter si possumus adiplere
debemus·si aūt non possumus ⁊ vellemus
coram deo vt ait Aug. reputabit̄ esse factuꝫ
De primo dr Ephe. vi. Scientes quoniaꝫ
vnusquisq̄ q̄cunq̄ fecerit bonum hic reci
piet a dño: siue seruus siue liber. De secun/
do dr Jaco. iiij. Scienti bonū ⁊ non facienti
peccatū est illi. Tercio cōmēsuranda est nr̄a
voluntas ad dei volūtatem. vt vicz velim?
omīa que vult deus. ⁊ cōtrario affectu exe/
cremur omīa que non vult deus. Nobis. n
ex magna ꝑte notum est quid velit deus·in
formati tam ex scriptura ex rer̄ figura q̄z eti
am ex rer̄ natura·⁊ ideo de negligētia ñ pos
sumus habere excusatōem. Hinc Baruth
iij. dr. Beati sumus israel q̄m que placent
deo manifesta sunt nobis: Cū autem hec
mēsurā agenda sit docet nos Bernar. dicēs
Scio omnē creaturā aliam ab hoīe velut
nolit subiectā oportere esse creatori· sed a ra
tionali volūtaria exigit·at subiectōꝫ istam
triplicem necesse est esse·vt quod certuꝫ est
deum velle illud nos velimus omnīo·⁊ q̄d
certū est deū nolle id nos simlit execremur:
quod aūt incertum est vtr̄ deus velit an no
lit·nec velimus ex toto nec penitus nolimus
⁊ subiūgit Bernū. Jn hoc medio frēs totum
stat periclm religiosoꝝ·quia hinc accidit vt
dissimulemus dñi querere volūtatē·q̄ no/
stram facere volumus ⁊ aliquam habere d̄
ignorātia excusatōem. Quis em̄ dyabolus
est ille monachus qui velle audeat q̄d certū
est deum nolle aut ecōtra·ꝓpterea rogo fra
tres diligēter attendite: quoniā vt arbitror
nihil modo possetis vtilius audire: q̄z vbi
certa est voluntas dei oīno sequat̄·in his ve
ro rebꝰ vbi certum nihil possumus inueni/
re·nihil certum nostra volūtas desiget sed
magis pendeat in vtrūq̄z ⁊ ꝑceptoris sui in
bmōi se subdat iudicio·optima enim custos
volūtatis est obedīa in talibꝰ ambiguis.

Scōm principale est dicere de vo
luntatis qualitate·hoc est qualis esse d̄eat
nostra volūtas. Hanc autē formam accipe
possumus ex similitudine dīne voluntatis·
que ꝛ sit vniformis ⁊ simplicissime essētie:
ꝓut est in deo·quia idem est quod deus·fm
tñ effectus gratie quos operatur in nobis va
riatur·fm q̄d homines plus ⁊ minus ad vo/
luntatem suam in nobis eis pficiendam se
disponūt·quam diuersitatē tangit apōstol?
Roma·xij. cum dr. Obsecro frēs tenouami
ni in nouitate sensus vestri vt ꝓbetis que sit
voluntas dei bñplacens ⁊ pfecta. Jn eo
q̄ dicit volūtas in singulari: tangit volun
tatis simplicitatē·in rubꝰ autem illis q̄ sub
iungit tangit in nobis effectuꝫ multiplici
tatem. De hac dei volūtate dicit Bernarꝺ
Volūtas dei est bona in nostra conuersiōe.
beneplacens in cōuersoꝝ ꝓmotōe·pfecta in
pfectōnis cōsummatōe. Verum quia deus
bona sua que in se habet per occultā quādaꝫ
vim generatiuā plantat ⁊ generat in nobis
que essentialt̄ sunt in eo ⁊ accidentalt̄ in no
bis dicit Bernū. Amor dei amorem aīme pa
rit ⁊ illius p̄currēs intētio: intētam aīmam
facit·solicitudoq̄z solicitam·⁊ subiūgit Ne
scio enim qua vicinitate nature cum semel
reuelata facie gl̄am dei speculari poterit aīa
mor illi cōformari necesse erit atq̄z in eādē
ymaginem trāsformari·sic a simili volūtas
dei bona nr̄am facit bonam·bñplacens bñ/
placitam·perfecta pfectā. Primo ergo nr̄a
voluntas erit bona quādo ꝛ bona voluntā
te dei nouiter cōuersi omnia que facim? so/
lum in satiffactōem ⁊ dīne offense placatio
nem ordinamus nichil aliud de omnibꝰ q̄
facimus intēdentes nisi vt deum placem?
et peccata que cōmisimus emendemus·q̄
postq̄z dimissa fuerint: quod mīme nos la/
tere poterit·nam ex remissione peccatoꝝ se/
renata ⁊ exhilarata surgit conscia tanq̄z au/
rora post noctem que certissimū est signum
remissionis·incipimus iam placere d̄o mū
dati a feditate peccati ⁊ non hītes maculā
nec rugam ex cuius placētia etiam incipit
nobis placere deus. Secūdo nr̄a volūtas

erit bñplacẽs cum ex p̃missa remissione incipit nobis deus dulcescere·ita vt omnia q̃ facimus solum in dei bñplacitũ ordinam?· nihil oĩno de vtilitate ꝓpria cogitãtes vt dicere possimus cũ ap̃lo.j.Cor.v. Contendimus siue absentes siue p̃sentes placere do·fi ducialr sperãtes ex his que in nobis sunt q̃ nos placeamus deo:sic em̃ ait Augu. Ille placet deo cui placet deus. Item Bernar. Qui nõ placet deo nõ potest illi placere deus·& cui placet deus deo displicere non potest. Tercio nostra volũtas erit pfecta cum ex cõtinuatis prioribꝫ exercitijs deus icipit habere erga nos pfectam volũtatẽ·hoc ẽ icipit habere plenam volũtatem pficiẽdi vitã nrãm cuius execucõem in tercio mẽbro,psequimur S Terciũ principale est dicere de volũtatis nostre pfectibilitate. Plena autẽ & absoluta & summa pfectio nostre voluntatis cõsistit in tribꝫ.s.in dei dilectiõe·tẽporalium abiectiõne·boni,p malo reddibitiõne. Primo dico nostra volũtas plene perficitur in dei dilectiõne·hoc est cum voluntas in tãtum ꝓmouetur vt trãseat in amorẽ· ex iens a terminis suis vt amor sit,ꝓne & ñ voluntas·& hoc est qđ dicit Bern̄. Magna ad deum & pfecta volũtas amor est·dilectio ẽ· adhesio est·caritas est·fruitiõ ẽ·& subiũgit. Unitas aũt spũs hoĩs cum deo volũtatis pfectio est:cum iam nõ solũmõ vult qđ deus vult·sic non tm̃ est affectus sed in affectu pfectus·vt nõ possit velle nisi quod deus vult:velle aũt quod deus vult· hoc ẽ iaz sibi deo esse. Tercio volũtatis perfectio cõsistit in tpalium abiectiõne·quod contingit cum homo in tm̃ absorbet̃ in deo vt de tẽporalibꝫ nec cogitare libeat nec hẽre·& hoc ẽ qđ beatus Gre.di.cum ait. Bone voluntatis sacrificium nunq̃ plene pficitur nisi huius mũdi cupiditas pfecte deseratr·nam quicq̃d in eo cõcupiscat̃ hoc,pcul dubio,primus iuidetur. Tercio pfectio volũtatis cõsistit in boni,p malo reddibitiõne·vt vicz mansueti ad omẽs,p malo bonum omĩbꝫ exhibeam? De quo.i.Phi.v. Videte ne quis malum p malo reddat alicui·sed semp qđ bonũ est sectami inuicẽ·& in omẽs·hoc est enim volũtas dei in xp̃o ihesu in omnibꝫ vobis· scim? autẽ q̃ volũtas dñi est perfecta. De hac autem volũtate ex his tribꝫ collecta dr Colo. iij. State perfecti & pleni in omni voluntate dei. Quod nobis

XIX De eodem sermo. ij.

Castigo corpus meũ & in seruitutẽ redigo. 2c.i. Cor̃. ix. Gre. Ille mõis omnibꝫ dꝫ ad exẽplum viuẽdi ptrahit: qui cunctis passionibꝫ carnis mortẽs tm̃ spũaliter viuit qui ꝓspera mũdi postponit·q̃ nulla aduersa pmescit·qui sola interna cõsiderat·qui nulla illicita perpetrat·& perpetrata ab alijs deplorat·qui ex affectu cordis alienę infirmitati compatit̃·sicq̃ in bonis prorumpit sicut in suis lerat̃·qui se imitabilẽ in cũctis que agit insinuat & nichil in se hẽat qđ erubescat·qui sic studet viuere vt,primorũ arẽtia corda fluẽtis doctrine valeat irrigare·& subiũgit·Ecce fedus homo pulcrũ depinxit hoĩem. Dez quia tales nũc nr̃is temporibꝫ in eccia aut non inueniunt̃·vel si sũt in sua humilitate abscõdunt̃·quia sic in primitiua eccl̃a ad aliorũ edificatiõem sancti signis & prodigijs oñdebant̃·sic nũc mundus tantis malis plenus est vt necessario abscõdant̃. Ideo mõ tales in exemplũ ponendi sunt qui de hoc seculo trãsierunt & vitã suã manifestãte deo nobis in exemplum viuendi reliquerũt·qui mortui in corpe nec mõ laude nitẽt & tamẽ alios per exẽplũ doceant. scriptum nanq̃ est. Ne laudes hoĩem in vita sua. Sicut igit̃ gl̃osus iste princeps paulus in priori sermone seipm nobis posuit in exemplum pfecte cõuersionis di. Imitatores mei estote·sic in isto sermõe se iterũ nobis ponit in exemplũ corpalis exercitatiõis di. Castigo corpus meum. Et a aũt hunc mẽbro omne corpale exercitium includamus. Sciendũ q̃ corpale exercitium in triplici dr exercet̃.s.in bonorum operatione· malorũ reluctatiõe·aduersorũ perpessione· in his tribꝫ omne corpale exercitium' complectit̃. Dicit ergo apostolus·castigo cor.meũ ac si di.quia bona volũtas nulla est nisi p̃cedat in opus·quia bone volũtatis probatio exhibitio est operis·ideo quẽadmodum

in priori sermone me vobis proposui in exē/plum perfecte puersionis que potissimū cō/sistit in ꝓprie volūtatis abdicatiōe ⁊ diuine voluntatis executione. sic nunc pono me vo/bis in exemplū corpalis exercitatiōis. quia nulla volūtas bona potest existere que cū po test nō curat in opus ꝓcedere. nec bona pote rit iudicari si nō poterit ope cōprobari. ¶Pri mo ergo de bono⁹ operatione ꝓsequētes dici mus q⁹ opa nostra ad hoc vt grata a dño ac ceptentur triplicē debent habere decorē. De bent em̄ esse fidelia. vtilia ⁊ difficilia. Fide/lia deo. vtilia ꝓximo. difficilia nobis. in qui bus decorata gratissima erūt deo. ¶Primo q⁹ opa nostra debent esse fidelia: vt in oibus q̄ agimus. nō q̄d nobis vtile est sed dei gl'am ⁊ eius beneplacitū inquiramus dicētes cū ps. Non nobis dñe non nobis. Q̄d valde ꝓgruū est ⁊ omīo debitū deo nō. quipe q̄ oīa que in celo et i terra opatus est ꝑm de/um ⁊ hoīem: nō sibi opat⁹ est sed miserico/diter oīa nobis. dicente ap'lo. i. Corinth. iij. Oīa vestra sunt siue paulus siue appollo siue cephas siue mūdus siue vita siue mors siue p̄sentia siue futura: oīa vestra sunt. vos aūt xp̄i. xp̄us aut̄ dei. ¶Hanc fidelitatem ex medullis cordiū amplectētes vicissitudinē ei rependamus: vt sicut ipe ꝓ nobis omnia opa sua fecit. sic ⁊ nos viceuersa ꝓpter eum oīa opa nostra faciamus: sūme cauentes ne aliquid faciam⁹. q̄d teste ꝓscientia nō pos/sit in eius obsequiū ordinari. ne ex hoc nām obsequiū fiat infidele. De his fidelib⁹ dici tur in ps. Oculi mei ad fideles terre vt sed cant̄ q̄ sicut dicit ꝓuer. xij. Qui fideliter agunt placent deo ⁊ merito. q⁹ sicut dicit Eccle. vi. Amico fideli nulla est cōpatio: ⁊ nō est di/gna ponderatio auri ⁊ argenti circa bonita/tem fidei illi⁹. Qui tanto sunt acceptabilio res q̄nto pauciores. nā in alijs virtutib⁹ fal tem aliqui: sed vere fideles pauci inueniun tur. sicut dicit ꝓuer. xx. Quis inuenit miseri/cordem. virū aūt fidelem quis inueniet? De em̄ perdere q̄si nō sis. factus tibi tanq̄ vas perditū: ⁊ omīo oblīuīsci tradit⁹ tanq̄ mor/tua a corde vt soli deo in oibus intēdas. hoc em̄ omnib⁹ virtutib⁹ mirabili⁹ iudico. ⁊ iō pauci sunt qui taliter sint fideles. q̄d insinu abat dñs Lu. xij. dicens. Quis putas est fi delis ꝑuus ⁊ prudens quē constituit dñs sc̄ Paulus tñ hoc bonū habuit qui. i. Thi. i. dixit. Gratias ago deo qui me cōfortauit in xp̄o ihesu. q⁹ fidelem me existimauit ponens in ministerio suo. ¶Deōo opa nostra debent esse ꝓximis nr̄is vtilia: vt vel per do/ctrinā informētur: vel per bonor⁹ oper⁹ exem pla edificentur. q⁹ tunc opa nostra simpla tanto multiplicant̄ quāto plures ex eis edi/ficantur. Dicem̄ et mandato ꝓximos nr̄os tenemur diligere vt nosmetipos. Cur non intendimus saluti eor⁹ sicut nobis. Sint er/go opa nr̄a vtilia eis ⁊ nobis: vt nobis me/rita cumulemus ⁊ ꝓximos edificem⁹. q̄d te uera fecit ap'lus. i. Corint. ix. dicens. Ego sic pugno tc̄. Ad hec vtilia opera hortatur nos ap'lus tam in scriptura q̄m in suis ꝓpius exēpla/ri figura. In scriptura cum dicat Rom. xv. Unusquisq⁹ vestrū ꝓximo suo placeat in bonum ad edificationē. etenim nō xp̄us sibi placuit: sed sicut scriptū est improperia ex/probantiū tibi ceciderūt sup me. ⁊ iter. Co/rin. x. Nemo q̄d suū est querat: sed q̄d alteri us. Hoc ꝑm ostendit in exemplari figura. hoc est in semetipo cū. i. Corin. x. di. Omni bus per oīa placeo. nō q̄rens q̄d mihi vti le est sed q̄d multis. Tertia opera nostra de/bent esse difficilia vt ex hoc coram deo ni affe/ctus ⁊ deuotio cōprobetur. Nā debilia ⁊ in firma opera deo nauseam ꝓuocant ⁊ nostra in eis apparet tepiditas. aqua nos excitare dñs desiderat cū per Esa. xxv. dicens. Con fortate manꝰ dissolutas ⁊ genua debilia ro borate. dicite pusillanimes ꝓfortamini. ⁊ a/plus Hebre. xij. Curramus ad ꝓpositū no/bis certamē aspicientes in auctorē fidei tc̄. ⁊ subiūgit. Recogitate eū qui talē sustinuit a peccatorib⁹ aduersum se ꝓtradictionē: vt nō fatigemini animis vestris deficientes. nō/dum em̄ vsq⁹ ad sanguinē restitistis aduer sus peccatū pugnātes. qui dñs ihesus ꝓpter passionis difficultatē in agonia prolixius orans q̄si guttas sanguis sudauit. et ad hoc ydoneū exemplar taliter agētes non impro peret nobis dñs illud Hiere. xlviij. Maledi ctus q̄d poterat conatus est facere. Q⁹ si dixe rimus illud Prouer. iiij. Clites nō sꝰpetūt

Respondetur qđ ibidem subdit. Qui inspector est cordis ipe intelligit: et obseruatorem anie tue nihil fallit: qz si corpus assuetū delicijs recalcitret et remurmuret: tu age p temporo. et sicut dicit ecclesiastici. Seruo pessimo latera sanguinare. De his tribꝰ cōditionibꝰ operū seipm ponit apls in exemplū dicens ad Thessa. Ipsi scitis frēs quō vos oporteat imitari: neqz enim panem gratis manducauimꝰ: sed in labore et fatigatiōe nocte et die fuimus operantes: vt nosmetipsos formā daremus vobis. Scdo corporalis exercitatio habet fieri in malorꝰ reuocatione: in qua iterū paulus seipm nobis ꝓponit in exemplū volens vt ipm in hoc imitemur. sic em dicit Gal. iij. Continuo nō acquieui carni et sanguini ꝛc. Hoc autē membrū sicut et primū itez in triplici differentia exercetur fm qđ a tribꝰ hostibus crudelissime impugnamur: scz a carne mūdo et diabolo: quibꝰ in labore et sudore est fortissime resistendū. dicentes singulis cū nos impugnauerint illud Can. v. Laui pedes meos. quō iterū coinquinabo eos? Qđ aūt his tribus sit viriliter resistendū: ptz per singla discurrenti. Nā de carnis impugnatōe dicit Ro. viij. Si fm carnē vixeritis morieminī. De scdo hoste mundo vicz dicitur Josue. xxiiij. Si volueritis hanc gentū adhērere erroribus et cū eis miscere cōnubia atqz amicicias copulare. iam nūc scitote qđ dns deus vester nō eas deleat: sed erūt vobis in foueam et in laqueū ac in offendiculū et latere vōo et sudes in oculis vestris donec vos disperdat. De tertio hoste diabolo vicz dicit. i. Pe. v. Fratres sobrij estote: vsqz. cui resistite fortes in fide. De his tribus generaliter dicit Math. Non esto ꝑsentiens aduersario tuo dum es in via cū eo. De his tribꝰ hostibus in speciali dicit Bern. Tres hostes habem? precipuos et precipiciū persuadentes scz carnem mundū et diabolū. Et qnibꝰ duo et si aliqñ intermittūt: nunqz tū penitus dimittunt. Tertius aūt id est diabolus ita inexorabili odio aduersum nos cōiurauit: vt nūqz ab eo inducias ad momentū vel ad ictuz oculi obtinere valeamus: sed mille nocēdi artibꝰ corda hoīm temptare nō cessat. His tribus hostibꝰ viriliter paulus restitit: quē pro nōis viribꝰ sequamur. di. ad Gal. Qui christi sūt carnē suā crucifixerūt ꝛc. de scdo. i. Corint. Qui vtūtur hoc seculo sint tanqz nō vtant: et ad Ro. xij. Nolite ꝑformari huic seculo. de tertio dicit ad Ephe. vi. Induite vos armaturā dei: vt possitis stare aduersum insidias diaboli. Tertio corporalis exercitatio agit in aduersorꝰ perpessione per quā oēs exercent qui deo placere cupiunt in hac vita. iuxta illud Eccle. ij. Fili accedens ad seruitutē dei sta in timore et prepara aiam tuā ad temptationē. cui ꝛsonat esa. lix. Qui recessit a malo ꝓdere patuit. quia sicut Judic. xiij. dicit omnes qui placuerūt deo p multas tribulationes fideles transierunt. hinc angelus dixit ad thobiā: quia acceptus eras deo necesse fuit vt temptatio probaret te. ideo dns de paulo dixit Actu. viij. qz vas electionis est mihi iste: ego ostendaz ei qnta oporteat eū pati p nōe meo. Et qre hec omnia? Quia sicut ibidē dicitur. xiij. per multas tribulatiōes oportet nos intrare in regnum dei: et ideo vt in eodem regno gloriosius apareamus. oēs tanqz filij flagellamur. qđ cum ita sit. Sciendū qz castigationes fm diuersitatē statuz electis dei inferūtur. iuxta illud Mat. xxv. Dedit vnicuiqz fm ꝓpriā virtutē. vñ aliter incipientes aliter ꝓficientes. aliter vero ꝑfecti tribulationibꝰ exercentur. Et est ratio. Cū em fm gregoriū electorꝰ sit bona facere et mala perpeti et bona nostra sint vilia et penitus q̄si nulla oporteat vt mala sufferant: vt qđmin? est in opibus: passionibꝰ supleat. Cū ergo paulus statū ꝑfectiōis tenens nūc in passionibꝰ sicut prius in actionibꝰ se prebeat in exemplum: expedit vt tales passiones hic ponantur: que ꝑfectiori statui cōgruere videantur Al Que videlicet passiōes in triplici differentia tenent. Quicūqz em ad exemplū pauli citra ꝑfectionis statuz misericorditer ruunt. ꝓmoti triplicē sustinent passionez. Castigantur em ex ꝓprie vite insufficientia. mūdi displicentia et dei absentia. Primo dico castigant gratuite ex ꝓprie vite insufficientia. Cū enim ad placendū deo tam velemēti desiderio inardescant: vt qntūcūqz bona

faciant respectu eorū que desiderant se esti/
ment penit? nil fecisse euanescūt oia q̄ faci/
unt respectu eor? q̄ faceer ꝓcupiscūt Et hec̄
ꝑpua cā ꝓpter quā oēs sancti se iudicant
inutiles ⁊ penitus nihil esse: qui solas negli
gentias suas graues reputant: ⁊ bona q̄ faci
unt nihil curāt. Hic paulu stetisse estimo
cū dicebat Phil. iij. Que retro sunt oblit?
ad ea q̄ sunt priora me extendo. hic iacobu
fuisse reor cū in canonica sua. iiij. dicit. Que
est em̄ vita nr̄a vapor ad modicū parens. de
his ⁊ similib? dicit ps. Pro nihilo salvos
facies illos. ac si dicat. Qui p̄ nimio delide/
rio nihil se facere reputāt: imo seipos nihil
esse iudicant. hi tales ꝓ suo beato nihil secu
rissime saluant. Secdo affligūtur ex mundi
displicentia. quanto em̄ ampli? apud deu
ꝓficiunt: tanto magis mundus ⁊ oīa que
in eo sunt abominabilis erit eis. Hic paul?
stetit veraciter cū dixit Gal. vi. Mihi mun
dus crucifixus est ⁊ ego mundo. B
Sdo adhuc tā in figura q̄z in scriptura evi/
denter ondit̄ur. In figura Ezech. i. cū dicit
Quocunq̄ ibat spirit? illuc eūte spū ⁊ ro/
te pariter levabant sequentes eum. Quid
per spūm nisi spūalis vita. ⁊ quid per rotas
nisi tribulatio accipit: que vitā spūalem se/
quitur sive deficiat sive crescat. Idem ost̄e/
ditur p scripturā. Dicit em̄ Gre. Quanto
quisq̄ altius ꝓfecerit: tanto in hoc mundo
invenit qđ durius portat. q̄ cum a pūri se/
culo mētis nostre delectatio deficit: ei⁹dez
seculi aduersitas crescit. Tertio castigātur
et dei absentia. q̄nto em̄ amplius ex dei pre/
sentia delectantur. tanto ei? absentia cruciā/
tur. Hinc p Osee. ix. dicit deus. Ve eis cuz
recessero ab eis. de quo ve dicit Bern. Ani/
ma q̄ semel a dño accepit intrare ad semet/
ipam ⁊ in intimis suis dei pūriam suspira/
re. nescio an vel ipam iehennam experiri ad
tempus horribilius penali? ve ducat. q̄z post
spūalis studij huj? gustatā semel suavitatē
exire d nuo ad illecebras et molestias car/
nis. De his trib? corpalibus exercitijs scz
bonor? operatione. maloz reluctatiōe. aduer
sor? perpessiōe gloriat ap̄l's. ij. Corin. xi. di/
cens. In laboribus plurimis. in carcerib?
abundantius. in plagis sup̄ modū. in mor/
tibus frequenter ⁊c. que longo sermone ꝓ/
sequitur. que nos miseri culices vix audire
possumus nominare ⁊c.

XX. De eodem sermo tertius.

Flecto genua mea ad patrē dñi nostri ihesu
ex quo oīs paternitas in ce
lo ⁊ in terra nōmiatur. vt det
vobis sm̄ divitias glorie sue virtutē corro/
borari p spūm ei? in interiori hoīe Ephe. iij.
C Dicit Bern. Quātūlibet te afflictes
q̄ntūlibet te crucies. nō dabit tibi copiaz sui
qui dñs virtutū dicit. nisi fueris virtutib?
adornat?. ac si ambo dicant. Priora exerci/
tia nihil valent nisi virtutib? adiuventur ⁊
hoc est qđ alibi ait ap̄l's. Corpalis exercita/
tio ad modicū utilis est. pietas vero ad oīa
valet. q̄ videlicet pietas consistit in interio/
ribus virtutib?. iō horrando orat ap̄l's ⁊ orā
do hortat vt p̄dictis exercitijs virtutes ad/
iungantur: eo q̄ priora nullatenꝰ acceptent
nisi virtutib? adornent. q̄ sicut anima est pre/
stantior corpe. sic bona anie sunt corpalibus
meliora. Dicit ergo. flecto genua mea. ac si
dicat. Quia oīs gl'a regis abinit? horo ad
deū vt sm̄ divitias gl'e sue bonis corpalib?
(de quibus in prioribus dictū est) bona spi/
ritualia q̄ sunt virtutes anie supaddat. Et
licet paulus qui nobis ad imitandū ponit̄
in exemplu virtutib? oīb? abundaret. de
tribus tñ eius virtutib? scz caritate. humili
tate ⁊ benignitate. q̄s excellenter habuit dis
seremus que in ei? vita tanq̄z gemme in au
ro glorioſissime refulgebāt. Nam de sua ca
ritate ipe de se dicit ad Ro. viij. Quis nos
sepabit a caritate christi. tribulatio ⁊ angu/
stia. an fames. an nuditas. an periculum. an
gladius. ⁊ subiungit. Certus enim sum q̄
neq̄z mors neq̄z vita neq̄z angeli neq̄z prin
cipatus neq̄z virtutes neq̄z instantia neq̄z
futura neq̄z fortitudo neq̄z altitudo neq̄z p̄
fundum neq̄z creatura alia poterit nos sepe
rare a caritate dei que est in christo ihesu. De
quo verbo dicit augustin? Nimis dolendū
est q̄ cū apostoli nec horribilib? tormētis a
caritate dei poterunt separari. nos interdum

ociosis fabulis ⁊ sepe ob paruissimū conui
ciuz: imo qñqz ꝓter signū ita vereliquim⁹
caritatē: vt nō solū multis diebꝫ sed etiam
mensibꝫ forsassis ⁊ annis: nec loqui nec ad
amicicia veniamus. ⁊ dū hec frequēter insi
nuo absoluo apud deū conscientiā meā. sed
ad pauli caritatez redeam⁹. de q̄ dicit Cris.
Sicut ferrū missū in ignē totū ꝓfecto ignis
efficitur. sic paulus caritate succensus totꝰ
effectus est caritas: cū qua beatitudinē cunctis
se reputabat. sine qua nec dignationū nec pri
cipatū socius esse cupiebat: sed magis cum
hoc esse extremus: imo etiā de numero puni
toꝝ q̄z sine hac esse inter sūmos ⁊c. Eius g̃
exemplo peccati studeamus eā in caritate
imitari que initiū ⁊ finis est oīm bonoꝝ q̄
etiā nobis est necessaria: vtpote sine q̄ peni
tus nihil sumus. Nō si decreuerimus
faciendū per tres grad⁹ quos ipe paulus ad
Phi. i. nobis ꝓposuit in ipa caritate
progredi nos oportet. sic em̄ dicit. Finis pre
cepti est caritas de corde puro. ⁊ conscientia bo
na ⁊ fide nō ficta. que tria exponit Bern. ita
dicens. Bonū cor purū est q̄ nō effluere nescit
qz nihil facilius fedat corde exposito: q̄ so
la continet caritas ne frustra pateat. Bonū
conscientiam bonā habet ad oēs. qui proximi
bonū equeve ꝓximū diligit. si quo min⁹ ꝓuin
citur nō habere illā que nō querit q̄ sua sunt.
Fides aūt non ficta est illa que p dilectionē
opatur. alioquin nō modo ficta sed ⁊ mortua
am eā iacobꝰ dicere nō vereretur. Per cordis
ergo puritatē. ⁊ conscientie bonitatē. fidei veri
tatem caritas acquirit ⁊ acquisita ꝑ ter cō
seruatur. Cor aūt nostrū vt facilit⁹ de puritat
si intus captiuatur vt nō velit se extra fūde
re sup aliquā creaturā. quo facto cogit deū
diligere. qui nobis est intimior q̄z nosipi. si
mus nobis quē cū appetendum⁹ cor nostr
intus cū eo permanet. ⁊ nō exponit ad pec
candū. ⁊ sic puritas est plantata. Ex hac aūt
puritate bona ꝓscientia nascit quod sic ꝓba
tur. Cū enim cor purū deū intus habeat qui
bonū est optimū ⁊ supremū: nō potest inui
dere ꝓximis. imo gaudet ⁊ letat de quibus
cunqz bonis succedentibꝰ primoꝝ: qz anima ex
generosō bono quod deus est generosa facta
oīm hoim bona diligit sicut suū bonum. Ex
his duobꝰ sequit tertiuz sc̄z fides non ficta.
Cum em̄ priora duo bona videlicz cor pur
⁊ ꝓscientia ociosa esse non possint. exeunt in
opa que fiūt ex intima caritate: ⁊ hoc est fi
des nō ficta. que p dilectionē dicit operari.
Coꝝ g̃ purū quod effluere nō permittit. bo
na cōscientia p quā malū nō admittit. fides
nō ficta qua bonū non negligit perfectaz in
anima ꝓstruunt caritatē. que vicz caritas in
tus cū deo constructa bona maxia in anima
opatur. Que aūt bona opatur bern. ostē
dit per simile sic dicens. Res in igne lique
scendo mollitur dilatat ⁊ purgat. ⁊ subiun
git applicans ad amorē. hunc triplicē ꝓfice
ra in amore qui vere ignis dei est in se corda
resoluens ⁊ ꝓflans in massam vnitatis quē
admodū varia metalla soluta igne ꝓcurrūt
in vnū Coꝝ g̃ igne caritatis emollituz fluit
sed qz nō effluit nō dilatat a dextris ⁊ a sini
stris subueniēs pariter hostibus ⁊ amicis.
Bonū sic liquefactū ⁊ dilatatū purgat vt
ad plenū excoquat si quā habet scoriaz pur
gatissimā reddens aiam. Ex quibꝰ iā dictis
tria maxima bona in aīa generant. Et
Nam p cordis mollitiē ⁊ liq̄factionem dei
⁊ anie intelligim⁹ vnionē. per dilationez
omniū tam amicoꝝ q̄z inimicoꝝ benignam
subuentionē. p purgationē predictoꝝ duo
rum ampliorē iterū ꝓmotionē. Talē carita
tem habuisse paulū credim⁹. de cui⁹ carita
te dicit Cris. Seruiui caritate xp̄i. hoc erat
paulo vita. hoc mūdus. hoc anglis. hoc pre
sentia. hoc futura. hoc regnū. hoc promissio.
hoc bona oīa. hoꝝ em̄ que hic habentur nihil
asperuz. nihil suaue reputabat. sic despicie
bat aduersa q̄ timemus vt solet herba putre
facta cōtemni. tyrānos ac populos spirātes
furore velut quosdā culices estimabat. mor
tem ⁊ cruciat⁹ ⁊ mille supplicia q̄si ludū re
putabat puerorū. vñ cū magno feruore ver
bū dei loq̄retur dixit ad eū festus Act. xxvi.
Insanis paule. O iulte te lre ad insaniā cō
uertūt. in hac g̃ caritate paulū ēntuz possu
m⁹ imitem̄. Secdo dicendū est de pauli hu
militate. quā tam p nos interp̄tatōez q̄z ver
borū suoꝝ prolationē. profundissimā ꝓgnosci
m⁹ extitisse. Paul⁹ em̄ interpretat modic⁹
eo q̄ consueto vsu loquēdi sepe dicim⁹. pau

paululū exꝑcta-i-nrodicū.hīc aug. ℣Paul⁹ nomē humilitatis est- ⁊ sicut saulus dictus est a feuicia ⁊ crudelitate:sic cōuersus dict⁹ est paulus ab hūlitate. ℣Idem ꝓz ꝓverboꝝ suoꝝ prolationē. dicit em-i-Cozm-xv-Ego sum minimus apl̄oꝝ:qui nō sum dign⁹ vocari aplūs:nec hoc ꝓtentus q̄ sit minimus apl̄oꝝ:sed vocat se minimū sanctoꝝ Ephe-iij-di-Mihi omniū sanctoꝝ mīmo data est hec gratia in gentib⁹:sed adhuc amplius se humiliat vocans se abortiuū qđ tanq̄ fedū ⁊ abominabile ab oīb⁹ proiciatur cū-i-Cozin-xv-dicit. ℣Nouissimo autē omniū tanq̄ abortiuo visus est mihi.adhuc aūt ⁊ profundius se humiliat vocans se nihil:cū-i-Cozī-xij-dicit. Et si nihil sum signa tñ apostolat⁹ mei facta sunt in vos. Sed nescio quid adhuc humilius de se sentiat scribens-i-Cozī. iij. Factus sum peripsima oīm vsq̄ adhuc ℣Postremo sup oīa ꝓioza se humiliat vocans se maximū ⁊ precipuū peccatorē cū.i. Thi.i.scribens dicit. Fidelis ꝫmo ⁊ oñi acceptione dignus:q⁹ iesus xp̄s venit in hunc mundū peccatores saluos facere:quoꝝ primus ego sum. Vocat ergo se mīmū apl̄oꝝ minimū sanctoꝝ.abortiuū.nihil.peripsima ⁊ precipuū peccatorē:vt ex oñibus his affectum hūlitatis posset saltez tenuiter declarare. ¶ Sed ne videatur hoc dicere q̄dam simulatione sicut nos peccatores ꝓsueuimus nos humiliare:dicentes de nobis tota die.Ego sum peccator. ℣Hoc excludit Bern-sic dicens. ℣Non faciebat hoc paulus mentiendi preuaricatiōe:sed estimandi affectione-⁊ subiūgit rationē. Qui g̃ perfecte examinādo seipm intelligit suo peccato nullius peccatū par estimat-qđ non intelligit sicut suū. Sed adhuc aliquis ꝑgit vltr⁹ dicens. Ego non capio illud verbū quō paulus in tam sublimi vita existens se tam vilem ex affectu potuerit reputare. Dico q⁹ quicquid boni habuit soli deo tribuit-iuxta illud-i-Cozī-xv-Gratia dei sū id qđ sum-si quid vero mali habuit:sibi soli adhibuit. Vñ hec ratio non sumit:saltem in hoc ipso admiremur ꝓrogatiuā pauli q⁹ tam sublimis in vita tam vilez ex affectu se potuerit estimare-nam ⁊ ego tantā eius humilitatez cū tante vite sublimitate oīb⁹ mirā cul'situs iudico mirabiliorez-nam ℣Bern-rara omnino ⁊ magna virt⁹ est: vt magna licet opantem magnū te nescias:⁊ manifestā oībus tuā te solum latere sanctitatem.hoc ego oīb⁹ virtutib⁹ mirabilius iudico. Sed respiremus si placet ne auditores tedio fatigati si sermo nimis in longuz ducitur his q̄ adhuc de humilitate restant dicenda auida deuotiōe non possint intendere interim ruminantes tanq̄ munda animalia ea que de paulo dicta sunt:vt ex his deliderio inflammati attenti⁹ audiant que sequūtur-cē.

XXI. ℣De eodem sermo quartus.

Oseruate eos qui ita ambulant sicut habetis formam nostrā ℣Phil-iij ¶ Dicit gregoꝝ⁹-Vna quecq̄ virtus q̄si quibusdam gradib⁹ pficitur quousq̄ per incrementa meritoꝝ ad sūma perducit-alia nanq̄ sunt virtutum exordia-aliud,pfectus-aliud perfectio. In ꝝbis ergo ꝓpositis hortatur nos apl̄s: vt cū ipm p̄tez tanq̄ formā exemplarē cui imprimamur hēe non possimus:vtpote translatum ad gloriā saltem eos qui p̄tes sunt ⁊ viuēdi formā exsuis scriptis acceperūt:diligenter obseruemus vitā nostram ad illoruz regulam informantes. Expeditis ergo in p̄cedentibus gloriosi hui⁹ principis pfecta cōuersione-corporali exercitatione-virtutū acquisitione ⁊ nostra qualicunq̄ imitatione. Visa etiam pauli ꝓfundissima humilitate ℣Hūc restat dicēdū de eiusdē hūlitatis imitatiōe:hoc est q̄liter ipm in hūlitate ⁊ si nō in pfectiōis culmine saltē tenuiter imitemur. qđ oīo necessariū est ad salutez eo q⁹ ꝑdicta oīa fructu vacua remanerēt si nō ꝓdūcētuz hūlitatis hēnt dicēte gre-q̄libet assint coꝝpori:opa nulla sunt si nō ex hūlitate ꝓdiātur-⁊ subiūgit. In cūctis g̃ q̄ agitis fratres mei radicē boni opis hūlitatez tenete. Cui ꝓsentit bern-di-Insipiēs ⁊ insan⁹ ē q̄cunq̄ in alīs vite meritis q̄z in sola hūlitate cōfidit-que cum ita necessaria est oñi studio conandum est vt eā possimus in ortū ꝓsciēte transplantare-qđ vt facili⁹ faciamus.

Sciendum q̄ virtus humilitatis sicut cete
te virtutes quēadmodū supra p̄ gre-patuit
tres habet partes: scz principiū-mediū ⁊ fi/
nem. Prima hūilitas est incipientiū. scda
p̄ficientiū-tertia perfectoꝝ: que tres species
ex triplici radice surgūt in nobis: sicut ex san
ctorum dictis patere potest. Nam hūilitas
incepta surgit in nobis ex cognitione verita
tis-hūilitas p̄fecta ex deuotiōe caritatis-hu
militas perfecta ex p̄templatiōe diuinitatis
Hec tria per ordinē p̄sequētes dicim⁹ q̄
prima hūilitas surgit in nobis ex cognitiōe
veritatis-qđ cōtingit cū primū reuocamur
ad nosip̄os ⁊ audim⁹ vocem dñi dicētis in
tra nos illud Ysaie. Prevaricatores redite
ad cor-idq̄ tam efficaciter ⁊ viuaciter agit:
vt vox ipa reducat nos ad nosip̄os ⁊ arguēs
statuat ante faciē nostrā: dicentes nobis ip̄is
illud Jone. i. Qđ est opus tuuz-que terra
tua? ⁊ inueniem⁹ nos i finitis p̄cis q̄dā mo
do obuolutos. p̄pter qđ clamare cogimur in
celū dicentes nobis illud Jere. xvi. Ve mi/
hi: mater mea vt quid me genuisti virum ri
xe-virū discordie: nō feneraui nec feneravit
mihi quisq̄-oēs maledicūt mihi. Haz ex
eo q̄ deus statuit nos ante nos vt dictū est
illuminamur intus ad cognitionē veritatis
in quo lumine cognoscim⁹ que mala incur/
rimus ex peccato q̄ in hoc lumine cognosce/
mus. Videmus quippe peccata que cōmisi
mus-bona que omisim⁹-culpā quā merui/
mus-merita que āmisimus-offensam quaz
incurrimus-regnū quod p̄didim⁹-infernū
quē accepimus-⁊ ecce fit dolor sup dolorem
anxietas super anxietatē ex profundo cordis
clamātes ad dñm illud p̄s. In veritate tua
humiliasti me. Quia aūt hec mala cognoscat
veraciter nisi durior sit lapide in p̄fundum
humiliatur ⁊ vsq̄ ad pulurē animo cōster/
natur. sic enim dicit Bern. Tu quicūq̄ es
etiā si sanctus es: si teip̄m ad lumen verita/
tis intus sine dissimulatiōe inspicias ⁊ sine
palpatione diiudices: nō dubito quin hūi/
lieris tu in oculis tuis. factus tibi vilior ex
hac cognitione tui: q̄uis nec dum fortasse
idem esse patiaris in oculis alioꝝ. Et hec co
gnitio in humilem valde ⁊ amarā penitēti
am nos prosternit: tam diu nos mactan tes
tamdiu castigātes q̄usq̄ deus misertus no
stri dicat nobis illud Jere. xlij. Jam placa/
tus sum sup malo qđ feci vobis. nolite time
re a facie regis babilonis. q̄ vobiscū sum ego
⁊ saluos vos faciā ⁊ dabo vobis misericordi
am ⁊ miserebor vestri ⁊ habitare vos faciaz
in terra vestra. Scda hūilitas sur/
git in nobis ex deuotiōe caritatis. qđ contin
git cū per remissionē a peccatis liberati: leti
⁊ alacres currimus viā dei: iutantes ⁊ sta/
tuentes custodire iudicia iusticie eius. noua
q̄dam dilectione feruēter dñm diligentes:
in q̄ aūde cupimus deo in omnibo⁹ per oīa
cōplacere: in quo feruore cū aliquādiu curri
mus. ecce ex q̄dam pia dispensatiōe deus po
nit nobis obicem ⁊ obstaculū. volens expe/
rīri vtrū in eius seruicio velimus strenue p̄
manere: p̄mittens quasdā vestiolas carna/
lium temptationū ex cauernis memorie in
medium serpere. que de reliquijs peccatorum
tanq̄z tinea de lana erūpentes: mentem ro/
dunt ⁊ lacerāt memoriā inquietātes. ⁊ hoc
est qđ dicit Judic. ij. Ego nō delebo gētes
que in medio tui sunt: vt in ip̄is expiar hie
rusalem: vtrū custodiant mādata dñi. Itē
in eodem. Hę sunt gentes q̄s dñs dereliq̄t
vt erudiret in eis hierusalem ⁊ postea disce
rent filij eoꝝ certare cū hostib⁹ ⁊ hāc consue
tudinē p̄eliandi. Hinc Bern. Benign⁹ de
us nō permittit electū suū temptari in prin
cipio sup istud qđ potest vñ fit vt nec dam
ni quātitas: nec recuperandi difficultas quā
ta est innotescat. sed postea innotescat aliq̄li/
ter rei difficultas ⁊ frustra sperata facilitas
euanescit. Et ecce tribulatio sup tribulatio/
nem ex importunitate impugnantiū vicioꝝ
Unde q̄ndiu veri boni maior cōcupiscentia
vel maior delectatio mentē hoīs nō obtinu/
it cū erosa q̄dam voluptate gestoꝝ. visoꝝ. au
ditoꝝ patitur imaginatiōes ⁊ ad cogitāda
spūalia ⁊ diuina: lumē oculoꝝ suoꝝ ⁊ ip̄m
non est secū. ⁊ tpe psalmodie ⁊ oꝛōis cetero
rūq̄ exercitioꝝ spūalium in corde seruí dei
etiā reluctantis ⁊ nolētis imaginatiōes vol/
uūtur: ⁊ cogitatiōnū fantasmata versantur.
a quib⁹ velut immūdis auib⁹ circūuolanti
bus sacrificiū deuotiōis vel oꝛōnis rapitur
de manu tenētis: vel sepe polluitur vsq̄ ad

lacrimas offerentis: ⁊ ideo ex hac ꝓsideratione humiliant ſe nihil penitus ſe facere iudicantes ⁊ vñ ſe deficere exiſtimant inde ꝓficiunt neſcientes: qz licet in opibus ſortitan minus faciant-feruor tñ ⁊ hũilitas ꝓmouetur: q̃ facilime euaneſceret ſi ad votũ oĩa ꝓuenirent. Hinc Gre. Nõ unq̃ ad concepta deſideria minime ꝓuenit vt ipa interueniente tarditate ad eadẽ deſideria laxato ſinu mẽtis dilatentur: ⁊ que extenuari forſan ſe implera poterant: repulſa magis creſcant Vſi ſemen in terrã iactũ gelu premit ⁊ poſt pluuiã quo fortas citius apparere cõpellitur vt eo intrus fecũdius radicẽ: ⁊ quo vetatur ꝓgredi inde citiꝰ ꝓcogit multiplicari: ⁊ ex hiſ oĩbus hũilitas ꝓmouetur. de q̃ dicit ps. Quaſi lugens ⁊ contriſtat? ſic humiliabar De hac duplici humilitate dicit bern. Eſt humilitas quã veritas parit ⁊ nõ hẽt calorẽ ⁊ eſt hũilitas quã caritas formar ⁊ inflammat: ⁊ hec quidẽ in affectu eſt. illa aũt in cognitione. ℟ Tertia hũilitas ſurgit ex ꝓtemplatione diuinitatis in qua q̃nto altius ꝓficimus tanto profundius hũiliamur. qz q̃ntumcunq̃ modicũ eſt: qd̃ de bonis dei ꝓtemplãdo accipim⁹. hoc ipm tam magnũ tamq̃ excellens eſt vt in ei⁹ ꝓpatione vileſcat penit⁹ oĩs creatura. qd̃ tam figura q̃ ſcriptura lucide declaraſ. Figura. Dicitur enim Ezech. i. Cũ fierent voces ſup firmamentũ ſtabant anialia ⁊ ſubmittebant alas ſuas. qd̃ exponens Gre. dicit. Cũ ſanctoꝝ mẽtes creatoris ſui potentiã intenta ꝓtemplatiõe ꝓſiderant vileſcunt eoꝝ animo virtutes q̃s hñt: ⁊ tanto apud ſe fiũt hũiles q̃nto illud altũ eſt qd̃ ſup angelos ſonat. Idem patet p ſcripturã. Dicit enim iterum Gre. Sancti q̃ apud deũ altius ꝓficiũt: eo ſubtilius indigni ſe eſſe de ꝓtendũt. qz dũ proximi lucifiunt: quicquid eos in ſe latebat inueniũt ⁊ tanto ſibi fortas deformes apparent. quãto magis pulcrũ eſt qd̃ de deo vident. qz vnuſquiſq̃ ſibi dũ tactu veri luminis illuſtratur oĩcitur: ⁊ vñ cognoſcit quid eſt iuſticia inde erudit vt etiã videat quid ſit culpa. Luz enim ſm philoſophũ. oppoſita iuxta ſe poſita magis eluceſcant. hinc eſt q̃ p dei ſublimia noſtra vilia melius cognoſcũtur. hinc abra ãm alas depoſuit qui loquens cũ deo cinerẽ ⁊ pulverem ſe vocauit. Hinc moyſes alas depoſuit: qui mox vt verba dei audiuit: loq̃ ſe neſcire deprehendit dicens. Obſecro dñe nõ ſum eloquẽs ab heri ⁊ nudiuſtertius ex quo locutus es ad ſeruũ tuũ. hinc dauid alas depoſuit qui cõtemplans dñm vocauit ſe canem mortuũ ⁊ culicez viuũ. hinc bern. Nunq̃ deprehendit ſe meli⁹ modus humane imꝑfectiõis q̃ in lumine vultus dei ⁊ in ſpeculo diuine viſionis. ℣ Tertio dicendũ eſt de pauli benignitate: q̃ pi⁹ q̃ benignus extiterit circa oĩes. Hanc aũt benignitatẽ tripliciter exercebat: ſcz cõtra perſequẽtes. ꝓtra delinquẽtes. ꝓtra quaſlibet miſerias ſufferẽtes. Illaz ſuos ꝓſecutores qui ſuã mortẽ aſpirabant. ſanguinẽ ſitiebãt. excuſando defendit dicens. Ro. x. Fratres teſtimoniuz illis phibeo. qz emulationem dei habent: ſed nõ ſm ſcientiã. Nec hoc ꝓtẽtus ſed cõuertit ſe ad oraz di. Ro. vt ſupꝰ. Fratres voluntas cordis mei ⁊ obſecratio apud deũ eſt pro illis in ſalutẽ. Nec hoc cõtentus ſe optabat eſſe anathema dicens Ro. ix. Optabat anathema eſſe ꝓ illis. Vñ Criſ. Nemo vnq̃ tantũ dilexit amicos q̃ntũ ille dilexit inimicos. q̃nto enim amplius offerebantur tãto plus eoꝝ inſaniã miſerebat. Secõdo benignus extitit contra delinquẽtes. vñ ipe dicit Corin. ij. Lugeo multos. q̃ autem peccauerũt ⁊ nõ egerũt penitentiã ſuper immundicijs ſuis. Criſ. Nullus vnq̃ tantum voluit ꝓria mala quãtum ipe alienam vt alij ſalui fierent: ipe a celoꝝ gloria cupiebat excludi. q̃ſi enim totũ mundũ ipſe genuiſſet. ſic ꝓ omnium peccatis voluit. ſic oĩes in dei regnũ feſtinabat inducere. docendo. orando. ſupplicando. pollicendo. aliquando eternis. aliq̃ pñibus. aliq̃ ſmonibus. aliq̃ rebus. aliquãdo p diſcipulos. aliquãdo literis. aliq̃ per ſemetipm cupiebat eripere laꝑſos. ſtantes ꝓfortare. ꝓfectos ſaluare ⁊c. Tertio benignus extitit circa oĩs hoies quaſlibet miſerias ſufferentes. Unde ipe dicit. Omnibꝰ oĩa factus ſum: vt oĩs ſaluos facerem. ſubiũgens. Quis infirmatur ⁊ ego non infirmor. quis ſcandalizatur ⁊ ego non vror. ¶ Qualiter autem

pauluz in hac benignitate imitari debeam? in predictis tribus eius exercitijs informa/mur. Primo debemus esse benigni ad nostros psecutores. omnẽ maliciam quam in nos exercent nullo aculeo repugnãtes vt dicere possimus cuz ps. Si reddidi retri. mima. deci. merito ꝛc. Secõdo debemus esse benigni ad peccatores: ex pfundo cordis compatientes eoꝝ erroribus ꝛ pro ipis fideliter dño supplicantes. ꝛ nihilominus eos consilijs ꝛ auxilijs reuocantes. Ad qđ hortat nos apostolus cuz dicit Galatas. vi. Fratres si preoccupat⁹ fuerit homo in aliquo delicto: vos qui spirituales estis huiusmõi instruite in spiritu lenitatis. qz vt ait Gre. pius ẽ vitam ãaz ipetuũ reficere siue ec̃ reuocare qz ventrem morientem carnis terreno pabulo satiari. Tertio debem⁹ esse benigni ad formã pauli sup quibus libet miserꝫ. primo rũ. nam de hoc genere deuotiõis dicit bern. Multe misere proximoꝝ in pistillo cordis collecte atqz oculo pietatis inspecte: ipe sũt species ex quibus vngenta optima ꝓponuntur. que omnia vnctio sanctꝰ spiritus facere nos doceat.

XXII. De eodem sermo quitus.

Adhuc excellentiorem viam vobis demonstro.

Scio hominẽ in christo rapturz ꝛc. primũ scribitur. i. Corin. xij scdm autez habet. ij. Corin. xij. Dicit Crisꝰ. Considere/mus quãtis honoribꝰ deus paulum añ tempus resurrectionis extulerit. in paradisum rapuit. in celũ subleuauit. ineffabilis archanũ fecit esse participem talium qz misteriorum conscius qz nulli hominũ phas fuit confiteri. nec immerito ad celũ rapitur: qui ꝓter deum deseruit totam terram. Expeditis ergo victũqz in precedentibꝰ tribꝰ exercitijs pauli scz conuersione. corpali exercitatione. virtutuz acquisitione: restat nostra in eisdem qualitercunqz imitatione. nũc dicendum est de quarto membro in primo sermone ꝓposito scz de contemplatiõe. Et hoc dupliciter: scz in generali ꝛ in speciali. In generali cum dicit. adhuc excellentiorem viã ꝛc. In speciali cũ subiungit. Scio hominez in christo ꝛc. De quo duo breuiter strangemus scz pauli ꝓtemplationem ꝛ nostrã imitationem. Nam de sua ꝓtemplatione ipe nobis insinuat vbi sup cũ dicit. Veniam autẽ ad visiones ꝛ ad reuelationes dñi: ꝛ subiũgit Scio hominẽ in xpo ante annos. xiij. (siue in corpe siue extra corpus nescio. deus scit) raptũ ꝛc. ꝛ scio huiusmodi hominez siue in corpore siue extra corpus nescio: deus scit. quoniã raptus est in paradisum ꝛ audiuit archana verba q̃ nõ licet homini loqui que lũmis labijs solũmodo tetigisse sufficiat. Quis em̃ contingere psumat vel loqui audeat que (vt ait apls) nõ licet homini loqui Hac g̃ dimissa ꝓtemplatione. p paruitatis nostre modulo possibili. pseq̃mur. nã de illa intendit apls in verbis ꝓpositis cũ dicit. Adhuc excellentiorem viã vobis demõstro ipa em̃ contemplatio inter oẽs vie ꝛ vite actiones excellentior reputat nã de hoc modicum gustare plus est qz in alijs exercitijs multũ laborare. dicente bern. Venti vt animo: cum cetera ps hominis regenda sit sibi subiecta. nec dign⁹ aliquid ad que rẽdũ. nec dulcius ad inueniendũ: nec vtilius ad habendũ qz qđ solã mentẽ supeminet. i. deus qui vicz deus p solã cõtemplationez apprehenditur in hac vita. itaqz hic sumus vt dicamus de ꝓtemplatione que tres ptes cõtinet. principiũ. medũ atqz finez. Primo dicatur q̃liter ꝓtemplatio incipiat. secõdo quid in ea gustatur. siue quõ in ea ꝓgrediat. tercio quomõ finiat. Principiũ autẽ eius adhuc in tria diuidit. Primo em̃ ponem⁹ ei⁹ descriptionẽ. secõdo ad eam nostrã habilitationẽ. tertio ei⁹ ingressionẽ. Hec pse/quentes primo ponem⁹ eius descriptionez quã Gre. describit ita dicẽs. Contemplatiua vita est caritatẽ dei ꝛ primi tota mẽte tenere. ab exteriori actione quiescere. soli desiderio ꝓdoris inhrere: vt nihil iã agere libeat: sed calcatis curis oĩbus ad videndum facie dei animꝰ mardescat: ita vt iã nouerit carnis pond⁹ cũ merore portare: totisqz desiderijs appetere illius hymnicidis angloꝝ chorꝭ interesse admiscere celestibus ciuibꝰ deinterna dei corruptione gaudere. Item aliã descriptionẽ venerabilis bede, plequit

ita dicens. Contemplatiua vita est: cū quis longo bone actōis exercitio edoctus diuine ozōis dulcedinē instructus· crebra lacrimarum ꝓpunctione a suefact⁹· a cūctis mundi negocijs vacare ꝛ in sola dei ꝛ ꝓximi dilectione intendere didicerit· gaudiū quoq; ꝑpetue beatitudinis qđ in futura ꝓcepturus est vita: etiā in pñti cepit ardenter desiderā do pregustare: ꝛ aliqñ etiā q̄ntū mortalibus phas est in excessum mētis sublimiter speculando obtūpere. Scđo dicendū est de nostra ad ꝓtemplationē habilitatiōe: q̄ licz in predicta descriptione sufficiēter doceat· aliquid tñ ꝓpter simpliciozes de hoc membro in mediū proferamus. Nam qui ad apicem diuine ꝓtemplatiōis aspirat· necesse ē vt ab oīnibus peccatis ꝛ vicijs pen⁹ se debeat elongare· oīa terrena sub pedibꝫ conculcare· bonis opibus se exercitare· affectuz suū sanctis desideri⁹ inflāmare· crebris suspirijs euagationē mentis ad deū reuocare ad hanc grām ꝓtemplatiōis ꝓsequi suspirare ꝛ visitationē sancti spūs ardēter desiderare ꝛ in bis q̄uscq; accipiat ꝓtentiose ꝑseuerare. Verū q⁹ prolixitas ē mater tedij· hec oīa que dicta sunt in tria breuiter pstringamus q̄ virtutē in se ꝓpleant oīm ꝑdictoꝝ. ¶ Debem⁹ eñ si ad hui⁹ cōtemplatiōis grāz nos voluerim⁹ efficaciter habilitare coz ꝛ deum q̄ntū possumus stabilire· eius pñtiam ardēter sitire· ꝓtentiose ambire. ¶ Primo dico debem⁹ coz in dño stabilire· qđ tūc veraciter facimus· si oīa opa nīa in dño vniam⁹ que licet sint varia ꝛ diuersa· tñ quia in vno id est in deo tanq̄z in fine vltimo cōueniunt erunt veraciter vnita ꝛ in dño stabilita: hec stabilitas a dño cōmendat: cū lu· x· ad martham dixit dñs. Martha solicita es et turber pluri· ¶ Scđo· vnū est necessariū· ac si dicat. Licet circa multa occuperis: vnuz tñ est necessariū vt eadem multa in dño vniātur Hinc ap̄l's· i· Corin· xv· Fratres mei dilecti stabiles estote ꝛ immobiles abūdantes in omni ope bono· semp scientes q⁹ labor vester nō est inanis in dño· ac si dicat. Si in oīni bono abūdatis ꝛ eadem in dñm fideliter ordinatis: ꝛ in bis duobꝫ stabiles ꝛ immobiles ꝑseueratis· tūc labor vester nō est inanis in dño sed stabilis· de quo dicit ¶ Hebre· xiij· Optimū est gratia stabilire coz· bonū eñ est opibus abundare· melius est eadem multa in dñm ordinare· sed optimū est in eisdē immobiliter ꝛ stabiliter perseuerare. ¶ Scđo debem⁹ dei pñtiam ardenter sitire vt eius pñtiam pre oīb⁹ mūdi delicijs desideremus. Magnus enim est de⁹ ꝛ oportet vt magno valde dēsiderio affectet ꝛ hoc ē qđ dicit ps· Ignis ante ipm precedet· qđ exponens Bern· dicit. Oportet vt ardor desiderij ꝓueniat faciē eius ad omnē aniam ad quā ipse est venturus: qui oēm ꝓsumat rubiginez vicioꝝ ꝛ sic ꝓparet locū dño. Nam in oīni genere deuotionis nulla ita attractiua est diuine pñtie sicut vehemens desiderij· nec aliq̄ deuotio dñm ita allicit sicut ista. Vt g̃ nrāz deuotionē valeam⁹ in nobis medullitus inflāmare· hoc semp pre oculis est habendum q⁹ sine deo nihil boni possum⁹ ipso dicente. Sine me nihil potestis facere: ꝛ cū eo oīa valeam⁹· dicente ap̄lo. Oīa possum in eo qui me ꝑfortat. Sine eo ab oīb⁹ conculcamur· q⁹ sicut p salomonē sapien· dicit. Luto vilior est vita eius· ꝛ cū eo oīnib⁹ dñamur Sic eñ institutus est ꝑim⁹ homo Gen· i· Dominamini piscib⁹ maris· ꝛ volatilibus celi ꝛ vniuersis animātib⁹ que mouent sup terrā. Item Eccl' xvij· Dedit de⁹ homini ptātem illoꝝ que sunt sup terrā posuit timorem illi⁹ sup omnē carnē ꝛ dñatus est bestiarū ꝛ volatiliuz celi· hec ꝛ adhuc in finita alia mouere nos debent vt dei pñtiam medullitus desideremus. Tertio debem⁹ gratiam ꝓtemplatiōis ꝓtentiose ambire faciētes vt dauid qui dicebat. Jurauit dauid domino· votū vouit deo iacob. Si introiero in tabern· domus mee· si ascendero· si dedero somnū oculis meis· aut palpebris meis dormitationē· et requiē tēporibus meis· donec inueniā locum dño. Hinc veritas dicit Lu· xiij· Contendite intrare p angustam portā· quod de ꝓtemplatione ꝓuenienter accipitur· q⁹ pauci sunt qui ꝓpter eius artitudinē ingrediātur per eā in bona dñi· dicit eñ Bern· Si quis vestrū iuxta sapientē coz suū tradit ad vigilandū diluculo· ꝛ ꝑm Esa· studeat parare vias suas· cui etiā fm ps· licet dicere. Oculi mei semp ad dñm· visitabit profecto frequenter: nec vnq̄z ignorabit temp⁹ visita-

tionis sue. De his omnib habilitationib premissis dicit Bern. licet sub aliis verbis. Modus visitationis nō est in arbitrio accipientis: sed in gra dei donantis: sed hominis est iugiter preparare cor & voluntatem expedire ab affectionib alienis. rationē & intellectum a sollicitudinib. memoriā a negocijs & ociosis: nōnunq; a necessarijs occupationibus: vt in die bona dñi & in hora beneplacit eius cū audierit vocem spiritus sancti: continuo ꝓcurrant sibi & cooperētur in bonū: & quasi symbolū faciant. ℟ Tertio dicendū est de dei ingressione: nam cū per intima exercita homo deuotus taliter vt dictū est habilitatus fuerit: vt omnia interiora hominis ex intimo affectu dei tesi tērent pñtiam & dicant omni creature. Mū ciate dilecto: q; amore langueo: nūc vltra se continere non poterit & ruens in amplexus dicit. Ecce assum: ex cuius pñtia anima sancta illustratur. inflāmatur et illuminat. ita vt ex profunda āmiratione dicat. Benedic anima mea dño & omnia que intra me sunt nomini sancto eius. De cuius ingressu dicit Bern. Cum de his q̄ de deo sunt & ad deum sunt anīa tm̄ proficit vt voluntas fiat amor: tunc ꝓtinuo per viaz amoris infundit se spūssanctus. spiritus vite: viuificans oīa & adiuuans: seu in oratiōe seu in meditatione: & memoria fit sapientia cū suauiter ei sapiunt bona dñi. intellectus vero efficit contemplatio formans illud in quasdā spiritualis siue diuine suauitatis experiētias. sicq; fit vt p̄ dei ingressum volūtas fiat amor. intellectus ꝓtemplatio. memoria vero sapientia: vt q̄ prius erant ex se potentie anie. nūc mutentur in diuinas quasdā experientias. vt fiat hec mutatio dextre excelsi: ergo invirture in qua immutaris & in amore q̄ inflammaris deum presentem intellige. De eius etiā ingressione sic iterū dicit Bern. Fateor mihi sepe aduenta esse verbuz: cunq; sepius intrasset ad me: non sensi aliquoties cū intrauit adesse sensi affuisse recordor: interdū etiā presentire potui introitum eius sentire nunq; sed ne exitum: nā vnde in animā venit quove abierit denuo eum dimittens sed quo vel introierit vel exierit etiā nūc ignoro rare me fateor. sane p̄ oculos nō intrauit. q̄ nō erat coloratū: nec p̄ aures: quia nō sonuit: & sic de reliquis sensibus. iuxta illud. Nescis vnde veniat aut quo vadat: q̄ vestigia eius non cognoscent. queris q̄ vnde adesse nouerim: viuū & efficax est: mox vt intus venit expergefacit dormitantē animam meam Scdō est dicendū de ꝓtemplatiōis medio siue ꝓgressione vel etiā de eius operatione hoc est. quid de⁹ sic aduenies in anīa operetur Operatur aūt deus in aiam veniens tria: scz potentiarū anime rationalis illustrationez corpis & corpaliū sopōrationē & anīe glorificationē. De primo aūt sciendū q̄ ꝑm Aug. opa trinitatis sunt indistincta siue indiuisa: & ideo cū deus ad aniam venire dignat: dicit tota trinitas veniet. Sed melius hic (si placet) subsistimus: ne materia tam vetusta breuiori ꝑmone q̄z expedit angustetur vel etiā si vt oportet ꝑmo in longū ducitur ex attediatione auditoꝝ materia deformet. medium contemplationis q̄d nunc in manibus est in alterius ꝑmonis principiū reseruantes ad laudem & gloriam &c.

XXIII. De eodem ꝑmo sextus.

Emulamini caritsmata meliora. i. Corin. xij. dicit Gre. Contemplatiua vita amabilis valde dulcedo est: que sup̄ semetipam animaz rapit. regna celestia aperit. terrena debere contemni ostendit. spiritualia mētis oculis patefacit. corpalia offensa abscondit: que cū sapore intime deuotionis venturā vitam p̄ suspensionē cordis in deū nos faciat pregustare: vt fiat in nobis illud Josue. Jam incipe possidere. ideo hortatur nos apls in verbis ꝓpositis vt eidem contemplationi tanq̄ meliori & nobiliori exercitio totis viribz intendam⁹ dicēs. Emulamini caritsmata meliora: hoc est imitamini meliora dona q̄ in ipo vsu ꝓtemplatiōis ꝓpinante spūsancto feliciter pgustātur. Expedito q̄ priori ꝑmone de ꝓtemplatiōis principio: nūc de eius medio hoc ē q̄d deus sic aduenies in anīa operetur in medio ꝓferam⁹. Operatur aūt tria scz potentiarū anīe rationalis illustrationez. corpis & corporalium

soporationem anime glorificationem ¶ Primo deus aduenies opatur in anima potentiarū illustrationem qđ vt euidentius intelligatur. Sciendū q ꝑm Aug⁹. opa trinitatis sunt indistincta siue induisa. ⁊ dō cum deus ad animam venire dignatur tota trinitas venit. iuxta illud Johannis. xiiij. Ad eum veniemus ⁊ mansionē apud eū faciemus. quod exponens Bern. dicit. ¶ Anta est benuolentia patris tanta q dignatio filij circa bene affectam ⁊ compositam aiam vt non modo ad eam veniant sed ⁊ mansionem apud eam faciāt tam enutriens pater q eruditens filius. vbi autē est pater ⁊ filius vtiq erit ⁊ spūssanctus. quippe qui sine suo amore qui est spūssanctus nusq erit ita sane vt singule psone in diuinis singlas potentias anime rationalis irradient ⁊ perlustrent. ¶ Pater eñ quia amor est iuxta illud j. Joh. iij. Deus caritas est. afficit voluntatem ad amoris inflāmationē. filius quia sapiētia patris est. iuxta illud. i. Corin. i. nos predicamus xp̄m dei virtutē ⁊ dei sapientiam. illustrat intellectum ad splendoris illuminationē. spūssanctus quia bonitas est. iuxta illud Sap. xij. O q suauis ⁊ bonus est spiritus tuus in oībus: afficit memoriam ad dulcoris delectationē. ⁊ sic patet quomō ex dei presentia potentie anime illustrentur. Hinc est q deus ignis dicit deutero. x. Deus tuus ignis cōsumens est: nō quia ignis materialis sit: sed quia ex ꝓprietatib⁹ ignis predicti tres effectus patris ⁊ filij ⁊ spūssancti cognoscūtur. hinc Esa. lxvi. dens in igne veniet. Nam sicut ignis habet ardorē. splēdorem ⁊ dulcorem. sic deus ignis veniens ad animā p amorem caritatis dat voluntati dilectionē. p splendorem sapiētie dat intellectui illuminationē. p dulcorem bonitatis dat memorie delectationē. ita vt a patre ardorem dilectiōis. a filio splendorem illuminationis: ⁊ a spūsancto dulcorem ⁊ bonitatis degustationē. ꝓcedere dicamus ¶ Hinc Bern. de singulis istis dicit. Quid patrem est venire ad animam? Afficere ad amorem. Patris eñ diligere est: ⁊ ideo patris aduētus ex infusa dilectione ꝓbatur. in cuius presentia ania deuota tāto flagrat dilectionis ardore vt etiā dilatetur ad diligēdum quoslibet inimicos: ex cui⁹ ardore rubigo tam peccatorū q̄ viciorū tantū ꝓsumitur q̄ntum expedit ad salutem. Quid est filium venire ad animā? Erudire ad sapientiam. ⁊ subiungit. Si sensero mihi aperire sensum vt intelligam scripturā. aut ꝑmonē sapientie q̄si ebullire ex intimis. aut infuso lumine desup reuelari misteria. aut certe expandi mihi q̄si quoddaz largissimi celi gremium ⁊ vberiores desursum influere aīo meditationū imbres: nō ambigo sponsum adesse. verbi siquidez hx copie sunt ⁊ de plenitudine eius ista accipim⁹. Si aūt ꝓsenserauero huic dignationi dignis semp quod in me est affectib⁹ ⁊ actib⁹ respondere: ⁊ gratia dei apud me vacua nō fuerit: etiā mansionem apud me faciet. tam pater enutriens q̄ filius eruditens. Et q̄ predicto⁹ omniū fruitio in summa delectatione agitur. ⁊ nulli dubium est quin eandē delectationē tanq̄ condimentū spūssanctus administret. Hec est ista distinctio triū personarū in tribus potentijs quā bern. hic ponit ꝓta sententiam aug⁹. supra dicētis q opa trinitatis sunt indistincta. q̄ hec distinctio solūmodo penes dōantem gratiam accipit. verbi gratia. Illa visitatio in qua plus sentitur de dilectione q̄ de eruditione sapientie patris dicit sine patri attribuitur: nō q in eadem visitatione nō sit filij sapientia: nec delectatio spūssancti: sed q̄ bonū patris ibi pre ceteris dominatur. sic illa visitatio in qua plus de sapientia q̄ de amore sentitur: visitatio filij iudicatur. non q aliarū personarū scz patris ⁊ spūssancti bona nō confluant: sed quia bonum filij preexcellit. ⁊ sic de reliquis potest dici. ¶ Habita itaq visitatione triuz psonarū in tribus potentijs distincta. nunc dicendum est de vna visitatione siue opatione indistincta quā tota trinitas in aīa opatur. de qua iterū dicit bern. ¶ Postq gra intrauenit expergefacit aiam meā monuit emolliuit ⁊ vulnerauit cor meum. quoniā durū lapideumq fuit ⁊ male sanū cepitq euellere ⁊ destruere edificare ⁊ plātare. rigare aridā. illuminare tenebrosa. clausa reserare. frigida inflāmare ⁊ mittere prauā in directa ⁊

aſpera ī vias planas. ita vt benediceret anima mea dño. ex motu cordis intellexi p̄senti am eius. & ex fuga viciorū carnaliū & cōpressione affectuū aduerti potentiā eius: & ex discussione siue redargutione occultorū meorū admiratus sum p̄funditatē sapientie eius. & ex ḡntula cuncta emendatiōe morū meorū expertus sum bonitatē eius. & ex reformatione spūs mētis mee. i. interioris hoīs mei percepi vtcunq; ſpeciē decoris eius: & ex contuitu simul omniū horū expaui mulatudinē magnitudinis eius. Verū hec oīa vbi abscesserit verbū quodam ilico languore torpentia iacere incipiūt ac si cacabo bullienti subtraxeris ignem. hoc mihi signū absceſſionis eius. ℣ Scdo deus ex sui p̄sentia opatur corporis & sensuū sopōrationē. qđ taliter contingit: qr cogitationes. imaginationes sensualitates: & si quid est aliud de inferiori parte rationis ad illustrationē potentiarum & dei visitationē p̄ce ām̄iratione & stupore in extasim & excessum mētis introsum rapiūtur & iam exteriora sopiunt. Ad quez sopōrem illa veneratur que in canticis dicebat Ego dormio & cor meū vigilat. quā dormitionem aplus vocat mortē dicens. Mortui enim estis & vita vestra abscondita est cum christo in deo. De hoc sopore dicit aug⁹. Si alicui sileat tumultus carnis. sileant fantasie terre. celi. aque. aeris. sileat & ipa anima & transeat se. nō se cogitando. sileat oīs lingua. omne signū. oīes imaginarie reuelationes: & quicquid transeūdo fit sileat omnino. & postea subdit. Si sic. iam tacent oīa & loquatur ipe solus nō per illa sed p̄ semet ipm vt audiamus verbū eius: nō p̄ linguaz carnis: nec p̄ vocem angeli: nec p̄ enigma sed ipm quē in his amamus. ipm sine his audiamus: & hec vna visio siue auditio rapiat & absorbeat i interioa gaudia spectatorem suū: vt talis sit sempiterna vita quale sit hoc momentū cui suspiramus. hoc est intra in gaudiuz dñi tui. De hoc sopore adhuc dicat Gre. super illo verbo. In visione nocturna. Quando sopor irruit super homines mens nostra nullo mō ad quietē intime contemplationis rapitur: nisi studio se prius a tumultu terrenoꝝ desideriorū sopiatur: & tunc secreta diuinitatis apprehendimus: cū ab huius mundi tumultuosa occupatione sopitis exterioribus in mētis nostre cubilia segregamur. qr dum exteriores sensus ab huiꝰ vite solicitudinibo soporam⁹ vacante mente viuatius interioa apprehendamus. ℣ Tertio de⁹ nobis aduenies ex sui p̄ntia opatur anie glorificationez qr postq̄ se posita sunt oīa: ania introsuz rapitur & in dei laudē & gloriaz sublimatur vbi ex mutua collocutione in eandē claritatem transformant. Que sint aūt bona domini p̄ que ania sic glorificatur: nec scio nec intelligo nec mirū de me qui nihil sum: sed et sancti qui has delicias gustauerūt dicunt se nihil dignū verbis posse exprimere. de quoꝝ numero bern. precipuus ꝓtemplator dicit. Que in silentio p̄cipiūtur nō verbo docētur sed spū reuelantur: & citius experientia cognoscunt. & subiūgit. Qđ ergo fm nō explicat ꝓsideratio querat. oratio exoret. meditatur vita. puritas p̄paret. humilitas alliciet. caritas consequatur. hec est via & non alia que sectatores & cupidos huiꝰ gratie introducat introsum in sancta sanctoꝝ. ℣ Dicamus tū quod possumus & colligamus scripturam: que in enigmate hanc gloſam manifestam proloquit & depingit. nam deuter. x. dicitur de hac gratia. Verū omnium abundātia p̄frueris. & ps. Sicut letantiū omnium habitatio in te. ac si dicat. O beata anima sic visitata habitatio. s. dei in te est sicut gaudiū omniū letantium. Clemens em̄ deus assumit animā in sei p̄m & vnit eam sibi vt fiat vnus spūs cum eo. in qua vnione fruens deo fruitur omni bono. quippe quia fruitur deo qui est esse bonū. Verū cū fm Esa. xvi. fm magnitudinē operū erit visitatio eorum sez hominū. ideo sciendum q̄ hec visitatio variatur fm qđ se habilitauerit homo plus & minus. quod gregorius in vna declarat sententia super illo verbo iob. iij. Ad me dictū est verbū absconditū: & quasi furtiue suscepit auris mea venas susurrij eius per hoc q̄ dicit venas susurrij patenter datur intelligi. quibus modis ad nostre intelligētie autem veniat. Aliquando enim amore nos afficit. aliquando p̄sentia q̄ nulla sint

ostendit: aliquando ad eterna diligenda desiderium erigit. aliqñ bona dei insinuat. aliquando celestia dat cognoscere. aliqñ de incircumscripti luminis claritate mentem inebriat: & hoc vltimū maxime accedit ad animę glorificationē. Anima enim ex gloria diuine potentie irradiata erit & ipa clarificata qđ tam figura qz scriptura possumus declarare. Figura sicut Exo. xxxiij. dicit q moyses ex familiari collocutione dei clarificatā habuit faciē & cornutā: ita vt filij israel nō possent intendere in faciē eius. Idez ostenditur scriptura. ij. Corin. iij. vbi de ia dicta figura mentionē faciens dicit. Q si ministratio mortis literis deformata in lapidibus fuit in gloria. ita vt non possent intendere filij israel in faciē moysi ꝓpter gloriā vultus eius que euacuatur. quō non magis ministratio spiritus erit in gloria. & subiungit. Nos ergo oēs reuelata facie gloriā dñi speculantes in eandem imaginez transformamur a claritate in claritatē tanqz a dñi spū. Tertium membrū principale scz de his que post ꝓcepta grām homini ꝓmanēt. requirit de tpe in sermone. Nōne cor nostrum ardens erat &c. A Tertio dicendū est de contemplationis fine. fine dico nō ꝓsumptiōis sed ꝓsummatiōis. De quo sciendū q vita ꝓmplatiua excellit actiuam in tribus: scz in dignitate. nobilitate & vtilitate. Primo dico q ꝓmplatiua vita excellit actiuā in dignitate. qz in dignioꝛi subiecto qđ est aīa: & in dignioꝛi obiecto agitur qđ est deus. nam de primo dicit Bern. Nullū dignius exercitium est homini qz in eo qđ melius habet & in quo ceteris animālibus & ceteris pnibus suis ꝑeminet que est mens & animus. De scdo idem dicit. Q enti vel animo nihil dignius est ad querendū nec dulcius ad inueniendum: qz q solam mentē supeminet qđ est deus. Scdo excellit eaz in nobilitate. qz ad illam scz actiuā & rudes & rustici mittuntur: ad istam vero scz ꝓmplatiuā vitā soli nobiles spūs inuitantur. nā rusticani intellectus a ꝓmplatione ꝓhibentur. quibus dicitur Eccle. iij. Altioꝛa te ne quesieris & fortioꝛa te ne scrutatus fueris: sed que ꝑcepit tibi deus illa cogita semp: non enim necessarium tibi est ea que absconditā sunt videre oculis tuis. qz sicut dicitur prouer. xxv. Qui scrutator est maiestatis opprimetur a gloria. ad quā tamen gloriā nobiles spirituales & subtiles dulciter inuitant: cū eis dicit in ps. Vacate & videte quoniā ego sum deus Nos diuersos spūs ordinat apls. i. Corin. vi. cū nobilibus spiritibus dicit. Indigni estis qui de minimis iudicetis. rusticanos spūs mittens ad actiuā: cū ibidem subiūgit. Cōtemptibiles qui sunt in ecclesia: illos constituite ad iudicandū. quod exponēs gre. dicit Qui nullis magnoꝛ donoꝛ virtutibus polleant: ipi in terrenis negocijs occupētur. qui aūt spūalibus bonis ditati sunt: ꝓfecto non debent terrenis negocijs implicari: vt duz non cogunt ad inferioꝛa: melius valeant superioꝛibus deseruire. qđ adhuc declarat gre. ꝑ exemplū dicens. Sancta ecclesia sic cōsistit in vnitate fideliū sicut coꝛpus nostruz in compage membroꝛum. Alia nanqz sunt mēbra in coꝛpe que luci deseruiūt. alia que a terre tactu minime diuiduntur. Oculus quippe luci intēdit: & ne cecari valeat a puluere custoditur. Pes vero tunc recte suuz officium peragit cum terre puluerem non refugit: qui tamen coꝛporis membra vicissim sua officia sibi impartiendo copulantur. vt pes oculis currat & oculus pedi prospiciat. Sicut igit oculus clarioꝛ & purioꝛ est pede sic ꝓmplatio que est actus oculi interioris clarioꝛ & preciosioꝛ ē qlibet actione exteriori Tertio contemplatiua excellit actiuā in vtilitate quā nobis insinuat salomon prouerbij. dicens. Melioꝛ est acquisitio eius negociatione auri & argēti primi & purissimi fructus eius preciosioꝛ est cunctis opibus et oīa que desiderantur huic nō valent cōparari longitudo dierū &c. Hinc dñs pretulit marie exercitiū dicens eam ꝓtem optimam elegisse. ꝓpter quod dicit Gre. Contemplatiua vita maioꝛ est merito qz actiua. quia hec in vsu presentis vite laborat. illa vero saporē intimo per suspensionem cordis venturā requiem iam degustat. Ad quem gustum in hac vita & sanctitatem in futuro nos perducat &c.

XXIIII. De purificatiōe ꝟginis glose.

Sermo

Dostquã cõpleti sunt dies purgatiõis Marie Luce.ij. Dicit Gre. Verba sancti eloquij sic sunt intelligẽda: vt in veritate credant facta: & tñ p significationez nobis aliqd insinuent moraliter faciendũ In verbis g̃ ꝓpositis cũ sequẽtibꝫ tria possum⁹ intelligere de virgine & ei⁹ filio facta. q̃ moraliter intellecta in nobis sunt siliter faciendа: scz virginis mris purgationẽ. luminuz portationẽ dei in templo pñtationez. Primũ intelligiť in hoc qđ dicit. Postqz cõpleti sũt dies purgatõis marie Scõm hoc qđ subiũgitur. tulerunt illũ scz iesum qui de se dicit. Ego sum lux mũdi. Tertiũ cum ꝺcluditur. Ut sisterent eũ dño. Unde ꝓpter hec tria festũ istud tria habet noia. Nam ꝓpter virginis mris emũdationẽ. vocatur festum purificatiõis. ꝓpter portationẽ filij. vocatur festũ luminis siue lumiatiõis. ꝓpter dei in templo pñtationem in plerisqz calendarijs scribiť festũ ypapanti: qđ interpretať festuz pñtationis. Et notandũ q̃ his tribus in virgine & filio ei⁹ gestis triplicẽ hodie in ecclesia reuerentiã exhibem⁹. Maz ꝓpter virginis purificationẽ hodie agim⁹ ꝓcessionẽ. ꝓpter filij portationẽ celebrã⁹ lũinũ baiolationẽ. ꝓpť dei in tẽplo pñtationẽ religiosi hodie accedũt ad cõmunionẽ. Hec ergo ꝑm hystoriã breuiter tacta & veraciter facta ad laudẽ virginis & filij sufficiant applicantes eadem tria ad edificationẽ moꝝ nostroꝝ. q̃ in eisdem ad vite ei⁹ que nũc est ꝓtingimus perfectionẽ & ad supremã in celo ꝓueniemus glorificationẽ. Predicta autez tria tali ordine ꝓsequmur. dicentes ꝓmo de ꝓscientie nře purgatiõe. scdo de illuminatione. tertio de dei in tẽplo cordis nři pñtatiõe De primo sit ꝓim⁹ ꝑm⁹. de scdo scdus. de tertio tertius. Primus ꝓtinet ad incipientes. scdus ad ꝓficientes. tertius ad perfectos Primo g̃ ad puritatẽ in nobis ꝓstruendaz ante omnia valet & necessaria est pcõz purgatio q̃ tribꝫ exercitijs ꝓficitur: ꝓ que omnium peccatoꝝ ꝓsequimur ꝓfectissimã remissionem: vicz estimatiõe. emendatione & supplicatione. Primuz g̃ opus nře purgatiõis consistit in estimatiõe. per quã ingredientes sinũ ꝓscientie & statuentes nos ante nos. cõtra nosmetipos iudiciũ instauremus. quod scz iudiciuz docet nos gre. ordinare dicens. Debet vnusquisqz mens cãs suas apud dñm & causas dñi ꝓtra se solicitatiõe & inquisitione discutere. debet caute pensare que ab eo bona percepit: & que mala bonis illi⁹ peruerse viuẽdo responderit. qđ electi quotidie facere omnino nõ cessant dicente salomone Cogitatio iustoꝝ iudicia. Accedũt enim ad secretariũ iudicis intra sinũ cordis & ꝓsiderant ibi q̃ districte qñq̃ feriat: qui hic diu patienter expectat. ibi conscientia accusat. ratio iudicat. timor ligat. dolor excruciat. qđ iudiciũ eo certius punit quo interius seuit. Unusquisqz em̃ cũ causam hui⁹ examinis ꝓtra se aggredi ceperit. ipe est actor qui exhibet. ipe reus qui exhibeť. Actor inquantũ penitens. reus inquantũ peccator: & sic ipe qui est semetipm insequiť qui fuit Nemo enim sufficienter estimare poterit q̃nta mala per singula momenta cõmittimus. q̃ sicut non sentimus q̃ntũ crescant membra. pficiat corpus. mutať species. nigredo capilloꝝ ꝙalbescit in canis. hec quippe omnia nescientibꝫ nobis agũtur in nobis. ita mens nostra ꝓ momenta viuendi ipo curatũ vsu a semetipso ꝓmutatur & nõ agnoscimus nisi vigilãti studio in interiora residentes. pfectus nostros quotidie defectusqz pensem⁹. Excitati g̃ tot vocibus ꝓceptoꝝ adiuti tot exemplaribus sanctoꝝ ad occulta nostra tedeamus discutiamusqz oñe qđ agimus. & quicquid in nobis diuine rectitudinis regulaz offendit accusemus magnũqz estimemus. Nos itaqz per beatũ Gre. instructi: instauremus intra nos contra nosmetipos iudicium veritatis ponderantes: & sine dissimulatione estimantes singula & oñia peccata que cõmisimus in numero pondere & mensura. hoc est quot qualia. quanta mala cõmisimus. quẽ in eis offendimus. quia deum. quãta mala ex eis incurrimus & q̃z profunde ex hoc viluimus hoc tamdiu continuantes quousqz nõ soluz ex iudicio rationis sed ex intima cordis affectione peccata nostra maxima reputem⁹: ex profundo cordis clamantes in celum illud

Diere.xvi. Ve mihi mater mea.vt quid genuisti me virū rixe ⁊ cē lu.xv Pater peccaui ī celum ⁊ coram te vsq; fac me sicut vnuz de mercenñ.⁊c.ac si dicat Quia ex feditate peccatoꝝ degener facti.dignitatē filiationis male viuēdo pdidi.rogo vt ponas me in extremū statū ꝯnoꝝ vt sic saltē sim de nūero tuorū. ¶ Ad hanc pfundā estimatiōez inducere nos voluit dñs cū dixit Jere.ij. Trāsite ad insulas ⁊ psiderate vel xmēter ⁊ videte.si factū est huiuscemōi: si mutauit gens deos suos ⁊ certe ipi nō sunt dij. Populus vero meꝰ mutauit glām suā in ydolū. obstupescite celi sup hoc ⁊ porte celi desolamini vehemēter. Hec aūt estimatio in triplici dāna exerceaī.s.in dei offensiōe.damnoꝝ nōꝝ cumulatiōe ⁊ nīa vilifactiōe. Primo dico exerceatur estiatio in dei offensiōe: ponderantes q̄z maximuz sit p vilib; pctis offendere deū nostrū.nā si oīa alia mala ex pctis nostris incurrim⁹:essent dissimilanda.hoc solū sup oīa mala pessimū vicz q̄ deū prēz nostrū:bñfactorē nostꝝ offendim⁹ cōuincit nos pessime egisse ⁊ pcta maxīa commisisse de quo est iā supdicta autoritas Jere. Hoc iudiciū cū estimatiōe bern.tranſfiguravit in se dicens. Deꝰ se prēm mihi exhibuit:sed nō ego me illi vicissim in filiū:q̄ nam fronte attollo iam oculos ad vultū patris tam boni tam malus filiꝰ? pudet tanto patri virū se degenerē.eritus aq̄tū deducite oculi mei.operiat confusio faciē meā.vultū meū pudor suffundat. Prochpudor:quē fructū habui tunc in quib; nūc erubesco? Quid caduca vana ⁊ pene nulla:quoꝝ finis mors est.infelix ⁊ insanus pferre non erubui eterni patri amori piter ⁊ honori.confusor audire:sed ⁊ si pater nō esset obtueret me bñficijs.instaurat aduersuz me testes:vt alia innumera taceam huiꝰ corpis victū ⁊ vsum tpis huius sed super oīa hec sanguinez dilecti filij sui clamantē de terra pudet ingratitudīs quā q̄z ad confusionis cumulū arguat etiā reddidisse mala pro bonis ⁊ odiū pro dilectione q: quāto de illo benignius tanto de me indignius sentire cogor. Hec sancta disceptatio ⁊ deuota vtriusq; pris allegatio: conuincit nos peccata nostra maxima estimare: ⁊ hoc est qđ dicit Gre.in sententia sup posita vbi ait:q̄ in deuota estimatione debem⁹ causas nostras apud deū ⁊ causas dei pctra nos solicite estimare.q: quāto maiora bona a deo accipimus: tanto nīa mala q̄ in eū cōmittimus erūt sine dubio grauiora. Si quis de numero stultoꝝ dicat: Ego non capio hoc verbū.quō peccata mea:nec multa nec maxima possim tam grauiter estimare? Ad qđ non ego sed bern.rīdet dicens. Qui pfecte examinando seipm intelligit: suo peccato nulliꝰ pctm par estimat.qđ nō intelligit sicut suū. Vñ qđ de nobis vidim⁹? hoc veraciter testamur:sed de alijs nihil scimus.q̄ si vidimus ab aliquib; homicidia.nescimus rīi si cōpuncti sint veniā cōsecuti. Quō ergo tu o frater leue audes dicere in quo offenditur pus.hinc iterū dicit. Si tu ipa leuia estimas:ideo est:q: nec deum magnū nec damna magna q̄ ex peccato incurris pspicias nec attendis ac si apertis oculis cognoscerēs.q̄ ad iracundiā puocasti eum qui respicit terram ⁊ facit eā tremere.tangit montes ⁊ fumigant.peccata in euz cōmissa nec pua nec leuia reputares. Secōo estimāda sunt damna q̄ ex peccatis incurrim⁹ que sunt similiter infinita. Nam regnū celoruz perdidim⁹.infernū meruim⁹.diuitijs honoribus ⁊ vita nos priuauimus.⁊ vt breuiter pcludam⁹.oīe qđ sortit rationē mali incurrimus ex peccatis:⁊ omne quod sortitur rationē boni amm̄simus que si omnia magna imo maxima sunt.iudicemus illud maximum ex quo nobis mala hec omnia puenerunt:quod est quodlibet peccatuz mortale.hinc psalmista iustus estimator rerum vocat omne peccatum mortale maximū dicens. Si mei non fuerint dominati vsq;:⁊ emundabor a delicto maxio scilicet peccato mortali. Quod ideo maximum dicitur:q: infert omne malum ⁊ maximis bonis priuat. Tertio estimandum est q̄z viles ⁊ abominabiles ex peccato facti sumus.nam q̄z diu sumus sine peccato mortali: digniores sumus oībus inferioribus creaturis:sed post q̄z iugo peccati ceruicē dedim⁹ eis oīb; viliores sum⁹.de pctoribus enim dicit Sap.xv Luto vilior est vita eius.⁊ in ps. Homo cū

in horore esset nō intellexit ꝛc̄. hinc est q̄ de adam post peccatū dixit omnis creatura. Ecce adam q̄si vnus ex nobis factꝰ est. ¶ Postq̄ aūt his tribus modis deuotionē nostrā exasperauerimus vt nō solū ex iudicio rōnis sed ex affectu deuotōis peccata nīa maxima estimemus: tanto horore ꝛ tremore cōcutimur: vt sine omī dilatiōe ad emendatiōem penitētie recurramus clamātes in celū atq̄ dicentes illud Math. xviij. ¶ Patientiā habe in me ꝛ oīa reddam tibi. ¶ Secūdo ergo dicēdū est de peccatoꝝ emēdatione: que si efficaciter emēdare cupim⁹ et ad pfectam pscientiam emundare: oportet nos in oibus locis in quib⁹ peccauim⁹ peccata exhaurire: ꝛ oīa loca q̄ peccatis nīis fedauimus emūdare. In triplici aūt loco peccauimus: sc̄z in corde in ore ꝛ in actione. ideo necesse est vt triplici scoba loca eadē emundemus. Nam peccata cordis p̄ contritionē oris p̄ confessionē. actionis per satisfactionē lege opposita emendem⁹. q̄d tam figura q̄z scriptura facere docemur. Haz de figura dicitur Hester. Oīa loca in quib⁹ ante letari psueuerant crimū laceratione cōpleuerūt hinc est q̄ filij israel victores madianitaꝝ in vltionē peccatoꝝ oīa ornamenta p̄ que filie moab ꝛ madian allexerant eos ad peccādum in donarijs dño obtulerūt. sic penitentes veri victores peccatorū: in semetipis oīa que eos ad peccandū allexerant deo offerūt pro emenda. hoc idē ostendit etiā in scriptura. dicit em̄ Gre. sup illo Math. iij. Facite dignos fructꝰ penitentie. Dignos penitētie fructus facit. qui oīa deo in sacrificium offert. per que eū in culpa se meminit offendisse. Et illa egregia peccatrix de q̄ di. Gre. oīa que sibi turpiter exhibuerat. hec iaz deo laudabiliter offerebat. Oculis terrena pcupierat: sed hos iam p̄ penitentiam cōterens flebat. capillos ad cōpositionē vultus exhibuerat: sed iam capillis lacrimas tergebat. ore supba dixerat: sed pedes dñi osculans hoc in redemptoris sui vestigia figebat. quot ergo in se habuit oblectamenta. tot de se exhibuit holocausta. cōuenit ad virtutū numerum criminū magnitudo vt totū fuiret deo in penitentia quicquid ex se deū cōtempserat in culpa. qz ergo hanc peccatricē magdalenā vicz imitati sumus peccādo. imitemur etiā eam in penitendo. q̄d si facere decreuerimus. ¶ Sciendū q̄ primā radicez pctoꝝ in corde posuim⁹ p̄ consensum. iō ibi dem etiā primū remediū cōtritionē sc̄z opponamus: gemētes ꝛ flentes ꝛ in pfundo cordis dolentes: ꝛ tamdiu hoc pmanuātes quousq̄z p̄ remissionis grām peccata oīa pterāntur. Ad hanc pritionē monemur p̄ hiere. ij. Oreñ. Deduc q̄si torrentē lacrimas die ac nocte ꝛ nō des requiē tibi. ꝛ iterū. vi. Luctū vnigeniti fac tibi planctū amarū. Quare? Quia sacrificiū deo spūs pribulatus ꝛ cor cōtri. ꝛ hu. deus nō despicit: tā intimo affectu hoc agentes vt dicere possim⁹ illud Jere. xxiij. Contritū est cor meū in medio mei. cōtremuerūt oīa ossa mea. In hac contritione ꝛ luctu tamdiu pseuerantes quousq̄z deus miserī nīi dicat nobis illud. iij. Reg. Audiui orōem tuā vidi lacrimā tuā: ꝛ ecce sanaui te. Secūdo ad pfessionē est ꝓceden dum: vt qui p̄ os vana ꝛ scurrilia loquēdo peccauimus: p̄ oris pfessionez illa fideliter emendemus. q̄d facere iubemur Ecclesiastici vbi dicit. Cū timore ꝛ tremore pfitemini illi. Item puer. xviij. Qui abscondit scelera sua nō dirigetur: qui aūt ea confessus fuerit misericordiā consequet. nam fidelē ꝛ sincerā pfessionē multū cōmendat gre. dicens Vitentur alij virtutes sanctoꝝ: ego nō minus miror hūilem pfessionem pctoꝝ. Scio em̄ q̄ p̄ infirmitatis verecundiaz grauioris solet esse certaminis cōmissa sincera ꝓdere: q̄z nō admissa vitare. ¶ Tertio dicendum est de opis satisfactione: que si tempꝰris opportunitas accesserit omīno est necessaria ad p̄dicta: qz nec cordis pritio nec oris pfessio sufficiūt nisi satisfactio adiūgat. Licet em̄ culpa in cordis pritiōe a deo liberaliter sit dimissa. debitū tñ pene si tps aderit exigit p̄ satisfactionē. q̄d apte nobis innuitur in dauid post pfessionē qua dixit. Peccaui dño: ꝛ post remissionē qua dixit nathan ad dauid. Transtulit dominus peccatū tuum non morieris. Post hec tamen suscepit infflictionem pene cum prophēta subiunxit. Verum tamen quoniā blasphemare fecisti

inimicos nomen dñi: ꝓpter hoc filiꝰ qui natus est morte morietur. Ex quo patet ꝙ post remissionē culpe pena nihilominus est infligenda. Hinc Job. Terebat omnia opa mea. sciens quia nō parceres delinquenti. quod exponens Greg. dicit. Delinquenti nequaq̄ parcitur: quia delictū deus sine vltione non deserit. Aut enim ipe homo recte in se penitēs punit. aut hoc deus cū homine vindicans percutit: et subiūgit. Sic nos salutis vnda post culpam primi parentis absoluimur: tamen reatum eiusdem culpe diluentes absoluti adhuc carnaliter obimus. Sic patet ꝙ satisfactio sit necessaria predictis duobus que etiam dimissis peccatis necessario adiūgetur. Nam si ipam non adiūgimus: conuincimur et hoc prioa duo efficaciter nō fecisse. qui enim vere penitet a satisfactione se nullatenus poterit continere. Ad efficacem autē et fortissimā satisfactionē tria requiruntur: scz cōmensuratio. contrarij exhibitio. offensaruz remissio. Primo requiritur satisfactionis ad culpaz cōmensuratio. vt si multū peccauimus multuz emendemus. si magis: magis. si maxime: maxime. quod facere monemur deutero. xxv. Pro mensura peccati erit modus plagarū. Item Apoca. xviij. Quantū glorificauit se et in delicijs fuit: tantū date ei de tormentis. hinc Gre. super illo verbo. dignos penitētie facite fructꝰ dicit. In his verbis vnusquisq̄ conscientia conuenitur: vt tanto bonoꝝ operū lucra querat per penitentiā: quanto sibi grauioa damna intulit ꝙ culpam. et tanto sibi debet licita abscindere: quāto se meminit illicita perpetrasse. imitantes dauid. qui post illicita adulteriū et homicidiū bibere noluit licitū haustum aque. Scdo ad efficacem satisfactionem requiritur contrarioꝝ exercitatio. vt in quocunq̄ genere malorū peccauimus in eiusdem generis cōtrario fortissime emendemus. vim nobis facientes ꝓtra vim. consuetudinē contra consuetudinē. necessitatez contra necessitatem. affectū contra affectuz donec plenam mereamur accipere delectationem ꝓtra delectationē: vt tandem aliquando adiuuante gratia plus delectemur in exercitio virtutū et bonoꝝ operum q̄ prius in oblectationibus viciorū. in quo exercitio in principio magno opus est certamine. qz cū contra veterem consuetudinē viciorū noua lege virtutum contendimus: quasi cōtra decliuum fluminis conamur: et quantumlibet modicū ab intentione conandi remittimus animū: relabimur in prioa. dicit em̄ bernardꝰ pestes viciorū vsq̄ in vltimā solicitudinem solitariū psequūtur. et nisi priuaci studio et prudenti opera expurgata fuerint. cōsuetudo leniri potest: vinci vix potest. et quo modocunq̄ se componat animus hęret et in quauis solitudine secretum vel silentiū cordis esse non patitur. Ideo sicut prediximus in oppositis virtutibus contra viciorū consuetudinem viriliter accingamur. vt si peccauimus ꝙ superbiam emendemus per humilitatez. si in luxuria ꝙ castitatem. si in fraterno odio per caritatem lege contraria nostram satisfactionem dño offeramus. Secundo ad sufficientem satisfactionē requiritur offensaruz remissio que sola sufficit si ꝙ recte agitur. Ad hoc enim deus fortissimis promissionibus se constrinxit. vt omnē offensam condonet liberaliter si nos amore sui ex corde pleno nostris offensoribꝰ ignoscam? quod facere monemur Eccle. xxviij. Relinque proximo tuo nocenti te: et tūc deprecanti tibi peccata soluentur. quod qui non fecerit frustra pro offensis dei preces multiplicat: quia pro inconueniens habetur quod ibi dem dicitur. In hominē similem sibi nō habet misericordiam: et ꝙ peccatis suis deprecabitur? Ad qđ adhuc expressius monemur Math. vi. Si dimiseritis hoibus peccata eorum: dimittet vobis pater celestis peccata vestra. qđ si nō dimiseritis &c. Qđ q̄ necessariū sit expresse innuitur in orōe dñica. vbi docemur orare vt nō aliter nobis dimittantur nisi sicut nos dimittimus: quod adhuc inculcare nobis voluit dñs tanq̄ summe necessarium cum dicebat. Cū stabitis ad orandū. dimittite si quid habetis aduersus aliquē vt est pē vē &c. qđ si nō fecerim? dicit nobis eccle. Ne labores. nō ei proficiet ad obtentū vt qđ petitis ꝓpetrem. Tertio ad plenā pcōꝝ purgatōez ꝓ ꝓdicta duo. s. estiatiōez et emendatiōez necio adiūgit

supplicatio. dicit enim Bern. Quid pdest penitere de culpa ⁊ non de venia supplicare Illa enī supplicatio est efficacissima vbi homo in se punit fortiter qđ deliqt ⁊ nihilominus deo supplicat humiliter ac si nihil puniat in seipo. Ad efficacem aūt supplicationē cū deus misericorditer se inclinet tria debemus pgregare: scz diuine misericordie inspectionem. nostre miserie denudationē: ⁊ in id qđ petitur deotā attentionez. que tria collecta inuenimus in vna deotissima supplicatione Dañ. ix. Ibi enim deo sic supplicat. Nobis dñe confusio faciei. tibi aūt dño deo nostro misericordia ⁊ ppiciatio. qz recessimus a te ⁊ nō audiuimus vocē tuam. Nam in eo quod dicit. nobis dñe cē. tangit nostre miserie denudationē. in eo aūt qđ adiungit. tibi dño deo cē. tangit diuine misericordie inspectionem. in eo vero qđ cōcludit: qz recessim⁹ cē. insinuat deotā attentionē. Hec eadez tria dicit Bern. habenda in qualibet deota supplicatione dicens. Tria videnť mihi necessaria quib⁹ orationis intētio est firmiter astringenda. Considerare nāq debet is qui orat quid petat. ipm quē petit. seipm qui petit. In eo aūtē qđ petit duo ꝑsideranda sūt vt si fm deū sit quod postulat: ⁊ si hoc ipum in sūmo desiderio habeat. Similiter in ipo quē petit deū scz duo debet attendere. videlicet bonitatē ⁊ maiestatem. Bonitatez qua vult nobis oīe bonū. maiestatem qua pōt dare oīe quod petit. Similiter in seipo q petit duo ꝑsiderentur. vt p suis meritis nihil se acceptū pute: ⁊ de dei misericordia fiducialiter sperer. quicquid orauerit se acceptū. Ipe enī spūssanctus qui dat vt taliter postulem⁹: in cordib⁹ nostris faciēs nos fiducialiter postulare: ⁊ interpellans pro nobis gemitib⁹ inenarrabilib⁹ vt ait apls. deum inclinat in corde suo: ad exaudiendum misericorditer. vñ Bern. Sicut spūssanct⁹ in nobis interpellat p nobis: ita in patre delicta donat cū patre cē. Hec ergo tria. s. estimatio. emēdatio ⁊ supplicatio taliter vt dictum est instaurata: remissionez impetrant omniū peccatorū q̄ntūcunq multorū pariter ⁊ maxime eū. et quibus dñs sufficienter placatus dicet nobis illud Esa. xl. Dimissa est iniq̄tas illi⁹. suscepit de manu dñi duplicia ꝑ oīb⁹ pctis suis. q̄ duplicia sūt. remissionis pfectissima gra ⁊ dei plenissima amicicia. que duo nobis impetret dulcissimus aduocatus noster iesus christus cē.

XXV. De eodem fmo scdus.

Venite ambulemus in lumine dei nostri esa. ij. Dicit Bern. Nostra desideria in tribus maxime constituta videntur: scilicet in eo quod decet. quod expedit et qđ delectat. hec sunt que concupiscimus nō cēt quidem omnia: sed alius magis hoc: alius magis illud. Alius enim sic deditus est voluptati que delectat. vt nec qđ decet. i. honorem reputet. nec quod expedit id est vtile curet. Alius autem questui intendens: ⁊ honestum dissimulat ⁊ iocundum. Alius autē ⁊ voluptatis ⁊ vtilitatis negligentior solū vt maxime sectatur honorem. nec reprehensibile desideriū horū: sed si ibi quererent vbi veraciter inuenirentur. Hec enim vbi vere sūt ibi omnia vnum sunt. Paz in mundo isto sensibili: nec vnum sunt nec vera sunt. in lumine autē diuino quod nunc in manib⁹ est vere sunt ⁊ vnum sunt. Ipsum enim ē vtile honestum ⁊ iocundum decet expedit ⁊ delectat. quod adhuc vsitatius potest dici. In diuino lumīe sunt diuitie honor⁹ ⁊ voluptas Expedito ergo vno fmone pertinēte ad primum nomen huius festi. qui ꝑprie respicit incipientes. Nunc ordo postulat vt dicam⁹ de illuminatione pertinente ad proficientes ⁊ patet ordo. Dicit enim Bern. q̄ purgato oculo interiori statim adest lux cui firmiter adhērere cupiens: sed corpore pressus nō prevalens ad seipm nolens dolenscz resilit.

Ut ergo hoc lumen diuinum quātum possibile est in hac vita mortali apprehendere valeamus: tria sunt necessaria que in verbo proposito designantur: scilicet secularium actionum alienatio. bonorum operum multiplicatio ⁊ diuini luminis infusio ꝑmum ibi. Venite. secundū ibi. ambulemus. tertiū ibi. in lumine dei nostri. q̄ tria hoc intendunt: vt a mūdo recedam⁹. in bonis op⁹ ꝑficiam⁹. diuinū lumē suscipiā⁹.

Primo a mundo recedamus: nō passibus corporis: sed magis affectibus mentis. Si eñ vt in priori ꝓmone patuit purgati sum? a peccatis: nisi a mūdo. i. ab his que in mundo sunt recedam?. quid ꝓderit purgatio nostra. Erit sine dubio recidiuāti ꝙ tacenti de cetero. nā vt dicit Eccle. xxj. Qui tetigerit picem inquinabit ab ea. Ibidē. xxxiij. Qui baptisatur a mortuo & iterꝝ tangit eum. quid prodest illius lotio? vñ quotiens mūdi vilescitas mentē pulsat. tñ deamus ei id cañv. Laui pedes meos. quō iteruꝝ inquinabo eos? dicit eñ bern. Si dixerit mihi dñs iesus in spiritu. dimittunt tibi peccata tua: et ego peccare nō desidero. quid ꝓderit? vt ad ꝓpria verba ꝓposita exponamus dicit nobis deus. Remite a mūdo. i. ab omnib occasionibus eoꝝ que sunt mundi. q̄ sunt ꝑdicta tria vtile. honestū & iocundū. ad que nāturaliter desideria sunt naturaliter inclinata. Quare ab illis reuocamur? qz sunt in mūdo fallaciter apparentia. in scientia veraciter existentia. in celo feliciter ꝓmanētia. Utile eñ. i. diuine mundi decipit honestū. i. honor in mūdo interficit. iocundū. i. voluptas inficit. & iōo iubet nos de? ab omnib occasionibus illorum longe recedere: ne iam dudū purgati eorum infectionibo iterū inquietemur. Notabiliter aūt dicit. venite in scōa ꝑsona & ambulemus in prima: ꝓnumerans se nobis: qz nobiscum nō peccat: sed nobiscū bona operatur. ¶ Scōo dicit nobis de? ambulemꝰ. hoc est in bonis opibus ꝓficiamus. nam vt ait Bern. Ambulare ꝓficere est: vt ꝑdicta tria scz qō decet expedit & delectat que in mūdo sunt fallaciter apparēna. & ideo fugienda. in scientia nāturali vbi sunt veraciter existentia: & ideo appetenda. fugientes ꝙ vmbrā ꝑdictorū trium: scz qō expedit. qō decet. qō delectat ꝓm qō in mundo sunt: seqmur veritatē. & ea dem tria in scientia nāturali cōportemus. Nā qō expedit ꝓsistit in bonis opibus. qō decet in virtutibo. qō delectat in sanctis affectibo. & ꝙnto plus de his tribus in cōscientia acquirimus: tanto veri? priora tria scz qō expedit quod decet. qō delectat possidem?. de eo nāturaliter ꝙ de veris diuitijs dicit gre. Diuine mētis sunt bona opa. que in omne temp? & in omnia secula expediūt acquirentibus ea. De eo vero qō decet: quod alio nomine verus honor est dicit iterꝝ gre. Sicut men veri honoris q̄ritis ad celeste regnum tendite. verus eñ honor virtutibo decoratur. De eo aūt qō delectat dicit ps. Renuit consolari aīa mea. & delectatus sum. super quo dicit Gre. Si a carne quodlibet qō delectat abscindimus. mox intus in xp̄o quod delectat inuenimus. vñ bern. Absit absit vt intus in spiritu nō inueniam? sup̄ modum maiores delectationes: ꝙ in q̄libet carnis fedidate. In his ꝙ tribus cū dño ambulem? in spiritu & in infinitū ea verius abundantius & salubrius intus ꝙ in quibuslibet exterioribus inuenimus. vñ de gaudio quod ex isto? perceptione concipimus. dicit Bern. Gaudia nostra non perdimus: sed mutamus de corpore in spiritum. de sensibo in cōsciennam vbi verius & purius conseruam?. In his ergo duobo verbis scz venite et ambulemus: nostra consistit ꝓfectio. nam ꝑ primum a malo reuocamur. ꝑ scōm ad bonuꝝ horamur. & ē simile huic ps. Declina a malo & fac bonum. et Esa. Quiescite agere peruerse. discite benefacere. & matth. Sint lumbi vestri precincti. & lucerne ardētes in manibus vestris. ¶ Tertio monemur vt diuinū lumen suscipiamus cū dicit. In lumine dei nostri quod a priori nostro ꝓmone numerando est scōum membum: sed in hoc sermone pro membro tertio computat. De quo lumine tria dicantur per ordinē. s. de luminis distinctione. declaratione & progressione. De primo sciendū est ꝙ triplex est lumen: scilicet naturalis intelligentie. literalis scientie & spiritualis influentie. Primum non sufficit. scōm non afficit. tertiū proficit. Primum dico lumē naturalis intelligentie non sufficit. quia quantumcūq̄ quis splendeat lumine naturalis intelligētie: sepe tamen fallitur in iudicijs suis. dicens bonum malum & malum bonum. vnde nathan interrogatus a dauid de edificatione templi. dixit ex lumine naturalis intelligentie. Omnia que habes in corde tuo fac. domin? eñ tecū est. & ideo fefellit eū in sua intelligentia. Lu. xxj. Vide ne lumen qō

in te est tenebre sint. Hoc tñ lumen naturalis intelligētie cū ad bonū ꝓuertitur multū adiuuat. vñ Bern. Si quis callet ingenio. si viget arte. si ꝓeminet intellectu. instrumenta sunt hec tam vicioꝝ qꝫ virtutū. Nō ergo refugiat vti eo in bono: quo ꝛ in malo potest vti. qz hoc ꝓmiū opus virtutis est. Scōm lumē literalis sciētie p literaꝝ studium acquirit. de quo dicit Sap. vij. Diligite lumē sapientie. Hoc lumē si spūali lumini ꝓiunctū fuerit optime cōueniūt. si aūt sine illo habet semp nocet dicente aplo. Scientia inflat. qđ per simile oñdit Bern. dicēs Licet bonos ꝓfert esse cibos: tu tñ in lumen do modū ꝛ ordinē nō obseruans reddis tibi plane nō bonos. ꝛ subiūgit. qđ dico de cibis dico de sciētijs. nā deus nō ꝓbat multa scientē si modū nescierit. Deus em̄ fructum scientie: nō in scientia sed in modo cōstituit. vñ aplus. Qui se putat aliquid scire ꝛ nondū scit. quō oporteat eū scire. huius vana est scientia. Utrūqz ergo lumē tam naturalis intelligentie qꝫ literalis sciētie sine spū ali semp nocet habenti. vñ iob. Lux impiorū extinguet. Impij em̄ sunt qui ad laudem dei ꝓpriā salutē hec duo lumina in rectū non ordinant vt per ipa que ad hoc data sunt tertiū consequant. Tertiū lumē qđ solum sufficit ꝛ ꝓficit in oēm salutē: est diuina influentia: q nō est aliud nisi interna deuotio hōis: affectū inflāmans ad deū quaz post purgationē infundit de⁹ anime cauteꝝ solicite ambulanti. De q lumine potest sumi illud Esa. vi. Surge illumināre hierusalem qz venit lumē tuū. Qđ aūt hec deuotō lumen veraciter debeat appellari docet ꝛ dicit Bern. Cū in his sez purgationibꝰ diu exercitatus fueris. pete nbi dare lumē deuotionis. De hoc lumine ꝓfs est intēto abiectis aliis: qz illud lumē deuotiōis anime deum querēti infundit post predicta. Sic ergo visum est de hoꝝ trium luminū distinctione.

¶ Scdo dicendū est de huius tertij luminis declaratione. de quo sciendum q hoc lumen deuotiōis ex noua dilectione afficiēte animā infundit. qđ taliter declarat. Cuz enim inter deū ꝛ animā non cadat mediuz nisi solū peccatū dicente Esa. lix. Iniquitates vestre diuiserūt inter vos ꝛ deū: ꝛ peccata vestra absconderūt faciem suā a vobis. q cum p exercitia prius habita sez depurgationē de medio sunt sublata. statim amoꝝ dei tanꝫ calor ab igne. radius a sole pertingit ad animā. ex cui⁹ cōtactu incipit ꝛ ipa incalescere ꝛ viceuersa deū diligere vehemēter. Deus enim cū ex sublato peccato sit ꝓsens radio sue caritatis tangit animā ꝛ statim afficitur ad amandū. ꝛ hoc est qđ dicit Bern. Amoꝝ dei amorē anime parit ꝛ ꝓuenit. Sicut igitur sol radiū suū super rem obiectam projcit ꝛ p modū reflexionis de re obiecta calor ꝓtra solem reuertit. sic de⁹ caritas calorem sue dilectionis sup animā projcit: et de ania ad deum redit: vt sic dilecta deū rediligat a quo misericorditer est ꝓuēta. Cur aūt hec deuotio nomīe luminis designetur? rano in euidenti est. hoc aūt fit ꝓpter similitudinē vtrobiqz repertam. Sicut em̄ lumē habet ardorē. splendorē ꝛ dulcorem. sic ista deuotio habet ardorē dilectiōis. splendorē cognitiōis. dulcorē consolatiōis. Qđ aūt lumen ardorē ꝛ splendorē habeat ꝓbatiōe nō indiget. qz ptz ad sensum. de dulcore aūt dicitur Eccle. xi. Dulce lumē ꝛ delectabile est oculis videre solem. Hinc est q difficulter a lumine oculos vertimus sed visum in lumine figim⁹ etiā renitentes. Quō aūtē predicta tria surgant in ania sic oñditur. Illaz in illa deuotiōe ania sancta sentit se remissionem peccatorū misericorditer percepisse. ꝛ iō velit nolit ipa se ꝓtinere nō poterit nisi diligat. in dulcorē flagrans ꝛ desiderans aliquid posse facere in q eius beneficijs correspondeat: ꝛ nibil dignū inueniēs. dulce hēt flere dicēs in hoc dulci fletu. Quid retribuam dño. qui ardoꝝ q̄nto surgit velꝫ mētio. tanto splendoꝝ ꝓgnitiōis ampli⁹ cōualescit. vñ in hoc splendore sepe talia cognoscere et sentire incipit q ante infusaz grām sibi incognita extitērāt. vñ ps. In certa ꝛ occulta sapientia manifestasti mihi Esa. Ostendā tibi thesaurū secretoꝝ meoꝝ. Singulariter tamen in hac deuotione luceclarius cognoscit se petōꝝ indulgentiā recepisse. quā dei liberalitatem ex vna pte ꝓsiderās. ꝛ ex altera pte se nibil dignū posse agere. dicit cū bern.

Diligam te dñe pro dono tuo ⁊ ꝓ modulo tuo: minus quidē iuste sed plane non minus posse meo: qui ⁊ si q̄ntum debeo nō possum: non tñ possum plus q̄z possum. potero aūt plus cum plus donare dignaberis nunq̄z aūt prout dignus haberis. Habet etiam hec deuotio cū ardore ⁊ splendore. dulcorem ꝓsolationis. quā cōsolationez declarat nobis Bern. dicēs. Quid est ꝓsolatio? ⁊ respondet. gratia deuotiōis ⁊ suauissima delectatio boni ⁊ gustus sapiētie licet exiguus. quibꝰ interim benignꝰ dñs afflicta m refrigerat animā. Quid aūt sit ille gustꝰ subiungit dicēs. Gustus ille nihil aliud est q̄z irritamentū desiderij ⁊ incentiuū amoris vt fiat qđ scriptum est. Qui edunt me adhuc esuriūt. Tertio dicendū est de huiꝰ luminis ꝓgressione. De quo sciendū q̄ habet principiū mediū atq̄z finem. hoc est habet ingressum ꝓgressum ⁊ egressuz. Primo dico q̄ huiꝰ luminis principiū siue ingressus circa dei beneficia versatur. mediū vero eius siue ꝓgressus deo placere conat. finis vero siue egressus flagranti desiderio ꝓsumatur. Hec pcurrentes primo dicimus q̄ hec deuotio habet dei beneficia intueri. Mā ex ornata cōscientia ⁊ serenata. qz nō habet pro peccatis amplius solicitari: cōuertit se ad illud qđ proximū est ad manū. ⁊ hec sūt beneficia que accepit. Que cū incipit intueri cognoscit se quasi bñficijs obrutam. ⁊ tantum cumulū accepisse q̄ntum est spacū inter celum ⁊ terram: dicens ex deuota āmiratione ⁊ ex āmiranda deuotione illud. ij. Regū. vij. Quis ego sum dñe aut que domus mea. qz adduxisti me hucusq̄z: sed ⁊ hoc parum visum est in ꝓspectu tuo: nisi loqueris de domo etiā serui tui in longinquū. Et illud ps. Quid retribuam dño ⁊c. In hac deuotione stetit Aug⁹. cū dicit. Cum dei miserationes circa me actendo sic mihi videtur q̄ si phas est dicere: qđammodo nihil aliud agit deus nisi vt saluti mee prouideat: ⁊ ita eū totū pro me occupatum video quasi omniū oblitus mihi soli velit vacare. Ex horū ergo beneficiorū intuitu paulatim incipit dulcescere benefactor: ⁊ ideo mutat deuotio ⁊ proficit in affectū iterū nobiliorem.

Secō ergo itur ad mediū siue progressum huiꝰ deuotionis ⁊ ex medullis cordis per se dulcescit de⁹ ⁊ qui pr⁹ diligebat ꝓpter beneficia nūc sine omniū illoꝝ intuitu diligitur ꝓpter semetipm: ⁊ tō omnia sua obsequia deuotionē ⁊ affectū ad hoc solū ordinat vt placeat deo: nihil āplius desiderans aut requirens. Ex hac deuotiōe dixit ꝓphēta cuz dicebat. Quid em̄ mihi est in celo ⁊ a te quid volui sup terram. vsq̄z deus cordis mei ⁊ pars mea de⁹ in eternū. In hac deuotōe diu sistitur: ⁊ nescio si a quoq̄z viatore inter cōmuniter viuentes vlteri⁹ procedat. q̄ si vltra ꝓceditur itur in deuotionē iterū sanctiorem ꝓ Tertio ergo succedit finis siue egressus huius deuotiōis: quod nō est aliud nisi vehemens desideriū quo dei pñtiam desiderat tanq̄z sponsi dicens illud iob xxxi. Quis mihi det vt desideriū meū audiat omnipotēs. ac si dicat. Non surgo. non excitor. nō exeuntor de puluere. nō respiro in spem gratie donec ipe veniat ⁊ osculetur me osculo oris sui: ⁊ hoc desideriū interdum tam vehemēter proficit vt etiā ab hac flamma se compescere non possit. ⁊ hoc est q̄ dicit ps: Ignis ante ipm precedit ⁊c. De hoc ardore desiderij dicit Bern. exponendo ps. Oportet vt ardor desiderij preueniat omnē animaz ad quā ipe deus est venturus qui omnē cōsumat rubiginem viciorū: ⁊ sic preparet locuz dño: ⁊ tunc scit anima. quoniā iuxta est dominus cū se senserit illo igne succensaz. In hoc desiderio diu decoquit anima nō quecunq̄z bona dei desiderans sed ipsum deuz. quia expresse dicit Bern. Gustato aliquatenus in hoc desiderio q̄z dulcis est dominꝰ etiam cuz ad se reuertitur in cordis palato saporē retinet. q̄ fit vt iā solū ipm: nō ipius quecunq̄z bona desideret. Hunc ardorē cuz diu euaporando continuasset quouscq̄z anima ad omnē quadraturam fuerit preparata. ⁊ ad suscipiendum deū humiliata: ⁊ tunc veniet dilectus in ortum suum. de cuius exhibitione in sermone qui subiungitur est dicendum ipo adiuuante qui adiuuat in dulcedine sua pauperes suos ⁊c.

XXVI. De eodem ꝓmo tertius.

Adorna thalamum tuū syon: ⁊ suscipe regē christū. ¶ Dicit bern. Cum ecclesia sponsa xp̄i verba in scripturis diuinis alterat vel alternat fortior est illa cōpositio q̄ positio prima verborū: ⁊ fortassis tanto fortior q̄nto distat inter figurā ⁊ veritatem. inter lucē ⁊ vmbras inter membra ⁊ corp⁹. Nullus em̄ ꝓphetarū vel etiā apostolorū erubescit dici membrum ecclesie. Et si verba mēbri gratanter accipimus. cur nō magis verba ecclesie que est corpus. Nemo ergo me iudicet. nemo suggillet asserens me nō debere talia thēmata assumere: que in sacra scriptura hoc est in biblia minime reperiuntur. Sunt autē verba ꝓposita ipius ecclesie sponse dei. cui⁹ autoritas fortior est autoritate cuili⁹ bet mēbri sui. que sua autoritate verba biblie in verba ꝓposita altera uit. Quid est enim dicere. Adorna thalamum tuum sponse q̄ dicit Exo. xl. Lotos aqua indues sanctis vestib⁹. ⁊ qō Ruth. iij dicit. Lauare ⁊ induere cultioribus vestibus. ⁊ multa his similia que in sacris literis reperiunt. Hic nota autoritatē ecclesie ex dictis Bern. quib⁹ ꝓsonat Aug⁹. dicēs. Euāgelio nō crederem: nisi me autoritas ecclesie cōmoneret. Expeditis g̃ in precedentib⁹ de purgatione ⁊ illuminatiōe. nūc ordo postulat vt dicam⁹ de dei in templo cordis nostri p̄sentatiōe. cui⁹ occasione verba ꝓposita sunt inducta. In quib⁹ verbis q̄tuor ꝓponūtur. Primo em̄ hortamur ad ꝓdignā preparationē. Secō intelligim⁹ eiusdē preparatiōis specificationē. tertio ornate ⁊ preparate anīe nobilitationē. quarto securam post predicta dei susceptionē. Primū ibi. adorna. scōm ibi. thalamū tuū. tertiū ibi. syon. q̄rtum ibi. ⁊ suscipe regē xp̄m. Ex his q̄tuor tm̄ duo de ornatu ⁊ susceptione videlicet ꝓsequmur. Primo ergo dicam⁹ de ornatu. cui licet omnia predicta deseruiāt q̄ omnia faciunt adornatū: tm̄ vt satisfaciam⁹ ꝓposito thēmati aliud ponam⁹: qō in prehabitis sermonib⁹ forsitan nō est tactū. ¶ Propter qō sciendū q⁹ beatus bern. sex ponit exercitia quib⁹ electus de⁹ ad thalamū cordis venire cogitur: nec vllo modo se poterit continere dicens. Bona que exhibent anīe non verbis explicant. nam sponsi ⁊ sponse cōmertia nullis pñt verbis explicari: nō enim verbo docent sed spiritu reuelant. ⁊ subiungit. Nō ergo sermo nō explicat ꝓsideratio q̄rat oratio poscat. meretur vita. puritas ꝓparet humilitas alliciat. caritas ꝓsequatur. His ergo sex exercitijs scz cōsideratiōe. orōne sancta cōuersatione. puritatis ꝓparatione. hūilitatis exhibitione ⁊ caritatis inflammatiōe anima nostra ad nuptias celebrādas in thalamo cordis sufficientissime ꝓparat. Quaz si flagrans desideriū de quo in fine ꝓcedentis ꝑmonis dixim⁹. in his sex efficaciter se exercuerit. deus se nullo modo poterit ꝓtinere sed veniet in animā sic flagrantez: ruens in amplexus dicēs. Ecce assum. vulnerasti cor meū soror mea sponsa. Primo ergo intrantes nosmetipos nostra ꝓsideratione q̄ram⁹ ⁊ subtiliter discutiam⁹ vtrū nostrū desiderium sit perfectū vt ipm̄ deū vsq̄ ad contemptum nostri ⁊ omniū que sunt vel esse pñt desideremus: ⁊ hoc non tm̄ ex iudicio rōnis sed etiā ex affectu mētis. ⁊ si quid in affectib⁹ tali desiderio inuentū fuerit aduersari. sic eradicet: vt ipm̄ nostrum desiderium non solū sit in magno affectu sed in affectu perfecto. Magnū enim bonū est deus: ⁊ iō oportet vt magno desiderio requiratur. ¶ Secōdo huic consideratioi addatur oratio. vt intima oratione postuletur qō tam intime desideratur. Vacuū enim esset desiderium ⁊ cito deperiret si nō affectuosis orationib⁹ fulciretur. hec aūt oratio vt sit efficax et deuota testes habeat ꝓfunda suspiria ⁊ ꝓfusas lacrimas ⁊ impatientē lāguorē. dicens ex oīb⁹ his illud ij. Re. xiij. Obsecro vt videaz faciē regis. ⁊ illud Can. Reuertere dilecte mi. id est iterū verte te ad me. ac si dicat. Licet dudū veneris priores grās tribuendo. iterū tm̄ venias teipm̄ apertius ⁊ abundantius exhibendo. hec em̄ ꝓsueuit benign⁹ deus in nobis misericorditer actitare vt seipm̄ soleat preuenire. testante scriptura que dicit. ignis ante ipm̄ precedet. ⁊ ipe nihilominus ignis dicit: dicente moyse deute. Audi israel dñs de⁹ tu⁹ ignis ꝓsumens est.

et sic ignis ignē precedit. i. deus deū. hoc est deus seipm precedit. dans se aliter ꝓuenies. et aliter subsequēs. vt qui seipm iaz ꝓuenit dans se ad desideriū accendendum. postea subsequatur seipm tribuens ad delectabiliter perfruendum. vt fiat. qđ in persona ysaac de deo dictū est Geñ. xvi. Ibat proficiens atq; succrescens donec vehementer magnus effectus est. Tercio his ducbus scz ꝓsideratione et oratione addat vita sancta. vt qđ ꝓsideratione queritur oratōe petatur vita mereatur. Vita autem sancta vt multa et magna paucis pstringamus in tribus ꝓsistit. habet enī malis resistere potēter bona facere diligēter. aduersa suscipere patienter. de primo dr iudub. iij. Dedit eis deus celi virtutē resistendi. de scdo et tercio dicit Gre. Electoꝛ est bona facere et mala perpeti. hoc triplici funiculo vita sancta in se colligitur et pstringitur vt difficile rumpatur et ideo per talem vitā dei pfectiā promeremur. Quarto his tribꝰ puritas adiūgat vt qui in predictis tribꝰ exercitijs deū promeruerūt aduenienduz. puritas locum preparet ad suscipiendum. que omnino necessaria est cū predictis. que talis et tāta esse debet vt cū testimonio conscientie dicere possimus illud apli. Nihil mihi cōscius sum. licet ad perfectā puritatē testimonium nām nō sufficiat. qđ predicto verbo adiecit apls. Sed nō in hoc iustificatus sum qui aūt iudicat me dñs est. Soluz ergo dicti testimoniū sufficit vt spiritussanctus dicat in cordibus nostris spiritui nro. q; dimissa sint nobis peccata nostra. sm qđ canticoꝛuz dr. Tota pulcra es amica mea ꝛc. His puritas perfectū est substratoriū venienti deo vnde Bernā. quibusdā hāc puritatē nō habentibꝰ improperat dicēs. Viroꝛ quoꝛundam impudentiam. qui cū suam ꝓscientiā multis fecibꝰ coinquinauerint. audent tamē ad tam fedum conscientie sue lectulū omni oratiōnū instātia totius puritatis dominū inuitare. et subiūgit. Quid enī lectulus nō est floridus sed putridus. et tu illic regem glorie inuitas: Centurio negat illuz intrare sub tectū suū ꝓter suā indignitatē et clamat princeps aploꝝ. Exi a me dñe q; peccatoꝛ sum. et tu dicis. Intra dñe quoniam sanctus sum. Et quid me vis facere inquit profecto. vt primū emundes ꝓscientiam ab omni inquinamento carnis et spiritus ire et disceptationis murmuris et luoꝛis. Quinto his quattuoꝛ supaddatur humilitas. que supra modum deum allicit ad veniendum. ipo dicēte ysa. lxvi. Ad quem respiciā nisi ad humilem et quietū et tremētem sermones meos: Cum enī ipe sit humilimus (sicut dr dañ. ij. Suscitabit deus regnū qđ in eternū nō dissipabitur. et humilimū hominē ꝓstituet sup illud) diligit suum simile ad illud dulciter et delectabiliter se inclinans. hinc eccle. Humilia te deo et expecta manū eius. ꝓter qđ btā virgo oīm virtutū oblita ex sola gloziatur būilitate tā tam segratiā ꝓsecutam dicēs. qz re. hu. an. sue. hoc est q; deus volens nō longe pꝛmittere spiritumsanctum monuit apl̄os dicēs Discite a me qz mitis sum et humilis coꝛde. de hac virtute multa inuenietis in premissis. Sexto his quīq; superaddatur caritas. in cuiꝰ virtute deꝰ statī ingredit thalamum mentis. Ipsa enim est vltima dispositio ad suscepciōem dei animā habilitās et disponens. et hoc est qđ apte bern. insinuat ita dicēs Cū de his que d deo sūt cogitatur et volūtas eo ꝓficit vt amoꝛ fiat. ꝓtinuo prauiam amoris infundit se spūssanctus spūs vite omnia viuificans et adiuuans seu in oꝛōne seu in meditatione infirmitatē cogitantis et ꝓtinuo memoria efficit sapientia et suauiter ei sapiunt bona dñi. intellectus vero efficitur contemplatio. ac si dicat. Ex dei presentia omnia interioza in diuinum affectum transmutant. qz volūtas fit amoꝛ memoria sapientia. intellectus ꝓtemplatō His itaq; omnibꝰ qui ad oratiū pertinent decenter expletis. transeundum ē ad sm membrū scz dei susceptionē. aliq̄s effectus illius beate gratie quātū dñs dederit saltē imaginabiliter depingētes Expedito ergo primo mēbro. sequitur scdm scz suscipe regē xpm. vbi tangit dei susceptio. De qua intimissima gratia nil per experientiaz cognouimus. ideo etiā et de ꝓpone nil ponemus. sed duos ꝓtemplatoꝛes maximos in

mediū adducamus. vt ab his tanq̄ expertis audiamus quid de hac gratia acceperit senserint ⁊ quid de hac nobis eructuando inscripturis dixerūt ac reliquerunt. scz augu. ⁊ bernī. vt primū dicat nobis de modo illi⁹ gratie. et scōs scz bernī. dicat quid accipiat. Ecce primo aug⁹. adducimus qui precedentis doctoribus huius gratie secreta ponit in lucem dicēs. Cum mēs humana ex dei visitatione ceperit sementem ardere ⁊ illā incorruptece lucis claritatē totā intrare. et in his que in intimis videt quendam intime suauitatis saporē attrahere. ⁊ ex eo intelligētiam suā condire ⁊ in sapientiā vertere. tota in hac mentis excessu pax illa que exuperat omnē sensum inuenitur atq̄ obtinet vt fiat silentiū in celo quasi hora dimidia. ita vt contemplantis animus nulla alterna tium cogitationū tumultuatione turbetur nihil omnino inuenies qd̄ vel per desiderium amplius petat. vel per fastidiū arguat vel per odiū accuset. ⁊ infra contemplatōnis tranquillitatē totus colligitur ⁊ intromittitur in q̄ndā affectū mirū inusitatū introrsum. ad nescio quā dulcedinē. que si semp sic sentiretur profecto magna felicitas esset nihil agit sensualitas. nihil imaginatio. sed omnis inferior vis animi. prio interim viduatur officio. Superior aūt vis aie in id intime quietis secretū ⁊ summe tranquillitatis archanū feliciter introducitur. Diuus est em̄ flmo dei ⁊ efficax pertingēs vsq̄ ad diuisionē aie ⁊ spūs. ⁊ iā nihil in creaturis hac diuisione mirabili⁹ cernitur. vbi id qd̄ essentialiter vnū est atz indiuiduū in semet ipm̄ scinditur. et qd̄ simplex in se ⁊ si ne pribus constat. quasi quadam partitione diuidit vt ad summa spiritus sublenet ab aia sciditur vt dño vniatur. Felix diuisio ⁊ mirabilis separatio vbi qd̄ corpulentū ⁊ feculentū est deorsum remanet. et qd̄ spirituale atq̄ subtile est. vsq̄ ad speculationē diuine glorie sublimetur. et in eandem imaginem transformatur. Pars inferior ponitur ad summā pacē ⁊ tranquillitatē. pars vero superior sublimatur ad gloriā ⁊ iocunditatez in quibus verbis augusti. insinuat nobis hū gratie modum quantū experimi ⁊ his potest. Jn his verbis augustini quinq̄ qualitates intelligūtur que has delicias reddūt cōmendabiles ⁊ omni dulcedine superefluētes. Illa em̄ gaudia sunt copiosa. deliciosa gloriosa. fructuosa ⁊ miraculosa. Dño dicō sunt copiosa q̄z ex omnib⁹ bonis collecta. qd̄ tangitur in eo qd̄ dicit. In hoc mentis excessu inuenitur illa pax q̄ exuperat omnez sensum. de qua copia dicitur deute. xxviij. Abundare faciet te dñs omnib⁹ bonis. qui em̄ deū habet. qui de se dicit eccl. xxiij. In me gratia omnis vite ⁊ veritatis ⁊c. habet p̄ sequēs omne bonum Secundo sunt deliciosa et omnib⁹ delectationib⁹ cumulata qd̄ tangitur in hoc qd̄ subiungit. et intromittitur in quendam affectū. de quibus delitijs dicitur Jeremi. ix. Abundauerunt in deliciis in bonitate tua magna. et deute. Jnundationē maris quasi lac sugent. De quib⁹ adhuc dicit bernī. Sic est aduentus dei benedictiones ⁊ diuitie salutis cuz eo. et vniuersa que cū ipo sunt affluūt deliciis Tercio sunt illa gaudia gloriosa. q̄z de creatore non de creatura sunt. et hoc tangitur in hoc quod dixit. Superior vis anime in id arcanum ⁊c. Dicit em̄ Ere. Jlla est vera gloria que de creatore nō de creatura capitur biere. nō glorietur sapiens in sapiētia sua. vsq̄ in hoc glorietur qui gloriatur scire et nosse me. quod in via peregrinationis maxime hic contingit. Quam gloriā predixit Esa. lxvi. Gaudete gaudio vniuersi vt sugatis ⁊ repleamini ab vberib⁹ consolationis eius. vt indulgeatis ⁊ deliciis affluatis ab omnimoda gloria dñi. Quarto sunt fructuosa q̄z in hac via peregrinatōis bona celestia incipimus possidere has delicias p̄ gustando. sicut qui comedit primitias antequam messem ⁊ hoc est quod dicit eccle. vi. Accede ad eā scz ad gratiā istā. et suscipe bonos fructus illius. in ope em̄ ipius exiguū laborabis ⁊ cito edes de generationibus illius hinc est q̄ ista gra vocat primitie spūs. q̄z pregustantur ante messem celestiū bonorū. Jtē sunt fructuosa q̄z etiā gra recedente remanet odor deuotōis vt semper simus sanctiores ⁊ in statū sp̄ proficimus melioremq̄ gre. Gustato spi. de. ois caro. i. carnalitas.

qđ tangitur cũ dicit. ℣ars inferior anie. i. sensualitas ꝓponitur ad summã pacẽ. ℣ Quinto sunt oĩa hec quodammõ miracũlosa qđ tãgitur in hoc qđ dixit aug⁹. Nihil in creaturis hac diuisione mirabili⁹. Illud eñ vt ait Gre. est miraculuz qđ ab humana ꝛõne nõ poterit apprehendi. ℣ Scõo dicendum est quid hic accipiat qđ Bernñ. lucide declarat dicẽs. Nũc suscipiẽte modicũ quid insipiẽtie mee fateor mihi aduẽtasse ℣bum insipiẽtia dico ꝛ pluries. Cunqz sepius intrasset. nõ sensi aliq̃tiẽs cũ intrauit adesse sensi. affuisse recordor interdũ ꝛ presentire potui introituz eius sentire nũqz ꝫ nec exitũ ꝛc. require in ſmõe de sancto paulo. sez adhuc excellentiorez ꝛc. Iste sunt delicie de quibꝫ in psal. xxxv. Inebriabũtur ab vbe. do. t. et tor. ꝛc. Quas ad pregustandum ꝛ prelibandum ꝓpinat electis suis deus. vt sciãt ꝛ interrogẽt quid in eor cũ eo in eternũ debeãt possidere. dicens nobis cũ easdem guttulas sorbere incipim⁹. Gustate ꝛ videte qm̃ suauis est dñs. ꝓpter qđ etiã aie electorꝫ ꝛ sancti oẽs cũ ad hãc fruitionẽ peruenerint. celi noĩantur. eo ꝙ quicquid possidetur in celis suo mõ agit in eis. ꝛ gustatur in terris ꝛ ꝙ dñs agitur in terris. Queris quid nã sit illud. Vacare deũ. laudare deũ. adherere deo. frui deo. hinc bernñ. Ego puto omnẽ animã talem. nõ mõ celestẽ esse ꝓpter originẽ ꝫ ꝛ celum nõ immerito appellari ꝓpter imitationẽ. Est ergo alta sancta celũ. hns solem intellectũ. lunã fidẽ astra ℣rtutes. et subiungit. nec miruz si hoc celum deus libenter inhabitat. qđ vtiqz nõ q̃ modo ceteros dixit tm̃ vt fieret. ꝫ pugnauit vt acquireret. occubuit vt redimeret. Hoc tm̃ sciendum ꝙ hec gratia nõ faciliter est ad manũ nec occurrit suauiter viuentibꝫ in terris. et hoc est qđ dicit Bernñ. Hec gra non sic presto erit oĩi aie. nisi illi dũtaxat quaz ingẽs deuotio ꝛ vehemẽs desideriũ ꝛ predulcis affectus sponsam pbãt. Alis inqm accipiet bñdictionẽ a dño ꝛ miscoiaz a deo salutari suo. nõ sic impij nõ sic quor primi ego sum gram hãc gustamus. De quibus dr iob xx. Nõ videbit riuulos fluminis torrentis mellis ꝛ butiri. qđ exponẽs Gre. dicit. Fluuius torrentis est ipa inundatio spiritussancti. et sepe amantis animus tãto prẽplationis munere repletur vt videre valeat qđ loqui nesciat. Vnde cũ nos spiritussancti gratia refundit. melle nos piter ꝛ butiro replet. mel desuper cadit. butirũ vero ex animaliũ lacte colligitur. Cũ igitur vnigenitus dei filius sit deus super omnia ꝛ homo factus inter oĩa. qui tũ nos dulcedie sue diuinitatis ꝛ ministerio incarnatõis repleuerit melle pariter ꝛ butiro satiat ad qđ nos ꝛc.

XXVII. De eodem.

Suscepimus deus miscoiam tuaz in medio templi tui ps. ℣ Dicit bernñ. Bonor dei alia accipimus inferius vt tpalia. alia interius vt spiritualia. alia superius vt celestia ꝛ diuina. que tãto sunt preceteris nobiliora. quantũ celum ꝛ terra ꝛ deus quibuslibet bonis prestantior inuenitur. Quantũ eñ quodlibet est inferius tanto ignobilius quanto superius tanto nobilius qđ in ordine elementor ꝓgnoscitur euidenter. Terra eñ cũ sit infimũ est etiã ignobilissimũ elementũ. qđ aũt super illã vt aq̃ nobilius est suprã quã aer iterũ nobilius. sup quẽ ignis qui est nobilissimũ elemẽtũ. sic ꝙ oñez modum est in donis gratuitis. que q̃nta sunt superiora tanto meliora. dicẽte iaco. j. Oẽ datũ optimũ ꝛ omne donũ perfectũ desursum est descendens a ptẽ luminũ. ℣n ℣bis ergo ꝓpositis tria intelligimus sez doni nobilitatẽ. accipiẽtiũ necessitatẽ. dantis largitatẽ. ꝫ primũ ibi suscepimus deus. sedz ibi miscoiam tuã. terciũ ibi in medio tẽpli tui. ꝫ Prio ꝑ dicamus de doni nobilitate. qđ sic visum ẽ. tãto est ceteris oñibꝫ nobilius q̃nto est supius oñibꝫ alijs q̃ sez miscoia que dei donũ est cũ sit in corde dei nõ accidẽtaliter ꝫ substãliter dicimus eã esse deũ. sic enim vocat eũ ps dicẽs. Adiutor meus tibi psallam vsqz. deus meus miscoia mea. et in ꝓpositio Suscepimus deus miscoiam tuaz. id est misericordem deũ. ꝫ Propter qđ sciendum ꝙ mia deus ꝛ dei donũ recte dicitur. Deus vt est in corde dei. quẽadmoduz iã

dictū est. donū dei scdz qđ benigna quadā pietate sup nām miseriā se inclinat. de cuius corde eadem misdia nobis fluit tanqz riuulus a fonte radi9a sole. ita' misdia dat misdiam. subālis accidentalem. vt dantez signat nomē est subē. vbi donū nomē est q̄litatis. Siue aūt misdia deus vel donum dei dicatur ipsa. tanto est nobilioz quāto sublimnioz. Ūñ iusticia dei alta dr sicut mōtes. veritas sicut nubes. ß misdia sicut celum dicētē ps. Dñe in celo misdia tua. et veritas tua vsqz ad nubes. iusticia tua sicut montes dei. que oīa ideo induximus vt huius doni scz misdie nobilitatē ex sua altitudine probaremus. videmus em ad sensum q̄ quāto aliquid in superiori loco situ est sicut arbores ꝛ vineta tanto fructus eius dulcioz melioz ꝛ nobilioz repitur.

Scdo sciendum est de ꝯcipiētiū hoc donū necessitate. hoc est q̄z necessariū sit vt hoc donū misdie ꝓsequamur. Quid em miseris qui vere miseri sunt tam necessariū est. q̄m misdia sine qua nemo saluabitur cū qua nemo damnabitur. Dicit em Gre. Justicia nra ad examē dine iusticie deducta iniusticia est ꝛ sordet in districtione iudicis qđ in oculis fulget bene operātis. de q̄ adhuc dicit bern. Sicut nullius merita sufficiūt si sine mia p̄ solam iusticiā iudicabitur. sic nullius peccata impediūt si cū mia suscipitur. De hac misdia tria breuiter pstringā tur. scz de eius descriptōe ꝛ eius diuisione siue eius ad nos ꝓmunione pticipatōe siue distributione. Describitur aūt sic. Misericordia est bñficiū miso gratis impēsum. de qua dicit bern. Justicia meritū querit. misericordia aūt ex miseria nra excitata ꝛ promota misero se dat gratis. de qua adhuc alia datur descriptio. Misericordia in deo ē exhibitio indebiti beneficij. Et qz in deū nūla cadit mutatio nulla alteratio. nulla accidentalis affectio ideo hec misericordia nihil aliud est q̄z deus existēs magna vt de⁹. iuxta illud ysa. Scdm magnitudinez ipius sic ꝛ misericordia illius cū ipo est. Sequit videre de misericordie distributōe. de q̄ sciendum q̄ deus pater misdiarū septē misericordias tanqz septē panes pauꝑibꝫ suis dedit. Primā nobis exhibuit in carnis assumptione ad vitā nram instruendaz. Secundam in templi oblatōe ad humanā naturā patri recōciliandam. Terciā in corporis ꝛ sanguinis sui cibatione ad infirmitatē nram ꝓfortandaz. Quartā in crucis passione ad captiuū hominem redimendum. Quintā in resurrectōe ad celi ianuā aperiendam. Sextā in ascensione ad mansionē nostrā preparandam. Septimā in spiritus sancti missione ad plenā in nobis sanctitatem perficiendam. De septez misericordie sunt septē panibꝫ designate. quibꝫ vt math. xv. dr dñs turbas pauit. qz oīs hō qui ad vitā pascatur eternā. his misericordijs enutritur. C Primo ergo exhibuit nobis deus misericordiā incarnationis. Cū enim genus hūanū ex preuaricatōe primoꝝ parentū in tā profundam miseriā cecidisset vt nec p̄ se nec a creatura alia potuerat releuari. deus mia motus descendit ad inferioꝛes ptes terre assumēs hominē in se ꝛ per cōsequēs nram miseriā vt nos de profundo nostre miserie liberaret. De hac mia di. apls thimo. iij. Apparuit benignitas ꝛ humanitas vsqz. ß fm miam saluos nos fecit. C Cui vicz misericordie si ad ꝓdignum occurrere cupimus oꝑtet vt ꝛ nos in perfecta puritate renascamur Ad hoc em deus natus est nobis hō in perfectissima puritate. vtpote natus a patre deo ꝛ virgine matre. a quibꝫ nullā ꝓtraxit maculā volēs vt ait apls vt ꝛ nos imitātes eum in nouitate vite ambulemus. nec nobis sua ꝑderit incarnatio. nisi nra in hac pte adiūgatur imitatio. Ūñ dominus dixit nicodemo iob. iij. Oꝑtet vos nasci denuo qđ cū ille p̄ incōueniēti accipet dicēs. Quō pōt hō nasci cū sit senex. subiūgit dicēs exponēdo qđ dixit. Nisi qs renatus fuerit ex aq̄ et spū sancto nō pōt introire in regnū dei. qz nisi ex aq̄ lacrimaꝝ ꝛ spiritu sancto in cordibꝫ nris ꝓritōm efficiente ad plenā puritatē renascāmur. nō ꝑderit nobis hec mia incarnatōis. et p̄ ꝑs nō intrabimus in regnū dei. Scdo exhibuit nobis scdam miam in suiipius in tēplo oblatiōe offerēs seipm patri in nra nasa ad reconciliandum. de q̄ misdia dicit ꝛ hō ꝓpositum

Suscepimus deus misericordiam tuaz in me. ñc. glo. i. misericordem filiū tuū. Cui? effectū si ꝓsequi cupimus optet nos p fidez q̄ per dilectiōem opatur corpi eius mistico q̄d est eccīa incorpari ⁊ sic ei vniri ⁊ incorpati in eo patri offeramur ⁊ sic reconciliem̄. Tercio exhibuit nobis deus terciaz misericordiam. dans nobis corpus suū ⁊ sanguinē ad nostrā infirmitatē ⁊ mediā. quā ex eiusdē cibi carentia contraximus roborādam. cui si ex qualicūq; ꝓgruo occurrere cū ea deuotiōne cupimus ⁊ affectu. q̄ deus hūc cibū nobis prepauit accedere nos optet. deus aūt hūc cibū nobis instituit in maxima caritate dicēs luc. xxij. qñ hāc misericordiaz instituit. De si. de. hoc pa. man. vo. sic ⁊ nos ad eundē cibum sumendū magnā caritatē habeamus ⁊ cū magno desiderio accedamus vt fiat in nobis q̄d eccle. xxiiij dr. Qui edunt me adhuc esū. et qui bibūt me. adhuc si. De hac misericordia dr in ps. Misericors ⁊ miserator dominus escā dedit timētibꝫ se. q̄d de corpore xp̄i optet intelligi. q̄ escā materialem siue corpalem nō solum dat timētibꝫ se. ſ etiaz peccatoribꝫ. vñ ps. Aspis tu ma. tuam ñc. De hac misericordia etiā dr eccle. iij. Secūduz magnitudinē ipius sic ⁊ misericordia que ab ipso est. q̄ hec mia q̄ est corpus xp̄i datori do p omnia adeq̄tur. nil in eo min? nobis exhibēs q̄z se totū ⁊ hoc ē q̄d dicit zach. iiij. Ere quabit grām gre eius D Quarto exhibuit nobis q̄rtā misericordiam in crucis passione ad hūanū genus redimendū. de qua dicitur in psal. Quia apud dñm mia ⁊ copiosa apd eū redemptio ac si dicat. Quia apud deū in corde eius magna fuit misericordia hec coegit eū vt per passionez crucis copiosam nobis redēptionē exhiberet. De hac misericordia dicit bern̄. Erat in corde dei misericordia multa nimis quādoq; cumulanda sup filios hominū. ſ hec latebat ⁊ nesciebat hō preciū eius donec rupto vasculo in quīq; ptibꝫ corpis effluebat. ⁊ subiungit. Hinc multe misericordie corporis. hinc multe misericordie cordis. hinc volores. hinc miserationes. Misericordie dñi multe ſ ⁊ miserie dñi multe. Vincēt ne miserie mias. aut mie miserias supabūt. Vincent plane mie tue antique dñe. Hui? misericordie dñi magne si participes esse cupimus. optet nos dñm p viribꝫ imitari. vnd̄ j. pe. ij. Xp̄us passus est pro nobis vobis relinquēs exēplum vt sequamini vestigia eius. hinc bern̄. Proderit nobis dñi passio si nostra sequtur imitatio. vt sequmur vestigia eius. Alioquin exquiretur a nobis etiā sanguis ille iustus qui effusus est sup terram nec immunes erimus ab illo taz singulari scelere iudeoz q̄d vidz tante caritati ingrati fuerimus. q̄ spiritui gratie ꝓtumeliā fecerimus. q̄ filiū dei ꝓculcaverimus. Quinto exhibuit nobis deus quintā misericordiaz in sua resurrectione. ad celi ianuā nobis aperiendam que ex culpa primoz parentuz humano generi a mundi initio clausa fuit. q̄d in eozundem pnt̄ū de paradisi eiectione ⁊ gladij versatilis ad custodiendam ianuaz collocatione euidenter ostenditur. sic Gen̄ iij. dr. Eiecit deus adam de paradiso ⁊ collocauit ante paradisum voluptatis cherubin et flammeū gladiū atq; versatilem ad custodiendam viā ligni vite. Quem ideo voluit esse versatilem ad insinuandum q̄ aliquādo esset p passionis miam amouendus. vt eo āmoto homines possent celestis paradisi ianuā introire. De hac misericordia dicitur in psal. Bonum est cōfiteri dño. vsq; ad annunciandū mane miam tuā. hoc ē ad annūciandū illa m miaz q̄ facta est nobis mane. i. in die resurrectōis. de q̄ adhuc j. petri. j dr. Bñdictus deus qui fm magnaz miam suā regenerauit nos in spem vite eterne per resurrectionem ihū xp̄i ex mortuis. cui nos tūc dignos exhibebimus. si ⁊ nos cum xp̄o a peccatis omnibꝫ ⁊ victijs resurgamus. vt mortui peccatis iusticie viuamus q̄d ē spiritualis resurrectio. de qua dicit aplꝰ colos. iij. Si consurrexistis cum xp̄o q̄ sursum sunt querite que sursum sunt sapite. ¶ Sexto exhibuit nobis sextam misericordiam in ascensione ad mansionē nobis ꝑpetuam ꝑparandam ipo saluatore dicēte iohā. xiiij. Vado pare vobis locū. de hac mia dr eccl. xvi. Misericordia vnicuiq; faciet locū. hinc est q̄ deus pater dicitur miarū. q̄z omnia q̄ nobis exhibuit in mia dedit nobis hic aug.

ait Sicut deus pr̃m̃ia motus dedit nobis filiū sic idē filius oīa sua opa in m̃ia con/ summauit ꝓpter quod nō solū m̃icors dici tur ꝫ m̃ia anthonomatice noīatur. vñ p̃s. Deus meus m̃ia mea ꝛc. De q̄ adhuc di/ citur Esa. xvi. prepabit in m̃ia solium eius scz homis. Cui gr̃e si nos dignos cupimus exhibere oportet vt p̃item vitā tanq̄ aduene pagamus. dignum quippe est vt qui ciues sanctoꝝ ⁊ domestici dei scripti sunt in celis tanq̄ aduenas ⁊ pegrinos se exhibeāt sup terrā. quēadmodū hortamur. j. pe. ij. vbi dr. Obsecro vos tanq̄ aduēas ⁊ pegrinos ab stinere vos a carnalibꝫ desideriis. Septio exhibuit nobis deus septimaꝫ miscdiam in spiritu ssancti missione ad nr̄am sanctifica/ tionē ⁊ ad oēs priores miscdias feliciter cō sumendas. de qua dr ecclc. ij. In oblectati/ one veniet vobis miscdia. hoc est spūs sanct? qui cū sit sup mel dulcis delectat aīaz Spi ritus eī̃ sancti missio nō modicū cor dele/ ctat. de hac miscdia adhuc dr lu. j. Per vi/ scera miscdie dei nostri vi. nos ori. exal. Ad quā miscdiam si digne cupim? suscipi stu/ deamus spārati ⁊ prepati inueniri. vt cum spūssanctus spirauerit patos nos inueni/ at. oīm hora expansos sinus bñtes ad grati am suscipiendam cum spūi placuerit nos miscditer visitare. qd etiā bern̄ monuit di cens. Licet spūsanctū accipere non sit in ar bitrio hominis conātis ꝫ in gratia donātis hominis tñ est iugiter preparare cor. volū/ tarē expediendo ab affectionibꝫ alienis. ra/ tionē ⁊ intellectū a solicitudinibꝫ. memoriā a negociosis nōnūq̄ etiā a nccīs occupati onibꝫ. vt in die bona dñi ⁊ in hora benepla citi eius. cū audierint vocē spiritus spiran/ tis ꝓtinuo ꝓcurrant sibi ⁊ coopentur in bo/ nū. De his septē miscdijs dicit Bern̄. Se cunduz altitudinē celi a terra corroborauit miscdiam suā sup timētes se. de bis adhuc dicit bern̄. Electi dei ꝓsiderantes dei mise/ ricordias sentiūt sup se tanq̄ cumulū mise ricordiarū quantū est spaciū inter celum ⁊ terrā. ¶ Secundo dicendū est de mi/ sericordie pticipatōe. hoc est quibꝫ iste m̃ie pueniāt ad salutē q̄ licet q̄ntū in se est mil le vt ita dixerī mōdis siue seculis sufficerēt. nō tñ dignos se oīes hoīes exhibēt vt has miscdias ꝓsequātur. qz revera pauci saluā/ tur. qd tanq̄ tonitruū esset ab oīnbꝫ audiē dū. Sūt aūt tm̄ tria gēa hominū quibꝫ ad suā saluatōz debētur m̃ie supdicte. scz vere penitētibꝫ primis ꝓpatiēnbꝫ ⁊ fiducialiter sperātibꝫ. De ꝑtis dr sapie Visus ē dñs penitētibꝫ. De scdis dr mat. v. Beati mise/ ricordes. De tertijs dic̄ ps. Miserere mei deus miserere mei. Quare? Quia in te cō/ a. mea. Prima g̃ m̃ia debet ꝛe penitentibꝫ Dicit aug?. Si tu cognoscis ego ignosco. qd ex ꝑsona dei dicit. Obmissis g̃ infinitis malis q̄ ex peccatis incurrimus tm̄ tria po/ nemus q̄ in euāgelio tangūtur. cū lu. dr. ho mo quidam descen. de ihrusalē in ie. ⁊ inci dit in latrones ꝛc. In quibꝫ ꝛbis tria ma/ la tangūtur. Primuz malum est spoliatio. Hō eī̃ qui in statu g̃e positus est ciuis iā in hierlem ascriptus est. ab illo statu descē/ dit in iericho. i. in mundanū statū plenum pctis. incidit in latrones mortiū pctōz. q̄ primū spoliant eū oīnbꝫ bonis datis acqui/ sitis ⁊ pticipatis. Datis ꝑ sacramēta eccie acquisitis ꝓprijs laboribꝫ ⁊ pticipatis a cri/ sto ⁊ eccia. bis oīnbꝫ denudat. vñ ieremie. Egressus est a filia syon oīs decor eius. se/ cundum malū est in nafalibꝫ vulneratō. q̄ ꝓsistit in bonoꝝ naturaliū debilitatōe. que sunt ꝓnitas ad peccandū. difficultas ad re sistendum ⁊ pusillanimitas ad sufferēduz q̄ oīnia ex predictis amplius infirmantur vñ p̃s. Miserere mei qm̃ infirmus suz ꝛc. Tertiū maluz est semiuiui relictio. Ille aūt dr semiuiuus qui mal' viuit ⁊ bonis mortu us est sic̄ sunt oēs pctōres ⁊ talis stat? inter oēs pessim? est nā ad malū satis esset vt q̄ bonis mortu? esset q̄ etiā malis mortuus esset vel si malis viueret etiā bonis viueret nūc aūt malis viuim? ⁊ bonis mortui sum? ideo talis status pessim? est. quē si aptis o/ culis clara luce vitatis ꝓgnoscere incipim? nisi sumus insensibiles ad pniam p̃param̃ Secdo m̃ia debet primis ꝓpatiēnbꝫ math. v. vt sup̃. Hñ micordes. Tercio m̃ia debet fiducial'r spannbꝫ. vñ iere. Benedictus hō q̄ confidit in dño ⁊ erit dñs fiducia eius ꝛc. de quibꝫ plura vide in alijs sermonibꝫ. Tertiū

principale iuxta primã diuisionẽ est dicere de dantis largitate designata per hoc quod dr in medio tẽpli tui. Ad hoc enim in medio tẽpli oblatus dr. ad insinuandum q nullũ transeat nulli se deneget. ℔ ẽtũ in eo est sinũ miscdie omnib apiat. et hoc est qd petrus actuũ legitur dixisse. In veritate ꝓperi. q nõ est acceptor ꝓsonarũ deus. vsq hunc exaudit. ꝓter qd etiã qñ de loco agitur deus semp legitur in medio extitisse. Nã in carne natus in medio duũ animaliũ est in presepio reclinatus. ad tẽplum veniẽs in medio est oblatus. cruci affixus. in medio latronũ est collocatus ⁊ resurgẽs a mortuis in medio discipulor apparuit. Ad quid hec omnia nisi vt nobis insinuet q ad miscdiam largiendã omnib pateat. omnib se exhibeat. ⁊ hoc est qd pater dicit ad filiũ. puer. Dirue et putei tui foras ⁊ in plateis aquas tuas dirride. hinc est q in can. dictus est flos cãpi. eo q omnib pateat omnib se exhibeat iesus cristus dominus noster ⁊c.

XXVIII. De btã agatha. Sermo. I

Gratia super gratiam mulier sancta eccle. xxvi.

Ho dicit Gre. Quid inter hec nos barbari dicimus. qui ad regna celestia ire perterrũ puellas videmus. q si adipisci regna celor per bella psecutõm nõ possum⁹. hoc ipm turpe nobis sit q deũ nolumus saltez per pacẽ sequi. Ecce nulli nostrũ modo dicitur. p me morere. ℔ tm inte illicita desideria occide. In verbis ergo ꝓpositis hec sancta virgo ⁊ martir agatha a triplici gra cõmendatur. scz a virginitate. passionis acerbitate. vite sanctitate. Primũ ibi gra. scdz ibi sup gratiã. terciũ ibi mulier sancta. Ex hac triplici gra meruit a deo triplici aureola cozonari. Nam pro virginitate vnam. p passione scdam. pvite sanctitate q ꝛbo ⁊ exemplo deũ docuit ⁊ predicauit terciam aureolam est adepta ⁊ hec pauca de hac virgine dicta sufficiãt. ℔ prosequẽtes sermonẽ quibus exercitijs ipam virginẽ imitemur vt i hac via ⁊ vita ei saltẽ tenuiter ꝓformati in regno celor eius ꝓsortio pfrui mereamr. Certũ q pauci eã in prima gra imitãtur. pauciores in scda. saltẽ in tercia scz vite sanctitate ipam quãtũ possumus imitemur. quod etiã ex ipius nomis interpratõne facere cõmonemr. dr ei agatha ab agios. qd ẽ scã ⁊ hos qd est deus. inde agatha quasi sancta dei. q re merito eã imitari debemus. Illaz ad hoc dirigit nos deus. di. deute. Sancti estote qm ego sanctus sum. ¶ Sunt autez sex genera exercitior que nos sanctos efficiunt. quor tria ponit crisostimus in legenda huius virginis. scz cordis mundicia. bonor opr sufficiẽtia. spiritussancti pñtia. reliq tria ponit bernardus. di. Tria sunt q nos sanctos efficiunt. vicz victus sobrius. actus iustus ⁊ sensus pius. In his sex exercitijs omnis actus iustitie ꝓtinetur ⁊ totus status homis includitur ⁊ ideo qui in his sanctificatus fuerit erit sine dubio tot⁹ sanctus. ℔ro ergo sanctificemus nos per cordis mundiciam purgantes cor nrm ⁊ scopantes ab oib imundicijs ⁊ sediatib peccatorum. qd cũ ad plenũ factũ fuerit erimus sine dubio sancti. si tm nihil de ꝓtingẽtib obmittamus. qd facere monemur deute. xxij. vbi dr Sint castra tua sancta ⁊ nihil in eis appareat sediatis. insinuans in his ꝛbis. q ex sola mundicia si in nobis plantata fuerit sine dubio sum⁹ sancti hinc. ij. cor. vij. di. Mundem⁹ nos ab omni inquinamẽto carnis ⁊ spũs. pficientes sanctificatõnẽ nram in timore dei. Quo autẽ mundari debeamus docet nos Bernardus. sic di. Ascendat homo tribunal mentis sue. vt audiat causaz preterite vite sue. Assit accusatrix ꝓscia. testis mẽoria. ratõ iudex. timor carnifex. et quicquid inuentũ fuerit in quib deũ offendimus p cordis ꝓtritionẽ ꝓeratur. per oris confessionẽ exhauriatur p satisfactionẽ deleatur ⁊ p resistentiã similib resistatur ⁊ his omnib firmũ ꝓpositũ adiũgatur. hoc tamdiu ꝓtinuãtes quousq spũssanctus affectũ nrm in aliud gen⁹ deuotõis trahat. in graz vicz actionẽ. Ipa enim graz actio ⁊ vox laudis cũ ex intimo affectu ⁊ cũ ex iudicio rationis agitur signũ est remissionis pcatorum. Unde cũ anxia pnia in iocundam deuotionẽ graz actionis permutata fuerit. hec mutatio dextre excelsi certissimũ signũ est q oia peccata nra adeo nobis

liberaliter sint dimissa ex q̃ remissione iam veraciter sumus sancti. ℣ Scdo sanctificemus nos per bonoꝝ sufficiẽtiã precipue ⁊ añ oĩa illa faciẽtes q̃ facere cogimur ex p̃cepto. Nam q̃ cadũt sub p̃cepto vtpote legalia de necessitate sunt salutis. ipa ei sanctificãt nos pre ceteris dicẽte dño leuit. xx. Sanctificamini ⁊ estote sancti. qm̃ ego sum dñs deus vester. In quibꝰ aũt sanctificari debeamus statũ subiũgit di. Custodite p̃cepta mea ⁊ facite ea. qꝝ ego sum dñs deus qui sanctifico vos. ac si dicat. Vos facite ipa opa ⁊ ego sanctifico vos. Ut spemus sanctificari nõ ex opibꝰ q̃ fecimus nos. sed deo. et q̃nto ipa opa fidelius agimus tanto ipe deus amplius nos sanctificat. ꝓpter qd̃ cũ summa diligẽtia studendũ est vt opera q̃ debẽtur deo fideliter pagãtur. qꝝ vt ait q̃dam. plus meremur aduerbꝰ q̃ nobis hoc est plus meremur de bñficõ ope q̃ de bono. et hoc est qd̃ di. puer. ij. Qui fideliter agũt placẽt deo. sic ecõuerso displicent qui faciũt negligẽter iuxta illud iere. xx. Maledictus qui facit opus dei fraudulẽter siue negligẽter. Cum aũt fideliter ⁊ feliciter agimus. si ipa nra opa cũ diligẽtia attẽtiõe ⁊ fideli intẽtiõne dño offeramus. vt per diligentẽ attẽtionẽ oẽs sensus ⁊ corpis mẽbra ad opus dei ꝓuocemus. cõuocatos adunemus qd̃ facere monemur Eccl. xx. vbi dr. Contine ⁊ cõgrega cor tuũ in sanctitate. et ibidẽ li. Congregate vos in domũ discipline. vt dicatur de vobis vaciter illud ꝓuer. ix. Sapia vocauit ãcillas ad arcẽ. hoc ẽ fm glo. sapiẽs deus orio vocauit ancillas. i. sensus corpis ⁊ affectus aĩe ad arcẽ. i. summuꝝ conatũ. Sic etiã opa nra p fidelem intentionẽ dñi in solum deuꝝ ordinari videliꝫ vt ipa intentio deũ ponat in omnibꝰ q̃ agim⁹ fundamentũ qd̃ enĩ sup aliud q̃ sup̃ deuꝝ edificatur transit cũ suo fundamẽto. quod aũt ꝓpter deũ agitur et sup̃ deũ ponitur qui eternus est cũ deo pmanet in eternũ. hic ecclc. Fundamẽta eterna supra petrã solidata. petra aũt erat xp̃s. vnde apls. fundamẽtũ aliud nemo ponere põt q̃ qd̃ positus est xp̃s ihesus. Hũc aũt opa nra per fidelem intentionẽ in solum deũ ordinamus cũ oĩa que agimus ad laudem ⁊ gloriã suam facimus. nihil aliud ex oĩbꝰ que agimus intendentes. Ad qd̃ hortatur apls di. Omnia que facitis ad gloriã dei facite. Sũt enĩ quoꝝ simplex nõ est oculus. intentõis odñ in aliud q̃ in deũ nequiter obliquãtes. ⁊ hi tales recipiũt hic mercedem. ℣ Tercio sanctificamur ꝑ spũsanctum p̃tiam. qui licet in prima ⁊ scda sanctificatione necessario nobiscum fuerit. eo q̃ nihil boni facere possumus sine ipo. hic tamẽ singularẽ post predicta ponimus eius p̃tiã. qꝝ hic in propria virtute. hoc est in sua dulcedine datur nobis. Datur aũt ꝓpter duo scꝝ ad ꝓsolationẽ ⁊ ad virtutũ plantationeꝫ. Nobis datur ad ꝓsolationẽ. qꝝ post cordis purgationem ⁊ bonoꝝ opm multiplicationeꝫ infunditur ad eius dulcedinẽ degustandam. vt quem prius in opibꝰ faciendis habuimus auxiliatorẽ. nũc habeamus ꝓsolatorẽ ne sentientes solũ laboris fatigationẽ ⁊ nõ spũs ꝓsolationẽ sub onere opprimamur. Est aũt hec ꝓsolatio. qꝝ vt ait apls. Spũsanctus phibet testimoniũ spiritui nõ q̃ filij dei sum⁹ q̃ si filij ⁊ hæredes ⁊ sic in hac graciosa attestatione in hac vita de filiatione ⁊ in futura vita de hæreditatis assecutõe miscẽter cõsolamur vt fm apls habeamus sanctificationẽ vite eius. que nũc est. finẽ vero vitam eternã. Datur etiã spũsanctus ad ꝛtutuꝫ plantationẽ. nam ex dei p̃tia deũ cognoscimus. ex cuius ꝓgnitione necessario ꝓsequimur caritatẽ. Nẽo ei põt deũ ꝓgnoscere ⁊ nõ amare. p eius ꝛro absentiã nosipos ꝓgnoscimus ⁊ inde humiliamur. qui enĩ veraciter se cognoscit necessario consequitur hũilitatẽ. qꝝ tũc nre vtilitates ⁊ miserie in lucẽ prodeunt absente deo. ex quoꝝ intuitu vsq̃ in puluerẽ humiliamur. Ex intuitu ergo dei habebimus caritatẽ. ex nõ vero hũilitateꝫ nã ex eius p̃tia amamus. ex eius absentia humiliamur. In hac alteratõe stetit psal. cũ dicebat. Ego mẽdicus sum ⁊ paup. dñs solicitus est mei. nã in eo q̃ se respexit. hũiliatus dixit. Mendicus sum ⁊ paup. inde aũt fugiẽs ⁊ deũ respiciẽs. ꝓsolat⁹ ⁊ in spẽ subleuatus dixit. dñs solicitus est mei. De bis di. aug⁹. Dñe deus meus si nõ attẽde

rem miscōias tuas. mee miserie me pertra/
hrent in desperationis abyssum. ¶ Dic gre.
Adest spūssanctus vt subleuati deum ame
mus. abest vt cognoscētes nostrā miseriaz
humiliemur. scimus aūt, q̄ sine caritate et
humilitate nō est salus. ¶ Dinc Bern̄. Qui
in spiritu ambulat nequaq̄ in vno statu p̄
manet. nec eadem semp̄ facilitate proficit. t
nō est in homine via eius. ß quēadmodum
ei spūs moderator dispensat prout vult. nē
segnius nūc alacrius. que retro sunt obliui
scitur. t ad anteriora se extendit. ergo cuz te
torpore vel accidia affici sentis. noli ꝓterea
diffidere aut desistere a studio spirituali. ß
iuuātis tequire manū trahi te obsecrās do/
nec denuo suscitante grā factus promptior
alacrior curras quādiu est gratia. sic delectā
re in ea vt nō existimes te donū dei iure he/
reditario possidere. ne subito cuz retraxerit
manū. t subtraxerit donū tu animo ꝯcidas
factus tristior q̄z oportet. q̄ hec alteratio spi
ritus venientis. t recedētis nō agitur in no
bis ad nostrā insipientiam. ß ad dei in no/
bis edificandam sapientiaz. nō ad dei indi
gnationē. ß ad nr̄am ꝓmotionē q̄ forsitan
plus ꝓficim⁹ in grē subtractōe quaz in sue
p̄sentie ꝓsolatōe. ¶ Nam q̄ntū nobis deuoti/
onis accrescit ex spūs p̄nūia in dilectionis
ꝓmpta operatōe. hilari iubilatōe. sublimi cō/
tēplatōe. q̄ omnia in pulueē reuertētur cuz
spūs non spirauerit. tm̄ in subtracta grā ac
crescit nobis de dei timore duro labore. an/
xietatis horrore. impatiēti languore. ꝓfun/
da suspiratione. t sic de aliis. ex quibo omni
bus in subtracta grā spūssancti pl⁹ meremr̄.
q̄z et p̄nūia eiusdem ꝓsolemur. Et q̄ diffi/
cultter creditur q̄ subtracta grā plus vtili/
tatis ꝓferat quā hīta. ecce ad manū est sīnia
bern̄. di. ¶ Deus. t si iustis nō desit ad meri/
tū. plerūq̄z tm̄ abest ad solatiū. illud vtilius
istud iocūdius. et subiū git. hētur igit. t la/
tet dū sensum cordis mīme tāgit illa suaui
tas hīta ß abdita nec ex hoc tetrimētū acci
piet aīa sancta si tm̄ vere deū diligit. q̄ mo/
tā faciente sponso. nō tm̄ cū fatuis virgini/
bus dormitat ß crebris suspiriis excitata. ꝓ
fundis gemitibus exagitata impatiēti lan
guore dissimulare nō valet. mesticiā cordis
nec eandem abscondere q̄ crescendo pectus
adurit. et ideo aīa deuota ex his multum
meritū congregat. t ꝓficit vehemēter. ¶
¶ Juste aūt spiritūsanctū in medio istoz t sex
exercitioz posuimus tanq̄z omnia ordinantē
viuificantē. t omnia facientē sicut cor in me/
dio corpis positū est. q̄z nulli opus ꝓspera/
bitur admerendum q̄d sancto spū nō iuua
tur. q̄d em̄ cor facit in corpe hoc spūs in ope
re. et sicut corpus nō viuit sine aīa. sic nul/
lum opus sine spū. ¶ Unde sicut per euz oīa
colligūtur sic sine eo oīa defluūt. t in nihilū
redigūtur. ipe em̄ spūssanctus vt ait Bern̄.
est omnipotēs artifex creās hominis ad de
um bonā voluntatē dei ad hominē faciens
ꝓpiationē. formans affectionē. dās virtu/
tem. prosperans operationē. agens oīa for/
titer. t disponens oīa suauiter. et subiun
git. ¶ Doīes docet deū querere. angelos ado
rare. solus ipe spūs est qui docet inuenire
hre. t frui. ipe tm̄ est solicitudo bn̄ querētis
t in spū pietatis. t vitas adorātis. sapiētia
inueniēns. amor habētis. et gaudiū fruen/
tis. ¶ Quē vicz spiritūsanctū hec oīa bona
facientē si cupimus hre domesticū. t inha/
bitantē in nobis. oīa nra interiora. t exte/
riora sub censura discipline deuotissime cō
ponamus nihil omnino admittētes q̄d ei/
dez spiritui aduersetur. q̄z vt dr̄ sap̄. j. ¶ Spi
ritussanctus disci pline effugiet fictū et au/
fert se a cogitatōibo que sunt sine intellectu
quod exponēs Bern̄. di. ¶ Et si repellere a se
spiritum sanctum nō est in voto cogitātis.
fit tm̄ ex culpa negligentis vt spūs discipli/
ne merito se auferat a cogitationibo q̄ sunt
sine intellectu. et ideo q̄ priora ꝓmercia san
ctispūs expiri deliderat. se ab oīb⁹ custodiat
q̄ eidem spūi aduersari ꝓsiderat. adiuuan/
te iesu cristo ꝛc̄.

XXIX. De eodem. ꝓmo nonus

¶ Jrgo cogitat
q̄ dñi sūt vt sit scā corpe t spū. t
cor. vtj. ¶ Ad di. gre. Aīa sine delectātiōe eē
ñ poterit. Aut ei delectābit in infimis t carz
sup̄mis. aut in sup̄mis t ptemnit infima.
¶ Expedita ergo in precedenti sermone san/
ctitate interiori que per cordis mundiciam

spiritualiū optm sufficientiā. spūssancti pñtiam est fideliter acquisita. nūc ad eandem sanctitatē perfectius possidendaz alia sunt exercitia adducenda que in exteriori quersatione nos sanctificāt vt fiat qđ scribit in apo. Qui sanctus est sanctificetur adhuc. In vbis ergo ꝓpositis tria tangit apostol9 scz statū excellentē. actū ꝓpetentē. finē congruentē. Primū ibi virgo. Virginitas ei in oñi statu excellentior est. scđm ibi cogitat. in quo tangit actū tali statui ꝓpetentez Virgines em̄ que a debito maritali ⁊ a curis seculi per oñia sunt solute merito cogitare debent que sunt dei vt sicut ꝓiugate ex vinculo maritali cogitare ꝓpelluntur vt viris suis placeāt. sic virgines deo dicate intēdere debent quō placeāt deo spōso suo. Tertiū ibi vt sit sancta ⁊ corpore ⁊ spiritu in q̄ tangit finē ꝓgruentē. Ad hūc ergo finē omnes sacre virgines. cogitationes. locutiōes ⁊ opa debent dirigere. vt sint sancte. quippe quoz sponsus sanctus est. a quo nullaten9 in thoz maritalem assumūtur. nisi ⁊ ipe similiter fiant sancte. Ad qđ etiaz ista gloriosa virgo de qua nobis est sermo agatha vicz deuotissime studuit adimplere que tes corp9 ⁊ animā posuit vt posset placere deo. et placuit sicut signoz ⁊ miraculoz euidentia cō probauit. que vsq3 in finē seculi deus p eaz ⁊ ꝓpter eā exhibebit ⁊ exhibuit clarificās eā toti mundo vt ex hoc innotesceret quāta deuotione studuit vt corpore ⁊ spū esset sancta. quō ideo deus nobis posuit in exēpluz. vt qui dñm iesum qui se exaltauit vt gigas ad currendam viā imitari nō possum9. puellam teneram ⁊ delicatā imitemur saltem teneriter. qđ adhuc vtinaz faceremus. Quomodo aūt ipam in sua sanctitate imitari deamus vt ⁊ nos similiter simus sancti docet nos Bernā. dicēs. Tria sunt q̄ faciūt hominē sanctū. victus sobrius. actus iustus. sensus pius. in quib9 tribz plena et absoluta ꝓsistit perfectio. Est aūt fin quod diffiniūt doctores. sobrietas moderatus vsus tpaliū circa solam necessitatē restrictus cuius obscuantia licet difficilis videat his qui in carne ambulant. facilis tamen est illi qui bona spiritualia gustauerunt. qz parua bono respectu maioz ⁊ melioz ꝑ nihilo reputāt. quod expresse greg. insinuat dicens. Dulce est esse in hūanis rebz. ꝑ ei qui adhuc de celestib9 gaudijs nihil nouit. qz quāto minus eterna intelligit. tāto delectabilius in tpalib9 requiescit. Et si quis iam coz dis oze gustauit que sit illa dulcedo celestium bonoz quanto illud dulce est qđ intus habet tāto ei in amaritudine vertitur omne qđ foris sustinet. et ideo facile est ei imo delectabile. vt foris ꝓpter deū sobriuz victum habeat qui intus dulciter pascitur. Et ergo spūssanctus. de cuius pñtia in ꝓiori sermone dictū est passib9 ꝓfectuum in nobis ꝓmoueatur. et nos magis ac magis in eius ꝓsolationib9 proficiamus. necesse est vt p sobriū victū carneis ꝓsolationib9 funditus renūciemus. qz nullatenus possūt esse simul dicit em̄ aug9. Si animus habet vnde delectetur extrinsecus sine delicijs manet intrinsecus. oñia ergo exteriora de genere cōsolationū carnalium per victum sobriuz amputemus. Loco aūt sobriū victuz sola necessaria ab omni superfluitate in omni vsu penitus restricta sola necessitate contenta. Ex quib9 verbis colligimus. q̄ non solum sobriū victum vocamus moderatam cibi ⁊ potus sumptionē. ꝑ omniū rerum ad vsuz nostrū pertinentiū restrictionē. in quib9 oībus sobrium victum accipimus si eis vtimur moderate qđ nō solum religiosis expedit ꝑ omni ꝓpiano ꝓficit ad salutē. quia sicut ꝓpter gulam primi parētes ⁊ nos in illi de paradisi gaudijs sumus expulsi sicut ait Gre. per simoniā ⁊ sobrietatē recto itinere regredi nos oportet. vt fiat in nobis quod de magis dz math. Per aliā viaz reuersi sunt in regionē suam. et ideo sicut diligim9 patriam sic in oñib9 vtendis victū sobriū teneamus. Que tñ oñia ne multitudo confusionē generet ⁊ errorē in triplicida colligāt. ita vicz vt oīs sobri9 vici9 fiat in tpaliū moderata fruitōe in exteriorum sensuum disciplinata gubernatione. interiorum motuum cauta ⁊ vigilanti cohibitione. Primū ergo sobriuz victū teneamus in vsu temporalium. vt in omnibus quibus oportet ad vitaz sustentādam sine cri

confuandam vt est cibus potus somn⁹ ve/stis ⁊ similia. solis simus necessarijs contẽ/ti nulla vr̃ q̃ superflua exomnib⁹ admittẽtes ⁊ hec sobrietas pauptas voluntaria ẽ voca/ta. de q̃ dr̃ eccl. Est paup cũ in multis sit di/uicijs. de hac sobrietate dr̃ eccle. xxx. Sani/tas corpis ⁊ anĩe est sobrius potus. noĩe po/tus vsualia corpis volens intelligi. de hoc vsu dicit Berñ. Felix ſm̃ tps viator⁹ qui ci/uiũ suor⁹ beneficiũ sine q̃ transire nõ potest in obsequiũ suũ scit q̃uertere ⁊ vti ad vnli/tatẽ. Scdo sobriũ victuz teneamus in vsu sensuũ ⁊ sensibiliũ. oĩes sensus corporis a/vanis nugatorijs ⁊ superfluis p̃tinẽtes ⁊ ad sola nccia ordinantes. q̃d fideliter faciebat Iob qui dicebat. Pepegi fedus cũ oculis/meis vt ne cogitarẽ de v̄gine. Sed cur hoc fa/cit rñdit q̃ alitus eius p̃unas ardere facit hoc ⁊ nos facere monemur Eccle. ix. vbi dr̃ Virginẽ ne aspexeris. ne forte scandalize/ris in decore ei⁹. de hoc vsu docet nos berñ. dicẽs. Habeat hõ dei sensus suos exterio/res nõ duces ſ̃ quietes. vt dicat huic vade ⁊ vadat ⁊ alio veni ⁊ veniat ⁊ huo suo fac hoc ⁊ absq̃ p̃tradictõne faciat. et subiũgit. Qr̃ magnus ille est qui vsum sensuũ suor⁹ no/uit expendere in suã salutẽ ⁊ vtilitatẽ ⁊ ec scit in obsequiũ x̄pi cõuertere ⁊ ordinare. et talis cp̃ie sibi credendus est quãtalibet mul/titudine querſetur. Tercio sobriũ victũ te/neamus in vsum motuũ internor⁹ oẽs mo tus illicitos in suis p̃ncipijs cohibentes hoc eñ maxime placet. q̃d pulcre figuratuz legimus. j. reg. vbi dixerũt philistei ad re/gẽ suũ Quõ hic melius poterit placare do minũ suũ q̃ in capitib⁹ nr̃is, sic demões cõ flantes intra nos motus illicitos dicere pos/sunt. Quõ quis melius placare poterit deũ suũ q̃ si p̃ui⁹ p̃ſ taliũ motuũ resistat. q̃d q̃ cunq̃ faceret ex oĩnib⁹ seq̃nib⁹ nil timeret quod etiã positũ est in nostra plena volun/tate. sic eñ dicitur genẽ. iiij. Sub te est/ o ho mo appetitus tuus ⁊ tu dñaberis illius q̃d exponẽs Berñ. di. Potest quidam dyabo lus excitare in nobis temptationis motuz. ſ̃ in nobis est si vinci volumus ⁊ nemo no strum in hoc certamine deijcietur inuitus. De hoc triplici vsu dicit postillator⁹ sup̃ il/lo verbo. Mulier gratiosa est gloria viri sui et merito laudanda. que res domesticas ad vtilitatem familiam ad honestatem seip̃az ad morum venustatem bene regit. Sic ani ma deuota est gloria viri sui. id est dei. que predicta tria sub decẽti moderamine regit. ordinat. et disponit. nam per hoc q̃ dic̃ res domesticas tangit sensuũ gubernationem. per hoc vero q̃ concludit seipsam tangit in ternor⁹ motuuz cohibitionem. Secundum q̃ iusta Berñ. nos sanctificat ẽ iu stus actus. Nostri aũt actus vt iusti fiant. sunt maxime circa nostros proximos exer/cendi. nam deo qui scrutatur corda manife sti sumus qui non indiget vt exteriorib⁹ ex hibitionibus informetur. Vt ergo act⁹ no/stros proximis exhibendos virtute iusticie informemus. inspiciendum est illud glori/osum exemplar q̃d est deus vt fm̃ formam quã ip̃e nobis in seip̃o de proximo agendo p̃posuit nostros act⁹ vt iusti fiãt ordinem⁹ que videlicet deus veniens in carnẽ se totũ cum oĩnib⁹ que habebat hoc est res corpus ⁊ animã posuit pro nobis. Nam de rebꝰ q̃ nobis positis dicit dñs iesus iere. duodeci mo. Reliqui donũ meam. dimisi hereditatem meã. de quo ⁊ apostolus. ij. corinthioz quarto. Scitis fratres q̃m cristus propter nos egenus factus est cũ esset diues vt nos illius inopia diuites essemus. De corpore autem pro nobis posito dicit deus ysaie. l. Corpus meum dedi percu-et ge. me. vel ⁊c̃ De anima vero pro nobis oblata dicit ite/rum Jeremi. duodecimo. Dedi dilectaz a/nimam meam in manus inimicorũ. Bis ergo tribus pro nobis taliter vt dictuz est positis dicit nobis deus exodi vicesimoquin to. Inspice ⁊ fac secundum exemplar quod tibi monstratum est in monte qui est x̄pus. Item Josue secundo. Quomodo ego feci vobiscum misericordias ita ⁊ vos faciatis. Si ergo actus nostros iustificare volumus debemus ⁊ nos res corpus ⁊ animam pro fratribus ponere. Nam de rebus ammonz nos Johannes in epistola sua dicens. qui habuerit substantiam huius mundi et vi/derit fratrẽ suũ necessitatem habere ⁊ clau/serit viscera sua ab eo. quomõ caritas p̃tis

manet in illo? de corpore autem ponendo pro fratribo exemplum habemus de xpo q̄ factus est pro nobis obediēs vsq̄ ad mortē De aīa vero ponenda iterū dicit iohā. in epla sua. Sicut xpus aīam suā pro nobis posuit ita ⁊ nos debemus pro fratribo aīas ponere. ℟ Incipientes ergo ab vltimo hoc est ab aīa eo q̄ ab illa tanq̄ a radice cetera trahāt ortū. nemo eī res vel corpus ponit pro primo nisi per caritatez pri? animā ponat. Primo si iustificare cupim? actus nostros exēplo xpi ponamus pro proximo animas. nō vt deus. qui in cruce moriens p nobis animā suā dedit. ß sic ponamus. vt q̄d facilimū est anime. hoc proxio exhibeamus. et hoc est vt eū ex corde veraciter diligamus. vt fm regulā naturalē affirmatiuā ⁊ negatiuaz volumus ⁊ nolumus ei cīa que nobis nolumus ⁊ volumus exhiberi. et iste ē facilimus mod? ponēdi aiam̄ pro fratribo. q̄d ⁊ saluator monuit condescendens nostre infirmitati ioh. dicens. hoc est preceptū meū vt diligatis inuicē sic dilexi vos. nam ad oīa q̄ deus pro nobis posuit fecit ⁊ exhibuit caritas eum vrgebat quā si solam haberemus facilime imo gaudenter res corpus ⁊ aiam̄ pro fratribo poneremus. Secdo si actus nostros iustificare cupimus ad exēplum cristi. ponamus p proximis corpus nām. q̄d si illud sicut xps in mortē dare nō possumus. saltē omnes actus de corpe possibiles. vt sunt verba consolationis. exhortatōnis. de malo reprehensionis. deuote oronis. mores sancte conuersationis. nostris proximis exhibeamus. et quecunq̄ alia fideli exhibitione corporis eius exhibere possumus faciamus. taliter agentes vt omniū mores benigna caritate portemus ⁊ a nemine nos portemur. vt veraciter de eo qui eiusmodi est dici possit illud. ij. mach. Hic est fratrū amator ⁊ ppli israel hic est qui multū orat p populo. de hoc dicitur xxvij Bonis amicis p̄silijs aīa dulcoratur. Tercio si iustificare cupimus actus nr̄os ad exēplum xpi. ponamus p proximis res nr̄as p opa misericordie. q̄ subuentio tāto deo est acceptior. q̄nto res impendende iustius hītur laboriosius acquirūtur tenuio? possidentur. q̄d in scripta oīditur euidēter q? munus abel ex iusta habitione oblatum aqua dauid ex laboriosa ⁊ periculosa acquisitione libata. minuta vidue ex tenui possessione sacrificata deo fuerūt adeo grata ⁊ acceptavt in sacra scriptura in eternā sint memoriā p̄mēdata. Nec rerū penuria ab hac subuentōe quēq̄ poterit excusare. q? ab vno quoq̄ hoc solum requiritur q̄d habet. hinc tob. iij. Si multū fuerit tibi abundāter tribue. si exiguū ⁊ hoc ip̄m libenter impartire curabis. si nihil penitus habemus saltē potuz aq̄ frigide indigēti exhibeamus. p quo merces a dño est p̄missa. q? si nec illud fuerit saltez affectū bone voluntatis exhibere nō negligamus. q? sicut di. gre. cor ⁊ nō subāz pēsat deus. nec attēdit q̄ntū ß ex quāto offeratur. nec vnq̄z manus vacua erit a munere si arca cordis repleta sit bona voluntate. Terciū principale q̄d fm Bern̄. nos sanctificat est pius sensus. Piū aūt sensum dicimus in eternā deuotionē. que deo suspirāre tantū inualescit. vt in ea dei p̄nia felicit sentiatur. Cum em̄ pietas secdm Bern̄. sit cultus dei ⁊ maxime talis cult? qui agitur in affectu. hic talis cultus cū intantū proficit. vt deus in eo sua miracula operatur. iusto nomine pius sensus poterit appellari. vt p hoc q̄d est pius cultus dei detur intelligi. ⁊ per q̄d est sensus qui a sentiendo dr. hoc intendatur q̄ ille cultus in anima sentiatur. Que videlicet deuotio licet in nostra minime sit posita ptāte vt iubeamur quasi ex nobis ip̄is per pium p̄sensum sanctificari. possumus tamen aliquid per q̄d hanc gratiaz misericorditer mereamur vt ab ea tanq̄z ab infimo. incipiētes ⁊ per gradus ascendētes tandem aliquando ad hanc gratiam veniamus. Sunt ergo tres gradus per quos in hanc gratiam ascendemus. scilicet per intellectum. operis affectum. diuinum affectum. si hec tria in deum ordinamus. hanc gratiam consequimur. Primo ergo exerceamus nos ad deum per intellectum ip̄m per iugem memoriam ad deum erigentes. vt videlicet sine intermissione deum cogitemus. hoc enim omnes possumus. Est enim nec aliquis qui ab hoc se valeat ex-

cusare.et ideo hoc ipm stricticsimū est man datū.sic enī dr Deute.Caue ne vnq̄ obli uiscaris dñi dei tui. Itē tho. Oñi tempo re in mente habeto deū. Itē prouer. In oi bus vijs tuis cogita illum ⁊ ps. Adhereat lingua mea faucib⁹ meis si nō ⁊c. Et si co gitatio nra in deū eleuata per surreptionez ad infima delabitur. eo q̄ terrena inhabi tatio sensum multa cogitantē deprimat.ite rū eleuetur.q̄ si iterū defluat iterū atq̄ ite rū erigatur.et si adhuc nostra est semp co gitatio apud deū.qđ intendebat iob.cū di cebat.xvi. Ad deū stillat oculus meus. In tellectū suū oculum vocās.quē ad deū stil lare dixit eo q̄ nō continue. sed per interci sa tempa hunc erexit ad deum.q̄ si sic p in tellectū ad deū stillamus deum sp cogita mus. ℣ Secundo exerceamus nos in deo per opis effectū. vt opari incipiam? omnia que homo xp̄us in sua conuersatione nobis ꝓposuit facienda. Ad hoc enī induit hominē vt ex eo prouocati ipm pro viribus imitemur.et hoc est qđ dixit luc.xxij. Ego dispono vobis regnū sicut disposuit mihi pater meus.ac si dicat. Sic ego descēdens a patre ⁊ veniēs in mūm non nisi per labo res sudores dolores patre sic disponēte ad eum redeo.sic ego dispono vobis vt si post me ad deū venire cupitis eisdē vestigijs in cedatis nō declinātes ad dextram vel ad si nistram.in quo si fideliter agimus nihil de ꝓpriis obmittētes.in hoc merebimur vt suā nobis ꝓmūicet veritatē.vt sicut ama ra sui homis imitando bibimus sic etiā sue veritatis dulcia degustemus. ℣ Tercio exerce amur nos in diuino affectu quē in dei pre sentia afflati diuinitus ꝓsequimur. et ideo vt verius dicamus nō exercitio. ß ex dei beneficio tanq̄ ꝓmiū predictoꝝ acci pimus illud donū. ℣ Talis aūt diuinus af fectus oritur in nobis ardentē dilectionez sapie illustrationē.ministeriorū reuelationē spiritussancti nobilissimā ꝓsolationē ⁊ mi ra similia que nemo ad ꝓdignū vobis vllis poterit explicare dño nro ihesu xp̄o operante hanc gratiā in nobis qui ⁊c.

XXX .De cathedra sancti Petri.

Exaltent eum in ec clesia plebis ⁊ in cathedra seniorū laudent eū ps Dicit btūs Gre. Quanto electi dei ⁊ dilecti a dño amplius diligun tur.tanto in tritura persecutionis dur? cō teruntur. Et qđ btūs petrus in celesti patria vt catholice ⁊ religiose creditur.in multis ē pre ceteris sublimatus.ideo oportuit vt in hac via ⁊ vita duros sustineret cruciatus. ¶ Propter qđ sciendum q̄ anteq̄ per ueniret ad celestis patrie exaltationez.trib⁹ vicijs ⁊ modis super terrā legitur exaltat?. per electionē.operationē.passionē.per glorifi cationē ⁊ per iudiciarie potestatis assessio nē. Primo dico btūs petrus a fidelib⁹ xp̄i et ab ecclesia sancta in antiochia ad pontifi calem dignitatē exaltatus fuit.ip̄m per ca thedralem honorē.summū pontificez ⁊ pa storē eligentes ⁊ super vniuersam ecclesiaz statuentes.qđ tamē nō factū est solum ex fi delium electione.ß ex dei iam dudum preor dinatione.nā in eo q̄ deus dixit petro. Pe tre amas me pasce oues meas.hoc ip̄m ter cio repetēs in eisdem verbis ip̄m super eccle siam pontificem ordinauit.sic enī dr iohan nis.xxi. Manifestauit se iesus ad mare tibe riadis ⁊c. vsq̄.cū ergo prandissent dixit ihe sus simoni petro. Petre diligis me plꝰ his dicit ei. Etiam dñe.tu scis q̄ amo te. dicit ei Pasce oues meas.et hec verba vsq̄ ter cio repetiuit dans ei in eisdem verbis pon tificatus dignitatem ⁊ ligandi atq̄ soluen di.celum aperiendi ⁊ claudendi auctoritā tem.sic enim dicitur Matth. Quodcunq̄ ligaueris super terram erit ligatum ⁊ in ce lis.et quodcunq̄ solueris sup terrā erit so lu. Hoc adijcientes q̄ in huius vbi. Pa sce oues meas.trina replicatione .hoc dñs intēdebat vt petrus pastor positus cū oīm bus sequacibus populum sibi subiectū tri pliciter pascere debet.ac si dicat. Si diligis me pasce verbo pasce exemplo.pasce ora tione. In quibus verbis omnium pastorum conscientia strictissime cōuenitur . dicit enī Bernnardus.q̄ iusto ordine oues pascunt a pastoribus .dignum quippe est. vt qui lana et lacte pascuntur ab ouibus ipsi

prædictis tribꝫ similiter pascāt oues · quod qui nō fecerint audiāt quid cōtra eos dicit dñs Ezech. xxxiij. Ve pastoribꝫ qui pascebant semetipos. gregē aūt meum nō pascebant. et subiūgit. Nonne greges pascūtur a pastoribꝫ lac comedebatis. lanis cooperiebamini. et qđ crassū erat occidebatis. gregē aūt meū nō pascebatis. in quibꝫ oīnibꝫ verbis oīes pastores đ fideli custodia admonentur. qz sicut sapiēs dr. durissimū iudiciū fiet his qui præsunt. ℟ Secūdo btūs petrus exaltatus est per opationez Cum em̄ videret tam fideles q̄z infideles. q̄ tantis miraculis in suis opibꝫ chorusta ret. vocabant eū nō hominē. ℣ quasi deū dicentes. act. xiiij. Dij similes facti sunt hoībus. descenderunt ad nos. ℟ quoz errorem in pfundum hūlitatis se pſternēs pie correxit dicēs. Quid nos intuemini quasi nostrā virtute aut ptāte fecerimus hunc ambulare. deus abraā ⁊ deus ysaac ⁊ deus iacob deus patrū nrōz glorificauit filiū suuz iesum. ac sudiceret. Non nos ex his operibus exaltate. ℣ dñm magnificate. qui p nos hec miracula opatur. Intantū ergo petrus extitit exaltatus ⁊ insignis prodigijs ⁊ miris operibꝫ magnificatus vt in plateis ponerēt infirmos in lectulis ⁊ grabatis. vt veniēte petro saltē vmbra illius obumbraret. quēq̄z illoz ⁊ sanarētur a languoribꝫ suis. Tercio btūs petrus exaltatus est in passione cū a persecutoribꝫ leuatus a terra suspenderetur in cruce pedibꝫ sursum leuatis ⁊ capite dimisso in terrā. per passionē crucis finiens vitā in nomine iesu xpi. ℣ Et sciendum q̄ ꝓpter has tres exaltatiōes quibus sup terraz meruit exaltari eccīa sponsa xpi tripler de eo festū instituit celebrari. volens vicē reddere sue triplici exaltatōi. Nā ꝓpter primā exaltationē scz electionis festū qđ est in manibꝫ extitit institutū. ꝓpter secūdam exaltationē scz opationis inter q̄ opa nō minimū fuerat. q̄ petrus in carcere ⁊ i vinculis per angeluz extitit liberatus sicut act. xij. dr. colitur ad vincula. ꝓpter terciam vo exaltationē scz passionis tercū festū solenniter celebratur. ℟ Quarto ꝓpter merita barū triū exaltationū in celo est glorioſissime exaltatus q̄z gloria eius tlis ⁊ tā ta est vt scōm aplm nec auris audiuit. nec in coz hoīs ascendit q̄ prepauit deus diligētibꝫ se. ideo de hoc nihil amplius loqui presumimus hoc firmiter credentes q̄ sicut in terris est in labore ⁊ sudore ⁊ cruce pre ceteris exaltatus. sic etiā in celo ⁊ nō mediocriter exaltatus. Si em̄ ꝑm mensurā caritatis ordinamur in celo. ipe qui plus alijs discipulis vt ait saluator. dilexit pre ceteris etiam nō immerito sublimatur. Quito exaltabitur in iudicio assidens cū christo ⁊ cuz eo iudicās totū mōm. et hoc est qđ promisit saluator Matth. dicēs. Amē dico vobis q̄ vos qui reliq̄ . ⁊c. vsq̄z sedebitis super se duo. iudi. duo. tri. israel. Has exaltatōnes intuēs Bern̄ āmirando de sancto petro dixit. Considerās q̄ petrū manus oīnipotentis regni celestis clauibꝫ inuestit. supq̄z fundatur eccīa. cui prās ligandi atq̄z soluēdi tradit. qui celos claudit ⁊ aperit qđ dixerubin ⁊ seraphin bñ non legi. velementer ammiroz ⁊ subiungit. Consummatus alias inestimatus honoz ⁊ dignitas gloriosa hominē in terris positū in celis impare ⁊ in terāgeloz chozos iudiciarie potestatis exercere virtutē. Assistunt angeli presidētis imperiū expectātes ⁊ ammnistrozū spūs assignata sibi ministeria sortiūtur. ℣ ligādi atq̄z soluendi nullus eoz accepit ptātez. Ad est petrus ⁊ ad eius imperiū orbis vniuersitas soluitur ⁊ ligatur. et precedit petri sententia. sniam saluatoris. q̄ nō qđ xpus ligat petrus. sed qđ petrus ligat xpus. iudicat petrus ⁊ petri iudicium ꝓfirmat oīnipotens. O q̄z potēs dignitas q̄z digna potentia ⁊c. ℣ Et sciendum q̄ hec triplex exaltatio ex radice triplici sumpsit ortū scz ex xpi institutōe prioze. ꝓgnitione illuminatōre. caritate feruētioze. Primo dico petr⁹ exaltatus fuit per electionem ex xpi institutione prioze. Audiēs enim ecclesia q̄ xps existens in terris petrū summū pastorē instituit in his verbis Simon diligis me plus his. pasce oues meas. eandem institutionem per suam electionem perducere voluit ad effectum. Scdo exaltatus fuit p opationē ꝓpf ꝓgnitōz illū inatōrem. vñ cū dñs

quereret a discipulis de sua cognitõe mat. xvi. di. Quẽ dicunt homines esse filiũ hominis? & alijs alia respondentibꝰ dixit ibesus. Vos aũt quẽ me esse dicitis? Respondit petrus tanq̃ pre ceteris illuminatus. Tu es xp̃us filius dei viui. cui dñs. Beat? es simon bar. q̃ ca. & sang. nõ reue. t. ꝑ pater meus qui est in celis. ac si dicat. Hãc cognitionẽ nõ habes nisi ex infuso lumine veritatis vt deus hãc assertionẽ ꝓbaret esse verissimã vtpote supra quẽ tanq̃ super fundamentũ edificaret ecclesiã. merito debuit petrũ pre ceteris honorare. et tanq̃ assertorem profundissime veritatis signis & miraculis in suis operibꝰ exaltare. Tercio exaltatus fuit in passione, ꝓpter caritatẽ feruentiorẽ vt sicut deum pre ceteris plus dilexit. dicente dño iohãnis. xx. Simon iohannis diligis me plus his. sic etiã debuit eum pre ceteris in passione proximius imitari. Omnes enim martires qui digni inuenti sunt pro nomine iesu contumeliam pati & passionis subire tormentũ. ex radice caritatẽ veraciter acceperũt. quis eñ tam dira & dura & tam gaudenter posset iam subite tormẽta sinon ad hec ꝓ patienda incitaret violẽtia caritatis. hinc Aug?. Quomodo corruptibilis puluis contra tam ĩmania tormẽta dominaret. nisi in eo xp̃us habitaret. et hoc ꝓ affectũ dilectionis. De prima exaltatione dicit in psal. Exaltaui electũ de plebe mea De scõa ibidem. Dextera dñi exaltauit me per dexterã miracula que solus deus operatur in sanctis suis volens intelligi. De tercia ꝺr ecclesiastici. xlvi. Exaltauit eũ de terra. & hec de exaltatione huius glorioſi principis dicta sufficiant. ¶ Nunc dicendum est quibus exercitijs etiam nos exaltari valeamus. vt quẽ delectat exaltatio premiorum. non deterreat exercitatõ labor. Si ergo huius principis exaltationẽ saltẽ tenuiter tanq̃ fimbriã tangentes ꝓsequi cupimus. oportet nos per predictos modos exaltationis transire. et induere nos exercitijs eorundem. incipientes ab electione vt ab illa ad operationẽ & passionẽ iusto ordine adiuuante gratia veniamus. Animo ergo cupientes exaltari hic pervite meritũ & in patria ꝓ gloꝛie premium incipiamus ab electione. qd̃ tunc facimus. si per gratiã spiritus sancti intrinsecus ꝓpuncti incipimus inspicere vitam nostrã bonũ & malum. celum & terram celestem iocunditatẽ. infernalem calamitatem. mometaneam delectationẽ. et eternaz damnationẽ. mentis nostre oculis ꝓponentes. et inter ista deliberato cõsilio discurrentes. ipa prout sunt iusta ponderatione cõsiderãtes & profunde rimãtes quid inter ista sit potissimũ eligendum. Vtrum ꝓpter momẽtaneã delectationẽ incurrere expediat eternam damnationẽ. vtrũ ꝓpter terrena bona carere expediat bonis celi. cum futura bona sint presentibus longiora. in infinitũ meliora & in oñibꝰ prestantiora. nec dubium si sine dissimulatõne vtrũq̃ inspiciam?. quin deũ cum suis bonis eligamus & cũ indignatione magna ꝓtraria respuamus. iurãtes et statuentes custodire iudicia iusticie eius quod statim vt factũ fuerit elegit etiaz nos deus transferens nos de fuitio dyaboli & faciens nos filios dei. & ex hoc statim sumus non mediocriter exaltati. dicetq̃ nobis de? illud deute. xxvi. Dñm hodie elegisti vt sis tibi deus & ambules in vijs eius & elegit te hodie dñs. vt sis ei ꝓpius peculiaris & faciet te excelsiorẽ cunctis gentibꝰ quas creauit in laudem & gloriã suam. Et illud iosue. hodie incipiã te exaltare. An nõ sumus vehementer & multũ nimis exaltati. cũ de fuis dyaboli adoptemur in filios dei. Quid eñ ignominiosius dyabolo. quid glorioſi? deo nihil. Adhuc etiã scio q̃ ignominiosius sonat fuũ esse dyaboli quã dyabolum esse. eo q̃ oñis fuus inquãtũ fuus inferior sit domino suo & oñis dñs inquantũ talis superior est illo. De hac feda fuitute ꝺr iohan. quarto. Oñis qui facit peccatũ fuus ẽ peccati. Qñ aũt ex hoie facit dyabolus dicente dño ioh. vi. Nonne ego. xij. vos elegi. et vn? ex vobis dyabol? ẽ. et sic patet q̃ ex nãta electõe q̃ deũ elegim? exaltabim̃ vehemẽter. Scõo exaltam̃ ꝓ opatõz cũ iaz filij dei facti & spũ filioz inspirati auide currim? viã dei qd̃ tũc ꝺacit & fideli? facim? si oĩa opa nãta deo exhibenda cuz conatu facim? & excessiua vt oĩa q̃ facimus fm̃ ꝓñez statũ excedãt

operū aliorū. nō contenti ꝓmunibus obse/quijs. sed quantū vires supperunt cū discre to excessu oīa faciamus vt dicere possim? illud eccle. ij. Magnificaui, opa mea. Hic aūt excessus ne indiscretio reputetur ex duobus constat scz ex multitudine ⁊ conami/ne. hoc est vt multa faciamus bona opera ⁊ eadem cū conatu. Nunc conatū opm tam diu ꝓtinuātes. quousqz de excessu operū ve/niamus in excessum mentis. de q̄ ps. Ego dixi in excessu mentis mee. Quid aūt dixe/rit ex subtracta gratia ignorabat nihil sci/ens nisi q̄ proiectus esset a gratia quam in excessu sentiebat. Nunc excessum opm no/strorꝫ docet nos bern̄. di. Bonū est homini sua obsequia ad cumulum dare. verbi gra. Sufficit ad salutē molestias corporis ferre patienter. sed cumulus est etiaz in feruore spiritus eas amplecti libenter Sufficit ad salutē superflua nō requirere. sed nec ꝓpter ipa si desūt necessaria murmurare. sed cu/mulus est exultare ⁊ libenter querere. quo/modo alius magis habeat ⁊ ipe penuriam patiatur. Sufficit ad salutē si nec in patiē/tia vel fraude aliqua ad illud q̄d desideras inuitū vel animū ꝓlati tui inclinare. ℌ cu/mulus est refugere ea ⁊ ablata respuere. in quibus voluntatē tuam senseris oblectari. ℌ Tercio exaltamur cum petro per pas/sionē. cū nos quibusdam exercitijs passioni equiualentibus strenue exercemus. Naz cum ꝓpriꝫ exercitioꝫ merito sancti homi/nes ad contemplationis gratiā admittunt ab oi spē terrene ꝓsolatōis se elōgāt. vt bo/nis celestibꝰ abundantius perfruātur. qui/bus vtiq̄ gustatis cū more suo se subtra/xerit fit amaritudo amarissima. et impatiē/ti desiderio languere incipiūt vehementer. Cum essi ad carnales delectationes redire nec libeat nec liceat ambobus carentes. ⁊ tā q̄z inter celum ⁊ terrā suspensi amarissime cruciantur. et talis cruciatus equiualet pas/sioni. de hac passione di. iob. vij. Suspēdi/um elegit anima mea. q̄d exponēs Grego. dicit. Quid per animā nisi mentis intentō quid per ossa nisi carnis fortitudo designat Omne aūt q̄d suspenditur procul dubio ab imis eleuatur. Anima ergo suspendiū ele/git vt ossa moriantur. qz dum mentis intē/tio ad alta se subleuat. omnem in se carnis fortitudinem necat. Sancti esse viri certissi/me sciunt. quia requiem in hac vita habere nequaq̄z possunt. et idcirco suspendium eli/gunt. qz desideria terrena deserentes ad al/ta animū tollunt. suspensi aūt ossibus suis mortē inferunt qz a more superne patrie in virtutū studijs accincti. hoc q̄d fortes prius in mundo fuerant suspensi occidūt. de hoc martirio dicit Bern̄. Cuz gratia ꝓtemplan/tis celerius nō subuenit. fit obsecranti celuz eneum ⁊ terra ferrea. et cum relicta sibi hu/mani cordis duricia ad votū exaudiri non meretur. anxietas desiderantis negari sibi existimat quicquid differt. et nescio an vel ipam gehennā expiri ad tempus horribili? penalius ve ducat. q̄z post spiritualis studij gustatā suauitatē exire denuo ad illecebras ⁊ molestias carnis. Talis ergo crucifixio ⁊ si nō ferro sanguinē fundat. petri tamē cor/porali martirio adequatur. tales enim inter celi ⁊ terre ꝓsolationes eleuati pendent mi/serabiliter desolati. Nonne velud inter du/as mensas positi ep̄lantes. hincinde specta/mus ieiuni. sic sumus omnino sic. vnde er/go sic positis risus vnde ioc? vnde leuitas quando forte nō agnoscimus? ad quā ꝛc.

XXXI. De sancto Mathia. Fmo. j.

Cecidit sors super Mathiam ⁊ annumeratus est cū vndecim. act. j. Dicit Aug⁹. Omnipotēs de/us qui summe bonus est vult omnes homi/nes saluos fieri. et ad agnitionē sui nomis peruenire vt fiant participes sue bonitatis. cui ꝓprium est se ꝓmunicare ꝓpter q̄d oēs vocat nullum respuēs. nullum transiēs. oī/bus gratias suas offerens. qz non est acce/ptor personarum deus. et ideo sortē sue vo/cationis super oēs mittit licet non capiat apud omnes. In verbis ergo ꝓpositis duo intelligimus scilicet glorioſi huius princi/pis electionē ⁊ electi sublimationem. ℌ Pri/mū ibi. Cecidit sors super Mathiam. secū/dum ibi. et annumeratus est cum xi. Occa/sione ergo huius sortis duo dicemus. vide/licet de sortē ꝓmittentibus. secdo de in sortez

consentientibus. de primo sit primꝰ sermo. de scdo scds. De primo adhuc tria dicemꝰ. primo de sortis descriptiõe. scdo de sortis diuisione. tertio de sortis obauditiõe. ℣

Primo ḡ dicamus de sortis descriptione. q̃ (q̃ntum est de pñti materia ⁊ q̃ntum pꝫtinet ad nostrã vocationẽ obmissa sorte q̃ vsi sunt apostoli. de q̃ nihil certi nobis doctores insinuant) nihil aliud est nisi diuine gratie admonitio monens intus pꝫ spiritum siue mouẽs extra pꝫ hominẽ ad consentiendum deo. Et hanc sortem siue ãmonitionis deꝰ mittit super omnẽ hominẽ. nullũ transiens nullus pꝫtemnens: cui si pꝫsenserimus pficiet in nobis sanctificationẽ vite eius que nũc est pãriter ⁊ future. Cñ si sorti siue ãmonitiõis cõsenserimus dantes ei pꝫsensum nostrũ cum ãmoniti fuerimꝰ vel intus a spũ vel extra ab homine beati erimus in eternũ. si aũt negauerimus nec sorti eiꝰ pꝫsenserimus iusto dei iudicio derelinquimur reprobati. Cñ dñ ad salutem nostrã ⁊ dei grãm consequendã pdicta duo necessario requirũtur: scz diuine sortis ãmonitio ⁊ cõsensus nostri inclinatio. Ipsa em̃ sunt de quibꝫ Math. xvij. dicitur. Si duo cõsenserint de omni re quã petierit fiet eis a patre meo qui est in celis. Deꝰ aũt sortem siue vocationis singul exhibet. licz oẽs per cõ ensum oblate gratie nõ consentiant. non occurrant. Cñ qđ math. v. dicit. Deꝰ solem suũ oriri facit super bonos ⁊ malos ⁊ pluit sup iustos ⁊ iniustos. hoc i. paral. xxvi dicit. Visit sortem ex equo magnis ⁊ puis ⁊ hoc qđ in his duobꝫ dicit hoc intendebat Job dicens. Sup quem nõ effulsit lumen eius: ⁊ cũ his tribꝫ pcordat ps dicens. Nõ est qui se abscondat a calore eius. quod em̃ nos hic dicimus sortẽ hoc iob lumẽ ⁊ psal. nominat calorem. ⁊ sic pꝫ sortis descriptio quã ideo multis noibus exposuimꝰ: vt eius significatio euidentius innotescat. ℣

Scdo dicendũ est de sortis diuisionẽ. hoc ẽ quot modis dñs sortem siue vocatiõis super nos mittat. Et q̃ntũ nunc sufficit quicꝫ fiũt modi quibus nos deus ad se misericorditer vocat: scz criminis obiectione. pene cõminatione. paterna supplicatiõe. beneficiorꝫ exhibitione ⁊ premiꝫ pmissiõe. Dis quicꝫ modis oẽs homines nisi obstinati fuerint alliciuntur: ⁊ ad id qđ alliciẽs desiderat inducũtur. Primo ḡ vocat nos deꝰ mittens sup nos sortem siue vocationis pꝫ criminis obiectionem. imꝫperans nobis peccata q̃ commisimus: qđ tunc agit cũ vel int̃ ea ad memoriã nobis reuocat. vel sortis pꝫ ꝑdicatoris insinuat. sic pꝫ iere. nobis nãa crimina obꝫciuntur cũ dicit. Transite ad insulas cẽ ⁊ post plura subiungit. Duo mala fecit pꝰpulus meꝰ. me dereliquerũt fontẽ aque viue ⁊ foderũt sibi cisternas dissipatas q̃ continere nõ valent aquas. In quibus verbis duo tangũtur pꝫ que oẽa peccata criminalia cõmittũtur sc; auersio ⁊ cõuersio. Auersio a summo bono: qđ tangit in eo quod dicit. Me dereliquerũt fontẽ aque viue. Conuersio ad bonũ cõmutabile: qđ in eo tangit quod subiũgit. Et foderũt sibi cisternas dissipatas. Hoc em̃ bonũ cõmutabile bene cisternis dissipatis simile dicit. qꝫ oẽis vsus ꝑalium cõtra deũ cum ꝑpe euanescit. Secundo mittit super nos deꝰ sortem siue vocationis per pene cõminationẽ. reducẽs nobis ad memoriã q̃nta mala cõminatus est dñs his qui in criminibꝫ perseuerant q̃ꝫ inexorabilis sit eis ⁊ q̃ꝫ inflexibilis. dicẽs eis illud prouer. i. Ego in interitu vestro ridebo ⁊ subsannabo cũ vobis qđ timebatis aduenerit. De qua cõminatiõe dicitur deutero. xxviij. Augebit dñs plagas tuas. plagas magnas ⁊ perseuerãtes pessimas ⁊ perpetuas: ⁊ conuertet in te oẽs afflictiões egypti quas timuisti ⁊ adhærebũt tibi: insuper languores vniuersos ⁊ plagas que nõ sunt scripte in volumine legis inducet sup te donec te conterat. Item Amos. iiij. Jurauit dñs in sancto suo. qꝫ veniet dies sup vos ⁊ leuabunt vos in contis ⁊ reliquias vestras i ollis feruentibus. Item ps. Nisi conuersi fueritis gladiũ suũ vibrauit ⁊c: vsqꝫ sagittas suas ardẽs effecit. De hac cõminatiõe dicit bern. Deus volens nobile creaturã scz hoiem reuocare. scio inquit quid faciã. Homo timidus est naturaliter terrẽdo eũ. si sorte sic cõuertatur ⁊ viuat ⁊ cõminatus est acerbiora que excogitari possunt scilicet tenebras eternales. vermes imortales: ignez inextingui-

bilem. ¶ Tertio mittit sup nos deus sortem sue vocationis vocans nos p̄ paternam supplicationē: vt quem criminis obiectio nō moueat: cōminatio nō terreat: dulcissima supplicatio alliciat: de qua vocatiōe dicitur Jere. iij. Reuertere auersatrix et nō auertam faciē meam a vobis: quia sanctus sum: et non irascar in perpetuum: et ibidē. iij. vulgo dicitur. Si dimiserit vir uxorem suā: et recedens ab eo duxerit virū alterum: nunquid non polluta: et contaminata erit mulier illa? Tu autē fornicata es cū amatoribus multis: tamē reuertere ad me dicit dominus: et ego suscipiam te. Item Ezech. Nunquid voluntatis mee est mors impij dicit dñs: et non magis vt cōuertatur a vijs suis: et viuat: et quare moriemini domus israel? quia nolo mortem morientis: reuertimini et viuite. Hinc Can. v. Reuertere reuertere sunamitis: reuer. reuer. ac si dicat. O sunamitis id est miserа et captiua: reuertere primo p̄pter beneficiū creationis: reuertere scōo p̄pter beneficiū redemptionis: reuertere tertio p̄pter gratias benefactiōis: reuertere quarto p̄pter spem eīne glorificatiōis: vt sing̃ulis quibusq; istorum singulariter nō moueat: moueant saltez cūcta simul iuncta. Quarto mittit sup nos deus sortem sue vocationis: muneribus beneficiorum nos alliciens: interque nōnunq; facit nobis prospera arridere: et nulla aduersa adhorrere. Multi sunt enim qui plus bñficijs inclinantur q̄z duris minis compellantur: et ideo tot et tanta beneficia contulit que etiaz quosq; ingratissimos posset obtinere. Dedit enim nobis nosmetipos fm corpus et aiaz addidit: et alia per que in bono esse vtrunq; possit subsistere: dedit celū et terram et oīa que in eis sunt: nec omnibus his contentus addidit semetipm fm se totū: hoc est fm deum et hominē: totam trinitatem fm numerum personarū. Dedit enim filiū in incarnationem: spūm sanctū in sanctificationem se patrē seruauit in eterna glorificationē: intantū semetipm p̄ nobis exinaniens: vt de oīb̄ que habebat nihil a nobis penitus continebat. His beneficijs aug⁹. affectū suum excitare voluit cū dicebat. O aīa mea dilige deū qui dedit tibi celum cū sideribus aerem cū volucribus: terram cū germinibus: aquam cū piscibus: spūm sanctū in sanctificationem: filiū in redemptionem: seipm in eternā fruitionē siue glorificationē ꝛc. Item Bern. Quia oēs diligunt munera: venit deus et tot et tanta nobis: cōtulit donaria: vt in arram sue dilectiōis seipm nobis totum daret cum oīb̄ que habebat. ¶ Quinto mittit sup nos sortem vocationis sue per premiorū: promissionem: promittens nobis talia et tanta que vt ait aplus nec auris audiuit ꝛc. item promittens nobis in presenti tempore dulcissimas delectationes: in futuro vero eternā glorificationē: que ambo p̄ mittit nobis Math. xix. Omnis qui reliquit patrem aut matrē ꝛc vsq; centuplum accipiet et vitam eternam possidebit. Tanto em affectu diligit nos deus vt nō sit contentus post finem laboris copiosa nobis dare p̄mia: sed in via hac qua ambulamus de primicijs celestiū bonorū et stillicidijs quibus letabitur germinās nos infundit: vt cognito q̄z dulcis est dñs viam dei delectabili? p̄curramus. His quinq; modis mittit super nos deus sortem sue vocationis videat et intelligat quis consentiat quis sequatur: quicquid em homo de bis et similibus āmonitionibus cogitauerit nō credat has āmonitiones sūas esse cogitationes: sed dñi āmonitionem et sortis sue vocationē: quia oīa bone cogitationes dei sunt āmonitiones: non nostre cogitatiōes: iuxta illud p̄s. Ego sum qui loquor iusticiā. quod ex p̄sona dei dicit mala vero cū cogitamus nostre sunt cogitationes fm illud math. xv. De corde exeunt cogitationes male. adulteria ꝛc. Vñ bern. Cum mala versamus in corde. nostra cogitatio est: cū vero bona dei sermo. illa scz mala cor nostrū dicit. hec scz bona cor nostrū audit. His quinq; modis nitebatur dominus iudam ad penitentiā reuocare. Primo per criminis obiectionem: cū dixit. Juda. osculo filiū hominis tradis: quod cū non aduerteret. scōo eum reuocauit per pene cōminationem dicens. Ve homini per quē filius hominis tradetur. et cum nec sic proficeret. tercio addidit dulcium verborum allocutionē dicens. Amice ad quid venisti? et cum nec

quin amicitiam ad eum habuerit quem vo
cauit amicum. ⁊ cū nec sic audierit: q̄rto sub
iunxit beneficiorū exhibitionem: constituēs
eum procuratorem super his que mitteban
tur. ⁊ maxime quia osculatus est eū. Quin
tum scilicet premiū promissionē nō addidit
sciens q̄ obstinatus iam factus premia nō
curaret. ¶ Tertio dicendū est de voca
tionis recusatione siue sortis obauditione.
Cum enim omnes vocentur ⁊ pauci veni
ant: expedit vt ponantur cause propter quas
obaudiuit dominū sic vocantem. Sunt au
tem nouem modi ꝓpter quos vocati renuu
unt cōsentire. ¶ Primi enim desperant sicut
cayn ⁊ iudas: quos cū reuocasset dominus
improperando eis peccata sua querens in
eis locū penitentie dixerunt. Maior est mi
quitas mea q̄ vt veniam merear. Secdi vo
cati irrident sicut patet de vocatis per loth.
de quibus Genē. xix. dicit. Visus est eis q̄si
ludens loqui. Tercij contemnunt sicut pha
rao: qui signis ⁊ miraculis vocatus recusa
uit dimittere populū opponens se deo sicut
Exo. i. dicit. Induratū est cor ⁊c. De q̄ au
g⁹. ¶ Poterat deus superbiam pharaonis per
vrsas ⁊ leones domuisse: sed muscas misit:
vt eius superbia magis confunderet. Quar
ti per occasionē aliquā se excusant sicut saul
qui preuaricationē inobediētie apud samu
elem excusauit dicens. i. Re. xv. Accepit po
pulus de meliorib⁹ armētis vt ymolaret
domino ⁊c. ⁊ sicut illi euangelici qui lu. xiiij
vocati excusauerunt se dicentes. Villā emi
quinq; iuga boū emi. vxorem duxi. rogo te
habe me excusatū. Quinti vocati venire dif
ferunt: dicentes intra se. adhuc iuuenis es.
multū superest de tempore. ex quo q; persona
dicitur Sap. ij. Venite fruamur bonis in
iuuentute celeriter: non pretereat nos flos
tpis. Quibus vñdet dñs Lu. xij. Vigilate
quia nescitis qua hora dñs vester venturus
sit. de quorū numero erat ille qui in euange
lio ait. Anīa mea habes multa bona ⁊c. cui
dñs respondit. Stulte hac nocte ⁊c. Sexti
non veniunt detenti immoderato timore vl
amore cogitantes intra se: non potes pecca
ta dimittere. res iniustas restituere. in rigo
re penitentie persistere ⁊c. Quibus respon
det Job. vi. Qui timet pruinam irruet sup
eum nix. acsi dicat. Qui timet paruā penaz
irruet super eum penalitas infernalis vel q̄
inordinate diligunt vel diuitias vel corp⁹
vel pueros ⁊c. Est autē inordinatus amor
quādo quelibet creatura plus diligit q̄ cre
atorē. Septimi veniunt sed insufficienter et
diminute: vt qui cōpuncti aliqua emendāt
⁊ aliqua adhuc tenent: vel qui venientes ad
religionē affectum honorū diuitiarū volu
ptatum; que reliquerunt in seculo iterū post
se trahunt vt achab. de quo. iiij. dicit domi
nus. q⁹ humiliatus est mei causa: nō inducaz
mala in diebus suis sicut etiā pharisei de q̄
bus dñs dicit Mat. xxiij. Ve vobis pharu
sei qui similes estis sepulcris dealbatis. in
tus autē plena ossibus mortuorū. ¶
Octaui aliqui veniunt sed p apostasiam re
siliunt ab incepto quorū magna est multitu
do. quia ad bonū statum venientes postea vl
attediari vel laboribus fatigari. vel tempta
tionibus superari: voluntate vel opere resi
piscunt: sicut hi qui in deserto celesti pane de
pasti attediari dixerunt Exo. xvi. Anima nz
est semus in egypto vbi sedebamus sup ollas
carnium. ⁊ iterū. Anima nostra nauseat su
per cibo illo lemissimo. nil respiciūt oculi no
stri nisi man. Noni vocati nō veniūt ponen
tes spem suam in penitentiā finalem. dicūt
enim. Deus est misericors ad gemitū igno
scens facilitet: ⁊ sic pmanentes in peccatis
deū inhonorāt vnde eū honorare merito de
buerunt. quib⁹ dicit Eccle. v. De ꝓpiciatu
peccatorū noli esse sine metu: nec adiicias
peccatū super peccatū: ⁊ ne dicas miseratio
domini magna est: multitudinis peccatoz
meorū miserebitur. vnde Hern. super illo
verbo Non congregabo conuenticula eorū
de sanguinibus ⁊c dicit. Ut quid homines
in vita sua dissimulant agere penitentiaz ⁊
de extrema presumunt confessiōe. Quomō
sub vnius hore spacio reuocari posse existi
mant omnia anie membra: que p consensum
⁊ desideria mala p totū mundū sparsa sunt
⁊ distracta. non dico ait dñs quin aliquos
tales saluare potens sim. omnia in momēto
in ictu oculi reuocare: ⁊ p spūm qui; nō mo
do vbi vult sed quando vult spirat illā eis

infundere penitentiam quā vix alij diutur
no longi temporis exercitio consequuntur:
quemadmodum dedi latroni. Sed dico vo
bis. Non cōgregabo conuēticu-rc-id est nō
magnas talium magnitudines congrega/
bo-nam in omni scriptura canonica vnum
tm̄ inuenies extrema penitentia saluatuz-et
hoc hora dominice passionis-quando nō in
ueniebatur tanta fides in israel. Hi sunt er
go qui a deo misericorditer vocati venire cō
temnunt et diuersis se occasionibus subdu
centes. Ex quorum temeritate ꝛ presumpti
one dominus motus iurauit in ira sua-quia
non introibunt in requiem suam: dicens iu
ce-rnq̄-Amen dico vobis ꝙ nemo virorum
illorum qui vocati sunt gustabunt cenā me
am. A quo iuramento rc.

XXXII. De eodem sermo scdus.

Cecidit sors su
per mathiam vt sup̄. Dicit
salomon ex persona dei. Be
atus homo qui audit me-ꝛ q̄
vigilat ad fores meas quotidie-ꝛ obſuat ad
postes ostij mei. ¶ In quibus verbis
scdo loco positis intimissima vis ꝛ subtilis
sima describitur dei commonētis nos ꝛ lor
tem cōmonitionis siue super nos proficētis
obseruatio: quod in his tribus verbis scilicz
audit vigilat obseruat lucide declaraf-qui
enim hos tres custodes ad ostiū cordis sui
posuerit: scilicet audientiam vigilantiam et
obseruantiam: q̄ntumcūq̄ furtiue venerit
non poterit ignorare. De qua diligenti cu
stodia dicit Bernardus. Deus veniens ad
nos non facile obseruatur vnde veniat et q̄
vadat-ꝛ istud forte sine damno salutis ne
scire licet-ceterum quando veniat aut quan
do vadat id plane periculosissime ignoratur
Cum enim hec circa nos dispensatorie sancti
spiritus vicissitudines vigilantissime non
obseruantur. fit vt nec absentem desideras
nec presentem glorifices. Nempe qui idcir
co recedit vt auidius queratur-quo nā mo
do si abesse nescitur requiritꝫ ꝛ qui dignan
ter ad hoc redit vt cōsoletur qualiter digne
pro sua maiestate suscipiꝫ si nec adesse senti
tur? hinc est ꝙ bi qui sortem vocantis dei
contempserūt-ideo damnandi sunt-qz nec
presentiam nec absentiam eius curauerunt
propter quem contemptum cenam domini
vt iurauit non gustabunt: auertens se ab il
lis tanq̄z reprobatis ꝛ conuertens se ad ele
ctos: sortem sue vocationis proficiens super
illos qui pulsantem vt audierint intromit
tunt. Sicq̄z pingit vt de vno eodemq̄z dul
cissimo manante alij reficiantur alij indura
tur alij strangulentur ꝛ alij emundentur-si
cut de sole vno ꝛ eodem alie res molleſcūt
vt cera: ꝛ alie indureſcunt ut lutum. Sicut
igitur iam pulsans a reprobis non auditur
sic ꝛ ipsi pulsantes similiter nō audiuntur
dicetq̄z eis. Amen dico vobis: nescio vos.
Intromissus autem ab electis statim in me
dio terre salutem incipit operari: vt fiat qđ
scriptum est Eccle. In distributione sortis
da ꝛ accipe: hoc est da ꝓsensum ꝛ accipe gra
tiam. Nam ex gratia adiuuante ꝛ consensu
nostro inclināte perficitur sal? nostra-ꝛ hoc
est quod dicitur Apoca. Ego sto ad ostium
ꝛ pulso-si quis mihi aperuerit: introibo ꝛ ce
nabo cum eo. ¶ In quibus verbis
predicta duo tanguntur: scilicet gratia pul
sans ꝛ consensus aperiens. Cū ergo occur
rimus deo siue sortem mittenti siue pulsan
ti quod vnum est: dantes sibi consensuz no
strum ꝛ dicentes cum psal. Iurauiꝛ statui
custodire iudicia iusticie tue de? sine medio
intrat in hospicium cordis nostri habitans
per fidem in cordibus nostris-iuxta illud sa
pientie-viq̄-Intraui in domum meam con
quiescam cum illa scilicet anima tanq̄z cuz
sponsa-ꝛ sequitur. Non enim habet amari
tudinem conuersatio illius: nec tristiciā cō
uictus illius sed letitiam ꝛ gaudium-licz ra
men omnes equaliter id est equali gratia nō
inhabitet An videtur tibi equaliter inesse ei
qui dicebat. Si venerit ad me non videbo
eum-si abierit nō intelligam-iob-ix-ꝛ ei qui
dixit. Cum inhorruero tibi ex omni me nuq̄
erit mihi dolor ꝛ labor ꝛ viua erit anima mea
tota plena te. An videtur tibi equaliter id ē
equali gratia inesse ei quem per solam fidez
inhabitat-ꝛ ei qui dixit Bern. Clauum ꝛ ef
ficax est verbum dei: mor vt intus venit et
pergefecit dormitantem animaz meā: cepit

euellere ⁊ destruere edificare ⁊ plantare ⁊c
vnde sicut iesus christus primū natus posi/
tus est in presepio pāniculis inuolutus · sic
primū spiritualiter natus in nobis habetur
quasi q̄dammodo inuolutus · ⁊ hoc figura/
tum legimus in euangelio: vbi dicit · q̄ ali/
quādo occulte erat in templo · aliq̄n aūt ma/
nifeste · vnde bern · de eius inuolutione sic di
cit Cor in pectore · anima in corde · mens in
amia · fides in mente · christus in fide. Eloco
autē deum in presepio cordis nostri inuolu
tum: quādo p̄ fidem habitat in nobis ⁊ nul
la adhuc incalescente deuotione sentit. Cū
autē homo bonis opibus ⁊ virtutibꝫ diu ex
ercitatus interdū sentit in corde suo vehe/
mentē ignem caritatis: quā alijs vicijs ne/
quaq̄ sentit: tūc dicit habitare in cordibus
nostris non solū per fidem inuolutus sed p̄
sensibilez gratiā quasi denudatus. De hac
duplici inhabitatione dicit bern · Deus ⁊ si
iustus non desit ad meritū: plerumq̄ tamē
abest ad solacium · illud vultus · illud autez
iocundius habetur: utaq̄ ⁊ latet dum sensū
cordis minime tangit illa suauis habita ⁊
abdita. ¶ Deus ergo per consensus
inclinationē intromissus in animā nostraz
ambulando: id est, proficiendo in nobis quin
q̄ passibus tanq̄ quinq̄ profectibꝫ nos p̄
mouet vsq̄ ad perfectū proficiens vitā nostrā
¶ Primo enim conscientiā purificat penitē
tiam infundendo · secō mentē fortificat resi
stentiam conferendo · tertio bona opa multi
plicat nobiscum efficaciter opando · quarto
virtutes edificat animaz decorando · quinto
nos sanctificat deuotionem nostraz diu ini/
tus aspirando: ⁊ in his quinq̄ perficitur vi
ta nostra. ¶ Primo dico conscientiam purifi
cat a peccatis fedis penitentiā infundendo:
eo q̄ nulla cōuenientia nec cōmansio potest
esse lucis ad tenebras · naz que communica/
tio diuine maiestatis ⁊ iniquitatis ? Sed
statim vt ingressus fuerit p̄ radios sue veri
tatis impingit in tenebras: dissoluens ⁊ dis
sipans in momēto in ictu oculi quicquid in
uenerit feditatis · q̄ sic contingit. ¶ Nam per
lumen sue penitentie nō potest anīa mala q̄
cōmisit ignorare: sed statim vt cognita fue/
rint displicent vehementer · que autē displi/
cent peniteat cōmisisse. Et dei ergo presentia
surgit anie cognitio · ex cognitione aūt proce
dit displicentia · ex illa vero, surgit penitētia
ad qua vt aut Crisō · sine oīi intervallo seq̄/
tur indulgentia peccatoz. ¶ Non enī continē/
re se potest illa benigna dulcedo ⁊ dulcis be
nignitas: q̄ est in visceribꝫ misericordie dei
nostri: cū ex corde nos penitere ⁊ dolere co/
gnoscat: sed ad gemitū offensam in se cōmis/
sam misericorditer indulgebit. Sed quid
prodest penitere de culpa si nō detur gratia
a modo cōtinendi ? Laui pedes meos ait il/
la in Can · quomō iterum inquinabo illos ?
¶ Secō ergo fortificat mentē resisten/
tiam conferendo · quid enī prodesset prima
gratia scilicet remissio peccatorū: si non sur/
rogatur virtus ⁊ gratia continendi · fieret si
ne dubio nouissimus error peior priori: ⁊ re
cedenti fm aliq̄ō pius fieret q̄z iacenti. Et
quia hec gratia ex parte a nobis est vt videli
cet omnē occasionē recedendi penitus sub/
trahamus · ideo consulitur nobis Eccles · ⁊
Si spiritus prātem habentis ascenderit su
per te locū tuū ne dimiseris · ac si dicat. Si
temptatio valida te invaserit. sta in timore
ne consenseris eligens magis vriq̄z mori.
Efficaciorē autē ⁊ cautior resistentia hec est:
vt cuilibet impugnationi in principio resi/
stamus vt vicia impugnantia dicere nobis
possint ex persona pbiliū illud · i · Reg ·
Quō melius poterit placare dōm suum q̄z
in capitibus nostris. Quia vicia in modū
ꝑpentium se habent: qui vbicūq̄z caput im/
miserit facilime subsequitur totū corp̄ · vn/
de poeta · ¶ Principijs obsta · sero medicina
paratur. Cum mala per longas conualuere
moras: q̄r valde fedum est ⁊ indecens coraz
deo: si quis p̄ gratiā a peccatis iam munda
tus ad eadem iam redeat iterū se deformās
ꝑter quod tales duobꝫ immūdissimis re/
bus compantur: scilicet cani reuertēti ad vo
mitum ⁊ sui luto in voluta bo. Hinc, puer-
ꝑvi · dicit. Sicut canis qui reuertitur ad vo
mitū sic imprudens qui iterat stulticiā suaz
Item · ij · ¶ Pe · ij · Contingit aūt eis illud ve
ri, puerbij. Canis reuersus ad vomitū suū ·
⁊ sus lota in volutabro luti. hinc, Bernar.
Si dixerit mihi iesus dimittūtur tibi pec/

cata tua: nisi ego peccare desiero quid pro/
derit? Exui tunicam meam si reinduo eaz
quātum profeci? sordens omni genere vici
orum diu iacui in luto fecis. Sed erit sine
dubio recidenti q̄z iacenti deterius. deniq̄z
qui me sanum fecit ipm mihi dixisse recor/
dor. Ecce sanus factus es. vade iam amplius
noli peccare ne deterius aliqd tibi cōtingat
℣ Tertio deus habitans in corde bona
nostra multiplicat nobiscuz coopando. naz
si soli nos ipa fecerimus nihil nobis prode
runt ad salutem: sed valor et acceptabilitas
eorum ex coopante spiritu estimatur. quivi
delicet spiritus vt grata sint deo patri: for/
mat ipe eadem opa nostra ad exemplar ope
rum domini nostri iesu christi. Opera autē
christi quinq̄z signis perfectissima compro/
bātur: in quibz quantū ipm imitabimur. in
tantū erunt etiam perfecta opa nostra. Ha
bebant enim opa iesu christi difficultatem.
promptam voluntatē. feruentem caritatez.
et pseuerantie longanimitatem: omnia non
ad suā sed ad nostrā faciens vtilitatē. Nam
de primo scilicet operuz difficultate dicitur
Mar. Cepit iesus pauere et tedere et mestus
esse in agonia di. Tristis est anima mea vsq̄z
ad mortem. Et Joban. Factus est sudor
eius velut gutte sanguis decurrentis in ter
ram. quod revera ex difficultate p̄concepte
mortis factū fuit et ex imaginatione crudelis
sime passionis. Secdo ex promptissima vo/
luntate fecit opa sua Lu. xxij. Desiderio de/
sideraui hoc pasca manducare vobiscū. Et
Hebre. xij. Per patientiā curram? ad pro/
positum nobis certamen inspicientes in au
ctorem fidei et cōsummatorē iesum. qui p/
posito sibi gaudio suscipit crucē confusione
contempta. Tertia ex maxima caritate fecit
opa sua dicens Job. Maiorem caritatē ne/
mo habet vt animā suā ponat quis p amī/
cis suis. Quarto in pfectissima pseuerātia
opa domini sunt completa. Unde emittens
spiritum dixit. Consummatū est. Quinto
in oībus his opabatur nō quod sibi vtile
fuit: sed qd nobis. nihil enim ex oībz his
que opabatur sibi accreuit: sed nostrā in oī/
bus pmouit vtilitatem. In his quinq̄z do/
minus iesus existens in hoc mundo opera
sua perfecit et cōpleuit. In eisdem etiā spūs
iesu in minori mundo. id est in nobis existēs
ad exemplar prioris operū spūaliter opera/
tur: nisi obstacula ponendo sanctospū i resi/
stamus. qd ne faciamus dicit nobis de? Ex
odi. Inspice et fac scm exemplar qd tibi mō/
stratum est in mō. et illud Judicū. vij. Qd me
videris facere oīes facite. Si ergo volum?
efficaciter opari. operemur difficilia et cum
hoc sint voluntaria et feruida cū pseuerātia
et in his oībus non nostrā sed dei q̄ramus
gloriam: et sic efficaciter opamur. ℟
Quarto deus habitans in nobis viteri? p/
greditur. plantans et edificans in nobis vir
tutes. nihil enim omnia predicta placerent
deo si nō essent virtutibz adornata. sic enim
dicit Bern. Deus qui dñs virtutum dicit
nequaq̄z thalamū mentis ingreditur si nō
fuerit lectulus conscientie virtutibz adorna
tus et subiungit. Quantumlibet te afflictes
quantumlibet te crucies: non sui copiam ti
bi tribuit nisi fueris virtutibus decoratus.
Suppositis autē virtutibz theologicis: scili
cet fide. spe et caritate que omni homini sunt
necessarie ad salutem sine quibz impossibi/
le est placere deo. Studendum est aliis tri/
bus que ad spiritus sancti mansionē in nobis
pre ceteris deo placent: scilicet nosmetipos
iudicare. misericordiam amare. solicite am/
bulare. et hec sunt virtutes de quibz dicitur
Micheę. vi. Indicabo tibi homo quid sit ti
bi bonuz et quid dñs requirat a te. Utiq̄z fa/
cere iudiciū et diligere misericordiam. et soli
citum ambulare cū dño deo tuo. ℣ Quamū ex
hibendum est nobis. scdm proximo. tertiuz
deo. ℟ Qui autē in se in proximo et in
deo facit quod debet. hic perfectus est vir et
beatus erit in facto suo. ℣ Primo ergo instau/
remus iudicium contra nosmetipos de oī/
bus cogitationibz. affectionibz. locutioni
bus et operationibz nos subtilissime diiudi
cantes. nec aliquid istorum nos transeat qō
non discutiatur et diiudicetur. et si quid in/
ventum fuerit quod non liceat. dedecuerit ex
pediat: puniatur et in reliquum caueat. Ta/
le iudicium supra modum placet et placat

deum ⁊ preparat locum domino. ps. testan te qui dicit. Justiciā ⁊ iudicium preparatio sedis tue. Bern. Diligit deus animaz que in conspectu eius sine intermissione sine dis simulatione diiudicat semetipam. idqz iu dicium non nisi propter nos a nobis exigit deus. quia si nosmetipos diiudicauerimus non vtiqz iudicabimur. quod dñs monere studuit cum dixit. Cum feceritis que prece pta sunt vobis. dicite. serui inutiles sumus. quod debuimus facere fecimus. Scdo ha beamus misericordiam ad proximos. omnia eorum facta misericorditer iudicātes bona eorum facta magnificātes ⁊ mala fideliter excusantes. hinc Bern. Caue serue dei alie ne conuersatiōis esse: aut curiosus explora tor. aut temerarius iudex etiam si perpetraz actum deprehendens. nec sic iudices proxi mum magis autez excusa intentionē si op? non potes. puta ignorantiam. puta casum. puta surreptionez. ꝙ si omnē omnino dissi mulationem rei certitudo recusat: suade ni hilominus tibi ⁊ dicito apud te. Helxemēs nimis fuit ista temptatio. quid de me illa se cisset si accepisset in me similiter potestatez? Tertio ambulandum est solicite coram deo qui tanta solicitudine nos ⁊ omnia opa no stra intuetur: vt etiā dinumeret gressus no stros Job. Tu quidez gressus meos dinu meraſti. ⁊ illud ps. Omnes vias meas pre uidisti. Quā solicitudinem competenter co ram deo gerimus. si omni cautela ⁊ omni di ligentia caueamus displicentiam ⁊ placen tiam ingeramus. Quinto de? ha bitans in nobis omnem vitam nostraz san ctificat interioza nostra diuinitus inspiran do. quod contingit cum per prioza exercitia bene humiliati. dispositi ⁊ preparati senti mus in nobis flagrantem ignem caritatis. qui ex superabundanti copia omnium gra tiarum in nobis conflatur copiosas benedi ctiones secum ferens. sic enim dicitur gene. ex persona dei venientis ad animam. Vo dicum habuisti anteqz venirem ad te. nunc autem benedixit tibi deus ad introitum me dium. hinc deutero. Ipe venit plen? bene dictionibus. nam per inhabitantem deū in cordibus nostris. dicitur nobis iterum deu tero. Benedictus eris ingrediens ⁊ egredi ens. benedicetqz tibi dominus in cūctis opi bus tuis. Ex his benedictionibus tm tres breuiter nominemus. Veniens enim deus ad animaz tres benedictiones pre ceteris se cum fert: scilicet benedictionez mutationis augmentationis ⁊ sanctificationis. Primo dico aufert secum benedictionem mutatio nis. mutans maledictionem veteris homi nis in benedictionez. nam anteqz dominus veniret ad nos subiacuimus maledictioni illi qua dicitur. Maledicti qui declinant a mandatis tuis. ⁊ illi qua dicitur. Maledi ctus qui seruit indignis se. ⁊ quia fuiuimus mācipio corporis nostri. quod reuera indi gnius ⁊ ignobili? est qz nos. ⁊ per ꝓsequens dyabolo ⁊ peccato. de quo dicitur. Qui facit peccatum seruus est peccati. ideo ex his oīn bus fuimus maledicti: ⁊ hec maledictio cō mutata est in benedictionem ex cuius virtu te omnia nobis modo cooperantur in bonū Scdo apportat secum benedictionem au gmentationis: cumulās super nos incremē ta meritoruz: ⁊ dicens nobis illud Gene. i. Benedixit deus illis ⁊ ait. Crescite ⁊ multi plicamini ⁊ replete terram. at si benedicens nobis dicat. Crescite ī meritis ⁊ replete ter ram corporis vestri virtutes ⁊ merita cumu lantes. Tertio benedicit nobis benedictiōe sanctificationis. quia ex eius inhabitatione intus ⁊ extra per omnia sanctificamur. de q̄ dicit Psalmista. Hic accipiet benedictio nem a domino ⁊ misericordiam a deo salu tari suo. Hoc totum operante in nobis do mino ihesu christo ⁊c.

xxxiii. De sancto Gregorio.

Negociamini dū venio. Dicit bernardus. Secure negociabor ꝓcipiente domio meo. Non enim paruum mihi fiducie robur pre stat. ꝙ ille summus imperator factus est ne gociator meus ⁊ negocium meum sine ocio egit q̄diu fuit ī terris. Quia glorioſus iſte princeps beatus gregorius inter supremos negociatores fidelis ⁊ prudens extitit nego

ciatoꝛ: vt non ſolum in tempoꝛe ſuo: hoc eſt in vita ſua verbo ⁊ exemplo negocia domini ſui fideliter peragereꝛ: ſed vſq; in pſens tẽpus: imo vſq; in diem nouiſſimum ſcriptis ſuis dulciſſimis dei eccleſiaꝫ edificet ad edificationem tabernaculi quod eſt eccleſia cõportans aurum et lapides pꝛecioſos: ita vt de illo veraciter dici poſſit illud Zach. xiiij. Non erit mercatoꝛ ultra in domo dei ſubaudi ſimilis illi. Et illud Eccle. Non eſt inuẽtus ſimilis illi in gloꝛia mortalitatis. ⁊ hec de laude eius breuiter tacta ſufficiunt: qꝛ vt ait Ambꝛoſi. Eius laudi aliquid addidiſſe detꝛimentum eſt. Ipſe eſt enim de quo veraciter dictum eſt. Euge ſerue bone ⁊ fidelis: quia ſuper pauca fuiſti fidelis ſupꝛa multa te cõſtituam: quia inuentum eſt coꝛ eius fidele: ſicut dicitur Eſdre. Nunc conuertamus negociationem ad noſmetipſos: eo qꝛ etiaꝫ nobis dictum ſit verbum ꝓpoſitum ſcilicꝫ Negociamini dum venio: ⁊ negocietur in ſpiritu interioris hominis noſtri: eo qꝛ illa negociatio melioꝛ ſit negociatione auri ⁊ argẽti: ſicut dicitur pꝛouer. iij. Verum quia illa loca apta ſunt ad lucrandum vbi nõ longe ab inuicem ſunt loca multa foꝛenſia ⁊ in ulte nundine in vicino: eo qꝛ mercatoꝛes ſua mercimonia ad eadem loca vicina poſſunt faciliter tranſpoꝛtare. Ideo volentes mercari ⁊ negociari quod in eternum expediat: ingrediamur interioꝛa noſtra: colligentes ſarcunculas noſtras: id eſt intellectum ⁊ affectum: ⁊ mentaliter diſcurramus ad loca vicina: que ⁊ ſi longe diſtare aliqua videãtur vtpote celum ⁊ infernus: ſpiritui tamen pꝛoxima ſunt ⁊ mente velociter omnia percurrere poſſumus ſine quouis obſtaculo retardante. quia in imagine velociter currit homo: vt in ictu oculi pertranſeat multa loca.

¶ Primo ergo collectis ſarcunculis noſtris intellectu ⁊ affectu ſcilicet curram⁹ intꝛoꝛſum ad nundinas: id eſt ad negociationes ⁊ mercimonia peccatoꝛũ. ſcõo ad nundinas defectuũ noſtꝛoꝛũ. tertio ad conſiderationem beneficioꝛ. quarto ad nundinas inferoꝛũ. quinto ad foꝛũ regni celoꝛũ. ſexto ad vanitatem mundanoꝛũ. ſeptimo negocietur aliquid apud deum deoꝛũ. Hec proſequentes per ordinem. primo negociemur circa materiam peccatoꝛum noſtꝛoꝛum. ponderantes menſurantes ⁊ numerantes magnitudinem longitudinem ⁊ multitudinẽ peccatoꝛum. In his nundinis tamdiu nos exercentes quousq; lucremur merces omnibus mundi diuitijs meliores. quod eſt penitentia ſalutaris. Nam in ponderibus ⁊ menſuris datur ⁊ accipitur aliquid. ſicꝛ nos dem⁹ ponderа peccatoꝛũ ⁊ accipiamus penitentiam: que cõmutatio nobis erit vtilioꝛ q̃ oẽs mundi diuitias acquiſiuiſſe. Et hoc eſt primum lucrum quod in hoc primo cõmercio lucramur ſine quo nullum lucrũ in reliquis conſequamur. Et ſi hoc lucrum ſcilicet penitentiam iterũ ad aliud lucrandum ſicut pꝛudentes mercatoꝛes faciunt. vltra hoc ponimus conſequimur pꝛo illo theſaurũ iteruꝫ melioꝛem remiſſionem videlicet peccatoꝛũ. Hec enim ſe conſequũtur ad inuicem. vt ꝑ fideli ponderatione peccatoꝛum detur penitentia: ⁊ pꝛo vera penitentia accipiat remiſſio peccatoꝛum. hinc Beꝛn. Ad veraꝫ cognitionem peccatoꝛum immediate ſequitur penitentia: ad quã ſine vllo intervallo ſubiungitur remiſſio. nam qui vere cognoſcit malum quod ex peccato incurrimus. a penitentia ſe non poterit continere. multo minus deus cui pꝛopꝛium eſt miſereꝛe ⁊ parceꝛe: a remiſſione ſe continet vbi viderit penitentiaꝫ veram eſſe. hoc ergo magno lucro conſecuto ad alias nundinas properemus. ✠

Scõo ergo curramus ad nũdinas defectuum noſtꝛoꝛum. hec enim mercatio immediate ſequitur ad pꝛedictaꝫ. Hoc mo enim ſentiens ſe ꝑ alleuiationem conſcientie ⁊ ꝑ atteſtationem ſpũſſancti remiſſionis gratiaꝫ conſecutũ mutata devotione accingit ſe ad gratias referendas: ſed ecce aſſunt qui nos impediunt defectus noſtri ⁊ reliquie peccatoꝛum inquietantes nos ⁊ impedientes ne ad gras referendas caput erigere valeam⁹. ⁊ tunc pꝛimuꝫ incipit apparere noſtri negocij difficultas. Cũ ei ex pꝛima gratia creſcit voluntas vt ꝓmpta ſit ad faciendũ. qd̃ nouit placitum eſſe deo: ⁊ ipſi defectus adhuc crudi ex vulneribꝰ nouit ſanatis ipſi⁹ dñi bonaꝫ volũtatẽ. fit dolor ſupꝛ dolo. ãxietas multa niſi

lugens plus defectū q̄ prius ipa peccata: ꝛ hoc est q̄ dicit Bernardus. Benignus dns non permittit electum suum in principio tē ptari supra illud quod potest. vñ fit vt nec damni quantitas nec recuperandi difficultas quanta est innotescat: sed postea innotescat aliqualiter: nisi difficultas ꝛ frustra spe rata facilitas euanescat. In hoc ergo foro: si tamen his nundinis fideliter intenti fuerimus. mercabimur lucrum bonum ꝛ vtile quod in thesauris spiritualibus non medio criter enitescat. ꝛ hoc est humilitas que p̄ ce teris virtutibus placet deo: que sup̄ omnes mundi diuitias ditiorem facit hominem ꝛ esse gratiorē apud deum. de cuius gratitu dine dicit dominus per Esa. Ad quē respi ciam nisi ad humilem ꝛ quietum ꝛ tremen tem verba mea? hinc Bern. Insipiens ꝛ in sanus est quicunq̄ in sapientia vel in alijs quibuscunq̄ vite meritis q̄ in sola humili tate confidit. ¶ Sopitis ergo ꝛ ali quantulum mitigatis defectibꝰ nostris ter cio discurramus ad nundinas beneficiorū dei. estimantes quis. qualia. quanta benefi cia nobis dedit ꝛ inuenim? q̄ indebita mi seratio q̄ gratuita dignatio. q̄ stupēda dul cedo inclinauit deum vt nostri memoriā ta liter haberet. Quis enim ē iste benefactor? Reuera deus cuius magnitudinis non est finis. qui bonorū nostrorum nō indiget suf ficiens sibi: ꝛ tamen cor suū dulciter posuit sup̄ nos miseros ꝛ indignos. ac si ex gra tia nostri dependeat omne bonum suum. Qualia autem ꝛ quāta beneficia nobis cō tulerit? Sciendū q̄ contulit nobis optia queq̄. Quid enim melius homine glorifi cato. quid melius celo tanto hospite sanctis ꝛ angelis illustrato. quid melius deo cū oī bus optimis suis nobis in perpetuum cō municato? De quibus optimis dicitur. i. Re. ix. Cuius erūt optima queq̄ in israel? ꝛ subiungitur. Nonne tibi? Item deut. xxviij. Aperiet dominus thesaurū suū opti mum scilicet celum. Quanta autē contule rit nobis? Dico q̄ omnia. nihil ex omnibꝰ sibi reseruās. hinc ps. Omnia subiecisti sub pedibus eius. Item apostolus. Omnia p̄ pter electos. Ex his nundinis (si tamen pre ciosa queq̄ eius non dissimulabimus) no bilissimam margaritā mercabimur quā di cimus caritatem: nihil enim tam facile in clinat hominem ad diligendum sicut bene ficia largitoris. hinc ait Aug⁹. Ad dei dile ctionem in nobis excitandam. nutriendam augmentandam. nihil ita valet sicut benefi ciorum eius frequēs ꝛ diligens recordatio Z Quarto aggredere ꝛ ingredere regio nem dissimilitudinis mundū scilicet istum ꝛ vide q̄ frequētes sint ibi nundine: quāte germinent ꝛ regerminent vanitates. Clade ergo sic per forenses tumultꝰ ꝛ hinc inde de certantes circumspice. Et quantum colligo in tribꝰ causis natat omnis voluptas. Alīq enim diuitijs. alīq carnis delicijs. alīq glorie innituntur. Nam de diuitijs dicit Bernar. Curris ad indiam. ethiopiam circūis. tran sis maria: ꝛ alium tibi orbem aperis nauigā do vt diuitias aggreges fugis patriaz. igno ras filios. diuelleris ab vxore ꝛ omniū ne cessitudinū oblitus queris vt acquiras. ac quiris vt perdas. perdis vt doleas. ꝛ hoc p diuitijs. Audi breuiter de honoribus. duce re constituerūt ꝛ data est tibi facultas vt mi ser sis ꝛ amplius non quiescas: cumulatur materia solicitudinum. Nunquid in hono re sine dolore. in prelatione sine tribulatiōe. in sublimitate sine vanitate quis esse poterit? Si ergo queris gloriam: omnibꝰ inuidie se mina prebuisti. Idem iudicium est de car nis delicijs. In breui transit voluptas ipa ꝛ infectā fetidamq̄ infelicem relinquit me moriam. Contemne igitur hec omnia. ꝛ de his omnibus nundinis lucrare mummuz scilicet contemptum mundi qui plus ꝓfert vtilitatis q̄ mūdi machina vniuersa. Cui to curre ad nundinas infernales: quas ite describit Bern. sic dicens. Illa regio est re gio dura. regio timescenda. locus afflictōis terra obliuiōis. terra miseriarum. terra tur binis ꝛ caliginis. terra maledictionis ꝛ mor tis. in qua nullus ordo. sed sempiternꝰ hor ror inhabitat. Totus tremo ad frigus illud horrendum. ibi fetor intolerabilis. ibi percu tientes mallei resonant incessanter. ibi con fuse tenebre cumulatius tensentur. ibi con fusio peccatorum. ibi terribilis ꝛ horribilis

facies demonum. ibi fletus ⁊ stridor dentium. ibi est penarum diuersitas. acerbitatis eternitas. Curre per has tu multuantes nundinas. ⁊ ne moriens viuens descendas in infernum lucrare ex his omnibus odium peccati dicens in corde tuo. Melius est carere presentibus voluptatibus q̄z in sempiternū subiacere illis cruciatibus. Tertio currendū est ad nundinas regni celorū: ad regionem gloriosam: gaudiosam ⁊ voluptuosam. Ad regionē gloriosam. quia ibi vniti deo erimꝰ glorioſi nimis valde. de qua gloria dicit dñs per Esa. xlix. Erunt reges nutricij tui ⁊ regine nutrices tue: vultu in terra demisso adorabunt te ⁊ puluerem pedum tuorum lingent. ⁊ scies quia ego dñs super quo non confundentur qui expectant eum. Secdo ipa etiam est regio gaudiosa. q̄ tot sunt ibi gaudia quot sunt ibi sancti ⁊ angeli congregati. De quo dicit Esa. lxv. Gaudebitis ⁊ exultabitis vsq̄z in sempiternum. De hac letitia dicit Bern. Si haberes aliquem quē sicut teipm amares: de eiꝰ bono sicut de ꝓprio gauderes. haberes ergo gaudium duplicatum. si vero duos vel tres vel plures tibi pares in amore possideres ⁊ eos simili felicitate cōspicuos cerneres. nūquid pro eorum letitia in te multiplicaretur gaudij magnitudo? Potest ne ergo illius gaudij modus a quoq̄z homine penetrari cū vltra mille milia ⁊ decies centena milia innumerabiles sint: ⁊ omnes beatitudine eadē ꝓfruantur: nec vllus eorū sit qui nō tantum de bono alterius gaudeat quantum de ꝓprio que omnia nimis habent respectum eiꝰ quē supra se vident: quē cum videmꝰ nos amātes longe amplius q̄z nosipi nos amemus ideo gaudebimus de sua gloria multum nimis valde. Tertio consideremus: quia regio ista est voluptuosa. de cuius delicijs dicit in ps. Inebriabuntur ab vbertate domus tue. ⁊ torrente voluptatis tue potabis eos. Juste autē nomine torrentis celestes delicie nuncupant. Quia sicut torrens ex multis riuulis confluentibus facit inundationē. sic celestes delicie ex deo ⁊ sanctis omnibus et angelis in nos fluūt: nec solum ex omnibus in nos fluunt sed in nos totos. alioquin quomō erit deus omnia in omnibus. si in homine de homine aliquid remanebit? Hec ergo si fideliter perspecta fuerit mercabimur inde lucrum glorioſum et lucrum vile: videlicet desiderij supernorum quo adepto nihil amplius libet in tetris cupientes dissolui ⁊ esse cū christo. De septimo currendū est ad nundinas glorioſas ⁊ omnibus meliores quas deus possidet in seipo. de quo ⁊ si nihil dici poterit dignū eo q̄ lucem habitat inaccessibilem. ⁊ iō hec eius scientia exuperat omnē sensum. aliquid tamen de his que sub ipo sunt balbuciendo loquamur. quia ipa sunt que in tpe visitationis. vt ait Esa. replent templum id est animas contemplatiuorū: non enim ipe videt quia vt ait Joban. Deū nemo vidit vnq̄z sed que sub ipo sunt vtcunq̄z ab anima sentiuntur: ⁊ hoc est quod ait Gre. Anima spiritussancti gratia afflata. q̄ figuras quasdā deum videt. sed ad ipam vim eius essentie nō pertingit. De his ergo que sub ipo sunt tria contemplemur ⁊ contemplando timeamur: scilicet iudicioꝝ profunditatem. dulcedinis bonitatem ⁊ maiestatis sublimitatem. In quorū contemplatione si tm̄ proficerimus vt affectꝰ noster horreat ⁊ fm ea diuinitus afflet̄ur ⁊ afficiatur: tria lucra inde reportabimus omnibus mundi diuitijs meliora: scilicet pauorem. dulcorem ⁊ stuporem ita vt hec singula de singulis illis surgant. Nam pauorem de iudicioꝝ profunditate. dulcorem de dulcedinis bonitate ⁊ stuporem de maiestatis sublimitate reportamus contemplando. In prima contemplatione stetit ps. cum dicebat. Judicia dei abyssus multa. O quanto pauore paulus prostratus extitit: cū tremens ac pauens dixit Roma. xi. O altitudo diuitiarum sapientie et scientie dei: q̄z incomprehensibilia sunt iudicia eius ⁊ inuestigabiles vie eius. In secunda stetit psalmista: cū dixit. Memor magna multitudo dulcedinis tue domine. Item sapientie. xij. O q̄z bonus ⁊ suauis est domine spiritus tuus in nobis. De ambobus aūt idem dicit in eodē. Vide bonitatē ⁊ severitatē dei. in eos quidē q̄ ceciderūt severitatē in te aūt bōitatē si tm̄ pmāseris i bōitate alioq̄n tu excideris. de tcio. s. stupore maiestatis

dicit Bern. ¶Precipua ⁊ maxima contemplatio ⁊ ammiratio maiestatis. ¶Hoc requirit cor purgatū a vicijs liberatum atq; exoneratum a peccatis: vt se facile possit ad supna leuare vt interduz per aliquas momentulas stupore ⁊ extasi suspensum teneat ammiratem. de qua etiaz dicit Greg⁹. Tunc dei maxime maiestatem miramur: cum in cōtemplatione eius obstupescendo obmutescim⁹ plus musitare cupientes q̄ verbis exprimere valeamus: non inuenientes verba ydonea ad tam sublimia exprimenda. hoc agente ihesu christo ⁊c.

XXXIIII. Sermo scōs de eodem

ACcipite disciplinam per ꝓmones meos ⁊ proderit vobis. Sap. vi. ¶ Dicit Greg⁹. de quo nobis est ꝓmo. si mētis et corporis euagatio per discipline censurā cōpescitur. tunc spirituale edificiū ad deuz erigitur. nam quo disciplinata mens extra se euagari compescitur. eo supra se surgere cōpellitur: qz ⁊ in altum arbor crescere non poterit que per ramos se diffundere nō prohibetur. que si primo inferius constringitur in altum ire compellitur. sic ⁊ cum riuos fontium obstruimus: fluenta contra suam naturam sursum fluere cōpelluntur. sic si p̄ discipline censuram infernus coartamur: sursuz ad deum facilius eleuamur. ¶Dicit ḡ beatus Greg⁹. qui de disciplina morū ⁊ virtutū super omnes doctores disseruit. Accipite disciplinam per ꝓmones meos editam ⁊ ꝓderit vobis. In quib⁹ verbis duo facit. ¶Primo enim ꝓponit suam exhortationē. Scōdo exhortationis fructificationē. ¶Primū ibi. accipite disciplinā. scōm ibi. ⁊ proderit vobis. ¶ Cum ergo ꝓm Bern. omnes homines natura equales genuerit. quicquid boni vl mali hominibus accesserit. ex discipline diligentia vel eius negligentia habet ortum: et ideo in genere mor⁹ nullū bonū melius inuenitur. qua fit vt bona que fecerimus raz spiritualia q̄ corporalia per disciplinam adornata reddantur coram deo ⁊ hominibus gratiora. ¶Nam in agendis ⁊ patiendis pl⁹ meremur in adiuncta disciplina morum q̄ in exhibitionibus factorū. ¶Non enim sufficit vt quecunq; bona opera faciamus: sed vt ea cum disciplina ⁊ diligentia exhibeam⁹. qō in deutero. facere monemur cū dicitur. Juste quod iustum est exequaris. Juste enim quod iustum est facimus cum iustuz opus deo cum disciplina debita exhibemus. hinc ps. Deus glorificatur in consilio sanctorum ac si dicat. ¶Plus glorificatur deus in consilio quo cōsiliamur ⁊ conamur: vt bona que facimus disciplinate ⁊ decenter dño exhibeantur q̄ in ipis opibus sine illo. ¶ Quam grata autē sit disciplina dño patet per eius descriptionem quam ponit Bern. ita dicens. ¶ O q̄ compositū reddit omnē statum corporis necnon ⁊ mentis habitū. disciplina. cerucē submittit. ponit supercilium. componit vultum. ligat oculos. cachynnos cohibet. gulaz frenat. iram sedat ⁊ formar incessum. ¶ Est autē quadruplex disciplina quattuor in locis vite nostre si proficere cupimus adhibenda: scilicet in cordis cogitatione. oris locutione. morū ⁊ totius vite moderatione et corporis castigatione: que oīa per cautam ⁊ diligentem disciplinā sunt subtilissime regulanda. ¶Primā ergo disciplinam apponamus cordi: eo q̄ ab ipa vita procedat. nam vt ait Bern. Frustra siccatur riuus si fons ipe non fuerit obturatus. Cui si debitaz disciplinam ꝓuare cupimus tres ei custodias deputemus: vt videlicet ipm primū ⁊ ante omnia in omni puritate ⁊ mundicia cōseruemus. scōo vt deum ⁊ eius bona continue cogitemus. tertio vt ipm virtutib⁹ adorne⁊mus. ¶Primo dico cor nostrum in oīi puritate conseruemus nihil penitus admittentes quod cor nostrū inquinet vel conscientiam reprehendat. Q; si aliquid irrepserit statim vt deprehensum fuerit expellatur. Solus enim deꝰ inspector est cordis. iuxta illud ij. Reg. viij. Tu solus nosti cor omniū filiorum hominum. ⁊ illud. Homo videt in facie. deus aūt intuetur cor. ¶Nam vt ait bern. nihil facilius sedatur corde. Ante oīa autem ne mortal' peccati macula irrepserit caueatur ne aliquid de genere eiusmodi in nobis regnet. ne dominet: ne aliquando cōsentiatur: dicentes semper in cordibus nostris

illud ps. Si mei non fuerint dominati tūc immaculatus ero: ⁊ emun a delī. maximo. quod est mortale peccatū. de quo hortat apostolus. Ro. vi. di. Non regnet peccatum in mortali vestro corpore. ¶ Scdo disciplinemus cor nostrū vt cogitet semper deū nam ex hoc multuz proficimus ⁊ interiora nostra omnia sanctificantur. hinc dicit deus. Cauе ne aliquādo obliuiscaris domini dei tui. Quod reuera digne facimus: quia ipe nunqz obliuiscit nostri. Itez Thobi. Omni tempore in mente habeto deum: quia nihil dignius. nihil vtilius. nihil dulcius poterit cogitari. Tertio disciplina cordi nostro apponatur vt ipm virtutibus adornemus vt videlicet studeamus habere in corde nostro ad deum ardentem caritatem. ad nosipsos humilitatem ⁊ ad proximos benignitatem in his disciplinabimur ad omnē (si tamē proficimus) sanctitatem. De hac cordis disciplina dicitur Eccle. vltimo. Suscipiat anima nostra disciplinā. hoc est bonam cordis ⁊ mentis ꝓfirmationē. Scdo disciplina adhibenda est locutioni oris: ne quid loqmur quod coram deo vel hominib⁹ vel etiam in ꝓpria conscientia rancz reprehensibile contemnatur. ¶ Verum quia sermo noster tripliciter variatur. aut enim deo loquimur aut ꝓximo aut ꝓ nobisipis. ideo disciplina oris adhibenda similiter variatur. Primo q̄ locutio quā deo exhibemus disciplinetur ad deuotionē: vt quicquid deo loquimur tam humiliter tam affectualiter ei exhibeatur vt coram deo deuotio exeratur: ⁊ per disciplinam verba arceantur: vt in nostra locutiōe nihil fatuum nihil distortū. nihil saluti nostre contrariū. nihil contra voluntatē suam postuletur: nec per euagationē ⁊ verboz dissolutionē. non solū quod petimus nō consequamur: sed rancz indigni ⁊ deo abominabiles repellamur. dicatqz nobis deus illud apli Jaco. iiij. Petitis ⁊ nō accipitis eo q̄ male petatis. sicqz nostra locutio q̄ deo debetur per disciplinā coerceatur: vt solū deum ⁊ quod petimus cogitemus. Hinc Bern. Docendus est ⁊ fideliter admonendus in ora tione sua cor suum sursum leuare ⁊ a corporalibus ⁊ corpum imaginationib⁹ quanta potest puritate longius recedere. Scdo locutio nostra que ꝓximis debetur per disciplinam castiget vt solum edificationē proximi intendamus: tam disciplinate tam moderate: tam mature verba nostra ꝓferentes vt omnis qui audierit edificetur. De hac disciplina loquendi dicit Bern. Boni cum loquūtur duo in suis locutionib⁹ actēdunt vt videlicet aut sibi aut certe auditoribus ad vtilitatem loquantur vel ad minus sibi soli prosint si auditoribus nō prosunt. Cū Sap. Sermo noster nō sit inanis sed aut suadeat quod bonū est. aut moneat. aut consoletur. aut ꝓuocet. aut instruat audientem vel corripiat delinquentem. De hac disciplina loquendi dicit prouer. v. Fili mi disciplinaz labia tua ꝓseruent. ⁊ aplus Eph. iij. Sermo vester semp sit in gratia sale conditus. nam bonus sermo iuste sali cōparatur. q̄sicut sal a putredine. sic bonus sermo a feroze male fame nos conseruat. ¶ Tertio loquimur q̄nqz nō deo nec proximo: sed ad ꝓpriā vtilitatem ⁊ q̄lemcunqz necessitatem loqui oportuno tpe nos oportet. quod cū fieri oportet hoc fiat cū maxima disciplina corporis. morū cōpositione. ne membrorū ordinatione. matura locutione. non vocis exaltatione: vt de nobis dici possit illud Eccle. xliij. In sermone cōpositor sunt omnia. nam sicut prouer. xv. dicit. Qui moderat sermones suos prudentissimus est. cauentes illud improperiū Esa. lviij. Cum tetenderis digitum extendere ⁊ loqui qd non ꝓdest. orietur in tenebris lux tua. puer. vi. Homo apostata est vir inutilis graditur ore peruerso. annuit oculis. terit pede. machinatur malū ⁊ omni tempore iurgia seminat. q̄ stulti in risu exaltat vocem suam. Tertio in moribus nostris ⁊ in oi conuersatione nostra disciplinā consequem⁹ vt nō solum ꝓdictis in locis sed in omnib⁹ moribus nostris disciplinate nos apud deum ⁊ homines teneamus. capitis inclinatione. oculorum depressione. visus summissione. incessuum iusta moderatione: ⁊ totius corporis compositione. quod suadet apostolus Roma. xij. dicens. Prouidentes bona: non solum coram deo sed etiam coram hominibus. quod exponēs Bernardus dicit. ¶

¶ Prouidentur bona coram hominibus tribus modis. habitu. actione sermone. ¶ Habitu ne sit notabilis. actione ne sit reprehensibilis. sermone ne sit contemptibilis. de quo in priori membro dictum est. ¶ Nam de habitu dicit Augusti. ¶ Habitus tuus mores honestos exhibeat. disciplinaz redoleat. maturitatem habeat. nō vt hominibus placeamus sed ne scandaluz prebeamus. et ne diuinum intuitum distortis moribꝫ et lasciuis incessibus offendamus. nam vt frequenter exterior disciplina bone cōpositionis in mente indicium est cum tanta maturitate procedentes vt dicatur de nobis. quod de beato Bernō. legimus. ¶ Prima virtus habitꝰ corporis. qꝫ ita quasi vno modo semper se habeat vt nihil possit offendere intuentes. totum in eo disciplinatū. totum insigne virturis. perfectionis forma vnde iterū Bernō. In omni conuersatiōe tua solicitus sis obseruare vias tuas. et in conspectu domini et in conspectu proximi caueas tibi a peccato. et illi a scandalo et subiungit. Cuius omnibus grata et nemini onerosa conuersatio ē. huic sine dubio de propria salute vniuersa fratrum congregatio attestatur. ¶ Quarto disciplinemus corpus. hoc est castigationibus affligamus. quia vt ait apostolus ¶ Debreo. Si extra disciplinam estis. non filij ⁊ adulterini estis. ¶ Hec autez disciplina necessaria est post predicta. vt si quid de predictis disciplinis obmissum fuerit. vel aliqd irrepserit. per disciplinam corporis castigetur. ¶ Hec autem disciplina sic̄ et cetere virtutes tripliciter variantur quia tripliciter exercetur. scilicet in resistentia vitiorum in aggressione arduorum et in sufferēda aduersorum. in his tribus omnis castigatio continetur. de quibus dicitur eccl. xxxiij Cibaria et virga et onus asino. panis et disciplina et opus suo. ¶ Si corpus nostrum magis lasciuire cupiens. hec aggredi noluerit. tunde latera eius virga. eccle. iterū ibidem. Seruo pessimo latera sanguinare vl̄ possumus dicere ſm gre. qꝫ a tribus tripliciter disciplinamur. Alia nanqꝫ a deo. alia ab antiquo aduersario. alia a proximo sustinemus. A proximo nanqꝫ persecutiones damna et contumelias. ab antiquo aduersario temptamēta. a deo flagella toleram⁹. ¶ Qualiter autem hec tria sufferantur statiz subiungit dicens. ¶ In his tribus modis vigilanti oculo semp̄ mens debet circumspicere. ne contra mala proximi pectora batur ad retributionem mali. ne contra tēptamenta diaboli seducatur ad delectationem vel consensum delicti. ne contra flagella spiritus ad excessum proruat murmurationis. ¶ Sequitur secundum principale. scilicet et proderit nobis. in quo verbo nobis innuitur vtilitas discipline. ¶ Naz ex predictis quattuor disciplinis vtilitates totidem nobis surgunt. quia ex disciplina cordis siue spirituali interiora mundātur. ex disciplina verbali merita cumulātur. ex disciplina morali virtutibus ditamur et ex disciplina corporali a futuris penis securamur. Et sic per ista quattuor exercitia anīa nostra ad dei similitudinem a qua longe p̄ dissimilitudinem recesserat reformatur vt per ista quattuor tanqꝫ quatuor passibꝰ ad deum redeat vnde venit et hoc est quod dicit Bernardus. Ab ipso et ad ipm conditꝰ est animus rationalis. vt ad ipm sit cōuersio eius. ad imaginem enim et similitudiēz eius conditus ē. Unde quādiu hic viuitur qꝫ p̄ius potest accedat ad eum similitudine a quo sola discreditur dissimilitudine vt sit hic sanctus sic̄ ille sanctus est. et in futuro btūs sic̄ ille btūs est. qō adhuc tā figura qꝫ scriptura poterit declarari. Figura nam sicut dicitur Genesis octauo. emisit noe columbam de arca non vt extra maneret. sed vt ad eum rediret. sic deus creando infundens et infundendo creans mittit animas rationales in hunc mundum. non vt extra maneant. sed vt ad eum redeant. quod adhuc per alia quedam euidentiora declarat. Omnia enim entia particularia et imperfecta sicut est aqua ignis et terra ad sua principia et ad sua perfecta naturali cursu tendunt. vt in eisdem perficiantur. hinc est qꝫ omnis aqua particularis naturali suo cursu tendit ad mare. vt in eo tanqꝫ in suo perfectibili perficiatur Eccle. Omnia flumina intrant mare. sic omnis ignis naturaliter

sursum tendit vt celo empireo tanq̃ suo perfectibili vniatur. sic omnia que de terra nascuntur. in terram reuertuntur Ecclesia. tercio. Omnia pergunt ad vnum locum q̃ de terra facta sunt. et in terram pariter reuertuntur. Sic anima rationalis que a deo ē ad deum iusto ordine reuertetur. quod nō solum figura vt̃ visum est sed etiaz scriptura ostenditur. dicitur enim Ecclesiast. duodecimo. Reuertatur pulvis in terram suā vnde erat. et spiritus redeat ad dominum qui dedit illum. vnde de homine christo dr Johannis. Sciens iesus quia a deo exiuit et ad deum vadit. vnde Bernardus. Spiritus rationalis quia imago dei est. intelligit. et scit se posse. et debere adherere ei cuius ymago est. quod cum in homine perficitur tunc complesse dicitur cursum suū. de hac fine consummationis iterum dicit Bernardus. Hoc est destinatum solitarij certaminis brauium. hic finis. hic premium. hic requies laborum. consolatio dolorum. et ipa hominis perfectio. et vera eius sapiēcia. omnes amplectens. et continens in se virtutes non aliunde collectas sed naturaliter insitas. ad similitudinem dei qua est ipse quicquid est. et hec est hominis iusti in hac vita perfectio. et perfectio huius perfectionis ibi erit vbi erit brauium superne vocatōis perfecta apprehensio. ad quā ꝛc.

XXXV. De sancto benedicto.

Quicunq; hāc regulam secuti fuerint. pax super illos. et misericordia. et super israel dei Gall. sexto. ¶ Dicit Ambro. Ad sanctissimi. et beatissimi patris nostri benedicti cui? hodie festa celebramus laudes addidisse aliquod decerpisse est. eo q̃ illa nobilis lingua gregorij quicquid laudis eius accipi poterat. vernantis eloquij sermone magnifico gloriose depinxit. totam vitam eius. et actus tam magnifice extollens. vt laudi eius nihil amplius addi queat. q̃ si quid deuotione vrgente de nostro aliquid addere cupimus. non verbis sed operibus illud fiat. sic enim dicit ambrosius. q̃ virtutuz eius gloria non sermonibus exponenda est sed operibus comprobanda. Suprema enim laus deo. et sanctis eius gratissima. et nobis vtilissima consistit in ipoz̃ imitatione vt sequamur vestigia eoz̃ non declinantes ad dexteram nec ad sinistram. propter quod ꝛbuz propositum est inductum quod nobis ministrat materiam imitandi. nam in regula que nobis proponitur vita eius gloriosa relucet. Dicit em̃ Gen̄. q̃ non potuit aliter docere q̃ vixerat. nec aliter viuere q̃ docebat ¶ Sciendum ergo q̃ in verbis ꝓpositis duplex nobis regula ꝓponitur imitandi videlicet doctrinalis. et exemplaris. Doctrinalis est illa editio que hodie per vniuersum ordinem cisterciēn. ad legendum in nostris capitulis inchoatur. in qua docetur quō secundum deū. et gloriosum legislatorē nostr̃ benedictum viuere debeamus. Exēplaris aūt regula est sanctissimi patris nostri vita que nobis tam in lectionibus q̃ in cantibus ad memoriam reuocatur. de prima regula sit primus sermo. de secunda secūs. De prima regula ꝓsequēdes. sciendum q̃ in his ꝓpositis tria intelligimus. scz sequentium paucitatem. regule auctoritatē. imitantiuz vtilitatem. Primū ibi quicunq;. scōm ibi hanc regulam secuti fuerint. tercium ibi. erit pax. ꝛc. ¶ Primū adhuc tria cōtinet scōm q̃ hec distributio quicūq; tria implicat. Insinuat enim nobis dei largitatez. sequentium paucitatem. regule libertatem. Primo dico hec distributio quicūq; innuit nobis dei largitatez. ac si dicatur. Quia dei largitas nulli se denegat. nulli se subtrahit. sed stans in publico cuilibet se offert sinum gratie nulli claudens. sed secundum capacitatem sequentiuz sue largitatis gratiam ammministrat. Dicit enim philosoph? q̃ non est ponere vacuum. sed quantū nos animanimus de obstaculis gratie. tantuz de bonis domini adimplemur. Dicit em̃ bernardus Quāto quis de terrenis euacuabit tanto de bonis celestibus implebitur. si multum multum. si parum parum. quia sicut. iij. Regum quarto di. vbi vasa vacua nō fuerint ibi locum stare necesse est quia sicut in collationibus patrum dicitur. dine largitatis munificentia secundum mensuraz

fidei in qua vnumquemqz reperit gratiam largitur. credentem nanqz ꝙ ad emundationem lepre sue voluntatis cristi sola sufficeret. voluntatis sue solo curauit assensu dicens. Volo. mundare. Alteri deprecanti vt aduenies per impositionem manus defunctam filiam suscitaret. ingressus domū ei? eodem modo vt ille rogauerat exhibebat. Alij credenti summam salutis in solius ꝟbi sui prolatione consistere cū diceret. Dic tantum verbo ⁊ sanabitur puer meus. per ꝟmonis imperium resoluens artus paristino robore solidauit. dicens. Vade ⁊ sic credidisti fiat tibi. Inter alios autem virtutē curationis ita effluenter effudit vt de his euangelista commemoret. et curauit oēs languores eoꝝ. inter alios autem illa immensa beneficiorum abyssus ita obdurata est vt dicatur. Non potuit iesus inter illos facere virtutes propter incredulitatem illorum ⁊ ita largitas dei non ꝫm vniformem maiestatis sue potentiam ꝫ ꝫm capacitatē et affectum petentium gratiam suaz singulis impartitur. ℟ Secundo hec dictio distributiua quicunqz insinuat sequētium paucitatem. ac si dicatur. Quicunqz de multitudine omnium. quia pauci sunt qui expedite sequantur regulam. Si enim in via preceptorum pauci sunt qui sequantur dominum ipso dicente. Multi sunt vocati pauci vero electi. quanto minus in via consiliorū in quo non dicimus ꝙ pauci de his qui sunt in ordine saluantur. quod duruz esset dicere. sed ꝙ minus habet iusticia supplet misericordia. Hoc tamen audacter dicimus ex sententia saluatoris innixa euāgelice veritati. quia licet multi sint vocati. pauci tamen sunt electi. quia arta est via q̄ ducit ad vitā ⁊ pauci ambulant in ea. Cur autem pauci sint qui saluentur multe sunt cause? Hoc enim contingit propter impedimentum demonū dolositatem. concupiscibilis peruersitatem. cadendi promptitudinem. resurgendi difficultatem ⁊ standi debilitatem. ꝓpter quod dominus ꝙqueritur mihee. vtj di. Ve mihi quia factus sum sic̄ q̄ colligit in autumno racemos vindemie nō est botrus ad comedendum. Item Esaie. xxiij. Quomodo si pauce olive que remanserūt excutiantur de oleo ⁊ racemi cuz fuerit finita vindemia. Hinc crisosto. Timenduz est xp̄ianis ne eo modo introeant in regnū celorum quo filij israel in terram promissionis scilicet duo tantū de omni multitudine quia solum per vnam viam scilicet caritatem itur ad regnū celorum. sed per septem mortalia peccata tanqz per septē vias descēditur ad infernū. ℣ Tercio hec distributio quicunqz implicat regule libertatem. quia oīibus paret accessus ad eam et nulli penitus denegatur. di. Bernardo. Regula sancti benedicti (vt ego sentio) oīi homini proponitur. imponitur nulli. ꝓdest si deuote suscipitur ⁊ tenetur. non tamen si non suscipitur obest. quod autem in voluntate est suscipient is non in potestate proponentis voluntarium merito dixerim nō necessarium. Attamen hoc ipsum quod dico voluntarium. si quis ex propria voluntate semel cōmiserit ⁊ promiserit. de inceps i necessarium commutatur. nihil iam liberum habet dimittere quod ante non suscipere liberum habuit. ideo quod ex voluntate suscipit ex necessitate tenebit. Sequitur secūdum mēbrum scilicet hanc regulaz. in quo regule nostre auctoritatez diximus designari. Cum enim per vniuersum ordinē cisterciēsiū. hodie hoc ē in die sancti bñdicti in capitulis nostris regula incipiatur. post cuius lectionem ꝫmo statim subiungitur. conuenienter valde hoc pronomen hanc. quod est demonstratiuū regula iam lecta demōstratur ⁊ de ea dicitur. Quicunqz hanc regulā ꝛc̄. ℟ De hoc ergo mēbro tria dicantur per ordinem. scilicet de voti obligatōne secundo de horū que votū adiuuant insinuatione. tercio de finis assecutione. ℣ Prīo dico videndum est de voti obligatione hoc est quid vouētes statum religionis promittamus. non autem promittimus regulaz obseruare. vel perfectionis statum nos velle cōsūmare. quia si hoc promitteremus. tūc nō soluentes essent voti trāsgressores. quod nimis difficile videretur. ꝫ promittim? nos velle conari. nos velle exercitare ⁊ opera dare vt perfectionē vite attingamus. et q̄cūqz

ab hoc conatu ⁊ voluntate conandi recede/ret. esset vnqz transgressor voti. Unū quod qz autem tunc perfectum dicitur cum attingit proprium finem qui est vltima rei perfectio. Ultimus autem humane vite terminus est ipe deus ad quem tanqz in vltimū finem ⁊ suum perfectibile tendere debet anima rationalis. quē cum apprehenderim? dicimur iam perfecti. Hunc autem finem perfecte non apprehendimus in hac vita. ℔ ideo nobis hic finis proponitur vt sciamus quo sit conandum. nam ad hunc finē in futuro consequendum promouentia sunt arripienda ⁊ impedientia projcienda. et hec duo cum magno ⁊ indeficienti studio sint facienda ⁊ continuanda. quod ergo primū est in itentione vltimū erit in execution et quod vltimū est in intentione vltimum est in execution. ℣ Primo ergo dicendum est de conatu agendi. deinde de conatu nociua abjciendi. tercio de conatu promouentia arripiendi. que se iusto ordine adinuicez consequūtur. quod patet per ordinem retrogradum. Non enim finem deum cōsequimur nisi per caritatem. nec illam consequimur nisi alia amabilia abjciamus. nec illa duo perficimus nisi per indeficientem conatum ad ea fortiter contendamus. Primo ergo dicamus de conatu quem per votum regule vouemus. Tunc autem bonum ⁊ sanctum habemus conatum. si studuerimus et exercitauerimus nos vt de cōtingentibus quantum iuuamur nihil obmittamus. sed sicut ait apostolus. siue presentes siue absententes contendamus placere deo. ne improperetur nobis illud Jeremie quadragesimo octauo. Nec iuxta qđ potuit conatus est facere. et hunc conatum pro perfectione accipit a nobis deus. Unđ super illo verbo psalmiste. Jmperfectū meum viderunt oculi tui ⁊ in libro tuo omnes ⁊c. dicit Bernnardus. In libro tuo omnes scribentur tanqz perfecti. et subiungit. Qui omne quod possunt faciunt? Si autez ab hoc conatu deficimus a voto nostro recedimus. et per consequens cadimus a salute. vnde Bernnardus super illo verbo. Ambulate dum lucem habetis dicit. Non ambulantem sed sedentem a mortis tenebris cōprehendi periculum est. et quis sedet nisi q̄ non curat proficere. Jd caueto. ⁊ si morte p occupatus fueris in refugerio eris. Si ergo in solo conatu permanebimus. votū nostrum soluimus. ⁊ hoc ipm nobis pro perfectione reputatur. dicit enim iterum Bern. Jn defessum proficiendi studium et iugis conatus perfectio reputatur. ℣ Expedito ergo de conatu in deficiēti. secundo dicendum est de studio impedientia animo/uendi. et hoc quantum de presenti voto regule sunt tria a quibus tanqz a radicibus pullulat omne malum. Abjciamus ergo diuitias induentes paupertatem. carnis delitias respuentes assumentes castitatem. cordis vicia ⁊ maxime propriam voluntatem prosequentes diuinam voluntatem p obedientiam. que tria necessario abjciuntur ⁊ eis de necessario renunciamus si tamen ad finem nostrum conari intendimus vt oportet. Cum enim per solam caritatem finem perfectionis attingamus. illam non consequimur. nisi priora amabilia reliquamus. quia amor partitus in multa non erit efficax ad deum. Nam vt ait iohannes. Nolite diligere mđum. neqz ea q̄ in mūdo sunt q̄ sunt predicta tria. Quare? Quia qui diligit mundum non est caritas patris in eo. Tercio dicendum est de studio ⁊ conatu promouētia assumendi. hoc est oīa que nos ad perfectionē promouēt assumamus. q̄ licet sint multa. vtpote oīa que sunt de genere bonoꝝ. illa tamē sunt singulariter prosequenda que homo xp̄s iesus nobis proposuit in seipso. que sunt humilitas vite austeritas benignitas pietas ⁊ ante oīa hec caritas. Hā vt ait iohā. qui dicit se in xp̄o manere debz sic ille ambulauit ⁊ ipe ambulare alioquī perfectionē vite quā dulcis iesus in seipso nobis proposuit nullatenus prosequimur. naz perfectio vite hūane in sola perfectione caritatis consistit p quā affectus hominis totaliter in deū fertur. ℔ hoc solum contingit in patria. et hec est illa caritas de qua precipitur math. vi. Diliges dñm de-tu. et to. cor tuo. et ex to. a. t. ⁊c. quā deus non ideo precipit vt preuaricatores nos constituat cū nō

possit impleri. ℔ vt sciamus quo sit conan/dum. ¶ Est tamen sciendum q̄ sanctus thomas duplicem ponit caritatē. ¶ Una qua scōm omnes affectus totaliter semper feruntur in deum. et hec nō nisi in patria possidetur q̄ in hac via vita ñ potest adimpleri. De qua dicit ibi. Ego puto non hic impletum iri. diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo quousq̄ ipm cogitare iam non cogatur de corpore. Impossibile namq̄ est totaz hanc ex toto ad deum posse colligere. diui no infigere vultui. quamdiu huic fragili et erumnoso corpori cogimur deseruire. Tūc autem implebimus cuz introductus fuerit fidelis suus in gaudiū dominī sui. quasi miro modo quodammodo oblitus sui. et a se penitus velut deficiens totus pergit in deū et deinceps adhærens ei vnus spiritus erit cum eo. ¶ Secunda caritas est qua totaliter ferimur in deum ℔ ad punctuz et veluti ad momentum. et hec. viris perfectissimis possibilis est in hac vita. De qua augusti. super illo verbo. Diliges dñm tuū. ex toto corde tuo. vsq̄ tota virtute tua dicit. Hec totalitas q̄ hoc intendit vt oēs motus anime in deum referantur. sic non impletur in hac vita nisi forsitan ad tempus breuissimū a viris perfectissimis quod idipm sibi factum asserit dicens. Cum inhesero tibi deus ex omni me nullus erit dolor. et labor. viua erit anīa mea tota plena te ad quā si conamur nihil de pringentibus obmittentes. et hoc. et nos perfectionem dicamur attigisse. Sequitur tercium principale scilicet erit super eum pax et misericordia. et super israel dei. In quibus verbis tria bona sequentibus regulam promittit apostolus. scz mentis tranquillitatē. misericordie largitatem dei caritatez. ¶ Primū ibi pax. secundum ibi misericordia. tercium ibi et super israel dei. ¶ De quo sciendum q̄ q̄diu viuimus in hac vita malo triplici subiacemus. scz malo periculose impugnationis. malo dispendiose pmissionis et malo defectuose operationis vel etiaz timorose indignationis. ¶ Primo dico subiacemus malo periculose impugnationis. Impugnant enim nos tres hostes scilicet caro mundus. et demones. quoz impugnatio est periculosa. quia caro vicina. mūdus magnus. et demones multi. Contra hos datur pax sequentibus regulam quod per Esa. xlix promittitur cum dicitur. Longe effugabuntur a te qui absorbebāt te. dicenturq̄ eis illud. j. reg. xxv. Sit tibi pax. sit domui tue pax. et omnibus quecunq̄ habes sit pax. dans triplicem pacem contra tres hostes.

Hinc petrus dicit. Quis est qui vobis nocebit si boni emulatores fueritis. ac si dicat. nemo. quia vt ait gre. nulla nocebit aduersitas si nulla dñetur iniquitas. Secō subiacemus malo dispendiose cōmissionis. q̄ peccata cōmittimus incessanter. de quo ia. iij. di. In multis offendimus omnes. Contra hoc malum datur ei misericordia vt facilime remittantur. Unde prouer. xv. dicit ℔ Per misericordiā purgātur peccata. ezeh. xvi. Expandi amictū meū super te. et operui ignominiam tuā. Amictum vocans misericordiam. Hinc mat. xvi. Et si mortiferū quid biberint non eos nocebit. vt nō solum mala non noceant ℔ miro modo etiam cooperentur in bonum. ¶ Tercio subiacemus malo defectuose operationis et timorose indignationis. Sūt em̄ tam vilia et pe nulla in iudicio diuine veritatis opa nostra et tam defectuosa vt merito timeamus ea in dei oculis displicere et p̄ ꝑñs sue nos indignatōni subiacere quibus p̄ ꝑsolatione dr et sup israel dei. ac si dicat. Deus. Sicut caritas mea est sup israel. i. sup celestes spiritus cui iuste israel. i. videntes deū dicunt et p̄ ꝑñs sup oīa eoz opa. sic vos placetis et p̄ ꝑñs oīa opa vra placent. dicetq̄ eis illud Eccle. ix. Vade et comede panē tuum in lecia et bibe cū gaudio vinū tuū. q̄ deo placēt opa tua. Potest et aliter exponi hec pricula scz sup israel dei. vt p̄ hoc detribat et sanctificet eos quibus pax et misericordia sit promissa. ac si dicatur. Pax et misericordia erit sup illos. qui in regla ita p̄fiāt vt fiāt de israelite. i. p̄ēplantes deū. nō sup q̄sibet vuētes et nō soluētes. ℔ sup eos qui gra promouēte ita p̄ficiūt vt sciāt deū spūaliter ꝑtemplari. qui in trinitate est ꝛc.

XXXVI. De annunciatione beate Marie virginis.

In sole posuit tabernaculū suū. Ps. xviij. Dicit ergo de hac similitudine qua nulla in rebus mundi potest esse sublimior. nihil enim habuit spūssanctus in visibilibus creaturis excellentius cui excellentiā virginis apparet. In verbis ergo appositis sub metaphora solis hec gloriosa festivitas amendatur. in quibus tria per ordinē declarantur. vicz gloriose virginis excellentissima amendatio filij dei dignantissima aceptio. omniū nostruz utilissima promotio. Primū ibi. in sole. secūduz ibi posuit. terciū ibi. tabernaculū suuz. Primo igitur nomine solis ponitur nobis gloriose virginis excellentissima amendatio quā in proprietatibus solis lucidissime cognoscemus. Non enim solis nomine vocaretur nisi quia proprietates eius sibi possent convenientissime adaptari. Nam sm philosophum omnes transferentes. scōm aliqz similitudinē transferūt. non igitur beata virgo sol vocaretur. si non possent ei proprietates solis aptissime applicari. Propter qd sciendum qz sol septem habet proprietates. que spiritualiter intellecte conveniūt virgini gloriose. Habet enim sol in substantia puritatem. in splendore claritatem. in excellentia singularitatē in situ sublimitatē. in motu continuitatem in influētia fecunditatē ad omnia amūitatē que spiritualiter intellecta gloriose virginis Marie statui coaptantur. Primo dico sol habet in substātia puritatē. et tantā qz inter omnia corporalia nihil potest purius inueniri. adeo vt omniū hominū intuentiū visus ex puritate eius reverberetur. Quis enim apertis oculis pleno intuitu solem vnquā potuit intueri. Que proprietas gloriose virgini optime convenit. que pre omnibus puris creaturis tam angelicis qz būanis hz excellentissimā puritatē. quā nulla creatura plena cognitione sufficienter poterit intueri. vnde augusti. Ubi de peccato agitur Marie nullam volumus fieri mentionē. ea enim puritate nitebat virgo sancta. qua sub deo nequit maior intelligi. vnde omnes tam angelici spūs qz būani admirando clamāt in celis. Que est ista q ascendit de deserto. ac si dicant. Que est ista que in tāta puritate ascendit. quā nō solum nullus hominuz q nullus nostrū ad plenū cognoscere poterit. puritate eius nostrū intuitū repellente. hic bern. Quis vnqz solem istū materialez pleno intuitu apertis oculis potuit intueri. sic nullus eius puritatem plena cognitione scire potuit et videre. Secundo sol in splendore habet claritatem. per quā lucet et perlucet omnē superiorē regionē. ita vt omnia celestia luminaria in comparatione sui splendoris non luceant. imo nec penitus videantur. qz stelle et luna que in nocte lucent ex superexcellenti solis claritate. in die nō solum lucēt q penitus occultantur. sic beata virgo omnē creaturā in vite sanctitate taz excellenter superemicat. vt in eius comparatione omnes sancti et angeli quasi non sint extincti videant. Hinc bern. Sol iste materialis tam lucide incandescens ita siderum et lune positionem obfuscat vt sicut quasi non sint. videri non possint. Sic virga esse veri previa luminis ina cessibili luce perlucens. sic vtroqz spirituū hebetat dignitatē. vt in cōparatione virginis. nec possint nec debeāt apparere. et licet in eius compatōne nihil esse vel etiam apparere videantur. non modicū tamen ex eius fulgore illustrantur vt ex ei? presentia tota celestis curia et vniuersa ei? milicia clarius incandescant. Hinc iterum Bern. Sicut ocs stelle pariter et luna splendorem suū habent a sole. nec tamen in eius lucent pūtia. sic omnes sancti lucidius lucēt ex ei? pūtia et tamen ī ei? comparatione q̄si non luceant sic latent. vnde pringit hoc mirabile vt ex eius presentia magis luceant et tamen minus lucere videantur. Sicut ergo super omnia luminaria celi. sol suo lumīe emicat et chorruscat. sic beata virgo sanctitate vite emicat super omnes sanctos. Tercio sol habet in situ sublimitatem. vt etiā ex nimis remota altitudine paruus apparear cū sit maior tota terra. sic beata virgo tā in via per vite meritū qz in celo per premiū. super omnes puras creaturas in altissimo est locata. Propter quod sciendum qz status vie et merita sanctorum in tribus consistunt. scilicet in gratijs. virtutibus et operationibus. et horum tria suprema et altissima.

virgo sanctissima attingebat. ¶ Supremum autem in gratijs est omnē gratiam abūdātissime possidere. ¶ Unde ipsa gloriatur de hac abundantia eccl. dicens. ¶ In me oīs gratia vie ⁊ veritatis. ac si dicat. ¶ Omnis gratia vie id est vite huius est in me. q̄ nō solum mihi ꝫ omni homini oīm statui. omni etati sufficit. ¶ Unde ¶ Hero ¶ Ceteris p̄ partes. marie vero tota se simul infudit plenitudo gratiarum berñ. ¶ Ad quid putas mariam ab angelo iam dudum ante ꝛceptionē plenam gratie nunciatam? nisi vt superueniente deo in vterum. nobis fieret superplena vt quotiēscunq̄ precibus (licet tenuit) moueretur superefluere nobis liquorē gratie effunden do. ¶ Unde ex persona eius dicit ¶ Eccle. ¶ Videte quia nō solum mihi laborauī. sed omnib⁹ exquirentib⁹ veritatem. ¶ Altissimū ergo in omnibus gratijs est habere omnem gratiam. ¶ Ipsa nanq̄ omnem habet gratiam. non solum sibi sed omnib⁹ eā inuocantibus sufficientem. ¶ Secundo sterit in altissimo virtutum. quia quicquid supremū in virtutibus esse poterat. hoc habebat. supremū aūt in virtutibus dicim⁹ omnes habere virtutes in summo sine vicio impugnante. qđ in nobis minime ꝓtingit. q̄c q̄d esñ in nobis de virtutib⁹ plantatur. hoc fit cum impugnatione ꝓtrarij. scz vicij. naz in nobis virtus tenet mediū vicioꝝ ⁊ nulla in nobis virtus nutritur nisi de vicio cōtrario impugnemur. vnde eunuchis nō attribuitur virtus castitatis quia de vicio cōtrario scilicet luxuria minime impugnātur. ¶ Gloriosa aūt virgo sic omnes virtutes habuit. vt de nullo vnq̄ vicio tentaret. ¶ Tercio sterit in suprema deuotione. tanto autē nostra deuotio est altior quāto subiectuz de quo procedit (loquitur de subiecto humano) et obiectū in quō agitur est purius ⁊ nobilius. ¶ Et quia virgo sancta purissima fuit post deū. ⁊ in purissimū obiectū deuz vidit quē pre omnibus creaturis puriorē apprehendit. ¶ Ideo eius deuotio semper extitit in supremo. ¶ Aūt in his altissimis semper fuerit. ex persona eius dr ¶ Eccle. xxiij. ¶ Ego in altissimis habito ⁊ thronus meus in colūna nubis. ¶ In omnib⁹ ergo altissimis gratiarum virtutū deuotionis ꝓtinue morabat. ¶ Quarto sol in motu habet ꝓtinuitatem nūq̄ esñ ad momētū tpis ad ictū oculi requiescit. ꝫ cursum suū ꝓtinuat incessanter. ¶ Sic beata virgo semp̄ fuit in motu meritorie actionis. ¶ Quicquid enīz agebat hoc cū tanta disciplina ⁊ reuerentia faciebat q̄ in oīm⁹ supma merita cumulabat. ¶ Si ei alij sancti in infinitū inferiores ad talē statū ꝓmouēte gratia ꝓuehūtur. vt de vita eorum testante ps. folium nō defluat. et oīa quecūq̄ faciēt ꝓsperentur. multo magis sine oīm ambiguo de virgine est credendum q̄ de oīm vita sua nihil vnq̄ ei vacuū pertransiuit. nam in comedendo bi. dr. sine q̄ bō hūana nata durare nō pōt. auxit suū meritū incessanter. qui ꝓpe que de oīm⁹ bis nihil q̄z q̄ sola requirebat necessitas sibi sumpsit. ¶ Nec aūt cōtinuitas merendi precipue ex tribus agebatur. vicz de exterioꝝ sensuū et mēbroꝝ ad deū ⁊ ꝓpter deū cōtinua exercitatione tpis continuatōe interioꝝ suoꝝ scz rōne memoria ⁊ voluntate. mētis ⁊ spiritꝰ ad deū cōtinua suspēsiōe qđ licet nobis sit impossibile ⁊ p cōsequēs de ea vix credibile tñ q̄ btā vgo in se nl'lū hūit ttractiuū eo q̄ fomes peccati p cōceptiōz filij sublatꝰ est in ea totaliter ⁊ extincius. ¶ Ideo sp̄ supma merita cumulabat. ¶ Si ꝓpter corpis teneritudinē aliqđ ō exercitio oportuit relaxari hoc ipm tam ꝛtuose agebat vt etiā p ꝛtutē discretionis q̄ mater est omniū virtutū. suprema merita reportaret. ¶ Quinto sol hz in influētia fecunditatē. nihil esñ est sub sole qđ nō solis influētia valeat fecundari. et sine eius ꝛtute gignere de se fructū. ¶ Dic philo. di. q̄ hō gignat hoīem ⁊ sol. sic btā virgo fecunditatē tribuit. nec sine eius auxilio nullus vnq̄ facere potuit de se fructū. ¶ Dic berñ. ¶ Maria velut alterū solē induit sibi. ⁊ quēadmodū ille sup bonos ⁊ malos indifferēter oriē tribuēs oīb⁹ sine dra fecūdari. sic ipa beata virgo nō discrimē merita. ꝫ oīb⁹ se se exorabilem omnibus clementissimam prebet. omniūq̄ penitz necessitates ap̄lissimo quodam miseret affectu. ¶ Nullus enīz homo vnq̄ proficere potuit nec proficiet in eternum. nisi qui fecunditatē merendi est a

deo per virginē cōsecutus. Hinc Bernar. Quicquid est illud qđ offerre deo paras. marie ꝓmēdare memēto si nō vis sustine re repulsam. quia sicut deus non nisi per eā ad nos venit. sic nec nos nec nostra opa ad deū veniunt nisi per eā. Dupliciter ergo p eius auxiliū fecundamur. quia si quid bo ni facimus per eius auxilium ꝓsperatur. scđo per nos opatū eius manūb dño pñta tur. Est ergo ꝓuenientissima similitudo. vt sicut sol pater est omniū nascentiū. sic vir go sancta mater est omniū credentiū. Cuz eīm in ea sint oēs gratie ⁊ vtutes. quicqđ de eisdem bonis consequimur. accipim⁹ vti q̄ de virgine gloriosa. ꝓpter qđ oēs electi eius dicūtur filij. quoꝝ omniū iesus xp̄us sicut Luce. ix. primogenitus est vocatus. ¶ Serto sol habet ad oīa ꝓportatē. splē dorē suū bonis ⁊ malis ꝓmunicās spḡes il lum ad loca feda ⁊ munda. Sic beata vir go cū se creature ꝓmunicat. singulis ꝓ sua capacitate tribuens. qđ insinuare curauit canti. dicēs. Ego flos cāpi q⁹ sicut flos cā pi oīb⁹ exponitur. nulli claditur. sic vir go sancta nulli se denegat ꝙ ꝓmunicat vni uersis. nec solum nulli se denegat. ꝙ quod plus est oīb⁹ se offert dicēs illud Eccle. Venite ad me oēs qui ꝓcupiscitis me et a generationib⁹ meis implemini. Hic ber nardus. Maria oīb⁹ oīa facta est. vt de plenitudine eius accipiāt vniuersi. captiui redemptōem. eger curationē. tristis con solationē. peccatores veniā. iustus gratiā. an gelus leticiā. denicz tota trinitas gloriam. filius carnis substām. vt nō sit qui se abscon dat a calore eius. Verito ergo ad mariam tanq̄ ad mediū respiciunt vniuersi. et qui habitant in celo. et qui sunt in inferno. et q̄ nos precesserūt ⁊ nos qui sumus ⁊ q̄ nos sequūtur ⁊ nati natoꝝ ⁊ qui nascētura ab illo. Illi qui sunt in celo vt reflarriātur. ⁊ q̄ sunt in inferno vt eripiātur. et qui p̄cesserūt vt p phete fideles inueniātur. et qui sequuntur vt gratiam ꝓsequātur. Verito ergo in te ispi ciunt oculi totius creature. q⁹ pte ⁊ in te et de te benigna manus oīpotētis quicquid creauerat recreauit. ¶ Septio sol in excellētia hz singularitatē qđ exinterpta tione nois declaratur. dr eīm sol quasi solus lucēs. eo q⁹ parem nō habeat. Sic bta vir go sola est. nō hīs in celo parē nec similem sup terrā. Hinc bern. Et si aliqui in aliqui bus ꝓmunicēt virgini. vnū tñ est in q̄ nec prima similē visa est nec hāe sequentē. scili cet gaudiū matris cuz virginitatis honore Optimā ergo partē elegit. in quo ei nō cō municat alienus. q⁹ ⁊ si bona est fecunditas ꝓiugalis. melior tñ est castitas virginalis. ꝓfus aūt optima est fecunditas virginal. Q⁹ si adq̄cias. cuius mater est? Que iam lingua poterit etiā si angelica fuerit dignis laudib⁹ extollere matrē. matrē nō cuiuscū q̄ de plebe sed dei. duplex nouitas. duplex stupor ꝙ digne ꝓfus aptissime q̄ conuenies nec eīm alius filius virginē nec dm decuit alter ptus. Octauo sol in eclipsi videt hāe doloris calamitatē. sic bta virgo in passiōe filij eclipticata ē sup oēs viatores sufferēs vim doloris sicut ex simeonis ꝓphetia ei fue rat ꝓphetatū dicētis. Tuā ipius aiam ptrā sibit gladius. qđ exponēs bern. di. Pene tu am aiam doloris gladius in hora passiōis filij pertransiuit vt plus q̄ martirem te pre dicemus in qua nimirū corpree sensuū pas sionis excesserit ꝓpassionis affectus. An nō tibi plus q̄ gladius fuit ꝛmo ille reuera p transiens animā ⁊ pertingens vsq̄ ad diui sionem anime ⁊ spiritus. Mulier ecce filius tuus. O ꝓmutatōm inequalez iohānes ti bi p iesu tradit. Tuus ꝓ dño. discipulus ꝓ magro. filius zebedei ꝓ filio dei. ¶ Et his ergo ⁊ silibb ꝓpietatibb solis. bta virgo est solis noie appellata. in quē solem de? ta bernaculum suum. i. xp̄m posuit. qui homo xp̄us bene tabernaculum dr. q⁹ in eo vt ait apostolus. plenitudo diuinitatis corporaliter habitabat. Fuit ergo deus in homi ne cristo. cristus aūt ex homine ⁊ deo in vni tate persone in Maria habitabat. hic bern. Iure sole Maria perhibetur amica q̄ pro fundissimā diuine sapientie vltra quā cre di possit penetrabat abyssum. vt quantum sine personali vnione creature patitur ꝓdi cio luci illi inaccessibili videatur immersa Ipa enim mersit velut summatim cingit operiri vndiq̄ ⁊ circūfundi vndiq̄ ⁊ tanq̄

ipso diuino igne concludi. Agente hoc in ea spiritu sancto qui nos apud deum digner misericorditer promouere ꝛc.

XXXVII. De eodem sermo scdus.

Jes boni nūcij est. si tacuerimus ⁊ noluerim⁹ nū ciare sceleris arguemur. iiij. reg. vij. Dicit Bern. Nō per gabrielē archangelum ma rie diuinitus nunciatur ⁊ per xp̄m adimple tur. hoc totū pauet celum. stupet terra. crea tura oīs etiā celestis miratur. In verbis ergo p̄positis quatuor intelligimus. videli cet huius diei festiuitatē. festiuitatis histo ricam veritatē. nostram vtilitatē. predica torīs ad annūciandū necessitatē. Primū ibi dies. scōm ibi nuncij. tercium ibi boni. quartū ibi si tacuerimus ꝛc. Primū autē exp̄one nō indiget. in manibus enim est h⁹ diei festiua celebritas. et ideo deuote luden dum est. In scdo mēbro videlicet in bono nuncio qđ in hac die marie matri nostre et per eā totī mūdo nūciatur. qđ vt ad qualē cunq; intelligentiā auditor⁹ mentib⁹ incul care valeamus. necesse est primo mentē istū alti⁹ exordiri. qui primo vt gratius acceptetur nō nostrā ꝑ beati Bern. sniam applicamus. q̄ sic dicit. Videre videor mihi primū hominē. quatuor virtutib⁹ in exordio crea tionis sue amictū esse. que sunt pax. vitas. misericordia ⁊ iusticia. de quib⁹ dicit ps. Misericordia ⁊ veritas obuiauerūt sibi. iusticia ⁊ pax osculate sunt. Est enī in his quatuor sa lutis integritas. nec sine his oīm⁹ pōt sta re salus nīa. quas dns accepit de corde suo. et primos patres his vestiuit. iuxta illud ec clesiast. xvij. Deus primū hominē virtute ⁊ dedit ei potestatē eor̄ que sunt su per terram. Primo aūt dedit eis pacem. vt nec intus nec foris esset aliquid qđ eos pos set aliq̄liter perturbare vel ad aliquā inquie tudinē puocare. vt nec intus essent pugne. nec foris timores. nec caro concupiscerē aduer sus spīm. nec spūs p̄tra carnē. Qđ⁹ hāc gra tiā dedit homini scdo veritatē cū instruxe rat eū ⁊ docuit quid ei esset faciendū piter ⁊ cauendum. cū eis dixit. Ex oīi ligno para diso comedetis. De ligno vo scientie boni et mali cauete ne comedatis. Tercio dedit eis iusticiā cū p̄minabatur eis penaz dicēs Quacūq; die comederitis morte morie mī Tandem exhibuit misericordiam cuz post trans gressionē deus moyse deābularet in padi so. dans locū pēnie ⁊ occasionē venie interro gando. Adam vbi es. et qz sponte hō dimi sit pacē ⁊ misericordiam nō curauit dās man⁹ iniquitatib⁹ ⁊ peccatis ⁊ ambo preuaricān tes contra mandatū dīni pomū vetitū gu staueruūt. ideo relicta pace stati inuenerunt aliā legē in mēbris suis repūgnantem legi dei. ideo due virtutes. scz pax ⁊ misericordia re cesserunt ab eis ⁊ redierūt in cor dei qui de dit illas. reliquę vo scz iusticia ⁊ vitas re manētes cū eis. ipos cum oīi posteritate sua sine misericordia affligebāt. Hinc est qđ ds plus q̄ per quinq; milia annor⁹ de hoc pec cato placari nūq; poterat. ꝑ ad persuasionē veritatis ⁊ iusticie totū mūdū diluuio pau cis exceptis deleuit. multa similiter milia pro vno murmure prostrauit. seuiēs et in dignās homini sicut leo Dis aūt duabus scz veritate ⁊ iusticia homīb⁹ nō parcētib⁹ interim nō cessabat pax nec dabat misericordia silentiū in corde dei. sed pio susurrio pater na pulsantes viscera. deo dulciter suggere bant dicentes. Nunquid in eternū proijci et deus aut non apponet vt complacitior sit adhuc. nunquid obliuiscetur misereri de us. aut p̄nebit ī ira sua mias suas? Et q̄ uis diu multūq; visus sit dissimulare pat̄ miserationū. vt interiz satis faceret zelo iu sticie ⁊ veritatis. nō tñ infructuosa fuit supplī cantiū importunitas ꝑ exaudita est in tpe o portuno Forte enī interpellantib⁹ tale de de disse rēsum. Vlsq; quo preces vtre⁹ debitor sum ⁊ sororib⁹ vīis quas accinctas videtis ad faciendam vindictam in nationib⁹ iusti cie ⁊ veritatis. vocentur. veniant et sup hoc verbo pariter conferamus. Festinant ergo legati celestes. et vt viderunt miseriam ho minum et crudelem plagam. prophēta lo quitur. angeli pacis amare flebant. qui e nim fidelius que ad pacem sunt querant quam angeli pacis? Sane ex deliberato ne communi ascendit veritas ad constitutā diem. sed ascendit vsq; ad nubes. nec dum

plane lucida sed obscura ⁊ obtnubilata zelo indignatõnis. factũq; est vt legimus in p/plxtia. Dñe in celo misericordia tua ⁊ veritas tua vsq; ad nubes. Medius aũt pater luminũ residebat. et vtraq; pro pte sua qõ habebat allegabat. et quod vtilius poterat loquebatur. ℟ Quis putas illi colloquio meruit interesse ⁊ indicabit nobis? quis audiuit ⁊ enarrabit? forte inenarrabilia sunt ⁊ nõ licet homini loqui. Summa autem controuersie huius hec fuisse videtur Eget miseratõe creatura rationalis ait misericordia. quoniã misera facta est ⁊ miserabilis venit tempus miserendi eius. q; iam tempus preterijt. Et econtra veritas ait. Oportet inquit impleri ꝓmonẽ quẽ locut? es dñe. totus moriatur adam necesse est cũ omnibꝫ qui in eo erãt qua die veritum pomũ in preuaricatione gustauit. Ut quid ergo ait misericordia. vt quid me genuisti citius parituram. scit enim veritas ipa quoniã misericordia tua perijt ⁊ nulla est si nõ aliquando miserearis. Similiter aũt ⁊ illa ecõuerso loquebatur. Quis enim nesciat ꝙ si predictam sibi preuaricatoꝛ sniam mortis euaserit. perijt nec permanebit in eternũ veritas tua dñe. Et ecce vnus de cherubin ad regẽ Salomonẽ suggerit esse mittendum. quoniam filio datũ est omne iudicium. In eo ergo iudicio ⁊ in conspectu suo ꝓdicte scilicet misericordia ⁊ veritas obuiauerũt sibi. eadẽ que supra dicta sunt verba querimonie repetentes. Fateoꝛ ait veritas zelum bonũ habet misericordia. sed vtinam ꝓm scientiam Nunc autez quid preuaricatori plus q; sotori iudicat esse parcendum? At tu inquit misericordia neutri parcis sed tanta indignatione seuis in preuaricatiõe vt inuelluas pariter ⁊ sororem. Quid male merui si ꝙd habes aduersum me dicito mihi. Sin aũt quid me persequeris? Grandis controuersia fratres ⁊ intricata nimium discepatio. Quis non illic diceret. Bonuꝫ nobis erat si natus nõ fuisset homo iste ⁊ sic erat. omnino non videbatur quomodo simul possent misericordia ⁊ veritas confuari. Huiq; veritas adiceret in ipm iudicẽ pris sue merita dicens. cauendum omnino ne irritũ fieret verbum patris. et ꝓmo viuus ⁊ efficar qualibet occasione euacueretur. Ait pax. Parcite queso parcite verbis huiusmodi. nõ vos decet huiusmodi altriatio virtutuꝫ est ista inhonesta contentio. Porro iudex inclinauit se ⁊ digito scribebat in terrã. Erant autẽ verba scripture que pax ipa legebat in auribus omnium. Hec scilicet veritas (dicit. perij nisi Adam moriatur) ⁊ hec scilicet misericordia dicit perij nisi misericordiam ꝓsequatur. Fiat moꝛs bona ⁊ habet vtraq; qõ petit. Omnes obstupuere in verbo sapientie ⁊ forma ꝓpositionis pariter atq; iudicij. Si quidem manifestũ fuit nullam eis occasionez querimonie remanere si fieri posset qõ vtraq; petebat vt ⁊ moꝛeretur ⁊ veniã consequeretur. Sed quõ fiat inquirũt. Moꝛs crudelissima ⁊ amarissima bona fieri ꝙ naꝛ ratione poterit? At ille. moꝛs peccatoꝝ pessima. ℔ preciosa fieri poterit moꝛs sanctoruꝫ An nõ erit preciosa si fuerit vite ianua. porta glorie. Preciosa vtiq; inquiũt. ¶ Sed quomodo fiet istud. At ille Si quis ex caritate moriatur. et qui nihil debet morti. ⁊ cuius moꝛs ꝑciosioꝛ erit in bono q̃ omniũ hoim q̃ fuerũt sunt ⁊ erũt moꝛs potest fieri in malo. Bonus visus est ꝓmo ⁊ fidel ⁊ omi acceptõe dignus. Sed vbi ille innocẽs poterit inueniri qui moꝛi velit. nõ er debito nec er malo merito. ℔ er bñplacito suo Circũit vitas oꝛbẽ ⁊ nemo m̃ous a soꝛde. nec infans etiã cuius vnius diei est vita super terrã inuenitur. Sed ⁊ misericordia celũ oẽ plustrat. et in angelis q̃q; ne dixerim prauitatẽ minoꝛẽ inuenit caritatẽ. nec angl̃i posse sufficere ꝓ omnibꝫ cũ sit siliter creata. Reuertunt ergo ad ꝓstitutũ diem veritas ⁊ misericordia. anxie plurimũ non inuento quod desiderabant. Tunc seoꝛsum pax cõsolans eas. Vos inquit nescitis quicquã nec cogitatis Non est qui faciat bonum. nõ est vsq; ad vnũ. Qui consiliũ dedit ferat auxilium Intellexit ter quid loqueretur ⁊ ait. Penitet me fecisse hominem. Pena inquit me tenet mihi incumbit (vt pax ait) sustinere penam et penitentiam agere ꝓ homie quem creaui Tunc ergo dixit. Ecce veniã. Non ei poterit hic calix trãsire nisi bibã illũ. et accersito

protinus gabriele. Glade inquit dic filie syon. Ecce rex tuus venet festinauit ille. & ait Adorna thalamū tuū syon & suscipe regem porro venturum regē. miscōia & veritas obuiauerūt sibi. sicut scriptū est. Miscōia & veritas precedent faciē tuā. Justicia vero tronū preparauit ēm Esa. Justicia & iudiciū preparatio sedis tue. Pax aūt cū rege veīt vt ꝓpheta fidelis inueniret qui dixit. Pax erit in terra nīa cum venerit. Et illud Esa. scōo. Conflabūt gladios suos in vomeres ꝛc. ¶ Sequitur tercū scz boni. in q̄ huius annūciationis vtilitas designatur.

Propter q̄d sciendum. q̄ in prima creatōe homo accepit triplicē dignitatē. scz naturalium excellentiam. mētis innocentiā et dei amiciciam. Primo dico habuimus naturalium excellentiā. in eo q̄ oīa nīa interiora exteriora sursū ad deū erāt erecta vt sine labore & sine oīni impugnatione deū possem⁹ plēplari. ita vt ab hac excellēcia nihil foris impediret. nec intus retardaret. Hā vt ait Bern̄. Rectus dīs rectū fecit hominē. vt omnia q̄ essent in homine recto ordine erigerent se ad deū. Secundo habuimus mētis innocentiā. q⁹ sine oīni peccato creati fuimus. Ad imaginē quippe dei. qui peccatū nō habuit creatus fuit homo. et cuius pso na dr in psal. Ego in innocēcia mea ingressus sum: redime me & miserere mei Tercio in dei magna amicicia stetit hō. Cuz ei dīs dilectio & amicicia sup similitudine funda tur dicēte eccle. xiij. Omne animal diligit sibi simile. nō potuit dīs nō diligere hoiem quē ad similitudinē & imaginē suā creauit Ab his oīnib⁹ dignitatib⁹ cecidit hō. cū gustauit cibū vetitū preuaricando mandatuz & nos in eo cecidimus vniuersi. ¶ Cecidimus aūt in triplicē miseriā Naz ab excellentia cecidimus in ignominiā. ab innocēcia ad culpe miseriā. ab amicicia ad dī inimiciciā. Et quib⁹ tribus nimis abominabiles facti sumus. ꝓpter q̄d de homīe sic lapso dr in psal. Homo cū in honore esset nō intellexit. ecce dignitas homīs in qua stetit sequitur. Comparatus est iumētis insipiēti bus & similis factus ē illis. ecce ignominia in quā cecidit. vt homini post lapsuz in sultando & improperādo diceret bestie terre illud Gen̄. Ecce adam quasi vnus ex nobis factus est. Secundo tria scz excellentiā innocentiā & amiciciā recupauimus per dei incarnationē. Nam excellentiaz recupauim⁹ per deū & hominis in vtero virginis vnionē Maxima em̄ dignitas homini est deuz hīe hominē & fratrē nostrū. vnde ex hac excellē tia aliquādo puenimus ad infinitā dignitatē excellentiā in celo. vbi limpidius & ineffabilius ꝙ adam. deū & dīm contemplamur vnde cū dīs ꝓmendasset iohannē baptistā Lu. vij dicēs. Inter natos mulierū nō surrexit maior iohāne bap. sub hac aūt minimus est in regno celoz. maior est illo. Ex quo patet q̄ minimus in regno celorū in dignioꝛi statu excellentia ꝙ adam. licz em̄ adam in magna stare excellēcia. peccare tm̄ poterat q̄d in regno celoz nullus pōt. Secundo innocentiā recupauimus per dīm passionē. Ipe em̄ vt Esa. ait. peccata nīa p tulit sup lignū. et iterū. Ipe peccata m̄lioz tulit. Itē Jere. xxxi. Peccati eoz non ero memor amplius. sublato aūt peccato innocentiam recupauimus. hinc roma. vi. Liberati a peccato. fui autē facti deo. habetis nunc quidem sanctificationē vestrā. finem vero vitam eternā. Tercio recupauimus amiciciam per sanguinis effusionē sic enim dicit apostolus. Cum inimici essemus reconciliati sumus deo per mortem filij eius Vel dicere possumus. q̄ recupauimus dī amiciciā per incarnationis vnionē. in eo em̄ q̄ vestiuit se carne nostra. priori nos amicicie reformauit. Secundo innocentiaz recupauimus p eius passionē. Tercio aūt excellentiā recupauim⁹ p eius trōez in cuius virtute assequim̄ eternā glificatōz. in q̄ copiosam & gloriosam excellentiā hēbim⁹ in eternū ¶ Sequit q̄rtū & vltimū scz si tacuerim⁹ sceleris arguem̄ in q̄ predicatoris necessitas declaratur. qui em̄ sciētie & eloquētie donū & maxime gram ad loquendū verbum dei accipiūt a domino grauissime arguuntur si ea ad lucrum nō posuerīt talātū Unde Esa. Ve mihi q⁹ tacui. Cōsiderauit em̄ q̄ ad predicandū talentū accepat et nō voluit se tacuisse. ꝓpter q̄d talibus negligē

tibus dicitur Luce decimono. Serue ne/ qꝫ quare non dedisti pecuniã meam ad mẽ sam ⁊ ego veniens cum vsura vtiqꝫ exegis/ sem illam. Vinc. j. Corinthiorũ nono. Ve mihi si non euangelizauero. quoniam dis/ pensatio tradita siue credita est mihi Ber nardus. Ve qui bene loqui de domino ac/ ceperunt si questum reputant pietatẽ ꝛc. ꝛ

XXXVIII. De eodem. Sermo tercius.

Ave maria gra

tia plena Luce secundo. Dicẽ Bernnardus. Iniungitur no ua legatio angelo gabrieli. et nouam virgo professa virtutem. noue salutationis hono ratur obsequio antiqua excluditur maledi ctio mulierum. et nouam noua mater acci/ pit benedictionem. ℣ In verbis er/ go propositis cũ subiunctis. lex dulcissime sententie ponuntur. quibus gloriosa virgo Maria mirifice cõmendatur. Primo enĩ laudatur ⁊ salutatur a purissime vite inno centia. secundo a virtutũ copiosissima suffi cientia. tercio a gratiarum plenissima sup/ efluẽtia. quarto a dignissima dei presentia quinto a status sui excellentissima reueren tia. sexto a fructus sui vtilissima magnificẽ tia. Primum ibi aue. secundum ibi maria tercium ibi gratia plena. quartum ibi dñs tecum. quintum ibi benedicta tu in mulie/ tibus. sextum ibi et benedictus fructus ven tris tui. Hec ergo laudis preconia per or/ dinem prosequentes. primo dicimus q beata virgo commendatur ⁊ laudatur p hoc qꝫ est aue a purissima vite innocentia. q̃ sci/ licet salutatio tanto gloriosior christi virgi/ ni attribuitur. quãto ratior in scriptura in/ uenitur. In omni enim textu veteris testa menti ante istam salutationem non inueni tur. eo qꝫ nulli vnqꝫ hominũ veraciter po/ tuerit applicari. Quis enim sine ve amun/ di exordio est inuentus. nec infans cuius vi ta est vnius diei super terram. Dicitur enĩ aue. id est sine ve. hoc est sine culpa. cui in/ sto ordine debetur ve effectum pro causa vt sepe solet fieri intelligentes. et quia sola vir go immunis ab omni macula fuit. ideo ei soli hec noua dictio ⁊ noua salutatio debu/ it reſuari. ℣ Est autem triplex ve a quo fuit libera virgo sancta scilicet a ve cul pe originalis a ve culpe venialis ⁊ a ve cul/ pe mortalis. De primo ve dicitur Jeremie decimoquito. Ve mihi mater mea vt quid me genuisti virum rite. virũ discordie. Ri tas enim ⁊ discordias quibus spiritus con cupiscit aduersus carnem ⁊ caro aduersus spiritum. ab originali peccato contraximus que in nobis rarissime compescuntur. De secundo ve dicitur treno. Ve nobis qꝫ pec/ cauimus. hoc enim de veniali congrue põt dici. cum Jere. in vtero sanctificatus in/ bo prime persone connumerãs se alijs mor taliter non peccauit. et ideo hoc de pro veni alibus potest sumi. De tercio ve dr Osee Ve eis quia recesserunt a me. et iterũ Je/ remie. vij. Ve eis cum recessero ab eis. qd̃ de mortalibus peccatis oportet intelligi. qꝫ nec deus a nobis nec nos a deo recedimus nisi cum culpam cõmittimus mortalium peccatorum. De oñibꝫ aũt tribꝫ istis ve dr Apo. v. Ve ve habitantibꝫ in terra. sic ei dicit iohãnes. Audiui vocẽ angeli vni⁹ vo lantis per mediũ celi dicentis voce magna Ve ve ve oñibꝫ habitãtibꝫ in terra. ac si di cat. Oñes habitantes in terra infecti sunt aliquo istoꝝ triũ ve. qd̃ vt plenius ⁊ plani/ us videatur. ℟ Sciendũ qꝫ sunt tria ḡna peccatoꝝ. scz originale. veniale. mortle. vt premisimus. et sicut ex decore gratie nul lum bonũ remanet irremuneratũ. sic ex de core iusticie ⁊ ex decore culpe nullum malũ remanet impunitũ. ideo predictis tribꝫ ge/ neribꝫ pcatoꝝ inter se distinctoꝝ debẽt tria genera ve inter se distincta. Nam originali pcatõ debetur ve lymbi. in quo anie hñtes pcm̃ originale excluduntur a visione dei. Peccato vero veniali debẽt purgatorium per cuius ignẽ predicte anie a suis venalibus depurãtur. Peccato aũt mortali debe tur infernus nõ vt illic quieẽtes purgen tur ſ vt eternaliter cruciẽtur. Cũ ergo beata virgo nullum predictoꝝ pcatoꝝ habuerit ideo adiudicabit ei angelus qꝫ merito esset ab oñi ve. quiẽte ex peccato penitus libe rata ⁊ aliena. Licet enĩ vt doctores tradunt ad lymbum descendisset. si ante passionem

dñi decessisset. hoc nō fuisset ꝓpter culpā ꝑsone. sed ꝓpter infectionē nāe hūane. Vel etiā dici potest. ꝙ hoc ideo factuꝫ fuisset. ꝙ deus per passionē suam celestis regni ianuam nondum aperuisset. ¶ Possunt aūt quattuor cause assignari. cur btā virgo nouo salutatōnis genere debuit ab angelo salutari scz ꝓpter veteris culpe transuersiōnē. noue virginitatis inuentionē. nouā cōceptionē ⁊ nouā ꝓuitionez. Prima dico causa ꝓpter quam btā virgo nouo salutationis genere salutatur hec est. cum culpa eue in gratiā. maledictio in benedictionē. totū qꝫ pondus mali in bonū cumulū mutatū fuit. in signū huius ergo gratie nomē ꝑuaricatricis mulieris debuit etiā transpositis literis transmutari. vt cū illa vocaretur Eua. nūa repatio in cōtrariū facta incipere merito debuit ab aue. Vel aūt totū malum per euam infusum per mariam in gratiā sit mutatū. dicit aug⁹. Eua eñ luxit. ista exultauit Eua lacrimas Maria gaudiū in ventre portauit. impleta est ergo Maria gratia et eua euacuata est a culpa. maledictio eue in benedictionē mutatur marie Secūda causa ꝓpter quā btā virgo nouo salutatiōis genere ab angelo salutatur. est noue virginitatis adinuētio. licet eñ multe essent virgines ante eā. nulla tamē ex illis ante ipaz ꝓpositū hūit sic manendi. vnde bernā. O btā virgo quis te docuit aut q̄ pagina instruxit vt virginitate dño sic placeres. Dicūt enī eius precones ꝙ deo virginitatis sue votū emiserat. hac tñ ꝓditione interposita. si diuine foret bñ placitū voluntati. ꝓpter qđ angelo salutanti rñdit hūiliter dicens. Quomodo fiet istud qm̄ virū nō cognosco. i. nō ꝯgnoscere ꝓpono. Et quia ante eā nemo virginitatis votū emiserat. ideo ꝓpter hāc nouā ⁊ deo gratā ⁊ insolitam adinuētionē. noua salutatione ab angelo salutatur. Tercia causa noue salutationis est noua ⁊ prius inaudita conceptio. concepit ergo virgo nō de virili semine ꝫ de spūssancti germine. in q̄ nec primā similem visa est nec hāe sequētē et hoc est qđ ꝓmisit angelus virgini querēti. Quomodo fieret istud? dicēs. Spiritus sanctus supueniet in te. ex cuius virtute cōcipies virgo ꝑmanēs post ꝯceptū Quarta causa noue salutatōis est nouus ⁊ insolit⁹ et omni stupore mirandus ꝓtus. Non enī parturiuit quēlibet de plebe. nec principez quātūlibet magnū huius mōi. ꝫ deū verū qui fecit mōm. De hac nouitate ⁊ ineffabili stupore. dicit bernā. Si adiicias altꝫ eius excellentiꝫs. cuius mater est? que tam poterit lingua etiam angelorum dignis extollere laudib⁹ virginē matrē. nō cuiuscūq̄ sed dñi cē. Ista est eñ nāe virginis gloria singularis ⁊ excellentissima ꝓgatiua. ꝙ filiū suū eundemq̄ cū deo pāe hāe meruit ꝓmunem Ex his ergo quattuor nouitatib⁹ btā virgo noue salutationis genere debuit salutari.

¶ Sequitur in predicto thēmate scd̄m membrū scz Maria. In quo innuitur virtutū copiosissima sufficientia. qđ ex interꝓtatione eiusdem nominis euidentius declaratur. Maria eñ interꝓtatur mare. Habet eñ mare tres vel quattuor ꝓprietates q̄ spiritualiter intellecte Marie cōueniunt ꝓpter quas a mari maria vocata est. Describitur eñ in libro de naturis rerū sic. Mare ē collectio omnium aquarum tam dulcium q̄ salsarū. hospitiū omniū fluuiorꝫ. subsidiuꝫ in necessitatib⁹. refrigeriū in periculis. itinerantiū ꝓpendiū. laborantiū lucruꝫ. In his maris ꝓprietatib⁹ omniū virtutū cumulus glorioſe virginis declaratur. Nā ꝓ primaz ꝓprietatē scz collectio omniū aquarū. qđ nisi cumulus omniū virtutū accipitur. quod aūt subiūgitur. Tam dulciū q̄ salsarū. innuitur ꝙ nō solum virtutes dulciter afficientes habuit ꝫ etiā ꝓ ꝓpassionē amaricantes per quas materno affectu oīm miserꝫs ꝓpatiebatur. Si eñ paulus multū inferior dicere de se potuit. Quis infirmatur et ego non infirmior quis scandalizatur ⁊ ego non vror. q̄ntomagis maria. De hac vniuersitate omniū virtutū. di. anſel. exponēs illud eccle. Vas auri solidū ornatū oī lapide ꝑcioso. Maria est vas ꝓpter dignitatis ꝓminētiā. auri. ꝓpter stabilem ꝑmanētiā. solidum ꝓpter omniū malorꝫ resistētiā. ornatū oī lapide ꝑcioso. ꝓpter omniū virtutū ꝓfluentiaz qđ pulcre nobis ꝓponitur geñ. j. vbi dr Cōgregētur oēs aque q̄ sub celo sunt in locum

i

vnū ⁊ sequit. Congregationes aquaꝝ appellauit maria. ac si in eisdē verbis silenter inuat Vbicūq; ⁊ quecūq; locovideritis congregationē oīm aquaꝝ. i. oīm virtutū collectionū ipsa est maria electa mater dei. Secūdo in pdicta marie descriptiōe subiungit Caput ⁊ hospitū. caput ꝓpter aquaꝝ effluentiā. hospitū ꝓpter earūdē refluentiā. que duo breuiter tangunt ecc. vbi dr. Ad mare vñ exeunt flumīa q̄ntū ad caput. itez reuertunt quantū ad hospitū. Sic beata virgo maria caput est oīm gratiaꝝ. aqua quicquid boni ꝓsequimur nobis fluit. Hinc bernardus. Nihil nos deus habere voluit qđ per manus sanctissimi virginis marie nō transiret. Eram⁹ ei omnes filij ire ⁊ indigni vt a deo imediate aliquid accipemus. datū est ergo marie quicqđ salutis quicquid gre accipimus. vt p illam daret nobis. quippe q̄ nec seipsum nobis dare voluit nisi p ipsam Est aūt mare nō solum caput aquaꝝ. sed et hospitū eaꝝ. p quod instruimur q̄ cuꝝ oīa flumina gratiarū ab ipsa scz virgine maria nobis fluant. debemus ⁊ nos eadē p gratiarū actionē in ipam refundere. vt vberius itez nobis fluāt bern. Ad mare vnde exeūt flūmia reuertātur vt iterū fluāt. nec vt minus hūis q̄ dederat repent ꝑ ne tibi depeat quicquid ad eā retuleris. Siquidē ⁊ fluis aq̄ si stet erit putrescet. sic plane gratiarū cessat decursus vbi recursus nō fuerit. Tercio mare est subsidiū in necessitatibꝫ sic bta virgo dei genitrix i necessitatibꝫ subuenit vniuersꝫ qđ singulis necessarium fuerit subministrat. vnde stans in publico clamat ad nos oēs dicēs. Venite ad me oēs. q̄ ꝓcurro me. et a gratiarū operibꝫ meis adimplemini. hinc bern. Maria sinū aperit vniuersꝫ vt de plenitudine eius oēs accipiāt. captiuꝰ redēptōem. eger curatōem. tristis ꝓsolatōz peccatōr veniā. iustus gratiam. angelus leticiā. filius carnis subām. denicq; tota trinitas gloriā. Quarto mare est ꝓpendium inferiorū longissima. n. via supra mare velociter pertransitur. sic ergo bta est nr̄a ꝓpendiū qui i hoc mari magno itineramus. facilius em̄ ⁊ velociter p eā tres gratias ꝓsequim̄. p quibꝫ sine ea nos oporteꝝ longissima tpis spacia laborare. vñ bern. Aduocata permisit peregrinationē. q̄ tanq; iudicis mater suppliciter ⁊ fideliter salutis nre negocia pertractabit. nec patri repulsam possumus vbi ante filiū matrē. ante patrē filiū habemus. Filius ei ostendit patri vulnera. mater filio pectus ⁊ vbera. nec vlla pōt esse repulsa. vbi tot decurrūt caritatis insignia. Sequit tercū scz gra plena. in quo gratiarū tāgitur plenissima superfluentia. qđ exponēs bern. di. Legimus i actibꝫ apl̄oꝝ stephanū plenū gratia et apl̄os repletos fuisse spūsancto. ꝑ longe dissimiliter a maria. q̄ nec ille adeo plenus fuit vt in eo būraret plenitudo diuinitatis coꝛporaliter vt in maria. nec illi cōcesserant de spūsancto quēadmodum maria. Sed quid igitur nūciatur ab angelo plena gra. nisi vt dño supueniēte nobis fiat supplena. Hec aūt plenitudo gratiarū in tribꝫ cognoscitur scz in multitudine. magnitudine ⁊ latitudine gratiarū. Primo dico hec plenitudo q̄ maria plena ab angelo nūciatur ꝓfuit in multitudine gratiarū. būit em̄ oēs gras et oīa que rōem gratie sortiūtur dicēte Eccle. In me oīs gra vie ⁊ vite. Item hiero. Ceteris per partes marie vbertim simul infudit plenitudo oīm gratiarū. Nobisci ei bñ agitur? si vel vnā gratiunculaꝝ ꝓsequimur teste apl̄o qui dicit vnicuicq; nr̄m data est gratia. nō sic de maria que sic plena est gratia. vt nec vna ei ex oīnibꝫ defuisset. Secōdo plena gratia dicitur ꝓpter gratiarū magnitudinē. nō em̄ ceteris gratias suas habuit sed in maxima virtute habuit vniuersas. vñ bern. Non decuit dominem bām cuꝝ vulgo ꝓnes hās gras que summū ⁊ maximū gestabat in vtero. ꝑ q̄cqđ sūmū q̄cqđ supmū. q̄cqđ maximū i gris esse poterat. hoc habebat. Tercio gratia plena ab angelo salutatur ꝓpter gratiarū latitudinē. Tam superfluenter enim plena erat gratia vt eas in celum in infernū extenderet in terrā. qđ bern nobis insinuās exponēs verbū ps. Operatus est deus salutē in medio terre. dicit. Iuste vterus virginis medium terre appellat. ad illam em̄ sicut ad medium respiciūt. et qui in celo habitāt. q̄ habitant in inferno. et qui nos precesserūt ⁊ nos qui sumus ⁊ qui nos sequūtur ⁊ nati nascūtur ⁊ qui nascentur ab illis. Illi qui sunt in

celo vt resurgiantur qui in inferno vt eripiantur qui nos precesserũt vt ꝑplete fideles inueniãtur ⁊c. quã vt se nobis mediatricem inter nos ⁊ deũ exhibeat. moueat ⁊ promoueat suarũ superfluentia copia ⁊ immensitas graciarum ⁊c.

XXXIX. Sermo ꝙrtus De eodẽ.

Dominus tecũ

dicit Bernũ. Licet deus sit cum oĩbꝫ sanctis. quadam tamẽ prerogatiua ẽ singulariter ẽ cũ virgine Maria. cuꝫ qua vtiqꝫ tanta consensione fuit vt illius nõ solum voluntatẽ ꝫ eriã caritatem sibi ꝓiungeret. ac de sua virginis ꝙ substantia vnum xp̃m efficeret. vel potius vnus xp̃s fieret. q̃ et si nec totus de deo nec totus de virgine. totus tñ dei ⁊ totus virginis esset. nec duo filij ꝫ vnus vtriusꝙ filius. ⁊ subiũgit. Dominus pater tecũ qui suũ filiũ facit tuum. obumbrãs tibi. vt tñ splendorẽ filij valeas sustinere. filius tecũ qui ad condendum in te mirabile sacramentuꝫ miro modo ⁊ sibi reserat vterũ tuũ ⁊ tibi fuat ẏginale signaculũ Spũsscꝫ tecũ. de cuiꝰ virtute concipis sanctificãs te vt sola digna esses dei filium parturire. ℣ Expeditis ergo tribus particulis angelice salutationis. Nũc quod reliquũ est exequamur. Fuit aũt ds tota trinitas cũ maria ꝓpter tres causas videlicet vt corpus fecundaret. vt virã sanctificaret. animã quodammodo deificaret. et vt hec tria in supremo magnificaret. In quibꝰ ipam super omnes creaturas mirifice sublimauit. ita vt corpus in supremo statu fecundaret. vitam in supremo statu sanctificaret. animã in supmo deificaret. Supma aũt fecunditas est ẏginis nre fecunditas. q̃ florẽ virginitatis hre meruit cũ fructu fecunditatis. in q̃ nec primã silem visa ẽ nec hre sequentẽ. Sũt em̃ virgines q̃ mundam ⁊ incõtaminatã virginitatẽ fuauerũt ꝫ fecunditatis fructu caruerũt. Sũt ⁊ fecũ de cõiugate ꝫ virginitatis florẽ perdiderũt ꝫ nulle vise sunt que florẽ cum fructu habere meruerũ ꝓter nram virginẽ ac matrem gloriosam. hinc berñ. Bona est fecunditas ꝓiugalis ꝫ melioꝛ castitas virginalis. optima aũt fecunditas virginea seu fecunda ẏginitas. Secundo dñs fuit cum ea vt vitã eius sanctificaret ⁊ hoc nõ simpliciter. ꝫ in supremo. Hec autẽ sanctificatio vt supma fieret multis particularibus sanctificationibus est completa. et a prima vsqꝫ ad vltimã ⁊ perfectã ꝓcurrunt quinqꝫ. Prima ei sanctificatio contigebat in sui in vtero purgatione. secunda in virtutum exercitatione tercia in spiritussancti supuentione. quarta in filij vnigeniti dei conceptione. quinta in eiusdem filij educatione. cõmansione ⁊ felici contrectatione. In prima sanctificatione sanctioꝛ fuit renatis. quia ipa ex sua sanctificatione potens erat non peccare q̃ nõ est in renatis. In scda sanctioꝛ fuit quibuslibet viatoribus. quoꝝ nullus vnꝫ se tam sublimiter exercebat. In tercia excellebat adam in statu innocentie. qui licet creatꝰ eẽt vt posset libere nõ peccare. habuit tamẽ cuꝫ hoc contrarium vt posset peccare. quod pꝛ conceptionẽ nequaꝫ extitit in maria. In quarta eius sanctificatione excellebat angelos. qui licet essent confirmati vt nullatenꝰ possent peccare. non tamen possunt augere meritum vt Maria. In quinta sanctificatione ita appꝛximabat se deo. vt nulla vnꝫ pura creatura tanta se ei similitudine cõformaret. qui ergo potest capere capiat q̃ supa moduꝫ sanctificata fuerit vita virginis gloriose. ℣ Tercio deus testante angelo fuit cum Maria vt animã eius quodammodo deificaret. Plaꝫ ex vnione dei q̃ plenitudo diuinitatis habitabat in ea coꝛporaliter. ita immersa fuit deo vt nihil saperet. nihil intelligeret nisi deum. de qua sanctificatione dicit hieron. Sicut lana candidissima naturali colore dealbata. cũ inficit sanguine cõchili vel muricis. vertit in purpuram. sic spiritussanctus cum in conceptione venit ad virginẽ que iã diuidũ plena fuit gratia. versa est et ipsa sine tactu viri in matrem. vt iam non sit quod fuerat ꝫ purpura veriss̃ima ad indumentum ⁊ gloriaꝫ summi regis diuinitus aptissima dedicata vt nulli deinceps vti ea vsu femineo liceret nisi deo. et nullis iam vsibus sit ipa mãcipanda nisi diuinis. et tanto validius in

flamabat dei presentia quanto diuinis in/tus illustrabatur visitationibus. quam to/tam repleuerat spiritussancti gratia toram incanduerat diuinus amor. ita vt in ea ni/hil esset quod mundanus violaret affect⁹. sed ardor continuus ⁊ ebrietas perfusi amo/ris. Hinc de eadem deificatione dicit bern/hardus. Maria iure sole perhibetur amicta que profundissimā diuine sapientie vl/tra q̄ credi et dici possit penetrauit abyssuz vt quantum sine personali vnione creatu/re condicio patitur. luci illi inaccessibili vi/deatur immersa. ipsa enim meruit velut sū matim cingi ⁊ operiri vndiq; ⁊ circumfun di ⁊ tanq̄ ipo diuino igne concludi. Ut autem euidentius videatur quanta singu/lari excellentia deus pre omnibus creatu/ris fuerit cum maria. ostendit bernard⁹ sic dicens. ℣ Quattuor modis deus in est omni creature. ℣primo essentialiter ⁊z bonis q̄ malis. nihilq; intercludit diuini/tatis essentiam per quam esse omnia accepe runt. Secundo modo ineſt bonis operatio ne. agit enim in eis virt⁹ operatiua vt ope/rentur opera dei. nec ocioſe creati sunt inter creaturas sicut mali. in quibus licet deus sit per presentiam sed ad vindictam. quia elegerunt arescere vt alimēta sempiternis ignibus amministrent. ℣ Tercio ineſt pleris q̄ bonis illuminatione. quos de futuroz cognitione nobilitat ⁊ participes efficit su orum secretorum. Quarto ineſt vni soli creature virgini videlicet vdemptitate. q⁹ idem est quod illa. hic taceatur contremis/cat omnis creatura vt vir audeat aspicere tante dignationis immensitatem. Ha/bitat deus in angelis sed nō in eadez essen tia habitat deus in virgine cum qua vnius nature habet vdentitatem. Et ideo cuz an/gelus salutando virginem diriſſet dñs tecū hoc insinuare voluit. q⁹ singulari quadam excellentia cum ea dominus esse voluit pre omnibus creaturis vt sic potens esset in ce/lo ⁊ in terra subuenire miserijs miseroꝝ. Unde clamemus ad dominam ⁊ reginam nostram aduocatam et adiutricem dicētes illud Bern. Nunquid q⁹ ita deificata es. ideo nostre humanitatis oblita es? Absit.

℣ Sequitur quintum in angelica salu tatione: scilicet benedicta tu in mulieribus in quo cōmendatur ab excellentissima stat⁹ sui reuerentia. p quā benedictionem nō sim pliciter benedicitur: sed p̄ omnib⁹ mulieri/bus benedicta predicatur. ℣Propter q̄ sciē dum q⁹ est quadruplex benedictio qui⁹b⁹ be ata virgo est benedicta scz maledicti euacu/atio. fecunditatis. ꝓpagatio. singularis gra/tie collatio. superexcellentis doni congratu/latio. bis omnib⁹ benedicitur virgo sancta ℣Prima ergo benedictio est maledicti eua/cuatio. fuerūt enim omnes filie eue ex pua/ricatione matris omniū multipliciter male dicte. Erat enim maledictio sterilitatis gen tem non ampliando. in peccatis cōcipien/do. multiplicis incōmoditatis partū gesta/do. doloris ⁊ acerbitatis in pariendo. ℣Pri ma dico erat maledictio sterilitatis. vt que cunq; fm legem habens virum sterilis esset. dicebatur ab omnib⁹ maledicta. Unde ra/chel. que diu sterilis erat ⁊ cum parere cepis set dixit ad primū p̄tū. Hoc p̄ beatitudine mea. abstulit ei de⁹ obprobriū meū. Secūda maledictio est q⁹ oēs mulieres fetū suū cō/cipiunt in peccatis. vñ p̄s. Ecce enī in iqui/tatib⁹ ꝓceptus sum ⁊ in peccatis ꝓcepit me mater mea. Tertia maledictio est q⁹ fructū ventris sui gestātes. multis subiacent mise rijs ⁊ erūnis. hinc Genē. iij. Multiplicabo erūnas tuas ⁊ ꝓcept⁹ tuos ait dñs ad euaz Item Job. iij. Honorē hēbis matrē tue omnib⁹ diebus vite ei⁹. Uemor esse debes que ⁊ quanta pericula passa sit mater tua p̄/pter te in vtero suo. Quarta maledictio est q⁹ mulieres cum dolore pariūt. propter q̄ iterum Genesis. iij. dixit dominus ad mu/lierem. In dolore paries filios. Et in euan/gelio. Mulier cum parit tristitiam habet.

℣ Has omnes malectiones felix hec mulier suis benedictionibus euacuauit. q⁹ virgo permansit cum honore. concepit sine pudore. gestauit infantem sine labore. et pe/perit sine dolore. ⁊ hec est prima benedictio p̄ quā beata virgo omnē maledictiōez peni/tus exufflauit. Secūda benedictio ē fecūditā tis ampliatio p̄ quā pariētes multiplicāt ꝓgnationez suā: qua ⁊ nostra domina bene/

dicta extitit. qz licz vnū filiū naturaliter pepe
risset. in eius tñ virtute et fi non naturaliter
gratuito tñ pepit omnes filios adoptiuos.
vt fm Alp luz ipse sit primogenit9 in multis
fratrib9. ¶Hinc Mat. j. Peperit fi. ñc. vt natu
ralis filius relative dicat primogenit9 ad fi
lios electōis quos post primogenitū gratui
te generauit. Et de hoc debito nře filiatōis
ad virginē et nostrā matrē naturalis filius in
cruce moriēs p nobis Mariā p̄monuit i p
sona Johānis dicēs. Mulier ecce filius tu
us. ad discipulū aūt. ecce mater tua. ac si di
cat. Dis membr mater q̄ bi p quib9 patior
tui sūt filij adoptiui: quippe q̄s dicit esse vo
lui fratres meos. Et cū pater meus celestis
exigēte iusticia in peccatorē desseuiat ipm vo
lens dānare: tu tanq̄ mater ipm peccatorē
p quo nūc mozior maternis amplectere vi
sceribo. et tre patris te opponēs. p filijs inter
pella. ¶ aūt conuersus ad discipulū dixit: ec
ce mater tua. tantū est ac si in p̄sona Johan
nis qui sonat gr̄a dei dicat oñibo peccatori
bus. ecce mater vr̄a. vt cū pre cōfusiōe sceler
vr̄or nō audeatis leuare faciē vr̄am ante
iudicē deū: nec coz dño apparere: ad Ma
riam tanq̄ ad matrē fiducialiter confugite:
quā vt matrē reuereamini. et ipa vos tanq̄
filios foueat. p moueat. nutriat. et defendat.
Ipsa em̄ ad hoc electa est vt congreget p fu
gos in israhel. fm ysa. xj. Ipsa est em̄ p ciui
tate refugij designata. Un Deut. xix. dicit.
Tres ciuitates sepabis in medio terre: ster
nens diligēter viā vt habeat e vicino q̄ pro
pter homicidiū. p fugus est quo possit euade
re. ¶ Tercia benedictio est singularis
gratie collatio. de qua dicit Geñ. Benedi
xit dñs Abrahā. p quē nostra virgo est mul
tiplicater bñdicta. omnes em̄ gr̄e quas acce
pit a dño fuerūt gr̄e singulares. Quarta be
nedictio dicit cōgratulatōis collaudatio. et
hec est solius virginis bñdicte: que tam sup̄
modū sup̄ omnes homines p fecit in gr̄a vt om
nes admiratēt et admirantes deū magnifi
cent in eternū. Deq̄ dicit Judith. xiij. Bñ
dicta es tu filia a dño deo excelso pre oibus
mulieribo sup̄ terrā: qui nomē tuū ita ma
gnificauit vt non recedat laus tua de ore ho
minū. q̄m in oñi gente qui audierit nomē
tnū magnificabit deum israhel sup̄ te. Et se
quit. Tu gloria hierlm. tu letitia israhel. tu
honorificentia p̄li nostri. qz fecisti viriliter et
cōfortatū est cor tnū q̄ castitatē amauerit. et
man9 dñi cōfortauit te. et eris bñdicta i eter
num. De hac cōgratulatōe ipsa nostra vir
go gloriat: dicens. Ecce enim ex hoc beatam
me dicēt omnes generatiōes. Sequit̄ sexta
et vltima particula salutatōis. quā tñ nō an
gelus: ñ Elizabeth addidit: dicēs. Et benedi
ctus fructus ventris tui. Hec aūt bñdictio oq̄
fructus virginis. i. Jesus xp̄s bñdicit̄ in plus
se hz q̄q̄ benedictio virginis. qz bñdictio vir
ginis sup̄ omnes mulieres et sup̄ omnes ho
mines extendit. bñdictio aūt fructus ei9 sine
exceptōe sup̄ omnia se extēdit: dicente ap̄lo
Ro. ix. Qui est super oia deus benedict9 in
secula. Haz illius benedictio ad omnes ele
ctos filios se extēdit. qz in eo omnes sumus
sua gratia benedicti. Hic Geñ. xviij. dic deus
ad Abrahā. In semine tuo benedicentur
vniuerse cognatōes terre. ¶ Iste aūt
gloriosus fructus est fructus trin̄. s. dei patris
oñipotētis. virginalis ventris. spūalis mē
tis. Sarno dico fructus iste est fructus dei pa
tris omnipotētis. Sic enim in p̄sona p̄ris dr
in p̄s. In splēdoribus sanctor9 ex vtero ante
luciferū genui te. Et in hac generatōe filius
eq̄lis est patri coeternus et consubstātialis.
Hinc Geñ. Altissim9 pater q̄uis omnipo
tens sit: nō potuit tñ vel equalez sibi cōdere
creaturā vel inequalē gignere filium. Fecit
ita q̄z angelū magnū: sed nō quātus ipe est.
et ideo nec eq̄lis: nec altissimus. solū aūt vni
genitū quē nō fecit sed genuit oñi potēs oi
potentē. altissimus altissimū. eternus coeter
num ipm sibi p̄ oia coeq̄ri. nec rapinā arbi
tratus est nec iniuriā. Secūdo idem fructus
p̄ris est etiā fructus matris p assumptū ho
minē: vt p̄z i tota ista materia. Tercio idē
est etiam fructus spiritualis mētis Mat. v.
Qui fecerit volū. ñc. vsq̄z: ipse me9 fra. so. et
mater est. Has aūt tres generatōes hz ex tri
plici substātia q̄ est in xp̄o. s. diuinitate. car
ne. et spiritu. Nam ex p̄re nascit deus. ex ma
tre homo. in mente nascit spūs. ex p̄re nascit
eternaliter. ex matre temp̄aliter in mente spi
ritualiter.

XL. De eodem sermo. v.

Missus est angelus Gabriel. Luc. j. Multa dicim⁹ ⁊ deficim⁹. qa vt ait Ber. Licet multi de virgine matre loqui gestiāt: quicqd tñ de indicibili dicitur: eoipo q̄ dici nō potuerit minus gratū sit. min⁹ placituz: ⁊ min⁹ acceptē. In verbis ergo ꝓpositis cū sequentibꝫ q̄tuor possumus intelligere q̄ ad dei incarnatōez decēter cōueniūt. s. angeli legationē. virginis deliberationez. ꝑsensus inclinationē. ⁊ dei ꝓceptionē. Primū ibi: aue cū sequēnibus. in quibꝫ angelus suā legationem ꝓposuit. Secundū ibi: quō fiet istud. in quo virgo beata se deliberauit. Tercium ibi: ecce ancilla dñi. in q̄ ꝑsensuz inclinauit. Quartū ibi: fiat mihi. in quo verbo deus intꝛe eius se inclinauit. nec deū cōcepisset: nisi prius cōsensisset. nec prudēter cōsensisset: nisi mature deliberasset. nec deliberasset: nisi legatōz angel⁹ obtulisset. ¶ Ad legatōē g̃ in cipiētes: dicim⁹ q̄ hec angelica legatio tria oñdit ⁊ pfecit in ea. Ostēdit eñ eam deo acceptissimā. hoibꝫ fructuosissimā. sibi ꝑ ꝑ sanctissimā. Primo dico oñdit eā deo esse acceptissimā: qui ad opus nre redemptiōis elegit eā ex omni carne. nec dubiū quin deo fuerit gratissima: qui eā ad tam sublime opus ex oibus ⁊ pre omnibꝫ elegit. qđ in se cognoscēs dic̄. j. Para l. xxviij. Placuit deo vt me eligeret. Secūdo hec legatio fecit eā hoibꝫ fructuosissimā. De nulla enim creatura pura tam copiosus fructꝰ puenit quēadmodū de Maria. de cuius fructu quātū in eo est omnes hoies sunt redempti: iuxta illud Eccli. Qui edunt me adhuc esurient: ⁊ qui bibunt me adhuc sitient. Tercio hec legatio fecit eā sibi ꝑ ꝑ sanctissimā. cuius corpus ⁊ aīa ex vnione diuini germinis sunt q̄dāmodo deificata. Secūdo beata virgo post legationem habuit deliberationez quā flore triplici adornauit. Non enim ꝓcipitauit vt Eua. q̄ ad legationē serpētis statim ꝓcipitādo consensit: ⁊ morose deliberauit. qz cogitabat q̄lis eēt ista salutatio. nō nimis dubitauit vt Zacharias. qui ꝓpter nimiā incredulitatez linguę officio est priuatus. sed sapiēter interrogauit: dicens. Quō fiet istud. Tercio cōsensuz suū inclinauit: dicens. Ecce ancilla dñi. ⁊ hoc cum triplici deuotiōe oīnās cōsensum scz cum ꝓfunda humilitate. plena credulitate. affectuosa cupiditate. Naz hūilitas in ea apparuit q̄ cum regina celi ⁊ terre eligeret: ipsa se ancillā nominauit. Plena autē credulitas in hoc cognoscit q̄ dixit: fiat verbū tuum. Affectuosa cupiditas in eo qđ dixit: fiat. qđ est verbū optatiuū. Quarto post hūc ꝓsensuz deus se in eius vteruz inclinauit: ferens secum benedicte matri triplicem gratiam. Omnes enim mulieres maledictiōi sub iacebāt triplici. habent enim in cōceptiōe pudorem. in ꝓgnatiōe laborē. in partu dolorem. que tria dñi cōceptus abstulit et eorum cōtraria secum tulit. Nam vt ait Bern. fuit beata virgo sine pudore fecunda. sine labore grauida. sine dolore puerpera. ecce triplicem gratiā. ¶ His breuiter ꝓcursis: nunc videamus quō in predictis q̄tuor: scz legatione. deliberatiōe. cōsensus inclinatiōe. dei cōceptione: nostrū negociū actitetur. Omnes enim qui vnq̄z sunt gratiā cōsecuti: per ꝑdicta quatuor sunt ꝓmoti. ita vt qui deo vnq̄z placuerūt et ad eius regnum puenerūt: per ista quatuor trāsierunt que per ordinez prosequētes. Primo dicim⁹ q̄ deus magni cōsilij angelus ad singulos ⁊ ad oñes suas legationes mittit: nullū transiens: nullū ꝑternens. teste Job qui dicit. Super quem nō effulsit splendor eius. hoc est lumē gratie ⁊ vocationis sue. Hanc aūt legationez pagit in triplici genere nunciorꝫ. scz per creaturā. scripturā. ⁊ naturaz. Primo dico mittit ad nos omnē creaturā: que nos ꝓmonefaciat vt ad eum cōuertamur: ⁊ ei vt dignū est adhereamus. Nam in eo q̄ omnia seruiūt ei: qđ aliud astruūt nisi vt ad hoc ei pre oibus teneamur. ⁊ ad hoc simus tanto obligatiores: q̄nto pre ceteris digniores. Hinc Sapiē. xiij. A magnitudine speciei creature cognoscibiliter poterit eorꝫ creator videri. Cur autez deus p creaturā vult cognosci: nisi vt cognitο adheream⁹. Hinc Job. xij. Interroga iumēta ⁊ docebūt te. volatilia celi ⁊ indicabūt tibi. loquere terre ⁊ rñdebit tibi: ⁊ narrabūt pisces maris. Hinc Aug⁹. Ecce celū: terra:

mare ⁊ omnia que in eis sunt vndiq; mihi dicūt vt amez te. nec cessant hoc dicere omnibꝫ vt sint inexcusabiles. Interrogaui omnia de deo meo ⁊ dixerūt mihi omnia. nō sum⁹ deus tuus: quere supᵖ nos. Hinc Ber. Queso reduc oculos ad omnia inferiora et aduerte: si non cuncta que vel nobis in prosperis seruiūt vel seuiūt in aduersis. quedaz sunt calcaria vrgētia quodāmodo ad cursuz amoris. Secunduz legatum mittit ad nos deus scz sacram scripturā. que certatim clamat in omnibus dictis suis vt ad deum venire cōtendamus. Hinc Eccli. xlj. Verba sapientum sicut stimuli: que nos vel psuasione: vel exhortatiōe: cōminatione: promissione stimulāt ad deuz. Nam vt ait apostolus ij. Thimot. iij. Omnis scriptura diuinitus inspirata vtilis est ad docendū. ad arguendum. ad corripiendū. ad erudiendū in iustitia dei. Per hos omnes modos sacra scriptura stimulat nos ad deum. Hinc idem apostolus. ij. Corinth. v. Pro christo legatione fungimur tāq; deo exhortāte p nos. obsecram⁹ p xpō recōciliamini deo. vt cū xpus pro oībus nobis mortu⁹ sit: de cetero qui viuūt iam non sibi viuūt: sed ei qui pro omnibus mortuus est. ¶ Tercius nuncius est ꝓpria natura: que sola omnibus tacentibus nunq; in homīe requiescit: sed semper bona suggerit et mala suggillat. intēdēs in eisdez duobꝫ vt ad dīm veniam⁹. Hinc Prouerbi. Siue irascat homo siue rideat: non inuenies requiē. Hinc Sap. Semper ꝑsumit seua ꝓturbata psciētia. Hinc Ber. Inexcusabilis est oīs homo: etiā infidelis si nō diligit dīm deū suū. Clamat nempe intus ei innata ⁊ nō ignota rōni iusticia q̄ ex toto corde illū diligere debeat cui se totum debere nō ignorat. Hinc ē q̄ eadē natura duo p̄cepta aīe suggerit. s. affirmatiuum: qđ tibi vis fieri vide vt alteri exhibeas. Negatiuū scz qđ tibi nō vis fieri alteri ne feceris. vt p hec duo oibꝫ aliꝫs tacentibꝫ ꝓmoneamur vt ad dīm veniamus. Ante oīa aūt ⁊ supᵖ oīa iceſſanter hec diuina inspiratio saluē nobis nūciat. q̄q̄d em̄ de gr̄ie bōi menti suggerit dei ē locutio: dei legatio: ⁊ dei ad se stimulatio. Hinc Ber. Si int⁹ admonitus fuero in spū de tuēda iusticia. seruāda eq̄tate istiusmodi salutaris suasio erit mihi. pfecto p̄nūcia imminētis aduentus. ⁊ ꝓparatio quedā adsuscipiendū deū. Nec talia cogitata putemus nr̄am cogitatōem. dicit em̄ ber̄. Cū mala in corde versamus nr̄a est cogitatio. si bona dei locutio. illa cor nostrum dicit. ista audit. Accepta g̃ hac triplici legatōe dic̄ nobis de illud. ij. reg. xxiij. Nūc delibera ⁊ vide quē respondeam ei qui misit me sermonē. Item iosue. xxiij. Elige hodie qđ placet cui seruire ꝓpositum debeatis. Et respondemus omnes illud exodi. xxiij. Omnia que locutus est dominus faciem⁹. ⁊ illud iosue. xxiij. absit a nobis vt dominum relinquamus. Sed pleriq; dicunt ⁊ non faciunt. quod nō sine dolore dici poterit. maxima enim multitudo facit contrarium. de quibus iudi. ij. dicitur. Audientes mandata domini omnia facere contraria. propter quod deus nō quiescit ꝑmissi precipitationem sed mutuam deliberationem. ¶ Secūdo ergo ex his cōmoniti deliberemus vtꝝ expediat vt dño seruiamus vel ab eius seruitio recedamus reuocantes ad memoriam hūius vite breuitatem. future eternitatē. inferni calamitatem. celi iocunditatē. inferiorum bonorꝫ tenuitatē. superiorꝫ copiositatē. demonū impietatē ⁊ crudelitatē. dei ⁊ sanctorꝫ benignitatem ⁊ sublimitatē. q̄ cū diligenti cōsideratione comparamus ad inuicē inuenimus sine oī ambiguo nihil dignius. nihil vtilius. nihil dulcius quā vt domino seruiamus. Nā cui dignius seruiemus quam ei qui dedit nos metipsos nobis celum ⁊ terram mare ⁊ oīa que in eis sunt. nec his contētus sed q̄ maius omnibus est. dedit semetipsum nobis seruiens peccatis nostris sicut ysa. xlij. Seruire me fecisti in peccatis tuis. prebuisti mihi laborē in iquitatibus tuis. nec ꝓtent⁹ his sed addidit promittens bona infinita scz celi possessionē. fruitōz. an cui adhuc fuiem⁹ dign⁹ q̄z ei q̄ sol⁹ supᵖ nos ē de⁹ nr̄ Quotiēs em̄ fuimus creature incuriam ⁊ seruimus inferioribus ⁊ indignioribus ⁊ ex hoc incurrimus maledictionem sicut per ꝓphetaz dicitur. Maledictus qui seruit indignis se. ignominiosum enim habet dominuz

qui seruit dyabolo. Secundo nihil est vtili
us nisi vt deo cui seruire regnare est) seruia
mus. Hec aũt vnlitas vt paucis concludat
verbis ꝓsistit in oñi maloꝝ euasiõe. ⁊ in om
ni bonoꝝ assecutõe. de quib⁹ duob⁹ dicit. ℣.
Para l. xxiij. Si q̃sieris dñm inuenies eũ.
si aũt derelinq̃ris eũ, ꝓiciet te i eternũ. Ter
cio nihil dulcius est quaꝝ adherere ⁊ seruire
deo. sicut dicit Eccl. Nihil dulcius q̃ respi
cere i mandata dñi. Et in ps. Dulciora su
per mel ⁊ fauũ ⁊c. Hinc Mat. xxvi. dic.
Jugũ meũ suaue ẽ ⁊ onus meũ leue. Se q̃
Bern. Deus qui eternã vitaꝝ ꝓmittit in pa
tria: ꝓsentem cõsolatiõem ⁊ requiẽ promit
tit in via. ℣ Visis ergo causis ad ser
uiendũ deo fortissime cogentib⁹ tercio dicẽ
dum de cõsensus inclinatiõe: per quem nos
velle seruire deo ꝓmittimus ⁊ vouemus. q̃d
cuꝝ facere intendim⁹: dicit nobis illud Die
re. ij. Scito ⁊ vide quid feceris. ac si dicatur
Cõsidera q̃s sit cui offers. quid sit q̃d offers
⁊ q̃liter. Scio ꝓsidera quis sit cui votũ tuũ
offeras. quia nõ ẽ vnus de plebe cui possibi
le sit mentiri. sed est deus. cui si mẽtiti fuerī
mus: potestatẽ habet corpus ⁊ aiam mitte
rẽ in gehennã. quia sicut Eccli. v. dicit. Di
splicet deo infidelis ⁊ stulta promissio. Illa
autẽ ꝓmissio stulta est ⁊ infidelis que ꝓmit
tit q̃d non soluit. Secũdo considera quid sit
q̃d offers. ⁊ sunt omnia q̃ nõ sunt deus q̃ in
triplici rerum differẽtia includunt: que sunt
res corpus ⁊ anima. Res aũt offerimus per
paupertatẽ. animã per resignatã ꝓpriam vo
luntatẽ. corpus per castitatẽ. Tercio cõside
ra qualiter offeras p̃dicta tria. ⁊ hoc facien
dum est cũ triplici cautela. scz sine omni re
uocatõe operis expletiõe. ꝓfectuũ augmẽta
tione. Primo dico offeramus deo votũ vi
te nostre sine oñi reuocatiõe. vt q̃d semel cũ
cauta deliberatiõe obtulim⁹: nunq̃ad nos
reuocemus: sed vtamur oblatis. scz reb⁹ cor
pore ⁊ aĩa tanq̃ nõ nostris: sed tanq̃ eius cui
ea obtulimus. Hinc Deutro. Cuꝝ voueris
votũ dño deo tuo: non tardabis reddere. q̃
requiret illud a te dñs deus tuus ⁊ si mora
tus fueris reputabit tibi in peccatũ. Si no
lueris polliceri absq̃ peccato eris. q̃d autez
semel egressuꝝ est de labijs tuis obseruabis
⁊ facies sicut ꝓmisisti. q̃ vt dicit Eccl. Me
lius est nõ fouere q̃ post votum ꝓmissa nõ
soluere. sume cauẽtes ne impediat nobis de
us illud Diere. ij. Cõfregisti iugũ. rupisti
vincula ⁊ dixisti nõ seruiã. Secundo obla
ta deo p votũ nostrũ non solũ nõ retinam⁹
sed ope expleamus. non solũ lingua ꝓmittẽ
tes: sed vota nostra ope ⁊ veritate adimplẽ
tes. q̃d tunc veraciter facimus: si in his que
deo vouim⁹ nec nobis nec alijs: sed soli deo
viuamus: facti nobis tanq̃ vas ꝓditũ. Q̃d
faciendũ monet nos aplus: dicens. Nemo
q̃d sibi vtile est faciat: ꝫ magis q̃d alteri. Et
illud. Omnia quecũq̃ facitis ad gloriã dei
facite. Tercio vota nostra dño ꝓmisso solua
mus cũ augmẽtatiõe: vt de die in diez vota
nostra augeam⁹. Nã vt ait Bern. nulli diu
in eodẽ statu esse cõcedit. Oportet emꝝ fuũ
dei aut deficere: aut ꝓficere. Ne ergo deficia
mus. necesse est vt ꝓficiam⁹. Nec hoc inten
dimus astruere: vt qui hodie fecit q̃d potu
it cras faciat plusq̃ possit. vt qui hodie oras
psoluit psalteriũ cras dicat duo ⁊c. hoc enim
esset discretõis metas excedere. ꝫ dicim⁹ hoc
augmentũ in spũ fieri oportere. vt videlicꝫ
in charitate hũilitate ⁊ ceteris virtutib⁹ ꝓfi
ciamus. vt qui hesterni multuꝝ deum dilexim⁹
⁊ multũ hũiles fuimus ⁊c. hodie plus diliga
mus: plus cora deo hũiles appareamus. Nã
ex tali augmẽtatõe nõ solũ nostrũ obsequiũ
nõ aggrauat: sed potiꝰ alleuiat. vt cũ ps in
via testimoniorũ dei sicut in oibus diuitijs
delectemur. Quarto post dei lega
tionẽ nostrã deliberationẽ ꝓsensus inclinati
onem dei accipim⁹ visitationẽ. Haz p̃dictis
illectus venet ⁊ ruit in amplexꝰ: dicẽs. Ec
ce assuꝝ. Quõ aũt veniat tangit paucis ver
bis Deutro. xxxiij. vbi dicit. Ipse venit ple
nus benedictõib⁹. Est aũt triplex benedictio.
scz maledicti euacuatio. fecũditatis amplia
tio. singularis gr̃e collatio. Maledictio aũt
quã prima benedictio euacuat in duob⁹ cõ
sistit. s. in laboris fatigatõe: ⁊ eiusdez laboris
frustratõe. De primo dr Gen. j. In sudore
vultus tui vesc. pane tuo. De secũdo statim
subiungit. Cuꝝ operatus fueris: terra nõ da
bit fructus suos. Hãc maledictiõem auferet
cũ venerit ad aĩam ferẽs secũ benedictiõem.

per cuius virtutem laborant sine fatigatione et cū magna fructificatione. de quo per Esaiā dr. Qui sperant in dño mutabunt fortitudinē. assument pēnas vt aquile currūt et nō labulabūt laborabūt et nō deficiēt. Et ē cā qr dñs existēs cū eis portat laborem et ideo non lacescunt. ppter quod deus suū suicū vocat iugum leue dicens math. Tollite iugum meū super vos. De hac bñdictione dr Gen. xxv. Modicū habuisti antq̄ venirem ad te. et nūc benedixit tibi deus ad introitū meū. Secunda benedictio est fecunditatis ampliatio. qr statim ex eius pñtia oīa ad meritū ꝓpagātur. quicquid ei in dei pñtia agitur. totū erit meritoriū apud deū. Hinc ij. reg. de deo dr. Cuncta salus mea et oīs voluntas. nec est quicq̄ ex eo. qđ nō germinet. oīa eñ talib cooperātur in bonuz. de hac bñdictione dr Gen. Benedixit eis dicens. Crescite et multiplicamini. ac si dicat Crescite in vite sanctitate et multiplicamini in meritor multiplicitate. qđ solū ex dei contingit pñtia. quia sine eo nihil possum? nec quod facimus quicq̄ valet. Tercia benedictio est singularis gratie collatio. offertens singulis sm q̄ plus et minus ad gratiā se disponunt et fidelius et sincerius dño se ꝓiungūt. iuxta illud Esa. Scom. magnitudinē opm erit visitatio. de cuius diuersitate dicit bern. Oportet provarijs desideriis anie gustū diuine pñtie variari. neq̄ audiuimus in amatorio carmine canticor q̄ties mutauerit vultū et nūc instar verecūdi disponi sancte anīe petat amplexus et osculis delectetur. nūc vero in oleo et vngentis medicū se exhibeat. cursumq̄ quasi viator et similibus modis gratiam secum afferat dominus iesus ꝛc̄.

XLI. De sancto Ambrosio.

Videte vigilate et orate. marci xiij. Di. bern Me in huius sancti festiuitate curiuscūq̄ sermonis videamur immunes. recurrēdū est ad euangelicā lectionē in qua sub triū breuitate verbor sapia dei pris humane perfectōis summā includit. Ait enī. Videte vigilate et orate. Quāt in his tribus verbis hūane ꝓfectōis vita ꝓfistat luceclarius patebit si virtutē eorundē verbor ꝓgnoscemus. Nā per verbū videte a malis purgamur. q̄ secundum scz vigilate bona opamur. per tercū scz orate ad ꝓfectū sanctificamur qui autē a malis purgatur bonū opatur et sanctificatur. hic perfectus est vir. Et qr egregius iste doctor btūs ambro. virtutē et amorē horū triū verbor ꝓfectissime in se transformauit ideo placuit ad gloriaz suā in eius festo de predictis verbis facere sermonē. hec breuiter tacta de sancto ambrosio dicta sufficiāt. Nunc videamus quib exercitijs ꝑdictor verbor virtutē et vitatē in nīam vitā transplantemus dicētes. Videte vigilate et orate. Quō ergo per verbū videte a malis purgemur sic patet. nam hoc verbū videte idem est q̄ cognoscite vel intelligite sicut visitato modo loquēdi post narrationē alicuius sermonis dicimus. Vides hoc. i. intelligis hoc vel ꝓgnoscis hoc. qđ etiam Bern asserit sic dicēs. Ille qui videt oīa hortatur nos vt positis oculis carnalib. mētis oculis lumē videamus. illis inq̄ oculis de quib ꝓsalomone dr. Oculi sapiētis in capite eius. i. in xp̄o. qui cuz sit caput nīm et corpalib oculi videri nō possit ꝓphē est vt hoc intelligatur de oculis cordis dictū ¶ In hui? ergo verbi virtute tria intelligimus q̄ seinuicē ꝓsequūtur. p̄ q̄ tria a malis oīb plenissime purgamur scz p̄ ꝓcōr cognitionē. ꝓcritōez et remissionē. dic ḡ nobis deus. Videte oculis cordis introrsum et plustrate ꝓsciam et videte mala q̄ ꝓmisistis. qr nēo mōs a sor nec infans vm? diei cuius vita est sup terrā qđ si facimus inuenimus imensum cumulū pcōr si nō oculos cordis sm iere. xxi. diriginm? in directū. aut ei sic Statue tibi speculā. pone tibi amaritudies et dirige cor tuum in viā directā in q̄ ambulasti. si eni dauid di secretarius ve dicere potuit. Circumdederūt me mala quor non est nu. et alius. ꝓpeccaui sup arenā maris. quō nos miseri nō possum? dicere. qr peccauim? supomnē estimatōz. aut qđ pcm̄ inter oīa gña mali esse potuit. quod non vel affectu vel operis effectu aliquando commisimus. qr quāto puriores sum? et viciniores do. tāto plura

cognoscimus ⁊ videmus dicēte gre. Sancti viri quo apud deum altius ꝓficiunt eo subtilius indignos se esse deprehendūt. qz dū ꝓximi luci fiunt. quicquid eos in se latebat inueniunt ⁊ tanto sibi foetis deformes apparēt. quāto minus pulcrū est qđ intus vident. hoc est qđ Ezech. viij. dr. Adhuc ꝓuersus videbis abominatōnes maiores qz quāto verius ad deū ꝓuertimur tāto maiores abominationes videmus. ¶ Cleū qz omne malum veraciter cognitū displicet ⁊ tanto amplius displicet quāto verius esse cognoscitur malum. ideo ex hac cognitione (si tamē vera ē ⁊ sincera) necessario sequitur displicentia ⁊ cognitio pctōꝝ. qđ nō est aliud nisi dolor vehemēs qui cōterit oīa genera pctōꝝ. Spūs em dñi qz malum secum ꝓpati nō poterit. statim vt intus venit per vehementē dolorē contritionis pctā cōterit ⁊ edificat puritatē. hic. iij. reg. xix. Spiritus dñi grandis ⁊ fortis subuertēs montes ⁊ conterens petras ante dñm. ꝑ non in spiritu dñs. acsi dicat. Licet in tali ꝓtritōe sit veraciter deus pñs. tamen qz dulcis est dñs ⁊ amara contritio. ideo dñs non sentitur. hinc Esa. dr. Tritulabis montes ⁊ cōminues ⁊ colles in puluerez pones. ē. per montes ⁊ colles peccata parua ⁊ magna signans. vnde in predicto verbo sequitur Et tu exultabis in dño ⁊ in sancto israel letaberis. quia post contritionem gaudiū ⁊ exultatio infundetur que duo certum sunt signū remissionis peccatoꝝ. Nunqz em penitens gaudet ꝑ luget donec percipiat veniaz peccatorum. et hoc est qđ penitēti ꝓmittitur Esa. Infrenabo os tuū laude mea sez ꝓ remissionē pctōꝝ ne intereas sez per luctū et tristiciam. Et sciendum qđ de his tribus scilicet cognitione. contritiōe ⁊ remissione simꝫ scribere placuit. ad insinuandū qđ simꝫ sunt tpe. qz in eo puncto quo ve cognoscim⁹ statim ꝓfugimur ⁊ remissionē statī accipim⁹ Quāūt ꝓgnitio ⁊ contritio sine pēna sint simul tpe astruit Gerū dicēs. Notandū qđ ista duo sez ꝓgnitio ⁊ ꝓtritio sp sibi inuicē sunt ꝓiuncta. vt ꝓgnoscere nō possit quis nisi peniteat nec penitere possit nisi cognoscat Quēti cū illis duobꝫ statim sit remissio ꝓ ex eo qđ ij. reg. dr. qđ postqz dauid penitendo dixit. ꝑccaui ꝓpterea statī subiūxit remissionē dicēs. Trāstulit dñs pctm tuum Itē ꝓ ezech. in vetusta trāslatōe dr. Quacūqz hora pctor ingemuerit oīm pctōꝝ ñ recordabor amplius. hinc crisꝰ ait. Sine oīmi intervallo lacrime penitētis ⁊ remissio peccatoꝝ sil'sūt tpe. et hoc verū est q̄ntū ad culpā siue offensam dei quā statim remittit dominus sine mora. licet ꝑm albertū supmissam oporteat hominez per multa trahi afflictiones quaz peccatum penitus destruatur. et hoc quantum ad maculam. ¶ Sequitur secundum principale scilicet vigilate in quo verbo post mali purgationē hortamur ad boni operationem. Hoc verbo scilicet vigilate sepe dominus vsus est in scriptura hortans apostolos ⁊ nos in illis vt supꝫ statu nostro solicite vigilemus. dicens math. viceſimo quinto. Vigilate quia nescitis diem neqz horam et multa similia ꝑ totum euangelium. Sunt autem pre ceteris tres vigilie omnino necessarie quas Gregorius breuibus verbis tangit dicēs. Vigilat qui seruat operando quod credit. vigilat qui a se torporis ⁊ negligentie tenebras repellit. vigilat qui per aspectum veri luminis mētis oculos apertos tenet. in prima vigilia proponit nobis deus bonorum quantitatē. in secunda qualitatem. in tercia veritatem. vt videlicet opera nostra sint multa. bona ⁊ vera. que tria si nostris operibus adꝫcimus sine dubio vtiliter vigilamus. ¶ Primo dicovigilemus super opera nra vt sint multa omnia in quibus deo placere nos posse speramus operantes. quod facere monemur. Ecclesiastici. Quodcunqz potest manus tua facere instanter operare. quia nec opus nec ratio nec sapientia nec scientia erunt apud inferos quo tu properas. et iterū. Ne semina semē tuum et vespere non cesset manus tua. quia merces erit operi tuo. qz vt sapiens dicit. In omni opere bono erit abundantia taliter agentes vt fidem nostrā magnam esse. magnis operibus comprobemus. quia secundum apostolum fides sine operibus mortua est. qz vt ait gre. Tūc vere fideles sumus. si quod nobis ꝓmittim⁹ opi

bus adiplere n̄. Scdo vigilādū est sup nostrū opm qualitate. vt sicut prius vigilauimus vt essent multa. sic nūc vigilemus vt sint bona. Erūt autē bona si omnē negligentiā z torporez ab eisdem operibꝫ repellamus. hinc ꝫ. paralip. ix. dr. Sit timor dñi vobiscū z cū diligētia cuncta facite z sic agetis in timore dñi cuncta fideliter z corde perfecto. cui psonat aposto. col. iij. di. Quodcūq facitis ex animo operamini sicut dño nō hominibꝫ. scientes q a dño recipietis retributionē hereditatis. Sicut ergo in prima vigilia vigilauimus opa multiplicādo sic etiā nunc vigilemus eadem bene faciendo De quibꝫ ambobus monemur in lege cuz dicitur. Juste qđ iustū est exequaris. z hoc est qđ supra intendit gre. cuz dicit. Vigilat qui a se torporis z negligēne tīebras repellit. Predicta ergo duo cū magna circūspectione opemur vt videlicet z multa sint z bene facta que raro fiunt vt oportet. qđ considerans iob dixit Verebar omnia opa mea qđ psiderans Gre. dicit. Quid est q Job mira faciēs hec ipa vereretur nisi q in sancti viri actibus verbis q colligimus vt si placere deo veraciter cupimus. postq̄ peruersa subegimus ipa in nobis bene gesta timeamus. Cur hoc statiz subiūgit berñ. dicēs Duo sunt que in bonis opibus necesse est vt studiose formidēt. scz desidia z fraus. desidia p torporē nascit faciēs pauca opa qđ ē contra primā vigiliā que facit multa Fraus aūt fit per priuatam dilectionē que facit cōtra scdam vigiliam. quia bona nō bene facit hoc psiderans iob dixit. Verebar oīa opa mea. acsi dicat. Que aperte egerim video sed quid in his latenter perpetrauerim ignoro. nā predicta duo scio. scz fraus et desidia in bonis opibꝫ tam abominabilia sunt coram deo vt p Jere. xlviij. maledicantur qui taliter opant̄ vbi in antiqua translatione dr. Maledict? qui facit opus dei fraudulenter z desidiose. quam maledictionez si cauere cupimus p dictas duas vigilias solicite obseruemus.

¶ Tercio vigilandum est sup nostrū opm veritatem. que tunc saluberrime verificātur cum per affectum intime deuotionis et per aspectum diuine contemplationis. omnes vias domini vigilantissime obseruamus. sic enim dicitur prouer. viij. Beatus est qui audit me z vigilat ad fores meas et obseruat postes hostij mei. Ad hanc vigiliaz hortatur nos dñs Lu. xij. vt simus similes hominibꝫ expectantibꝫ dñm suū q̄n reuertatur a nuptijs. Hoc aūt vigilare nihil aliud est q̄z diligentissime obseruare internos motus affectōm nostrarū. quibꝫ ex dei presentia alteramur z variamur ad diuersa genera gratiarū nunc enim premimur ad humilitatem. nunc vero accendimur ad caritatem nunc autē illuminamur ad cognoscendam mysticam veritatem z sic variis modis afficimur p̄m q spirit? domini nos cognouerit indigere z nos dignabitur p̄mouere z ideo valde actēte obseruāde sunt vie eius. Quas diuersitates tangit. iob cuz dicit. Quasi furtiue suscepit auris mea venas susurrij eius. quod exponēs Gregoriꝰ dicit. Quasi venas susurrij sui aperit nobis deus cum nobis latenter insinuat quot modis ad nostre intelligentie aurem venit. Aliquando enim nos amore aliquādo timore compungit. aliquando presentia q nulla sint ostendit. aliquādo ad eterna dilectē da desiderium erigit. aliquando prius eterna indicat vt postmodum temporalia vilescant. aliquando nostra nobis mala aperit. et ad hoc nos instruit. vt de alienis malis etiam doleamus. aliquando aliena mala nostris obtutibus obijcit z cōpunctos nos mirabiliter a nostra prauitate corrigit. Venas itaqꝫ diuini susurrij audire z furtim diuine aspirationis modos occultos tenuiter z latēter cognoscere. qui ppe qui adhoc venit ad nos vt eius presentia homo p̄mo ueatur. et ad hoc recedere se simulat vt auidius requiratur. cogentes eum atq̄ dicentes. Mane nobiscum. De hac vilia intendebat Gregoriꝰ. cum dicebat. Vigilat qui ad aspectum veri luminis mentis oculos aperios tenet. Ipsa enim est nobilissima vigilia inter omnes. quia cito ducit hominem ad perfectum sicut dicitur Sapientie sexto. Qui vigilauerit ad illam cito erit securus. ¶ Sequitur tercium principale. scilicet orare. per quod

dixímus nos ⁊ nostra opera sanctificari vt sicut prius per actuz videndi purgari ⁊ per actū vigilandi meritis ditari sic per actum orandi dicimur sanctificari. dicit enī vitas iob. vi. Verba mea spūs ⁊ vita sunt. q̄ quā to crebrius ruminātur. tāto verius homīes ex eis purificātur. hīc eī tbi. iiij. or. Sāctificātur hoīes p̄ vbū dei ⁊ oratōes. Sūt aūt tres spēs oīois p̄ ceteris sanctiores q̄ ex triplici gñe deuotōis dño offerūtur. scz filial'. sponsalis ⁊ diuinalis. Filial' oīo est quā solī filij offerūt deo vt pri. Quā tūc effundi? cū p̄ priora exercicia sublato timore pcōr ⁊ dulci affectu deū oramus ⁊ adoram? stantes in eo affectu corā deo dulciter amantes ⁊ fiducialiter orātes. de paterno affectu nihil oīnio hesitātes. sicut filius añ p̄em. principāris spīm natalis filij qui patrē sp dulciter ⁊ fiducialiter orauit. dulciter dicēs. Abba pater. fiducialiter dicēs. Ego sciebaz qz spīme audis. de q̄ di. ap'. ro. iiij. Quoniaz estis filij misit dūs spīm filij sui in corda nra clamantē abba pr̄. hinc dñs alter. di. Dulcissimū est nomē patris in ore filij. si tñ filius in spū qui a p̄re p̄cedit in filiū. orat ōm suspirās ad p̄riam quā in illo affectu superspērat se tāq̄ iure hereditario possidere. hec tñ deuotio nō est plena. qz deū diligit. p̄ter hereditatē in illo amore oculū reflectēs ad p̄riam. Ad hāc orationē dñs instituere nos voluit cū dīcā oronē patris noīe ichsauit R Secūda oīo ōr sponsalis. q̄ ex tali affectu amoris deo offertur. quē casta spōsa exhibet sponso suo. q̄ nec diligit nec q̄rit nec desiderat aliud nisi sponsum. nā siue eā corripiat. siue durū se ei exhibeat siue p̄cutiat. siue q̄cūq̄z alio mō indignatōis oculo ipaz respiciat. diligit tñ sponsum. sic oratio spōsalis orat deū nō p̄ter gratiā impetrādam nec p̄ter patriā possidendam. sed orat deū et diligit. p̄ter deū. di. illud p̄s. Quid ei mihi est in celo ⁊ a te quid voluī sup terrā vsq̄z. tu es deus cordis mei ⁊ pars mea ds in eternū. Quippe qui est ei plus in affectu q̄z oīa desiderabilia q̄ potuerūt exoptari. In hac exp̄ctatione anima suspensa incipit languere et p̄e impatienti desiderio estuare interpellans omnē celi milicia dicens. Adiuro vos filie ihrusalez vt annucietis dilco quia amore langueo. de hoc affectu d. bernardus. Subtractio rei amate augmētatō desiderij est. et q̄ ardenti? optat carz egri? et hoc est languor amoris q̄ non est aliud. nisi tedium impatientis desiderij. S Tercio oratio ōr diuinalis q̄ de pleno pmptuario omniū gratiaū ⁊ maxime ex fruitiōe diuine p̄ntie dño exhibetur. p quā sancti homines inebriari iuxta illud p̄s. Inebriabūtur ab vbertate domus tue. p nimia dulcedine. detruncatas orationes vel potius eructuatas dño euaporāt. vel deficiunt in oratione nescientes quid loquantur. q̄ tam in figura q̄z in scriptura deuotis hominibo legimus euenisse. In figura sicut. j. regū de anna legitur vbi sic dicitur. Anna loquebatur in corde suo tantūmodo labia illius mouebantur et vox penitus nō audiebatur estimabat igitur heli eā esse temulentā dixit q̄z ei. vsq̄z quo ebria eris? Similiter in scriptura vbi dicit. sup illo verbo detrūcato. dilectus meus mihi ⁊ ego illi dicit. Affectus hic loquitur nō intellectus. et subiūgit. Ad quid ergo sic loquitur? Ad nihil aliud nisi q̄ mirabiliter delectata nec omnino tacere potuit nec tamē q̄ sensit exprimere. Habēt enī voces suas affectus per quas seentiā cuz volunt. p̄dūt. timor metulosas. dolor gemebundas. amor iocundas. verbi gratia. In quid merentium singultus vel gemitus p̄cussorum vel etiam saturatoz ructus vsus creat. ratio excitat aut deliberatio ordinat. ī p̄meditatio formar. sic flagrans amor p̄ri diuinus. cum se contra se cohibere non prevalet. non attendit quo ordine qua lege vel bozum ebuliat. interdum nec verba requirit interdum nec voces vllas solis suspirijs contētus. Inde est quod q̄ eiusmodi est sancto amore flagrans id q̄z incredibili modo pro captanda quantula cunq̄z euaporatiōe ardoris quem patitur. nō considerat quid qualiter eloquatur. sed quicquid in buccas venerit amore vrgente non annunciat. sed eructuat. ad quaz eructuationez in presenti pregustandam ⁊ in futuro superefluentez repletionem eternaliter possidendam. nos perducat iesus christus.

XLII. De sancto Marco sermo vnicus.

Similis factus ē leoni in operibus suis. i. Matha. iij. Dicit Grego. Rquia p clamorem in deserto. qđ ꝓprium est leonis. sanct⁹ marc⁹ suū exordium est euāgelium recte leo figurat. quē ezech. ꝓphēta in veteri testamento. t Johan. in nouo sub forma t figura leonis ambo in spū cū euangelistis ceteris prēuiderūt. nec immerito: quia p rugitum sui euangelij virtute mirifica dei ecclesiaz edificauit. cuius vitā gl̄osam sicut in passionali legit̄: creb̄a miracula attestāt̄ur et hec breuiter tacta de sancto marco suffician̄t. Nam qui de eius vita t miraculis pdicare voluerit. in ei⁹ legenda copiosa materia inuenit̄. Nunc verbū ꝓpositū ad nrām edificationē inflectamus: aliquid ex eo eliciētes qđ ad laudem dei t hui⁹ sancti edificet mores nr̄os. Nam vt ait Aug⁹. Nullus maior deo t eius sanctis honor poterit exhiberi: qz vt eos p virtutib⁹ imitemur. de eoz vita t doctrina nr̄is moribꝰ aliqđ attrahentes per qđ eis assimilati ad eoz consortiuz veniamus. Quia igit̄ beatus marcus ex similitudine leonis ad tantā vite sanctitatē est pmotus: vt eius memoria in ecclesia dei celebris habeat̄. intueamur t nos leonē vt ex ei⁹ ꝓprietatibus t actib⁹ nrām vitā similiter emendemus. De leone tria p ordinē p̄currentes scz de leonis diuersa acceptione. secđo de leonis hic intenti electiōe. tertio de ꝓprietatū leonis ad iustuz hoīem applicatione. Primo dicamus de leonis diuersa acceptione. de q̄ dicit Greg⁹. Quia natura vnius cuiuscz rei ex diuersitate cōponit̄: ideo in sacro eloquio p rem quālibet licite diuersa signant̄. qđ de leone qui in manib⁹ est exemplificat ita dicens. Ecce leo habet virtutē t seuiciā. Ex virtute signat deū t iustū hominē. deū qui virtutem habet ex natura. iustū hominem qui virtutē habet ex gratia. Ex seuicia aūt dyabolum signat. Q: aūt leo deū iustū hominē t dyabolū significat euidenter legim⁹ in scriptura. Nam de leone deo dicitur Apoca. v. Ecce vicit leo de tribu iuda: radix dauid. In quo ꝑs natus ex semine dauid describitur quē deus pater rugitu diuine fortitudīs a mortuis suscitauit. De leone aūt dyabolo dicit̄. i. Pe. v. Fratres sobrij estote t vigilate. qz dyabolus tanq̄z leo rugiens ꝛc. De leone vero iusto hoīe dicit̄ in ꝓuer. Justus q̄i leo confidit absq̄z terrore erit. qđ exponens Greg⁹. dicit. Qui sua spontanea mortificatione ꝓtra aduersa oīa fortitudinez securitatis habet. leo ꝓgrue nuncupat̄. Secđo dicemus de leonis hic intenti electione. obmittentes ergo primū t scđm leonez eo q̄ diuini leonis virtus t fortitudo inattingibil̄is sit t inexplicabilis. t scđi leonis seuicia t malicia abominabil̄. de tertio leone scz iusto homine: eo q̄ hoc ad instructionē morū nobis hic ꝓficiat. pseq̄mur. Tertio q̄ dicemus de ꝓprietatū leonis ad iustū hominē applicatione. Propter qđ sciendū q̄ sicut in naturis rerū legim⁹: leo obmissis multis alijs sex habet ꝓprietates. Consueuit em̄ vestigia sua cauda ꝓplanare. rugitu suo catulos suscitare. bestias suo circuitu captiuare. dorsum cauda verberare. venatoribꝰ aucter obuiare. dormiens vigilare. Hec per ordinem p̄sequētes. primo dicimus q̄ leo cōsueuit p caudaz suā vestigia complanare. ne sua itinera deprehendant̄. Quid p vestigiū nisi oīa tpalia: que sunt veroz t eternorū bonorū vestigia intelligimus? Scim⁹ aut̄ē q̄ vestigium nō est illud cui⁹ est vestigium sed similitudo eiuſ. similiter cauda finis est eius cuius est cauda. Si ergo mentē pulsauerit delectatio tpaliū bonoz̄ que sunt diuitie. honores. voluptates. cogitemus ad quē finem nos ptrahant: qz excludunt a veris bonis t pertrahūt ad infernū. Non ergo attendamus ad hoc qđ iam a patet: sed quo nos pertrahant. t eadez tpalia q̄ vestigia sunt veroz̄ bonorū p̄sideratione finis tanq̄z per caudam a nostris cordibꝰ deleant̄. dicentes intra nos illud Matth. Quid ꝓderit si homo lucretur vniuersum mundū. anīe vero sue detrimentū faciat t sic in hoc primo actu leonē congrue imitamur. Deletis g̃ his vestigijs vt in reliquū nō impediant. secđo imitemur leonē in rugitu. p quē leo catulos suos mortuos natos suscitat ad vitam. Sic t nos animā nrām ꝓpter dilectionē p̄dictorū

A.

temporalium: ⁊ inordinatū vsum eorundē mortificatam ꝓrugitū fortissime pñie advitam meritoriā suscitemus-lugentes et validissimo clamore rugiētes mortē aīe nostre quā ex inordinato affectu ⁊ malo vsu incurrimus ꝓdictoꝝ-hunc rugitū pñie deo taz efficaciter exhibentes: vt dicere possimus cū Job-xij-Tanqz inundātis aque sic rugitus meus-q̄ exponens Greg⁹-dicit. Dum electi mentis sue oculis diuina iudicia anteponunt: dū de occulta sup se sententia trepidāt dum ex vna parte culpas ⁊ ex aduerso districtum dei iudiciuz cogitant: q̄si q̄dam in eis aquarū moles ⁊ flumina colligunt: que interioris rugitus q̄si in subiecta littora deflunt-quē rugitū pñie dauid exhibuit cuz dixit. Rugiebaz a gemitu cordis mei. Cordis dolorem nō vocis clamorē volens intelligi Sed quid ꝓderit cōmissa penitendo diluere-nisi penitenda cū sūma diligentia cauebantur? Sic em̄ dicit Greg⁹. Vera penitentia est peccata preteria sic penitere: vt penitēda nō iterū cōmittantur. Quid em̄ ꝓderit iam lauisse si iterum sordibz inquinemur? Tertio ergo leonē iterū imitemur: qui bestias nouit suo circūitu captiuare-sic em̄ legit de leone. Qui cū vrgente fame ꝓdicta vult capere horribilem emittit rugitū-ad cuius sonitum omnia animalia stant territa: ⁊ stupefacta expectantes edictū sui regis cuz tremore nunc cursu suo circūit animalia: ⁊ non audent transgredi cursum illū-sic ⁊ nos qui per rugitum ꝓfunde pñie nos mūdauimus a nostris peccatis- nunc supest vt solicita circūspectione circūeamus bestias nostras -i- nostros bestiales motus statuentes eius terminum regularis disciplīne: quā nullatenꝰ audeamus transgredi-ne ꝓsentientes eis faciamus nostra nouissima priora priorib⁹ dicētes singulis affectib⁹ illud Job-xxxviij- Huc usqz venies ⁊ nō ꝓcedes vlterius ⁊ hic confringes tumētes fluctus tuos, statuētes eis talem terminū: vt solū sensum moueāt: ⁊ neq̄ua q̄z ꝓueniant ad ꝓsensum. Quia vt ait Gregorius. Nulla nobis nocebit aduersitas si nulla dñetur iniquitas. Item Aug⁹. Concupiscentijs nō consentire magna laus est: nō sentire ꝓfecto ē. Merito quidē dicit bernardus. Quid prodest mala nō agere nisi bonis opibus insudare? ¶ Quarto imitem leonem qui rpe cōmotionis dorsum cauda percutit. Quid ꝓ dorsum nisi labore cōmensuratum nostris viribz. Quid ꝓ caudam nisi finē vt prius dixim⁹ debem⁹ accipe. Dorsum q̄ cauda percutimus: si ꝓsiderates finē q̄ nō diu subsistimus-⁊ ex hac consideratōe cōmoti: dorso nostro inponimus quicq̄d de bonis opibus possumus opari-cogitātes q̄ cito tempus veniat in q̄ nihil amplius in ꝓpetuum possumus laborare. An nō sapiens Salomon eccles-ix-dorsum cauda ꝓcutere docuit cū dixit. Quodcunqz potest manus tua facere instanter operare-quia nec opus nec ratio: nec sapientia: nec scientia erunt apud inferos quo tu properas. In quibus verbis predicta duo intelligi voluit. Nam in eo q̄ dicit-q̄dcunqz potest manus tua facere-de opere dorso imponendo monuit- in eo autē q̄ subiunxit: quia nec opus nec ratio ꝛc-de vite monuit breuitate-⁊ hoc per caudam id est per finis considerationem fieri voluit: quod etiam paulus nos facere docuit: cum ad Hebreos-xij-dixit. Per patientiam curramus proponi nobis certamen aspicientes in auctorem fidei ⁊ consolatorem iesum: qui propositō sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta. Et subiunxit. Recogitate eum qui talem sustinuit aduersus semetipsum a peccatoribus contradictionem: vt non fatigemini animis vestris deficientes. Ac si dicat. Recogitate eum qui pro vobis laborare non cessauit: quousqz omnib⁹ completis dixit in cruce. Cōsummatum est-hoc est. Omnia que pro salute hominum facere debui sunt completa. Possum⁹ etiaz hanc sententiaz aliter accipere: vt per dorsum opera per caudam que in fine est: in vltimum finem cōtinuata accipiamus-quod insinuandum lex precepit: vt omnia animalia in sacrificiū oblata deberēt cū cauda imolari-at si ex negligentia aliquid surrepserit: vt non omni tempore dorso commensurata opera imponamus-nō iam cauda vel flabello-sed fortissimis disciplinis dorsum vsqz ad effusionē sanguinis flagellem⁹-iuxta illud eccl. Sermo pessimo latera sanguinare-quosdā

diceris illud prouer. Clires non suppetunt? Respondemus qđ ibidē subūgitur. Qui inspector est cordis ipse intelligit: ⁊ obseruatorem anime tue nihil fallit. Verum qz nemo fm Boecium tam compositefelicitatis est qui sufficienter faciat in oībus operibus quod oportet, ppter quod Esa. de oīm hominū operibus dixit. Omnes iusticie nostre sunt tanq̄ pannus mēstruate. ⁊ qui nō in aliqua parte cū status sui qualitate riserit eo qđ alq̄ non tanta alq̄ non taliter opera faciant vt oportet, ppter infinitas negligētias quas cōmittimus incessanter. Ideo diuina misericordia nrām salutem desiderans flagellis nos insequitur. vt quod minus est in operibus desarciat per flagella. ⁊ ideo qualiter hec flagella suscipiantur: ⁊ suscepta sufferantur leo iterum nos informat. Quinto ergo in naturis animaliū legitur de leone: qđ cum se senserit a venatoribus insequi. tunc glorioſuz valde se reputat. ⁊ vibrans caput ⁊ fremens animo gaudens preparat se ad bellum. nec tunc siluas repetit ne fugere videat sed in aperto campo se recipit vt a venatoribus insequētibꝫ facilius inueniatur. Sic ⁊ nos cū senserimus nos a domino tribulari hoc nobis pro maxima gloria reputemus. ⁊ de eisdem gaudentes. ex intimo desiderio occurramus dicentes illud Andree. O bona crux diu desiderata. ⁊ iam concupiscenti animo preparata. securus ⁊ gaudens venio ad te. An non veri glorioſi sumus. qui ex tribulatione certum pignus accipimus. quod p ceteris accepti sum? dō? vñ Job. Quia acceptus eras deo: necesse fuit vt temptatio probaret te. An non vere glorioſi sumus qui pre ceteris singulariter deo placemus? sicut dicitur Judith. Omnes qui deo placuerunt per multas tribulationes fideles transierūt An non pro maxima nobis gloria reputabitur qđ pre ceteris nos deus dignat in sua gloria sublimare. dicente Ap?. ij. Corin. Id qđ momentaneuz est ⁊ leue tribulatiōis supra modum in sublimitatem eternum pondus glorie operatur in nobis. quod considerans apostolus de suis tribulationibꝫ gloriatur dicens. Superabundo gaudio in omni tribulatione. ⁊ iterū. sed gloriamur in tribulatione. hec tria bona ⁊ infinita alia iacob contemplans dixit. Omne gaudium existimate fratres cū in temptationes varias incideritis. Verū quia dignuz est vt in bonis ⁊ fidelibus operibus lassati recreemur ⁊ in tribulationibus fatigati consolemur. ideo quid post predicta nobis eueniat in leone iterum exemplatur. ¶ Sexto ergo de leone legitur: qđ apertis oculis quasi vigilans dormit. qđ quod informamur. vt si post bonoruz operum lassationē quietari: ⁊ post tribulationum fatigationē cupimus consolari. inter ne contemplationi studiosius intendamus in qua si soporando volumus dulciter delectari. Primū post positis occasionū tumultibus introrsum intendiamur: ⁊ collectis assecribus de cūctis locis sopitis oīmbus exterioribus sensib?. omnia interiora nostra ad dominū erigam?. ⁊ in ipm nos dulciter suspendamus. quod si fideliter agimus cōdescendit nobis dominus ⁊ ad nōs vt ita dixerim descendit. de sua nobis dulcedine propinās aliquid. per quod inebriati omniū laborum ⁊ tribulationū quas vnq̄ perculimus mercedem accipimus gloriosam. quod bene figuratum legimus Exo. xxxiij. vbi in legis datione dicit qđ moyses ascendit in mōtem ⁊ dominus descendit. Quid per montem nisi sublimis contemplatio accipitur. in quam cum ascendimus vt ad ea que vltra infirmitatem nostram sunt contemplando subleuemur: dominus descendit ⁊ aliqđ de se ad gustandum anime exhibet. quod q̄ntumlibet parum sit. omnium tamen laborū pariter ⁊ tribulationum. plenum accipim? refrigerium. soluens dominus quod promisit Deutero. iiij. Rerum omnium abūdantia perfueris. ⁊ iterum inundationem maris quasi lac suges. ⁊ Esaias. lx. Tunc videbis ⁊ afflues ⁊ mirabitur ⁊ dilatabitur cor tuum: quando conuersa fuerit ad te multitudo maris scilicet omnium gratiaruz. De hac vigilia pariter ⁊ dormitatiōe dicit sponsa in canticis. Ego dormio ⁊ cor meum vigilat. quod exponens Gregorius dicit. Foris dormio sed intus cor vigilat. quia dum exteriora quasi non sentio: interiora soleter appetendo ⁊ dum exteriores sensus ab hui?

vite tumultibus sopio vacāte mente: interna viuacius apprehendo. tūc enim verba dei mens viuacius penetrat. cum ad se admittere curas secularium tumultus recusat. tē.

.XLIII. De philippo ⁊ iacobo.

Hi sunt viri misericordie. eccle. xliij. Dicit gregorius. Qui cōtra biformis fortune insultus vniformi constātia mēris militat premunitus vt nec in aduersis deficiat nec in prosperis eleuetur. hic perfect⁹ est vir In verbis ergo propositis glorioſi isti principes a virtute duplici commendantur: scz a virili strennuitate: ⁊ a clementi pietate. Primum ibi. Isti sunt viri. scdm ibi. misericordie. Primum exhibebant sibi. scdm nobis. Nec est em religiosa iusticia vt vnus quisq; sit sibi strennus ⁊ alijs sit benignus.

Sciendum autem q; tam isti principes scilicet philipp⁹ ⁊ iacobus q; ceteri apostoli. tum ꝓpter excellentem vite sanctitatez tum ꝓpter innumeras gratias quas prece teris sanctis tanq; fundatores ecclesie a domino acceperunt. diuersis sunt appellationibus in sacro eloquio nominati: eo q; eorum sublimitas vno vocabulo non potuit designari. Vocantur enim viri vt in proposito. Principes vt in ps. Principes populorum congregati sunt. tē. Angeli quia per eos angelorū exercitia: quorū est nunciare dum in terris essent positi nunciabātur. Vocati sūt dij vt est illud in ps. Dij fortes terre vehemele. sunt. Dicti sunt autem viri propter vite strennuitatem. Principes autem ꝓpter virtutum sublimitatem. Angeli ꝓpter puritatem ⁊ nunciatorū veritatem. Dij ꝓpter miraculorum celebritatem. De primo nomine exigente proposito tertiate sit ps̄ens sermo. de alijs vero in festo apostolorū petri ⁊ pauli ſmones habeantur. Dicemus g; ad laudem ⁊ gloriam istorū principum verbū propositum scilicet. Isti sunt viri misericordie. quorum virilem constantiam Bern. declarat sic dicēs. Apostoli sancti in vita sua magnam habebant constantiam. Habebāt em in conuersatione continentiam. in predicatione sapientiam. in passione patientiaz. ⁊ in his tribus luce clarius eorū strennuitas apparebat. Primo dico habebant in cōuersatione constantiam. In omni q; uersatiōe nihil penitus admittentes in quo deum possent offendere. ⁊ ꝓpriam conscienciā maculare. sensus exteriores ⁊ affectiones interiores ab omni illicito continentes. Hec autē vniuersitas continentie in triplici genere consistebat. Continebant enim se a mundi diuitijs. eligentes nudam paupertatem. a carnis delicijs assumentes purā castitatem. a dyaboli astutijs negantes consensum ⁊ ꝓpriam voluntatem: ⁊ in his tribus ab omni se proprio denudabant. plene ⁊ perfecte res corp⁹ ⁊ animā resignantes: ⁊ in horum triū oppositis deo strennue fuientes. Primo dico cōtinebant se a mundi diuitijs: eligētes extremam paupertatem respicientes in auctorez fidei ihesuz qui pauper fuit in ingressu. quia vt dicitur Luce. i. Natus in diuersorio in p̄sepium continuo reclinatur. Fuit pauperior in progressu. quia sicut Matth. di. Vulpes foueas habent: ⁊ volucres celi nidos. filius autem hominis nō habet vbi caput reclinet. Fuit etiam pauperrimus in egressu: quia nudus pendebat in cruce ⁊ mortu⁹ pānno inuoluitur alieno. quod considerātes discipuli in profundam valde paupertatez se dimerserūt. De qua paulus pro se ⁊ coapostolis omnibus loquitur. i. Cozin. iiij. dicēs Esurimus. sitim⁹. nudi sumus ⁊ instabiles vsq; purgamenta huius mundi facti sum⁹ peripsima omniū vsq; adhuc. Secundo continebāt se a carnis delicijs respuentes omnem voluptatem. de quibus iterū dicit Apostolus. ij. Cozin. x. In carne ambulantes non ſm carnem militamus. Ac si dicat. Licet in carne viuamus: tamen carni non viuimus. ⁊ iterum Ro. viij. Non ſm carnem ambulauimus sed ſm spiritum. et iterum in eodem. Debitores sumus nō carni: nec ſm carnem viuamus sed ſm spiritum. Tertio cōtinebāt se a dyaboli astucijs siue a cordis vicijs abnegantes propriaz voluntatem. de quo iterum pro se ⁊ coapostolo dicit Ro. xiiij. Nemo nostrum sibi viuat. id est sue voluntati. ⁊ nemo sibi moritur. Siue em viuimus domino viuimus. siue mo-

timur dño moriamur. Et qz apostoli ab his tribus scz a rebus-corpore ꝛ spiritu se viriliter continebant vt in nullo istorū deū offenderēt-ideo i istorū oppositis scz paupertate-castitate ꝛ in dei volūtate viriliter adhērebāt ꝛ sic in ꝓuersatione habebant continentiaz se a malis omnib ꝓfuantes. Scdo habebant in predicatione sapientiā per quā constanter predicabant doctrinā suam signis et prodigijs ꝓfirmantes-de qua dixit dñs Luce-xxi. Dabo vobis os ꝛ sapientiā cui resistere nō poterunt ōnes aduersarij vestri. Hac autē sapientia ad triplex bonū vsi sunt. ¶ Predicabant em sine errore sine terrore-operi labore suam predicationē ꝓfirmātes. ¶ Primo dico-predicabant p suā sapiantiā sine errore: omnes pfidias ꝛ hereticas prauitates destruentes. Spiritus em sanctus vt veritas ꝓmiserat docebat eos omnē veritatem. Sine errore aūt predicat qui veritatē predicat ꝓpter deum. ꝓpter deū dico: qz qui ꝓpter suipius ostentationē vel turpis lucri acquisitionem. vel ꝓpter adulationē. vel ꝓpter quam cunqz aliā causam a deo incuruans intentionem predicat-nō veritatē predicat sed errorem-etiā si verū est qđ loquitur-que oīa de se ꝛ ca postolis negat paulus-i-thessa-ij dicens. Exhortatio nostra nō de errore est neqz de immundicia neqz in dolo: sed sicut probati sumus a deo: vt crederet nobis euāgelium ita loquimur. Non q̄si hominib placentes sed deo qui ꝓbat corda. Neqz em aliquando fuimus in ꝓmone adulatiōis sicut scitis-neqz in occasione auaricie-deus testis est-neqz q̄rentes ab hominib gloriā: neqz a nobis: neqz ab alijs cū possemus oneri nobis esse vt xpi apostoli. Scdo habebant sapientiam predicātes sine terrore. pro veritate verbum dei ꝛ salute hominū vitā ꝛ corpora exponentes: quam audaciam docuit eos magister eorū Luce-xij-cum dixit. Dico vobis amicis meis ne terreamini ab his q occidunt corpus: ꝛ post hoc nō habent amplius qđ addant: sed timete eū qui postqz occiderit habet ptātem mittere in iehennam. Cuius doctrine magister eorū exemplum addidit in seipo: quod ꝛ fecerūt-qz ꝓpter nullam potestatem: ꝓpter nullā tirannidem a veritate recesserunt: sed cum magna constantia imperterriti loquebant verbū dei coram regibo et tirannis. Tertio habebant virilem sapientiam suā predicationē ꝓfirmantes ope et labore-qz qđ verbo docuerant exemplificauerant in seipis imitantes magistrum iesum-de quo dicit Actu-i-Cepit iesus facere ꝛ docere-primo facere-scdo docere. vñ vnus eorū scz iacobus dicebat. Estote factores dei: ꝛ nō auditores tm̄: fallentes vosmetipos-quam formā paulus in se sumpserat cum dicebat. Nihil audeo loqui eorū que p me non efficit xpus-iudicans verecundum predicatori qui predicat qđ non facit: qz quod verbo edificat negligentia destruit: qđ cum sit difficilimū-ideo veris predicatoribus qui verbo ꝓdicant ꝛ exemplo debetur aureola: quam in cōmunibus opibus nō meremur.

Tertio glorioli isti principes virilē constantiam in hoc exhibebant: qz habebant in passione patientiā: nec murmurātes neqz querulantes: sed tacita cōscientia quicquid eis irrogatum fuerat sufferentes. Hanc aūt patientiam exhibebant in suis passionibus ꝓpter tria: vt videlicet se magistro ꝓformarent-exemplū posteris darent-premia cumularēt. ¶ Primo dico patientiam in suis passionibus exhibebant vt se magistro conformarent-sic enim prediterat eis iesus Math-x-Nō est discipulus super magistrū. Si enim me pscuti sunt ꝛ vos pseqūtur. Ad hanc ꝓformitatem monuit Apls Hebre-xij-cū dixit. ¶ Per patientiam curramus ꝓpositū nobis certamen aspicientes in auctorē fidei ꝛ consūmatorez iesum: qui proposito sibi gaudio sustinuit crucē confusione ꝓtempta-ꝛ subiungit ¶ Recogitate eum qui talem sustinuit a peccatoribus aduersum semetipm contradictionem: vt non fatigemini animis vestris deficientes-qđ ꝛ fecerunt-nam in omni pressura ꝛ angustia ad formā a magistro eis traditam mētaliter recurrebāt-sic enim magister eorū dixit. Exemplum dedi vobis vt ꝛ vos ita faciatis. Scdo patientiā in suis passionibus exhibebant: vt patiendi formam posteris darēt-vt sicut ipi a magistro acceperāt sic eandem formam in posteros transfuderunt-sic em sepe legitur in euangelio. Dedi

discipulis vt apponerent turbe. Hinc Tho. q. dicit. Hanc temptationē permisit de⁹ euenire ei: vt posteris daret exemplū patientie eius: sicut & sancto Iob. hinc Iac. v. Exemplum accipite frēs exitus mali & longanimitatis. laboris & patientie sanctor⁹: & subiungit. Ecce beatificamus eos qui sustinuerūt. Sufficientiam Iob audistis & finem dñi vidistis. Tertio patientiā exhibebant in suis passionibus vt premia cumularēt. Nemo enī vt ait veritas coronabit nisi qui legitime certauerit. Legitime aūt certat qui passioni patientiam supaddit. hinc veritas dicit aplis. In patientia vestra possidebitis anias vestras. Ac si dicat. Passiones paruz valent: sed ex patientia supaddita anias possidem? Hinc aplus. Si quis putat se aliquid scire & nondū scit quō oporteat eū scire. in quibus verbis nobis insinuat q passio sine penitentia parū valet. De quibus meritis dicit apostolus. i. Corin. iiij. Illud qō momentaneū est & leue tribulationis in pñti supā modum in sublimatione eternū glorie pondus operatur in nobis. Non enī vt idem ait sunt condigne passiones huius tpis ad futurā gloriaz que reuelabit in nobis. Et sic patet primus membrū scz quō gloriosi isti principes viri fuerūt. i. viriliter vixerūt. ¶ Sequit scōm principale scz misericordie: in quo declarat quid nobis effecerūt. Sibi enī dura & aspera impendebant & nobis misericordiā exhibebant: & hec est religiosa iusticia. vt quis sibi durus & alijs sit remissus: q̄uis in mitis religiosis p̄tarium videat qui sibi sunt remissi & alijs nimis duri. qui vt ait veritas imponūt grauia & importabilia in humeros hominū. digito aut ē suo nolunt ea mouere. Dicit aūt bern. q gloriosi isti principes ex triplici causa dicuntur viri misericordie. Primo q misericordiam a deo sunt secuti. scōo q misericordia pleni. tertio q a deo nobis misericorditer sunt donati. De primo scilicet q a deo misericordiā sunt secuti: & nullis eorum meritis a deo sunt preuenti dicit Johan. xv. Non vos me elegistis: sed ego elegi vos & posui vos vt eatis & fructuz afferatis & fructus vester maneat. Quā electōez apostolus apertius insinuat ad Thi. di. Nō ex operibus iusticie que fecimus nos sed ſm suā misericordiam saluos nos fecit. Scōo dicti sunt viri misericordie: q misericordia pleni quod in vita eorū & in actibus legitur euidēter. Ibi enim legimus quō discurrebant: q modo seipos impendebant: quō etiam suis psecutoribus misericordiā exhibebant. Tertio dicti sunt viri misericordie: q misericorditer nobis a deo donati sunt vt in eor⁹ lapsibus: & rursus in eorum virtutibus discamus quid a dño sit sperandum pariter & timendum. Unde Greg⁹. Narrat nobis sacra scriptura sanctorum gesta vt ad imitationē cor da prouocet infirmorū. dumq illorū victricia facta cōmemorat. contra vitiorū prelia debilia nostra confirmat. Nōnunq aūt non solū nobis virtutes sed & casus innotescit vt & in victoria fortium videamus quid imitari debeamus: & in lapsibus quid timeamus. Ecce in p̄cipuis apostolis petro & paulo videmus lapsus in quos ceciderūt. videmus & summā dignitatē in quā surrexerunt vt ex consideratione lapsuū trepidemus & ex consideratione reparationis nō desperem⁹ fiduciam nr̄am erigentes in dūm iesum.

XLIIII. Sermo de eodem.

Citis frēs quomodo vos oporteat imitari nos Neq enim panē gratis manducauimus sed in labore & fatigatione nocte & die operantes vt nosmetipos formaz daremus vobis Thes. iiij. Dicit Gregoi⁹. Illi modis omnibus ad exemplum viuendi debēt pertrahi: qui cunctis passionibus carnis mortui: tm spiritualiter viuunt: qui prospera mundi postponunt. qui nulla aduersa p̄timescunt. qui sola interna desiderant. qui nulla illicita perpetrāt & perpetrata ab alijs deplorant. qui se imitabiles in cunctis que agunt insinuant: & nihil in se habeant quod erubescant. Et q gloriosi isti principes hāc descriptionem in vitam suaz veraciter transplantabant. ideo ipi se nobis proponunt in exemplum imitationis sine rubore: dicētes nobis verbum propositum ¶ In quibus verbis duo possumus intelligere: scilicet imitationis exhortationem. scōo vite sue

quam imitari debeamus descriptionē. primum ibi. scitis fratres. scōm ibi. nec3 panē gratis manducauimus. Q si ad eorum exhortationē eos decreuerimus imitari in mēbris in priori sermone expositis de eis: ipos possumus veraciter imitari. vt sicut ipi viriliter agentes in conuersatione continentiaz in predicatione sapientiam. in passione patientiam dño exhibebant. sic ⁊ nos eadez tria in vitam nostram possumus transplantare Hec ergo per ordinem ꝓsequentes. primo in vitam nostram puram ꝓtinentiam trāsplantemus. primū ante omnia dñm deprecantes vt eandem cōtinentiam nobis donet Ipsa enim est tante nobilitatis ⁊ virtutis vt nullus eam p se ⁊ ex ꝓpijs viribꝫ habere valeat. nisi dederit eam deus. ⁊ hoc est q sapi. viij. dicitur. Non possum esse continens nisi deus det. ⁊ hoc ipm erat sapiēte scire cuius esset hoc donū. Quis enim a se habere poterit qđ tante virtutis reputabitur in scriptura. Sic eñ dicitur Eccle. xxvi. Omnis ponderatio non est digna cōtinentis anime Que cum deuote a deo postulata fuerit: tūc homo ad ipam acquirendam de libero suo arbitrio ⁊ ꝓprio conatu debet ponere ꝗntuz potest. qđ etiam a nobis requirit de⁹ dicēs singulis nobis illud Eccle. xxx. Cōtine ⁊ congrega cor tuū in sanctitate. Qđ nisi homo posset non diceretur nobis Eccle. iij. Sapiens cor ⁊ intelligibile abstinebit se ab illis scilicet peccatis: ⁊ tunc in operibus iusticie sūccessus habebit. Debemus autē nos a tripli ci malorum genere continere scilicet a damnabili iniquitate. delectabili voluptate ⁊ inordinabili superfluitate. quia primū priuat nos regno celorū. scōm consolatione spiritu alium bonorū. tertium statu perfectorū. Primo dico debemus nos continere ab iniquitate damnabili. hoc est a peccatis mortalibꝫ ꝓpter qđ solūmodo damnamur. Naz vt ait Johan. iij. Qui facit iniquitatē peccatum facit: quia iniquitas peccatū est. Vocat autē hoc peccatum mortale damnabile ad differentiam aliorū peccatorū que nō damnant sed deformant: vt sunt venalia. Peccatum autem mortale iō sic dictuz est: q mortificat ⁊ damnat pertrahens ad infernuz. teste ps. Conuertantur peccatores ad infernuz. qui autem damnantur in inferno celo priuantur. Scđo debemus nos cōtinere a delectabili voluptate: q nunq3 spūales erimus nisi a nostris nos voluptatibꝫ abstrahamus. hinc Eccle. xxvi. Si dederis anime tue voluptates suas: faciet te gaudiū inimicis tuis: ⁊ iterū. A voluptatibꝫ tuis auertere. Q aūt voluptas impediat spūalem consolationez dicit Job. Lapides cauant aque. qđ est dicere. Aque carnaliū voluptatum excauant: id est attenuant lapides: id est religiosos fortes ⁊ duros ad modū lapiduz. vnde Aug⁹. Si animus habet vnde oblectetur extrinsecus sine delicijs manet intrinsecus. q vt ait Esa. xxviij. Angustatum est stratū ita vt alter decidat: q simul in vno corpore ambe delectationes capere se non possunt. Nam vt ait Bern. Impleri anima visitationibꝫ dñi non poterit que carnalibꝫ delectabꝫ subiacet: sed ꝗnto illis euacuabitur: tāto istis implebitur. si multum: multū. si parū: parum Tertio abstinere debemus ab omni inordinabili superfluitate solis necessarijs cōtenti Illa enim promissa sunt a deo patre nobis in viaticum volens vt nequaq3 pro vite necessarijs solicitemur. sic enī ait veritas matthei. vi. Nolite soliciti esse dicētes. quid mā ducabimus aut quid bibemus. scit enim pater vester celestis quid vobis necesse sit. hinc Eccle. xxx. Tantum fideliter age ⁊ inuenies omni tempore quod necessariū est. Qui autem promisit necessaria voluit nos oīa superflua deuitare. hinc prouer. xxx. Duo rogaui te ne deneges mihi antequ3 moriar. Vendacitatem ⁊ diuitias ne dederis mihi. sed tribue tm victui meo necessaria. ne forte saturatus illiciar ad negandū ⁊ dicam. quis est dominus? ⁊ egestate compulsus furer ac periurem nomen dei mei. Ex his ergo q dicta sunt vera ⁊ sancta constituitur continentia: quā qui in vitā suā transplantauerit fortissimum habet inicium sancte vite. que cū magna sit: non erit ab homine sed a deo. Sic enim dicitur Sapi. viij. Sciui quoniā aliter non possum esse continens nisi deus dederit: ⁊ hoc ipsum erat sapiē scire cuius esset hoc donum. ¶ Secundo habebant

sancti apostoli sapientiam in predicatione· sic ꝛ nos studeamus habere sapientiam· ꝛ si non in predicatione: quod paucorum est· saltem in operatione: vt sapienter omnia nostra opera disponamus· qđ facere monemur per apostolū Jacobū dicentē. Estote factores verbi· non dicit· estote predicatores· nam et ipsa predicatio apud deum modicū reputat nisi factio operis adiungatur· vnde Apostolus. Qui dicit se nosse deum sc̄z in predicatione: ꝛ mandata eius custodit mendax est. De hac sapientia a q̄ sancti homines denominatiue sapientes dicūtur tria p ordinem ponantur: sc̄z quid dicatur p nomē sapientia· sc̄o quibus debeatur· tertio que vtilitas cōsequatur. Primo dicamus quid sit sapientia: que nihil aliud est nisi deus· ꝛ Salomon in prouer· Sapiētia edificauit sibi domum· de qua dicit Job· xxviij· Sapientia abscondita est ab oculis omniū viuentium quia vt ait ysido· Deus sibi soli cognitus est ꝛ homini assumpto· de qua adhuc expressius dicit apostolus xp̄m dei virtutem ꝛ dei sapientiam· hec autē sapientia datur in spiritu bonis hominibus ꝛ occulte· de qua dicit Job vbi supra. Sapientia vbi inuenitur: ꝛ quis est locus intelligentie eius? ꝛ respōdet Sapiētia trahitur de occultis· hoc est de spiritu interiori. Sc̄o dicendum quibus debeatur ꝛ quibus exercitijs acquiratur. Habitur autē triplici generi hominum: sc̄z humilibus· separatis a carnalibus ꝛ alienatis a tumultibus mundi. De primo dicit Job vbi abyssus dicit. Non est mecū sapientia quod exponens Greg⁹. dicit. Quid p abyssum nisi superbi signantur. qui cum dicant Sapientia non est in me: relinquit p oppositum q in humilibus requiescat. Sc̄o sapientia datur abstractis a carnalibus· et hoc iterum dicit Job. Sapientia nō inuenitur in terra suauiter viuentium: id est non inuenitur in cordibus eorum qui voluptuose viuunt. hinc Esa· xxviij· Quem docebit scientiam: ꝛ respondet. Ablactatos a lacte: auulsos ab vberibus. de quibus Gre· Quisquis adhuc huius vite voluptatibus pascitur ab eterne vite intellectu separatur. Tertio debetur sapientia alienatis a mundi tumultibus. vnde Job vbi supra. Mare dicit non est mecum. Quid per mare qđ inquietū est ꝛ tumultu agitatur: nisi laborantes in seculo intelligimus· in quibus quia sapientia nō est· relinquitur q habitet in abstractis· de his tribus dicit per Esa· lxvi· Ad quem respiciam nisi ad pauperculū ꝛ contritum spiritu: ꝛ trementem sermones meos? per hoc q dicit pauperculum tangit humiles: cum autem addit contritū spiritu· tangit abstractos. cū vero subiungit: ꝛ trementem sermones meos: tangit alienatos a mūdi tumultibus. Tertio dicendū est que vtilitas| consequatur eos quos inhabitat sapientia. Et dicimus q possident omne bonū. Cū enim deus sit summū bonum necessario relinquitur· vt qui deum habuerit qui est vera sapientia in se habeat omne bonum. Ipse enim est illa sapia de qua dicit Jaco· iij· Que desursum est sapientia· primū quidez pudica est: deinde pacifica· modesta. suasibilis· bonis consentiens· plena misericordia ꝛ fructibus bonis. In hac descriptione diuine sapientie tangitur omne bonū. Nec tamen sapientia diuersos diuersimode inhabitat· fm q plus ꝛ minus ad sapientiam se disponunt Nam incipientibus dat timorem· proficientibus laborem: pfectis diuinum dat saporē De primo dicitur. puer· ix· Initium sapiētie timor domini· qui autē hunc timorē habuerit bona nō negligit ꝛ solicite cauet omne malum· nam fm ps. Nihil deest timentibus eum. Sc̄o hoc est in medio proficientibus dat laborem: faciens efficaciter operari ꝛ vtiliter laborare· deus enim cooperans dat virtutem operibus: vt ab ipo gratissima acceptētur ꝛ fiant digna remuneratione eternorum que sine deo penitus nil valerent. Sō considerans sapiens petit dicens. Da mihi domine sedium tuarum assistricem sapientiaz vt mecum sit ꝛ mecum laboret: vt sciā quid acceptum sit coram te omni tempore. Quod enim sine deo facimus vix vsq ad mortem permanet· quod aūt cum deo facimus p̄manet in eternum: quez admodum cooperans est eternus. Et hoc est quod ait Gregorius. Omne qđ fm presens seculum agitur vix vsq ad mortem sufficit· qđ vero pro eterna

vita agitur etiam post mortem seruatur · et tunc apparere incipit cū laborum carnaliū fructus ceperit non videri. Tertio hoc est in fine dat saporem: afficiens eos de omnibus prout singula sapiūt ſm veritatem · de q̄ sapienia dicit Bern. Inueniſti plane sapientiam si singula tibi sapiunt prout sunt · peccata ⁊ vicia tanq̄ vilia ⁊ omnino fugiēda · temporalia autē velut caduca ⁊ omnino contemnenda · eterna vero tanq̄ summo desiderio affectanda. Nec tales affectus insūt nobis ex iudicio rationis velut coacti: sed ex sapore sapientie sic ſimus velut naturaliter affecti. Habemus ergo veram sapientiā si peccata defleamus · si huius seculi desiderabilia contemnamus · si futura bona sc̄z celeſtia toto desiderio appetamus. De hac sapia dicitur puer · viij · Melior est sapia cūctis opibus pretioſiſſimis: ⁊ oīe desiderabile non potest ei ꝓpari. Talis enim sapia vnit nos deo ⁊ assimilat · ⁊ taliter affecti nō possumus aliud velle q̄q̄ quod deus vult: dicēte Bern. Unitas spiritus cū deo est voluntatis perfectio: cū iam non solum vult q̄d deus vult: sed in affectu est pfectus: vt non possit velle niſi quod deus vult. Velle autē quod deus vult hoc est iam deo ſimilem esse.

Tertio glorioſi iſti principes in passione habebant patientiā: sic ⁊ nos in omnibus que patimur non solū patientiam habeamus: sed gaudenter ⁊ hylariter sufferamus · iuxta illud Jaco · i · Omne gaudiū existimate fratres: cū in varias temptationes incideritis. Est autē triplex patientia ſm statum triplicem electorum: sc̄z incipientiū · proficientiū perfectorum · ⁊ ſm hanc diuerſitatem statuum patientia variatur. Nam incipientes debent mala sua sustinere patienter · pficientes autem libenter · pfecti vero gaudenter. Qui tres modi ſm triplicem hunc statum inueniuntur in paulo. nam in primo stetit cum ij · Corin · viij · dixit Tribulationez patimur sed non angustiamur. que verba sonant: q̄ p tulit patienter. In sc̄o stetit cū ibidem · xij · dixit. Ego libentiſſime impendar: ⁊ ſuperimpendar ꝓ animabꝫ vestris. ecce libenter · in tertio stetit cum ad Gal' · vl · dixit. Mihi absit gloriari: niſi in cruce dñi nostri ieſu christi: ⁊ iterū. Supabundo gaudio in omni tribulatione. hoc totū agente in hominibꝫ sancto dñō ieſu christo ⁊c̄.

XLV. De inuentione sancte crucis.

Benedictum est lignum per quod fit iuſticia · sapi · xiij. Dicit Gregorius super illo verbo Job. Lignum habet spem. In sacra scriptura ligni nomine crux domini figuratur: ⁊ subiungit exemplum: sicut cum dicitur. Mittamus lignum in panez eius · lignum quippe in panem eius mittere est domini corpori crucem adhibere. Sic in ꝓposito lignum per quod fit ⁊ facta est iuſticia: non est aliud niſi crux christi: eo q̄ nullū lignum ydoneum fuit ad faciendam iuſticiā niſi illud. Huius ergo verbi occaſione tria per ordinem proſequimur: ſcilicet de huius ligni benedictione · ligni crucis diſtinctione ⁊ iuſticie exhibitione. Primo dico dicendū est de huius ligni benedictione: hoc est · cur hoc lignum sit ⁊ dicatur benedictum. Et de quo sciendum q̄ in veteri teſtamento ꝓpter triplicē causam bñdictiōem legim? exoptatam sc̄z propter liberationem · propter seminis multiplicationem ⁊ celi glorificationem · propter quas tres causas reuerendū lignum crucis nunc merito dicitur benedictum. Primo dico ſancta femina Judith benedicta legitur propter populi sui liberationem. de qua · xiij · dicitur. Benedixit te dominus in virtute sua: quia per te redegit ad nihilum inimicos nostros. Item in eodem xv · Tu gloria hieruſalem · tu letitia iſrael · tu honorificentia populi nostri: quia feciſti viriliter ⁊ confortatum est cor nostrum · ideo eris benedicta in eternum. Que non ob aliud meruit banc benedictionez: niſi quia ab inimicis suis dei populum liberauit. Sectō do thobias benedicitur propter semīs multiplicationem: vt ex eo ⁊ vxore eius sata soboles procreentur ⁊ procreate multiplicent. Sic enim dicitur Thobie · ix · Benedicat te dñs deus iſrael: ⁊ dicat bñdictio sup vxorē tuā ⁊ sup pntes vrōs ⁊ videatis filios vrōs ⁊ filios filiorum vestrorum vsq̄ in tertiam

⁊ quartam generationē: ⁊ sit semen vestruz benedictuz a deo israel qui regnat in secula seculorū amen. Tertio legimus iacob patriarchaz a patre suo ysaac benedictū eroptāte et celi possessionē. sic enim dixit genē. xxviij. Deus oīpotens bñdicat tibi: det tibi benedictiones abrae vt possideas terrā pegrinationis tue quā pollicitus est auo tuo. His tribz benedictiōibz benedixit iacob filio suo ioseph in terra egypti dicēs genē. xlix. Oīpotens bñdicat tibi benedictionibz celi desu per. ecce tertia benedictio ⁊ bñdictionibus abyssi iacentis deorsum ecce prima. ⁊ benedictionibus vberuz ⁊ vulue ecce scōa. His ergo tribz bñdictionibz ꝓfluentibz in vnaz benedictionē venerandū lignū crucis nostre est ⁊ dicit benedictū. Nam p eam ab inferno sumus liberati: meritis ⁊ gratia ditati ⁊ ad celuz deputati. ⁊ ideo ex profundo corde cū omni reuerentia ꝓstrati dicamus omnes Benedictū lignū per qō fit iusticia. naz per hoc additū scz per qō fit iusticia lignū crucis ab alijs lignis specificat. ¶ Est eīn triplex lignū de quo legit in scriptura scz p̄uaricationis cui⁹ fructū primi parentes gustātes preuaricati sunt mandatum dñi. est ⁊ lignum maledictionis. de quo dicit Deutexxi. Maledictus omnis qui pendet in ligno in qō sceleratī p suis scelerib⁹ suspendūtur a quibz lignis: benedictū lignū nostrū specificatur cū dicitur. p quod fit iusticia. ⁊ illud est lignum benedictionis a nobis valde venerandū. Primo ergo lignū crucis est ⁊ dicitur benedictū. qz per ipm sumus liberati. In eo eīn q̄ iesus xp̄s cōplera passione crucis descēdit in limbū ⁊ prēs p sue p̄sentie illustratiōz indeabsoluit: nos finaliter liberauit vt illic ni si velimus minime veniam⁹. ⁊ hoc est qō a parte dicit Ore. Ecce nos qui redēptoris gratia redempti. hoc iam celestis muneris habemus: vt cū a carnis nostre inhabitatione subtrahimur. mox ad celestia premia ducamur. qz dū redemptor nr̄ claustrū inferni penetrans electoz exinde aīas reduxit. nos illo ire nō patit. oīs iam alios descendendo liberauit. sed qui aīs eius aduentum in hūc mundū venerant q̄ntūlibet de virtute iustice hr̄ent ex corpibus educi in sinum celestis patrie recipi non poterant. vñ iacob Genē. xlix. dixit. Salutare tuū expectabo domine. Idem. Lugens descendā in infernū. Item balaam in spū ꝓphetie Nume. xxiij. dixit. Videbo eū sed nō modo intuebor eum sed nō ꝓpe: eo q̄ q̄ntumlibet sancti essent in lymbo tū captiui tenebant. donec p beneficium crucis ipi ⁊ nos ab illis fuimus miseriter liberati. Scōo reuerendū lignum crucis benedictum dicit. quia per illud solo le virtutū gratiarū ⁊ meritorum sumus per oīa multiplicati pariter ⁊ ditati. Naz merita xp̄i ⁊ omniū sanctorū in virtute passionis coadunata participamus ⁊ p omnia cōmunicamus: vt deus possit nobis dicere illud Genē. xxx. Modicū habuisti antecz venirem ad te: ⁊ nunc dives effectus es. benedixitcz tibi deus ad introitū meū. hinc i. Corinth. i. Gratias ago deo meo p omnibz vobis: qz diuites facti estis in illo: ita vt nihil vobis desit in vlla gratia. Tertio glorioſum lignū venerande crucis nostre benedictum dicatur ꝓpter celestis regni apertionē et nostram introductionē. Nam p crucis passionem celestis regni ianua est aperta. qō pulcre figuratū legitur Nume. xxxv. vbi dicit. Exules ⁊ profugi ante mortē pontificis nullo modo in vrbes suas reuerti potuerūt. sed remanebunt in vrbib⁹ refugij. donec sacerdos magnus qui oleo sancto vnctus fuerit moriatur. hinc ipse dñs per ps dicit. Singulariter sum ego donec transeaz. quia nullus q̄ntumlibet sanctus celū introire potuit quousqz in ligno crucis per mortem christi preuaricationis delictū est solutum. ¶ Expedito ergo primo membro scilicet de ligni benedictione. nunc seruato ordine: dicēdum est de crucis diuisione. Sciendum ergo q̄ in passione domini triplex erat crux scilicet mali latronis ⁊ boni latrōis ⁊ crux xp̄i que tres cruces designant triplex martirium. De prima cruce mali latronis descenditur ad infernū. de scōa ad celum. de tertia crucexp̄s trāsijt in supīmā plenitudinē oīm bonorum suorū. Hec autez triplex crux vsqz in finem seculi habet martires suos. Oportet enim oēm hominē velit nolit in alīq̄ crucis istarū trium pendere ⁊ martirū suū com

plere. Nam mali homines ⁊ magni pecca/
tores pendent in cruce mali latronis. de q̃ ⁊
ip̃i cum malo latrone transeũt ad infernuz.
Quãt tales habeant martiriũ ip̃i de se fatẽ
tur Sap. v. Lassati sumus in via iniquita/
tis ⁊ ambulamus vias difficiles. de quibus
dicit Jere. Et inique agerent laborauerũt.
Boni aũt homines qui ꝓpter deũ abstinent
a peccatis ⁊ faciunt bona q̃ possunt. pendent
in cruce boni latronis ⁊ cũ eo pueniũt ad re/
gnum celoz. Perfecti aũt sancti: qui pfecte
imitantur dñm nõ declinantes ad dextram
nec ad sinistram: cũ xp̃o pendent in sua cru/
ce transeuntes de illa ad suprema p̃mia per
fectoz. Et q̃ nemo declinare poterit nisi in
aliqua cruce istarũ triũ martirum patiatur.
eligat quisq; in qua cruce suũ cupiat marti/
rium sustinere. Nam ad labores ⁊ passiões
ex prima preuaricatione addicti sum⁹: vt ne
mo valeat his carere. Vnde Gen. iij. dicit.
In sudore vult⁹ tui vesceris pane tuo. Item
Job. Non inuenit in terra suauiter viuenti
um: ⁊ subiũgit. Sicut auis ad volandum:
sic homo nascit ad laborez. Et q̃ nemo sine
cruce passionũ viuere poterit sup̃ terraz. eli/
gat qui prudenter ꝓ se agere voluerit crucẽ
salutarẽ. a qua tandẽ feliciter absolutus vi/
uat cũ dño in eternũ. Declinans crucẽ ma
li latronis in qua cũ eodem latrone hui⁹ se/
culi filij: id est oñes pecratores cruciantur ⁊
de pena hui⁹ cruciatus transeũt ad infernũ
eternaliter cruciandi. Hunc has cruces bre
uiter pcurramus vt videamus qui in q̃ cru
ce pendeant: ⁊ q̃s quilibet in sua cruce suffe
rat cruciatus. Est ergo prima crux mali la/
tronis: ⁊ cũ eo omniũ pcõz qui cruciant et
fatigantur vt ea sibi attrahant q̃ in hoc secu
lo ꝓcupiscunt. quoz alij inhiant honoribus
alij diuitijs. alij voluptatibus. que vt ꝓsequã
tur durissimis afflictionibz atteruntur. q̃ vt
dicit Eccle. Non est ei bene qui assidu⁹ ẽ in
malis. de quibus dicit Sen. Sunt qui labo/
res sustinent sed nõ est eis ps. nam ideo vi/
gilat raptor circa montẽ ferro vestitus vt pre
dam rapiat. vigilat fur vt domũ fodiat. vi/
gilat luxuriosus vt suã expleat voluntatem.
Sed hi oñes longe sunt a dolore quẽ dñs
ꝓsiderat. sed de his doloribz transeũt ad eter
nos. de quoz doloribz dicit Boecius. O q̃z
multis amaritudinibz hũane felicitatis dul
cedo respersa est: ⁊ subiũgit. Anxia enim res
est hũanoz bonoz ꝓditio. que vel nunq̃z to/
ta pueniat vel nunq̃z perpetuo subsistat.
Habet autem hec crux peccatorum quat/
tuor cornua. que eos miserabiliter cruciant
⁊ affligunt: vt nunq̃z ad momentuz tempo
ris requiescant. Nam supior ps crucis est
superbia q̃ laborant vt alijs dñentur. Infe/
rior pars luxuria vt voluptatibz delectẽtur
Dextrum cornu auaricia vt diuitie acqui/
rantur. sinistrũ vero inuidia q̃ de bonis alio
rum cruciant. Ex his q̃tuor infectionibus
torquẽtur vt nunq̃z requiescãt. de quibz Je
re. Impij q̃si mare feruẽs qd̃ quiescere non
potest. Vel possumus dicere q̃ hec crux pec/
catorũ ex q̃tuor timoribz ꝓstat. semp enim
sunt in timore grauissimo ꝓstituti. nam su/
perior ps crucis eoz est timor de offensa dei.
inferior timor inferni. retro peccata ꝓsequen
tia ⁊ accusantia. ante durũ ⁊ seuerũ dei iudi
cium. ex quibz q̃tuor ꝓfluentibz ꝓfecto sup̃
modũ cruciant. de quibz in ꝓuer. Siue ira
scatur siue rideat nõ inueniet requiẽ: q̃ dicit
sapi. Semp̃ presumit seua perturbata cõsci/
entia. de quibus ⁊ iob. Sonitus terroꝝ
semp̃ in auribz eius. Et q̃ de hac cruce ma/
ledicta iure ad perpetuos cruciatus. ideo hac
cruce derelicta cũ bono latrone cruci pñie eõ
figamur: q̃ de illa omni certo certi⁹ cũ bono
latrone ad purgatoriũ vel ad celi gaudia ve
niem⁹. ¶ Secda q̃ crux est boni latro/
nis: ⁊ est crux penitentiũ hñs q̃tuor cornua
sicut prima. Nam supior ps hui⁹ crucis est
dolor ⁊ ptritio de offensa dei: cui includim⁹
oñia penalia. q̃ ad placandum deũ ei possu
mus exhibere. sicut est ꝓfessio. satisfactio. do/
lor. gemit⁹. luctus ⁊ oẽs deuotiões q̃ de su/
periori pte cõis ex corde dolẽtis ꝓcedere vi/
dentur. hec inq̃z oñia in vnũ ꝓgesta ⁊ surſũ
ad placandũ deũ eua porata ꝓ supiori parte
crucis accipe possum⁹. Secda ps huius cru
cis est ps inferior in quã pedes de terra
eleuati duro clauo ꝓfiguntur. per qd̃ oñis
terrene ꝓsolatõis abdicatio intelligit. Nã ꝓ
pedes affectões accipim⁹ q̃s de terra lenã⁹ ⁊
cruci p clauũ affigim⁹ cũ easdem affectiões

ab omni terrena ꝓsolatione longius sepera/
mus ⁊ p clauū diuini timoris cruci xpi ⁊ pas
sioni ei⁹ ꝓfigimus: nihil aliud cogitates ni/
hil nos scire arbitrantes nisi ihesum xpm ⁊
hunc crucifixū. Tertia ꝓs hui⁹ crucis est cor
nu dextrū cui etiā dextra manus cōfigit: per
quā manū q̄ prompta ead largiendū igno/
scibilitas q̄ est virtus inter oēs virtutes lar
gissima designat. hec em virtus vt ait Crisi
maxime hoiem assimilat deo. qui nō solum
suis crucifixoribꝫ indulsit: sed ⁊ p eis apud
patrē intercessit dicens. Pater ignosce illis
q̄ nesciūt quid faciunt. Propter qđ de hac
virtute in scriptura sepi⁹ āmonemur. q̄ nū
q̄ deū offensum placabim⁹ nisi ⁊ nos nr̄is
offensoribꝫ ignoscamus. Hinc di. eccl. Re/
linque ꝑ primo tuo nocenti te ⁊ tūc depcanti
tibi peccata soluent. ⁊ itez. In hoiem simi/
lem sibi nō habet miam ⁊ p peccatis suis de
precabitur. hinc veritas matth. Dimittite ⁊
dimittemini. q̄ si vos nō dimiseritis. nec pr̄
vester celestis dimittet vobis. Quarta pars
hui⁹ crucis est cornu sinistrū. p qđ ablatoꝝ
restitutio designat. q̄ vt ait Aug⁹. Nō dimit
titur pcm̄ nisi restituat ablatū. dicit em Le
ui. vi. Redde oīa: ⁊ q̄ per fraudem volueras
obtinere reintegres. hinc iiij. Re. iiij. Resti
tue ei oīa q̄ sua sunt. qđ nō solū intelligen
dū est de rebꝫ: sed etiā de fama. de honore et
de omni bono hoīs indebite ablato: q̄ coraz
deo imo a deo maledicti fūt qui ꝑ primo suo
quicq̄ de fama vel honore suo surripiūt dicē
te dño deute. xxvij. Maledict⁹ qui tranſfert
terminos ꝑimi sui. Tertiā crucē q̄ alta ni/
mis est ⁊ sublimis: ⁊ magni sunt p oīa qui
cū christo pendent in ea vsq̄ ad festū exalta/
tionis seruabimus. -XLVI-

Sermo de sancto Johanne baptista.

Iohanes ē no
men eius. Luce. i. Dicit
quidā doctor. Nomina sunt in
uenta ad signādas res. vbi g̃ multe sūt res.
sibi oportet multa hūi nōia ad signandas res
multas. Cū ergo gl̄osus iste princeps ꝑter
vite sanctitatē multas hēat ꝓgatiuas pre
ceteris sanctis. ideo ad exprimendas illas
oportuit eū multis noibus appellari. De q̄/
bus noibus ꝑter plitatē quē mr̄ est tedi
cauendā. tm̄ tria ei⁹ nomina in mediū ꝓfe/
ramus: vt ex eisdē saltē tenuiter hui⁹ princi/
pis ꝓgatiuas ꝓgnoscam⁹. Dicit. n. iohā.
vox. ⁊ angelus. Qui ꝑter hoc plura hēt no
mina. q̄ vno vocabulo ei⁹ sanctitas non po
terat explicari. de primo de io. i. Fuit homo
missus a deo cui nomē erat iohs. de scdo Je
re. xl. Vox clamātis in deserto. de tertio per
malach. iij. Ecce mitto angelū meū. dicitur
aūt iohs. ꝑter grām preuenientez. vox. ꝑter
grām cōcomitantē. anglus. ꝑter grām cō
summatē. Primā grām habet illud pco/
nium Jere. i. Priusq̄ te formarez in vtero
noui te. ꝑter scdaz illud Jere. Dñs ab vte/
ro vocauit me. ꝑter tertiū habet illud mat.
Inter natos mulier. ⁊c. Hec de laude hui⁹
magni principis breuiter tacta sint. Hinc
materia sm̄onis ad nr̄am edificatōem q̄ntū
dñs dederit. quertentes effectus istoꝝ noīa
⁊ realē veritatē totis viribꝫ inducētes. q̄s vi
delicet effect⁹ tūc misericorditer ꝓsequimur
si q̄ntū possumus ad grām habilitamur. vo
centi unitamur ⁊ ad ꝓfectū angeli conamur
De primo g̃ noīe iohs. qđ gr̄a interpretatur
sit pm⁹ sm̄o: virtutē gratie aliq̄liter expo/
nētes. De scdo noīe vox sit scds sm̄o. quō p
vocē dei intus loquētis ⁊ ꝓmouētis ꝓuibꝫ.
ueamur insinuāte. De tertio noīe angelus
sit tertius sm̄o: quō virtutes ⁊ ꝓprietates an
geli nobis applicare debeamus alōge depin
gentes. Dicturi g̃ de gr̄a tria de ipsa p ordi/
nem ꝓsequimur scz de ei⁹ descriptiōe. diui/
sione. nostra dispositiōe. Hec resumētes pri
mo dicamus de gratie descriptiōe: vt p ei⁹
descriptionem qualemcunq̄ eius noticiam
habeamus. Verum quia gratia ad diuersa
comparatur. ideo ex eadem diuersa compa/
ratione diuersas recipit descriptiones. Com/
paratur em̄ gratia ad gratie largitorē tanq̄
ad suū principiū: ⁊ sic eam notificat ysido.
dicēs. Gratia est diuini mūeris donū p qđ
bone volūtatis ē erit⁹. Gratia em̄ dei tāgens
⁊ mouēs volūtatē excitat eā in opus. Aliq̄n
vero ꝓpat ad subiectū in q̄ ē scz in aīa. ⁊ tūc
sic describit. Gr̄a est nitor aīe p quā recōci/
liatur ⁊ grata efficit deo. Aliq̄n ꝓpat ad suū
oppositum scilicet peccatum. ⁊ tunc sic descri

bitur. Gratia est iustificatio ⁊ remissio pec/catorum · quibꝫ dimissis in sortez comput̃a/mur ⁊ numerũ filiorũ dei. Aliquando ergo comparatur ad suũ effectum quẽ operatur in nobis · ⁊ tunc sic describit eã. Crisꝰ dicens Gratia est suauitas mentis ⁊ delectatio cor/dis. Aliquãdo vero gratia compatur ad su/um premiũ · quod p̃ gratiã consequimur · et tunc sic describit. Gratia est similitudo glo/rie. Itẽ ℟o · vi · Gratia dei vita eterna. Da/tur etiam alia descriptio generalis ex omni/bus his contexta que talis est. Gratia ẽ for/ma a deo data siue meritis (⁊ hoc q̃ntuz ad gratiam gratis datam) gratum faciens ha/beniem (⁊ hoc q̃ntum ad gratiam gratũ fa/cientem) ⁊ opus eius bonum reddens (quã tum ad gratiã consummantẽ). Et hec descri/ptio tangit omnẽ gratiam scz preuenientez comitantem ⁊ gratiã consummantẽ. Item datur alia descriptio gratie gratis date scz. Gratia est manifestatio spiritus ad vtilita/tem ⁊c̃ · que enumerat Ap̃s · i · Corin · xij · ℟ Scdo dicendum est de gratie diuisio/ne quã trimembrem ponit Bern · dicẽs. Tri/plicem gratiam fratres diuinitus accepim? Primam qua vocamur · scdam qua adiuua/mur · tertiam qua ꝓsummamur alias cõfir/mamur · prima nos incitat · scda ꝓuehit · ter/tia ꝓficit. Omissis aũt scdis ⁊ tertijs que in sequẽtibus ꝑmonibus habent locũ. De pri/ma gratia ad hunc ꝑmonem ꝓprie ꝓtinentẽ prosequamur. Hec itaqꝫ prima gratia que alio nõie dicit gratia gratis data · eo q̃ nos per eam deus preuenit ⁊ incitat ad salutem. Hec diuiditur in sex gratias partiales. Hã gratie gratis date · aliqua est ⁊ dicit genera/lis · specialis · singularis · habitualis · actual ⁊ alia naturalis. Prima ergo que generalis dicitur est gratia creatiõis · que cõmunis est omnibꝫ creaturis ⁊ maxime ratione vtenti/bus · per quã de nõ esse i esse tam nobile nos deus creauit. In nõ gratia maxima qui heri nihil fuimus · ⁊ hodie inter tot milia creatu/rarum sum? nobilissima · cui ad seruiendum omnia alia sunt creata · ps · Omnia subiecisti sub pedibꝫ eius. Gen̄ · Dominamini pisci/bus maris ⁊ volatilibus celi ⁊ bestijs terre. Hinc gloriando dicere possum? illud apli ⁊ singuli de seipis glorianter dicere pñt. Cuz autẽ placuit scz deo segregauit me de vtero matris mee ⁊ vocauit me p̃ gratiã suaz. Se/cunda gratia dicit specialis q̃ contractior est q̃z prima · scz gratia redemptiõis · qua p̃ san/guinem x̃pi iesu redempti sumus Johan · i · Gratia ⁊ veritas per iesum x̃pum facta est. Itẽ Thi · ij · Apparuit gra saluatoris nostri dei · nõ ex opibus iusticie que fecimus nos · sed ꝓm suaz miam saluos nos fecit · ⁊ infra. Justificati gratis gra ipius vt hxredes sim? ꝓm spem vite eterne. Que ideo special gra dicit ab illa prima · q̃ multi sunt vocati pau/ci vero electi · plures em̄ sunt creati q̃z p̃ pas/sionẽ saluent. de his duabꝫ gratijs di · bern · Quid retribuam dño ꝓ omnibꝫ q̃ retribu/it mihi. In primo opere me mihi dedit · in se/cundo se · ⁊ vbi se mihi dedit me mihi reddi/dit. Tertia gratia dicit singularis · qua vni/cuiqꝫ singulariter exhibet dñs · vt sunt inter/ne inspirationes · ⁊ alie q̃lescunqꝫ ꝓmotões De quibꝫ dicit Ap̃s · Unicuiqꝫ nostrũ da/ta est gra ꝓm mensurã donatiõis x̃pi · ⁊ iterũ Unusquisqꝫ habet donũ a deo · vnus sic ali/us vero sic. Sicut em̄ deus singlis homini/bus singlas dispositiões depingit in facie · sic etiã singul singlas grãs impartit. Quarta gra dicit habitualis · q̃ naturis ho/minũ virtutes inserit naturales · verbi gra. Sunt hoies qui nõ ex infusa vel bonis exer/citijs acquisita gra · sed a natura sunt miseri cordes vt ad omnẽ misericordiã faciliter per effluãt · de q̃ misericordia dicit iob. Ab infan/tia creuit mecũ miseratio. Et sunt hoies na/turaliter timidi timore seruili · ⁊ sũt alij ma/gnanimes naturaliter · ⁊ sic de reliqs ex eis/dez habitibꝫ qui ex insertis virtutibꝫ ad vir/tutes gratuitas ⁊ gratũ faciẽtes facilime in/clinãtur. Quinta gra dicit ⁊ est actual p̃ quã vel locutiõe vel in p̃dicatiõe vel opatiõe · vt in exemplari q̃licunqꝫ exhibitone preuenti ad bene agendum homines commouentur De quibus dicitur Roma · xi · Sine pẽ/nitentia sunt dona dei ⁊ vocatio. Quicquid ergo in nobis vel etiam coram nobis de ge/nere locutionum · operationum a deo vel ab homine agitur · quod ad bonum agendum nos poterit commouere actualis vocat gra/

tia gratis data quam in euangelijs legim⁹ multipliciter exhibitam. Petrum nanq; z andream hac preuenit gratia leuibus verbis eos commonendo dicens. Venite post me faciam vos piscatores hominum. Paulum prostratum subito duris verbis ipm corripiendo dicens. Saule saule quid me persequeris? Alium preuenit voluntatem suā dulcibus verbis demulcendo cum dixit. Quis sanus fieri? Alium concite compulit: vt patris z matris sepulturam denegaret. qui cum diceret. Domine permitte primū sepelire patrem z matrē. Respondit ei. Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. z sic multiformis dei gratia salutem hominum multiplici ac inscrutabili pietate dispensat ac sui congruentiam vniuscuiusq; gratiam sue vocationis misericorditer impartitur.

Sexta gratia dicitur naturalis que nature inserta crescit z proficit cum natura. sicut est sanitas corporis. fortitudo membrorū: z bona complexio. z alie valitudines corporales quibus omnibus cum ea ad bonum cōuertimus adiuuamur. Unde Gregor⁹. Omnia bona z dona nature quibus vnus facilioq; alter potest ire in actus meritorios vocat gratiam gratis datā. De sunt gratie gratis date quibus a domino preuenimur vt ex eis excitati z commoniti z adiuti ire in actus meritorios facilius valeamus. Hinc Bern. Conatus liberi arbitrij ad bonum cassi sunt si a gratia non adiuuantur z nulli si non excitantur. Excitat ergo liberum arbitriū dux seminat cogitatum. sanat dum mutat affectionem. roborat dum producit ad actū. seruat ne sentiat defectum. Hinc Bonauentura super scōm sentētiarū que. xxvi. has gratias notificat sic dicens. Quicquid illud sit quod superadditum est naturalibus adiuuans aliquo modo z preparans voluntatez ad habitum vel ad vsum. siue illud gratum sic datum sit habitus. sicut timor seruilis vl pietas aliquorū visceribus inserta ab infantia: siue etiam sit alius actus: sicut vocatio vel aliqua locutio: qua deus excitat animū hominis vt se requirat. totum est de rōe gratie gratis date. sine qua vix aut nunq; aliquis hominis vsus liberi arbitrij reparatur. z sine hac concedendum est liberum arbitrium nunq; se posse disponere ad gratiaz gratum facientem. De sunt gratie quibus inuitamur ad salutem quas alij audiunt z emendantur. alij obaudiunt z indurantur. sicut de eodem vino potato sani iocundātur z infirmi febricitantur Verum quia sine gratia deo nunq; hoc placuit. ideo quibus exercitijs deus maxime motus gratiam nobis tribuat est videndum. ¶ Primo ergo inquirendum est de nostri ad gratiā habilitatione. z hoc consistit in tribus. scilicet si deū timeamus. nos coram deo humiliamus. et gratos nos exhibeamus. Hec tria scz timor humilitas z gratitudo: deum inclinant ad gratiam nobis dandaz. Primo dico meremur gratiam ex timore. Facile autem deuz timebimus si timoris materiaz vndiq; nos circa nos apertis oculis videamus. Nam si sursum aspicimus: videmus deum quē offendimus. si infra infernum quē meruim⁹. si retro peccata que commisimus. si ante iudicium qđ nō euadimus. si intra defectus quos incurrimus. ita vt his omnibus considerati proni corruamur in terraz clamantes in celum illud Jere. x. Quis non timebit te o rex gentium. ꝛc. Hinc Bern. In veritate cōperi z didici nil eque efficax esse ad gratiam promerendam retinendam ac recuperandā q; si omni tempore videaris non altum sapere sed timere. Time ergo cū arriserit gratia. time cum abierit. time cum denuo redierit. Succedant sibi vicissim in animo tuo tres isti timores fm qđ gratia adesse dignat vel offensa recedere vel cum redire placata sentitur. Cum adest time: ne non digne operetis in ea. qđ si recesserit tunc amplius timēdum tanq; mox casurus. Time g z trem isce deo vt sentis tibi iratο. nec dubitas in causa fuisse superbiam etiā si non appareat. etiam si nil tibi ꝓscius es. iam vero si reciprocata redierit: tunc multo amplius timendum: ne forte contingat recidiuum. Beatus es. si triplici timore isto cor tuum repleueris. ¶ Secōdo habilitamur ad gratiam promerendam ex humilitate. Quanto enim hūiliores nos deo exhibemus. tanto in gratia erimus abundantiores. vnde Jere. Omnis vallis

implebitur·qz vt ait ps·. Inter mediū mō/
tium transibūt aque. Unde illa gloriosa in
cantico suo cecinit se meritum diuini part?
ex humilitate consecutā dicens. Quia resp
exit humilitatem ancille sue. Hinc de his du
obus scilicet timore ⁊ humilitate dicit domi
nus per hie·. Ad quē respiciam nisi ad humi
lem ⁊ trementem sermones meos·ac si dicat.
Cui dabo gratiam nisi timentibꝫ ⁊ humili/
bus. Ac si dicat nulli alteri·hinc Jaco·iiij·
Deus superbis resistit:humilibus aūt dat
gratiaz·hinc Greg?·Quelibet assint bona
opera nulla sunt:nisi ex humilitate condiā/
tur. In cunctis ergo que agitis radicem bo
ni operis humilitatem tenete·nec eos q̄bus
iam superiores:sed quibus inferiores estis
aspicite·vt meliorum exempla vobis propo
sitis ad maiora semper ascendere valeatis.
Item Aug?·Nibil nos ita gratos deo facit
q̄z si vite merito magni ⁊ humilitate parui
simus·qui ergo humilitatem que est mater
virtutum nesciunt vsum sui laboris pdunt
etiam si bona videntur que strennue operā
tur. Et ideo vt ait Bern·Insipiens ⁊ insa
nus est quicunq̄z in alijs vite meritis seu in
alta religione q̄z in sola humilitate confidit
Propter qđ omnibus alijs omissis de sola
humilitate saluator monuit·,ponens se no/
bis exemplum dicens. Discite a me qz mi
tis sum ⁊ humilis corde·super quo Bern·
Sublimis deus:sed non ita tibi ,ponitur.

Sciendum aut̄z q̄ ad hanc virtutē hu
militatis tribus gradibus siue passibꝫ pos/
sumus peruenire·scilicet si dei occultum iu/
dicium pertimescimus:si defectos nostros
cognoscimus:⁊ si meliores nobis semper in
spicimus. Primo dico ad incuruandaz cer
uicem nostrā multum valet:si occultū dei iu/
diciū semper timeamus: dicētes in cordib
nostris illud Eccles·ix·. Sunt iusti atq̄z sa/
pientes ⁊ opera eorum in manu dei sunt:et
tamen nescit homo vtrū amore vel odio di/
gnus sit·sed omnia reseruant̄ in futurū incer
ta. Secōm quod valet ad humilitatem est:
si nostros defectus semper inspiciamus faci
entes sicut machabei· de quibꝫ dicit·i·ma/
cha·iiij·. Et viderunt sanctificationem deser
tam ⁊ altare prophanatū ⁊ portas exustas
⁊ in atrijs virgulta nata:quasi in saltu scin/
dunt vestimenta sua ⁊ planxerunt planctu
magno. Et imposuerunt cinerem super ca/
put suum ⁊ ceciderunt in facies suas ⁊ cla/
mauerunt in celū. Nullus em̄ adeo sanctus
est:quin inueniat humiliationis materiaz
in seipo·iuxta illud mich·vi·. In medio tui
hūiliatio tua. Hinc Bern·Si te ad lumen
veritatis intus in animo sine palpatione si
ne simulationes diiudices·nō dubito quin
humilieris ⁊ tu in oculis tuis factus humi
lior·et hac cognitione tua:⁊ q̄nto altius p/
fecerit tanto amplius inuenit qđ euz humi
liat. Sancti enim veri quo apud deū altius
proficiunt·eo subtilius indignos se esse de/
prehendunt·quia q̄nto proximiores lucī fūt
tanto sibi foras deformes apparent. Unus/
quisq̄z enim sibi dum tactu veri luminis il/
lustratur ostendit·⁊ vñ cognoscit in lumīe
quid sit iusticia·inde erudit vt videat quid
sit culpa. Tertio ad humilitatē in
nobis plantandam valet si meliores semp
pre oculis habeamus:in quoz comparatōe
erimus viles nobis:vt dicere possimus il/
lud Nume·xiij·. Vidimus q̄sdam de gene/
re gygantheo:quibus compati quasi locuste
videbamur. Hinc Bern·Quidiu parvulus
es pedagogum tibi ,procurabo:elige tibi meo
consilio hominē cuius vite exemplar cordi
tuo ita insedeat:vt quotiens eius recordat?
fueris:ad reuerentiam cogitati assurgas:et
temetipm ordines ⁊ ,ponas ac si ꝑsens sit.
Tertium humilitans nos ad gratā est gra
titudo vt vicz grati simus ad omnem gratiā
quā exhibet nobis de?·qđ monet ap?·Gal·
iij·dicens. Grati estote·qđ tunc digne agi/
mus si omni gratie cū gratiarum actione ac
currimus:nec per mentis ignauiā vel q̄lem
cunq̄z incuriaz minimā preterimus. Bern·
Felix qui ad singula dona gratie redit ad
eum in q̄ est plenitudo gratiaꝝ·cui dū ,pac
ceptis nos ingratos non exhibemus·locuz
in nobis facimus gratie: vt maiora adhuc
acciperere mereamur·omnino em̄ sola nos
ingratitudo a profectu conuersationis im/
pedit·dum qđāmodo āmissuz reputās da/
tor qđ ingrat? accepit:cauet sibi de ceto ne tā
to plura ,deret q̄nto plura daret ingrato.

Unde res est gratie in hac ꝑte grām subtrahere. vnde cautos nos reddidit dñs Jovi dicens. Colligite fragmenta ne pereant. fragmenta enim grā ꝙ pereunt ⁊ perdūtur si non colligūtur. Quarto dicendū est de gratie fructificatione: hoc est de effectib⁹ siue voluntatibus quas gratia operatur in nobis. De quib⁹ dicendū ꝙ Bonauētura magn⁹ doctor sup. iij. sentētiarū que. xxvi. effect⁹ gratie enumerat ita dicens. Gratie est verecūdare. reformare. viuificare. assimilare. sursum leuare. vnire. stabilire: quoꝝ executionem qr sermo in longū protract⁹ est occasione sumpta ī altis ꝑmonib⁹ ꝑsequamur largitore gratie adiuuante ihesu christo.

XLVII. Sermo de eodem

Ego vox clamantis in deserto Math. iij. Dicit Gregorius. Sanctoꝝ mentes cū creatoris sui potentiā intenta ꝓtemplatione considerant vilescūt eoꝝ animo virtutes quas hñt: ⁊ tāto fiunt apud se humiles ꝙnto eis illud altū est ꝙ sup angelos sonat. Hinc iohānes qui in tantaꝝ sanctitatis sublimitatem excreuerat: vt a iudeis xp̄s credi potuisset nūcijs ad se missis ⁊ inquirentib⁹. Tu quis es? vt demus responsum his qui miserunt nos. respondit. Ego vox clamātis in deserto: ex eo spiritu vocans se vocem quo abraam puluerez: quo dauid canē mortuū. ℣. Expedito ergo vno nomine scz iohānes in priori sermone. nunc dicenduz est de scō nomine scz vox. de quo tria per ordinez dicantur: scilicet de iohannis ab hac voce de nominatione. scō de eiusdem vocis exꝓsitione. tertio de per vocem ꝓmotione. Hec ꝑsequentes per ordinem. primo dicamus de iohannis ab hac voce denominatione: id est cur iohannes vox nominetur? quod propter tres causas legimus esse factū: scz ꝓpter preconij nouitatem. vite humilitatē ⁊ officij dignitatem. ℣. Primo dico iohannes dicit vox ꝓpter preconij nouitatem. hec autē nouitas in hoc consistit. qr ipe primuz predicauit regnum celorum dicens Math. iij. ℣. Penitētiam agite appropinquat enī regnum celoꝝ quod a prioribus predicatoribus ⁊ prophetis vsqz ad iohannem non est auditū. hinc saluator math. xi. dixit. A diebus iohannis bap. vsqz nunc regnum celorū vim patitur: ⁊ violenti rapiunt illud. ꝙntumcunqz enim scelerati si penitentiā egerint regnū celorū rapiunt violenter. Et quia hec vox ante iohannē audita nō fuerat. ideo ꝓpter hāc preconij nouitatem dicitur vox iohannes. ℣. Scdo iohānes dicitur vox ꝓpter vite humilitatē. sicut enim nihil leuius voce: sic sancti viri quasi pro nihilo reputant semetipos. ꝙnto enim proximiores fiunt diuino lumini: tanto respectu eiusdem luminis viliores sibi fiunt. Ex quo fit illud mirabile ꝙ quāto sunt sanctiores tanto humiliores. hinc Gregorius. Sancti viri quo apud deū altius ꝓficiunt eo subtilius se indignos esse deprehendunt quia dum proximi luci fiunt quicquid eos in se latebat inueniunt: ⁊ tanto sibi foris deformes appareāt ꝙnto nimis pulcrū est qđ intus vident. Idem. Sanctoꝝ mentes cuz creatoris sui potentiā intenta ꝓtemplatiōe considerant: vilescunt animo eorū virtutes quas habent. ⁊ tanto fiunt apud se humiles quanto eis illud altum est quod superangelos sonat. Et ideo iohānes qui tanti estimabatur in ꝑplo vt xp̄us crederetur assuetus diuinis contemplationib⁹ nō ex nomine: non ex progenie: nō ex sacerdotali officio sed vocē se nominat. Ac si dicat. Sicut vox fragilis est ⁊ prope nihil. sicut ego fragil' sum ⁊ tanꝙz pro nihilo reputandus. Tertio iohānes dictus est vox ꝓpter officij dignitatem: quā exponit nobis Greg⁹. sic dicens. Scitis fratres carissimi: quia vnigenitus filius verbū ꝑris vocat. iohāne euangelista testante q̄ ait In principio erat verbū: ⁊ verbū ꝛc. Et ex ipa vestra locutione cognoscitis: qr vox prius sonat vt verbum possimodū possit audiri. Ideo iohannes vocē se eē asserit. qr verbū ꝓcedit dominicū aduentum: itaqz ꝑcurrēs vox dicitur: quia ꝑ eius ministeriuz patris verbum ab hominib⁹ auditur. ostendit g̃ verum precursor suus. sicut vox ostendit verbū quia sicut vox excitat auditū vt verbum recipiatur. ita iohannes excitauit iudeos vt xp̄m reciperent. officij ergo dignitas in qua precursor exitit. hoc requirebat vt se vocem

nominaret: vt sicut vox precedit verbum: sic precursor debuit ꝓcedere eū cuius erat ꝓcursor. Et hec breuiter dicta sufficiant de primo nomine id est de iohāne ab hac vocis denominatione. ¶ Scdo dicendū est de hac vocis ꝓprietate nrām edificationē respicit ex positione. hoc est vt exponat quid dicat ꝑ nomē vocis: ꝑm qđ ꝑ eam nostra moralitas informat. De quo sciendū q̄ hoc modo vox nihil aliud est nisi interna inspiratio dei ꝑ quā alloquit nobis deus monens ⁊ mouēs intellectū nostrū quid agere debeam?. Hāc vocem auscultauit diligēter ps. cū dicebat. Audiam quid loquat in me dominꝰ deus: Hanc vocē obaudiūt negligēter quibus dicit dñs Math. viij. Quare loqlam meam nō cognoscitis. Hanc vocē siue loqlam aptius nobis exponit Gre. di. Sicut auditus corpis excitat voce corpali: ita sensus mētis excitatur intellectu: qui de interioribꝫ agit. qđ adhuc aptius bern. declarat dicēs. Sūt q̄dam verba dei ad nos: nostre meditatiōes de ipo. ⁊ eius potentia. de eiꝰ gloria. itaq̄ locutio verbi infusio dni. responsio aīe cum grāꝝ actione āmiratio: ⁊ elinguis est omnis aīa que has voces nec intelligit nec habet sed vt ait Gre. eandem vocē melius intelligimus si ab imis ad supiora gradientes. q̄si quibusdaꝫ passibꝫ ascēdamus. Tertium ergo membrū aggrediamur qđ est de nra per vocē ꝓmotione. Hec aūt ꝓmotio septē gradibus q̄si septem passibꝫ ab imo vsq̄ ad sūmum statū pfectionis pficitur. quos ps. in psalmo Afferte dño ꝓsequit ordinate. Prima vox dñi est super aquas. scda vox dñi in virtute. tertia vox dñi in magnificentia. q̄rta vox dñi ꝓfringentis cedros. quīta vox domini intercidētis flāmam ignis. sexta vox domini ꝓcutientis desertū. septīa vox dñi ꝓparantis ceruos. His septē vocibꝫ dñi ducim̄ ad perfectū statū. de quibus vocibꝫ hortatur nos idem ꝓpheta dicens. Hodie si vocē eiꝰ audieritis nolite obdurare corda vestra ⁊c. Prima g̃ vox dñi est super aquas. i. sup peccata pñiam infundendo. scda in virtute resistendi ꝓtinentiam tribuendo. tertia in magnificentia in magnis opibus adiuuando. quarta vox dñi ꝓfringētis cedros vicia amputando. quinta intercidentis flāmaꝫ ignis caritatē a malis affectibꝫ segregando. sexta concutientis desertū grām subtrahendo. septima ꝓparantis cerous ad perfectū statuꝫ hominē perducendo. Resumendo has dñi voces. Prima vox dñi intus in aīa loquē do est sup aquas: id̄ē sup peccata: eo q̄ gratia nullū inueniet sine peccato. quippe nec infantē vnius diei cuiꝰ vita est super terram. Hec autem prima vox sonat illud Esa. xlvi Preuaricatores redite ad cor. ꝓpter qđ addidit huic voci: deus maiestatis intonuit. ꝑ quod timorē incutit qui ad pñiaꝫ nos inducit. quā formaꝫ pñie Bern. nobis prescribit sic di. Modus querionis q̄ntū mihi videt hic est. R Primū reuocamur ad nos ⁊ audimus vocē dicentis. Preuaricatores redite ad cor. Itaq̄ taꝫ efficaciter dicitur. vt vox ipa reducat nos ⁊ arguens statuet nos ante faciē nrām. ex cuiꝰ vocis efficacia amara pñia infundit ꝑ quā oīa peccata cōteruntur: dicente dño per Jere. Nūquid non verba mea sunt q̄si malleus ꝓterens petras. Q. aūt per aquā peccata designent idem ꝓpheta insinuat cū dicit. Saluū me fac deus quoniā intrauerunt aque ⁊c. Et aliud. Inundauerūt aque sup caput meum: dixi perij ⁊c. Hanc vocez super aquas dei tamdiu continuat quousq̄ peccata ꝑ penitentiā deleantur. Sed quid ꝓdest penitere de culpa si nō detur grā a similibꝫ abstinendi. Nam qui baptizatus a mortuo ⁊iterū tangit mortuum: quid ꝓdest lauacio eiꝰ Eccle xxxiij. Scda ergo vox dñi sonat in virtute vocās hanc virtutē gratiā ꝓtinendi de cetero a peccatis: vt dicam? illud Cāt. Aui pedes meos. quō iterū inquinabo illos? De hac virtute dicit Judith. Dedit eis deꝰ celi virtutem resistendi. Item ps. Deus ꝑcinxit me virtute ad bellū scz resistendi. ⁊ ideo sequit. ⁊ posuit immaculatā viam meā. hinc bern. de subditis suis hanc virtutē cōmendās dicit. Quid mirabilius q̄ q̄ is prius vir ꝑ biduum poterat ꝓtinere a luxuria. a crapula. ab ebrietate: ceterisq̄ similibus vicijs. nunc ab eis continet tota vita sua: quod maiꝰ miraculum. que maior virtꝰ: q̄ q̄ tot iuuenes tot nobiles vniuersi teneq̄ quos hic videro

velut in aperto carcere tenentur sine vinculis solo dei amore confixi? Verū quia nō sufficit solū declinare a malo nisi adiungatur et facere bonum. iuxta illud Esa. Quiescite agere peruerse. discite bene facere. ideo sequitur alia vox. Tertia itaq; vox dei est in magnificentia. per cuius vocis virtutem docemur magna et fortia operari. nam difficilia et fortia opa continuata magnos efficiūt homines apud deum. Q enim homines sup̄ virtutem magna opera semper operentur: non humane virtutis est: sed est ex magnifica voce diuini adiutorij intus in animo adiuuātis: et fortis in corpore confortantis. Multū autem magnificat hominem si eadem opera magna et continuata fiant humiliter: vt sic facta deo tanq; nihil sint penitus putentur. quod hortatur Gregorius dicens. Magnus esse vnusquisq; studeat. sed tamē magnum se esse aliquo modo nesciat: ne dum sibi magnitudinem arroganter tribuit: hāc inaniter amittat: ne sicut pharisеus magna opera sua sibi tribuens redigat in nihilum sic et nos et opera nostra et nosip̄os in nihilum rediganus. Hoc ergo mirabiliter magnos nos facit si magna humiliter faciam? Dicit enim Bern. Magna et rara virtus est vt magna licet operantem: magnum te nescias et manifestatam omnibus tuam te solum latere sanctitatem. hoc ego ipis virtutibus mirabilius iudico. Verum quanto fortius sancti homines magna opera faciunt: tanto callidius hostis insidiatur dolosius: vt eadem per admixta vicia euacuet et deformet. ideo sequitur iterum alia vox per quaz deus electos suos et dilectos preseruet misericorditer et defendat. Quarta ergo vox domini sanctos suos vlterius promouens est vox domini confringentis cedros: id est vicia. de quibus sub nomīe cedri dicit Ezechie. xxvij. Cedrum de libano tulerunt scilicet demones: vt facerent tibi malum. Hec enim vox domini supra modum necessaria est omni homini volenti proficere. nulla. n. merita nec virtutes quicquid valent quib vicia sunt permixta. Hinc Leuitici prohibemur cauere vicia inter bona cum dicit. Ne ares agrum tuum diuerso semine. Diuerso enī semine ager seritur: dū bona opa permixtis vicijs seminantur. hinc Gregorius. Bona opera prodesse nequeunt. vbi mala q̄ surripiunt non cauentur: et subiūgit. O q̄ labores meritorum vno vicio percussi ceciderunt: quanta bona vnius culpe gladio sūt empta Cui dēm? magna opari et bona semper agere et vicia insidiantia conatu simili p̄ cauere quod esdre. iij. legimus figuratū ibi ei sic dicitur. Una manu faciebant opus: et alia tenebant gladium vt se ab hostibus defensarent. Ad quod opus quia non sufficimus: tamen cum conando hoc fecerit quod homo potuerit deus pauperi suo succurrit emittens vocem virtutis sue que hos cedros viciorum comminuat et confringat. S Q autem per cedros vicia designentur. patet ex cedri proprietatibus. Nam cedrus est alta arbor que semper in altum se erigit: per quam superbia designatur. Item cedrus delectabilis est saporis per quem carnis cōcupiscentia accipitur. Item cedrus stans inutilis est: sed succisa multum valet. sic oīa vicia stantia inutilia sunt: sed succisa id ē extincta cōtinent multū fructuz. Hinc de hac cedro dicitur Esa. Dies domini sup̄ oīes cedros libani sublimes et erectas. hinc Judicum. ix. Egrediatur ignis de framno et deuoret cedros libani p̄s. Vidi impium superexaltatum et eleuatum sicut cedros &c. Dicit quia deus per predictas voces deuotaz animam vsq; ad sui presentiaz preparauit. nam per primam vocem dedit peccati remissionem. per secōdam peccati reluctationem. p tertiam bonorū operum multiplicationem. p quartam viciorum extructionem. ideo per viam amoris infundent hoiem sancti mutans vocem. Quinta ergo est vox domini intercidentis flāmam ignis: quod taliter contingit. deus enim qui vt ait Esa. ignis consumens est. post predicta ad animam venit ex cui? presentia purissima flāma diuini amoris ardet in ea. in qua vox diuini virtutis intercidit id est separat ab anima sic inflammata omne fetulentum et omne corpulentum: ita vt in hac flamma nihil spiret. nihil pulset. nihil viuat. nihil appareat. nihil sentiatur penitus nisi deus. Et hoc est quod

prefiguratum legimus Exodi. iij. Apparuit dominus in flamma ignis. in qua flamma nihil aliud apparuisse legitur nisi de⁹. quia sicut flamma materialis omne corpulentū quod se contingit consumit ⁊ per scintillas euomit ⁊ a se reiicit. sic flamma diuini ardoris omne corporeum a se proiicit ⁊ penit⁹ alienat. ⁊ hoc est quod dicit Bern. Quid facit tam ꝓbata dilectio nisi vt ardentis animū ab omni penitus prauo vendicat amore ad se mirabiliter rapiat ⁊ vehementer afficiat. faciatq; per se contemnere quicquid in contemptu eorum appeti non potest. Cor ergo domini intercidit hanc flāmam ignis: dum de cogitationibus instabilitatem. de voluntate omnem alienā caritatem. de intellectu omnem fantasticam sensu alitatē. de memoria omnem feditatem penitus intercidit: ita ut nihil videant oculi nostri nisi man. sicut Numeri. xi. dicit. Sed quia hic flāma propter dei sanctitatem ⁊ nostram fragilitatem diu durare non poterit. sicut dicit Job. vij Visitas eum diluculo ⁊ subito probas illū ideo deus profectum nostrum desiderans subiungit aliam vocem: per quā anima sancta iterum vlterius promouetur. Sexta ergo domini vox est concutientis desertū per quā vocem temptatio designatur. q̄ sic possumus declarare. Per desertum enī cor nostrum intelligitur. tum propter dei desertionem ⁊ omnis gratie subtractionem. tum ꝓpter omniū bestialium motuū progressionem. quia proprie bestie in deserto cōmorātur. quod desertum ante concuti dicitur cū per dei abeuntis cōminationē ⁊ oīs gratie subtractionē cor nostrū vehementer concutitur. timētes q̄ deus offensus recesserit. ⁊ nolit animā amplius visitare. Q̄ autem a deo sic derelicta dici debeat desertum. dicit Joel. Quasi ortus voluptatis terra coram eo sc̄z in eius pūtia. ⁊ post eū scilicet post ei⁹ abscessum solitudo deserti. Item Sophō. ij. Ponet dūs speciosam in solitudinem et in inuium ⁊ quasi desertū. ⁊ accubabūt in medio eius greges ⁊ oīes bestie gentiū. i. bestiales motus subtracta gratia recrudescunt. Q̄ etiā hoc desertū ex dei absentia cōcuti dicatur. ostendit Bern. dicens. Dico vobis nihil est q̄ anīa in tantū formidet. q̄ ne gratia derelicta necesse habeat denuo egredi ad carnales consolationes. rursum carnalium sensuū sustinere tumultū. His itaq; duobꝰ scilicet flāme intercisione ⁊ deserti concussione alternis vicissitudinibꝰ continuatis hoc mirabiliter proficit. dum ex dei pūtia flamma ardoris semp plus ⁊ plus intercidit. quousq; anima in purū ardorē inflāmescat ⁊ totiens dekum concutitur primū ad flāmam id est caritatē nutriendam. alteruz ad humilitatem confuandam. quousq; homo ad perfectū statū feliciter promouet. voce dei iterū aliud sonante. Septima ergo vox dūi est preparantis ceruos. per ceruos perfectos homines volens intelligi. quod ex ceruī proprietatibus cognoscimus euidenter. Habet enī ceruus tres ꝓprietates: sc̄z in ingressu celeritatem. in visu limpitudinem ⁊ petit altitudinem. Sic perfecti currūt velociter: nihil enī de contingentibus obmittūt sed quantū. q̄ñ ⁊ sicut debent fideliter opantur. ⁊ sunt de quibꝰ dicit. ij. Regū. Aquilis sunt velociores ⁊ leonibꝰ fortiores. de quibꝰ Esa. Qui sunt isti qui vt nubes volant ⁊ q̄i columbe ad fenestras suas? Scdo ceruꝰ petit altitudinem. sic perfectorū conuersatio ē in alto qui in hac pergrinatione cōstituti solo corpore cogitatione ⁊ auiditate in illa patria eterna conuersati sunt. de quorū numero fuit aplus qui dicebat. Nostra conuersatio in celis est. hinc ps. Montes excelsi ceruis. de his duobꝰ dicit in p̄s. ex persona perfectorū. Qui perficit pedes meos tanq̄ ceruorum. ⁊ hoc de primo. super excelsa statuēs me: ⁊ hoc de scdo. Tertia ꝓprietas ceruoruz est claritas in videndo: per quā illuminata cognitio. ⁊ ex omni parte circūspecta cōsideratio designatur. ⁊c.

XLVIII. Sermo de eodem.

Ecce mitto angelum meū Malach. iij. ⁊ Jath. iij. Dicit beatus Greg⁹. Non sine vehementi āmiratione ꝓsidero: q̄ iohānis ꝓphetie spū intra matris vterū repletus ⁊ prius sanct⁹ q̄ natus. ille quo inter natos mulierū maior nemo surrexit: qui etiaz angelus meruit

appellari: pro puelle saltu capite trūcatur. ⁊ ille sanctitatis tante ꝑ risu turpiū moritur. nisi q̄ idcirco sic eos premit in infimis quia videt quō remūerētur in sūmis: ⁊ foris eos vsq̄ ad despectissima deiicit: quos int⁹ vsq̄ ad incomprehensibilia perducit. Expeditis ergo in precedentibꝫ duobꝫ nominibꝫ scilicet iohanne ⁊ voce. nunc ordo postulat vt de tertio nomine angelus videlicet quod dñs dedent prosequimur. In verbis ergo propositis quattuor intelligimus. primo enim nostra deuotio excitatur. secō innocentis autoritas declaratur. tertio missi dignitas insinuatur. quarto hoc totum in nostrā vtilitatem ordinatur. ℣ Primū ibi. ecce. scōm ibi. mitto tertiū ibi. angelum meū. quartū ibi. qui preparabit ⁊c. ¶ Est autē glorios⁹ iste princeps angelus dictus ꝓpter duo: scz ꝓpter vite sanctitatem ⁊ officij dignitatem. ℣ Propter vite sanctitatem: quia in tanta vi rit abstinentia ⁊ pcitate. in tanta laboris austeritate vt humane conditionis limites excedens. iam quodāmodo non homo sed angelus merito diceretur. hinc ℣ Matth. xi. veritas dicit. Venit iohannes nec̄z manducans nec̄z bibens. ecce in quanta abstinētia erat vt etiam nec manducare nec bibere diceret. De austeritate etiam eius dicitur vt supra. Qui mollibus vestiuntur in domibꝫ regū sunt. Secō dictus est angelus ꝓpter officij dignitatem. hoc est ꝓpter hoc: quia tanc̄z angelus ⁊ officium gerens angeli: ante faciez eius mittebatur. ¶ Cum enī angeli tanc̄z nuncij mittantur a dño dicente Gre. Tunc angeli dicuntur quādo mittūtur. ideo qui hic a domino mittitur vicem gerens angeli. merito angelus nominat. hinc iterum Gre. dicit. Vnusquisq̄z si in qua utū sufficit a prauitate proximum reuocat: si exhortari ad bene operandū curat. si eternum regnū vel supplicium errantī denunciat: cuz sic verba sancte annunciationis impendit profecto angelus existit. Et sic patet quomō ⁊ qua ratione iohannes angelus sit vocatus. Nunc aūt stilum ad nostram edificationem quō et nos angeli fieri possimus conuertamur. Cū enī sm philosophū transferentes sm aliq̄ā similitudinem transferant. ideo si in exercitij angelorum eis similes erimus: merito in eorum nomine transferimur. vt ⁊ nos etiam angeli nominemur. Sciendum ergo q̄ angeli tria habent in se: scz puritatem. simplicitatem ⁊ inconuertibilitatem. Tria ad deum scz contemplationē. laudationē ⁊ admirationez. Tria ad proximū: hoc est inter se: scz dilectionē. pacis exhibitionem ⁊ informationem. ⁊ si in his nouem exercitijs ipos imitabimur angeli erimus ⁊ angeli nomiamur. ℣ Primo ergo angeli sancti habēt in se puritatem ⁊ tantam vt se mutuo ꝓspiciant ⁊ alter alterius voluntatem cognoscat. hinc Damasce. dicit. Angeli sunt quedā lumia intellectualia ex primo lumine lumē habentia: non lingua nec auribꝫ indigētia sine sermone volūtates suas sibi mutuo exprimentia. In hac ergo puritate āgelos imitamur quod tunc facimus si omne q̄d̄ remordet cō scientiam p profundā penitentiam ⁊ piā exercitia exhaurimus: ⁊ non minori diligētia que exhausta fuerint ne iterum illabantur custodimus. Et hoc efficaciter facim⁹ si oīa opera nostra sine flagitio. verba sine mendatio. cor sine vicio purissime conseruent. Secunda angelorū ꝓprietas est simplicitas: ꝑ quam quocunqz se conuertūt totaliter se cō uertunt: eo q̄ natura spūalis tm̄ semel ē vertibilis: nisi ex vnione alicuius mutabilis. sicut anime ⁊ corporis: que q̄diu est in corpore potest mutari: separata vero non. Et iō si cut inuenta fuerit sic manebit. In hac ergo ꝓprietate angelos imitamur: quod tunc veraciter facimus: si omnia interiora ⁊ exteriora sine plica retardante vel retrahente ad deum conuertimus: ita vt non sint in nobis scissmata: sed semel ⁊ eque omnia conentur ad deum. quod si fecerimus citovalde ꝓficimus ad profectū. quia sicut in prouer. dicit. Vbi frater adiuuatur a fratre ibi firma ē ciuitas. hinc iterū dicit. In tribꝫ beneplacitū est spiritui meo: que sunt probata corā deo ⁊ hominibꝫ: quoz vnū est concordia fratrū. Item in ꝓuer. Simplicitas iustoz diriget eos. ⁊ iterū. Ambulans simpliciter saluus erit. Ex hac ergo simplicitate multū ꝓficimus sicut ex eius oppositio per oīa retardamur. hinc Ecde. De duplici corde. ⁊ iteruz

De peccatori ingredienti duabus viis. quia vt ibidem dicit. Unus orans et unus male dicens cui? voci exaudit deus? Omnes g affectiones interiores et omnes sensus exteriores in unū coeant et simul omnes ad deū penitus se conuertant. Tertia proprietas angelorū est incōuertibilitas. qua primo feruore caritatis q confirmati sunt nunq cessantes in perpetuū pseuerant: sic et nos in hac proprietate angelos imitemur vt simus incōuertibiles: nunq ad peccata redeūtes nec affectū remittentes. Valde em abominabiles sunt deo qui post perceptā grām vel ad peccata redeūt vel deuotionis affectū remittūt. dicit em ij. pe. ij. Qui peccatis rursum implicati superantur. facta sunt eis posteriora deteriora prioribus melius em erat illis nō cognouisse viā veritatis et iustitie: q̄q post cognitionē retrorsum reuerti. pungit em eis illud proverbium. Canis reuersus ad vomitū suū et sus lota in volutabro luti. De scō vero sq qui remittūt affectū dicit. Utinā frigidus esses aut calidus: sed q tepidus es incipiaq te euomere ex ore meo. Simus g incōuertibiles sicut angeli dei: sed stemus et pseuerem? tam in affectibus q̄q in operibus effectibus dicētes cū beato Job. Iustitiā meā quā tenere cepi nō deseram donec deficiā: nec recedam ab innocentia mea: q̄ heu pauci faciūt. quibus in apocalipsi dicit. Scio opa tua et labōrē et patientiam et sustinuisti propter nomē meū. sed habeo contra te q caritatē tuā primā dereliquisti memor esto ergo vnde excideris et age pniam et prima opa fac. Hanc infidelitatez lugendo conquerit Bern. di. Non sine causa cū sint in nobis eadē cū patribus quersionis principia dispar valde profectus inuenit. Ipos em de die in die profecisse legim? et cursum psum masse: sed nūc apud nos magnus estimat. si quis vel ipa quersionis principia conseruaret: vt nō minus hūilis timorat? solicit? nō minus feruens q̄q in principio videret. Causa aūt huius pessime apostasie hec est. Quia cū p dei misericordiā a peccatis liberamur et remissionē psequimur peccatorū et hac alleuiatione et exoneratione pscientie q̄ndam letam et iocūdam deuotionē concipimus: quā cum introrsum in spūm quertere debemus: et ex hoc magis et magis seruire deo (iuxta Grego. Quāto maiora a deo bñficia accipim? tanto ad seruiendū ei grauius obligamur) tantum letam et iocūdam fiduciā non in spūm sed in exteriorē ineptiam cōmutam? q̄ est iniquitas maxima. A qua cautos nos facit aplūs di. Vos in libertatē vocati estis: tantum ne detis eā in occasionē carnis. de q̄ perfidia bern. conquerit dicens. Aliquā genus seruorum suscipit in mensa filiorū: cum rudis adhuc et incipiens animus in eū assumit affectuz qui p premio sanctitatis reddi solet meritis pfectorum: in quo proh dolor plurimi fallūtur: q cū pascūtur pane filiorū: qui ex meritis nondū digni sunt esse serui: iam ex hoc se filios arbitrant et deficientes vti pficere debuerūt. et visitante gratia euanescūt in conscientijs suis: arbitrātes se esse aliq cū nihil sint: et de bonis dñi nō emendātur sed indurant. pascūtur em a patre deo de pcioriore substantia gre sue vt affectent se esse filij ipi vero gratia dei abutentes efficiunt inimici. dicentes illud manue. Si dominus voluisset nos occidere non accepisset sacrificiuz de manibus nostris. Imitemur g in hac proprietate inconuertibilitatis angelos: vt in grām dei assumpti nunq reuertamur sz ad omnē dei grām nobis datam trepidemus: timentes ne indigne operemur in ea. ✠

Scō angeli tria hūt exercita in ter se: scilicet dilectionē. pacis exhibitionē et promotionem. Hec tria nobis inuicē exhibeamus: si vitaz angelicā habere cupimus. Primo ergo diligamus nos inuicē: quia in dilectōe proximi tota lex pendet et prophete. et hoc cē q̄d ait aplūs Ro. xiij. Qui diligit primū legem implebit. Nam nō adulterabis. nō occides nō furaberis. nō falsum testimoniuz dices. non concupisces rem proximi tui. et si quod aliud est mandatū in hoc verbo instaurat. diliges proximū tuū sicut teipm. dilectio em proximi malū non operatur. Ipa em est q̄ dilectionem dei probat. Non em deus se diligi reputat nisi propter eum proximis diligatur. dicit em Job. iiij. Qui nō diligit fratrez suum quē videt. quō deū quē non videt potest diligere? Hec aūt regula dilectiōis proximi in duobus consistit. que nō solū mandata sunt

pr̃ scripturam sed etiam versa in naturam Et ne quis de ignorantia se excuset· sciat illud qđ scribit Math·vij· Omnia quecũq; vultis vt faciant vobis hoĩes ⁊ vos facite illis· hec enim lex ⁊ ꝓphete. Item Thobie· iiij· Quod ab alio odis tibi fieri: vide ne aliq̃ alteri facias illud· hinc Aug⁹· Duo sunt erga dilectionem ꝓximi obseruanda· vnũ ne malum inferas· alterũ vt bonũ impendas· vt antiqui homines ⁊ patres quib⁹ diuina precepta nondũ fuerant instituta: regebant vitam suã: cauentes alijs inferre qđ sibi nolent inferri: ⁊ exhibẽtes alijs qđ sibi cupient exhiberi. Et q̃ amor ꝓximi necessarius est ad salutem· quicquid in nobis agit totus fit vt in amorem ꝓximi inducamur. Hinc Bern· Solus amor est quẽ a nobis exigit de⁹· cuz aũt beneficijs nos obruit: aut flagellis corripit vel consilijs instruit vel mãdatis astringit ⁊ quicquid diuina lege inducitur vel introducitur: ad solũ amorẽ dei ⁊ ꝓximi inducitur· solue tributũ amoris ⁊ noueris domino satisfactũ. Secũm qđ angeli habent ad inuicem est pax: propter quod ⁊ angeli pacis vocantur· sic ⁊ nos pacẽ ad inuicem habeamus si angelos cupimus imitari· de qua pace dicit Aug⁹· Tantũ est bonũ pacis vt in rebus terrenis atq; caducis nihil gratius soleat audiri· nihil desiderabilius cõuiscisci· nihil postremo possit melius inueniri ꝓter quod bellũ queritur vt pax habeatur. Hinc Bern· Sicut debem⁹ corpori sanitatem· cordi puritatẽ sic debemus pacẽ ꝓximo ꝓter qđ deus resurgens a mortuis quotiẽs discipulis apparuit· pacez eis obtulit dicẽs Pax vobis. Est aũt triplex pax exterior· interior ⁊ superior. Pax aũt exterior non est nisi temporis tranquillitas quã nullus elector vnq̃ habuit dicente dño Mat·x· Ecce ego mitto vos sic in medio lu. Sed ⁊ eq̃nimis susceptio emergentiũ in ꝑte: vt quicquid tribulationis ⁊ angustie emergit in ꝑte equanimiter suscipiat: tranquillitate animi nullatenus violata· de qua hortatur nos apost· Ro·xij· Si fieri potest qđ ex vobis est cum omnib⁹ hominib⁹ pacem hãtes. Pax vero interior est cordis pacati que ex oĩm interiorum tranquilla ꝓcordia in bonum efficitur. De q̃ dicit ps· Fiat pax in virtute tua. Pax vero superior est pax eternitatis que est cõcordia fruendi deo ⁊ nos in deo. Y Tertium exercitũ angelorũ consistit in eor̃ mutua promotione. Angelus enim angelũ ꝓmouet ipm purgando· illuminãdo ⁊ pficiẽdo· sic ⁊ nos certatim nos ꝓmoueamus ad oĩa genera boni nos mutuo adiuuãtes· q̃ sicut puer· xviij· dicit. Frater qui adiuuat a fratre est quasi firma ciuitas. Quartũ exercitium habent angeli dei sup se ad deũ: et hoc consistit in tribꝰ: scz in contemplatione· laudatione ⁊ ãmiratione· in quo si eos imitabimur erimus ⁊ nos de eorũ consortio coram deo. Primo ergo imitemur eos in contemplatione: que ex duobꝰ in nobis agit scilicet ex diligenti nostra preparatione: ⁊ diuine gratie operatione. De primo monemur· i· Reg· vij· Preparate corda vestra dño· q̃ sicut dicitur ꝑuer· xvi· Hominis est animã preparare. Quõ aũt hoc sit faciendũ docet Bern· dicens. Hominis est iugiter preparare cor· voluntatẽ expediendo ab affectionib⁹ alienis· rationẽ ⁊ intellectũ a solicitudinib⁹· memoriam a negocijs ⁊ officijs· nõnunq̃ etiã a necessarijs occupationibus: vt in die bona domini ⁊ in hora beneplaciti eius cum audierit vocem spũs inspirantis ꝓtinuo cõcurrant ⁊ cooperant sibi in bonũ· in quo cuz fecerit hõ hoc qđ dẽt ⁊ poterit: accedit gra ⁊ contemplationẽ incipit operari. Secõ q̃ dicendum est de diuine gratie operatione· quaz Aug⁹· describit dicens· Postq̃ ad ꝓgruam preparationẽ ab homine diligenter instauratam quentum fuerit· tunc in mẽtis excessum sꝰ· hoĩem rapit ⁊ fit silentiũ in celo quasi dimidia hora: ita vt contemplantis animus nulla alternantiũ cogitationũ tumultuatione turbetur: nihil omnio inueniens qđ vel per desideriũ petat vel per fastidium arguat: vel per odiũ accusat: sed infra ꝓtemplationis tranquillitatem totus colligitur ⁊ intromittitur in quendã affectũ multũ insitatum introrsum· ad nescio quã dulcedinem: que si semper sic sentiretur: ꝓfecto magna felicitas esset· nihil sensualitas· nihil agit imaginatio: sed omnis inferior vis anie ꝓpio interim viduatur officio· purior autẽ

anime pars ⁊ supior vis eius in id intime quietis secretum: ⁊ summe trãquillitatis archanum felici iocunditate introducit. Diuus est enĩ ⁊ efficax sermo dei ⁊ ptingens vsq; ad diuisionẽ anime ⁊ spũs: ⁊ ideo nihil in creaturis hac diuisione mirabilius cernitur: vbi aliquid qđ essentialiter vnũ est atq; indiuiduũ in seipm scinditur: ⁊ qđ simplex in se ⁊ sine partibꝫ constat: quasi quadã partitione diuiditur: vt qđ corpulentum ⁊ fetulentum est deorsum remanet: ⁊ qđ spirituale ⁊ subtile est vsq; ad speculationẽ diuine glorie sublimatur: ⁊ in eandem imaginem transformatur. pars inferior cõponit ad sũmam pacem ⁊ tranquillitatẽ: pars vero superior sublimatur ad gloriã ⁊ iocunditatem Scdo post hanc contemplationẽ sequit deuote anime ãmiratio: qđ sic cõtingit. Cum enim anima ab hac contemplatione sibiipi remittitur: rediens sic ad seipam de pgustatis gratijs: saporem quendã in se retinet per quẽ reaccensam memoriã suauitatis pmisse incipit eructuare volẽs redire in ipm: sed nõ prevalens recidit iterũ in seipam inquirens intimissimis cogitationum medullis quid in contemplatione raptaviderit. quid gustauerit. quid senserit. quod licꝫ nequaq; meminisse valeat vt factum fuerat. aliquas tamen scintillulas ⁊ primicias licet alonge cogitat: per quas iterum reaccensa ⁊ qđam modo inebriata in stuporem ⁊ ãmirationeꝫ vehementissimam trahitur: cogitans quid deus sit in se ⁊ in nuda veritate quid habeat: quid in hac vita peregrinationis velatus vtpote in speculo ⁊ in enigmate tam supra modum maxima ⁊ q̃ exuperant omnem sensum electis suis ⁊ dilectis tribuit. in quam ãmirationẽ quãto profundi⁹ immersa fuerit tanto deus ampli⁹ exaltatur. iuxta illud ps. Accedet homo ad cor altum ⁊ exaltabit deus. Et quia nulla devotione exhaurire poterit ãmirationem: conuertit se ad laudationem. Tertium ergo exercitiũ hominũ devotorũ ad deũ habenduꝫ est ipa laudatio: laudantes ipm sup omnibꝫ mirabilibꝫ suis intimo cũ affectu: nec simpliciter laudant sed laudando deũ magnificant. Ad quod hortatur Eccle. xliij. Glorificantes deũ q̃ntumcunq; potueritis ⁊ supqualebit adhuc. benedicentes dñm exaltate illũ q̃ntum potestis. maior enĩ est omni laude. Quis enĩ magnificabit eũ sicut est ab initio: multa sunt absondita pauca videmus opa eius. Maiorem aũt laudẽ quã deo possumus exhibere descibit nobis Gre. dicens. Ille deum fm multitudinẽ magnitudinis maxime laudat qui se succumbere in eius laudis explctione pspexerat. Tunc enĩ facundius laudes dei loquimur: cũ ab his obstupescendo obmutescimus: quia ad narranda magnalia dei defectus noster hoc nõ suppetat: q̃ sufficiẽter etiam erarat linguã suã: vt qui comprehendere nõ valet hoc ydonee mutus laudet. diuina ergo opera que explere laudando non possumus: facũdius deficiẽdo laudam⁹ ⁊c.

XLIX. Sermo de eodem.

INter natos mulierum nõ surrexit maior iohanne bapti. Luce. vij. Beatus bern. hoc verbũ exponens ⁊ exponẽdo magnificans dicit. In hoc verbo infertur qđ terra excedit celũ transit: ipmq; verticem angelice dignitatis attingit. Nec opponas mihi iohannẽ euangelistam licet inter ceteros magis dilectũ. nec principem apostolorũ petrũ omnibꝫ apostolis antelatum: nec vas electionis ad tertij celi secreta translatum: nec apostolic⁹ splendor occurrere audeat precursori: quia iã oẽs isti adolescentie metas excesserant: cum ei a veritate prolatũ est inter natos mulierũ ⁊c

Expeditis ergo pmissis tribꝫ nominibus huius principis glorioſi scz iohannes vor angelus. in quibus sũme pfectionis culmen cognoscitur attigisse. nunc ad pclusionem cõmendationis inducit verbũ ppositũ ac si dicatur. Quia in noie iohannis pgratiam prevenientẽ. in noie vocis pgrãm promouentẽ. in noie angeli pgrãm psummanrem. glorioſus iste princeps est mirifice sublimatus. ergo ex his omnibꝫ tanq; expremissis veritas concludit. q⁹ inter natos mulier ⁊c. In qbꝫ verbis duo intelligim⁹. Primo enĩ ponit exceptionẽ. scdo iohãnis pmendationẽ. primũ ibi. inter natos mulier. scdum ibi. non surrexit maior. Primũ adhuc diui-

ditur in duo. primo enim excipit mariam. scdo iesum xpm filiū ei⁹. primū ibi. inter natos. scdm ibi m lierū. In eo eī q dicit natos in masculino genere excipit femīa benedictam. sed in eo q dicit mulierū excipit iesuz xpm: qui nō de muliere corrupta suscepto semine sed de virgine ⁊ spūsancti germine est diuinitus generat⁹. Sequit scdm principale scz nō fur. ma. io. ba. in quo verbo nomie maioritatis non ab hac vel illa virtute: sed omniū virtutū plenissima pfectione sublimiter cōmēdatur. Singuli eīm sancti in pleriscz locis sacre scripture a singulis virtutibus commendantur. testante gre. qui dicit. Quid deuotius petro. quid carius iohāne. quid sapientius paulo. quid dulcius andrea ⁊c. Dic aūt sanctus a pfectione omnium collaudatur. in alijs eīm sanctis nobis ꝓponitur quō ad regnū celorū veniam⁹. in isto aūt magno ⁊ gl'oso principe: in eo q maior alijs dicit: cōmonemur. instruimur ⁊ hortamur q ad hoc nobis laborandum ⁊ efficaciter instandū sit: quō magni sancti qui per vite meritū: ⁊ in celo p magni premij cumulum fieri valeamus. Quibus autē exercitijs magni sancti fieri possimus: et hoc noīe magnum nos elicere oportet. Propter q̄ sciēdum q est triplex magnitudo a qua denominatiue hoīes dicunt magni: scz corpalis moralis ⁊ spūalis. Primo dico aliq̄d magnum dicit corpaliter: eo q maiori mole corporis est distentū. sic ouum maius est fabamons maior ouo. hac magnitudine hō maior est altero homine. Ab hac magnitudine nullus sanctus cōmendat. qz frequēter hec magnitudo impedit in hoībus sanctitatem corpus eīm mole carnis distentū grauedine sua impedit spiritū: ne sua alacritate percurrat sicut desiderat viam dei. ⁊ hoc est q̄ dicitur Sap. ix. Corpus q̄ corrumpit aggrauat animaz ⁊ terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantē. magis aūt corpus preualet si delicate nutritur. qz tunc vt ait bern. Erūt duo ꝓtra vnū scz corp⁹ ⁊ suū nutrimentum contra spūm ⁊ periclitat conscientia. Scda magnitudo dicitur moralis quo more hominū illos dicimus magnos. qui magna potestate. dignitate. nobilitate. diuitijs ditati. honoribus sublimati. obsequijs stipati sunt ꝓ ceteris hoībus exaltati sicut de iob dicit. Erat vir ille magn⁹ inter omnes orientales. ⁊ de dauid. ij. Re. vij. Feci nbi nomen grande: iuxta nomē magnoz qui sunt in terra. item. i. paralip. xxix. Magnificauit dñs salomonē. Hec magnitudo nō solū a salute impedit sed saluti cōtraria est vt frequenter: vt patuit in salomne. de q̄ legitur q ex diuitijs ⁊ delicijs deprauatus ē cor eius. Tertio magnitudo dicit spiritualis que a similitudine predictaz duaz spūaliter intellectarū accipit: vt magnum dicamus qui magnū habet spūm. Itē magnuz dicimus qui magnas habet diuitias spūales. sic iohānes inter natos mulierum. dictus est: nō a maioritate corpis nec a maioribus diuitijs: sed a maiori spū ⁊ virtute.

Ad hanc tertiā magnitudinē quā spūalem dicimus, psequendā. sciendū q vt dicit Aug⁹. Corpus dicim⁹ naturā quālibet: longitudine. latitudine uł altitudine. i. profundo. spaciū loci occupantez: que trina dimensio q̄nto distensior ⁊ diffusior in corpore fuerit: tanto corpus dicit esse maius. Ab hac eīm corporali dimensione p quā corpus magnū efficitur: accipiam⁹ spūalez magnitudinem: vt hoīem aliquē fm speciem dicamus magnū. qui ꝑdictas dimensiones habet in spū spūaliter intellectas. Qui ḡ magnus effici desiderat in spiritu has tres dimensiones habeat: scz longitudinē latitudinem ⁊ altitudiuem spūalem. Sed diceret aliquis. quō tu spiritui has tres dimensiones tribuis cū spiritus nō recipiat q̄ntitatē Ad qd̄ respondet bern. dicens. Oportet animam crescere ⁊ dilatari: vt sit capax dei. naz ⁊ si ania cū sit spūs minime q̄ntitatez corpoream recipit: tamen ꝓfert ei gratia q̄ negatum est a natura. Crescit ergo ⁊ extenditur: sed spūaliter. ille ḡ homo veraciter magnus dicitur qui longitudinē longa nimitatis. latitudinem caritatis ⁊ altitudinē. i. pfundū hūilitatis in spū spūaliter possidet cora deo Hec tria, psequētes ordinē primo dicimus q hec longitudo ꝓsistit in tribus: scz in matura inchoatione. pseueranti ꝓtinuatione. augmentata deuotiōe. Primo dico longa vi-

ta consistit in matura inchoatione. vt quis mature incipiat fuire deo. sic enī dicit Tre. Bonū est viro si portauerit iugū ab adolescentia sua. Item Eccle. xij. Memento creatoris tui in diebꝫ iuuentutis tue ꝛc. Hanc ꝓtem longitudinis habuit iohānes de q etiā cantat ecclesia. Intra deserti teneris sub annis ꝛc. Scdo hec longitudo ꝓsistit in perseuerānti ꝓtinuatione. q; q̄ntumcūq; mature quis incipiat: si vsq; in finē non perseuerat: nō longam facit vitā suā. q; vbi desistimus ibi deficit longitudo. hinc veritas Mathei. xxiiij. Qui pseuerauerit vsq; in finē hic saluus erit. Tertiū hanc longitudinē pficiens est augmētata deuotio: vt de die in diē longitudo nostre vite in deuotiōe augeatur. qd merito fieri debet: q; vnūq̄q; bonū op? habet semen boni opis in semetipo: si tñ ipsum bonū opus ita viuaciter ⁊ efficaciter facim? vt debemus. Si aūt negligenter ipa opera nostra facimus. hñt iterū semen negligētie in seipis: has negligentias ꝓtinuātes quousq; oīa deficiant opa nostra. vt qui prius negligenter opa fecimus: tandem nihil penitus faciam?. Si aūt primū opus viuaciter facimus. scdm plus viuaciter faciamus q; primū habuit semen viuacis opis in sequēti. vt sicut semē generat plantā sic planta generat rursum semen: ⁊ si sic successiua vicissitudine continue pseuerant (naz genī. dicit. Unūquodq; habet sementē sui generis in seipo) fit semp posterius op? ex semine prioris opis efficacius ⁊ virtuosi? priore. hinc Bern. Primū aliquid importabile videtur. pcessu temporis si assuescas: non adeo graue videtur: paulopost nec sentias. paulopost etiā delectabit. ⁊ subiungit. Sic etiam p contrariū itur in duriciam cordis. Hanc augmentandā deuotionē pulcre prefiguratam legim? Ezo. xlvij. Sonitus buccine paulatim crescebat in maius ⁊ prolixius tendebatur. De hac longitudine hortamur Esa. liij. vbi dicit. Longos fac funiculos tuos ⁊ clauos tuos ꝓsolida. Et nota q; hec lōgitudo extendi debet in eternū. ita videlicet q; actualis longitudo vsq; ad finē vite strēnue pseueret. voluntaria vero siue affectiua lis longitudo in eternū se extendat: vt si homo in eternum deberet viuere in eternū vellet ei seruire. ℣ Scdm q; hominē spiritualiter facit magnū est latitudo caritatis conuenienter aūt p latitudinē caritas designatur ꝓpter tria: scz ꝓpter ꝓtinentiam mādatorum. sufficiētiaz debitorum. opulentiā bonorum. Primo dico ꝓuenienter caritas p latitudinem designatur ꝓpter cōtinentiam mandatorū. Ipa enim caritas ꝓtinet in se omnia que a dño sunt mandata. hinc Ap?. Ro. xiij. Plenitudo legis est caritas: legez continens ⁊ ꝓphetas. nam nō adulterabis. non occides. non furaberis: ⁊ si quod est aliud mandatū in hoc solo verbo instaurabitur diliges proximū tuū sicut teipm. hinc Aug?. Si non vacat omnes paginas pscruta/ri: ⁊ omnia volumina ſmonū euoluere. oīa scripturatū secreta penetrare. tene caritatez in qua ꝓtinentur omnia. quia vt nemo excusationē habeat voluit deus consummare ⁊ abbreuiare verbū super terram. voluit ⁊ illud denudare: vt dum esset breue facile scirent omnes: ⁊ dum esset nudū ⁊ apertuz nemo se posset de ignorātia excusare. hic bern. Quicquid diuina lege inducitur: ad solum amorē dei ⁊ proximi inducit. Scdo conuenienter per latitudinem caritas designatur ꝓpter sufficientiaz debitorū. Omnia enim que deo tenemur ⁊ hoibus p solā caritatem soluimus sufficienter. vñ cum p pctis nris teneamur satisfactionē: ꝓmissis solutionez dei bñficijs grā̄ actionē. primis subuētionē. his oibꝫ psoluere possum? p solā dei ⁊ proximi caritatem. hinc bern. Solus amor est quē a nobis exigit deus. Cū aūt bñficijs nos obruit. aut flagellis corripit: aut ꝓsilijs instruit. vl mādatis astringit: solue tributum amoris ⁊ deo noueris satisfactū. Hā p oibꝫ q̄ tenemur deo ⁊ vñicūq; debitores sum? nihil p redemptōe accipiet q̄z amorē. Ez dialiquis. Quid ergo nobis ꝓdest tāta in nro victu parcitas. in habitu vilitas. in regula ac disciplina austeritas. Accipe paucis hic caritatis obsequia placentia ⁊ placantia. si tñ in caritate fiāt. ac vero sine caritate nihil prosunt. Tertio recte p latitudinem caritas accipitur ꝓpter opulentiam bonorū: ipa enī omnia bona in se cōtinet: adeo vt quicquid

sit extra illam rōnem boni perdit. vnde Augusti. Sicut deus est summū bonū simplex ⁊ pfectissimū omnia in se continet: sic caritas summa virtus est in se continens omne bonum. Hec est enī virtus in qua nec opus minimū despicitur: ⁊ sine qua nec opus maximū acceptatur: nō predicatio etiā si līguis hominū ⁊ angelorū aliquis loquatur: nec fides etiā si montes transferat: nec martirium etiam si tradatur corpus vt ardeat. Tertiū p quod magni efficimur cōsistit in ꝓfundo humilitatis: vt p hoc adiectiuū ꝓfundū specificetur q̄dam humilitas que a cōmuni et populari humilitate sit penit⁹ aliena. Sed assimiletur illi hūilitati q̄ntum possibile est que de alto celoꝝ deum ꝓfundauit: nō solū ad hominē assumendū: sed ad obprobrium ⁊ abiectionē hominū induendum: vt a summo celi vbi decor est omniū angelorū. egressus in tanta se humilitate ꝓfundauit vt diceret. Ego sum vermis ⁊ non homo: obprobrium hominū ⁊ abiectio plebis. Sed antecēꝫ ad ꝓfundum hūilitatis veniamus: necesse ē vt aliq̄d ad ei⁹ intelligētiā ꝓloq̄mur Propter q̄ sciendū q̄ nihil potest dici ꝓfundum nisi ad aliquod altū fuerit comparatum. ⁊ ideo etiam vnū sepe pro altero ponitur. sicut dicit altum mare. ⁊ ps. Accedat homo ad cor altum id est ꝓfundum. Quicquid enī profundum est ⁊ dicit a profundo habet sursum mensurando aliquā altitudinem. Sic illa hūilitas profunda dicit que in alta vita est fundata. Unde peccator cui⁹ tota vita est in peccatis ⁊ vicijs profundata ⁊ in imo prostrata: etiē si humilitatē habere videretur: non tamē potest dici ꝓfunda. eo q̄ vita eius posita est in ymo. Oportet enim ꝓfundū habere aliquā comparōez ad altum in cuius comparione humilitatis profunditas cognoscatur. Unde si vite nostre inserere volumus ꝓfundum humilitatis. oportet nos primū plantare in nobis vitam magnā. ita vt ⁊ magna vita ⁊ hūilitas simul in vita hominis ꝓiungātur. que duo habere monemur Eccleſi. iij. Quanto magnus es humilia te in omnib⁹: ⁊ coram deo inuenies gratiā. de quib⁹ duob⁹ dicit Gregorius. Magnus esse vnusquisq̄ studeat: sed tñ magnum aliquo modo se esse nesciat ne dum sibi magnitudinē arrogāter tribuat. hanc inaniter amittat: sed quelibet assint bona opa: nulla sunt nisi ex humilitate condiantur. In cunctis ergo q̄ agitis radicem boni opis humilitatē videlicet retinete. Et ergo nostra humilitas sit ꝓfunda tribꝫ gradibus ꝓfundetur: vt videlicꝫ habeat in oratione. locutione ⁊ cordis ꝓfundatione Et quia sermo in longū ductus est horū trium membrorū executionē in alijs sermonibus predicator poterit inuenire ⁊c.

L. Sermo de sancto petro ⁊ paulo.

PRincipes populorum congregati sunt cum deo abraaꝫ. psal. xlvi. Dicit Gregorius Ad ostendendam innocentiā venit abel. ad insinuandam mundiciā enoch. ad docendā longanimitatem opis venit noe. ad manifestandam obedientiā venit abraam. ad demonstrandum ꝓiugalis vite testimonium venit ysaac. ad declarandā laboris tolerantiam venit iacob. ad reddēdā pro malo retributionis gratiā venit ioseph. ad ostendendam mansuetudinē venit moyses. ad ostendam inter flagella patientiaꝫ venit iob. q̄ totum ideo factum dicimus vt in singulis videremus quid esset in quolibet imitandū vt quācunq̄ virtutem sibi quis habiliorez cognosceret eidem se pre ceteris applicaret. In his autē glorioſis principib⁹ nec excellit illa virtus ꝓponitur imitanda: sed sub noīe principum ad pfectionē vite spūalis ꝓuocamur. In verbis ergo ꝓpositis tria possumus intelligere Primo enim cōmendātur isti principes a spiritalis vite perfectiōe. scdo a celestis regni assecutione. tertio monemur de nostre spei ⁊ fiducie erectione. primū ibi. principes populorū. scdm ibi. congregati sunt. tertiū ibi. cum deo abraam. Cū enī abraam inter pīes pī multarū gentiū. speramus q̄ nos ad eundem prēm aliq̄ colligi debeam⁹? Dicit aūt bern. q̄ in pleriscꝫ locis sacre scripture de spiritualibus per corporalia informamur: ideo quomodo per istos principes prouocati eorum vestigia saltem tenuiter sequi debeamus: vt ad qualēcunq̄

pfectiunculaz ueniamus: in his que princi/
pibus adiacent: z que more secularium prin/
cipatuz pstituunt est videndum. Habent em̃
principes seculares. qui uere principes sunt
sublimem gl̃iam. diuitiarum opulentiã. fortẽ
potentiã. claram prosapiã. hec quattuor con
stituunt principatum̃ seculare q̃ que etiã spũali
ter intellecta spũalem pstituũt principatuz
Cupientes g̃ hos gloriosos principes imita
ri. primo gloriã non que mũdi est sed q̃ uere
est gloria acquiram̃: quã triplicem inueni/
mus in scriptura. Cõsistit em̃ hec beata glo/
ria in dei cognitione. dei imitatione cõscien
tie attestatiõe. z qui in his gloriari potuerit
non erit insipiens. Sumus em̃ naturaliter
honoris siue glorie cupidi: q̃ cognoscens
aplus dixit. Qui gloriatur in dño glorietur.
ac si dicat. Cum ex naturali cupiditate glo/
rie homines cõpesci nõ possunt quin gloriã
desiderent. uniuersi desideremus gloriã: nõ
illam que ex hominibus est: sed illã que uera/
citer est ex deo. Prima ergo gl̃ia consistit in
dei cognitiõe: quẽ q̃nto uerius cognoscim̃
tanto gloriosiores erimus apud deum̃. Hinc
Iere. dicit. Non glorietur sapiens in sapien/
tia sua. nec fortis in fortitudine sua. nec di/
ues in diuitijs suis. sed in hoc glorietur q̃ glo/
riatur scire z nosse me. q̃ ego sum dñs qui
facio misericordiaz z iudicium̃ in terra. hec em̃
mihi placent ait dñs. Cur autẽ dñs in sua
cognitione nos iubeat gloriari: causa datur
Sap̃. xvi. ubi dicit. Nosse te pfectum̃ mataiu
sticia est: z scire uirtutẽ z iusticiã tuam̃ radix
immortalitatis est. Qui em̃ hanc gloriam
habuerit in omni loco in omni tpe malum̃ re
fugit. bonum̃ non negligit. uirtutes diligit sci
ens oculis domini sm̃ aplm̃ cia nuda esse
z aperta. hinc boecius. Magna nobis indi/
cta est necessitas pbitatis: cum̃ ante oculos agi
mus cuncta cernẽtis. Nec bonum̃ negligim̃?
q̃ si uere deum̃ cognoscimus scimus eum̃ malo
rum punitorẽ. bonorum̃ remuneratorẽ. virtu/
tum amatorem̃: z ideo circũspecti erim̃? ni/
hil omnino de contingentib̃ obmittentes.
Scõa gloria consistit in dei imitatiõe ut se
quamur uestigia: nõ declinãtes ad dextram
nec sinistram. ad hoc em̃ uenit deus in carnẽ
ut in seipso ostenderet p̃ quã uiã possent ho/
mines ad celi gaudia puenire. ad q̃ horta/
tur nos aplus Eph̃. v. dicens. Estote imi/
tatores dei sicut filij carissimi. item de utro/
q̃ ritu. Dñm deum̃ uestrum̃ sequimini. Ire. il/
lud. iij. Re. dicit nobis deus. Sequimini
me ostendam uobis uirum̃ quem queritis. uo
cans uirum̃ deum̃ sm̃ ueritatem. de quo dicit
Zach. vi. Ego uir oriens nomẽ meum̃. Ire.
Iere. iij. Ego uir uester assumam̃ uos. Sed
diceret aliquis illud Eccle. ij. Quis est ho/
mo ut sequi possit rectorem suum̃. q̃ nequa/
q̃ fieri potest in equali imitatione: sed in q̃/
licũq̃ assimilatione. ¶ Sunt g̃ tria
in quib̃ ipm̃ tenemur p̃ nostris uiribus imi
tari scz in humili conuersatione. dura z aspe
ra passione totali suiipius exinanitiõe. De
primo monet nos Math. xi. Discite a me
quia mitis sum z hũilis corde. Item Luce
xxij. Qui maior est in uobis fiat sicut minor
z qui precessor est sicut ministrator. z sequit̃
Nam quis maior est: qui recumbit an qui
ministrat. nõne qui recũbit? Ego aũt in me
dio uestrum̃ sum sicut qui ministrat. hinc gre.
In sublimi positi sunt hũiles qui unde se in
omnibus despiciũt inde contra omnia secu
riores fiunt. Hanc humilẽ conuersationez
describit nobis Bern. dicẽs. Cõuersare sim
pliciter inter fratres deuotus deo. subditus
maiori tro. seniorib̃ obediens. minorib̃ con/
tempans. angelis placens. uerbo utilis. cor/
de humilis. mansuetus ad oñes. Secũdo
imitemur deum̃ dura z aspera passiõe. Ad
hoc enim uenit ut merendi materiam nobis
ostenderet in seipso. Sic enim dicit ꝑetrus
Christus passus est pro nobis uobis relin/
quens exemplum̃ ut ꝑpter q̃ dixit apo
stolis z nobis in illis Luce. xxij. Ego di/
spono uobis sicut mihi disposuit pater meus
regnũ. acsi dicat. Sicut ego in mundum̃ ue
niens nõ nisi p̃ tribulatiões redeo. sic z uo/
bis dispposui ut nõ nisi p̃ tribulatiões sequa
mini me ad regnum. quia sicut in actibus
xiv. dicitur. ꝑ multas tribulationes opor
tet nos introire in regnum dei. Nam ut
ait Apostolus. Omnes qui uolunt pie ui/
uere necesse est ut persecutionẽ patiãtur. uñ
Aug̃. Nequaq̃ ad regnum celorum̃ se prine
re iudicet: qui hic in area triture non tundit

tribulatiõe. nec membra xpi se iudicent. qui caput suum spinis coronatũ in passionibus non sequũtur. Tertio imitemur xpm dominum totali nostra exinanitione: vt sicut semetipm pro nobis exinaniuit formam serui accipiens. sic et nos ei in hoc vicissitudinem rependamus. qõ tunc veraciter agimus si in omnibus que facimus et patimur: non nobis nec pro nobis aliquid sed propter eum qui oia propter nos fecit: et nos similiter faciamus. Quod facere monemur in ps. vbi dicitur. Exinanite exinanite vsq; ad fundamentum in ea. ac si dicat. Exinanite in actionibus et exinanite in passionibus vsq; ad fundamentum intimarũ affectionũ: vt non propter vos sed propter deum omnia faciatis. Hinc iterum ps. Factus sum tanq; vas perditum oblitioni datus sum tanq; mortuus a corde. qõ tunc totum veraciter contingit quando in omnibus que agimus et patimur nosipos penitus ignoramus. hinc ps. Non nobis domine non nobis: sed nomini tuo da gloriam. Hinc Ap⁹. i. Corin. x. Sive manducatis sive bibitis vel aliud quid facitis: oia in gloriam dei facite. hec est vera gloria de qua merito possumus gloriari si tamẽ in dño gloriemur. quãdo omnia facimus propter que dominus venit in mundũ: et quantũ in nobis est facimus omnia ea que dñs dispensando fecit et tulit in hoc mundo. De hac glia dicitur Eccle. xxiij. Gloria magna ẽ sequi dominũ. Tertia gloria spiritualibus principibus necessaria est testimoniũ bone conscientie. vt scientia crebri⁹ requisita nihil sibi cõscia sit dicens cũ apostolo. nihil mihi cõscius sum: qõ non sit confessione mundatũ sanctificatione emendatũ. de hac gloria dicit apostolus. Gloria nostra est testimoniũ conscientie. Secũm secularibus principibus necessarium consistit in diuitiarũ opulentia qua si caruerint multũ eorũ dignitatibus erogatis. sic spirituales principes indigẽt necessario diuitijs meritorum. De his require prima domínica post penthe. Homo quidam erat. ẽ Tertia dignitas secularis principat⁹ consistit in forti potentia. quam si spiritual⁹ princeps consequi desiderat in triplici sedẽt potentia exercere. Primo vt potentiã habeat super seipm. secõ super omnẽ creaturam tertio vt potentiam habeat apud deũ. Primo dico volens potens fieri omni deuotiõe studeat vt potenter sibiipi nouerit dominari omne malũ interius et exterius a se potenter repellens et ad omne bonũ suis viribus possibile viriliter se impellens. qõ si quid ir repserit potenter in se puniat. vel deũ punientem humilis sustineat. quod totũ in nostra positũ est potestate. De prima potentia dicit Geñ. Sub te erit appetitus tuus et tu dominaberis illius. quod exponens bern. dicit. In nobis est si vinci volumus: et nemo nostrum in hoc certamine deficietur inuit⁹. Potest enim inimicus excitare temptationis motum: sed in nobis est si voluerimus dare psensuz. Hinc puer. xvi. dicit. Melior est patiens viro forti et qui dñatur animo suo expugnatore vrbium. Quod exponens bern. dicit. Minor est victoria vrbes expugnare: quia extra sunt que vincuntur. maior autem est qõ per patientiã vincitur. qz ipse a semetipo animus superatur: et semetipm si bimetipi subijcit. De nostro etiam sensu sic exponim⁹. quia expugnator vrbium has expugnat adiutorio alieno. vincẽs aũt semetipm ex propijs viribus illud facit. De hac potentia monet nos bern. dicẽs. Habeat homo sensus suos exteriores nõ duces sed seruientes. interiores vero sobrios et efficaces. habeat omnino domũ et familiam cogitationum suarũ sic ordinatam: vt dicat huic veni et veniat: et alteri vade et vadat. seruo suo fac hoc et absq; contradictione facit. Secõa potentia est de omnibus rebus huius mundi. super que tunc potentes erimus cũ omnibus eis eo modo vtimur quo dñs has creauit. Propter qõ sciendũ qz deus alia creauit ad nostrũ exercitiũ. alia ad nrm obsequiũ. alia vero ad meliorũ iudiciũ. Prima dicunt mala. secõa bona. tertia mala et bona. dm qz eisdẽ bene vtimur siue male. Primum dico deus creauit quedam ad nostrũ exercitium q̃ dicim⁹ esse mala. qz ad vindictã et correctiõem pcõz sunt creata. de qbus dicit ecclesiasticus. Sũt spũs q̃ ad vindictam creati sunt: et in furore suo confirmauerat tormenta sua: scz ignis grando. fames et mors bestiarũ. dentes scor-

pij serpentes ⁊ complexa vindicans in extremum impios. Super que tanto potentiores erimus. quāto eadē a deo nobis inflicta patientius toleramus. hinc Aug⁹. Electi portē ter aduersa tolerant: scientes q̄ per illud qō momentaneum est ⁊ leue tribulationis. supra modum gratiam ⁊ gloriam mereantur. Scō deus creauit quedā ad nostrum obsequium que dicimus esse bona. per q̄ nobis vite necessaria ministrantur. de quibus dicitur Eccle. xxxix. Bona bonis creata sūt ab initio. Que autē sint illa subiungit dicens. Initium necessarie rei vite hominuz. aqua ignis. ferrum. sal ⁊ lac. panis ⁊ mel. lotrus vue. oleum ⁊ vestimenta. hec omnia sanctis in bona. Quibus tunc potenter vtimur qñ nobis ex eis solum de necessarijs ꝓuidem⁹.

¶ Terno sunt quedā que bona ⁊ mala dicimus. scōm q̄ bene vel male eis vtimur. sicut sunt omnia pulcra. omnia dulcia ⁊ iocū da. sensus nostros demulcentia que de⁹ creauit ad iudicium meliozum que tunc mala dicimus: si hos diuinitus cupimus ⁊ eligimus plus q̄z deum. Nam de his dicit ap⁹. Ro. i. Cōmutauerunt veritatem dei in mēdacium ⁊ coluerunt ⁊ seruierūt creature potius q̄z creatori qui est benedictus in secula. De quibus Aug⁹ dicit. Maledicti sunt homine qui numis tuos diligunt plus q̄z te. Que tunc bona dicimus quando ex eis cōmonit illa relinquimus: ⁊ illa que in deo sunt eligimus plus q̄z illa. Clamant enī nobis omnia. Ipse fecit nos ⁊ nō ipi nos. nec dubium quī meliora sibi seruauerit q̄z sint illa. hinc Bernardus. Integer amatoz dei quocunq̄z se conuertit familiarem habet amonitionē amoris. rebus ipis pro speculo vtitur ⁊ in omni eo quod cernit sui amatoris resultat memoria. aspicit cuncta que condidit ⁊ quo condiderit fine: ⁊ in his nō tam ām̄irabilis q̄z amabilis occurrit atq̄z ex ara dilectionis quā precontulit sapienter estimat. quanta seruauit in totem. Et sic in trā sitoriis istis minimis contemplatur sapienter eterna. sciens q̄ si in hac terra dissimilitudinis inueniūtur tam pulcra in patria eodem inueniunt infinita meliora. Tertia potentia habebitur apud deū quam in duabo primis merebimur. per quā in omnibo que ad salutem nostram pertinent: sup deuz audeo dicere habebimus potestatem. An non potens erat apud deū abraam ad cuius preces nil facere poterāt in zodomis angeli dei quousq̄z lotb patruus eius exijt. Si enim ex persona dei dixit angelus Gen̄. ix. Festina ⁊ saluare in segoz. quia non potero facere quicq̄z donec egrediaris illuc. An non potens erat moyses cui dixit dominus Exodi xxxij. Dimitte me vt irascatur furoz me⁹ contra eos ⁊ deleam eos faciamq̄z te in gentem magnam. quod exponens Gregorius dicit Quid est dicere seruo dimitte me nisi dēpcandi ausum prebere. ac si aperte ei diceret. Pensa quantū apud me valeas ⁊ cognosce quia obtinere poteris quicquid pro populo exoras. An non hieremias potens erat sup dominuz: cui dominus dixit. Tu noli oare pro populo hoc: nec assumes pro eis laudez ⁊ oratione⁹ ⁊ non obsistas mihi. Hanc autem potestatem deus a dilectis suis libenter sustinet: vt in eis ⁊ ex eis occasionem sumat miserendi. quod euidēter innuitur Ezech. xxij. vbi dicitur. Quesiui in eis viruz qui interponeret se sepem ⁊ staret oppositus cōtra me pro terra ne dissiparem eam ⁊ non inueni. ⁊ ibidem improperando dicit. Non ascēdistis ex aduerso nec oppositi estis vos pro domo israel. de hac triplici potestate dicit ap⁹. ad Philip. iiij. Omnia possum in eo qui me confortat. ¶ Quarto principes seculares tantam habent pro sapientia ⁊ sunt preceteris nobilitate generis sublimati. ꝓbet quod informamur vt si spirituales ꝑncipes fieri cupimus. oportet nos nobilibus exercitijs ab infimis ⁊ vulgaribus exercitijs elongari. Sunt autez tria exercitia propter que nobiles valde efficimur apud deum. Oportet enī vt simus a terrenis actibo elōgati. virtutibo adornati. in deū feliciter transmutati. ꝓmo dico qui vitā suā nobilitate deside rant oportet vt a terrenis actibo penitus sint elongati. nec habentes cū vulgaribo ⁊ popularibus cōmune: sed ad modū angeloz conciuium suoz faciem dei licet adhuc alonge intellectu ⁊ affectu quanto crebrius poterit speculetur. Cum enim hic sit exilium ⁊ illic

patria: merito cogitatione ⁊ auiditate in illa eterna patria ꝓuersamur. qđ facere monemur Esa. li. Eleuare eleuare cōsurge hierusalez. Et notabiliter bis dicit eleuare. ꝓpter affectum ⁊ operis effectum: vt non solum ꝑ intellectum ⁊ affectū: sed etiaz per operis effectum semp ibi conuersari amem⁹ vbi manere in perpetuz nos speramus. Per operis autē effectum dixi: vt quicquid cogente necessitate de terrena viscositate facere oporteat. eadem tamē per intentionē sursum ad dominū dirigamus: ita vt nunqz propter se sed ꝓpter deum eadem faciamus. Et hoc est quod ait Apostolus Col. iij. Que sursum sunt querite scilicet per operis effectum. que sursum sunt sapite per deuotionis affectum. Hinc Bern. Serius animus semp pre oculis habeat: nō id quod agit: sed quod agēdo intendit. ⁊ subiungit. Ad deo ⁊ ad deum conditus est animus rationalis: vt ad ipm sit conuersio eius vt sit ipe bonum eius. ⁊ ideo qz propius potest accedat ad eum similitudine a quo sola discreditur dissimilitudine. Hoc enim solum est id magnū bonum qđ magnus animus debet desiderare. āmirari ⁊ ad illud festinare. ita vt licet in terris regat corpus sibi commissum: meliora tamen parte sui hoc est memoria ⁊ intelligentia ⁊ amore ibi semper conuersari amet. vñ quicquid habet se nouerit accepisse. ⁊ ibi in perpetuum se mansurum. ⁊ cuz plena dei visione plenam se similitudinem adepturuz speret. Scōm viram nostram supra modum nobilitans sunt virtutes. De quibus quanto plures acquirimus tāto erimus apud deum nobiliores. maxime autez virtutes theologice. deinde morales multum nos nobilitant. hinc Hiero. Sūma est apud deū nobilitas datum esse virtutibus. vñ Sapiens. Nobilis est ille quem nobilitat sua virtus. Singulariter autem pre ceteris sunt q̄dam virtutes ⁊ exercitia que non solum ad principatum nobilitant sed animas nras regnas efficiunt. ⁊ tanqz sponsas copulāt regi deo. quas beatus bernardus enumerat sic dicens. Da mihi animā nihil amantez nisi deum ⁊ quod ꝓpter deum amandum est. cui viuere christus non mō sit sed diu fuerat cui studij ⁊ ocij sit prouidere deum in cōspectu suo semper: cui solicite ambulare cuz domino deo suo non dico magna. sed vna voluntas sit ⁊ facultas non desit. da inqz talē mihi animā ⁊ ego assigno huic vocem pariter ⁊ nomen sponse. Desunt virtutes ⁊ exercitia que precipue nos nobilitant apud deū Tertium super omnem modū maxime nos nobilitans est illud cum per diuinam presentiam in dominum transformamur. Nō tunc feliciter contingit. cum deus iam dictis virtutibꝫ illectus ruit in amplectus: nō valens se vlterius continere. tunc deus tanqz fortior trahit post se animas in diuinum affectum eos penitus trāsmutans. iuxta illud Apostoli. i. Corin. vi. Qui adhereat deo vn⁹ cum eo spiritus efficitur. Item Job. xxxiij. Si direxerit homo cor suum ad deum spiritum illius ⁊ flatum ad se traxerit. deficiet omis caro simul. id est carnalitas ⁊ homo in cinerem reuertetur. quod est dicere. Postqz dei fuit presentia spiritum hominis ad se trahit. omnis carnalitas deficit ⁊ homo. i. hūani affectus in nihilum redigunt⁹. diuinuz affectum feliciter induentes. quod apertius Bern. declarat dicens. Cum voluntas ea ꝑficit vt fiat amor: continuo per viaz amoris infundit se spiritus sanctus spūs vite: omnia viuificans: ⁊ continuo voluntas fit amor. memoria vero efficitur sapiētia: cum suauiter sapiunt ei bona domini. intellectus vero cogitantis efficitur contemplatio amantis. formans illud in quasdam spirituales vel diuine suauitatis experientias: ⁊ tūc de deo bene cogitatur scōm moduz humanū: sicqz contigit q̄ potentie anime rationalis q̄ prius dicte sunt voluntas cogitatio ⁊ memoria feliciter in deum transmutare dicant amor. diuinus. contēplatio. sapientia deo sponso misericorditer hoc agēte q̄ viuit ⁊ regnat. ⁊c.

LI. Sermo de eodem.

Fortes terre vehementer eleuati sunt. Dicit Esa. In omni laude sanctoz nihil glosi? de sanctis dici poterit. qz vt dix a deo suo noiem. necqz ei hoc nomē eis vacuter ꝑponi posset. nisi ꝓ imitatōem sctām vitā dei hoīs induisset.

Expedita ergo prima parte thematis dudum propositi scilicet de principū dignitate. Nunc restat dicendum de secunda parte scilicet de eorum sublimitate. Ut ḡ predicator qui fm Apostolum sapientibus ⁊ insipientibꝫ debitor esse debet magnis spiritibus habeat aliquid ꝓponere qđ ad ꝓfectum eos excitet amplioꝛē ideo verbum ꝓpositum est inductū in quo quattuor per ordinem ꝓponuntur. Primo enim gloriosi isti apostoli magnifice cōmendātur scđo a dijs gentium sepantur tertio a deo specificātur quarto vehementer exaltantur. Primū ibi Dij in quo supra modū cōmendantur qui enim nō homines sed dij vocantur videnꝫ humanū statum hominū ignorancia sanctum sublimiter excessisse. Secōm ibi fortes in quo a dijs gentium discernūtur qui non dij sed demonia (iuxta psal dicentem quoniam omnes dij gentium demonia) verius nuncupātur. Illi enim dij nō fortes sed debiles sunt valde ⁊ infirmi qui nulla fortitudine sed sola dolositate homines decipiunt ad peccandū. Unde nō viribus vtuntur sed fraudibus. hinc Bern. Potest inimicus excitare temptatiōis motū sed in nobis est si vinci volumus ⁊ nemo nostrū in hoc certamine deijcietur inuitus. Unde in passionibus sanctoꝝ sepe legiſ q̄ꝫ potenter p eos demones sunt consternati ⁊ quaꝛ sepe mutire in eorū presencia nō audebant. Tertium ibi terre in q̄ isti dij scꝫ apostoli a deo vere specificantur. In eo enim qđ dicūtur dij terre a deo celi qui solus naturaliter est deꝰ distinguuntur. vnde Johan iij. Qui de terra ē de terra loquitur sed qui de celo venit super omnes est. hinc Ere exponens verbū apostoli dicens. Qui est sup oīa deus benedictus in secula dicit. Sciendū q̄ sancti homines dij sunt vocati sicut dixit deus moysi Ponam te in deū pharaom. Sed aliud est nuncupatiue ⁊ aliud dici naturaliter deum Qui ergo dicit deus nuncupatiue deus dicitur supra oīa qui vero intra virginis vterum deus est incarnat supꝰ oīes est. Unde vult dicere q apostolus dicēdo qui est sup omnia deꝰ benedictus sup oīa dixit ad differentiā sanctoꝝ deoꝝ qui nō sunt sup oīa sed inter omnia participatiue dij nuncupā tur. Quartū ibi vehemēter eleuati sūt qui per passionē suā hodie transeūtes in celum tanto sunt in celo glorioſiores quāto in terris fuerūt pre ceteris sanctiores. Hec breuiter de istis glorioſis dijs dicta sufficiant nā mirabilia ⁊ miracula que deꝰ in eis ⁊ cū eis mundo exhibuit sufficienter ꝓbant q̄ ex merito sanctitatis eoꝝ sacra scriptura iuste nominat eos deos sic enim ex ꝑsona dei de eis dicitur in ps. Ego dixi dij estis unde cū naturalis deꝰ scꝫ xps se dixisse deū iudei volebant eū tanq̄ de blasphemia lapidasse qui bus ipe dixit Joh x. Nonne in lege scriptū est. Ego dixi dij estis ? Si illos dixit deos ad quos fmo dei factus est ⁊ nō potest solui scriptura quē pater sanctificauit et misit in mundū ⁊ vos dicitis q blasphemas q dixi filius dei sum ? Unde Jero sup illo verbo mathei xvi. Quē dicunt homines esse filium homis dicit. Cum interrogasset iesus discipulos quid homines humana solū sentientes de se sentirēt ⁊ respondissent. Alij ieremiam ⁊c. Respondit iesus. vos autez qui non estis homines tales de quibꝫ dicit apls Cum sit inter vos zelus ⁊ ꝓtentio nōne homines estis nōne carnales estis ? sed q̄ estis dij qui de diuinitate mea intelligitis quem me esse dicitis ? Nunc videamus quibus excessibus saltem fimbriam sublimium istoꝝ deorum tenuiter contingamus vt ex hoc de huius nomine sanctitate aliqu d ꝓsequimur. Propter quod sciendum q̄ duo de hac materia sunt dicenda. Primo de huius nominis ⁊ vite causalitate scđo de modo quemē di qualitate. hoc enim sancti p maxima veneratione accipiunt vt eos imitentur. Primo ergo videndum est de huius nominis ⁊ vite causalitate : id est propter quam causam possumus dij nuncupari. Est autē hec causa ⁊ nō alia scilicet vnio nostri ad deum. Cum anima nostra deo nō solum coniuncta sed quod maius est vnita fuerit tūc fortis vincit minus fortem id est deus animam ⁊ trahit eā in sue vite ⁊ nominis sanctitatem. Unde sicut ipse deus est naturaliter sic talis hō vnit sibi nuncupatiue sic etiā dicat deus. Licet esset inter deū ⁊ quam

maxima sit distantia: cum ꝑm Bern. deus non possit esse dignior: et anima peccatrix nō possit esse indignior. hec tñ vnio est ei possibilis: que possibilitas si in actum transeat: nullum ex hoc sequitur impossibile. Ad hoc enim ania creata est vt exiens a deo per gratiam creationis ad deū redeat per gratiam vnionis qō figura. natura et scriptura potuit edoceri. figura ꝑ columbam noe quam sicut Gen. viij. dicit. Noe emisit non vt rediret sed vt videret si cessassent aque diluuij super faciē terre. que cuꝫ non inuenisset vbi requiesceret pes eius reuersa est ad eū in arcam. Sic omnes anie christiano; que per gratiam creationis a deo mittūtur in hunc mundū. ad hoc vtiqꝫ mittunt vt in arcaꝫ celestis regni ad eum redeant qui misit illas. sed heu multe tanqꝫ coruus cadaueri mundane dilectionis insident. Scdo ostenditur per naturā: qꝫ Bern. sic declarat di. Rectus et magnus dñs rectum et magnū fecit hominem: vt per rectitudinem deū appeteret oēs affectiones ad ipm erigendo: et ꝑ magnitudinē appetit? caperet eum: quem celi et terra capere non poterant ambigendo. Ex qꝫ deus rectus est: de quo dicit in spal. Rect? dominus et non est iniquitas in eo: et similiter quia magnus est. de quo iterum in ꝑs. Magnus dñs et laudabilis nimis. ideo oportet animā que ad imaginē eius creata est rectā et magnam esse. sed rectitudinē in lapsu primoꝝ parentū perdidimus: magnitudiē anime retinemus: quā rectitudinem post hꝫ per bona exercitia reparare nitimur: ex hoc deo similes facti dij vocamur. Tertio hoc idem ꝑbatur lucide per scripturaꝫ: videlicet quod ad hoc vt ad deū redeant sunt create. Juxta illud Job. xiij. Sciens quia a deo exiuit et ad deuꝫ vadit: dicit enim Bern. A deo et ad deum conditus est anim? rationalis: vt ad ipm sit conuersio eius vt sit ipe bonum eius. Hic autē ab illo bonus ad imaginē quippe et similitudinem eius conditus est: vt hꝫdiu hic viuitur hꝫ ꝑpius potest accedat ad deuꝫ similitudine: a quo sola discreditur dissimilitudine. vnde sit hic sanctus sicut ille sanct? est in futuro beatus sicut ille beatus est. denicꝫ hoc solū magnum bonum magnus et bonus animus suscipit: et miratur et affectat quod sup illū est: et adherere festinat ei similitudine sua deuota imago. Ipse em̄ anim? rationalis ad imaginē dei est: et ꝑ hoc intelligit se posse et debere adherere ei cui? imago ē. Ideo et si in terris regit corpus sibi cōmissū meliori tamē parte sui: hoc est memoria. intelligentia et amore ibi sp conuersari amat. Unde quicquid amat se nouit accepisse: et vbi in perpetuum se mansurū: et cum plena dei visione plenā similitudinē adepturū nouit. Illuc ergo spectet. vnde pendet plus cū hominib; commorans vt viuificat eos vita dei ad qrenda et capienda diuina: hꝫ vt animet vita ista mortali et hūana. Sicut enim corpus naturali statu suo erigit in celuꝫ: eo qꝫ natura et dignitate oīa corpa superemineꝫ. sic spūalis natura ad ea que in spūalib; hoc est ad deū et diuina eriget semper amat semetipam nō superbe sapiendo sed pie amādo. Hec ergo beata vnio causa est ꝑ quā homines a statu humanitatis. i. carnalitatis transeūt in diuinū. R Scdo dicēdū est de modi perueniendi qualitate. hoc est qualiter ad hunc statū diuinū veniamus. et sūt tria per que hanc gratiā ꝓsequemur sc; per assimilationē. dilectionē et perfectionē. In his enim tribus perficitur vita hominis et a statu nostro recedentes: id est a vita hūana in diuinū statum feliciter commutamur vt dij nominemur et simus. Cupientes ergo hanc beatam denominationē vt dij nomine mur consequi: primo assimilemur deo. sunt autē tria in quib; sibi homines mutuo assimilantur: sc; in faciei dispositione. in simili operatione et in moꝝ exhibitione: vt quicūqꝫ homines aliquid istoꝝ sil habeāt dicātur sibi similes: et sic sibi mutuo assimilari. Primo ergo aliqui sunt similes ad inuicem faciei dispositione. ꝑ quem modū cōmuniter dicimus. hꝫ similes isti sibi sunt in facie. ꝑ hanc faciem voluntatē accipimus. nec incōuenienter. sicut em̄ homo exterior per faciē cognoscitur: sic interior ꝑ voluntatē. Hinc Gre. Sicut per exteriorem faciē hominib; sic ꝑ interiorem voluntatē deo noti sumus. Hec ergo voluntas nostra que de su in natura nec bona nec mala dicit. tanto erit melior

quanto diuine voluntati conformior·q̄ cuz
per ꝓformitatem ceperit esse bona habemus
in ea omne qđ ad salutē nos ꝓtent ꝓmo
uere·sic eñ dicit Bern·Bona voluntas est
origo omniū bonoꝝ ꝫ omniū mater virtu/
tum: quā qui habet secū: habet quicquid ei
ad bene viuendum opus est·qz vt ait Gre·
Ante oculos nunqz est vacua manus a
munere. si arca cordis repleta fuerit bona vo
luntate·opatur enim bona si est: si vero ope
rari rennuit volūtas non est. Bona ergo est
nostra voluntas cū ex consilio ꝫ ꝓposito ad
dñm se conuertit. Melior est autē cum con
silium ꝫ ꝓpositum conuertit in opus: vt nō
solum iam velit sed volūtas per opera iā ꝓ/
batur. Optima aūt tunc est voluntas cum
opere ꝫ veritate affectu ꝫ effectu diuine vo/
luntati in omnibꝫ ꝫ per omnia se cōformat·
hinc Bern·Scio omnē creaturā ab homine
velit nolit subiectā esse oportere creatori sed
a creatura rationali voluntas exigitur: que
tunc perfecta iudicabit: cū omne qđ ꝓ cer
to scimus deū velle: id nos omnino velim?
ꝫ qđ certum est deū nolle: id nos per omnia
execremur. Qđ autē incertū est vtrum velit
aut nolit: nec nos velimus ex toto nec peni/
tus non velimus: talis voluntas nō requie/
scit·donec perducat hominē ad perfectuz: qz
cum poterit opatur: cū vero nō poterit sperā
dum est vt eius desideriū fiet ꝓ facto·ſm il
lud apli·ij. Corin·Si voluntas prompta ē
ſm id qđ habet accepta est deo. Scđo hoīes
sibi mutuo assimilant ſ in simili operatione·
sic si deo assimilari cupimus operemur sicut
ipe tam in opere q̄z in affectu. In ope vt que
ipe operatus est hoc est ꝓpter nos: ꝫ nos ope
remur ꝓpter eum. Ad qđ hortatur nos Iu/
dith Quod me videtis facere omnes facite
Item ex eo. Inspice ꝫ facſm exemplar qđ
tibi monstratū est in monte. Ideo enim ho
mo factus est vt in seipo viuendi regulā no
bis daret·Sic eñ dicit Gre· Incarnatus
dñs in semetipo omne qđ prius precepit ꝫ
inspirauit ostendit: vt qđ precepto monuit
exemplo suaderet·hinc Bern·Proderit mi
hi domini passio si mea sequr imitatō alio
quin requiret a me sanguis ille qui effusus
est super terram. Nec immunis ero ab illo
tam singulari scelere iudeoꝝ· quod videliz
tante caritati ingrat? fuerim·q̄ spiritui gra
tie contumeliam fecerim: q̄ conculcauerim
filiū dei. Ex quo patet q̄ nec passio ꝓderit
sine imitatiōe: nec imitatio sufficiat sine pas/
sione: multi eñ antiquoꝝ patrū secuti sunt
dñm quoꝝ vn? scz Job dixit. Vestigia eius
secutus est pes meus·ꝛc non tamen añ pas/
sionem introire poterat in regnū dei. Certi
um quo homines sibi assimilant cōsistit in
morum exhibitione: vt qui similes sunt in
moribus ipi sibi mutuo assimilantur ꝓ hos
mores virtutes accipim? per quas deo tan/
to amplius assimilabimur: quanto plures
inserimus vite nostre·vnde de hac assimila
tione virtutum ex persona dei informat nos
Bern·dicens. In vita mea cognoscere po/
teris vitā tuā: vt sicut ego pau pertatis obe/
dientie. humilitatis patientie ꝫ caritatis in
declinabiles semitas tenui·sic ꝫ tu eisdez ve
stigijs incedas: non declinans ad dextram
nec ad sinistram·inter has virtutes tamen
maxime caritas nos assimilat deo. De his
tribus similitudinibꝫ dicit Aug? Appareat
similitudo in moribus ꝓ natura·in operibꝫ
ꝓ iusticia·in virtutibꝫ ꝓ gratia: vt mori
bus ꝓ natura ꝓponetur·iusticia operibus
probetur·gratia virtutibꝫ compleatur·ꝫ sic
semper domino presententur. hinc raquel de
thobia. Ut similis est iuuenis iste ꝓsobrino
meo. Quanto ergo in hac assimilatiōe am/
plius proficimus ex continuis exercitijs ꝓ/
moti: tanto vicinius ad deum accedimus·ꝫ
tanto verius dei vocamur quouscz tandem
iteruz beatius vnimur deo. ¶ Scđm
ergo quod ad huius denominationis grati
am nos promouet est ꝫ dicit dilectio ꝓ quā
uniri deo induimus nomen ieius. Nec aūt
vnio licet ex omnibꝫ exercitijs prius dictis
promoueatur. maxime tamen perficitur ex
amore. quod taliter est videndum. Omne
imperfectum contendit ꝫ festinat vt suo per
fectibili se coniūgat ꝫ in eo perficiatur: sicut
ignis qui cum super terram imperfectū esse
habeat tendit sursum ad celum empireum
ꝫ omnis aqua festinat ad mare: vt cum in
se sint imperfectibilia in suo toto esse perfe/
ctius cōsequantur. Bern. Certū est ad suaz

originez vniuersa ꝙntum in se est tendere ꝛ in eam semper esse ptez declinora. Sic est per omnia de amore: qui cū in cordibus nostris imꝑfectum esse habeat: ꝛ in corde dei ꝑ omnia sit perfectus: testante Esa. qui dicit. Eluit dominus cuius ignis est in syon id est in anima fideli ꝛ caminus in hierusalem. hinc est ꝙ contendit continue ad deuz vt amori eius totaliter immergat: ꝛ ꝑ consequens perfectū esse consequatur. omnes affectiones anime violentissime post se trahens. Nam vbi amor ibi oculus. vbi amor ibi cor ꝛ omnes vires anime amorē suū sequūtur. hinc dicit ꝙ violentia amoris amantem transponit in amatum: ꝙ vbi amor ibi omnis tenor interioris hominis se recipit colligit ꝛ se transfert: ꝛ sic deo feliciter vnimur. Ex quo fit vt omnia nostra dei sint: ꝛ ꝙ sunt dei nostra. sicꝫ fit vt sancti homines deo vniti ex bonis eius ditentur ꝛ opera eorū: ex eo ꝙ dei nobiscum sunt per omnia nobilitentur. vt dicat nobis deus illud Luce. xv. Omnia mea tua sunt. de hac mira dei gratia dicitur Johan. xvij. Pater sanctifica eos in veritate. vt sicut tu pr̄ in me ꝛ ego in te. ita sint ꝛ ipsi vnū in nobis. hinc i. Corin. vij. Qui adheret deo vnus spiritꝰ est cū eo. Tertiū per quod venitur ad hanc beatam denominationem vt dij nominemur: consistit in vite perfectione: non illa que est in conatu perficiendi. de qua in priori sermone dictū est: sed illa que est terminus pueniendi: quaz prius obmissam in isto sermone promisimus exponendaz: que licet adeo sit sublimis vt vix a quodam apprehendi valeat in hac vita: quam ille non mediocris in viis paulus videlicet non arbitratus est se apprehendisse: que vnioni iam dicte aliquid diuinius superaddit. Tamen quia lex diuina impossibile nec precepit nec consulit. sua det autē perfectionem Jathei. v. dicens. Estote perfecti sicut pater vester perfectꝰ est. nullus indigneꝛ. nullus contemnat si de hac materia nō de nostro: quia nihil sumus: sed de scriptura sacra aliquid in medium proferamus.

Propter qd̄ sciendū ꝙ thomas in secunda sc̄e circa finem hanc ptractans materiam dicit. Q. vnūqd̄qz tunc perfectū dicitur inꝙntum attingit ꝓprium finē. qui est vltima rei perfectio. Caritas aūt est que vnit nos deo qui est vltimus finis humane mentis: qz qui manet in caritate in deo manet. ꝛc ꝛ subiungit. perfectio christiane vite consistit in caritate. Importat aūt perfectio quandā vniuersalitatem. quia vt tertio physicoꝝ dicitur. Perfectū est cui nihil deest. Est itaqz vt idem ibidem dicit triplex perfectio. vna absoluta que attenditur fm totalitatem diligentis ꝛ diligibilis: prout deus tantū diligitur ꝙntum diligibilis est: ꝛ hec perfectio nō est possibilis alicui creature pure. Hinc Bern. Diligam te domine pro modulo meo. qz et ſꝙntum debeo non possum. non possum tamen vltra qz possum. Sed hec perfectio competit soli deo qui se totū totus diligit in quo bonum integraliter ꝛ essentialiter inuenitur. Secūda perfectio attenditur fm totalitatē ꝙ parte solius diligentis prout affectus diligentis fm totum posse suū semꝑ actualiter tendit in ipm deum: ꝛ talis perfectio non est possibilis in via sed habetur in patria. Tertia perfectio ē que nec attendit fm totalitatem diligentis nec fm totalitatem diligibilis ꝙntum ad hoc vt semper actu feratur in deum. sed ꝙntum ad hoc ꝙ excludantur ea que repugnāt motui dilectionis in deum sicut Aug⁹. dicit in libro. lxxxiij. qstionuz. Q. venenum caritatis est cupiditas. Et talis perfectio potest haberi in via ꝛ vita ista. Et hoc dupliciter. vno modo inꝙntū ab affectu hominis excluditur omne illud quod contrariatur caritati sicut est mortale peccatuz. sine tali perfectione caritas esse non potest. vñ talis perfectio ē de necessitate salutis. Alio mō potest haberi perfectio inꝙntum ab affectu hominis excluditur: non solum id qd̄ est caritati contrarium: sed etiam omne id ꝙ qd̄ impeditur ne affectus mentis totaliter dirigatur in deum (vsqz huc thomas) ꝛ hec vltima perfectio diuinū nomen ꝛ esse hominibus sanctis promeretur. Quod feliciter tūc contingit quando sopitis cunctis sensibus carnis in diuinū affectum homo abducitur in quo nil sentitur penitus nisi deus. intantum vt omnes affectiones interiores ꝛ potentie anime rationalis sibi in deo absorbe-

antur vt in omnibus nihil spiret. nihil pul
set. nihil viuat in homine nisi esse diuinum
In hac beata vita steterit vnus eorū paulus
scilicet cū dixit. Viuo autem non ego. viuit
vero in me xp̄us. ⁊ iterū quibusdam dixit.
Mortui estis ⁊ vita vestra abscōdita est cū
christo in deo. hinc Bern. Moriatur anima
mea morte iustorū vt presentium memoria
excedens rerū se inferiorū corporearūq; nō
modo cupiditatibus: sed ⁊ similitudinibus
eruat. In hunc excessum petrus venerat cuz
domino transfigurato in mōte diceret. Bo
num est nos hic esse: nescius quid diceret.
Et quia in tali excessu nihil est in homie qđ
non sit diuinuz. ideo in hoc excessu. sicut ho
mo esse diuinum induit. sic ⁊ nomen vt ex
tunc ⁊ in reliquum possit veraciter dici deus
Nec obstat si gratia recesserit: que ꝓpter sui
sublimitatem nō potest nec debet longo tem
pore perdurare. quia q̄diu ꝑsū huic gratie
sq; mortale homo non induxerit. hoc nomē
permanet ei semp. Videmus enim q̄ nomē
homini breuiter imponit. quod tamē in eo
q̄diu vixerit perseverat ⁊ momentanea em
ptio dat ius perpetuum possidendi. ⁊ subi
ta vulneratio dat homini q̄diu vixerit cica
tricem. Hanc gratiā aperte declarat Bern.
dicens. Caro ⁊ sanguis vas luteum quan
do huiusmodi experitur affectuz: vt diuino
ebriatus amore: animus oblitus sui: totus
pergit in deū ⁊ adherens deo vnus cum deo
spiritus fiat. Beatum dixerim ⁊ sanctū. cui
tale aliquid in hac vita mortali raro inter
dum aut semel: ⁊ hoc ꝑm rapim aut vni?
vix momenti spacio experiri donatum est. ⁊
subiungit. Te em̄ quodāmō nō perdere tan
q̄ non sis ⁊ omnino nō sentire temetipsum
⁊ a teipso exinaniri: celestis est quersationis
non humane affectionis. Et hec de hui? gra
tie declaratione sufficiant. Quo autez eadem
gratia diuinū nomen imponat dñs albert?
sic declarat. Sicut pater homo generat ho
minem: ⁊ ex ipa sua generatione dat ei hoc
nomen q̄ homo vocatur ī veritate sicut ipe
homo. ita de? pater generat deum. ⁊ hac ipa
sua generatione dat nato q̄ deus vocatur:
sicut ipse est deus. ⁊ huius generationis se
men est verbum in intellectu ⁊ gratia in affe
ctu. Vere enim de? est qui participative de?
nuncupatur. Ad hanc perfectionē hortatur
nos deus conari deutero. vi. ⁊ math. cuz di
xit. Diligas dominum deum ex toto corde
tuo ⁊ ex tota anima ⁊c. De quo Aug?. Hec
totalitas scilicet toto corde: tota anima. tota
virtute hoc intendit. q̄ omnes motus anīe
ad deum referantur. ⁊ sic nō impletur in vi
ta nisi forte ad temp? breue a perfectissimis
viris. ad quam saltem conari det nobis de
us omnipotens qui vivit ⁊ regnat ⁊c.

LII. De eodem

Fecit rex salomō duos cherub. iij. Re. vi. ⁊ paralip.
iij. Dicit Greg?. Quia per occultā
gratiam ad amorem dei temperatam de su
per mensura electi proficiunt: quanto in eis
quotidie de dei spiritu virt? crescit. tunc esse
in deo plene proficiunt cum a seipis fundi
tus deficiunt. In verbis ergo ꝓpositis glo
riosi isti principes non a statu inchoationis
sed a profectu perfectionis nobis ꝓponūtur
Ut considerantes ad quantā sublimitatem
sint promoti: dei misericordiam āmiremur
⁊ excitati eorū vitam q̄ntum possibile fuerit
imitemur. Cherub enim plenitudo scientie
vel plena scientia interpretat. q̄ quod nomē
principes isti merito describūtur. quia ple
ni sancta scientia extiterunt Et sicut cherub
pre ceteris angelis inferioribus. sic isti prin
cipes pre ceteris: non dico hominibus sed ⁊
sanctis pleni scientia referuntur. Haz pet?
de sua scientia cōmendatur a domino. cum
discipuli requisiti quem dicerent homines
filium hominis. Petrus pre omnibus re
spondit dicēs. Tu es christus fili? dei viui.
Respondit dñs. Beatus es symon bariona
quia caro ⁊ sanguis nō revelavit tibi: sed pa
ter meus qui est in celis. Paulus autē suā
scientiam commendans ait. Sapientiā lo
quimur inter perfectos. Plenaz atuem ⁊ p
fectam tunc dicimus scientiam cum sciūtur
res quelibet cum sapore. hoc est cum res sci
untur non solum sicut sunt. sed etiam sapi
unt ⁊ afficiunt iam scientem. Hec est enim
differentia inter secularem scientiam ⁊ spi
ritualem. quia secularis scientia solum facit

scire spiritualis autem superaddit sue scientie ꝙ saporem: vt non solū sciatur sed etiam quis afficiatur. vnde Bern. Spūssancti nō solum docet intellectū vt sciat sed etiaz mouet affectum: vt scitum placeat ꝙ afficiat scientem. Et ꝑm hoc plenitudinē scientie hoc modo possumus diffinire. Plenitudo scientie est scire omnia cum sapore. Hec autez omnia in tribus poterunt exhauriri: scilicet scire se. scire mundum ꝙ scire deum. His tribus scitis omnia sciuntur: nec soluz hec sed ex eisdez tres virtutes summe necessarie oriuntur. Nam scire se dat humilitatem. scire mundū dat contemptibilitatem. scire deuz dat caritatem. Scimus autē ꝙ sine his tribus virtutibus non est salus. Hec tria scibilia isti gloriosi principes habuerūt. Nam ex primo scibili seipos fortiter impenderūt. ex scō mundū contempserunt. ex tertio deuz dilexerunt: ꝙ ei ante omnia ꝙ sup omnia adhęserunt. Nam de primo dicit Aug⁹. Nulli tantum impenderūt ꝙntum illi qui seipos impenderunt. de scō dicit Petrus. Ecce nos reliquimus omnia. Et paulus. Omnia arbitratus sum vt stercora. de tertio dicit dñs per psalmistam de apostolis. Innocentes ꝙ recti adhęserunt mihi. Et quia oēs iste scientie cum suis saporibus in apostolis sunt inuente. ideo merito per nomen dꝛtub qō plenitudo scientie interpretatur sunt vocati. Nunc sermonē ad moralitatem ꝙ nostram edificationē conuertamus. Et ꝙ nos in via hac qua ambulabant: ꝙ ad plenitudinē scientie perueniebant ipos ꝙntum possumus imitemur. vel saltem eos imitari conemur. quantū enim in via eis assimilamur. tantū etiam cum eis in celis gloriamur. Et q̄ plenitudo scientie siue plena scientia in ꝓdictis tribus: scilicet scire se scire mundū scire deum plenissime exhauritur. ideo ad sciendū eadem tria ꝙntum possumus laborem⁹. qui enim plenam scientiam. i. sapidam scientiā de his tribus habuerit: nec bonum negligit ꝙ malum penitus non admittit.

Primo ergo ante omnia studeamus scire ꝙ cognoscere nosmetipsos: eo ꝙ vt ait Bern. Id postulat ratio vtilitatis ꝙ ordinis. Ordinis. Quoniam id quod nos sumus scire primum est nobis. Vtilitatis. Quoniaz talis scientia nō inflat sed humiliat. ꝙ ideo noueris licet omnia misteria. noueris lata terre. alta celi. profunda maris. si te nescieris: eris similis edificanti sine fundamento magis ruinam q̄ structuram faciens. A te ergo tua consideratio incipiet ne frustra extendaris in alia te neglecto. Quid enim pdest si vniuersum mundū lucreris te vnum perdens? Et si sapiens es: deest tibi ad sapientiam si tibi sapiens non fueris. Nam vt ait Bern. illud prouerbiorum de celo dicit cecidisse. Homo scito teipsum. Cupientes ergo ante oīa scire nosmetipos tria a nobis fideliter addiscamus: scilicet naturaruz diuersitatem: earundem ꝓtrarietatem: ꝙ his duobus superaddamus iusti iudicij equitatē. Primo dico discamus naturarū diuersitatem scilicet corporis ꝙ anime. eo ꝙ corp⁹ sit de limo. spiritus de deo. in altero infra oīa in altero super omnia. Et licet sic sint diuersa. sunt tamen a deo tam mirabiliter cōglutinata: vt simul delectabiliter cōmorentur ꝙ nihilominus tamē sit bellum continuū inter ea. de quib⁹ dicit Bern. Qualis artifex qualis vnitor rerū. ad cuius nutum sic conglutinantur limus terre ꝙ spūs vite. et subiungit. Agnosce ergo o homo humilitatem in limo. dignitatem in spiritu. quia ex parte limi adeo sumus ignobiles: vt omnes vermes qui procreantur a terra sint fratres nostri: vtpote de eadem matre terra videlicz ꝓ creati. Ex parte autem spiritus affines sumus angelis sanctis dei. Scō discam⁹ horz duorum ad inuicem contrarietatem. Nam sicut inter se sunt diuersa. sic etiam eorū appetibilia sunt diuersa. Limus enim appetit presentia carnalia. delectabilia transitoria ꝙ caduca. Spiritus autem qui de deo est appetit bona spiritualia: vtpote virtutes. opera meritoria ꝙ alia per que dei gratiā possumus promereri. De horum contrario appetitu dicit apostolus Gal. v. Spiritus concupiscit aduersus carnem: ꝙ caro aduersus spiritū. Tertio super hanc bellicosam contrarietatē habeamus iusti iudicij equitatez: neutri eorum plus debito fauentes. Corpori enim sola necessaria petenti consentiamus conue-

spiritum: sed si superflua petierit ꝓtra corpꝰ spiritus adiuuetur. quia vt ait Bern. Fiunt duo contra vnum ⁊ pericliatur conscientia Omnis em̃ culpa nostra in hoc consistit. si alteri indebite ⁊ sine rationis iudicio ꝓsentimus. Cuicũq; enim ꝓsenserimus illud cõtra alterũ prevalebit. quia sicut dicit Gen. Sub te est appetitus tuus ⁊ tu dominaberis illius. Et ideo in nostra plena ẽ ⁊ libera potestate: cui istorũ duorũ volueritmus consentire. hinc Bern. Docendus est rudis homo inter carnẽ ⁊ spiritũ qui inuicẽ iugiter aduersum se ꝓcupiscunt: iustũ rationis ac discretionis habere iudiciũ: nec alicuius eorũ in iudicio accipere ꝓsonam. Greg. super illo verbo. Clamorem exactoris nõ audit: sic inquit. Corpori est cũ summa diligẽtia resistendũ. quia frustra ad conflictũ spũalis exercitij assurgitur: nisi prius intra nos hostis positus gule. s. appetitus edometur. q; dum venter non restringit: omnes simul virtutes obruuntur. Incassum nanq; contra exteriores in campo bellum geritur: si intra vrbis menia ciuis insidians habet. Nõnulli ordinẽ certaminis ignorantes edomare gulam negligunt: ⁊ ideo dũ multa q; magne fortitudinis sunt faciũt. gule tamen dominante vicio ꝓ carnis illecebram oĩe qd̃ fortius egerint perdunt. ℣ Verumtamen in hoc bello frequẽter standũ est spiritui ꝓpter quattuor. Quia ea que spũs ꝓcupiscit sunt rationabiliora vtiliora nobiliora ac etiã diuturniora siue durabiliora. ℣ Primo dico standũ est spiritui. quia cõcupiscit nobiliora. Spiritus em̃ cũ sit nobilior corpore petit ⁊ appetit bona. dicit em̃ Bern. Quis non videat q̃ntum corpori prestet aia. Nũ quid nõ truncus est insensibilis si aia separetur ab animali: ergo pulcritudo corporis. claritas visus. sonus vocis. veniq; sensus omnis ab aia est. Anima g̃ tanq; nobilior debet dñari. corpus tanq; ignobilius ancillari. q; ad seruiendum spiritui datus est. vnde quando inter impares surgit bellum frequẽter boies hꝰ secũ adiuuãt meliorẽ. sic etiã spũs q; nobilior est corpore frequentius adiuuetur. Bern. Iuxta sapientiã filiorũ huius seculi vbi sociant in terris sũmis inferiora: prevalent qui ptãtem habent ⁊ humilioribus vtunt̃ pro libitu suo. ⁊ conculcat fortior debiliorem. ℣ Scõdo standũ est aĩe. quia petit vtiliora. Corpus em̃ petit talia ꝓpter q̃ damnamur dicẽte apl̃o ad gal. Manifesta sunt opa carnis q̃ sunt fornicatio. immũditia. ⁊c. vsq; que predico vobis. q̃m qui talia agunt regnũ dei nõ ꝓsequẽtur. Alia autẽ talia petit p̃ que glorificamur. de quibꝰ ibidẽ dicit apl̃us. Fructus autem spũs sunt caritas gaudiũ. pax. bonitas ⁊c. q̃ sunt merita vite eterne. ℣ Tertio standũ est anime q; petit rationabiliora. Corpus em̃ in suis appetibilibꝰ seruit dyabolo. de quo dicit. Valedict̃ qui fuit indignis se. Anima vero in suis ꝓcupiscentijs fuit deo. Quis autẽ non videat q̃ rationabile sit ⁊ oĩ rõne dignissimũ vt domino seruiamus. ℣ Quarto standũ est aĩe. q; petit diuturniora: q; quicquid impendim̃ corpori statim transit. Nam vsq; ad vomitum iam repletũ p̃ horam modicam euanescit. de quo dicit Aggei. Seminastis multũ ⁊ intulistis parũ. ⁊ qui mercedes cõgregat misit eas in sacculũ pertusum. qd̃ autẽ aĩe impendim̃ pmanet in eternũ. vñ eccl. Ratio dei pmanet iustis. Et notãdũ q; omnis concupiscibilitas corpis suspecta habenda est preter hanc solã cũ necessaria concupiscit In hoc solo casu standũ est corpori: ⁊ alijs omnibꝰ resistendũ: que cum acceperit est ad labores impellendũ. Q; si post sumptam necessariorũ ocio torpere volũit: debet tanq; asinus grauiter castigari: sicut dicitur Ecclesi. Seruo pessimo lacera sanguinare. Hec exercitia circa nosipos tamdiu continuantes quousq; corporis appetitus extinctus fuerit ⁊ anime appetitus in bonã consuetudinem transeat in vsum: ⁊ tunc consecuti sum̃ plenam scientiam de nobisipis. De hac sapida scientia dicit Bern. Ad ea q̃ dei sũt percipiẽda homo se accingat. necessitatẽ sibi faciens contra necessitatẽ: ⁊ consuetudinẽ ꝓtra consuetudinem: ⁊ affectũ sibi formãs ꝓtra affectum: donec plenã mereatur scientiã. delectationẽ ꝓtra delectationẽ: vt delectationibus carnis ⁊ seculi: saltem tantũ delectat eum̃ carere q̃ntum prius delectabat habere. Et hec est plena scientia q̃m intellectus p̃ scientiam

illuminat ad sciendū: ⁊ affectus inflāmatur ad volenduz ⁊ delectandū. ¶ Scdo studeamus scire ⁊ cognoscere mundū istuz dicentes in cordib nostris. ¶ Quid sibi volunt ista tam magna tam pulcra tam multa tam sapienter oīa ordinata. ¶ De quib hoc primo sciendū q nō sunt creata ad possidendū sed ad speculandū. vnde oībus electis dicit illud deutero. ij. ¶ Non dabo vobis de terra esau (qđ interpretat irsutū) nisi quantum potest vnius pedis calcare vestigium. ꝓpter qđ dicit aplus. ¶ Non habem⁹ hic manentem ciuitatē sed futuram inquirimus. ¶ Sed q sit nobis creatus ad speculandū insinuat iterū aplus. ¶ Inuisibilia dei a creatura mundi p ea que facta sunt intellecta conspiciūtur. ¶ Quid ergo ⁊ quō speculandū sit de mundo docet Bern. dicens. ¶ Aria in mūdi opere cogitare debemus: scz quid sit. quō sit. ad quid sit constitutus ⁊ in esse veruz inestimabilis potentia cōmendatur: q tā multa. tam magna. tam pulcra. tam multipliciter sunt data. ¶ Sane in modo. id est quō sit relucet sapientia singlaris: q hec quidē sursum: illa vero deorsum. alia aūt in medio ordinatissime sūt locata. ¶ Si vero ad quid factus sit mediteris. occurrit tam vtilis beniguitas. tam benigna vtilitas que etiā ingratissimos quoscz multitudine ⁊ magnitudine beneficioz possit obruere. ¶ Potentissime ergo quia ex nihilo omnia: sapientissime: q pulcra ⁊ ordinata oīa. benignissime. quia vtilia omnia. ¶ Inter ista nouimus aliquos ab initio: ⁊ adhuc multos videm⁹ in filijs hominū qui in bonis inferioribus sensibilis mundi huius tota sensualitate depressi. totos se dederunt his que facta sunt. quo naz modo ⁊ ad quid facta sint negligentes. qđ istos nisi carnales dicimus? ¶ Item legimus nōnullos qñcz fuisse quib summū studiū fuit atcz vnica solicitudo: modū ⁊ ordinē inuestigare factoz a deo ⁊ in modo vtilitatez verū perquirere dissimulauerūt. sed ipas magistraliter sapuerūt cibo paruissimo vilissimocz contenti. ipi se philosophos vocauerunt: sed a nobis curiosi ⁊ vani recti⁹ appellantur. Sed vtiscz successerūt homines prudentiores qui nimirū vtraqz scz ⁊ que facta sunt ⁊ quō facta sunt transilientes intenderunt aciem mētis: vt ⁊ ad quid facta sint viderent. qđ in genere insinuat aplus dicens. ¶ Omnia ꝓpter electos. ¶ Quō aūt oīa facta sint ꝓpter electos sciendum q speculantib mundū istū tria occurrūt prefigurata in eo scz inferni miseria. celi gloria ⁊ ī vsu vtuscz peritia. ¶ Primo dico q in mūdo inuenimus prefiguratam inferni miseriā. ¶ Omnia enim huius mūdi penalia prenuncia sunt infernaliuz penarū premunitoriaz nos dicentia. ¶ Si hec parua mala que solā vmbram verozuz malozū prefigurant: tam penalia sūt ⁊ amara: qualia ista sunt tormenta in quib sunt mala oīa cumulata: qđ exempli causa ponit sic dicens. ¶ Quis cū reducit ad mentē q cū in sūma parte digiti nos attigat ignis materialis. tota contremiscit caro ⁊ relictis omnib negocijs cū cunctis sensibus tota illuc occurrit anima: ⁊ nisi cito refugiat intolerabiliter affligit homo? ¶ Quis inczs ista cogitans nisi cogit clamare. heu quis sustinere poterit tartareos ignes in quib nō solū corpora. verū etiā anime cruciabūtur: ⁊ singule hominis particule suis ardoribus adurētur. ¶ Si ergo hec similitudines q solū sunt figure ieternaliū malozū tam crudeliter affligunt: cū tū non nisi particulariter breuiter ⁊ tenuiter crucient. quid facient simul oīa tormenta que sup modū animā simul cum corpe eternaliter cruciabūt. ¶ Que sint aūt mala que infernalia prefigurant. ecce Ecclxxix. ponūtur vbi dicit. ¶ Sunt spūs qui ad vindictam creati sunt: ⁊ in furore suo cōfirmauerūt tormenta sua: ⁊ in rpe ꝓsummationis effundūt virtutem furoris sui. ¶ Ignis grando. fames ⁊ mors. bestiaruū dentes. scorpij. serpentes ⁊ rhomphea vindicans in exterminium impios. ¶ Si hec figure solo audito sunt crudeles. quid erunt cum cumulata omnia iam torquebūt. ¶ Scdo mundus iste ad hoc factus est vt in eo celi gloriā speculemur. oīa enim huius mūdi delectabilia. pulcra ⁊ iocunda prenuncia sunt eoz que in celo eternaliter possident. ¶ In quibus hec cognoscimus. si hec particularia breuia vana ⁊ propenulla tante sunt oblectatiōis quid erit vbi torrente omniuz voluptatum

eternaliter pfruemur: de quibꝫ dicit in ps. Inebriabunt ab vbertate domus tue &c. de quibꝫ Esa. lxvi. dicit. Deliciis affluentes ab omnimoda glia dñi. De hac materia plura inuenies in ꝑmone de omnibus sanctis. Vel nite ad nuptias. Tertio videndū est de istorum vsu & peritia. hoc est quid sit agendum vt inferni miseriā caueam? & ad celi gloriaz pueniamus. De q̄ sciendum q̄ qui inferni miseriā euadere desiderat. debet se in hac vita in figuris inferni fortiter exercere. quāto enī quis in pñti bis veri? subiacebit: tāto illis in futuro securi? carebit. Qui enī vt ait Job timet pauinā pñtis miserie. irruet sup eum nix calamitatis future. Sic econuerso qui ad celi glām desiderat anhelare. debꝫ in pñti eius figuras cū omni diligētia declinare. ne dicat nobis illud Lu. xvi. Fili recorda re q̄ recepisti bona in vita tua. habes q̄ tuū est. q̄ vt ait gre. Vtraq; simul & eqliter habere nō pñt. q̄ vtriq; amores in vno corde se nō capiūt. q̄nto g̃ longius ab istis recedim? tanto securius illa possidem?. Tertio studeamus gradatim ascēdendo cognoscere deū nā ex ei? cognitiōe pfectionē ꝓsequimur vite sancte. sic enī dicit sap. xv. Nosse te ꝑfumma iustitia est. ꝓpter q̄ dñs di. Jere. ix. Nō glorietꝫ sapiens in sapia sua. vsq; sed in hoc glorietꝫ qui gloriat scire & nosse me. Sz qui sumus nos vt ꝓgnoscam? dñm quem nulla ꝓgnoscere poterit creatura? sic enī dicitur Job. Absondita est sapia ab oculꝫ oīm viuentiū: adeo vt cū iuramēto di. Esa. xlv. Vere tu es de? absconditꝰ. Sed si nihil de deo sciri possit nō monuisset nos de? p Esa. di. Vacate & videte q̄m ego sum de?. Quā ꝓtroversiaz soluit nobis Gre. di. Anīa gratia sancti spūs afflata p figuras aliq̄s potest aliquid scire de deo: sed ad vim eius essentie nō ꝓpingit. possum? g̃ aliquid de deo scire et multum valde penit? nihil scire.

Sūt g̃ tria per q̄ vtcūq; in ei? sciam pueniꝫ sz per dei incarnationē: eiusdē deuotā & crebrā meditationē & per internā aspiratiōnē. Nā per incarnationē hic dei sciēia nobis ad discenda ꝓponit. per deuotā ei? ꝙuersationis meditationē & aliozꝫ beneficiozꝫ cōsiderationē discit. per internā inspirationez iam scitur. Primo dico hec plena scientia p incarnationē nobis ꝓponit. sic enī di. bernꝰ. deus ideo a sua subtilitate descēderat & grossius indumētū sc̄z hoīz induerat vt ei? scientia & intentio hoīb innotesceret. dicēs illud Judicū. Q̄d me videris facere oēs facite. Secdo eadē dei scientia p crebrā eiusdē ꝙuersatiōis meditationē & frequētē beneficiozū ei? ꝓsideratiōnē. iā paulatim de die in diē discit: tot lectiones addiscēte? q̄t deuotas affectiones in grāz actiōib exꝫpfundo cozde euaporamus. Tertio ista scia tūc scit cuz ex predictis exercitijs de? illectus infūdit se anime sancte: ꝓpinās ei de sua dulcedie aliquid ad gustandū di. Gustate & videte q̄m suauis est dñs. Ad quē gustū inebriata dicit illud sap. xj. O q̄z bonus & suauis ē dñe spūs tuus in nobis: cui? dulcedinem cū experimento didicerit vltra nō habet spūz divitem extasi illud. iij. Re. x. Nunc ꝓbaui q̄ me dia ps mihi nunciata nō fuerat. Maioz est enī sapia tua q̄z rumoz quē audiui. Sic hāc scientiā per incarnationē nobis ꝓpositaz discere incipim? per meditationē. in discendo ꝓficimus per grāz actionē. ipam iā scimus per inspirate gre degustationē. de? g̃ quia lumen est veniēs ad aīam per splendorē illūinat intellectū vt sciaꝫ hec scientia p ardorem inflāmat affectū vt plene habeaꝫ. de hac scientia dicit sap. Dedit illi scientiā sanctorū Item dedit mihi de? horꝫ q̄ sunt verā sciam. Item in puer. Ubi nō est scia anīe ibi nō ē bonū. & ite. Vani sunt oēs hoīes in quibꝰ non subest scientia dei. Ad quā &c.

LIII. De maria magdalena.

Ponam arcum meū in nubib celi & recordabor federis mei. gen. ix. Dicit beat? Gregorius. Perpendo petrū. ꝓsidero mathēū. aspicio paulū. intuor mariā. video latronē: & nihil i bis video nisi añ oculos nrōs posita spei & pñie exēpla. vnde ite gre. di. Nōnunq̄z sacra scriptura nō solū virtutes sctoz asserit: sed etiaz casus innotescit: vt & in victoria fortiū quid imitando arripere & rursus videam? quid in lapsib timere debeamus. Ecce Job describit in temptatione

auctus·dauid prostratus :vt ꝛ maioris virtus spem nostraꝫ foueat ꝛ maioris casus ad cautelā hūilitatis nos attingat. ¶Inter quos magdalena q̄ vt idē di·gre·vniuersis vicijs plena fuit: in alto celo p̄figurata ponit: vt ī eius exēplo omnib⁹ pctōrib⁹ vere pñie for/ma tribuat: ꝛ nihilomin⁹ desperātibus venia ip̄or spes ꝛ fiducia erigat. ¶Dicit g̃. ¶Ponam arcū meū ⁊c. ac si dicat. Ad hoc ponaꝫ arcū meū in nubib⁹ celi: vt quicunqꝫ pctōr q̄ntūcunqꝫ p̄fundatus in forma arc⁹ instructus: tales formas in sua pñia induat: sine omni interuallo de remissiōe pctōrū mīam p̄sequtur·nec solū hoc sed vt ad sūme p̄fectionis apicē promoueat. ¶ In vobis ergo ꝓpositis duo possum⁹ intelligere. ¶Prio em̄ de pñia agēda informamur. ¶Scō de remissiōis gr̃a securamur. ¶Primū ibi. ponaꝫ arcū meū in nu·ce·scōm ibi·ꝛ recor·fe·mei. ¶Sciendū aut̄ q̄ magdalena cōgrue arcui ꝓpatur ꝓpter tres colores in arcu positos·ꝓpter rubor̄ pallor̄·viridē colorem·qui coloꝛes tres virtutes signāt q̄s magdalena habuit in hac vita. ¶Rubor̄ siue pudor̄ signātem pñiam habuit in retroaccessione. ¶Pallorem aūt signātez amor̄ habuit in dñi passione. ¶Viridē vero signantē ꝓtemplationez habuit in vita sua post dñi ascensionē. ¶Volens g̃ hūc arcū sanctissimū·i·magdalenam efficaciter imitari·añ omnia induat rubor̄em id est verecūdiā de cōmissis·q̄ tūc salubriter ꝓtingit: cū sol iusticie x̄ps de⁹ nr̄ ꝓ grām ꝓuictiōis primū irradiat cor pctōris·qui radius cū in tenebras pctōr⁹ tanqꝫ in nubem aquosam ꝛ tenebrosaꝫ impingit in cōsciēcia hoīs statim generat rubor̄. ¶Sciendū autez q̄ est triplex pudor meritorius·penitentiuz innocentiū ꝛ pficientiū. ¶Pudor penitentiū est: cū diuino lumīe irradiati tantaz vident in ꝓscientijs sūis immūdiciā: vt in cordib⁹ suis medullit⁹ ꝓfundant: vt p̄ ꝓfusiōe non audeant leuare oc̄los suos dicētes cū publicano. ¶Pñe nō sum dign⁹ ego pctōr leuare in celū oc̄los meos·de q̄ pudore dicit in p̄s ¶Tota die verecūdia mea ꝓtra me est ⁊c·de qua ꝑuer·Est ꝓfusio adducēs gloriā. q̄ exponens bern·di·Bene ꝓfusio penitentiū ad ducit gl̃am: qr de ꝑstibulo facit pallaciū de suo dyaboli filiū dei. ¶Scōs pudor est ꝛ dicitur innocentiū·qui thesaurum puritatis in cōscientijs retinētes ad oīem nequiciā visam vel auditā rubore suffūdunt·de q̄ bern· ¶Solent virgines que vere virgines sūt ad oīes viri affatus esse verecūde: timētes semper ledi virginitatis sue depositū p̄ciosum ꝛ subiūgit. ¶Nescio an quicqꝫ p̄ciosi⁹ vere/cūdia in moribus hominū queat aduerti: q̄ licet sit omniū eratuz ornatus: in teneriori tñ etate amplius pulcriusqꝫ nitescit. ¶Tertius pudor siue rubor est pficientiū invite sanctitate·qui p̄ penitudinē ꝛ satisfactiōis magnitudinē a pcis exornari ociant circa defectuū suoꝝ cōsideratiōem. Expulsis em̄ peccatis reliquie denudant: ꝛ tanto crudelius insolescunt: q̄nto diligentius repellunt: q̄ diuina gr̃a dispensatiue p̄mittit fieri ꝓpter duo: scz ad cauendā elatiōem: ꝛ ad exercitationez·iō de primo dicit Exo. ¶Non eiciam inimicos tuos āno vno ne terra redigat in solitudinē ꝛ crescant ꝓtra te bestie·i·superbia. ¶De scōdo dicit Josue. ¶Dc sunt gentes q̄s dñs dereliquit vt erudiret in eis hierusalē ꝛ postea discerent filij eoꝝ certare ꝛ hr̃e consuetudinez preliandi. vñ Bern· ¶Tu quicūqꝫ es·etiaz si sanctus es: si te ad lumē veritatis int⁹ in aīa sine dissimulatiōe inspicias. sine palpatiōe diiudices: nō dubito quin hūlieris in oculis tuis factus tibi vilior ex hac cognitōe tui ¶ Scōo q̄litas iris est pallor signās caritatem q̄ iusto ordine seqtur ad p̄dicta. Cū em̄ deus ad rubor̄ nr̄i mīstus peccata remittit statim subintrat caritas diligens deū qui tantā misericordiā prerogauit. Est aut̄ sciendum q̄ ex triplici causa homines solēt pallescere: scz ex labore·ex amore ꝛ ex languore. ¶Primo ex labore cū duris laborib⁹ attriti marcescunt: ꝛ per ꝓsequens pallescunt. Ex amore pallor efficitur. Ouidius. ¶Pallidus omnis amans: color hic est aptus amantis Ex languore etiam pallor efficitur: sicut patet. Si igitur pallor amorem signat: consequens est: vt triplex sit amor vt diximus de pallore. Est itaqꝫ triplex amor: scilicet amor laboris amoris ꝛ languoris. ¶Primus ergo

gradus amoris est in labore. cum enī primū incipimus deum diligere: remittimur ad laborem vt per laborem probemur: si vere deum diligimus. sic enim dicit dñs Johan. Si quis diligit me sermonez meum seruabit. ꝛc. quod exponens Gre. dicit. Probatio dilectionis exhibitio est operis. ꝛ subiūgit. Nunq̄ amor est ociosus: opatur enim magna si est. si vero operari renuit amor nō est. vñ Johan. in cano. di. Si quis dixerit diligo deum ꝛ mandata eius non custodit mendax est. Hunc ergo laborē q̄nto attentius. q̄nto diligentius. q̄nto frequētius domino exhibemus. tanto etiā viua eius amor crescit ꝛ proficit in nobis q̄ q̄z amor laboris transit in aliū amorem iterū meliorem. Si autem ex labore bonorū operū amor nō ferat proficiat ꝛ crescat in nobis ostendit in puerbijs vbi dicit. Vbi ligna defuerint: ibi deficit ignis. ergo p oppositū: vbi ligna bonorū operū fuerit: ibi nascitur ignis amoris: ꝛ tāto fortius incalescit q̄nto plus appositus est de lignis. Secūs gradus amoris est amor amoris. Hic est nobilior affectus amoris ex primo amore laboris promotus: vt sic pallor fit ex amore. sic amor iste dulcis fit ex amore laboris. non q̄ stans in isto amore nō laboret: sed q̄ pre amore non sentit laborez In hoc amore stetit iacob patriarcha. de q̄ dicit gen. xxix. cum seruiuit pro rachel. vij. annis ꝛ videbantur ei dies pauci p amoris magnitudine. Dicit enī Aug⁹. Que dura sunt laboranti bꝰ leuia sunt amantibꝰ. quia omnia seua ꝛ immania: facilia ꝛ prope nulla facit amor. hinc Bernardus. Sol⁹ amor est qui nomen difficultatis ignorat. ꝛ subiūgit. Opus meum vix est vnius horē: si plus est pre amore nō sentio. Verito ergo amor iste vocatur amor amoris. quia nihil sentitur in eo nisi amor. Ex hoc enim amore deus vocat iugū suū suaue ꝛ onus suum leue. Ex hoc etiam amore andreas iuit gaudens ad crucem tanq̄z ad epulas inuitatus. ꝛ sancto stephano lapides torrentes illi dulces fuerunt. Verūz quia amor iste ex dei presentia maxime pascitur ꝛ nutritur. Ideo illo abeunte anima incipit tedere ꝛ languere: quia quantū gaudet de pītia tantū angustatur ꝛ lāguet de absētia. ꝛ iō trāsit hic ꝛ i gradū altiorē iterum promouetur. Tertius gradus est ꝛ dicitur amor languoris. qui amor ideo languere dicitur: cum illa gratissima dei p̄sentia subtrahitur gemens ꝛ suspirans: et hoc impatienter multiplicans ꝛ dicēs illud Canticorum. Reuertere dilecte mi. ꝛ illud Quo abijt dilectus. putas videbo. putas durabo. Illo autem moram faciente mittit legatos: sicut dicitur in Canti. di. Filie hierusalem nunciate dilecto quia amore langueo. Illo autem adhuc faciente moraz ad quantulumcunq̄z sue impatientie temperamentum ruminat ꝛ rememorat priores gratias: dicens affectibus suis illud Canticorū. Fulcite me floribus: stipate me malis: quia amore langueo. Ac si dicat affectibus. Reuocate mihi ad memoriam flores gratiarū ꝛ stipate me malis operum bonorum. Hūc languorem diffinit Bernardus dicēs. Languor amoris nihil aliud est q̄z tedium impatientis desiderij: quo necesse est affici mētem vehementer amantis. illo abeunte quez solum ꝛ singulariter amat. Scien dum autem q̄ hic languor ex tribus affectibus contemperatur: scilicet ex dolore. pudore et odore: qui affectus confluentes in anima diligentis faciunt hunc languorē. Primo dico q̄ iste languor nascitur ex dolore. timet enim q̄ ex indignatione recesserit: et offensus nolit ei de cetero suam presentiam indulgere. ꝛ hic dolor affligit amantem vehementer. dicit enim Bernardus. Anima que didicit ꝛ accepit a deo intrare ad semetipaz ꝛ in intimis dei presentiā suspirare. ꝛ quere re faciem eius. talis iq̄z nescio an vel ipam iehennam experiri ad tempus horribili⁹ penalius ve ducat. q̄z post spiritalis studij huius seculi gusta tam suauitatem: exire denuo ad illecebras ꝛ molestias carnis. Dico ergo vobis nihil est qđ in tantū formidet. q̄ squis hoc bñficiū semel accepit: q̄z ne gra derelict⁹ necesse habeat egredi ad carnis consolationes imo desolationes: rursumq̄z carnaliuz sensuū sustinere tumult⁹. Secđo hic lāguor pingit ex pudore. Nam subtracta gra ꝛ dei

presentia ex cuius virtute omnia serena fuerunt: et ad votū omnia ꝓuenerūt. homo miser relinquit sibi et vicia piter et defectus qui prius oia latitabāt ꝓgredi incipiūt et erit miseria multa nimis. vñ Greg⁹. Cum dilexerit homo deuotus ꝑ pñtem grām quid interſit inter mundū et immundū: redditur sibi et remittit ad mūdandū cor ad visionē. ad aptādum animū ad similitudinē. vt si aliqñ retrusum admittat. sit purior ad videndū et stabilior ad fruendū. q. vt diximus omnia impedientia grām: que tpe gratie latitabant ꝓgrediūtur. quibꝫ cognitis homo rubore suffunditur. q. tam vilis et abominabilis appareat coram deo. vñ Bern. Audi subtracta gratia q̄rulantē atq; dicentē. Curreba; bene et ecce lapis offensionis in via. impegi et corrui et dñs declinauit in ira a seruo suo. hinc ista sterilitas anime mee et deuotiōis quā patior: quoniā ita exaruit cor meū coagulatū est sicut lac. factū q; sicut terra sine aqua. nec cōpungi ad lacrimas queo. quoniā non sapit qui cq; legere nō delectat. orare nō libet. meditationes solitas nō inuenio. vbi illa inebriatio spiritꝰ. vbi mētis serenitas gaudiuꝫ et pax in spiritu sancto? Verno hic languor surgit ex odore. deus enī subtrahens se anime dilecte relinquit post se sue virtutis odorez qui vngeret aiam vt dilecti absentiā impatiēter ferat. clamās sine intermissione post tergum abeuntis. Reuertere reuertere. Ma; vt ait Bern. Subducto sibi tam dulci sponso interim nihil aliud nō dico desiderare: sed nec cogitare libebit. itaq; reuocat verbū id ē sponsus: et hoc desiderio anīe ei⁹ cui aliquotiens indulserit suauitatē sui. Nūquid desideriuꝫ vox est et valida. sponso itaq; abeunte vna interim et ꝓtinua vox continuū desiderium tanq; ꝓtinuū reuertere donec veniat. q. ō totū agit ex stimulo odoris in anīa derelicti. de q; odore di. Bern. Gustato aliqualiter q; dulcis est dñs: etiā cū q; si derelicta a domino ad se redierit. in cordis palato sapore retinet. quo fit vt impatiēter ipm nō quecūq; sua desideret cū languore. Verum cū ex hoc languore mirabiliter proficiat anīa eo q; suspirijs et inquietudinibꝫ vehemēter exagitata languere nō cessat. donec de⁹ eius impatientia allectus cū maiori familia grāe et maiori cumulo honoꝝ reuertit. quos ꝓfectus q; multi sunt et nobiles et ꝑ paucis cognit. ō eosdez in sermone aliū eos refuamus loquētes de his q̄ dñs dedit ad docendū. qui aperit os mutoꝝ et linguas stultoꝝ facit disertas ad laudem et gloriam nominis tui.

LIIII. De eodem sermo scōus.

Maria magdalena sedens secus pedes dñi audiebat verbū illius. Lu. x. Dicit Greg⁹. Pensemus fres carissimi q̄nte pietatis fuerit peccatrice mulierē dñm nō solum admittere sed etiā ei ad tangendū pedes ꝓbere. Consideremus grām misericordie dei et dānemus multitudinē reatus nri. ℣ Expeditis q; in priori sermone duobꝫ coloribus iridis: rubore videlicet et pallore. nunc ꝓsequēs est: vt de tertio colore videlicz viridi q̄ dñs dederit ꝓsequamur. hic autē color qui visuꝫ acuit. ꝓtemplationē signat nō quācunqz: sed eā que sequit ex ꝓdictis. In verbis q; ꝓpositis tria intelligim⁹ que ad ꝓtemplationē in nobis nutriendā necessario requirūtur scz mentis et corpis quietationem diuine gratie cooperationē et internā operationem. Primū ibi. maria se. scōm ibi. sec⁹ pedes dñi. tertiū ibi. audiebat verbum illius. Hec ꝓ ordinem ptractantes. primo dicim⁹ q; in hoc negocio necessaria est corpis et anime quietudo. hec enim negocia sunt de interioribus. et ideo necesse est vt si de his aliq̄d apprehendere cupim⁹ oporteat nos ab exteriori inquietudine esse penit⁹ alienos. Vnde ꝓpheta efficaciter admonemur vbi dicit. Ingredere et includere in medio domꝰ tue. Ma ꝓ hoc q; dicit ingredere indicit nobis corporis quietationē. ꝓ hoc aūt q; adiūgit: includere mētis tangit sabbatizationē. de q; dicit Esa. lvi. Et erit mensis ex mense. et sabbatum ex sabbato. Hinc Bernardus. Impossibile est hominē animum fidelem figere in vno qui nō prius alicui loco pseuerāter affixerit corpus suū. Studia. n. hec silētiū amant quietē desiderāt. cordis pacē ab exteriorib⁹ pressuris et bonā scientiā in omni puritate cordis et corporis: nec oportet mentez inten-

tam esse forensibus causis: curis ve secularibus nec ventri ⁊ luxurie deditam: nec curiosam spectãdi nec cupidã dñandi. ⁊ ideo subiungit iterũ dicens. O anima esto solaut soli omniũ te seruies quẽ ex omnib elegisti. fuge publicum. fuge domesticos. secede etiam ab amicis. an nescis te habere verecundum amatorem: qui nequaq̃ presentib ceteris suam tibi velit presentiã indulgere? Et ideo magdalena volens huic negocio intendere ad pedes domini dicit sedisse. Secũm huic negocio necessariũ est diuine gratie cooperatio: qđ in pedib dñi intelligitur euidenter p quos pedes misericordia dñi ⁊ iudicium accipitur. sedens enim ad meditandũ ⁊ vacandum bonis dñi. non secus pedem vnuq̃ illorum sederat. sed secus ambos pedes. qz alterum sine altero non expedit intueri. Vt g̃ cauta semp̃ permaneat. ambos cogitet. quia omnis deuotio exuf flatur q̃ his duob pedibus scz misericordie ⁊ iustitie nõ incumbit. Si enim iustitiã sine misericordia attenderet: nimis timesceret. si vero misericordiã sine iustitia aspiceret. nis insolesceret. Alterum ergo homo volens pficere consideret. vt altera alteraq̃ temperet. qz misericordia sine iustitia faceret presumptionẽ. iustitia vero sine misericordia desperationẽ. Ad ambos g̃ pedes domini sedeamus. nũc illũ nunc istũ accedentes vt ex presumptione ⁊ desperatione contemperatis homo timens speret ⁊ sperans timeat. Paz illa scz iustitia deuote cõsiderata reprimit insolentiaz. illa scz misericordia erigit in fiduciã. illa scz iustitia opat humilitatem. illa vero erigit pusillanimitatem. vna docet timorẽ altera vero amorem. hinc Bern. Felix mens cui dñs iesus vtrũq̃ infirerit pedem scz misericordie ⁊ iudicij a duob signis cognoscite eã que eiusmodi est. Spa sunt timor ⁊ spes. Ille iudicij. illa misericordie. repñtãt imaginẽ. qz altez sine altero auscultari nõ expedit. qz recordatõ solius iudicij in baratrũ desperationis p̃cipitat: ⁊ mia sola pessimã generat securitatem

Sequit tertiũ in ꝓposito themate saliet audiebat: verbũ illius qđ internaz operationem nobis repsentat. Spe enim dñs iesus magdalene sic sedenti verba tam exterius q̃z interius dulcia ꝓpinabat. Que autez ⁊ q̃lia verba ei dñs dixerit: nõ interest mea exponere: nisi q̃ intus ⁊ extra talia ei sit locutus. perque in statũ glorioſissimũ ẽ promota. Vt aũt hanc materiã que in manib est ad precedentia connectamus. Ecce in fine precedentis ꝓmonis dictum est q̃ subtracta diuina presentia relinquit quidẽ sapor gratie ipi aĩe: ex cuius odore impatienter languens. continuo clamore impatientis desiderij postulat priorem sibi gratiaz reddi. Reuertere reuertere dilecte mi. de quo languore dicit Bern. Quanto putas ꝓsternat animus stupore subtracto sibi tanto solacio Subtractio eñ rei amate augmentũ desiderij est: ⁊ qđ ardentius optat caret egrius. Et hic languor amoris non est aliud nisi tedium impatientis desiderij: quo necesse est affici mentem velxmenter amantis eo abeunte vel etiam absente quem amat. Nullo igitur humano solacio mitigat secreta doloris sacra amaritudo. qđ dilectus ꝓsiderans (quippe qui eundem languorem inspiravt occasionẽ ex eo habeat redeundi) reuertit loquiturq̃ ei verba amatoria. verba ineffabilia. verba que nõ licent homini loqui. Occasione ergo hoz verborũ tria dicent p ordinem scz de mutua collocutione dei ⁊ anime scđo de liq̃factione. tertio de vniõe. Primũ resumentes quattuor de eo dicemus. scz linguarũ declarationẽ. dei locutionẽ. interme ditationẽ ⁊ locutionẽ dei distinctionẽ. q̃rto locutionis dei diuersitatẽ siue variationem

Sciendum ergo q̃ de lingua sponsi ⁊ sponse dicit Bern. Spiritus est deus ⁊ spirit? est aĩa ⁊ hñt linguas suas. quib se mutuo colloquuntur pñtesq̃ iudicãt. linguaq̃ sponsi ẽ fauor dignatõis. lingua vero spõse est feruor deuotionis. ⁊ e linguis est omnis aĩa q̃ hãc linguã nõ habet. ⁊ nõ põt ei esse sermocinatio cũ verbo. Scđo dicendũ est de dei locutione dicit Bern. Cum per semet ipm loquitur nobis deus: sola nobis vis interne aspirationis aperitur: ⁊ de verbo eius sine verbis ⁊ sillabis cor docetur. quia virt? eius intima quadam sublevatione cognoscitur. Tertio ne eius allocutionẽ surda aure transeamus putantes nostram esse cogi-

tationem sermonē dei quod quibusdaz im/
properat deus Joha. viij. dicēs. Quare lo/
quelam meam non cognoscitis: eo q̄ simili
ma sunt sicut ait Bern. Cogitata nostre mē
tis a sermonibꝫ veritatis in nobis loquētis
nec facile quis discernit quid intus pariat
cor suum quid ve audiat. Unde cuz sic sint
similima: necessarium est vt differentie assi
gnentur. Propter quod sciendū q̄ primo dei
est verus bonus z ardens sed horum opposita
habent nostra cogitata. Primo dico ser/
mo dei est verus ipo dicente. Veri sunt oēs
sermones mei. Nostri autem sermones qui
ex nobis sunt omnes sunt mendaces. Juxta
illud Joban. viij. Qui loquitur mendaci/
um de proprio loquitur. Item sermo domi
ni est bonus: noster vero malus. vnō Bern.
Cum mala versamus in corde nostra est co
gitatio. si vero bona dei sermo est illa cor no
strum dicit. hec audit. hinc veritas dicit ma
thei. v. De corde exeunt cogitationes male.
homicidia. adulteria ꝛc. de verbis autez do/
mini bonis dicitur Ezechie. ij. Nonne verba
mea bona sunt? Item sermo dei est ardens.
vnde in proverbijs. Omnis sermo dei ignis
us. vnde Jere. Nunquid verba mea sunt q̄
si ignis ardens z quasi malleus conterens?
z iterum. Verba illius quasi faccula arde/
bunt. verba autem nra dura sunt frigida in
sipida z terrena. hinc Esa. De humo visita
bit eloquium tuum. Quarto dicenduz est
de huius locutionis diversitate. aliquando
enim in nobis deus loquitur verba ad solaz
consolationē pertinētia: vt est illud in Can/
ticis. Ecce tu pulcra es amica mea formosa
mea immaculata mea: que videlicet verba
nihil aliud intendunt nisi consolationem
z totiens replicata non nisi cumulum deli/
ciarum sonant. Vocat animā amicaz quia
ad lucra dei fideliter intendit. vocat eam for/
mosam quia celesti desiderio flagrat. vocat
eam immaculatam propter vite puritatem
Aliquando loquitur in nobis verba ad vir
tutes promouentia. vt est illud in Canticis
Surge propera amica mea z veni. Ac si di/
cat. Surge ab omni imperfectione z propera
feruore z amore ad ornatum virtutum. z
veni ad perfectionem virtutū. Aliquādo lo

quitur quedam verba ad desiderium super/
norum inflammantia. vt est illud in Canti
cis. Veni in ortum meum soror mea sponsa
omnia poma vetera z noua servavi tibi. per
que verba inflammat eam vt cupiat dissol/
ui z esse cum christo. de his modis loquēdi
dicit Bern. Sunt verba domini trigānia cor
da arida z tendentia pre amoris magnitu/
dine quorum diversitas narratio de civita/
te dei. de pace. de copia civitatis. de civium
gloria. de decore lucidissime mansionis. pel
lens de corde fastidium: nuncians dilecto
q̄ possessio eius sit. Hec sunt ergo locutiones
dei q̄s cū suis varietatibus prudens anima
audiat quid loquatur in ea dominus: z sm
intentionem verborum regat componet z or
dinet vitam suā. Super omnia autē verba
hec loquitur q̄ncz verba non propria: sed lo
quitur quecunqz loquit homo. vt quicquid
ille homo etiam corporali voce dixerit: ipse
imitando loquatur. ad interloquendū dico
Scio hominem in christo qui requisiuit a
me dicens mihi. Sepe loquitur in me deus
z inter alios modos loquendi loquit verba
mea. vt quicquid ego dixero ipe dicat eadē
reperens z de suis penitus nihil addens. et
subiunxit. homo dei. Rogo inquit ille. quid
sibi vult illud? ego pro meo sapere respondi
dicens. Non intelligo aliud in hac repetitio/
ne verborum tuorum: nisi affectuosissimas
delicias caritatis dei qua nihil indicat se sci
re vel posse nisi q̄ tu velis. Nunc ergo audi
inquio filiū meū. observa os eius. z q̄n re/
plicabit verba tua. tu perge ad illa verba q̄
maxime in tecōpleri desideras. Nō si eadē
ipe reperierit. erit tibi spes validissima q̄ ali
q̄n ipe impleat desiderium tuū. Nā vt ait ipe
p̄s. Que procedūt de labijs meis nō faciaz
irrita. oportet g̃ vt faciat. sicut locut? est dñs
deus ni. Similiter locutio anime triplicitez
variatur. cum enim lingua anime sit feruor
devotionis. oportet vt locutio varietꝫ quēad
modū devotio variatur. ¶ Est aūt tri
plex anime devotio. s. intime dilectiōis. stu/
pende āmiratiōis desideriꝫ ferventissime in
flāmatiōis. Loquit g̃ ex ītima dilectōe. cū ex
īmenso bñficiorum inflāmata surgit ad grāz actōz
Tunc etiā loquit ex stupēda āmiratione cū

ex intuitu diuine maiestatis surgit in laudationem. Tunc etiaz loquitur ex desiderij inflamatione cū ex intuitu promissoz̄ superspērat ad pmissa eadem consequenda. Tūc aūt maxime loquit̄ anima cū ex nimia deuotione lingua carnis obmutescat: non inueniens verba ydonea: per que mētis affectū valeat explicare. hinc Gre. Tunc facūdi? laudes dei loquimur cū ab his obstupescendo obmutescimus. Ille ergo deū maxime laudat qui se in eius laudis expletione cōsiderat succumbere. Scōo dicendū est de liquefactione: hoc est quomō liquescat ad dei collocutionez. nam ex diuini colloquij virtute anima liquescit ipa asserēte in Cañ. vbi dicit. Anima mea liquefacta est vt dilectus locutus est. liquidum aūt de sui natura fluit. quod aūt fluit transit ab eo loco in quo fuit in locū in quo non fuit. de hoc modo liquescendi dicit Bern. Res liquescendo mollit̄ mollitaz autem ex igne amplius purgatur purgatū autē amplius nobilitaf̄ z cōflatur in massam vnitatis quēadmodum diuersa metalla igne soluta confluunt in vnum. sic deus z anima in se diuersa ex igne caritatis in vnū confluunt. qd adhuc apertius bern. ostendit dicens. Ex virtute verboz̄ mutuo sibi colloquentiū eozda liquescūt. liquescendo deficiunt. deficiendo transeunt. transeūdo vniuntur. vnita perficiunt. dum in illaz vnitatem coeunt quā saluator oz̄at z optat fidelibus suis Joh. xvij. vt sint inquit vnū in nobis sicut z nos vnū sumus. Tertio dicendum est de vnione beata dei z homis. de qua iam dictū est in ipa liquefactione. Haz ex collocutione fit liquefactio. ex liq̄factione fit vnio: que vicz vnio amantē vnit cū amato. de qua dicit bern. Quomō stilla aq̄ multo infusa mero deficere a se tota videt. dum z saporem vini induit z colorem. z quō ferrum ignitū z candens igni simillimū fit. pristina exuta forma. Sic omnē in sanctis humanam affectionē quodam ineffabili modo necesse erit a semetipa liquescere z in dei transfundi penitus voluntatē. z hec vnio finis est z brauiū ad quē omniū religiosoz̄ festinare debet intentio prestante iesu xpo.

LV. De eodem sermo tertius.

Maria erat que unxit dñm vngento Joh. xi. Beatus Greg?. loquens de magdalena dicit. Quicquid magdalena iam peccatrix turpiter sibi exhibuerat. hoc iam deo laudabiliter offerebat. Nos aūt facta hui? femine nō viciose sed ex vite sanctitate glose fideliter inquirentes inuenimus eam tria genera vngentoz̄ dño in triplici loco obtulisse. Nam in prima sua uersione vngentū deo obtulit pedibus dñi applicatū. de quo vngēto dicit Luce. vij. Ecce mulier que erat in ciuitate peccatrix. vt cognouit q accubuisset iesus i domo symonis leprosi. attulit alabastrum vngenti z stans retro sec? pedes dñi cepit rigare pedes ei?. z capill' capitis terfit z oscul abatur pedes eius. et vngento vngebat. De scōo vero vngento dicitur Math. xxvi. Cuz esset iesus in bethania in domo symonis leprosi. accessit ad eū mulier habens alabastrū vngenti pretiosi. z effudit sup caput ipius recumbentis. Videntes aūt discipuli indignati sunt dicentes. Ut quid perditio hec? Potuit enim &c. Sciēs aūt iesus ait illis. Quid molesti estis huic mulieri. Opus eñ bonū operata est i me. De tertio autē vngento dicit Mar. xvi. Maria mag dalena z maria iacobi z salome emerūt aromata vt vngerent iesum. Hec tria vngenta maria magdalena cū suis appendicijs. hoc est cū suis deuotionib? obtulit dño. p quoz̄ virtutē ab imo statu peccatoz̄ ad glorioſuz statum gratie promouente dño est ꝓmota adeo vt in sublimitatē glorie sublimata oīb? peccatorib? in exemplū sit posita. vt qui eam in imo hoc est in via peccatoz̄ secutus est. in ipa etiā forma inueniet p quaz ea ad gloriam imitef̄. z hec de eius gloria breuiter tacta sufficiant. Nunc stilū ad nrām edificationē conuertamus p̄dicta tria vngenta. imo magis ipsas deuotiones per vngenta designatas nostro statui applicantes. non enim ipsa vngenta sine deuotioib? suis magdalene pfuissent nec dño placuissēt. nec deuotio ꝓpter vngēta: sz vngēta ꝓpter deuotōez dño placuerunt. ideo z nos vngenta ista corporalia relinquamus. z deuotionem eaz quā,

tum datū fuerit desuper prosequamur. Beatus itaq; Bernardus ista vngenta diffuse prosequit ita dicens. Est vngentū contritionis: et est vngentū deuotionis: et est vngentum pietatis siue compassionis. Primum est pungitiuū dolorem faciens. scōm temperatiuū doloreq; leniens. tertiū sanatiuū morbum expellens. Primū ergo vngentū compunctionis est: quod sibi confici tanta multis irretita criminibus. si cum incipit cogitare vias suas colligat. congerat cōteratq; in mortariolo cōscientie multas ac varias species peccatoꝝ: et intra estuantis pectoris ollam simul omnia coquat igne quodā penitentie et doloris vt possit dicere cum propheta. Conculcauit cor meū intra me: et in meditatione mea exardescit ignis. Ecce hoc est vngentum quo anima peccatrix siue conuersionis primordia condire debet et plagis suis recentibus adhibere. ps. Sacrificiū deo spiritus contribulatus. Quidiu ergo nō habet aliud tanq; pauper et inops vnde sibi melius et pretiosius componat vngentū: nō negligat parare interim istud licet sit de vilibus speciebus. vtpote de sedis et immūdis criminibus peccatorū. quia cor contritū et humiliatum deus nō despicit. Nam de virtute huius vngenti scriptuꝝ legimus. cum fudisset illud sup pedes domini q domus repleta ē ex odore vngenti. et reuera domus celestis tanq; odorem suauitatis recipit hoc vngentum. dicente dño. Dico vobis gaudium est angelis dei sup vno peccatore penitentiam agente. Tanto ergo min9 vile apparebit diuinis aspectibus. q̄nto plus sibi penitens viluerit in recordatione peccatorū suorū. Nec est omnino spernenda nec vilis hūida huius cemodi vnctio. cuius odor nō solū homines prouocat ad correctionē sed etiā angelos in uitat ad exultationē. hucusq; Bern. De hoc vngento monemur Exo. xxx. vbi dicit. Facies sanctū vngentū compositū sanctificabis qz omnia et erunt sancta. Quomō autē sit faciendū statim subiungit cum dicit. Sūme tibi aromata et equalis ponderis erūt omnia faciesq; thimiama compositū ope vngentarij mixtū diligēter et purū. Cumq; in tenuissimū puluerem vniuersa contuderis. ponēs ex eo coraz testimonij tabernaculo. in q̄ loco apparuero tibi: et sanctū sanctorū erit vobis In quibus verbis docemur quō ex speciebus peccatoꝝ nostrorū hoc pretiosum vngentuz conficere valeamus: et erit mira et artificiosa confectio: si ex fedis et vilibus speciebus vngentum pficimus pretiosum. Quid enī vilius peccato. de quo dicit sap. xv. Vilior luto est vita eius q̄z peccatoris. Quid pretiosius illo p quod omnibus sanctis et angelis gaudiū fit in celo? Ad hanc ḡ pfectōz salubriter faciendā tria requirūtur que in predictis verbis intelligūtur. debet enī ista confectio esse generalis. equal' et affectual'. Generalis vt de omnibus speciebus peccatoꝝ fiat Cum enī dei pfecta sint opera: non potest deus diminuere remissionē peccatoꝝ vt dimittat penitenti ea de quibus penitet: et alia de q̄bus nō penitet nō dimittat. dicit ei Ezech. Valedictus qui de suo grege offert macilosum: et hoc intelligit in hoc q̄ dicit. Sūme tibi aromata in plurali. Scdo hec confectio debet esse equalis: vt affectus penitētis in pondere doloris singulis peccatis correspondeat. vt de magno peccato magis peniteat. de minori minus. de hoc dicit in puer. xi. Equū pondus voluntas eius. et iterū deute. Pro mensura peccati erit modus plagaruz et hoc tangit in eo q̄ in predicto verbo Exo. dicitur. equalis ponderis omnia erūt. Tertio hec pfectio debet esse affectualis: vt ex profundo cordis nostri intima deuotione cogitemus quē ex peccatis nostris offendimus. quia deū patrē nostrū. q̄ in se transfigurat Bern. pter nos dicens. Cogitanti mihi q̄ deū patrez offenderim: est certe q̄ pudeat. ipse enī se mihi patrē exhibuit: sed ego nō me illi vicissim in filiuz. qua fronte attollo iam oculos ad vultū tam pij pris tam mali? filius. o piat confusio facie. pudet tanto pri filius se degenerē. et hoc intelligit in eo q̄ sup dixit. Cū vniuersa in tenuissimū puluerē pteris erit sanctū scōz. Scōm vngentū dicit deuotiōis: et est q̄ conficit ex intuitu beneficioꝝ dei. de q̄ iterū di. bern. Est vngentū tanto pciosi9 primo: q̄nto de melioribus pomit speciebus. Nā primi vngēti spēs ñ lōge q̄rūtur. nā penes nos absq; difficultate ea repi9

ꝛ de oꝛis nostris copiam talium ꝓfacile tollimus. Quis enī ad manū nō hēat iniq rates ꝛ pēta si nō dissimulat? deniqꝫ illō pri mū apponīt ꝓdibꝫ istud ꝙ capiti applicat. At vero huius sc̄i vngēti aromata nequa qꝫ terra nostra pꝛofert: sed pꝛocul ꝛ de vlti mis finibus ꝓciū eius. Fit enim vngentū istud de diuinis collatis humano generi be neficijs. Felix anima q̄ ipa sibi studiose col ligere: ꝛ antementis sue oculos digna cum gratiaꝫ actione reducere curat. ꝓfecto cum fuerit in vasculo pectoris: pistillo crebre me ditationis concussa atqꝫ ꝓtrita: deinde igne sancti ꝺesiderij simul oīa decocta ꝛ deinde impinguata oleo leticie: erit vnctio longe p cio siꝛ pꝛioꝛe illo attestante qui ait. Sacri ficiū laudis hꝫ onorificabit me. Porro cum scriptura solum dicat de primo: qꝫ nequaqꝫ ꝺespicīt liquet istud amplius cōmendatuꝫ qꝺ non solū non ꝺespicīt sed hꝫ onorificatur. Deinde illud ꝓdibꝫ apponīt: illud vero ca piti. Si enī christi caput ad diuinitatē refe rendum est dicente apl̄o. Caput xp̄i deus. pꝛocul dubio caput christi vngit que grati as agit. quoniā in referendo grās deū tan git nō hominē. quoniā vt ait Jaco. Omne datū optimū: ꝛ oīe donū perfectū ꝺesurſuꝫ est a patre luminū ꝛc̄. En quale vngentum ꝓposui vobis quo se caput illud tremenduꝫ potestatibꝫ tangi nō ducit indignum. imo ꝛ honoris insigni indicat dicens. Sacrificiū laudis hꝫ onorificabit me. Quā ob rem non est paupis ꝛ inopis seu pusilli cordis ꝓfite reistiusmodi vnctionē. quoniā de libertate spūs ꝛ cordis puritate necesse est q̄ ꝺescen dat. nihil enī it a repꝛesentat ꝓprie in terris statū celestis habitatiōis: sicut alacritas lau dantiuꝫ deum. Quā ob rem suadeo vobis amicis meis. reflectere pdē a molesta ꝛ an xia recoꝛdatione peccatoꝝ ꝛ inuadere in iti nera sereniꝛis memorie beneficiorū dei. vt qui in vobis confundimini in ipius intuitu ꝛespiretis. Et quidē necessarius doloꝛ ꝓ pec catis est: sed si nō ꝓtinuus sane interpoleret recoꝛdatiōe letioꝛe beneficioꝝ dei. misceam? absinthio mel: vt salubꝛis amaritudo salu tem dare possit. ℭ Que aūt beneficia sint crebꝛi? cogitanda: statim subiūgit bern. di. Clerū q: beneficia q̄ largiri mꝛtalibus non cessat misericoꝛs dñs. recolere ꝛ intelli gere oīa: omni hꝫ impossibile est: id saltem qꝺ pꝛecipuū est ꝛ maximū opus vicz nostre redemptionis a memoꝛia redempto rum aliqliter non recedat. In quo oꝑe duo que occurrūt vestris studijs intimare cura bo: que sunt modus ꝛ fructꝰ. Quod? quidez dei est exinanitio: fructus vero nostri de illo repletio. Porro fructū talem expectam? no stri amoꝛis. qlem ipe quē amam? pꝛomisit. Mensuram inquit bonā ꝛ ꝓfertam ꝛ coagi tatam ꝛ supefluentem dabūt in sinū vestrū Mesura ista vt audio? erit sine mēsura. Sz velim scire cuius rei futura sit illa mensura vel immensitas que ꝓmittitur. Oculus nō vidit absqꝫ te deus q̄ pꝛepasti diligentibus te. Dic nobis tu ꝺe? q̄ ꝑpasti qꝺ ꝑpasti: qꝺ sit mensura sine mēsura ꝛ fruct? nī. credim? sic ꝓmittis. Replebimur in bonis domus tue Sed quibꝫ queso bonis vel qualibꝫ: Forte frumento vino ꝛ oleo: sed hoc vidim? noui mus ꝛ fastidimus. id querimus qꝺ oculus non vidit nec auris audiuit. deniqꝫ illa pri oꝛa pꝛomissa sunt iudeis sicut scriptum est. Dedit illis regiones gentiuꝫ ꝛ labores po puloꝝ nobis aūt ꝓmittit: qꝺ oculus non vidit. ꝛ illa mensura pꝛius pꝛescripta. id er go q̄rimus quid sit: qꝺ oculus nō vidit nec auris audiuit ꝛc̄. hoc placet. hoc sapit. hoc de lectat inquirere qꝺ cunqꝫ sit illud. Erunt in quit oīes docibiles dei. ꝛ erit deus oīa in omnibꝫ. ergo vt audio plenitudo ꝛ repletio q̄ nobis ꝓmittitur a deo nō erit nisi de? ꝛ de deo. Quis vero cōpꝛehendat: qꝫ magna mꝫ ritudo dulcedinis in breui isto ſmone com pꝛehensa sit? erit deus omnia in oībus. Et de corꝑe taceam: tria in aīa intueoꝝ ratio nem. voluntatē ꝛ memoꝛiā. Plaz qui replet in bonis ꝺesideriū aīe. ipe ratiōi futur? est plenitudo lucis. ipe volūtati multitudo pa cis. ipse quidē memorie ꝓtinuatio eternita tis. O veritas. caritas eternitas. O beata ꝛ beatificans trinitas. ad te nostra misera tri nitas miserabiliter suspirat. Patrem faci et veritas deus. secundū caritas deus. terti um sūma ptās de? vt sit deus oīa in oībus Ratiōe recipiēte lucē inextīguibilē. volūtate

pacem importabilem: consequēter memoria fonti indeficienti eternaliter inhærente. Primū filio. scdm spūmsancto. tertiū patri ꝓprie assignamus. ⁊ hec de redemptionis fructu. ¶ De dei vero exinanitōe tria precipua vobis intuēda cōmendo. Nō em̄ simplex aut modica illa exinanitio fuit: sed semetipm exinaniuit vsq; ad carnē. ad mortē ad crucem. similiter exinaniuit se in rebꝫ. in corpore ⁊ in aīa. In rebꝫ q; ex omnibus rebus celi ⁊ terre nō habuit vbi caput suū reclinaret: ipo dicēte math. viij. Vulpes foueas hn̄t ⁊ volucres celi nidos. filius aut̄ hominis nō habet vbi caput suum reclinet. In corpe se exinaniuit. de q̄ Esa. i. A planta pedis vsq; ad verticē nō est in eo sanitas. Similiter in aīa se exinaniuit. ex anima patri offerens voluntatē dicens mar. xiiij. deo patri in agonia. Abba pater. oīa tibi possibilia sunt: transfer a me calicē istum. Verūtamen nō sicut ego volo. sed q̄d tu vis. Et notandū q; has tres exinanitiones de nostro posuimus nō de verbis bern. Sed dicit aliqs Non potuit deus reparare op; suū absq; tanta difficultate? Valuit sed maluit cuz iniuria sui ne pessimū atq; odiosissimū vicium in gratitudinis occasionē vsq; repietur in homine. Nō em̄ dicebat homo creat⁹ ⁊ ingratus. Gratis quidē creat? sum. sed nullo auctoris grauamine vel labore. quid magnum est: cū q̄liber magna ī vbi facilitate donauerit. Nam de me sicut de ceteris dixit et facta sunt. Sic bn̄ficium creatiōis attenuās humana ipietas magnitudis materiā in dsumebat. vñ amoris causam habere debuerat sed obstructū est os loquentiū iniq̄. luce em̄ clarius patet q̄nti pro te o hō dispendium sui fecerit. Ser dieb⁹ condidit oīa ⁊ te inter omnia. Alt vero p. xxx. annos opatus est salutē in medio terre. Tertiū vngentum est q̄d ambobus antecellit: ⁊ hoc appellauerim pietatis: eo q̄ fiat de necessitatibꝫ pauperuz de anrietatibꝫ oppressoz. de pturbationibus tristiū. de culpis delinquentiū: ⁊ postremo de omnibꝫ quozūliber miseroz. erūnis: etiaz si fuerint inimici. Despicabiles vident̄ species iste: sed est sup omnia aromata vngentū q̄d ex eis conficit. Igit̄ multe miserie collecte atq; oculo pietatis inspecte: ipe sūt species ex quibꝫ vngenta optima ꝓficiunt̄. Felix mens que talium collectiōe aromatuz se ditare ⁊ impinguare curauit: infundens ea oleo misericordie ⁊ ardore decoquēs caritatis. Verū q; ꝑmonē istū de vngentis in longum ꝓtraximus de primo ⁊ secdo vngento. ideo de hoc tertio hec pauca sufficiāt ne plixitas q̄ m̄ est tedij deuotionē extinguat: sed bis vngentis delibuti curram⁹ in odore vngentoꝝ istoꝝ viam mandatoꝝ dei.

LVI. De sancto Jacobo.

Iste vocatum est nomē eius iacob. Gen. xxvij. Dicit Gre. Mens nra mutabilitatis sue pondere ad aliq̄d semp impellit aliter q̄z ē nisi i statu suo arta disciplīne custodia teneat̄ semper in deteriora dilabit̄ q̄. em̄ stans deseruit statū quē hre potuit amisit. ¶ Verba g̃ ꝓposita sancto iacobo ꝓuenienter pn̄t applicari: qui cū interpretatur lucrator siue supplantator: eo q̄d ad iā dictam nostre mētis mutabilitatē reparandā ⁊ in deo stabiliendā fortiter lucrabat̄: q̄sq; tandē oīa q̄ mentē suā infirmabāt penit⁹ supplantauit. i. supplantans ꝓculcauit: stās in pleno dominio eoꝝ omniū quibꝫ in ꝓia creatione visus est dn̄ari Gen. i. Crescite et multi. ⁊ replete terrā ⁊ subiicite eā: ⁊ dominamini piscibꝫ maris ⁊ volatilibꝫ celi ⁊ vniuersis animantibꝫ q̄ mouent̄ sup terram q̄ sicut statim homini obedienti oīa obediuissent ⁊ fuiuissent. ita cadenti ⁊ inobediēti oīes creature sunt rebelles. sicut dicit Eccle. Creatura tua tibi factori deseruiens exardescit in tormentū aduersus impios. Iuste ergo glorios⁹ iste princeps dictus est iacobus q; lucrando ⁊ pugnando verum iacob patriarcham videlicet viriliter imitabatur vt quē in virtute vite sequeret̄ etiā in similitudine nominis imitaretur. Quomō aut̄ ipsum fuerit imitatus. sciendum q; antiq⁹ iacob quatuoꝝ locis ⁊ vicibus lucrādo pugnabat: ⁊ pugnando supplantauit scilicz in vtero matris cum Esau fratre suo. secundo in domo patris iterum cum Esau. tertio cum laban cognato. quarto cum angelo.

Primo dico antiquus iacob luctabatur cū esau fratre suo in vtero matris. Sic enīz dr Gen. xxv. Dedit dñs pceptuz Rebecce qui collidebātur in vtero eius paruuli et iacob egrediens de vtero plantam tenuit fratris. Scō luctabatur cū esau fratre suo i domo patris supplantās eū r tollens ei pmogenita r nichilominus surripiēs eius benedictionē Nam de primo genito dr vt supra. Coxerat iacob pulmentum ad quē cuz veniisset esau lassus de agro ait. Da mihi de coctione hac ruffa. cui dixit iacob. Vende mihi primogenita tua. ille rñdit. En moior quid mihi pderūt primogenita. dicit iacob. Jura g mihi. Jurauit r vendidit primogenita. et sic accepto lentis edullio pmedit r bibit r abijt paruipēdens q primogenita vendidisset. d benedictionis aūt surreptione dr iterū Gen xxvij. Dixit ysaac ad filū suum esau. Ecce germanus tuus fraudulenter r accepit benedictionē tuā. at ille subiunxit verbū ppositū. Juste vocatū est nomē eius iacob supplāuit enī me en altera vice primogenita mea ante tulit. et nūc secundo surripuit benedictionē meā. Tercio supplantauit iaban fugiendo. sic enī scriptū est Gen. xxxi. Surrexit iacob r impositis liberis ac coniugibz suis super camelos abijt. tulitqz oīnū substantiam eius greges r quicquid in mesopotamia acquisierat pergens ad ysaac patrem suum. Quarto luctabatur cū angelo Genes. xxxij. vbi dicitur. tulit iacob vxores suas duas r totidem familias cū .xi. filijs r trāsiuit vadum iaboch. transductisqz oībz q ad se pertinebant remansit solus. et ecce vir luctabatur cū eo vsqz mane. qui cū videret q eū superare nō posset tetigit nerui femoris eius r statim emarcuit. dixitqz ad eum. Dimitte me aurora enī iam ascendit. Respondit. non dimittam te nisi benedixeris mihi. Dic ergo. qd nomen est tibi. Rñdit Jacob At ille inquit neqz vltra vocaberis iacob sed israel. qm si contra deū fortis fuisti quāto magis cōtra homines pualebis. r sequitur r benedixit ei in eodem loco.

Sicut igitur vetus iacob bis quattuor modis supplantando vicit. sic nouus noster iacob totidem modis luctando tam cū actionibus qm cū passionibus viriliter vicit. Illas enī actiones strenuissime perficiendo. Istas aūt passiones virtuosissime sufferendo. Primo enī luctabatur in vtero vincens interiores affectiones. Secūdo in domo i. in corpore superans carnales delectationes Tercio supplāuit laban qd interpretatur candidus signans mundum suppeditans mundanas occupationes. Quarto vicit angelum id est deum cogens eū addandam sibi benedictionem. q aūt noster iacob in vtero vicerit patet ex hoc q cum xps sibi r iohanni dixerit. Potestis bibere calicē quē ego bibitus sum. dixerunt. possumus dantes victaz voluntatem ad amaritudinem passionis q etiam corpus vicerit pz ex hoc qz dedit illud in passionem. q etiā mundum vicerit in hoc cognoscitur qd ipe dicit in sua canonica. Omne qd natū est ex deo vincit mundum. et hec est victoria que vincit mundum fides nostra. q etiam vicerit deum accipiendo ab eo benedictionem. patet luce .xxxij. vbi dr. Educit eos foras in bethaniam r eleuatis manibus suis benedixit eis. et factū est dum benediceret eis recessit ab eis r ferebatur in celū. Juste ergo vocatum est nomē huius principis iacobus quia totidem modis r vicibz exercit supplāratoz. et ideo meruit taz ipe qz alij apli in pristinū statū prime creationis a domino collocari. stans erectus tam in natura libz qz in gratuitis coram deo r hīs dñiū super ceteras creaturas. vnde marth. x. Dedit eis. s. discipulis potestatē spirituū immūdorum r curare omnē languorē. nūc tandez aliquando ad nostram edificationē materiā inflectamus in totidez locis r luctaminibz nos viriliter exercentes. vt si glorioſi huius principis gloriam cupimus possidere ipm r non pigeat imitari. Primo discentes luctam actionū. Secundo passionū. Primo ergo luctemur cū actionibz nostris in vtero vincentes interiora nra r ipsa in statum debitū ordinantes. q tribz modis fieri oportebit. Primo enim luctari oportet ad interiorum nostroz purgationez. Secundo ad purgatorum pcordationē. Tercio ad concordatorum eleuationem que tria multo sudore r multo indigent labore anteqz ad sta-

tum pristinū hoc est ad statū creatōis reformēt. Illa em̄ tria hō primo creatus habuit ꝙ postq̄ peccauit sūt oīa deformata. Primo ergo luctemur purgātes interioza nīa ita vt quicquid mordeat cōscientiā nostraꝫ cōtinuo expellat q̄d ammonere sapiēs voluit cū dixit. Expurgate cū paucis que pauca sunt. s. pnīa ⁊ resistētia. vt p pnīam cōmissa expellant ⁊ p resistentiā cōmittēda phibeantur. Cū. n. interioza nīa in tria principalia s. in intellectū voluntatē ⁊ memoriā reducātur. Intellectus purgādus ē a falsis. voluntas a malis. memoria a fedis. ⁊ tūc interiora nostra optime sunt purgata. Secō luctemur ad purgatoz cōcordatōnem. ita vīz vt pio affectu ⁊ equali cōamine oīa velint deū vt bonū q̄d intellectus cognouit. voluntas velit. memoria amplecteť. ⁊ nō sint ī eis scīsmata q̄d cū factū fuerit supmodū festināter hō ꝓficit. ꝓter q̄d deus dicit in ꝓuer. Tria sunt que placēt spūi meo q̄ sunt ꝓbata corā deo ⁊ hoībus. quoz vnū est cōcordia fratrū. Nam vt ibidē dr. Vbi frater adiuuat a fratre ibi firma ē ciuitas. Vñ monet nos apls di. Nō sint in vobis scīsmata. Tercio luctemur ad recōciliatoz ad deū eleuatōez Ad hoc em̄ homo inter oēs creaturas statu rā habet erectā ceteris oībus ad terrā curuatis. vt p exteriorē erectōem de interiori nos cōmoneret. vñ ꝓpheta. Eleuare eleuare. q̄d bis dicit ꝓter cogitatōez ⁊ deuotōez. cui cōsonat apls di. q̄ sursum sūt querite p cogitatōez q̄ sur. sūt sapite p deuotōez. Secundo luctandū est in homo hoc est cuz corpore q̄d est homus aīe. vt illud supplantemus. i. sub plantis conculcemus q̄d in tribulationem fieri oportebit. sc̄z in carnaliū desideriozꝫ cohibitione. sensuū refrenatione. malorū ꝓsuetudinū expulsione ꝫ Primo dico luctandum est in homo corporis nostri vt carnalia eius desideria extinguamus. Nunq̄ enim proficimus q̄diu talib⁹ adituz nō negamus q̄ vt dr Eccle. Si prestes aīe tue cōcupiscentias eius faciet te gaudiū inimicis tuis. cui ꝓsonat apls desideria carnis nō perficietis. Cur hoc q̄ vt iterū dicit idem. Si secundum carnē vixeritis moriemini. Omnis em̄ voluptas habz penā. necessitas parit coronā vt ait sapiens. Secundo luctandū est in sensuum refrenatōne. vt ab omnib⁹ illicitis refrenētur. q̄ vt ait Gre. Non licet intueri q̄d nō licet ꝓcupiscere. Si em̄ eua sensus suos custodisset. pomū vetitū nō ꝓmediſſet Si dyna filia iacob ad videndum alienigenas nō exisset. Sychē eam non corrupisset. hinc terñ. habeat fidelis homo sensus suos exteriozes nō duces sed sequentes vt cuz dixerit huic vade ⁊ vadat ⁊ alteri veni ⁊ veniat ⁊ seruo suo fac hoc ⁊ faciat. Tercio luctanduz est in male ꝓsuetudinis extinctione q̄d etiaz faciendum dyabolus persuasit Job primo di. Pellem pro pelle ⁊ cūcta que hz hō dabit pro anima sua. ac si dicat. Qui animā suam saluare desideret antiquam pellez male ꝓsuetudis abiiciat sūpta bona Gerñ. Accingat se spiritualis homo necessitatē sibi faciens ꝫ necessitatem ꝓsuetudinē ꝫ cōsuetudinē donec plenā mereatur accipere delectationē. Tercio luctandum est ꝫ laban. i. cū mūdo tamdiu cū illo concertātes q uouscq ipm integraliter ꝓtemnamus ⁊ per oīa supplātem⁹ ⁊ supplātatū ꝓsternamus ta in ipo vt in ceteris ꝓsiderantes scilicet q̄ non sufficit deficit. insficit. Nam de primo dicit saluator Quid prodest homini si vniuersum mundum lucretur. ac si dicat nil. ergo nō sufficit. īmo si oēs mundi diuitie in vnū hominē ꝓfluāt nō darēt sufficientiam ꝙm promittūt. Cuius ratio est. Quia aīa cū ad imaginē dei sit creata ⁊ per ꝓsequēs capax dei nullis rebus satiari poterit nisi deo. Secundo considerandum est si mundum vincere volumus q̄ deficit. Si em̄ aliquid natiue bonitatis in mūdo esset hoc tamen subito euanesceret nec posset aliqualiter permanere. quia vt dicit iohan. Mundus transit ⁊ concupiscentia eius. Gre. Ecce mundus qui diligitur fugit ⁊ tamen fugienti ꝓsequimur. labi in rem⁹. et quia labentem retinere non possum⁹ cuz ipso labimur quam cadentem tenemus. ꝫ si plene vincere vellemus esset per omnia relinquendus. quod suadet Grego. di. nil maligni spiritus in hoc mundo possident p primum. Nudi ergo cum nudo luctari debemus. Nam qui vestitus cum nudo luctatur citius ad terram deiacet quia habet vnde

teneatur. Quid autem sunt terrena omnia nisi quedam corporis indumenta. Qui ergo contra dyabolum ad certamē properāt pe stimenta abiciāt ne succumbant. Tercio vt mundum vincamus ꝓsideremus quia infi cit post se tralxns suos amatores. cum enim ſm iohannem. Omne quod est in mundo concupiscentia sit carnis concupiscētia oculorum aut superbia vite. his tribus infectionibus omnes inficit amatores. vt sint auari. luxuriosi ⁊ superbi sicut ille. quia vt Ecl. xiij. dicitur. Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea ⁊ qui ꝓmunicauerit superbo induet superbiam. vnde ps. Commixti sunt inter gentes ⁊ didicerunt opera eorum. et fuerunt stul. eorum ⁊ factum est illis inscan. In hoc aut solo obmissis omnib⁹ alijs mūdum possumus supplantare. quia vt ait iacobus quarto. Nescitis quia amicitia huius mundi inimica est deo. Quicunq; ergo voluerit esse amicus huius seculi inimic⁹ dei constituitur. qđ cernens Gre. di. Nemo ꝓtest in vna eademq; re omnipotenti deo ⁊ hostibus gratus existere. Nam deo amicum se denegat qui eius placet inimico. et inimicis veritatis aduersabitur quo eidem veritatis subiugatur de hac lucta di. Bern. Ceri lucratores sunt qui aduersus huius seculi luctantur illecebras. Secundum ergo meli⁹ vicere ⁊ supplantare non possumus nisi vt ipsum per omnia relinquamus. quod figuratum legimus in predicto veteri iacob qui fugiendo non concertando laban auunculuz suum vicit. hoc ante omnia precauentes ne sic fugientes furemur ydola laban. id ē mūdi affectiones ⁊ imaginatiōes ipsa sicut tradxl sub straminibus nos sub religiosis vestibus abscondamus. Nam de talibus Jacob sententiam mortis dedit dicens. Apud quemcunq; deos tuos inueneris. necat coram fratribus nostris. que sententia est cotā deo ⁊ sanctis omnibus approbata. Quartū membrū luctandi viz cum angelo in sermonem alium reseruemus. eo q; cum nobiliorem contineat materiaz diffusius pertractatur ad laudem ihesu christi. ⁊c.

De eodem Sermo. LVII.

Iacob dilexi esau aūt odio habui. malach. primo dicre. Ille qui certat in luctamine aliquādo se superiorem. aliquando vero eum cuz quo contendit inuenit superiorem. qui enim luctatur nondum est victoriam ꝓsecutus. sed certat vt eū vincere valeat qui resistit. Verba itaq; proposita licet de veteri iacob secūdum literalem hystoriam dicta sint ſm misticū tñ sensum de nō iacob. et ſm moraleꝫ exꝓpositionē pñt intelligi de quolibet luctatore. Quaūt veterē iacob dilexerit pater ex eius dem ꝛbi assertione. alias eīm significatio nominis caderet ab effectu qđ in ꝛbis dīi fieri nō potest. Quaūt nīm iacobum dilexerit. triplici signo patet. scz ex tribulatōis multiplicitate. ex aplatus dignitate ⁊ singulari familiaritate. Nam de primo dr. Quē eīm diligit dñs corripit ⁊ qsi pater in filio sic ecomplacet sibi. de scdo est ratio. Qui eīm aliū ad sublimē dignitatē ꝓmouet certū est q; diligat eū. vnde iohan. hoc est preceptū meum vt diligatis inuicē sicut dilexi vos. de tercio patet. Deus eīm iacobū pre ceteris familiarē habuit. qz ipm ⁊ fratrē suū iohannē exclusis alijs sepe ad sua secreta vocauit. Quo etiaz quēlibet luctatorē ⁊ in tribulatōe positū diligat ꝓz Apo. vbi dicitur Ego quos amo arguo ⁊ castigo. Cum igitur sint duo principia merēdi. actōnes viz ⁊ passiones. nē iacobus imitatus ē veterē in passionū sufferētia. Sic etiā in efficatia actionē in eisdem locis ⁊ tondez vicibꝫ passiones in vtero. patiam int⁹ erbibēs ad q̄libet passionē vicens se. ne aliquis motus impatie surgeret in corde suo. Unde in act. de eo ⁊ de alijs coaplis legit. Ibāt apli gaudentes a ꝓspectu ꝓcilij. quoniā digni habiti sunt ꝓ noie ihesu ꝓtumeliaz pati. Secōo luctādo supplantauit passiones in domo hoc est in corpe malū ꝓ malo nūcz reddēs ⁊ ideo legitur in vitaj sua q; cū eum hermogenes persequeretur. dixit ad philetum vt bona pro malis ſm q; magister nr nos docuit reddamus. absolue eum qui te ligauit. Tercio vicit passiones ⁊ persecutōes quas a mōdo protulit totius mōdi malicia vilipēdēs. Quarto luctabat cū anglo hoc ē cū ꝛbis dñi

et difficilibꝫ operibꝫ illoꝝ difficultates sibi applicās. ac si naturaliter sit affectus. Cū enī omne bonū ⁊ omnē vtutē ex prevaricatōne primoꝝ parentū difficulter operemur. easdēꝫ passiones ita vicit vt eadē oīa delectabiliter operaretur. Et hec de supplantatione sancti iacobi breuiter tacta sufficiāt. Nunc videndum est qualiter nos passiones debeamus vincere vt ⁊ nos eas supplantemus. et eoꝝ amaritudines sub pedibus oculcemus tamdiu cū eis luctātes. quousqꝫ eas cū gaudio sustineamus. Ad quod nos idem iacobꝫ inducere intendebat cum dicebat. Omnē gaudium existimate fratres cū in varias tribulationes incideritis. ¶ De hac ḡ tribulatione. tria per ordinem psequemur. primo de tribulatōis necessitate. scdo de eius maioritate. tercio de lucraminis q̄litate. ¶ Primo ergo dicendum est de tribulatōis necessitate. Oportet enim omnē hominē ad statū perfectionis pmouende tribulationis exerceri. Nullus enī vnqꝫ inimicus dei effectus ē. nisi tribulationibꝫ tunderetur. Unde thobie. xij. dixit angelus. Quia acceptus eras deo. necesse fuit vt tēptatio probaret te Judith. viij. Omnes qui placuerūt deo per multas tribulatōes transierunt fideles. hinc puerb. tercio. Quē diligit deus corripit ⁊ quasi pater in filio pplacet sibi. Sūt aūt q̄tuoꝝ causē ppter quas tribulatio necessaria est scilicꝫ ppter opm nr̄oꝝ imperfectōem. dei assimilationē. spiritualis vite edificatōeꝫ ⁊ regni celestis assecutionem. ¶ Primo dico tribulatio necessaria est ppter opm nostroꝝ imperfectionē Cum enī duo sint principia merendi scz opatio ⁊ tribulatio. et opera nostra pauca sint vilia ⁊ breuia vt per ea non possimus ad magnū statū sanctitatis peruenire oportet suppleri in passionibꝫ q̄ minus est in actionibꝫ. vnde Eccle. ⁊ rij. De negligētia expurga tecū paucis. qd̄ est dicere. de negligentia opm expurga tecū paucis tribulatōibꝫ ¶ Secundo tribulatio est necessaria ppter dei assimilatōem. Tantū enī ei assimilabimur in terra. Adhoc enī induit hominem vt visibilis factus se nobis ponere ī exēplū. et q̄ tota vita sua plena fuit tribulatōibꝫ. oportet nos ei assimilari in tribulatōibꝫ. Nam vt ait apls. Si cōparimur ⁊ pregnabimus. vnde ad magnaꝫ pmēdatōeꝫ dr̄ de homine tribulato. sap. xiij. Simili pena fuus cū dño afflictus est. ⁊ populariꝫ bō regi sīlia passus ē. itē Ecl. xxxiij. Ante faciē hoīs si litudo alterius hoīs. Unde p magna laude aploꝝ dr̄ Ezech. i. Silitudo hoīs erat in eis. scz apīs. hinc. i. iobā. tercio. Dis qui hz hāc spēē sanctificat se sicut ille sanctus est. vñ bern̄. Precederit mihi dñi passio si mea sequit imitatio. alioquī requiretur a me sanguis ille iust⁹ qui effusus est sup̄ terrā. Tercio tribulatio est nccia ppter cupiētibꝫ in statū magnū ppter religiose vite edificatōeꝫ. Nunq̄ enī vita religiosa in hoīe edificabitur nisi castigatio ꝓtinuetur ppter qd̄ Leui. xvi. dr̄. Affligetis aīas vras religione perpetua. Cū enī pplatio spūalis sit fomētū p qd̄ vita spiritualis nutriat nullatenus poterit pplari qui nō fuerit tribulatus. Sūt enī pluga q̄ omnē tribulatōeꝫ sequitur pplatio. vnde thobie. iij. Post tēpestatē tranquillū facis ⁊ p̄ lacrimatōeꝫ ⁊ fletū gaudiū ⁊ exultatōeꝫ infundis. hīc bern̄. Disce o homo in spirituali exercitio duplex auxiliū desup̄ sperare. scz correptōeꝫ ⁊ pplatōeꝫ Altera foris exercet. altera visitat intus. Illa opatur humilitatē ista caritatē. Trabimur autē in spūalem vitā cū tēptationibꝫ ⁊ tribulationibꝫ exercemur. currim⁹ cū interius pplationibꝫ ⁊ inspirationibꝫ visitamur. Quarto tribulatio nccia est ppter celestis regni adeptōeꝫ. Nullus enī ad regnū celoꝝ ⁊ ad illā abyssum oīm voluptatū peruenire poterit. nisi per amaritudinē passionū. neq; enī ille qui de celo venit iesus xp̄s ad celū redire voluit. nisi per viā amarissime passionis. vnde Lu. xxiij. Nōne oportuit xp̄m pati. et ita intrare in gloriā suā. ppter qd̄ dixit discipulis ⁊ nobis in illis Lu. xxij. Vos estis qui permansistis mecū in tēptationibꝫ meis ⁊ ego dispono vobis sicut disposuit mihi pr̄meus regnū. ac si dicat. Sicut disposuit pater meus. vt veniēs in mōm nō redeā in celuꝫ nisi per viā tribulatōis. miserie passionis ⁊ angustie. sic ⁊ ego dispono vobis vt ⁊ vos silr̄ veniatis ad regnū. per tribulatōes. Hīc Actuū. xiij. Quoniā p multas tribulatōes

oportet nos intrare in regnū celorū. Ex his ergo quattuor causis luce clarius ptz q̄z necessaria sit tribulatio omnibz qui proficere cupiunt apud deū. ¶ Secundo dicendum est de tribulationis augmēto ⁊ maioritate. qz plerūq̄z ꝓtingit vt quanto maiori gratia homo a dño visitatur tanto maiori tēptatione tribulatur de hoc augmēto duo dicenda sunt. ¶ Primo de eius maioritate. Secundo de eius causalitate. Et primo q̄ hoc maioritas ꝓtingat ⁊ ita fieri debeat tam figura q̄z scriptura poterit declarari. et per figurā. dicitur enī Ezech. j. Cum eleuabātur simul ⁊ rote ꝗcunq̄z ibant spiritus illuc eunte spiritu ⁊ rote piter eleuabātur sequentes eum. Quid per spiritū nisi spiritualis vita quid per rotā. nisi tribulatio que nos rotat accipitur. quocūq̄z ergo vadit vita nīa spūalis ibi eriam vadunt rote tribulationes nostre. Secundo idem per scripturā poterit edoceri. de quo iterū Ezechi. xlvij. Transduxit me dñs per aq̄m vsq̄z ad talos. rursumq̄z duxit me per aquas vsq̄z ad genua. tercio vsq̄z ad renes. per quod nobis innuitur q̄nto profundius ducimur in gratiaz tanto altius tribulamur. Secundo dicendum est de eius augmēti causalitate. hoc est cur hoc ꝓtingat ⁊ ob quā causam. Sunt aūt tres causē. quia quāto plus hoīes deuoti in gratia ꝓficiūt tanto ad sufferendum sunt fortiores. ꝛtuosiores ⁊ indigēt vt sint cautiores. De primo q̄ quāto sint fortiores ex visitāte gratia tanto dñs plus apponit de tribulatione vt vndiq̄z meritū eis cumuletur. qz pua tribulatio cū talibus gratijs nō sentiretur. Si ergo debet fieri tribulatio oportet vt ꝓpter fortitudinē maior fiat. vnde iob. xxviij. Aquas appendit in mensura. Aquas enī ponere in mensura est tribulatōez ꝑ mensuratā fortitudinī ponderare. hinc apls. i. Corinth. x. Fidelis deus qui nō patietur vos tēptari sup illud quod potestis. nec ex eadem fidelitate permittit nos minus temptari. vnde quāto maior est fortitudo tanto de tribulationibz plus apponit. Secundo augmētatur tribulatio ꝓpter augmentū virtutū. et qz ex visitāte gra virtuosiores sunt homines. ergo iterum ex hac causa plus apponit deus quia illustratis virtutibus tribulatōes valde nobiliter sufferuntur. et quanto nobilius tribulatōes sufferuntur tanto amplius merita cumulāntur. ps. In multitudine virtutis tue mentientur tibi inimici tui. Item math. xxvi. Dedit vnicuiq̄z ſm ꝓpriam virtutem. Haz ab sente gratia virtutes videntur esse extincte et ideo facilimo impulsu hō caderet in peccatū. Tercio augmentantur tribulatōes cū homines sunt in gratia vt cautiores reddāntur. Nam ex presentia gratie homo posſz faciliter superbire. Ne ergo superbiat foris quā docz permittitur tribulationibus impulsari. hinc Ere. Postq̄z deus hominem visitat subito probat illum. quia accedendo ad cor da nostra ad virtutes prouehit ⁊ recedēdo ꝓcuri tēptationibz permittit. Si enī post virtutū munera nulla tēptatione ꝓcuritur a se habere animus ⁊ a semetipso gloriatur. Ut ergo firmitatis dona habeat ⁊ humiliter suam infirmitatē recognoscat. ꝙ accessuz gratie ad alta sustollitur ⁊ per recessum quid ex ipo sit probatur. Sciendum tamē q̄ sancti homines harū alterationū ⁊ vicissitudinuz experientia assuefacti. has tēptationes faciliter sufferunt scientes q̄ non ad perditionē sed ad emendatōez taliter alterantur. nō. n. vt dicitur in thobia. delectatur in perditionibus nostris. sed post singulas tēptationes gratia rediens augmētatur. vnde prouerb. xij. Non contristabit iustum quicquid ei acciderit dicens. cum ps. Paratū cor meum deus. paratum cor meum. ac si dicat. paratum ad tribulatōes sicut ad ꝓsolationes.

¶ Tercio dicendum est de luctaminis qualitate. hoc est qualiter in tribulationibz luctari debeamus vt virtuosi eas ⁊ ſm. dei beneplacitum supplantemus. hoc est sub plātas eas viriliter ꝓculcemus. De quibz scīē dū q̄ totidem locis ⁊ vicibz cum passionibz luctari oportet sicut diximus de actione. s. in vtero in domo. cum laban. i. mundo. ⁊ cuz ágelo ꝑ nō passiones sufferimus in vtero cū de ꝓfidia blasphemia vel superbi fuimus nimis gratiter nau fragamur. cum quibus tunc viriliter luctatur si nūq̄z eis in aliquo consentimus. vnde Bern. Si sentis ⁊ non consentis passio est quādoq̄z sananda. tunc

aũt perfecte vincimus si hũiliter ea sufferi/
mus ⁊ nunq̃ minus in aliquo exercitio fa/
ciamus. Sc̃o passiones sufferimus in to/
mo hoc est in corpe cũ carnalibꝫ desideriis ⁊
quibuslibet fedis ⁊ immũdicijs grauiter ca
laphizamur. Quas tũc viriliter supplanta/
mus qñ per fortissima exercitia corpus ma/
ctamus ⁊ mactãdo maceram⁹. quousq̃ car/
nis immũdicia penitus extinguatur. corp⁹
peccati qđ huiusmodi prurit⁹ excitat destru
atur. oĩa q̃ corpus peccati ad voluptatem
postulat peroĩa respuẽtes. vt de nobis ve/
raciter dici possit illud Job. iij. Clamorem
exactoris nõ audit. qđ fortissimo indiget lu
ctamine. qz vt ait ysai. A planta pedis vsq̃
ad verticẽ nõ est in nobis sanitas. vñ bern̄.
Nosipsi gestamus laq̃um nũm. nobiscũ vbi
q̃ circũ ferimus inimicũ nostrũ carnẽ hanc
loquar de peccato genitã ⁊ nutritã. sed multo
amplius prauã ꝓluetudine viciatã. nihil e/
nim purũ in corpe hoĩs inuenitur. abintus
manat de corde erit pestiferũ virus. ac de in/
ceps corpus occupat vniuersum. quibus si
additũ denegamus ⁊ ea per ꝓtraria exerci/
tia supplantamus. victores erimus glorioſi
Tercio luctandum est cũ laban hoc est cum
mõdo qui grauissimis aculeis nos affligit.
cordibꝫ amatorũ suorum tres lanceas sicut
alter ioab miserabiliter infigẽs. sc̃z cupidi/
tatẽ. vanitatẽ ⁊ voluptatẽ. de quibꝫ dic̃ iob.
Omne quod est in mõdo ꝓcupiscẽtia carnis
est. i. voluptas. ã ꝓcupiscentia oc̃lor̃. i. cupi/
ditas aut superbia vite. i. vanitas. q̃ tũc passi/
ones suas nobis ingerũt. quando eis fortiꝫ
ter repugnamus. Sic enĩ di. bern̄. Ĩn hõ tri/
bulatio ista nisi dum resistitur ꝓcrastinatiõi
ꝓcupiscẽtie repugnatur. Si enĩ voluntarie
admittuntur. iam nõ tibi tribulatõez ingerũt
sed potius ꝓsolationẽ. Luctamur ergo cum
his vicijs q̃diu eis resistimus. sed tũc supe
plantamus qñ iam victa sunt vt amplius
nõ impugnẽt. que si perfecte vincere cupim⁹.
oportet vt eor̃ ꝓria in nobis ꝓplantem⁹. vt
videt contra cupiditatẽ vel auariciã q̃ mõs
ingerit paupertatẽ ꝯ voluptatẽ. austeritatẽ.
contra vanitatẽ siue superbiã plenã humilita
tẽ induamus. Que tria cũ perfecte vite nõe
insederint. iã mõm perfecte ꝓtemnimus ⁊ la
ban dicim̃ per dĩa supplantasse. a utriliãte hie
su christo. LVIII. De eodez ſmo. iij.

Iacob traductis

omnibus que ad se pertinebant re/
mansit solus. et ecce vir luctabat cũ eo vsq̃
mane Genẽ. xxxij. Dicit Gre. Justor̃ vita q̃
si quedam forma nobis ꝓponitur imitanda
viua enĩ lectio est vita bonor̃. vñ nõ immẽ/
rito. idem iusti in sacro eloquio libri noiant̃
Apo. xxij. vbi dr. Libri apti sunt corazeo. q̃
eorum vita legitur vnde debeant remunera
ri. Expeditis ergo in precedentibꝫ tribus lu
ctaminibus sc̃z in vtero. in domo ⁊ cũ laban
⁊ hoc tam in actionibus q̃ in passionibus
nunc in duabus turmis. sc̃z actionũ ⁊ passio
nũ meritis ditati (vt dicere possimus cũ ia/
cob. In baculo meo transiui iordanẽ ⁊ nũc
cum duabus turmis regredior. quod est di
cere In baculo meo hoc est in baculo crucis
transiui nudus iordanem. i. baptismũ ⁊ nũc
et his luctaminibꝫ ditatus regredior cũ du/
abus turmis. s. meritis vt diximus actionũ
⁊ passionũ) si redire ad patriã celestis cupi/
mus luctamen cum angelo aggredi nos o/
portet. De hoc luctamine duo principaliter
prosequitur. Primo enim dicemus de lu/
ctaminis instauratione. Secundo de gratie
si vincimus assecutõe. Primũ ibi in ꝓsse/
to themate iacob traductis omnibꝫ ⁊c̃. Se/
cundum infra. Qui cum videret q̃ eũz su/
perare non posset ⁊c̃. Primũ adhuc in quat
tuor diuiditur. Primo enim dicemus de lu
ctaminis bilitatione. Secundo de viri expo
sitione. Tercio de luctaminis aggressione.
Quarto de luctaminis perseuerantia siue ꝓ
tinuatione. Primũ ibi iacob traductis oĩ
bus que ad se pertinebant remansit solus.
secundum ibi et ecce vir. tercium ibi. luctaba
batur cum eo. quartum ibi. vsq̃ mane.

Hec omnia per ordinem prosequen/
tes. primo dicendum est quomodo nos de
beamus ad luctamen preparare. Debemus
enim nudi cum nudo angelo aggredi hoc
certamen ⁊ ab omni quod non est deus vel
ad deũ ordinatum nos auertere vt ad eum
cum quo luctamine accipimus plena nos
facie ꝙuertamus. et hoc est vt dicat in ꝓpo/

thēmate traductis oībus. hoc est amotis a se oīb⁹ q̄ ad se ꝓtinebāt remāsit sol⁹ nil sibi de suis omnibus reseruatis Et hoc est quod ait apostolus. i. Corinthiorum nono. Omnis qui in agone contendit ab omnibus se abstinet. et illi quidem vt corruptibilem cōronaz accipiant. nos vero incorruptam. vnde gregorius. Nudi cum nudo luctari nos oportet. Nam si vestitus quilibet cum nudo luctatur citius ad terram deiicitur. quia habz vnde teneatur. quid aūt sunt terrena oīa nisi quedam corporis indumenta. Qui ergo contra alium ad certamen properat vestimenta abiiciat ne succumbat. Secundo dicatur de viri expositione. hoc est quis ille vir fuerit qui cum iacob luctabatur. Et licz diuersi diuersa de hoc asserant. iero. glorio/sus tamen doctor dicit. q̄ spiritualis lucta fuerit. aliz autem q̄ fuerit corporalis. Nos autem hanc ambiguitatem simpliciter transeuntes dicimus q̄ cum deo in forma tamen angeli luctabatur sequentes egregiū doctorem gregorium qui dicit. Quis est iste angelus nisi ille qui per ꝓphetam dicitur magni consilij angelus. quia enī greca lingua euāgelizare denunciare dicitur. ergo semetipm nobis denuntians deus angelus nominat. vnde idem Grego. exponens hystoriaz que in manibus est iterum dī. Designat q̄ angelus qui luctabatur cum iacob deum. Jacob autem qui cum angelo ꝓtendit vniuscuiusq̄ perfecti viri. q̄ in contemplatione posita animam exprimat quia videlicz anima cū cōtemplari deum nititur velut in quodam certamine posita. modo quasi supat quia intelligendo. q̄ sentiendo. et de incircumscripto lumine aliquid degustat. modo vero succumbit. quia. q̄ degustando iterum deficit. Tercio dicendum est de luctaminis aggressione de quo licet aliquid dictum sit. hic tamen expressius exponamus. Nam de hoc cōgressu dicit Gre. Cum ad parentes ꝓprios iacob rediret in via angelum inuenit. cum quo in luctādo magnū certamē habuit et subiugit Jste enim qui certat in luctamine. aliquādo se superiorez aliquando deo eū cū quo ꝓtendit superiorē inuenit. Est enim in contēplatiua vita magnanimitatis ꝓtentio cum sese ꝓtemplator per ꝓtemplatiōem ad celestia erigit. cum in rebus spiritualibus animū tendit. cum transgredi nititur omne quod corruptibile videt. cum sese angustat vt dilatet Et aliquando quidem vincit. q̄ reluctantes tenebras siue cecitatis exuperat. vt de incircūscripto lumine quodammodo furtim. q̄ tenuitur attingat. sed tamen ad semetipsaz ꝓtinus reuerberata reuertitur. atq̄ ab ea luce ad quā respirando transit ad sue cecitatis tenebras suspirando redit. Quasi ergo vincit angelus quando intellectu intimo apprehēditur deus. quasi etiam vincitur homo q̄n subtracta intima luce nolens renitensq̄ ad assuetas tenebras redit. Quarto videndum de luctaminis continuatione quod notatur in eo cum dicitur vsq̄ mane. Non enim cessandum est ab hoc sancto exercitio ꝓtemplationis quousq̄ oriatur nobis in futura vita sol iusticie xp̄s deus noster. nec hoc intendimus q̄ in actu ꝓtemplationis aliquis valeat perseuerare. q̄ in eternum aspectuz sine medio ꝓtinuare. sed cum subtracta gratia contemplatiua defecerit. se recipiat in actiuā. nō intentione ibi manendi sed se reparandi ita vt si interrumpatur ꝓtemplatio. semp tamē ꝓtinuetur. q̄ perseueret intentio. Quod per Ezech. pulcre nobis innuitur vbi dicitur. Jbant. q̄ reuertebantur. ibant in contemplatiuam vitam. sed quia nostre corruptionis pondere pregrauati. in illa diu stare nō possumus reuertamur iterum in actiuaz. q̄ hoc est quod ait Bernnardus. super predico verbo dī. Cum ab actiua vita ad contemplationem surgimus. quia diu mens stare in cōtemplatione non poterit. sed omne quod de eternitate perspeculum. q̄ in enigmate ꝓspicit. quasi furtim hoc et per transitum videt ipsa sua infirmitate ab imensitate tante celsitudinis animus repulsus in semetipso relabitur. q̄ necesse est vt ad actiuam vitam redeat sese q̄ ipsum continue in vsum bone operationis exerceat. vt cuz mens surgere ad contemplanda celestia non valet quecq̄ bona que potest agere non recusset. sic q̄ fit vt ꝓpis suis bonis actibus adiuta rursum in ꝓtemplationem surgat. q̄ amoris pastum de pabulo contemplate veritatis accipiat. Jn

qua iterum q̄diu se tenere ipsa corruptiōis infirmitas non potest. ad bona rursum opera rediens suauitatis dei memoria pascitur. et foris p̄is actibus intus vero sanctis desideriis nutritur. ℣ Sequitur secundum principale. scilicet de gratie assecutiōe q̄ ex p̄scripta luctatione consequimur que ibi incipit. Qui cum videret q̄ eum superare non posset ⁊c. Et hec pars quattuor gratias continet que in verbis p̄positis per ordinem ponuntur scilicet in nerui arefactōne nominis impositione. benedictione. diuine penitentie exhibitione. ℣ Primum ibi. tetigit neruum femoris eius ⁊ statī emarcuit. Secundum ibi nequaq̄ vocaberis vltra iacob sed israel erit nomen tuum. Tercium ibi. et benedixit ei in eodem loco. Quartuz ibi. ortusq̄ est ei sol postq̄ transgressus est phanuel quod interpretatur contemplans deū vel facies dei. Et autem phanuel locus in quo luctabatur. sic enim dicitur ⁊ vocauit nomē loci illius phanuel dicens. Vidi dominuz facie ad faciem ⁊ salua facta est anima mea. Si ergo has gratias spiritualiter intellectas consequi cupimus cum angelo magni consilij id est cum deo luctamen congrediamur q̄ si vicerimus p̄scriptas gratias consequimur. quod pene eisdem verbis dicit Greg. sic loquens Et nos si ad parentes p̄prios id est ad sanctos in celo redire cupimus teneamus in via angelum vt suauitate intia apprehendamus deum. ℣ Prima ergo gratia quam deuoti homines ex hoc luctamine consequuntur. si tamen ipsi perseuerando vicerint vt eis dici valeat. Si contra deum fortis fuisti quanto magis contra homines p̄ualebis) est nerui contractio ⁊ per consequēs eiusdem nerui arefactio. per quod nobis innuitur q̄ per huius luctaminis victoriam. omnis in nobis carnalitas ⁊ terrenitas extinguitur ⁊ marcessit vt nil talium libeat. sed sicut prius talia delectabat hōrē sic modo multo plus delectet carere. et hoc est quod dicit Bernardus. Omnipotēs deus cum iam per desiderium ⁊ intellectum cognoscit. omnium in nobis voluptatem carnis arefacit. et qui prius quasi duobus pedibus innitentes ⁊ deum videbamur querere ⁊ seculuz tenere. post agnitionem suauitatis dei vnus in nobis pes tamen remaneat sanus atq̄ alius claudicat. quia necesse est vt debilitato amore seculi. solus in nobis cōualescat amor dei ai Si ergo tenemus angelum vno claudicemus pede. quia dum crescit in nobis fortitudo dei amoris intimi infirmatur proculdubio carnis fortitudo. quia omnis qui claudicat vno pede soli innititur quē sanū habet. et cui terrenum desiderium iam arefactū fuit in solo pede amoris dei tota virtute se sustinet ⁊ in ipso stat. quia pedem amoris seculi quē ponere in terrā consueuerat iaz a terra suspensum portat. Et ergo breuiter dicamus habemus carnis ⁊ seculi contemptuz non refrenatum. sed quasi nature cōplantatum. non coactum. sed quasi in naturam redactum. vt quod prius fuit delectabile modo sit abominabile et hoc est q̄d dicit Bern̄. Spiritualis hō corpe suo spiritualiter vtēs affectionem suam quam habet animalis per vim coactam. rationalis per vim subactam. spiritualis inquā habet illam quasi naturaliter affectam. et vbi ille scilicet aīalis habet eaz per modum necessitatis ille. s. rationalis per modum caritatis. ille scilicet spiritualis habet eam versam in moxes. Sz diceret aliquis Nūquid tales maiores sunt paulo qui raptus in tercium celum ⁊ rediens sustinuit stimulos carnis. Respondeo q̄ licet paulus sustinuit stimulum carnis. hoc tamen dispensatiue adeo permissum est vt post tantam gratiam in eo humilitas haberetur. et ideo nō obstante illo stimulo q̄tum fuit in eo nerius omnis carnalitatis ⁊ terrenitatis emarcuit. quia anteqū eidez stimulo consensisset mille prius mortibus succubuisset. An non credis. quia non solū nerius sed totus ipse emarcuit cum dicebat se mortuum. Viuo autem non ego viuit vero in me christus. vnde dicebat. Iam non operor ego illud sed quod inhabitat in me peccatum.

LIX De eodem ſmo. IIII

Nequaquaz vltra vocaberis iacob sed israel erit nomen tuum. vt supra dicit aug⁹. Quisquis habet

caritatem. vt quid illum longe remittimus ꝛ videat deum. conscientiam suam attendat et ibi videt deum. ¶ Expedita ergo vtcunqꝫ vna gratia quam homo consequitur post luctamen. scilicet nerui arefactione per quem omnium terrenorum ꝛ carnaliuꝫ affectum diximus emarcuisse. Nunc tuato ordine supra posito dicendum est de nomis mutatione. Sic enim dicitur in verbo propposito. Nequaqꝫ vltra vocabis iacob sed israel erit nomen tuum ac si patenter dicat. Nequaqꝫ vltra. id est in reliquum vocabis iacob. i. luctatorem cum victis ꝛ concupiscētijs sed israel. id est vir videns deum. debes de cetero appellari. Quia extinctis victijs debes in reliquum vacare deo ꝛ eius mirabilia cōtemplari. quez ordinem in naturis rerū legimus prefiguratū. Nam formica postqꝫ diu reptando laborauit in terra tandem natura applicat ei alas. Ac si dicat ei natura. Neqꝫqꝫ vlterius reptando laborabis in terra. sed nobiliorem statum viuendi indues volitando. sic in propposito in eo qꝺ iacob qui luctator siue supplantator dicitur tollitur ꝛ israel imponitur iubetur a laboriosis operibus abstinere ꝛ contemplatio dei que est mentis q etudo ꝛ amabilis valde dulcedo ei de cetero indicitur. in qua super omnia mundi ōle ctabilia delectetur. Verum quia per huiusmodi nominis impositionem iubemur deū contemplādo ꝛ speculando in reliquum videre. quomodo illud fieri possit ꝛ quomodo deus in hac vita videatur. vel si possibile sit videri illud elaborandum est. Nam sacra eloquia sanctorum in hac materia sibi vidētur plurimū dissentire. dicitur enim Exodi. Non videbit me homo ꝛ viuet. sicetiā moyses dixit ad dominū. Domine si inueni gratiam in oculis tuis ostende teipm mihi. Et respondit dominus. Non potes videre faciem meam. non enim videbit me homo ꝛ viuet. Item iob xxviij. Abscondita est sapientia ab oculis omniū viuentium. Item iobānis. Deum nemo vidit vnqꝫ. Qui omnes in hoc consonant qꝺ deus videri non valeat in hac vita. Cuius contrarium multis testimonijs edocetur. dicit enī Jacob Geñ. vt supra. Vidi dominum facie ad faciem ꝛ salua facta est anima mea. Dicit iob di. Auditu auris audiui te. nunc oculus meus videt te. Dicit ysa. vi. di. Vidi dominum sedentē super solium excelsum ꝛ plena erat oīs terra maiestate eius. Dicit Mich. dicit. Vidi dominum sedentem super solium suuz. ꝛ omnem exercitum celi assistentē ei a dextris ꝛa sinistris. Sic patet qꝺ sunt aliqui qui asserunt deum posse videri. et aliqui qui affirmant eum nullatenus posse videri. quorum controuersiam vnus ex eis ysa. videlicet discutit. dicens quid ꝛ quomodo videatur. Cū enim diceret. Vidi dominum sedentem ꝛc. subiunxit. Et ea que sub ipso erant replebāt templum. Quod exponens Gregorius di. Nos templum dei sumus. in quorum mentibus habitare dignatur. sed ea que sub ipo erant replebant templum quia quicquid ō illo modo conspicitur. hoc non est ipse sz sub ipso est. Ea ergo que sub ipso erant implēt templum. quia cum mens in contemplatione profecerit. non iam quod ipse est. sed illud quod sub ipso est contemplatur. quoniam ꝛsi angelus apparet infirme tamen mētis desiderio satisfaciat. Unde quecunqꝫ eis misteria sic raptim conspicimus iam multum est qꝺ super nosmetipsos leuamur vnō subiungit. Quid est qꝺ patres veteris testamenti deum se vidisse testati sunt. cum tamē deum videre non posse aliz constanter affirment. nisi hoc qꝺ patenter datur intelligi. quamdiu hic mortaliter viuitur videri per quasdam ymagines deus potest. sed per ipsam nature sue speciem non potest vt anima gratia spiritussancti afflata. per figuras q̄sdam deum videat. sed ad ipsam vim eius essentie non pertingat. Quamdiu ergo in hac mortali carne viuitur nullus ita in contemplationis virtute proficit. vt in ipso iam incircum scripti luminis radio mentis oculos infigat. Neqꝫ oms deus iam in sua claritate conspicitur sed quiddā sub illa speculatur. vnde anima refecta proficiat ꝛ pꝛ ad visionis eius gloziā pertingat. Quid est ḡ dicere. Anno quo mortuꝰ est ozias Vidominū se. su. so. ex. et eleuatū ꝛ plena erat oistra maiestate eꝰ. et q̄ sub ipo erāt replebāt tēplū. nisi qñ mōi elatio p superbū ꝛ presum-

ptozem regem. Qsyam designatam a desi/
derio mentis occiditur ⁊ moritur. tunc vi/
demus dñm. hec est tūc mēs nra dei gloria3
p̄replatur. Qaūt super soliū excelsum ele/
uatū sedisse dr. hūanā creaturā ⁊ animā ra/
tionalem cui per intellectū deus p̄sidet sig
nat iuxta illd Sap. Alia iusti sedes est sapi
entie. que per dei p̄nciā ad videndā ei⁹ glo/
riā eleuantur. sic em dicit Gre. humana crea
tura solium excelsum ⁊ eleuatū dr. q2 ad ce/
lestē gloriā eleuata p̄ficit. Qaūt subiungi/
tur. Et plena erat omnis terra maiestate ei⁹
hoc intendit. q2 anīa sic visitata tanta abun
dantia gratiarū illustratur. q2 etiā in corpus
qd est terra redundat. qd etiā ad sensum se/
pius est p̄ceptū. Quid aūt sit templum. gre.
iterū insinuat dicēs. Templū eius hoc ē qd
solium. quia eternus rex ibi hītat vbi sedet
Nos ergo templum xpi sumus in quo2 mē
tib⁹ hītare dignatur sed ea que sub ipo erāt
replebant tēplum q2 quicquid de illo mo/
do p̄spicimus adhuc nō est ipe. Sic iacob
vidit angelum ⁊ vidisse se deū fatetur. quia
cū misteria eius p̄spicimus iam multū est
sup nos mentēpos leuamur. R Ueru3
q2 nec ysa. nec grego. explicāt quid sit illud.
qd sub ipo existēs impleat tēplum. i. anīa3
ysa. n. solum dicit q2 ea sub ipo sunt. et gre.
exponēs hoc nil aliud dicit. nisi q2 ea que sub
ipo erant est quidda qd nō est ipe. Ego āt
curiosus exploratoz cupiens scire quid sit il
lud. in diuersis diuersa legi ⁊ nō inueni ab
aliquo doctorū moraliter explanatū. Pro/
pter qd o lector si ñ dedignaris accipe mediū
sensum. nisi ⁊ tu inueneris meliorē. Deus
vt ait Moyses ignis p̄sumēs est. de⁹ vt ait
iohan. caritas est. Deus ergo fm ambos ē
ignea caritas. qui cū ad anīmā venerit. ipa3
ex sui p̄nia calefacit vt et ipa ignea caritate
ardere incipiat. Illa g̃ inflāmata caritas q̄ ex
di p̄nia accidit anīe. meo iudicio saluo me
liori est illud. qd ysaias vocat sub ipo esse. et
implere templum. et quod Gre. vocat. non
esse id qd est deus. Caritas ergo que afficit
anīma3 sub illa caritate est que est deus. nec
etiā est deus qd expresse declarat bern dicēs
R Recte caritas deus ⁊ dei donū est. itaq3 cari
tas dat caritatē substantia accñtalem. vbi
dantē signat nomē est substantie vbi donu3
nomē qualitatis. Qd ergo Bern vocat. ca/
ritatē accidentalez. hoc dicit ysaias. esse sub
deo ⁊ implere templum. et gre. quidda3 esse
qd nō sit deus. Item deus veritas est ipo dicē
te iohā. Ego sum via veritas ⁊ vita. qui cū
ad animā venerit sua veritate illustrat ania3
ad cognitōez ⁊ sapientiā ⁊ talis illustratio il
luminās animā. est illud qd Esa. di. eē sub
deo ⁊ implere tēplū ⁊ gre. quiddam esse q2
nō sit ipe. Similiter deus est dulcedo iuxta
illud Sap. xvi. Substantiā tuā ⁊ dulcedi
nē tuā quā in filios habes ostendebas. hec
aūt dulcedo cum afficit animā ex sui p̄sen
tia ad dulcorē. talis dulcor est sub ipo ⁊ non
est deus. p̄mū fit a patre. fm a filio. terciu3
a spiritusancto. Quod adhuc per similitu/
dinē possumus declarare. Tres virtutes p̄
cedunt a sole. scz vt⁹ calefactiua. illuminati
ua ⁊ fructificatiua. et nil horū est sol. hz sunt
sub sole. dicimus tñ p̄muni modo loquēdi
Videoq; solem cuz videmus splendorē in pa
riete. vel sol vrit me. cum hoc immediate ñ
faciat. sed ardor solis. Sic fit per omnem
modū cū deus per subiectā creaturā apparuit
patribus qui dixerunt se vidisse deum. cum
tamen creatura media vt pote angelus exte
rioribus sensib⁹ se obiceret vel aliqua ima
ginatoria species interioribus sensibus appa
reret. Nam de primo dicitur Geneseos. cum
iacob luctans cum angelo dixit. Vidi domi
num facie ad faciem ⁊ salua facta est anima
mea. De secunda dicit Bernnardus Cum
diuini aliquid raptim ⁊ veluti in velocitate
choruscl luminis interfluxerit menti spiritu
excedenti siue ad temperamentū nimiq; splē/
doris. vel ad doctrine vsum continue nescio
vnde assunt imaginatorie q̄dā rez inferioz
similitudines infūsis diuinitus sensibus p̄
uenienter accōmodate. quibus adumbrat⁹
splendidissimus veritatis radius ⁊ ipsi ani
me tolerabiliores fiat. et quibus illum cōmu/
nicare voluerit capacibiliores fiat. nec solum
has duas apparitiones. sed nec purissimu3
diuini nominis splendorem qui raptim q̄si
illuxerit dicimus esse deum. Quicquid eni3
ab anima percipitur in eo q2 percipitur non
est de⁹. vñ antiqui sancti q̄ habuerūt sine scīa

simplicē sanctitatem crediderunt ⁊ dixerunt talem gratiā quā raptim in cōtemplatione senserunt esse deum. quod in libro sniarum habetur pro articulo ꝺemnato.

Tercio ꝟuato ordine longe ante posito dicē dum est de benedictionis assecutione quam sancti homines ex premisso lucramine asse/quuntur. sic eñ dicitur in ꝓmisso thꝛemate. Dimitte me inquit Angelus ad Jacob iam eñ ascendit aurora. Rñdit nō dimittā te nisi benediꝛeris mihi. Sequit ⁊ bñdixit ei in eodem loco. Sic angelus magni ꝓsilij deus post lucramē beate ꝓēplationis bene/dicit hominē ad omnez sanctitatē vite eius que nunc est pariter ⁊ future. Bñdicitur aūt ad tria. s. ad meritoꝝ multiplicatōez. virtu/tum vegetationē ⁊ ad sanctitatis perfectōez Primo dico benedicitur hō ad meritorum multiplicatōez qꝛ post victoriā predictoꝝ lu/craminū tā grati erit deo ⁊ accepti hmōi victo/res. vt omne qđ agūt vel eiā patiuntur eis in meritū ꝓputetur. vt dicatur eis illō Eccl. Vade comede in gaudio panē ⁊ bibe vinū in letitia. qꝛ deo placent opa tua. ac si dicat Si sedere. i. quiescere comedere ⁊ bibere q̄ fm corpus delectantur ⁊ placēt. multoma/gis omnia alia ad magna merita ꝓputātur Cum eñ homo primū placet tunc per ꝓñs oīa sua placent. Nam vt ait Gre Nō abel placuit ex munere. sed munꝰ placuit ex abel de hac bñdictione dicitur Gen. i. Bñdixit deus illis ⁊ ait. Crescite et multiplicamī ⁊ re/plete terrā. hinc Eccle. xi. Benedictio dei in mercedem iusti festinat ⁊ in honore veloci/ꝓcessus illius fructificat. Item ad corīn. Qui administrat semen seminanti ⁊ panē ad mā/ducandum prestabit. multiplicabit semen nostrū ⁊ augebit incremēta frugū iusticie ve/stre. Secundo benedicuntur hi victores ad virtutū vegetatōm. cum eñ in spirituali sta/tu nemo possit ꝓficere nisi virtutibꝫ nobili/tetur. ideo hec secunda benedictio est necessa/ria ad salutē. ex cuius efficacia virtutibꝫ ve/getamur. Sic eñ dicit beriñ. Deus virtutū nequaq̄ mētis thalamū ingreditur nisi le/ctulus ꝓscientie fuerit virtutibꝫ adornatus ⁊ subiungit. Quātūlibet te affliges non da/bit copiā sui nude anime nō insidet nisi vir/tutum vestibꝫ interiectis. De hac benedicti/one ꝺr in ps. Bñdictōnem dabit legislatoꝛ ibunt de virtute in virtutē. beriñ. Ite ⁊ scte vite locus in aīa esse nō poterit nisi medijs interiectis vestibꝫ dño. n. sessurō super aset/lum vestes suas discipuli substraueꝛt signā/tes deū nequaq̄ nude anime insidere. quaꝛ nō inueniret ⁊ vestimēta virtutibꝫ ⁊ moꝛibꝫ aploꝝ. Tercio benedicuntur tales victoꝛes ad plenā sanctitatis perfectionē q̄ ex meri/tis precedentiū bonoꝝ ita copiosa erit suffici/ens ⁊ perfecta. vt ex virtute eiusdem bñdicti/onis oīa que sunt hōis se disponēt ⁊ ornēt ad perfectionē. De hac bñdictione ꝺr Eccl. xxx. dñi bñdictio quasi fluuiꝰ inundās.

Sequitur q̄rtū p̄cipale longe ante positū scilicet de diuine penitentie exhibitōne. qđ in eo quod subiungitur in predicto thꝛema/te intelligitur cū ꝺr. Oriꝛ est ei stati sol. Quia post predicta quatuoꝛ luctamīa si tñ strenue vicerimus oꝛitur nobis sol iusticie xp̄s deus noster. nō q̄ deū prius nō habue/rimus cum sine eo penitus nihil possumus sed q̄ nobis modo oꝛiatur cū flagrāti ⁊ amo/rosa dilectione luminosa ꝓgnitione ⁊ q̄ntū possibile est in hac vita gr̄osa fruitōne vt ad manū hēamus semper deū ineffabili dulce/dine. nūc primū plenū deo obsequiū persol/uentes iuxta illud Eccle. Cum ꝓsummaue/rit homo tunc incipit ⁊ cū quieuerit tūc ope/rabitur. expectās cū gaudio vocatōez suā ope/rante ieſu xp̄o.

LX De scō petro ad vincula.

Erat petrus dormi/ens inter duos milites Actuum. duodecimo. Dicit Gregoꝛius. Res gesta aliq̄d in sancta ecclesia signat gerendū Sic quippe necesse est vt audiamus q̄ facta sunt quatenus cogitemus que nobis sunt ex eo/rum imitatione facienda. Hoc ergo festum qđ ad vincula petri dictū est. ad hoc institu/tū credim⁹. vt p̄ pe. vinculatōez de pctōrū vi. ꝓmoueam⁹ ⁊ per eius liberatōez quō ⁊ nos liberari possim⁹ instruam⁹. Res ergo gesta de petri liberatōe breuiter est tangēda vt p̄ eā q̄dā similitudine ad pctōꝝ liberatōem iu/sto ordie veniam⁹. Illa aūt hysto. tāgit

octo sez angeli ingressionē carceris illumīa tionē. lateris percussionē. petri excitationem eius cinctionē. calciationē. vestimēti induti onē. et angeli imitatōez. ¶Primū tangitur I eo q̄ dicit angelus dñi astitit. scōm ꝛ lumē refulsit in hīra. car. tertiū ibi. percussoq̄ late re petri. quartū ibi excitauit eū di. surge ve/ lociter. Quintū ibi precinge. sextum ibi. cal cia te cali. septimū ibi indue te vesti. t. octa/ uū. et seq̄re me. Sed quid nobis ista histo/ ria proderit si nil in ea q̄ edificet inuenitur aut cur tam diligenter ꝛ reuerenter in eccl̄ia annis singulis recitatur ꝛ retinetur. nisi est/ dem spūaliter intellectis quicq̄ peccatores possint a suoꝝ peccatorum vinculis liberari. Quid em̄ per petrū vinculatū ꝛ liberatū nī/ si peccator accipitur. qui cum ab herode id ē dyabolo vel per sensus inclinatōez. vel ma li opis perpetrationē. captiuatur duabꝰ ca/ thenis. i. timore d̄ amissione boni ꝛ amore d̄ adhesione mali ꝓstringitur ꝛ ligatur. Qui si liberari debet necesse est hoc fieri p̄ omnia predicta spiritualiter intellecta. ¶Primo er/ go ad peccatorū liberatōez (q̄ per nos nequa quam liberari possumus) necesse habemus angeli ingressionē. illius incq̄ angeli qui p ysa. vocatus est magni ꝓsilij angelus qui est deus. Nullus em̄ vnq̄ a peccatis absolui. nisi deus cor nostrū ingrediatur ꝛ dignetur nos visitare misericorditer. Qđ intelligen/ tes ꝓphete certatim oēs acclamabant. Ci sita nos in salutari tuo dñe. Scđo posq̄m carcerē cordis nostri ingredit carcer noster ad cognoscenda mala que p̄misimus ei? p̄/ sentia illustratur. Tercio adhuc ꝓius acce/ dens latus vbi cor est percutit per quod ad penitendum surgitur sine mora. Ex his tri/ bus scilicet ingressione. carceris illuminati/ one ꝛ cordis percussione. qui in peccatis de/ lectabiliter dormiebat euigilare incipit. et p fundissime penitere. Et sic in istorum triu virtute peccata nostra pleniss̄ime remittun tur ꝛ hoc quantum ad offensaz dei. ita vt si talis morte preoccupatus discesserit in ifri/ gerio erit. Sed adhuc opus est multo labo re. multo sudore vt macula cōtracta in aīa deleatur. Dicit em̄ albertus super missam. Oportet hominē per multa trahi aq̄ pec/ catū penitus deleatur. licet enim de interiori contritione offensa dei. que ad eternā penaz obligabat per oīa sit sublata adhuc tamē remanet macula que ad penā obligat tpalē. et ideo sequitur in predicta hystoria. surge velociter. Quarto ergo angelus magni con silij q̄d est deus dicit nobis surge velociter per exhibitionē operis ad satisfaciendum. ac si dicat. Si post cordis ꝓpunctionē ꝛ pecca torum remissionez mora viuendi accesserit tunc predicta non sufficiūt nisi adiuncta fu/ erint que sequūtur. In verbo ergo resurre/ ctionis de satisfactione opis ꝓmonemur.

¶ Que aūt ꝛ qualia opa sint facienda vt per ea d̄o satisfaciamus Sciendum q̄ tres rerum habitus possidet omnis homo. s. res corpus ꝛ anima per que possumus peccata emendare. Nam de rebus d̄ thobie quarto Elemosina ab omni peccato ꝛ a morte libe/ rat ꝛ facit inuenire misericordiaz ꝛ vitā eternaz. hinc Eccl̄e. Ignē ardentē extinguit aq̄ ꝛ ele mosina extinguit peccatū Secundo peccata per corporis exercitia emendamus. vnd̄ iob xxx. Inuenī in quo ei propicier ꝓsumpta est caro eius supplicijs. Item ps. Clidi humilitatē meā ꝛ labōrē meū. et dimitte oīa peccata mea Tercio per exercitia anime peccata oia emē/ damus. vñ. j. pe. iij. dicitur. Caritatē conti nuam hītes. q̄ caritas operit multitudinē peccatoꝝ. Sed ad quid proderit peccatorū satisfactio nisi adiugatur eorundem pecca/ torum cessatio. Quinto ergo in predictis d̄ bis subiungitur precinge. quod est dicere: ¶Precinge lumbos tuos vt per continentiā caueas ne satisfaciendo iterum committa/ tur. Si enim lauī pedes meos per satisfa/ ctionem. quid prodest si per cōtinentiā aut similia nō caueo? Qui enim baptisatur a mortuo ꝛ iterum tangit eum. quid prode/ rit lotio illius. nam vt ait Bernardus. Erit sine dubio iacenti q̄m recidiuanti deterius. quia sicut dicit Eccl̄esia. Qui in vno offen/ dit multa bona perdit. Si ergo plene ꝛ per fecte volumus liberari. cū petro p̄cingam? nos in artū statum. ne iterū dimittam? pec/ cata alia. Nā si in vna parte emēdam? ꝛ in alia pte peccam? q̄ntū in vno liberam? tm̄ i altero irretimur. Hinc Eccl̄esia. Ue ingre/

dienti duabꝫ vijs. qz nũqꝫ puenīet q̃ tendebat. qz vt ibidem dr. Unus edificãs ⁊ vnus destruens quid prodest nisi labor. vñ orans ⁊ vnus maledicẽs cuius vocẽ exaudit deus. Accingamur a peccati pmissione sed ab omni carnali delectatione qꝺ cauete monemur. Osee. vijꝯ. vbi dr. Noli letari israel. noli exultare sicut populi. ac si dicat Noli gaudiũ tuũ ponere in delectationibus sicut faciunt seculares ⁊ filij huius mundi. qz vt ait iob. Lapides excauãt aq̃. qꝺ est dicere. Aque delectõnũ excauãt. i. eneruãt. lapides id est fortes hoīes. qui videntur duri in laboribꝫ sicut lapides. hic dicit aug⁹. Si animus noster habet vnde oblectetur extrinsecus. sine delicijs manet intrinsecus qz non potest vtraqꝫ possidere. Qualiter aũt ⁊ q̃m diu predicta oīa agere debeamus instruimur in subiunctis. ℣ Sexto ergo in p̃dictis ꝓbis subiungitur. Calcia te caligas tuas. Ac si dicatur. In oīibꝫ predictis quo modo quiscꝫ se regere debeat. et ea quãdiu acritate exẽplaria instruant nos sanctorum quos tanqꝫ exemplaria inspiciamus. quod nõ ex ꝓprio capite accipio. sed Grego. exponẽs ait. Quid sunt pedes nostri nisi opera nostra. quid vero calciamẽtũ nisi pelles mortuorũ animaliũ. calciamenta autem pedes muniũt. Quid vero sunt mortua animalia ex quorum pellibus nostri pedes muniũtur nisi antiqui patres. qui nos ad eternam patriam preceſſerunt. quorum dum exempla conspicimus nostrorum operum pedes munimus. calciamenta ergo in pedibus habere est mortuorum vitaꝫ conspicere ⁊ nostra vestigia a peccati vulnere custodire. hec aũt exemplaria hoc maxime videtur astruere vt vitam ipsorũ in nos transferentes vsqꝫ in finem strennue perseueremus. Cum enim secundum philosophum vnaqueqꝫ res a fine denominatur. nulla vita bona dicitur nisi que in bonum finem fideliter perseueret. Ille autem veraciter perseuerat. quorũ vita de die in diem proficiens. per momenta singula accipit incremẽta. Si enim bona vita vsqꝫ in finem ducitur affectu tamen languente vel etiam deficiente talis vita licꝫ bona dicatur ex genere operis tamen veraciter non est bona. quia qđ melius est in operẽ scilicet deuotio iã deficit. Sed affectus ⁊ effectus in nobis strennue perseuerẽt vt de nobis dici possit quod de patriarcha ysaac dicitur Genesis. xxvi. Ibat proficiens atqꝫ succrescens. donec vehementer magnus effect⁹ est. Et talis perseuerantia in paucis permanet. quia circa vesperum vite languescere incipiunt ⁊ tedere. Quod Jerẽ. lugens conqueritur dicens. Non sine causa cuꝫ nobis sint eadem principia conuersionis cum patribus. dispar valde conuersionis profect⁹ inuenitur adeo vt cum ipsos de die in diem profecisse. et cursum consũmasse legamus apud nos iaꝫ magnus estimetur. si quis vl ipsa conuersionis sue primordia confuaret vt non minus humilis. timoratus. solicitus non minus seruẽs in medio q̃ in initio vitẽ retur. quibus in Apo. dicitur. habeo aliquid contra te. qꝫ caritatem primam dereliquisti Sed quid si predictis oīibus bene pactis homo incidat elationem di. in corde suo. illud Luce. xviij. Gratias tibi ago. quia non sum sicut ceteri hominum. Erit sine dubio sicut ait Gre. totum instar ꝓiecti puluerꝫ venus obnoxium. et ideo subiungitur quod valde necessariũ est ad predicta. ℣ Septimo ergo predictis annectitur. Induere vestimentis tuis. ac si dicatur. Ne a bonis a deo tibi datis superbias. considera infirmitatem carnis tue ⁊ memẽto quia cinis ⁊ puluis es. Q. aũt per vestimentum corpus debeat intelligi docet Gre. di. super illo verbo iob. ix. Abominabuntur me vestimẽta mea Quid vestimenti nomine. nisi hoc terrenum corpus exprimitur. cuius infirmitas tanto diligentius cogitanda est. quanto a domino sublimius promouemur. quod bene faciebat Abraam qui cum a domino ad tãtã familiaritatem esset assumptus vt cuꝫ eo tanquam amicus cum amico loqueretur ne ex hoc superbiret reuocauit ad memoriam carnis sue vilitatem dicẽs. Loquar ad dominũ meũ cũ sim cinis ⁊ puluis. De hac ꝓsideratõe monuit nos dñs. lu. ⁊ iobã. v. cuꝫ cuidã sanato dixit. Tolle lẽꝫ t. ⁊ va. in do. t. ac si diceret. Ne gĩa curatõis superbias tolle lectũ infirmitatis tue ⁊ porta in domũ cogi-

rationis. vbi eandem ante oculos mētis po
sitam semper valeas meminisse. Hinc est q
illam fidelem dispensationē cū electis ⁊ di
lectis suis dñs frequēter actitat. vt quanto
altius in gratijs ⁊ ptemplationibꝫ subleuā
tur. tanto turpioribꝫ ⁊ vilioribꝫ tēptatiōibꝫ
humiliantur. hinc Gre. Sancti viri q̄ sub
leuāte spiritu ad summa rapiuntur q̄diu i
hac vita sunt. ne aliqua elatione superbiant
quibusdam temptationibꝫ reprimuntur sic
q̄ fit certo moderamine vt vnusquisq̄ san
ctoꝝ interius ad summa rapiatur. ⁊ tamen
adhuc tēptetur exterius. sicq̄ magno ordīe
ꝓgnoscamus quid in interiori profectu acci
pimus ⁊ in exteriori defectu quid sum⁹ ⁊ mi
ro modo agitur vt nec de virtute quisq̄ extol
li debeat. nec de tēptatione desperet. q̄ dum
spūs sursum trahit. et caro retrahit. subtilis
simo interim iudicis moderamine infra sū
ma ⁊ super infima in quodam medio aīa
liberatur. q̄ cognoscentes viri spūales q̄n
to altius proficiunt. tanto humiliando se
deijciunt dicente bern. Perfecti quiq̄ ⁊ spi
rituales cū ad robur ⁊ firmamentū virtutū
peruenīūt. premūt se semper ⁊ deijciūt in id
q̄ incipientiū est ⁊ inde infra se descendunt
inde supra se ascendunt ⁊ humiliando se ꝓ
ficiunt. non arbitrantes negligendam ꝓsciē
tiam voluntarie subiectionis. vsuq̄ socialis
vite ⁊ dulcedine fraterne caritatis. et dulce
fit eis cohumiliari summe maiestati. ꝓpau
pari filio dei paupi dīne sapiēie ꝓformari.
hoc sententijs insciꝑis q̄ ⁊ in xp̄o iesu. hic
surgit in eis illa sapientia. amor cum timo
re exultatio cū tremore. His itaq̄ cōpletis.
Octauo predictis annectitur ⁊ feliciter con
cluditur. Sequere me. Ac si dicat angelus
qui in predictis profectibꝫ vite humane cō
cluditur. huic q̄ reliquū est dicitur. Seq̄
re me. i. angelicam vitā tene. Hīt autez an
geli tria exercitia scz purgare. illumīare. per
ficere. Sic qui vsq̄ huc peruenīūt. hāc an
gelicā vitam in se transfigurēt. Dīnt. n. pec
catores orationibꝫ ⁊ perlusionibꝫ purgare
bonos iam in melius ꝓficientes exēplo illūi
nare seipō perficere. hoc ē dīnt conari ad hoc
vt perfecti fiant. Licet enī iam pfecti sint nū
q̄ tñ dīnt se ita perfectos iudicare vt perfecti
ores fieri nō possint. sed semper vt in melio⁹
proficiant conari fideliter dicētes cū paulo.
nō q̄ iam apprehenderim aut perfectus sim
sequar aūt si forte apprehendam. hinc leo pa
pa. hoc est iustoꝝ perfecta iustitia vt nunq̄
arbitrentur se perfectos. sed semper de his in
que peruenerint ad ea ad que nondum pue
nerunt pia auiditate ꝓtendant. sic itaq̄ imi
temur ap̄lm petrū vt cū eo de carcere
gnū peruenīamus. sic enī dr Ecclē. de carce
re cathenisq̄ interduz quis egreditur ad re
gnū. adiuuāte iesu xp̄o.

De sancto dñico sermo. LXI.

Qui custos ē do
mini sui glorificabitur. ꝓuerbi.
xxvij. di. Bern. Magna nobis custodia ne
cessaria est. quia ante oculos agim⁹ iudicis.
cuncta cernentis. Ut ergo hoc thema ꝓposi
tum cū noīe huius sancti. s. dñici cōueniat.
placuit hoc verbū assumere. vt tā rōne noīs
q̄m themat̄is de custodia que oīm statui om
ni etati. omni hom̄i necia est. occasionem lo
quēdi congruā haberemus. Spūs enī san
ctus qui huius sancti fidelem custodiam co
gnouit affuturā hoc ei nomē imponi ꝓphetā
do disposuit. vt qui suam fidelem haberet in
tpe custodiā in vite veritate. haberet etiaz et
noīe pietatē. In verbis ergo ꝓpositis duo tanguntur. s. sancta custodia ⁊ ēmu
nerationis gratia. Primū ibi. qui custos ē
domini sui. scōm ibi. glorificabitur. Tertiuz
quia nullum genus sanctitatis repente arri
gitur. sed ad illud quasi quibusdam gradi
bus peruenitur. Ideo sciendū q̄ gloriosus
iste sanctus ascēdēdo ⁊ pficiendo. quiq̄ ha
buit custodias. Primo enim custodiuit in
nocentiam. secundo preceptorum obedientiā
am. tercio consiliorum eminētiā. q̄rto ꝓmis
sos per fidelē diligētiā. q̄nto custodiuit dei
amicitiā. et q̄do oibꝫ tandē meruit sublimit
glificari. Primo sanct⁹ iste a puerilibꝫ annis
incipiēs custodiuit oī solicitudie innocētiā
cauēs ⁊ longe a se faciēs oīa que suā possent
innocētiam obfuscare. Innocentiam dico
quam in sacro baptismo contulit ei deus.
siue ergo mundus impulsaret. caro tril
laret. dyabolus infestaret. viriliter resti

tit dī. singulis ⁊ omnibus illud Job. xxiij. Donec deficiam non recedam ab innocentia mea. iustificationem meam quam tenere cepi non deseram. Q si quis de puluere humane respersionis sine quouis aut nemo viuere potest irrepserit. statim per supererogationem satisfactionis hoc modicum qđ ꝺ liquit penitus exufflauit. Ad quam conseruandam duo sunt necessaria. scilicet principioꝝ repressio ⁊ actionū elongatio. De primo Re. i. de dauid dicūt philistei. Quomodo potest melius placare dñm suū q̄ꝫ in capitibꝫ nostris. de secundo Sara dicit thobie Munq̄ꝫ cū ludentibus miscui me. nec cum his qui in leuitate ambulant participē me prebui. et sequitur. Ideo mundam seruaui animā meam ab omni concupiscentia. Secundo cuꝫ tps infantie pertransisset. ⁊ ad annos discretionis quo bonū a malo discernere potuit peruenisset. cepit solicite custodire mandatoꝝ obedientiam. cauēs prohibita ⁊ operans que precepit deus in vtroq̄ꝫ de contingentibus nil obmittēs. ita vt veraciter ꝺ eo dicatur illud Eccles. xliij. non est inuentus similis illi qui conseruaret legem excelsi. naꝫ sicut ecl. 45. ꝺr. Dedit illi ds cor ad precepta ⁊ legē vite ⁊ discipline. et iterū. Dedit illi in preceptis altissimi potestatē. vt fiducialiter gloriari potuerit ⁊ dicere illō iob xxiij. Vestigia eius secutus est pes meus. viam eius custodiui nec declinaui. et ea a mandatis labioꝝ eius nō recessi. ⁊ in sinu meo abscondi ẏba oris eius. Verum qz obstatio mandatoꝝ ad perfectionem hominē nō adducit. Juxta illud apli hebreoꝝ. vij. Nihil ad perfectum adduxit lex. et illud Gall. ij. Non iustificabitur homo ex operibus legis. ideo glorioſus iste custos prioribꝫ nō contentus. viterius se extendit. Tercio ergo custodit ꝓsilioꝝ eminentiā. vt nō solum p̄cepta perficeret sed etiam ꝓsilia adimplebat. aduertens subtiliter que consilia deus consiliari in sacra scriptura ꝓponeret adimplēda Que licet multa sint. ¶ Tria tamen ꝓsilia ad statum huius sancti proprie pertinē tia aliq̄liter hic tangemus premittētes prio quid sit ꝓsiliū ⁊ quō differat a preceptis Est aūt ꝓsiliū persuasio melioris boni q̄ꝫ precepta ꝓtineāt ad q̄ necessario non obligamur. Differunt aūt ꝓsilia a p̄ceptis. qz ad precepta necessario obligam̄ ad ꝓsilia vero nō. qz p̄cepta sunt necessitatis. ꝓsilia vo voluntatis Jtē lex vetus dat precepta. euāgeliū vo persuadet. et supaddit ꝓsilia. Sunt aūt tria cōsilia vt prediximus ꝓprie ad religiosos pertinētia. scz paupratis. castitatis. et abdicatō ꝓprie voluntatis. q̄ tria singulariter disponūt hominē ad perfectionē vite. In quibus tribꝫ iste sanctus se sublimiter impendebat. Nam de primo ꝓsilio paupratis loquat dñs matheı. xix. dī. Si vis pfectus esse va. ⁊ vē de oīa q̄ ha. ⁊ da pau. et veni sequere me. Jtē Lu. xiij. Nisi quis renūciauerit oīibꝫ que possidet. nō pōt esse meꝰ discipulꝰ. De scōo ꝓsilio castitatis ꝓponit iterū dñs matt. xix. dī. Sunt enuchi qui se castrauerūt ꝓp̄ regnū celoꝝ. Jtē mat. v. Audistis qz dctm est antiquis nō mechaberis hoc ē preceptuꝫ ego aūt dico vobis. Qui viderit mulierem ad ꝓcupiscendam eā iā mechatus ē eam in corde suo. hic ostenditur q nō solum dānabilis est ꝓsensus ad opꝰ mechie. sed etiā consensus in delectatōꝝ. vnde apls. i. Corinth. vij. dī. De virginibꝫ p̄ceptū dñi nō habeo. ꝓsiliū aūt do. De tercio ꝓsilio. scz obedientia iterū dicit dñs Luce. ix. Si quis vult venire post me abneget semetipm hoc est ꝓpriaꝫ voluntatē resignet. Hec tria ꝓsilia ꝓprie pertinent ad religiosos ⁊ denudant hominem ab oīibꝫ que habet vel hē potest. scz a rebus corpe ⁊ anima. Hec tria possidet oīis hō. A rebus denudamur p paupertatē. corpꝰ renuntiamus per castitatem. animam resignamus dando ꝓpriam voluntatē. et qz iste sanctus nō solū fuit in perfecto statu religionis sed etiā religionis institutoꝝ ⁊ custos. ideo hec tria ꝓsilia in vita sua in summa perfectione ꝓfuabat ⁊ fideliter custodiebat. Verū qz deus cuius gaudiū est fortitudo nra. hūc suuꝫ custodē in sua custodia fidelem inueniebat. ideo cōmisit sibi thesaurū suū q̄ꝫ ꝓprio sanguine cariozē hūit aīas vicz fideliꝫ custodiendas dicēs ei qō prio pastoꝝ piter ⁊ custodi dixit petro. s. si dili. me pas. oues me. Quarto ꝙ custodiuit ꝓmissas sibi aīas per fidelē diligētiā. dignum quippe dñs iudicauit vt

qui domui sue hoc est custodie ꝓprie vite taꝫ fidelis custos extiterat. non sub modio sꝫ super candelabꝝ poneretur vt omnib⁹ qui in domo dei. i. in ecclesia essent luceret. Si enī magnum est vt quis super homines populares. qui quasi brutis animalib⁹ assimilātur constituatur custos. q̄ magnuꝫ est vt qs sit tam magnus ⁊ ydoneus. q̄ custos super alios custodes ꝓstituatur. vt sicut quedaꝫ scripta dicta sunt cantica canticorum eo q̄ sua dignitate singulari cuncta alia cantica antecellant. sic dñicus dictus est custos custodū eo q̄ virtute ⁊ vite sanctitate alijs custodibus preferatur. vt merito ei illud Esa. li. vaticinium applicetur cum dicit. Erit in nouissimis diebus ꝓparatus mons domus domini in vertice montium ⁊ eleuabitur super colles ⁊ fluent ad eū oēs gentes ⁊ ibunt populi multi ⁊ dicent. Venite ascendam⁹ ad montē dñi ⁊ ad domū dei iacob ⁊ docebit nos vias suas ⁊ ambulabim⁹ in semitis ei⁹. Quid per nouissimos dies. nisi tempus de quo dicitur Luce. xiij. Visit seruū suū scilicet dñicum hora cene. de quo iohā. j. Filioli iam nouissima hora est in quo tempore ꝓparatus est mons. scilicet dominicus propter vite eminentiam domus domini id est ordinis predicatorum. qui ordo iuste dom⁹ dñi dicitur. in quo ordine omnia que aguntur in celis suo modo actitantur queris q̄d. Vacare deo. laudare deum. contemplari deum. frui deo. que vt ait bern̄. cuꝫ fideliter celebrantur in cellis audeo dicere angeli dei i mo angelorꝫ dñs cellas amant ꝓ celis ⁊ eā delectantur in cellis vt in celis. iuxta illud delitie mee sunt esse cum filijs hominū. Sequitur in vertice montium. q̄ sanctus dñicus iam mōs ꝓparatus positus est super verticem montiū. i. super capita prelatorum ordinis sui vt sit mons montiū sicut deus ē deus deorum. sequitur Et eleuabitur super colles. i. super simplices professores ordinis sui. Qui licet sint inferiores respectu superiorum. habēt tamē ⁊ ipsi ad hoc altitudinez respectu inferiorꝫ sc̄z simplicium ꝓpter votū sicut colles altitudinē habent super terram. Sequitur ⁊ fluent ad eum omnes gentes. quia tota dei ecclesia ad eos tanq̄z ad precipua luminaria ꝓfluit vt ab eis audiant verbum dei. Sequitur ⁊ ibunt populi multi ⁊ dicent venite cū q̄ gustato ab eis vbo vite dicunt. Juuenes ⁊ virgines senes cum iuniorib⁹ venite ⁊ ascendamus per professiōꝫ ad vitā ⁊ ordinē istorꝫ. et docebunt nos vias suas. et ambulabimus instructi ab eis in semitis eius. hoc est in arta via iporꝫ. que recto itinere ducit ad deum. Hunc aūt thesaurum. s. ꝓmissas animas tripliciter custodiuit. sc̄z vbo predicatōis instantia orationis. exemplo edificationis prosequēte vt ꝓtes.

Quinto dictus est iste sanctus dñic⁹ id est dñi custos. quia affectuose custodiuit dei amicitiam. q̄ iustum hꝫ ordinē ad predicta. Cum enī in suꝫpsius ⁊ proximi custodia inuētus sit fidelis ideo sibi dei amicitia tanq̄z maior thesaurus custodiendus ꝓmittitur. per quā custodiā iterū ad maioris sanctitatis gratiā promouetur. q̄ ex dei amicitia pullulat oīe bonū. cuꝫ enī de hac amicitia allectus ꝓpinue sit nobiscū erūt oīa sua nostra ⁊ nostra sua. Et ex hac ꝓmunione nostra erūt sibi acceptabiliora. et ex suis participatis erimus ditiores. vt ꝓfidenter dicere possimus q̄d naturalis filius dixit ad patrē Omnia mea tua sunt ⁊ tua mea sunt. hanc etiam amicitiam sanctus dominicus per triplicē diligentiā custodiuit. Primo quia cauit offensiones. frequētauit visitatōes aperuit deo secretas reuelationes. In his enim tribꝫ inter homines amicitia nutrit. quādo enim homines cauēt se mutuo offendere et incipiunt frequēter se visitare ⁊ secreta sua sibi inuicē reuelare. ex his amicitia ꝓseuat. ⁊ ꝓfuata augmentatur. Sic custos domini sanctus dñicus dei amicitiam custodiuit cauens omniū dei offensam. et cū hoc deuꝫ suis meditationib⁹. orationib⁹ intimis cogitationib⁹ frequēter immo continue visitans secreta sua per intimā vi ꝓtēplationis hoc est medullam intime deuotionis ꝓtēplādo reuelauit. Item de primo dr prouerb. xvij. Qui celat delictū querit amicitiā. Ille enīz celat a deo delictū qui nō facit illud. q̄d enīz agitur. deo celari nō potest. de secundo Ecc. xvij. Vie illorꝫ coram illo sunt sp. de tercio dic Bern̄. Flagrans amor diuinus cū se intra

se cohibere non potest non attendit quo or/dine qua lege verborum ebulliat. interdum nec verba requirit. interdum nec voces solis cõtentus suspiriis. De hac amicicia di. Ec. xlvij. Beati qui in amicitia tua decorati sũt Quare. q. vt dicitur Sap. viij. In amici/tia illius delectatio bona est. Si ergo cũ bea/to dominico cupimus celestis regni gloriaz possidere studeamus eum in suis custodiis fideliter imitari. Nam de eisdem etiaz hor tatur nos dñs inscriptura. et primo de pria custodia. deute. iiij. vbi dicitur. Custodi te/ipsum et animã tuã sollicite et iterum in ps. Custodi innocentiam et vide equitatez. De secundo iterum dicitur Deute vt supza Cu stodite mandata domini dei vestri que ego precipio vobis. De tercio dicitur prouerbi. Fili mi custodi precepta mea atqz consilia. De quarto Jere. xxxi. Custodite ẽgi pastor gregem. de qua malach. Et custodite spiri/tum vestrum. Ad quã nos perducat.

LXII. De eodem fmo. II.

QVicunqz honorificabit me glorificabo eum. i. Regum. ij. ℭ Dicit Gre. Ille deum vera citer honorat qui interiorem suum hominez qui ad imaginem dei factus est a peregrinis passionibus custodit. et in exterioribus acti onibus deum hominẽ fideliter imitatur. cui coniungit Bern. Dignus plane debet gli/ficari qui deum in vita sua studet imitãdo ho norare. Expedita ergo vna particula qua in precedenti fmone visum est quanta solicitu dine beatus dñicus deũ in suis custodiis ho norauit. in quibo consistebat eius meritum. Nunc dicendum est in quanta gratitudine deus ipsum glorificauit in qua ꝓsistebat ei? premium. vtrũqz istorum in vtroqz tãgitur themate. Nam primũ tangitur in hoc q in primo themate dicebatur. Qui custos ẽ do mini. et in isto themate cum dicitur. Quicũ qz honorificauit me. Secõm in eo q dicebatur glorificabitur. et in isto cum dicitur glo/rificabo eum. Sciendum ergo q deus glo/riosum suũ custodem tripliciter glorificauit Iq per vite sanctificationẽ sobolis ꝓpagatõz et vtriusqz eternã glorificationẽ. Primo di/co glorificauit deus dilectũ suum custodem per vite sanctificationẽ. ipsum coram deo et hominibo sanctificans in hac vita. In q̃ sta/tu dedit deus sancto suo triplicẽ gloriã. scili/cet gratiosam ꝙuersatõem. omniũ petitõm exauditionẽ. miraculorum choruscationem per que tria vite eius sanctitas ꝓbatur. Primo dico dedit ei deus in hac vita gratã deo et hominibo ꝙuersationez. vt quocũqz se conuerteret gratiã apud deũ et homines in/ueniret. vt merito de seipso dicere posset illd Sap. viij. Habeo claritatẽ ad turbas et ho norẽ apud seniores. et in conspectu potentũ ammirabilis et facies principũ mirabũtur me tacentẽ me sustinebũt. loquẽtẽ me respi/ciunt. et morõnãte me plura. manus suas ori suo imponẽt. Ita vt omnes ꝙuersationẽ ei? videntes ammirabũtur dicẽtes q non lon/ge subditur. Non habet amaritudinẽ ꝙuer satio illius nec tedium ꝙuictus illius. hoc ẽ enĩ initiũ sanctitatis nullum scandalizare. sed per ꝙuersatõnis disciplinã omnes edifi care. vnde Bern. Cui ? omnibo gratiz et ne mini onerosa est cõuersatio. huic sine dubio de ꝓpria salute vniuersa multitudo ꝓsidẽ/tium attestatur. In omni ergo ꝙuersatione tua si imitari voueris solicitus sis obserua re vias tuas. et in conspectu proximi caueti bi a peccato et illi a scandalo. Secõm signuz sue sanctitatis qd accepit a dño fuit omniũ petitionũ exauditio. quod aperte legit in le/genda sua. Dicenim ibidem dicitur. Fate/or tibi prior q tamẽ adhuc nulli vnq̃z expo/sui. nec tu alteri q̃diu vixero tuelabis. q nũ q̃z aliquid in hac vita a deo petij qd nõ asse/queret iuxta votum. qd reuera signũ est ma xime sanctitatis. Quis enim vnq̃z in hac vi ta positus omnia que a deo petijt impetra/uit. et qd maius ẽ. quis vnq̃z tã perfecte dis/cretionis spiritum accepit a do. vt nunq̃z ta lia peteret que dñs nec vellet nec deberet ali qualiter nõ exaudire. Petijt paulus vas e/lectõnis a se carnis stimulũ ammoueri. nec qd postulauit impetrauit. quia licet ad vtili tatem exauditus fuerit. non tamẽ ad volun/tatẽ sed audire meruit. tanq̃z non exauditus Saule sufficit tibi gratia mea Und magis mirandum est de spiritu discretionis q̃m d

gratia exauditionis. Tercium signum sanctitatis fuit choruscatio miraculorum. que licz nullam dent sanctitatis certitudinem. dant tamen probabilem similitudinem. Dicit enim Gregorius. q miracula hominem sanctum nō faciūt. sed ostendunt. Qui ergo de huius glorioſi ſancti miraculis aliquid ſcire voluerit vel dicere percurrat, diligēter vite ſue hystoriā ⁊ videbit q̄m glorioſum fecerit eū deus benedictus in ſanctis ſuis ⁊ q̄z mirabilē eum fecit mirabilis deus. Tanta ⁊ talia per eum mirabilia eſt operatus vt veraciter dicere poſſimus admirando. Gloria ⁊ honore coronaſti eum dñe ⁊c. Sic patet quō dñs hunc ſanctum ſuum in vite ſanctitate triplici hac gloria glorificauit. ¶ Secūdo glorificauit deus hunc ſanctum ſuum in filiorum ꝓpagatione. Si enī vt ait ſcriptura filij ſapiens eſt gloria ꝑris exaltabimus hūc ꝑez qui tot filiorum ⁊ tam ſupra modum ſapiēntiſſimorum pater extitit. vt tam in numero filiorum q̄z in ſapia eorum nō ſit ponere terminū neq̄z finē. Nam in christo ieſu per euangeliū multas ipe genuit. Ꝛtrēdat ergo qui poterit q̄nta gloria dignus ſit pater iſte. qui de tot ſapientiſſimorum filiorum numero gaudet ⁊ letatur. Si enī vt Eccle. dicitur. Melior eſt vnus filius timens deū q̄z mille impij. quātus eſt hic qui tot milia filiorum habet timentium amantium ⁊ laudantium deū in eternum. Nam de hac filiorum ꝓpagatiōe dr Eccl. xlviij Jureiurando dedit illi deus gloriā in gente ſua creſcere illum quaſi cumulum terre ⁊ vt ſtellas exaltare ſemē eius ⁊ hereditare illos a mari vſq̄z ad mare ⁊a flumine vſq̄z ad terminos terre. Q. ſi hoc quantū ad literā dictū eſt de abrāā qui ex promiſſione vnicū accepit filiū ⁊ verum eſt. cur non eque verificari poterit de patre dominico qui accepit a dño tot filiorum milia. Ut aūt omēs huius ꝓpagationis gloriā videamus Sciendum q̄ glorioſus iſte ſanctus pater tria accepit gr̄a filiorum que vſq̄z hodie immo vſq̄z in nouiſſimū diē in huius ꝓpagationis germine florent pariter ⁊ florebunt. Nam filiorum eius alij ſunt glorioſi ex ſcientie illuſtratione. alij glorioſiores ex gratioſa verbi dei predicatōe tercij ſunt glorioſiſſimi ex vite ſanctificatōe.

Primo dico q̄ filiorum huius patris alij ſūt glorioſi ex ſcientie illuſtratione. qu e enī religio aut q̄ natio humane vite tam glorioſos in ſciēna filios enutriuit. Ipſi em̄ ſunt qui habēt ſcientiā boni ⁊ mali vt ordo veraciter gloriari poſſit ⁊ dicere illud Sap. vij. Deus dedit mihi horum que ſunt veram ſcientiam vt ſciam diſpoſitionē orbis terrarum ⁊ virtutes ⁊c. vt ille ordo glorioſus veraciter gloriari poſſit ⁊ dicere illud Eccleſi. i. Ecce magnus effectus ſum ⁊ preceſſi ſapientia omnes qui fuerunt ante me ⁊ mens mea ꝓtemplata eſt multa ſapienter. dedi q̄z cor meū vt ſcirē prudentiā errores q̄z atq̄z ſtulticiā. Tam ſalubriter enī profecerunt in ſapia vt in eorum opatione omnes homines ſtulti ⁊ ſimplices reputentur. iuxta illud Sap. xiij. Vani ſunt homines in quibus non ſubeſt ſcientia dñi ⁊ de bis que vident bona nō potuerunt intellige re eum qui eſt. et ideo ordo iſte tanto eſt glorioſior quāto id q̄ō pre ceteris poſſidet ē glorioſius oīnibus diuitijs huius mundi. iuxta illud puer. viij. Melior eſt ſapientia cunctis operibus preciosiſſimis ⁊ omne deſiderabile non poteſt ei compari. Ab his ergo filijs tā ſublimi ſapientia preclaris merito p̄ iporum ſanctus dominicus eſt ⁊ dicitur glorioſus. Ipſi enim ſunt cuſtodes ⁊ vigiles eterne ſpōſe xp̄i. ſciētes malignorum occurſus obuiare. hereſes ꝓfutare. omnes q̄z prauitates eliminare clauſa reſerare. obſcura illuminare ita vt ſicut. iiij. Re. v. dr. Non ſit ſathan neq̄z occurſus malus cui neſciāt obuiare. ¶ Secūdi filij huius glorioſi p̄ris dñici ſunt glorioſiores ex glorioſa verbi dei predicatione. per quorum doctrinā eccīa dei proficit ꝓtinuis incrementis. Qui ſingulari dono gratie ad predicandum verbū dei inciti facti ſunt. de quibus dicit Sap. Spiritu intelligētie ꝛple uit eos dñs ⁊ ipi tanq̄z ymbres miserūt eloquia ſapientie ſue. labia enī eorum ſalutarē diſſeminauerūt ſcientiā. opus ſanctū dignum benedictione plenū fecerūt ⁊ miſterium ſibi traditū deuote expleuerunt. vt veraciter dicere poſſint illud yſai. lxi. Spiritus dñi ſup me eo q̄ vnxerit me. ad annunciandum māſuetis miſit me vt mederer ꝓtritos corde. et predicarem captiuis indulgentiā ⁊ claudis

apertionē.et predicerē annū placabilem do/
mino.vt ꝓsolarer omnes lugentes. Nec vl/
tra locū habet illud imꝓoperiū. ysai. xxxiij.
Ubi est literatus.vbi est ꝟba legis ponde/
rans.vbi est doctor paruuloꝝ. Naz ō bonis
doctoribꝫ mōs iam plenus est.vt iam plu/
res sint docentes q̄z foꝛsitan doctrinaz imitā
tes. Ordo ergo predicatorū ⁊ pater dñicus
ex hoc actu predicationis mirabiliter glorio
si effecti sunt. Nam inter omnes actus meri
torios nō credo nec iudico meliorē aut nobi
liorē q̄z illum.quā apls ad alios actus com/
parans iudicat meliorē dicēs.i. Corin.xiij.
Qui loquitur lingua semetipm edificat. q̄
ꝓphetisat ecclesiam dei edificat. Volo autez
omnes vos loqui linguis magis aūt ꝓphetā
sare. Nam maior est qui ꝓphetat q̄z qui loq
tur lingua ⁊ subiungit. Volo in eccīa quin
q̄z ꝟba loqui sensū meo.vt alios instruam.
q̄z decē milia verboꝝ loqui lingua. Ecce q̄m
infinitū oratiōni prefert predicatōem. Si/
ro ergo modo glorioſi sunt qui predicāt ver
bum dei.si tamē digne ⁊ fideliter illud agāt
digne vt quod verbis predicant vita ⁊ mo
ribus nō deformēt.vt quod predicauerit fa/
ciendum in suis actibꝫ prius agunt.et qđ p
dicauerint dimittendum priores iudicent
non agendum.ne si dixerint ⁊ nō fecerint di
catur eis. Medice cura teipm.hinc Bern.
Solus ille de deo digne loqui poterit.q̄ se/
cundum q̄ cor dictat interius.exterius ꝟba
ꝓponit.qui calamū lingue tingit in sanguīe
cordis.quia tūc veneranda est doctrina cuz
qđ lingua loquitur ꝓscientia dictat.caritas
suggerit spiritussanctus ingerit.ita fideliter
vt nihil aliud nisi dei laudem ⁊ proximi bo/
nū querant.quisic docuerit ⁊ fecerit hic ma/
gnus est in regno celoꝝ matb.v. Qui ergo
sicut dictū est predicant coram deo ⁊ homi/
nibꝫ sunt per omnia glorioſi nec u lluz di ob/
sequiū glorioſius inuenitur. Bene ergo bea
tus dñicus ex his suis filiis glorioſis glorio
sissimus predicatur. Tercij filij bu
ius patris dñici sunt glorioſissimi ⁊ sapien/
tissimi ex vite sanctificatione.qui super predi
cta sanctitatis gloriā sunt adepti ipi sunt.n.
qui fide sunt illuminati.spe eleuati.caritate
inflammati.iusticia ordinati in perseveran
tia ꝓfortati.omniū denicz misertis ꝓforma
ti.peccata populi lugentes eoꝝq̄z vltioni se
opponentes miraculoꝝ signis effulgētes. de
quorū virtutibꝫ dicit Gre. Ecce electi dei car
nē domāt.spiritū roborant.demonibꝫ impe
rant.virtutibꝫ chorusc ant.pñtia despiciunt
eternā patriā vita ac moribꝫ predicāt.de his
tribꝫ sacrificatōibꝫ potest accipi illud Eccle.
xliij Sol tripliciter exurēs mōtes. quod est
dicere. Sol xp̄s deus noster tripliciter exu/
rit igne spiritussancti montes id est predica
tores qui dicti sunt montes ꝓpter preeminē
tiorem statuz vite. Sed diceret aliquis de
ordine eoꝝ qui absconditi seculo in solitudi/
ne delitescunt.difficile est ꝓuersantes in se/
culo talem ⁊ tantam ꝓsequi sanctitatē.iuxta
illud Eccle.xiij. Qui tetigerit picē inquina
bitur ab ea sicut ait apls. Mundus tot? in
maligno positus est. Ad quod ego. Quāto
difficilioꝝ pugna.tanto glorioſioꝝ victoria ⁊
licet sit difficile nō tamen impossibile.⁊ nisi
possent religioſi in seculo ꝓuersantes sancti/
ficari.non dixisset apls ad philipē.quibus/
dam ꝓuersantibꝫ in seculo. Omnia facite si
ne reprehensione in medio nationis praue ⁊
peruerse.inter quos lucetis sicut luminaria
in mūdo.verbum vite continentes. Si hic
mea pro eis nō placet defensio.audiat bern.
super cantica ꝑmone interpellante pro eis et
dicente. Si is qui in claustro est.cum qui
versatur in populo interdum minus discre
te.minus ve circumspecte agere deprehende
rit.in verbo.cibo.risu.ira.nō ad iudiciū con
festim prosiliat sed meminerit scriptū. Me/
lioz est iniquitas viri q̄z benefaciens mulier
Nā q̄ in tua custodia vigilas bñ fac. ſz qui
iuuat multos melius ⁊ utilius facit.quod
si implere nō valet omnia sine iniquitate.i.
absq̄z inequalitate vite.sciat scriptū.q̄ cari/
tas operit multitudinē peccatoruz bucusq̄z.
Bern. Temerarie ergo obiurgat virū de p/
lio reuertentē mulier nēs in domo.quia vt
Jaco.v. Fratres si quis ex vobis errauerit a
veritate ⁊ conuerterit quis eū scire debet. qm
qui conuerti fecerit peccatorez ab errore vie
sue.saluabit animā eius a morte ⁊ operit mul/
titudinē peccatorū. Tercio glorificauit dus
custodem suum per eternam glorificatiōem

diuine fruitionis gloriã tanto ei amplio pre ceteris cõmunicans. quanto ipe deus in via peregrinationis pre ceteris ardentius ada/mauit. ¶ Glificauit aũt deus ipsũ tripli/citer cumulans super eũ premiũ substantiale accidentale ꝛ generale. ¶Primo dico glorificauit eum deus tanto abundantius cõmunicans ei premiũ substantiale qđ est diuine visionis fruitio in q̃ tota merces sanctorum ꝓsistit) quanto ipe deum ardentius dilexit i via. Cum enĩ scđm doctores premiũ respõdeat merito. et totius meriti radix sit caritas. tanto pre ceteris dedit ei deus đ premio substantiali. quãto in via ad eum ardentiorem habuit caritatẽ. ¶Premiũ enĩ essentiale qꝝ sistit in perfecta coniunctione anime ad đm tanto proximi ꝓiuncti est đo in patria. q̃to per caritatem ipse coniunxit se deo in via. Quod aũt pater dñicus ardentẽ ad deũ habuerit caritatem ex hoc patet. qꝺ tam sublimem vitaz ꝛ tam preclaram ordinẽ instituit. et institutũ transfigurando in se opere adimpleuit. di. enĩ Bernũ. Q opa super erogationis ꝛ ꝓsiliorum que pre ceteris ardua sũt ꝛ difficilia indicia sunt maxime caritatis vnde cum premiũ remuneretur fm caritatẽ habitam in via. hinc est qꝺ cum diuersi diuersimode diligant diuersas etiam recipiant ꝓmiatiõs. licet vnus đnatus qꝺ ẽ vita etna ꝛ visio dei omnibus exhibeatur. et hoc est qꝺ veritas di. iohã. xiiij. In domo patris mei mãsiones multe sunt. Qđ exponẽs Aug⁹. dicit In domo patris mei diuersas premiorum in vna vita eterna signat dignitates. Item postillator in eodem premio increato qđ est diuina visio. quasi in vno denario omnibus ꝓmuni mansiones multe sunt. i. diuerse participationes siue fruitiones. quia plus ꝛ minus fruuntur eadem beatitudine increata. ẽ enĩ ibi in dispari claritate par gaudiuz ꝛ in pari gaudio dispar claritas. De hac gloria viri sancti dicitur Ecclo. Dedit illi deus testamentũ vite ꝛ sedem glorie sue. qui eũ fecerit ꝛ docuerit magnus est in regno celorum Matth. v. Qđ quia vtrũqꝫ fecit magn⁹ vocabit in gloria est effectus. Secundo glorificauit deus sanctũ suum in premio accidentali quod est aureola. qđ nõ est aliud nisi decor quidã proueniens ex ope precellenti ꝛ priuilegiato. quod ẽ predicatio virginitas ꝛ martirij. que sicut pre omnibus alijs operibus q̃n dã hñt excellẽtã ꝛ difficultatẽ sic eã ꝓ alijs remũeratur ꝙ aureolã qđ ẽ diminutiuũ ab aurea quod est premiũ essentiale ꝛ qꝝ sanctus dñicus egregius extitit predicator faciẽs qđ docuit. ¶ Ideo clarificauit eũ deus hoc ornatu qđ aureola nomiatur. De his duobus premijs. scz aurea ꝛ aureola potest accipi illud Dan. xij. Qui docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamẽti quantũ ad premium substantiale qđ est aurea. ꝛ qui ad iusticia erudiunt multos quasi stelle in perpetuas eternitates ꝛ hoc quantũ ad aureolam. Tercio glorificauit deus sanctũ suum super đdictas glorias premio generali đnibus anime que sunt tres. scz cognitio. dilectio. adhesio. et glorificabit adhuc post iudiciũ generale quatuor đnibus ipm corpus. que sunt claritas. impassibilitas. subtilitas ꝛ agilitas. de his tribus glorificationibus potest sumi illud apli. i. Corinth. xv. Alia est claritas solis. alia lune. alia stellarum. deo hoc totũ opante

LXIII. De sancto Laurẽtio.

¶ Dispersit dedit pauperibus ps. ℟ Dic̃ bernũ. Terrena omnia quando amittimus largiẽdo quamus. primo niũqꝫ nostrũ retẽtum perditur. sed manet erogatũ. Qđ cõsiderans beatus Laurentius tanqꝫ prudens mercator omnia que habuit ad dei gloriam largiter erogauit. sciens pro singulis se plꝰ qꝫ centuplum accepturũ. In ꝟbis ꝓpositis duas particulas intelligimus. scz Laurẽtij largam distributiõem. scđo largiorem dei remunerationẽ. ¶Primũ ibi. dispersit. de pauperibus. scđm ibi. Justicia eius manet in seculum seculi. Huius aũt sancti larga dispersio patz in quinqꝫ Dispersit enim pauperibus elemosinam per omnium rerum suorum erogationem. corpus dedit tortoribus per ignis adustionem. cecis luminis graciam per crucis signationem. passioni pacientiam. per hylarem exhibitionẽ. deo animã per summã dilectionem. Dispersit aũt singula hoc in summo. Summum enim in elemosinarũ ero/

gatione est omnia erogare ⁊ nihil ex oīibꝫ ꝓseruare. summū aūt corꝑis exercitiū .est corpus ꝓcremare. ignis eīm adustio corpus grauissime afflixit qꝛ agit in corpus. Summū etiam beneficiuꝫ primis exhibuit in eo qꝛ nobiliorē sensuꝫ visuꝫ vicꝫ per donū lumi nis reparauit. summū etiā passioni exhibē/ dum est gaudens ⁊ tranquilla patientia ꝓ/ pter deū. deū etiā nō mediocriter dilexit. qō i eo luce clarius cognoscitur. qꝛ tam gaudens omnia sufferebat. nec dubiū quī summa p/ mia suscepit. qui vt predictū est summa me rita hic premisit. hec de sancto laurentio bre uiter tacta sufficiant. Nunc si delectent eius premia nō pigeat nos eius meritis ꝓformari. quia vt ait Gre. Ad magna premia non peruenitur nisi per magnos labores. cui ꝓ/ nat Bern. Satis delicatus miles est. qui si ne victoria vult coronā ⁊ sine labore premiū requirit. Si ergo cū beato Laurentio cupi/ mus premiari eius nos meritis ꝓformem?. Primo ⁊ ante oīa de tali substantia lar/ gas elemosinas pauperibꝫ erogātes. Vt au tem in ꝓspectu dei grata sit nostra elemosi/ na ⁊ accepta triplici debet amminiculo ꝺcō tari. Debet enī esse iusta in acquisitōne. lar ga in distributōe. affectuosa in cordis ꝓpas/ sione. Primo dico debet esse iusta in acqui/ sitione. qui enī vt Eccle. ꝺr. offert sacrificiuꝫ de iniusta pauperū. sic est ac si victimet filiū in ꝓspectu patris. hinc prouer. Honora dīm de tua iusta ⁊ nō aliena. tho. iiij. De tua iu sta substantia fac elemosinā. Ite ysa. Frange esuri enti panē tuū. Scōo elemosina debet fieri larga erogatōne vt fm facultatē qm posside mus elemosinā mensuremus. ita vt tantuꝫ demus. vt ex elemosina data aliqꝫ penuriaꝫ patiamur. vt de elemosina qua pauperē re/ ficimus nos aliqualem indigentiā; suffera/ mus. hinc Gre. Nunc bonā elemosinā ero/ gamus. cum ex hoc qꝛ pauperi damus nos defectū habeamus. hinc Tho. iij. Si mltū tibi fuerit abundanter tribue. Si ꝺo exigu um tibi fuerit etiā exiguū libenter impartī/ ri stude. Tercio elemosina debet exhiberi cū cordis ꝓpassione. Gratioꝛ est eīm cordis cō/ passio qꝫ quelibet manus datio ꝺi. eīm Gre/ go. In ipo miscōie ope apud eternū iudicē deū. plus solet animus pensari qꝫ factū. Ad quā nobis excitandam nō ꝓsideretur pau/ exterioꝛ. sed deus qui petit interioꝛ. Ipse enī dicit Matth. v. Dō mi ex minimis meis fe cistis mihi feciſtis. Non ergo buccella pānis debet deo negari a quo regnū celoꝛ petimus nobis dari. qui ergo nō potest cū sancto lau rentio oīa pauperibꝫ erogare. saltiꝫ nō ne/ gligat que possidet ꝓmunicare. ꝺi. eīm Ful/ gentius Qui tantā virtutē accepit a domiō vt oīa que in mꝺo sunt celestis regni amo re ꝓtēnat que habet vendat. et egenis expen dat qui vero tante virtutis nondum est. tm̄ operetur in eo bona voluntas qntū supperat facultas. perfectus possideat primū locū im perfectus saltiꝫ perueniat ad scōm sit iste ta/ lis qui ad dexterā iudicandus assistat. ¶ Scōo demus cum beato Laurētio corꝑa tortoribꝫ. quī nostris tpibꝫ ecclesia in pace quiescente. nō vbiqꝫ hñt. tamē vt ait Gre. Martires esse possumus etiā si nullo percu tientiū ferro trucidemur. et iteruꝫ. Dar nīā habet martiriū suū. quia ⁊ si carnis colla fer ro nō subdimus. spirituali tamē gladio car nalia desideria trucidamus. Sunt ergo tria corꝑis exercitia que nostris tpibꝫ pro mar tirio ꝓputantur per que sanguinez nūm ⁊ si nō fundimus. tamē ꝓsumimus ac si gladio effundatur que nobis Eccle. xxxiij. sub me/ thaphora deseribūtur. vbi dicitur. Libaria ⁊ virga ⁊ onus asino. sic panis ⁊ disciplina ⁊ opus suo. Per hec tria scꝫ panē. disciplī/ nā ⁊ opus. tria intelliguntur. per q̄ martiri/ um recōpensatur. Sunt aūt ista. scꝫ necessa riozū restrictio difficiliū opatio ⁊ viciozꝫ ca/ stigatō. Nā ꝓ panē necitatis strictōez. ꝓ o/ ꝓ? difficiliū opatōz. ꝓ displinā viciozum ca stigationē accipimus ꝓpreter. Hec enim tria martiriū recōpensant. qꝛ per ipa corpus attenuatur maceratur vsqꝫ ad ꝓsummatio nē sanguinis quē martires gladio effudert. Primo ergo corꝑi nro omnē superfluitatez denegemus sola ei necessaria ministrantes. Quod faciebat ps. Renuit ꝓsolari anima mea ⁊ apls. Victū ⁊ vestitū hñtes his con/ tenti sumus. hinc bern. Sunt qui in carne sua amāt terrenas ꝓsolaciū culas. siue in ꝺo bo siue in signo siue in facto ⁊ si hoc interrū/

punt aliquando nō penitus tamē rumpūt. inde est q raro affectiones suas in deū diri gunt ⁊ eoz deuotio ꝓtinua non est. sed hoza ria. et vt verius dicā momētanea. Impleri aūt dei visitatōnibo aīa nō poterit q bis dis tractionibo subiacet. ꝓpter qđ iterū di. bernī. De ꝓdimētis obsecro vt ꝓmestibiles sint ci bi. nō etiā delectabiles vel etiā ꝓcupiscibles Scđo vt coz nr̄m a ꝓcupiscibilibo sit abstra ctū nos exerceamus in difficiliū ⁊ arduoz opatione. dura ⁊ aspera ⁊ q̄ marie obsistunt ⁊ repugnāt nobis viriliter aggrediētes nec ꝑmittamus nos vincere q̄ resistunt. qz si se mel victi fuerimus ꝺ cetero crimus pusilla nimiores. hinc ꝺr Judicū. Magnanimoz̄ reperta est ꝓtentio. Nam magnanimes ne cesse est esse eos qui viriliter vincunt omnia que obsistunt. Jtē noe. Reuertere ad seruitutē q̄ per ꝓtentōez. Qđ dns monere volu it cū dicebat. Mat. Contendite intrare per angustā portā vocās bona opa angustā por tam. que per delitias nr̄as fecimus nobis ar ta. vñ ad hanc bellicosam ꝓtētionē hortatur nos apls. hebre. xij. di. Curram⁹ ad ꝓpositū nobis certamē. aspiciētes in auctorē fidei. q̄ ꝓposito sibi gaudio sustinuit crucē ꝓfusione ꝓtēpta. nōdū enī vsq ad sanguinē restitistis Hec aūt duricia siue difficultas ex duplici causa cedit ⁊ molescit. s. ex fructus ꝓsideratio ne ⁊ laboris assuefactione. de ꝓmo di. apls ij. Corinth. Jd qđ momētaneū est ⁊ leue tri bulationis supra modum in sublimitatem pondus glie opatur in nobis. de secūdo di. bernī. Primū aliquid importabile videt ꝓ cessu tpis si assuescas nō adeo graue erit. pau lo post leue senties. paulo post etiā delectabit Si Tercio predictis duobo exercitijs su peraddamus castigatōez. vt si corpus nostr̄ delitijs assuetū ꝺ predictis duobo exercitijs aliquid surripiat. hec tercia castigatio resarti at. castigās ⁊ emēdans qđ in prioribo negle ctum est. Quotiēs ergo corpus necessarijs nō ꝓtentū superflua sumpsit vel opus dimi serit. calcaribus vrgeatur ⁊ durissime pu niatur. iuxta illud Eccle. xlij. Seruo pessi latera sanguinare. hinc bernī. Si qđ aliqñ intermissum fuerit. si quid imperfectum suo loco. suo mō. suo tpe nō transeat impunitū vel etiā i ꝛecōpensatum Q si quis dixerit illud puer. Clires nō supertūt. Rñdetur q ibidem subiungitur. Qui inspector est coz dis ipe intelligit. et obseruatorē anime tue nihil fallit. qz vt ait bernī. Jam vix est ali quis qui in his que ad deū sunt experiri ꝑ lit quid possit. et qđ promptissime potest qñ cunq fm carnē vel seculum siue timor im pulerit vel cupiditas traxerit. in tuo seruitio iudicat se nō posse. sed si fallimus homines insscios nō nos permittas dñe. vt q̄i volētes fallere te fallamus nosmetipos. non labora mus qz nō possumus vel nos nō posse credi mus. vel ꝓsuetudine ocij vel deliciarū nr̄a q̄ nos nō posse efficimus. Jn his tribo. s. q̄ de lectabiliū restrictionē per difficiliū opatōez et per de neglectis castigationē corpis martiriū sufficienter recōpensamus. Tercio cum beato laurētio demus proximis lumis gra tiā. vt qui in predictis exercitijs soli deo inte rius viximus. nunc per bona exempla exteri us proximis luceamus. qđ monere studuit dns Math. v. di. Luceat lux vra coram ho minibo vt videntes bona opa vra glorificēt deū vr̄z qui in celis est. nō vt nos laudemur sed vt deus glorificetur. Nam ne nos lau dēmur. iubemur opa nostra occultare. vt aūt deus glorificetur iubemur ea manifestare. hinc di. Gre. Sic nām opus sit in publico. quatenus intentio maneat in occulto. vt de bonoope nostro proximis p̄beamus exēplu z tñ per intentionē q̄ soli dō placere cupim⁹ semper optemus secretū. Hoc aūt lumē boni exempli proximis nēis est tripli citer exhibendum vt ait bernī. scz habitu. a ctione ⁊ fmone. Habitu ne sit notabilis. a ctione ne sit reprehensibilis. et fmone ne sit ꝓtemptibilis. De primo di. Aug⁹. Habit⁹ noster mores honestos perhibeat. disciplīaz redoleat. maturitatē ostendat nō vt homini bus placeamus. sed ne ei scandalum p̄beamus. de scđo di. Gre. Expedit vt actiones no stras caute ⁊ prouide disponamus. de tercio Aug⁹. Sermo noster nō sit inanis. sed aut suadeat. aut moneat. aut ꝓsoletur. aut edifi cet. vel q minimū est nō scandalizet. hoc lu men boni exempli multo nobilius est ⁊ pro ximis vtilius. q̄m si nō scandalizet. Hoc lu

per signum crucis cecos illuminaremus. qz primū lumē sanctum facit hominē sed non illud. nam sicut veritas ait. math. dicent in iudicio. Domine in nomine tuo pphetauimus ⁊ signa multa fecim⁹. Quibꝫ dicet dominus. Amē dico vobis nescio vos. Discedite a me operarij iniqtatis. Verū qz pauci in his que dicta sunt deo exhibent totum posse. Ideo deus salutem nostram siries supplet q minus facimus tribulationes imittendo. quas si virtuose sufferimus adhuc erimus glorioſi. Quarto ergo cū brō Laurētio passioni demus patientiaz. Ira vt quicquid tribulationis turbatōis flagellatōis a deo vel hominibꝫ occurrerit nō solum patienter. sed gaudenter ꝓpter dñm sufferamus nec contra deum murmurātes. nec malum hominibꝫ p malo procurantes. sed dicam⁹ cū Iudith. nō vlciscamur nos ꝓ his q patimur. sed reputātes peccatis nostris hxcipsa minora esse supplicia flagellam dñi q̄ serui qui corripimur ad emendationē. nō ad pditionē nostrā eueniſſe credamus. Sūt aūt tres cause, ꝓpter qs nō solum tribulationes sunt patienter sufferende. sed summo desiderio affectāde. scz dei pmia. liberatōis gratia premiorum gloria. que tria tanguntur succincte in vno versiculo cum dicitur. Cum ipso sum in tribulatione. ecce primū. eripiā eum ecce scdm. et glorificabo eū. ecce terciū. Prelimo nihil melius. scdo nihil iocundius. tercio nihil vtilius. Quinto ⁊ vltimo demus deo cū beato laurentio animā per sūmā dilectionē. deū vt dignū est summa dilectione diligētes. Summū aūt adipscimur ad dēam infinite ⁊ mediocris dilectionis. Summā aūt dilectionē illam dicim⁹. que per tres dēas ab alijs dilectionibꝫ inferioribus sepatur. illam vidz q pugnat insupabiliter. gustat insatiabiliter. hret inseparabiliter. Primo ergo dico illam dilectionē merito dicimus summā q pugnat insupabiliter. nulli vnq̄z cedens q̄ntumcunq̄z tumultuanti aduersitati. in qua steterit apls cū omnibus aduersitatibꝫ enūeratis subiungit. Sz in his omnibꝫ supamus ꝓpter eū qui dilexit nos. In illa em̄ vita pmittur ⁊ mors deliderat. de qua di. Bern. Ex illa dilectōe eruit illa fidelīū intrepida pstantia cordis q̄ supplicia ptēnentes ⁊ mortē calcātes. gaudentes per medias mortis fauces ad patriā festinabant. Scdo illa dilectio gustat insatiabiliter. Ipa enī dilectio ministrat anie illum cibum qui de se di. Qui edunt me adhuc esurīūt. quo gustato morimur omnibꝫ q̄ sunt mdi. Ista em̄ dilectio (vt ait Bern̄) forti quadam violentia nō assensorijs gradibꝫ. sed inopinatis raptibꝫ vel expressius rapit animā ad sublimia celestiū secretoruz. vbi sorbillatur ⁊ gustatur diuinū bonum. Tercio ista dilectio dr ideo summa qz hret inseparabiliter. nihil vnq̄z admittēs per qd̄ separari possit a caritate dei. In q̄, steuit apls cum dicebat. Certꝰ sum q̄ neq̄z mors ⁊c. vl qz nō potuerit nos separe a caritate q̄ est in xpō ihesu. Unde ista dilectio ideo inseparabiliter hrere dr qz in vita permanet in sanctificatōem. in transitu in viaticū ⁊ defensionez in iudicio in redemptōez siue defensionē. in pfa in eternā sanctificatōez. hoc totū operāte in nobis ⁊c.

LXIIII. De eodem.

Laurentius bonū opus opatus est. verba sunt eccie beati laurētij gliam pconizantis. ꝓ Dixit Bern̄ Cū sponsa q̄ est eccia ꝛba in scripturis diuinis vel alterat vel alr̄nat. fortioz est illa ꝓpositio q̄z positio prima verborū. Si em̄ cuiuslibet sancti ꝛba in sacra scripa posita vt pote ysa. Jere. pauli vl iobā. autētica accipiūtur cur nō magis ꝛba eccie exillis oīnibꝫ tanq̄z ex mēbris ꝓgregata ꝛba tanq̄z autētica recipentur. In ꝛbis g̃, ꝓpositis scā eccia q̄ ē spōsa xpi sanctū laurentiū ꝓmēdat ab opibꝫ suis bonis. Que ād ⁊ q̄liter eius opa bona fuerint i ꝛmone apparuit ꝓcedēti. Nā ex bonis eius opibꝫ bonā gliam ⁊ imarcescibilē ē adeptus. Quē si ꝓpter adeptā e⁹ gliam ⁊ bona opa volumus honorare. studeam⁹ quō ipm in bonis suis opibꝫ imitem̄. vt si cupim⁹ ei⁹ honorē nō refugiam⁹ laborē. Ad hoc ei oīm fideliū xpianoꝝ dr esse intētio ordinata finaliter vt in bonis opibꝫ sanctos quoꝝ vita ad hoc nobis ꝓponit imitem̄. vt sicipi deū (dō q̄ Deū. i. dr. Audit ds cūcta q̄ fecerat ⁊ erant

valde bona) ꝓ virtb imitati sunt. sic nos q̄ summū exēplar sequi nō possumus. saltim tanq̄ minora exēplaria imitemū. Ut ergo opa nr̄a bona faciamus ipa dēmus quibusdam amminiculis tanq̄ ornamētis deo placentibus adornare. Dñt em̄ opa nr̄a ꝓcedere ex opantis bonitate. ꝓmpta voluntate. intētionis sinceritate. opis difficultate. studiosa vacitate. feruēti caritate. et operantiū multiplicitate. hec ornamēta opa nr̄a faciūt bona et erunt grata et accepta. nō solum tanq̄ bona sed tanq̄ optima apud deū. Primo dico q̄ opa nr̄a erūt bona ex opantis bonitate. hinc veritas Lu. vi. Bonus hō de thesauro cordis sui ꝓfert bonū. idē Non est arbor bona q̄ facit fructus malos. ac si dicat. Nullū opus bonū fieri potest. nisi de hōie bono. et tm̄ erit opus bonū q̄ntū faciēs erit bonus. Cm̄ sic bona planta facit bonū semen et rursum illud bonū semen facit iterū bonā plantā si semiatū fuerit. sic bonus homo facit bonū opus et illud bonū opus rursus facit hominē melioꝛē. vñ Aug⁹. Nihil est bonū nisi ex te bono. Itē Gre. Non placuit abel ex munere sed munus ex abel. In q̄ntū ergo boni sum⁹ cozā deo. in tantū bona erūt nr̄a opa apd deum. Scdo opa nr̄a dñt ꝓcedere ex ꝓmpta voluntate. Quāto em̄ ꝓmptioꝛ et beniuolentioꝛ tanto erunt opa melioꝛa. ex hac ꝓmpta voluntate offerebat ppl's deo donaria. i. paralip. xxix. cū diceret dauid. Dñe deus patrū nr̄oꝛ custodi hāc voluntatē cordis eoꝝ. et semper in tui veneratōem mēs ista p maneat. Quia vt ait apl's. ij. Corinth. iij. Si voluntas ꝓmpta est fm illud qd̄ hz accepta est deo. qd̄ aūt nō est voluntariū. non est gratū dño nec acceptū. Unde exo. xxv. Dis volūtarius et ꝓnus aīo offerat dño. q̄ a nolentibz nihil oīno acceptat. q̄ vt ait apl's. ij. Corinth. ix. Unusquisq̄ ꝓut destinauit in corde suo offerat. nō ex tristicia aut ex necessitate. hylarē em̄ datoꝛē diligit deus. Nō ei ꝓsidat dēs quid offerat. sz ex q̄nto. s. affectu. Di. em̄ Gre. Coꝛ et nō substātiā pensat deus. nec ꝓsiderat q̄ntū in eius sacrificio. sed ex q̄nto offeratur. Ualuit nāq̄ petro et andree regnū celoꝝ rei hz zachee dimidiū subē sue valuit vidue duo minuta. valuit alteri calicez aque frigide. Regnū itaq̄ dī tm̄ valet q̄ntū habes. valet etiā bonā voluntatē. nam ante dei oculos nū q̄z vacua est manus a munere si arca cordis repleta est bona voluntate. q̄z vt ait Bern̄. Bona voluntas in animo ē origo omniū bonoꝝ et oīm mater virtutū. q̄m qui habet secum. hz quicquid ei ad bene viuendi opus est. ideo custos anīe sue valēs dz esse solicitus circa custodiaz voluntatis sue. vt ꝓdenter intelligat et discernat quid sit. qd̄ in totuz vult. et ꝓpter qd̄ vult. quicquid aliud vult. qd̄ aūt in totū vult ꝓsiderandū est ei quid illud sit qd̄ sic vult. deinde q̄ntuz velit et quō velit. utrū vsq̄ ad ꝓemptū suipius et omniū que sunt vel esse pñt. et hec nō tantū ex iudicio ratōnis sed etiam ex affectu mētis vt tā voluntas plus q̄z voluntas sit vt amoꝛ sit. q̄z magna voluntas amoꝛ est. sz ne magna voluntas oberret. recta indiget intētione que in debitū finē dirigat voluntatem Tercio ergo opa nr̄a fieri dñt in recta intentionis sinceritate. Est aūt recta et sincera intentio. vt singula nr̄a opa nō ad placenduz hominibz. sed ad placendum soli deo fideliter faciamus. Et q̄z deus nobilissimus est finis ideo cuicunq̄ opi nostro talis finis per rēaz intentionē ponitur. erit nobile supᵖ modum sic em̄ vulgariter dz. Si finis bonus totum bonū. hic bern̄. Intēde i deū. ꝓpt̄ dm. hoc ē vtrāq̄ facē hāc pulcerrimā. i. actionē et intētionē. hinc veritas di. Si oculus tuus simplex fuerit totū coꝛpus tuū lucidum erit. qd̄ exponēs Aug⁹. di. Oculum hūc accipere debemus ipam intentionem q̄ facimus quicquid facimus. q̄ si mda fuerit et recta et illud aspiciat qd̄ aspiciendum est. omnia opa nr̄a q̄m ea operamur necesse est esse bona. Cm̄ nouimus oīa opera nostra tūc esse munda et placere in ꝓspectu dei si fiant simplici corde. id est intentione superna. q̄ oīa opa nr̄a totū coꝛpus appellant. q̄z ap̄l's membra nr̄a dicit quedam opera. q̄ improbat et mortificanda precipit di. Mortificate membra vestra que sunt super terrā. fornicatōem. īmūdiciā. auariciā. Non g̃ quid quisq̄ faciat. sz quo animo et qua intentione faciat ꝓsiderandum est. Unde qz nec voluntas nec intentio approbatur si circa leuia et ꝓpe nulla

exerceantur. Quarto opera nostra operari ꝺ bemus cū difficultate. hoc est ꝺñt esse ardua ⁊ difficilia. vt ex arduis ⁊ difficilibꝫ volun/tas ⁊ intentio ꝓgnoscatur seriosa. Ad hanc difficultatē conari sunt oñes qui deo vnꝯ placere cupiebant ꝓsiderantes ꝙ dura ⁊ a/spera ⁊ valde difficilia in ꝺño iesu christo p̄ cesserunt. qui omnibꝫ suis electis ⁊ dilectis di. Lu. Ego dispono vobis sic̄ dispposuit mi hi pater meus regnū. ac si diceꝛ. Sicut dis posuit mihi pater meus vt venies de celo in hunc mꝺm nō nisi per dura ⁊ aspera reuer/tar illuc. Sic ⁊ ego dispono vobis vt sequa mini vestigia mea. Cui ꝓsonat qꝺ ꝺr in acti bus. per multas tribulatões oportet nos in/troire in regnum. Qui enī (vt ait apls) sunt xp̄i carnē suam crucifixerunt cū vicijs ⁊ con cupiscentijs. Ad hec laboriosa ⁊ glorioſa ex/ercitia hortatur nos ꝺñs ysa. xxxv. di. Cōfor tate manus dissolutas ⁊ genua ꝺbilia robo rate. Qꝺ si nos nō castigabimus deus vti/qꝫ castigat nos si tamē sumus de numero e/lectorū ⁊ inter filios dei ꝓputati di. illud ysa ie. Ego maius pondus apponā. Nulli ergo electorū hic parcitur. iuxta illud apli De. xij Flagellat omnē filiū quē recipit. qui aūt di. omnez nihil excipit nisi eos quibus percipi tur vt cruciētur in eternū. de quibꝫ ꝺr ysa. Miserere impio. qꝺ exponēs Bern̄ di. Hāc misēdiam ego volo pater misēdiarū. volo vt iras caris mihi pater sed ea ira qua corrigis deuū nō qua excludis deuia. sic ergo electi ⁊ reprobi habent sua distincta tempora ad ca stigandum. di. Gre. Ideo deus hic quibus/ꝺam parcit vt eos in perpetuū cruciat. ⁊ nō hic ferit quosdam nō parcendo vt in eternū parcat. qꝺ per silē oñditur subiungēs. De/speratis egris quicquid popposcerint medici dari precipiunt. et eis qui reuerti ad salutē pñt quicquid appetūt dari contradicit. Eli/gat ergo quisqꝫ qꝺ voluerit. qꝛ impossibile ē quin altero istoꝝ. s. vel in pñti vel in futuro omnis homo duris ⁊ asperis cōteratur. qui ergo futuris malis se subducere desiderat. mala presentia sufferat patienter. si autem mala presentia declinare desiderat. futura mala exꝑcrat certius omni certo.

Quinto opera nostra facienda sunt studio sa viuacitate. hoc est vt cum magna diligen tia ⁊ summo conamine nostra opera facia/mus. nam fidelis diligentia iuncta operibꝫ plus q̄m ipa appreciatur. propter quod .ij. paralip. xix. dicitur. Cum diligentia oñia facite. scientes ꝙ in oculis dei placet diligē/tia plus q̄m opus. Hec autem diligētia nō est aliud nisi intenta deuotio ⁊ deuota atten tio. Et hoc facimus quando mentem nostrā infigimus in id qꝺ tunc agimus omnē eua gationem mentis ꝓstringentes. de hac dili/gentia ⁊ diligenti deuotione di. Bern̄. Sum/monendus est spiritualis homo quanta po test puritate cordis intendere in eum cui sa/crificium offert seipm attendere qui offert i telligere quid offert ⁊ in his infigere mentē quousqꝫ proficiat ex his lacrimas deuotōis et tunc curret deuotio sine labore. sine sudo/re via sua. Hec diligentia multum grata et accepta est ipsi deo. sicut eius oppositū mul/tum displicet ipsi deo qꝺ est tepiditas ⁊ ne/gligentia. Unde qꝺ anima in corpore. hoc ē deuotio in opere. Quantumcunqꝫ enīz ali/quid sit de genere boni. si bene hoc est diligē ter. non agitur perdit quodammodo bonuz suum. vnde ad hanc deuotam diligentiam monere voluit nos dominus Deute. cū di/cebat. Juste quod iustum est exequaris. Ju stum enim ē quodlibet bonū opus quod ra tionem habet boni. quod tūc iuste agimus quando illud debito conamine dōmo ex/hibemus. Hanc attentam deuotionem cō/mendat apostolus. i. Corinth. xiij. cum di. In ecclesia volo quinqꝫ verba loqui in sen/su meo q̄m decem milia verborum sine intel/lectu. ac si dicat. Brevis oratio cum sensu ad hibito plus placet ⁊ placeat quam longa si ne intellectu. vt si placere cupimus opera nostra deo offeramus ea cum libaminibus sicut mandatum est in lege captiuantes (vt consulit Apostolus secunde Corinthioꝝ decimo) omnem intellectum in obsequium christi. quia vt dicitur Sapientie. Spiri/tussanctus auffert se a cogitationibus que sunt sine intellectu. quod exponit Bernar dus dicens. Licet nulla cogitatio sit sine intellectu. ille tamen dicuntur sine intelle/ctu esse que non habent vtilem intellectum et sunt vane et ociose cogitationes. que eti/am preter eam intentionem fiunt. Ubi et si

repellere a se spiritū sanctū nō est in voto cogitantis. fit tamen ex culpa negligentis. vt spiritus discipline merito se auferat a cogitationib⁹ indisciplinatis. ¶ Sexto ergo opa nostra facere debemus ex sincera caritate sine q̄ nullum opus q̄ntūcunq; de genere bonī aliqualiter acceptatur. qđ expresse ap̄s insinuat. i. Corith. xiij. di. Si linguis hominū loquar & angelor̄. caritatē aūt non habuero factus sum tanq̄ es sonās ac cymbalum tinniēs &c. In quib⁹ verbis ꝓponit q̄tuor nobiliora exercitia que fieri p̄nt. probans per locū a maiori. vt si hec tam nobilia tam sup̄ma exercitia sine caritate nō valeant. multo minus mediata & minora exercitia valent. Quā autoritatē ap̄li. berñ. exponēs sic dicit. Caritas est bonū in qua nec opus minimū despicitur sine qua nec maximū acceptatur. nō predicatō & si linguis angelor̄ fiat. nō fides etiā si mōtes transferat. nō elemosina etiā si omnes facultates in cibos pauperū distribuat. nō corpis afflictio. etiā si tradatur corpus vt ardeat. non missarum solennia q̄ante reconciliationē fratris munus prohibetur. Est em̄ fortis vt mors dilectio. que nihil aliud sinit amātem cogitare nisi qđ amat. qua em̄ parte sibi esse possit illius obliuio. qui p̄ter illos radios increati cum scripti luminis. preter illos riuos incorrupte dulcedinis. quib⁹ ineffabiliter anīaz influit & replet deus & amāti se prebere non cessat nihil sentit. Integrum quippe amatoꝛ dei quocūq; se vertit familiarē habet animo nitōez amoris rebꝰ ip̄is pro speculo vtitur & in omni qđ cernit sui amatoris resultat memoria. Aspicit cuncta quo ꝓdidit fine. et in his oīb⁹ nō tam admirabilis q̄ amabil occurrit. atq; ex arra dilectōnis quā p̄ri tulit sapienter estimat q̄nta rekuauit in dotem castus columbinus q; oculus amor est. qui in rebꝰ humano vsui ꝓcessis nulla libidine figitur sed in transitoꝛijs cōtēplatur eterna. Septimo opa nostra opari debemus opā̄ multiplicitate. hoc est vt oīa mēbra corporis & omes affectus anime mutuo se adiuuēt & certatiz ꝓueniāt in obsequiū x̄pi. q; sic dr in ꝓuer. xvij. Ubi frater adiuuatur a fratre. ibi firma est ciuitas. q; si fideliter se adiuuent cito proficiet bonum opus. Talis co adiuuatio multum placet deo sicut de Eccl. In tribus beneplacitū est spiritui meo. q̄ sunt probata corā deo & hominibꝰ. quorum vnū est concordia fratrū. Si aūt hi fratres dissentire incipiunt. oīe bonū quod agitur nihil valet. sic em̄ dicitur Eccle. xxxiij. Un⁹ edificans & vnus destruēs. quid prodest nisi labor. vnus orans & vnus maledicēs. cuius vocē audit deus. taliter agēs homo nō proficit. Si em̄ lingua orauerit. manus aūt spoliauerit. aut manus elemosinā erogauerit & lingua blasphemauerit quid proficiet. certe nil prohibet paulus. i. Corinth. i. Fratres nō sint in vobis scismata. Sic itaq; omnia concorditer facimus adiuuante ihesu x̄po

LXV. De assumptōe v̄ginis gl̄iose.

Fluid et omnis israel deducebant arcā federis domini in iubilo. para. xv ¶ Dicit Hiero. Nulli dubiū quī totū ad laudē & gloriaz filij pertineat. quicquid digne genitrici sue exhibitū fuerit. vt ergo in vna eademq; reuerentie exhibitione. et filium glorificemus. et matrē honoremus dignū duximus aliq̄d dicere. qđ laudem matris & filij gloriā redoleat. vt apud filiū meritū & apud matrē intercessionis gr̄am ꝓsequamur. ꝓpter qđ sciendum q; gloriosa v̄go & mater dei ꝓpter infinitas eius prerogatiuas & excellentias que nec paucis verbis. nec figuris exprimi poterunt. multis est nominibus designata. et enigmatibus figurata. Nam propter vite eius sublimitatem celum. propter gratiarum fertilitatez terra propter humilitatis profunditatem mare est appellata. Sic & in hoc loco propter reuerentiam quam patres antiqui veteri arce exhibebant. arca est vocata. In verbis ergo propositis quatuor intelligimus. scilicet assumentis dignationem. modi sumendi veneratiōnem. assumpte persone sublimationem. omnium istorum spiritualem exultationem ꝓmum ibi dauid & oīs israel. scd̄m ibi. deducebant. tercium ibi. arcam domini. quartum ibi. in iubilo. Verum quia hec festiuitas ad personam assumptam. id est ad v̄ginē gl̄iosaz q̄ nobis

noīe arce, ꝓponitur solū pertinet. ideo obmissis alīs duo dicātur de ea. scz de arce ad matrīā ꝓpatione. scdo de nra ad arcā exercitatōe ✠ Dicitur aūt beata virgo arca, ꝓpter q̄tuor similitudines. scz, ꝓpter celestis panis ꝓtinētia., ꝓpiriationis clemētiā. ꝓe ceteris excellentiā. obsequiorū reuerentiā. ¶Primo dico q̄ per arcā btā virgo ꝓuenienter accipitur ꝓpter celestis panis ꝓtinētiā. q̄ sicut vetus arca celestē panē. mānā viz in se continebat sic btā v̄go eū qui de seipo dī. Joh. vi. Ego sum panis viuus qui de celo descendi. in se gerebat. ¶Scdo dicta est arca, ꝓpter, ꝓpiriationis clementiā. q̄ sicut arca semper ꝓiuncta fuit, ꝓpiriatorio dño iubēte Exo. ¶Bones ꝓpiciatorū super arcam. sic, ꝓpiriatio & miseri cordia ip cōiuncta est virgini glorioſe. hinc Bernī. ¶Ideat misc̄diam & laudem tuā v̄go beata. qui te in suis necessitatibꝰ inuocatam sibi nō sentiat, pfuisse. et subiungit. ¶Nos ergo seruuli tui ceteris in virtutibꝰ tibi ꝓgaudemus. ¶Sed in misc̄dia tua potius nobisip sis. laudamus virginitatē. hūilitatē miram sed misc̄dia tua miserijs sapit dulcius. hāc amplectimur carius. hāc crebrius iuocam? ¶Tercio btā virgo, ꝓpter excellentiā arca dicitur. q̄ sicut antiquitus inter oīa vasa sanctuarij arca fuit excellentissimū atq̄ dignissimū. sic arca nīa glorioſa virgo inter oīes puras creaturas dignissima est. et hz in omnibꝰ principatū. hinc ex persona eius dr Eccle. xxiij. Ego in altissimis habito glorioſa scz dignitate & excellentia. hinc Bernī. Et si multa facta sunt in creaturis. nihil tñ tam magnificū tam excellens fecerūt opus digiti dei. ¶Quarto glorioſa virgo dicta est arca ꝓpter obsequiorū reuerentiā ꝓcipue. quia dauid & vniuersus ysrael tria obsequia arce veteri exhibebant. q̄ etiā in hodierna festiuitate deus cū oīi milicia celestis exercitus reuerent cum arca nīa exercebat. ¶Primo enīz antiqui pīes arcā suā gaudenter deduxerūt. reuerēter introduxerūt. decenter locauerunt sic. i. paralip. xv. exprimit euidēter. sic eadez triplex reuerētia regine nre est hodie exhibita glīose. ¶Per dauid ei. qui manu fortis dr. deus intelligit. per ysrael aūt oīs exercit? celestis milicie accipit. qui hodie glīosam arcaz nīam deduxerūt. introduxerūt. & glīosissime locaueūt. ¶Hec tria per ordinē, ꝓsequentes. de primo dr. ij. Re. vi. Dauid & vniuersus ysrael ōducebāt arcā ō domo obededom in ciuitatē dauid. ¶Hec aūt vniuersitas filiorū ysrael qui deducebant arcā in septem turmas erat partita. Sic enī subiungitur in p̄dictis v̄bis vbi dr. erāt aūt cū dauid septez chori. Sic noster dauid ihūs xp̄s & vniuersus ysrael. i. vniuersus exercitus celestis familie deducebant arcā nīam glīosam videlicet v̄ginē mariā de domo obeddō. q̄ō seruitus interp̄tatur signās eccīam militantem. Erat etiā noster dauid septē turmis siue choris stipatus viz anglis. pīarchis. ꝓphetis. aplis. martiribꝰ. ꝓfessoribꝰ. & v̄ginibꝰ. cum his septē chorīs hodierna die deducebat arcā istā dauid nī. ¶Hec deductio ꝓuenīēter legitur ¶Hester. i. vbi dr. ¶Precepit rex assuer? vij. eunuchis qui in ꝓspectu eius ministrabāt vt introducerēt reginā cora rege. posito sup capite eius dyademate vt oīderet cūctis populis & principibꝰ illius pulcritudinez. per q̄s eunuchos p̄dicta vij. genera scōrū possūt ꝓuenīēter intelligi. ¶Qui bñ eunuchi vocantur. q̄ sicut Lu. xx. dr. in resurrectōne nec nubēt nec nubētur. Scdo antiqui pīes arcam deductā reuerēter introduxerūt. sic ei dr. i. paralip. xv. ¶Post hec salomō ꝓgregauit oīes maiores natu filioꝝ ysrael & cūctos p̄cipes tribuū & capita familiaꝝ ō filijs ysrl' i ierl'z vt adducerēt arcā federis dñi de ciui. dō q̄ est syon. veneūt itaq̄ ad regē ysrl' in die solēni mēsvij. Cūq̄ venissent cūcti seniores ysrl'. portauerūt leuite arcā & intulerūt eā & omnem patuam. ¶Per hunc regem Salomonez qui pacificus interpretatur. deus pater qui in sua diuinitate semper quietus existens. disponit omnia suauiter. qui cum omni exercitu celestis milicie nostram arcam reuerenter introduxit. ¶Hec enim vacat a misterio q̄ eandem arcam Dauid dicitur duxisse, et Salomon introduxisse. q̄ ihūs xp̄s per dauid qui manu fortis dr. est ō signatus. eo q̄ in passione mortis forti manu ad redimendū genus humanū pugnauit. occurrēs matri eā glorioſe deduxit. Sed deus pater per salomonē designatus, cuius ꝓprium est da-

re regnū. ipam gloriosius introduxit. Nō aūt ad patrē pertineat dare regnū. aperte testat filius Mat. xx. vbi filijs zebedei stulte petentibus dixit. Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicē quez ego bibiturus sum? Qui responderūt. Possumus. Et ille dicit. Calicez quidem meū bibetis. sedere aūt ad dexterā meā vel ad sinistrā nō est meū dare vobis. sed quibus paratū est a patre meo. Cui accordat illud Jaco. i. cum dicit. Omne datū optimū et omne donū perfectū desursum est descendens a patre luminū. Unde quia supdictū est qz intulerūt arcā et omnē paturam

Propter quod sciendum qz gloriosa regina hodie in regnū celoz est introducta cuz quadruplici apparatu. scz cū comitatus multitudine. diuitiarum magnitudine. decoris pulcritudine. delitiarum teneritate. His aūt tuor apparatibus gloriosa regina thalamū sponsi sui est introducta. De comitatus autem multitudine satis superius est expressū Secundo introducitur cum diuitiarū magnitudine. non cū talibus diuitijs que dantur hominibus in malum suum quas veritas vocat fallaces diuitias. sed cum diuitijs que vere diuitie sunt. Quarum tria sunt genera. scilicet diuine meritorum. virtutum et gratiarum. quas thesaurisauit gloriosa virgo super omnem puram creaturam. quia quaslibet habuit in summo prout poterant in via apprehendi. de quarum copia figurative dicitur. ij. Regum decimo. Nō sunt allata vltra aromata tam multa qm ea que dedit regina sabba regi salomoni. Unde de his diuitijs dicitur Proverbiorum tredecimo. Multe filie congregauerunt diuitias. tu vo supergressa es vniuersas. Tercio gloriosa virgo est hodie cum decoris pulcritudine presentata. Sic enim regine mūdi cuz vestium decore et ornatus pulcritudine suis sponsis presentantur. Est autem nostra regina cum septemplici vestimentorum ornatu celo hodie presentata. Ipa enim sicut pie creditur cum corpore et aīa est assumpta. Habuit ergo ex corpore quattuor genera vestimentorum. scilicet claritatem. impassibilitatem. subtilitatem et agilitatem. que sunt quattuor dotes corporis. qs post generalem resurrectionem corpora sanctorum consequūtur. Ex parte vero anime habet cognitionem. directionem. fruitionez in quibus septem ornatibus tanqz regalibus vestibus est presentata. De his enim vestibus dicitur Ruth. Induere cultioribus vestibus. De quo adhuc dicit ps. Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato. quātum ad vestium pulcritudinem. circundata varietate quantum ad vestium multitudinem. Quarto gloriosa virgo est hodie introducta cum delitiarum teneritate. De quibus ex persona celestium spirituum admirādo dicitur in Canti. Que est ista que ascendit de deserto delitijs affluens innixa super dilectum suum. Quis eniz has delitias estimare sufficiat. quas in primo aspectu filij quez non in enigmate vt in via. sed facie ad faciē contemplatur anima sua suscepit. que licet teneerrime diligeret filiū. vidit tamen se videram in amando. de his dicit Bernardus. Quanta est hec aut vnde ei ascendenti de deserto tanta affluentia delitiarum. neqz eniz inueniuntur pares delitie in angelis quos ī ciuitate dei letificat fluminis impetus deliciarum. qui potātur a vultu glorie voluptatis dei. hanc introductionem gloriosam virginis beate prefiguratam legimus. ij. Re. decimo in regina Sabba de qua dicitur Et ingressa ierusalem cuz comitatu multo et diuitijs camelis portantibus aromata. et aurum infinitum nimis et gemmas preciosas. venit ad regem salomonem. In quibus vbis predicta quattuor. scilicet comitatus magnitudo. diuitiarum magnitudo. decoris pulcritudo. delitiarum teneritudo designantur. Tercio salomon et vniuersus israel arcam veterem honorifice deductā. gloriose introductam inter duo cherubin reuerentissime locauerunt. Sic salomon noster cum omni exercitu celorum gloriosam nostram arcā inter duo cherubin. id est inter diuinam et creatam naturam reuerentissime locauerunt. vt sit sub solo deo et filio eius et super omnez angelorum et hominum creaturam. et hoc ē qđ dicitur. iij. Re. ij. Positus est thronus matri salomonis q̄ sedet ad dexteram eius dixitqz ei Rex. Pete mater mi. neqz enim

phas est vt auertā faciē tuā. Ex quibꝰ ꝟbis liquet. q̄ nostre regine thronus immediate positus est sub deo. nō em̄ phas est credere q̄ iesus xp̄s sue matri minorem̄ reuerentiā exhibuerit. q̄ salomon sue matri. Q etiam super omnes creaturas sit locata ostenditur hester. iij. vbi dicitur. Posuit solium eius super omnes principes quos habebat. Est aūt nostra regina in hoc medio. sc̄z inter deum ⁊ creaturas collocata. ꝓpter tria. sc̄z ꝓpter deum. ꝓpter ipam. ꝓpter nos. Primo ꝓpter deum. i. filium eius. vt in exhibitione tante dignitatis eius. filio reuerentia exhiberetur. hinc Bern̄. Decuit deū q̄ de honore parentū edidit preceptū. primum honorare matrē. vt fieret quod scriptū est. Cepit ihūs facere ⁊ docere. idcirco ipse filius debitam reuerentiā matri exhibens ipam preferre debuit vniuersis. Secdo locari debuit in hoc medio ꝓpter sei paz. vt q̄ i hac via ⁊ vita sup omnes viatores in meritis. virtutibꝰ ⁊ gratijs excreuit super se solum filium hās. merito in celo debuit collocari. Tercio hoc medium possidet propter nos. eo q̄ in celo inter nos ⁊ deū habeat officiū mediatricis. ꝓpter quod in eius laudibꝰ sepe vocatur hominis ⁊ dei mediatrix. hinc Bern̄. Securū habes accessum o homo ad deū vbi ante patrē filium. ante filiū matrē habes. filius ostendit patri vulnera. mater ostendit filio pectus et vbera. nec vlla potest esse repulsa vbi tot caritatis concurrūt insignia. bern̄. Maria mirabili proprietate medium appellatur. ad illam enim sicut ad medium. sicut ad negotium seculorum respiciunt. et qui habitāt in celo. et qui habitant in inferno. ⁊ qui nos p̄cesserunt. qui nos sumus ⁊ qui nos sequuntur ⁊ nati natorum ⁊ qui nascuntur ab illis Illi qui sunt in celo vt resartiantur Illi qui sunt in inferno vt eripiantur. et qui nos p̄cesserunt vt fideles inueniantur. et qui nos sumus ⁊ qui nos sequuntur vt glorificētur Jtē aduocatā premisit peregrinatio nostra que tanꝯ iudicis matrē ⁊ mē misēdie suppliciter, ⁊ efficaciter salutis nostre negocia pertractabit. Ipsa est enim mediatrix nr̄a. ipsa est per q̄m suscepimus miam tuā deus Cur aūt nobis ipsa sit posita mediatrix. bern̄. ite rum oñdit dī. Deus in oīb⁹ ⁊ per oīa ꝓuidens nobis miseris. trepidatōem nostraz solatur. fidem excitat. spem roborat. diffidentiam abigit. pusillanimitatem erigit. Ad patrē verebaris accedere o peccator solo auditu territus ad filiū fugias iesum. q̄ dedit tibi mediatorē. Quid nō apud talē patrem talis filius obtineat. exauditur vtiq̄ pro reuerentia sua. Pater enim diligit filium. et omnia dedit in manꝰ eius. An vo trepidas ad ipm accedere. frater tuus est. ⁊ caro tua per oīa temptatus absq̄ peccato vt hoc nē os sit ex ossibꝰ nostris ⁊ caro de carne nr̄a. et didicit ex his que passus est miserām. hūc tibi Maria fratrē dedit Sed forsitan ⁊ in ipso maiestatē veteris diuinā. q̄ licet factꝰ sit homo. mansit tamē deus aduocatū vis hāc et ad ipm ⁊ ad mariā recurrere. pura siquidem humanitas in maria est. nō modo pura ab omni ꝓamination̄e peccati. sed ⁊ pura singularitate nature. cui sola gratia est cōmendata. vtpote matri misericordie ad q̄m nihil pertinet de rigore iusticie. Nec dubium direrim exaudiatur ⁊ ipsa pro reuerētia sua Exaudiet vtiq̄ matrem filius. ⁊ exaudiet filium pater. Filioli hec est peccatorum scala hec mea maxima fiducia. hec tota ratio spei mee. Quid enim? Potest ne filius aut ēpellere aut sustinere repulsam aut non audire aut non audiri. Neutrum plane. Quarta causa predictis potest adijci. q̄ idcirco in medio sit locata vt luceat omnibus qui in domo sunt. Sic enim ait filius, mat. quinto. Neq̄ accendunt lucernam et ponūt eam sub modio. sed super candelabrum. vt luceat omnibus qui in domo sunt Bernardus. Virgo gloriosa celos ascendit superno rum ciuium gaudia copios (sine dubio) cumulauit augmentis. hic Bernardus. Maria presentia totus illustratur orbis adeo vt et ipsa celestis patria clarius rutilet ꝟginee lampadis irradiata fulgore vt in singulis celestibus spiritibus super proprium splendorem luceat in eternum. Quod taliter est videre. Chorus patriarcharum rutilat per virtutem fidei. chorus prophetarum per virtutem spei. Chorus apostolorum per virtutem caritatis. Deinde autem chorus

martirũ per virtutẽ ꝓstantie. chorus ꝓfessorũ per virtutẽ abstinẽtie. chorus virginuz ꝑ virtutẽ castitatis. q̃ ꝑcipue celi gaudia meruerũt. Sola aũt virgo cũ plenitudine oĩm istarũ virtutũ ꝓniẽs singulorũ virtutẽ illustrat ⁊ irradiat. Ac si vni lumini mille lumina supaddas. hinc Bernũ. Merito virgo de te plenitudo gratie predicatur. qz nõ defuit tibi fides patriarcharũ spes ꝓphetarũ. caritas apl̃oz. ꝓstantia martirũ. sobrietas confessorũ. castitas virginũ. fecunditas ꝓiugatorũ. puritas angeloz. plenitudo deitatis. ⁊ ideo fides patriarcharuz ex fide marie. spes ꝓphetarũ ex spe Marie. et sic de singulis clarius eluceſcit. Scdo de nra ad arcaz exercitatione est dicenduz. De qua sciendum. q̃ anti qui patres tria exercitia ad arcã suã habuerũt. Cũ enĩ dñm offenderũt ad arcã fugerũt. cuz deũ placauerũt hoc coꝛã arca fecerũt. et cum bellum inierũt. arcã secũ portauerũt. sic ⁊ nos faciamus. cũ deũ offendimus. ad arcã fugiamus. sic enĩ mandatũ est arce nostre. ysai. Absconde fugientes. vagos ne perdas. Si vero penitere volumus ⁊ dñm placare hoc coꝛã nostra arca faciamus supplicantes. vt nos reconciliet deo. Si vero bella tẽptatõis sustinem9 in nobis. corde ⁊ mente arcã nobis secum portemus. hinc Bernũ. Si insurgunt temptõm mot9 respice. stellã voca Mariã.

LXVI. De eodem ſmo. II

Quę est ista quea scẽdit de deſerto delitijs affluẽs inniꝛa super dilectũ suũ. Canti. viij. di. Bernũ. Qui facit q̃ nẽo facit miranꝰ homines. ergo cũ gloriosa virgo in tam sublimi dignitate in mũdm venerit. per mũdm transierit. te mũdo assumpta fuerit. q̃ nũq̃ aliqua pura attingebat creatura. ideo angelici spiritus eius ꝓrogatiuas singulares ꝓsiderãtes ex affectu ammirationis quesierunt dicentes. Quę est ista que ascendit. ⁊c. Fecerũt autem de ea triplicẽ questionẽ. eo q̃ ei9 mirabiles dignitates vna interrogatione non poterant explicari. quarum prima est. Que est ista que progreditur quasi aurora. Secũda que est ista que ascendit per deſertum sicut virgula fumi. Tercia que est ista que ascendit de deſerto delitijs affluens. Prima querit de eius ingreſſu in mundum. secũda querit de eius progreſſu per munduz. tercia querit de eius egreſſu de mundo. Prima q̃rit de natiuitatis eius mirabiliſſima sanctificatione. secunda querit de vite eius sanctiſſima conuerſatione. tercia querit de eius feliciſſima aſſumptione. Et hec triplex interrogatio patet per tres illas ſcz ꝓpoſitiones. pro. per. de.. Nam per ꝓpoſitionez pro notatur progreſſus in mundum. per ꝓpoſitionem vero per. notatur tranſgreſſus per mũdum. ſed per ꝓpoſitionẽ de. notatur egreſſus de mundo. Et ſciendum q̃ hę tres interrogationes celeſtiũ ſpirituũ non procedũt ex dubitatione ſed potius ex ammiratione. Obmiſſis ergo primis duabus interrogationibus vtpote ad hoc feſtum minus pertinentibus. de tercia interrogatione que ꝓprie ad glorioſe virginis aſſumptionem pertinz q̃ dominus dedit proſequamur. In cuius verbi expoſitione ne imperitia ꝓpꝛij ſenſus ſequar adducenda eſt. beati Bernũ. expoſitio ſic dicẽs. Celeſtis curie principes in conſideratione tante nouitatis non ſine admiratione clamant. Que eſt iſta que aſcendit de deſerto ⁊c. vt ſupra. ac ſi manifeſtius dicant. Quanta eſt hec aut vnde ei aſcendenti de deſerto tanta affluentia delitiarum. Nec enĩ inueniuntur pares delitie in nobis quos in ciuitate domini letificat fluminis impetus. qui vultu glorie poramur in torrente voluptatis inebriamur. Que eſt iſta que de ſub ſole vbi nihil eſt niſi labor ⁊ dolor ⁊ afflictio ſpiritus aſcendit. tantis delitijs affluẽs ⁊ ſuper effluens. Quorum ammirationi reſpõdet Bernardus ſic di. Qui mirãtur de terra oꝛta mariã aſcendere delitijs affluentez mirentur potius pauperem chriſtum de celeſtis regni delitijs deſcendentem. Longe enim ampliori miraculo dignum videt deum filium paulominus ab angeliſ minoꝛari. q̃ dei matrem ſuper angelos exaltari. Amplius mirentur dei filium de celeſtis regni delitijs deſcendiſſe in paupertatem. q̃ mariam de paupertate aſcendiſſe in celeſtium diuitiarũ voluptatẽ. ¶ Que autem ſint deliciẽ cũ q̃bo gloſa ẏgo oꝛ aſcendiſſe. itez berñ.

expones ita di. Quid delicias dixerim. nisi plenitudinē gratie. virtutū abundantiam. prerogatiuā glorie singularis. In quibus verbis beata virgo de triplici genere deliciarum ꝓmendatur. scilicet de gratiarum plenitudine. virtutum multitudine. glorie magnitudine. Quod videtur Jero. innuere. cuꝫ di. virgo beata plena fuit gratie. plena virtutū plena deo. Licet ergo de his tribꝰ generibus deliciarū tāta fuerit abundantia in Maria vt nulla lingua etiā angelica eos valeat explicare. de his tamen aliquid dicemus ne eꝰ laudem in silentio negligere videamur. et primo de eius gratijs. scōo de eius virtutibus. saltem summis labijs attingamus obmittentes gloriā de qua nihil dignū poterit explicari. Licet ergo Maria plena fuerit omni genere gratiarum ꝓmendatur tamen beata ꝛ go a quatuor gratijs quas breuiter ꝓcurramus. Fuit enī ab oīi peccato purissima in continua contemplatione deuotissima. ꝛgo ꝛ mater incorruptissima ꝛ omniū gratiarū plenissima. Quomodo ergo fuit ab oīi peccato purissima. quia nec originalis nec actualis minus aūt mortalis culpe macula resplendit aliquādo. Unde ad laudem eius puritatis dr Canti. Tota pulcra es amica mea et macula non est in te. s. aliquius pulueris peccatoꝝ. qō nulli vnq̄ sanctoꝝ a mōi origine est donatū. ꝓpter quod in scriptura a tribus rebꝰ mundissimis ꝓpter eius puritatē ꝓmendatur. scꝫ sole. luna. ꝛ aurora. Sol est clarissimū diei. luna splendidissimū noctis aurora vero lucidissimū vtriusq̄. hinc ō ea in canti. vi. dr Que est ista que progreditur q̄si aurora. pulcra vt luna electa vt sol. hinc aug⁹. Ubi de peccato agitur. marie nullam fieri volo mentionez. vnde aug⁹ di. Decuit reginā virginē. aꝫ regiam ꝛginū singularis priuilegio sanctitatis absq̄ oīi peccato dutere vitā. vt dū peccati mortisq̄ pareret peremptorē. vite ꝛ iusticie oīibꝰ obtineret largitorē. Idem puto q̄ copiosior gratia in ipsam mariam descenderit sanctificationis. q̄ nō solum eius ortum sanctificauerit. sed et vitā deinceps ab omni peccato immunē custodierit. Est ergo intentio omniū istorū doctorū. q̄ beata virgo immunis fuerit ab oī genere peccatoꝝ. qō ꝛ angelus insinuare ei uauit di. ei in salutatōne Aue. i. sine ve. cū. n; ve. i. pena contra peccatuꝫ ꝓprie ordinetur. merito sine ve esse debuit. que peccati pulueren nō ꝓtraxit. Tanto ergo in eius corpore ꝛ mente puritas resplenduit. vt etiam impossibile esset eam licitis actibus matrimonij applicari. quia splendor diuinus ab eius mente ꝛ corpore tam virtuose resplenduit vt cum ipsa esset pulcerrima mulierum. nullꝰ vnq̄q̄ quantumcunq̄ lubricus eam posset concupiscere aliquando. alias enim sine peccato ñ poterat permansisse. si eius pulcritudo q̄mq̄ hominē ad sui ꝓcupiscentiā inclinasset. ¶ Secunda gratia fuit hec q̄ in cōtinua ꝓtemplatione fuit deuotissima. Asserūt enim precones eius deuoti. q̄ ipa in illo deuotionis affectu fuerit ꝓtinue ad quaz alij maxime sancti raptum ꝛ ad momentū temporis rarissime admittuntur. De qua deuotione precipua dicit Bernā. Caro ꝛ sanguis vas luteū q̄nto talem ꝛ tantū expitur affectū vt diuino ebriatus amore animus oblit⁹ sui. factusq̄ sibi tanq̄ vas perditū. tot⁹ pergat in deum. et adherēs deo. vnus cū eo spiritus efficitur sanctū dixerim ꝛ beatū cui tale aliquid in hac vita raro interdum aut semel. et hoc īpm raptim atq̄ vnius vix momenti spacio experiri donatū est. Te enī perdere q̄ammodo tanq̄ non sis ꝛ omnino nō sentire teipsum. et a teipso exinaniri atq̄ pene anullari celestis est ꝓfectōis non humāe affectionis. et subiungit. sic affici deificari ē. quia totum quod sentitur diuinum est. cui de humana affectione nihil penitus est admixtum. In hoc ergo precipuo deuotiōis affectu beata virgo (sicut pie creditur) fuisse ꝓtinue predicatur. cui gratie tam maxime accedit alia gratia nō minus maxima. q̄ ex tali sublimissima deuotione non fuerit mente alienata nec corpe debilitata. cum tamē alij sancti ex eadem deuotione raptim eis facta debilitati ꝛ in extasim rapti leganf. vt pz in illis tribus precipuis aplis qui ad transfiguratōem dñi in mōte coram eis factā in extasim rapti fuerūt. sic enī legit mat. xvi. Assūpsit ihūs pe. ia. ꝛ io. ꝛ duxit eos in mōtē excelsuz ꝛ transfiguratus ē añ eos ꝛc. vsq̄. non enīz

sciebat petrus quid diceret. Sed quomodo fiet istud. qꝝ tenera puella ⁊ delicata virgo tam excellentissimas super omnes viatores gratias ferre potuerit sine extasi ⁊ mētis alienatione. cū ad guttulas longe inferioris dēuotionis robusti viri tanꝝ cera liquescant. Ad qđ respōdet nō ego sed angelus di. maria. Spiritussanctus supuenet in te ⁊c. qđ exponēs bernī. di. Quid est virtus altissimi obumbra. ti. et rñdet. Qui potest capere capiat. quis enīꝝ accepta fortassis illa que hec sola in se felicissime meruit experiri mēte capere ratione discernere possit. qualiter splendor ille inaccessibilis virgineis se visceribꝰ infuderit. et vt illa qđ inaccessibile est accederet ⁊ sufferre potuisset. de porciuncula eiusdez corporis cui se cum matre ꝓtēpauit relique masse vmbraculum fecerit. vnde qꝝ sola per se trinitas in sola ⁊ cū sola virgine voluit operari. soli nosse cui soli datum est experiri. ⁊ sic dei virtus ⁊ dei sapientia xp̄s in suo secretissimo ꝓfilio obumbrādo te ꝓteget ⁊ occultabit quatenus tibi tm̄ notus habeatur ⁊c. ac si angelus rñdeat ad v̄ginē. Quid a me requiris qđ in te mox experties scies ⁊ feliciter scies. Sed illo doctore quo ⁊ deo auctore. qđ totū indutimus vt ostenderemus q̄ virtute sine corporis debilitate ⁊ mētis alienatione tantā gratiā potuerit ꝓfuare. qꝝ q đ dit duotōz. dedit ⁊ mētis ⁊ corpis ꝓfuationē

Tercia gratia qua eminebat virgo scā hec est. qꝝ mater virgo fuit incorruptissima. qđ nulli vnꝝ donatū vel ꝓcessum existit creature. Unde in laude eius sancta canit ecclesia. Genuit puerpera regē cui nomē eternū et gaudiū matris hñs cū virginitatis pudore. nec primam similem visa est. nec hē sequentē. binc Bernī. Si laudare voluero virginitatem multe virgines offerunt regi liez post eam Si humilitatem predicauero inuenuntur ⁊ alīꝝ licet pauci qui docente filio eius facti sunt humiles. Si magnificare voluero misericordie eius viscera. inuenīntur ⁊ aliqui viri misericordie. quoruz iustitie oblivionem non acceperunt. Sed vnū est in quo nec primā similem visa est. nec habere sequentem. scilicet gaudiū matris cū virginitatis honore. Si adꝛiciās Cuius mater est que iam lingua etiā angelica poterit dignis extollere laudibus virginez matrē nō cuiuscunqꝝ matrē. sed dei. Duplex nouitas. duplex miraculum. stupor ammirabilis. ne qꝝ enī dei filiū pecuit alia mater qꝝ virgo nec virginē alius filius qꝝ deus. binc aug⁹. O quis tribuit tante ammiratōis affectuz. O quis cor nostrū dilatet ⁊ amplificet in affectū. vt tanti stupoꝛis capiat magnitudinem vt in ipsa exclamatione ammiratōis lingua obmutescat. cor marcescat. vt nec exprimere valeat quod sentit. nec vereri cere tante nouitatis archanū. quanto enī profundius dignitas hec rimatur. tanto sublimius exaltatur

Dec ē enī gratia singularis ⁊ oīm grātarum excellentissima virginē esse corpe ⁊ mēte et ꝓposito iuiolatā. et cū hoc esse matrē nō cuiꝰcunqꝝ de populo sed matrē dei.

Quarta gratia virginis beate hec est qꝝ ipa fuit omnū grāruz plenissima. binc est qꝝ ex eius persona dicitur Eccle. xxiij In me gratia oīs vie ⁊ veritatis. in me oīs spes vite ⁊ virtutis. vt nō solum sibi plena esset in omni genere gratiarū. sed ⁊ haberet vñ tribuat omnibus eaz in uocantibꝰ. ꝓpter quod in predicto verbo statim subiungit. Transite ad me omnes qui cōcupiscitis me ⁊ a generationibꝰ meis adimplemini binc Bernī. Cur in eā iam dudum plenā gratia spiritꝰ sanctus supuenire dicitur. nisi quia sibi iā dudum plena nobis fieret superplena. ⁊ ꝺo facile moueri poterit vt effluat. Unde ratio exigit vt vnumquodqꝝ vas plenū tantuz de sua plenitudine effluat. q̄ntū hoc magnū fuerit qđ immittitur. Et cum deus cuius magnitudinis non est finis post plenitudinem gratie qua iam dudum plena extitit suis visceribꝰ se infudit. Ipsa tantū gratie necesse est vt effluat quantū ipe magnus est qꝝ suscepit deum. cum eternus sit ⁊ immensus necesse est vt in gloria fluat ⁊ effluat in eternū binc iterū Bernī. di. Uere plena est gratia quia de plenitudine eius accipiunt vniuersi. captiuus redemptionē. tristis ꝓsolatōem peccator veniā. iustus gratiā. angelus leticiam. filius būane carnis substantiaz. deniqꝝ tota trinitas gloriā. nec mediocris hec gratia Marie. qua non solum sibi est plena. sed

nobis omnibꝫ supplena. nobiscū eñ bñ agi tur si cuiuscūqꝫ gr̃e pornūculā cōsequemur sic enī ait ap̄s. Unicuiqꝫ nostrꝫ data est gr̃a ſm mensurā donatōis xp̄i. non sic marie data est portio gr̃ārꝫ: sed ꝓsecuta est oēm gr̃ām ⁊ hoc in sūmo. Hero. Ceteris per ptes marie vero se simul tota infudit gr̃e plenitudo. Celebrantes g̃ ei⁹ assumptōem clamem⁹ in celū ⁊ miserebit nostri dñs. Virgo dei genitrix subueni clamāntibꝫ ad te iugiter. Reuertere reuertere sūamitis reuertere reuertere. Primo dico reuertere ꝓpter naturā. Nūquid qz ita deificata es: iō nostre hūanitatis oblita es: nequaqꝫ dña. Scis in q̄ discrimīe nos reliq̄ris: vbi iacent miseri tui. Tui enī sunt nec decet tanā mām tante miserie obliuisci. qz ⁊ si te subtrahit gl̃ia: sed reuocat natura. Scdo reuertere ꝓpter potentiā. qz fecit tibi magna qui potens est. ⁊ data ē tibi oīs potestas in celo ⁊ in terra. Quō enī illa ptās tue ptāti poterit obuiare. q̄ de carne tua carnis sue suscepit originē. Moueat te g̃ natura. moueat potēcia: qz q̄nto potētior est tanto misericordior esse debes. ptān tue cedit ad gl̃am iniurias nō vlcisci cū posses. Reuertere tertio ꝓpter amorē. scio dña qz benignissima es ⁊ amas nos amore iuincibili. q̄s in te ⁊ per te filius tu⁹ sūma caritate dilexit. q̄s scit q̄ tiens refringis iraz iudicis cū iusticie virtus a pñtia deitatis egredit. Reuertere q̄rto per singularitatē. qz sola es q̄ pre oibus potes prestante iesu christo.

LXVII De eadem sermo tertius.

Cit omnis populus qui habitat infra portas vrbis hierusalē: mulierē te esse virtutis Ruth. iij. Dicit bern. Clebemēter nobis dilectissimi vir vn⁹ ⁊ mulier vna nocuerūt: sed (gr̃as deo) p vnū nihil ominus virū ⁊ mulierē vnā oīa restaurant Nec sine magno feruore gr̃ārꝫ. Necꝫ enīz sicut delictū ita ⁊ donū: sed excedit damni estimationē bñficij magnitudo. Sic nimirum prudentissim⁹ ⁊ clemētissim⁹ artifex. qđ q̄ssatum fuerat nō ꝓfregit sed refecit: vt videlicet nobis nouū adam formaret ⁊ ex veteri eua transfunderet in mariaz. Quia sic eua ex inobediētia fuit in oīe viciuꝫ ꝓcliuis. sic noua eua in oīm virtutū abūdantia est formata. Expedito g̃ vno ꝑmone q̄liter gl̃iosa virgo assumpta fuerit cū delicijs oīm gr̃ārꝫ nunc quarto ordine dicendū est quō nihilominus assumpta fuerit in abūdantia oīm virtutū. qđ rōe ⁊ autoritatibꝫ oñdi poterit euidēter. Ratiōe. qz si ei virt⁹ aliq̄ defuisset ex hoc ipa nō habuisset plenitudinē omniū gr̃ārꝫ. q̄ntū. n. ei defuisset in virtutibꝫ: tantū minus in gr̃atijs habuisset. Sil'r hoc idem sacre scripture autoritatibꝫ ꝓbat. de ea nāꝫ dicit Eccl. l. q ipa est vas auri solidū omni lapide pcioso. p oēs lapides oēs virtutes volens intelligi. Quaūt addit pcioso hoc insinuare voluit q̄ eas dez oēs virtutes nō viriliter nō mediocriter habuit: sed in sūmo. de quo ⁊ ipa gloriat Eccle. xxiiij. di. Ego in altissimis habito. ac si dicat. Quicqd in gr̃atijs ⁊ virtutibꝫ actiōibꝫ ⁊ deuotiōibꝫ est altissimū in his est mea ꝓuersatio. hinc etiaꝫ ipa sub methaphora dicit ꝓdisus. de q̄ dicit Gen̄. ij. Plantauerat aūt dñs deus paradisum voluptatis a principio. qz sicut in paradiso oīe lignū pulcꝫ visu: ⁊ ad escendū suaue plantatū fuerat. sic in maria oēs virtutes in sup̄ma pulcritudine sūt plantate. hinc bern. exponēs illud ꝓuer. ix. Sapiētia edificauit sibi domū. excidit colūnas septez di. Sapia diuina ad nos veniēs de sinu patris edificauit sibi domū ipam. s. mariā in q̄ septē colūnas excidit. Quid ē in ea septē colūnas excidere nisi sibi dignū habitaculum virtutibꝫ ⁊ opibꝫ prepare. qz (vt ait Greg) p septenariū numez vniuersitas designat. His g̃ ꝑmissis in quibꝫ oñdim⁹ q̄ oēs virtutes habuerit: ⁊ hoc in sūmo. nūc ad expositi onē thematis veniam⁹: in q̄ premittit. Scit oīs ꝑs qui habitat infra portas vrbis mulierē te esse virtutis. ac si dicat. Scit oīs populus qui p fidei deuotiōem habitat infra portas vrbis. s. ecclesie. Quam⁹ aūt hoc tripliciter sez p dei electionē. p scripture cōmendationē: ⁊ p bñficioꝫ exhibitionem Primo dico scim⁹ ea esse mulierē virtutis p dei electionē. Que enī inter oēs mulieres eligit mē dei: necesse est vt oīm virtutū abūdantiā possideat in sup̄mo. vñ sup illo ver-

bo ps. Elegit dñs syon: elegit eã in habitationem sibi. di. Aug⁹. Elegit dñs syon i ma/tiã in alto omniũ virtutũ grãz positam: vt per carnis habitatõem in ea habitaret quã cũ nullatenus inhabitaret nisi in supremo oẽs virtutes ⁊ grãs possideret. Scõo scitur esse mulier virtutis ex sctõz ꝓmẽdatiõe. di. eiñ bern. Licet de virgine gl̃osa oñes loquigestiant. quicqd tñ de indicibili dicit: eo ipõquo dicit min⁹ gratũ fit ⁊ minus placeat et minus acceptet necesse est. Tertio scit mulier esse virtutis ex bñficioz exhibitiõe: quevt de oibo taceam⁹. hoc glosiosissimũ mun⁹ nobis dedit deũ pitet ⁊ redemptoꝛez. hic est qꝫ ipa gloriat ecc̃l. xliij. Ego feci vt oriꝛet lumen indeficiẽs. ⁊ itez. Videte qꝫ nõ solum mihi laborauit: sed oibo exquirẽtibo veritatẽ. Vlsoꝫ qꝫ oẽs virtutes habuerit. omissis omnibo alijs solũ de tribo ei⁹ virtutibus differamus. s. hũilitate. mĩa ⁊ caritate. Prima habuit sibi. scdaz nobis. tertiã deo. Primo dico habuit hũilitatẽ. de q̃ gloriatur in cantico suo di. Quia respexit hũilitatẽ ancille sue: q̃ fundamẽtũ est omniũ virtutũ. qui eñ vt ait gre. virtutes ceteras sine hũilitate ꝓgregat sic est. ac si in ventũ puluerẽ portat hinc bern. Audeo dicere qꝫ nec marie castitas placuisset si ei⁹ hũilitas ñ extitisset. Cuz aũt in ore duoz vel triũ stet omne verbũ. ió beata virgo sue hũilitatis testimoniũ cõpro bat tribo signis. s. cogitatiõe. locutiõe. ⁊ operatione. qd est di. Gloriosa virgo suã hũilitatem bis tribo testibo. s. cogitatiõe. locutione ⁊ ope cõpbauit. Q aũt in corde hũilitatem habuerit ex ipius verbis ꝓgnoscam⁹ que de cordis sui hũilitate deũ testẽ traxit. Naz cũ tanta ei gloria vt esset mr̃ dei per angelũ nũciabat: cũ p elizabeth mater dñi salutabat. ipa humilitatẽ in corde retinens angelo respondit. Ecce ancilla dñi. ad elizabeth aut̃ dicebat. Respexit hũilitatẽ ancille sue. Ac si diceret. Grãm quaz mihi a dño nunciatus nõ mihi ꝓuenit ex vite sanctitate: nec meritoz ẽnitate vel corpis castitate sed ex cordis hũilitate quã in corde habeo teste veritate. Nã s. aut dicit. xlij. Re. Tu de⁹ sol⁹ nosti corda hoim. ⁊ illud. videt hõ in facie. de⁹ aũt intuetur cor. Quã hũilitatẽ ꝓmẽdat bern. di. Non magna virt⁹ hominẽ esse hũilez in abiectiõe: sed magna omnino ⁊ rara virt⁹ humilitas honorata. Scõm testiõm ei⁹ apparuit in locutiõe. in eo qꝫ tã sublimis. tam sancta. tam ad oẽm veritatẽ illũiata. tã raro visa est. pferre. monẽ: sed in taciturnitate silẽtio semp hũilitas se abscondit. vnde bern. de eius taciturnitate di. ¶ In omni textu q̃ttuoz euãgelioz (si bñ meminim⁹) mariam nõ nisi q̃ter legim⁹ ꝓtulisse sermonez. Primo q̃dem ad angelũ: sed cũ iam semel atq; iterq; allocut⁹ eã fuisset: cũ di. Ecce ancilla dñi: fiat mihi sm verbũ tuũ. Scõo ad elizabeth cũ vox salutatõis ei⁹ iohãnẽ exultare fecit in vtero. nã illa magnificante mariã at q; dicẽte. Vñ mihi hoc qꝫ mater dñi mei venit ad me? Ecce vt audita est vox salutatõis in auribo meis. exultauit ĩ gaudio infans in vtero meo. ipa magis dñm magnificare cupiens dixit. Magnificat anima mea dñm. Tertiũ verbũ locuta est ad filiũ cum tã esset annoz. xij. Quãdo ascẽdentes ad diẽ festũ hierusalẽ pentes ei⁹ ipm pdiderũt ⁊ per triduum q̃sierũt dicẽtes ad filiũ. Fili q̃d fecisti nobis sic: ego ⁊ pr̃ tuus dolẽtes q̃rebam⁹ te. Quarto locuta est in nuptijs ad filiuz et ministros dicẽs ad filium. vinũ nõ hñt: ad ministros vero dixit q̃cunq; dixerit facite. Et hec q̃ttuoz ei⁹ verba tãte ꝓtutis fuerunt ⁊ efficacie vt ad singla hec singlariter, plata sunt miracula subsecuta. Naz ad primũ ei⁹ verbum q̃ dedit fidẽ dictis siue legatõi archangeli di. Ecce ancilla dñi ĩ tẽ. verus deus ⁊ hõ in ei⁹ vtero se recepit. Ad scõm vero verbum qd̃ ad elizabeth est locuta. infans ĩ vtero mr̃is exultauit. Ad terciũ vero verbũ. qd̃ ad filiũ dixit. Fili q̃d fecisti nobis sic. de⁹ obediuit homini cui obedit omnis creatura. sic eñ dicit in euange. ⁊ erat subdit⁹ illis. Ad q̃rtũ vero verbũ aq̃ in vinuz in nuptijs est mutata. Vñ licet de virgine gloriosa multa gesta legamus. vicz qꝫ pastores venerãt ⁊ inuenerũt mariã ⁊ infantẽ positũ ĩ psepio. Itẽ qꝫ magi introcũtes ĩ domũ inuenerunt mariã ⁊ puez. Itẽ qꝫ inducẽs puez ĩ tẽplũ mlta audiuit a symone. ⁊ maxie ꝓ hena illã miserabilẽ: qꝫ ei⁹ aiam deberet gladius pertransire. In omnibo tñ bis gestis verbum

non legit ꝛ̃ndisse. sed scriptū legimus. ¶ Maria aūt ꝓponebat oīa verba hec cōferens in corde suo. bint bern. ¶ In oībus q̄ de ipo incarnatōis mysterio legimus: nō inuenimus mariā (licet p̄ oībus creaturis hoc ꝑ incarnatōis mysteriū ꝓgnosceret) verbū modicū ꝓtulisse. vñ subiungit. ¶ Ne nobis qui spūm bēmus in naribꝫ. qui iuxta illud comicum pleni rimamꝫ effluimus. vñ q̄riens maria audiuit filiū: nō modo turbis loquentē in parabolis: sed ⁊ discipulis seorsū regni dei mysteria reuelantē. miracula facientē. vidit deum in cruce pendentē. vidit expirantē. vidit ⁊ resurgentē. vidit ⁊ ascendentē. sed in oībus his q̄riens verecundissime virginis. q̄riens pudicissime turturis nihil auditū est. nō dixit fili. mea interest q̄ certa sum de mysterio incarnatōis edissere ⁊ secreta tue natiuitatis reuelare. ¶ Tertiū testiōm eius humilitatis est opprobrio. nā in oīi statu vie ⁊ vite eius q̄ pfecit ⁊ cōpleuit pfectōem tante sue sublimitatis. nō legit nec inuenit fecisse aliq̄ mirabilū: cū tñ apli in infinitū inferiores leganꝫ cecos illuminasse. claudos sanasse. mortuos suscitasse: ⁊ alia miracula multiplicasse. hec aūt sub humilitatis pallio se abscondit. adeo vt nulli hoīm imo nec aplis talis innotesceret q̄lis fuit. ¶ Vñ sepe ꝓ hoc ꝗrit q̄ abscōsa interpraꝫ p̄figurata est: q̄ ex sua ꝑsona discis q̄ abhominer signū superbie gle mee q̄d est sup caput meū in diebꝫ ostentatōis mee ⁊ testor illud q̄si pannū mēstruate. ¶ Scda virtus gloſe virginis est mia quam vtiq; ꝓpter nos qui miseri sumus est copiosissime ꝓsecuta. ¶ Angelus eīm ea nō indiguit sed ⁊ dyabolo ꝓdesse nō potuit. g̃ solū nobis eius mia ꝓfuit. alias eīm talis ⁊ tāte mie sue dño iatō caderet ab effectu: si nō hēret in quibus eandē miam exerceret. hinc bern. ¶ Nos tuuli tui ceteris in virtutibꝫ ꝓgaudemus tibi. sed in mia potius nobis ꝑis: laudamus virginitatē. humilitatē miramur: sed mia tua nobis miseris saput dulcius. hāc amplectimur cariꝰ. recordamur sepi?: crebri? inuocamus ¶ Sunt aūt tres cause ex quibus mia effluit ⁊ supefluit virgo sancta. s. ex naturalis clementie affectōe. diuine nature cuꝫ ea ꝓuictiōe ⁊ pctōꝫ recōmendatōe. ¶ Primo ex go virgo gloriosa tantā habuit miam ꝓpter naturalē ⁊ ingenitā ei? dulcedinez: q̄ se a q̄cunctꝫ miseria nō poterat cōtinere quin pia cōpassione oīm miserꝫ affectuosissime cōpateret. ¶ De q̄ ꝓpassiōe di. bern. ¶ Maria duplici adiuta āminiculo. s. gr̃a ⁊ natura. ¶ Natura. n. tanto supabūdabat ⁊ effluebat liq̄re mie: vt nulli vnq̄ se inuocanti deesse possit qz teste anglo añ conceptōem filij dei plena fuit gr̃a. iō post ꝓceptōem oportuit eā effluere: ⁊ iō facile mouere potuit ad liq̄rē mie effundendū. hinc iterꝫ bern. ¶ Sileat mias tuā virgo beata qui eā in suis necessitatibus inuocata sibi sentiat defuisse. iō quisq̄s es qui te intelligis in hoc seculo magis ꝓfundare ⁊ inter ꝓcellas ⁊ tempestates fluctuare: ne auertas oculos a fulgore sideris hui?. s. maris stelle: si nō vis obrui ꝓcellis: si surgāt vēti temptationū: si incurras scrupulos tribulationū. respice stellā. voca mariā. si iactaris superbie vndis: si ambitiōnis: si emulationis respice stellā voca mariā. si iracūdia aut auaricia aut carnis illecebre nauiculā mētis cōcusserit. respice stellā voca mariā. ¶ Si criminū immanitate turbat? ꝓscie feditate cōfusus. iudicij horrore ꝑterrit? baratro incipias absorberi tristitie. desperatōis abysso mergi. respice stellā voca mariā. ¶ Scda causa tā supefluēntis mie virginis gloſe est ꝓiunctio siue vnio diuine mie. Ex eo eīm q̄ deus qui nō solum est misericors: sz eterna mia se carni sue inuoluit ⁊ vniuit. ex hac cōiunctōe imo vnione beata virgo tā copiosissima mia est affecta. hinc ē q̄ ꝓpter eandē vnionē a fidelibꝫ mr̃ mie ē vocata. ꝓpter qđ dibern. ¶ Mōne qui pomū habuerit in manu diuidia die p reliquā ptē diei manus fuabit odorē. ¶ Eterna g̃ mia qz ipse mēsibꝫ in vtero ei? reqeuit. iō nccē est vt in ei? mente mia redoleat in eternū. hinc iteruz di. bern. ¶ Quis mie tue bñdicta longitudinē. latitudinē sublimitatē ⁊ ꝓfundū valeat inuestigare. ¶ Naz lōgitudo ei? vsq; ad diē nouissimū subueīt vniuersis. latitudo vero tua replet orbē terrarū. sublimitas tua supne ciuitatis fecit restitutōnez siue restauratōem ⁊ ꝓfundū tuū sedentibꝫ in tenebris ⁊ in vmbra mortis obtinuit redēptōem. ¶ Tertia cā ꝓpter quaz mia

effluit in eternum est pctōrū recōmendatio quā fecit filius ei pendens in cruce: cū ostendens ei iohānē dixit mulier ecce filius tuus ad discipulū autē ecce mater tua. Johānes em̄ grana dei interpretat. Quid g̃ p iohannē nisi pctōr per pñiam in grām dei recept? intelligit. tale ergo iohannē siue talē pctōrē filius in cruce matri recōmendat. In q̄ recōmendatōe vt sentiūt doctores tam ꝓfundissimā mīam eius immersit in viscerib⁹. vt nulla vnq̄ tā immanissima culpa inueniri possit q̄ locū grate nō inueniat apud eā vñ bern. Quid ubi negabit cū negatum nō est throphilū de ipis ꝓditōis fauciby reuocare infelicē animā totū illud qō in te factū est: ꝓpio caractere denegantez de luto miserie subleuasti. Licet. n. ꝓius sepe fuerit fili? apud mrēm: vt ei posset alias recōmendare pctōrem: tū hoc ad illū locū. ad illud rpus. ad illam hoīā voluit referuare: vt eadē recōmendatio ꝓfundi? eius viscerib⁹ immergeretur. ac si di. Attende mater qđ ꝓ pctōrib⁹ patiar: ne tantus me? labor et dolor frustret ubi eos habeas recōmissos: vt cum iusticie virtus ad puniendū pctōrem a veritate egredit. tu te oppone. ubi nō iusticia sed mia est cōmissa. Certa virt? est caritas. qua ꝓpter hui? simonis ꝓlixitatez in alijs pertractabimus illuminante iesu christo.

LXVIII. De eodem q̃rtus.

Signū magnum apparuit in celo: mulier amicta sole et luna sub pedib⁹ eius: et in capite eius corona stellar. xij. apoc. xij. Dicit bern. Si terrē precia de raritate pensem⁹: nihil his rarius poterit inueniri: q̄ q mulier sole vestiat luna ab ea ꝓculcat et stellis. xij. coronat. q̄rū verbor sensus tanto diligētius interi? inquiratur: q̄nto nobis in eisdē verbis exterior significatiōis ꝓuenientia denegat.

In verbis g̃ ꝓpositis ad cōmendationē gloriose virginis tria possum⁹ cōsiderare. s. vitē eius sanctitatē: q̄ solis nose declarat. oīs defectus immunitatē. q̄ lune noie significatur: stat⁹ sui singularitatez qui in stell. xij. insinuat. Primum ibi. mulier amicta sole scdm ibi. et luna sub pedib⁹ eius. tertiū ibi. in ca. ei? co. stel. xij. Incipientib⁹ ergo nobis ab inferioribus primo dicam? de lune suppeditatione. scō de solis descriptiōe. tertio de stellar coronatione. De primo g̃ sciendū q̄ p lune suppeditatōem omniū defectuū hūano generi adiacentiū immunitas siue suppeditatio designat. Per lunā nanq̄ q̄ nūc crescit: nūc decrescit. nūc plena. nūc semiplena. nunc minus plena videt: defect⁹ nostri quibus nūc variamur de bono in malū de malo in peius designant. Variet em̄ luna designans idē est q̄ defect⁹ p lune ergo suppeditationē omniū defectuū designam⁹ ꝓculcatione: in q̄ mirifice beata virgo est cōmendata: q̄ oēs defect⁹ hūano generi ex ꝓuaricatione primoꝝ adherentes sub pedib⁹ ꝓculcauit. Cū em̄ pcm nō habuit: carnit etiā defectib⁹ ꝓuenientib⁹ ex peccato: q⁹ vbi cā nō fuerit: deficit et effect⁹. hinc bern. Defectus oīs sub maria est. et quicq̄d fragilitatis seu corruptōis est: excellentissima q̄dam sublimitate oīa excedit. vt merito sub pedibus ei⁹ luna esse dicat. alias em̄ nihil magnū diuisse videbimur quā super oēs celestes spūs cherubin et seraphin ābigim⁹ exaltatā. Qui aūt sint defectus hūano generi adiacentes: et a beata virgine viriliter ꝓculcati. insinuat bern. di. Quis nō vere hūiliabit in cognitione defectuū suoꝝ: cū se percepit oneratum peccatis molegq̄ hui? corpis grauatū: terrenis intricatū curis. carnaliū desideriorū infectū fece. cruū cecū infirmuz implicitum mille erroribus. expositū mille periculis. mille timoribus trepidū. mille difficultatib⁹ arctū. mille suspitionib⁹ obnoxiū. mille necessitatibus enervatum. ꝓclivē ad vicia. inualidum ad virtutes. Verū q⁹ impossibile est de his millenarijs p oēs defect⁹ narrare. de his aliq̄s extrahamus: vt in eisdē videam⁹ quō beata virgo oēs defectus cōculcauit.

Sunt aūt noue defectus q̄bus retardamur a quibus omnibus immunis exiuit virgo sancta. q̄rū primus ꝓsistit in peccati feditate. scdus in boni difficultate. tertius in mali pronitate. q̄rtus in cordis instabilitate. quintus in ignorātie cecitate. sext⁹ in difficultate pusillanimitate. septim⁹ in timoris et amoris inordinabilitate. octau⁹ in corpis infirmitate

nonus in multiplici necessitate. ¶ Primus g defectus est ipm peccatuz cum trimēbri sua diuisione: scz originali· veniali ⁊ mortali: q̄ oēs sancti in hac via ⁊ vita sunt grauiꝰ retardati· a q̄ defectu quia beata virgo i vtero matris sanctificata et purgata fuit· iō hunc primū defectum sub pedibꝫ ꝓculcauit. ¶ Peccatū aūt idcirco defectuz dicim⁹· qz oēs defectus tanc̄ aq̄ fluūt ab ipo ⁊ tanc̄ a radice iusto ordine deriuant. ¶ Scdus defectus cōsistit in boni difficultate a primo tanc̄ riu⁹ a fonte scaturiens· p quē defectū difficulter bonū facimus· ⁊ ea q̄ facim⁹ ex tedio ⁊ nauſea sepe fiunt· ex q̄ difficultate bona nr̄a sunt pauca: tediosa: defectuosa: tepida ⁊ multis vilitatibꝫ sunt ꝑmixta: ⁊ iō bonum raro facimus vt oportet: ⁊ si facimus nō tm diu· si tm aliq̄diu: nō tm ea tanta viuacitate facimus vt fructū debitū ꝓseq̄mur. ¶ Beata aūt virgo qz peccato caruit: per ꝑs caruit hoc defectu vñ in opando bonū nullā habuit resistentiam· sed qñ voluit q̄diu voluit iuit in actus meritorios sine tedio. Et licet ꝑm corpus ꝓpter ei⁹ grauedinē lassaret· nunq̄ tm tedio l' alijs defectibꝫ mētis impediebat· vñ ꝓtinue bonū feruēter opabat. ¶ Tertius defectus cōsistit i mali ꝓnitate: ex q̄ difficilie malo resistimus vt oportet: sed etiā in resistendo non euadimus q̄lescūq̄ maculas pcōz. hinc gene· vij· ¶ Sensus ⁊ cogitatio hūani cordis in malū proni sunt ab adolescentia sua. Et qz beata virgo caruit hoc defectu: iō opibꝫ meritorijs potuit frequētius vacare ⁊ puri⁹ immorari. ¶ Quartus defect⁹ consistit in cordis instabilitate a q̄ plene oīe qđ agimus inficit ⁊ q̄si penitus anullat· cor· n· nostrum instabile est ⁊ lubricū vt in bono rato vel nunq̄ illud possit stabiliri: sed cū mlt̄um fecerim⁹ nobiscū bene agit· si ipm oīm conatu ⁊ labore adhibito ad momentuz in deo valeamus firmiter stabilire· vñ etiam maxim sancti hāc cordis inquietudinē sūt ꝓquesti. hinc Job. Cogitatōes mee dissipate sunt ꝛc. ⁊ ps. Circūdederūt me sic apls ꝛc hinc in puer· Impius facit op⁹ instabile· qz vt ait apls· i· Corin· xiij· multis malis, enumeratis. Instabiles facti sum⁹. Q aūt hic defectus ex peccato nobis eueīat apte innuitur Tre· i· ¶ Peccatū peccauit hierusalē ꝓpter ea instabil facta est: oēs qui glorificabant eam spreuerūt eā. qz viderūt ignominiā ei⁹ Et qz beata virgo ptm̄ nō habuit: iō ⁊ p cōsequēs caruit hoc defectu: sed potēter ⁊ incessanter sine recalcitratiōe coz suū apud deuz habuit: qđ maximā grām reputabat Alp⁹· cū ad hebre· xiij· di· Optimū est gra stabilire coz· potens· n· erat virgo sancta coz suū cō uertere ad ꝓtem plandā maiestatē ⁊ diuinitatē: vel ad rememorandū misteriū incarnationis: vel ad bñficia a deo sibi exhibita recogitāda: vt de ea veracius dicere possumus Oīa q̄cūq̄ voluit fecit in celo ⁊ in terra· ⁊ qz potuit qđ voluit, certū est aūt qz semp bonū volūit: nō incessanter merita cumulauit. ¶ Quintus defectus ꝓsistit in ignorātie cecitatē fluēs ⁊ scaturiēs ex pcto· p quē defectū in bonis opibꝫ plurimū retardamur. Sepe ei ignoramus q̄d agere dēamus ⁊ tm volūtas ꝓmptissima inuenit· hinc· ij· para· ij· dr. Cū ignoremus q̄d agere dēamus· hoc solū habemus residui vt oc̄los nr̄os dirigamus ad te. Itē apls Ro· viij· di· Quid oremus sic oportet nescim⁹: sz ipe spūs postulat p nobis gemitibꝫ inenarrabilibꝫ hic bern· Impedimētū grauissimū ⁊ piculosissimū est ignorātia nr̄a· in mltis· n· incertum oīno hēmus q̄d agere dēamus: ita nec q̄d oremus sicut oportet penitus ignoram⁹. ¶ Beata aūt virgo p deificum lumen illūiata nullaz passa est ignorantiā ꝓfectū suum impedientē: sz plenā habuit sciam ⁊ noticiā oīm q̄ fuerunt ei ad statum vie ⁊ vite nec̄ia· siue illa preterita pñtia eēnt vel futura: ⁊ q̄ in alios scr̄os sunt pticulariter distributa· hec virgo sancta sil' oia possidebat· ꝛbi gra. Aliq̄ hēbant spūm ꝓphetie p̄dicēdi siue ꝓphetandi preterita sicut moyses qui libz geñ· retexit ꝓphetādo. Aliq̄ ꝓphetabāt pñtia sic iohānes baptista qui digito dñz mōstrauit di. ecce agnus dei. Aliq̄ vero futa sic Esa· Jere· ꝛc. Nullus tm eoz legit habuisse sciam preteritoz pñtiū ⁊ futuroꝝ. Certū est aūt q̄ nullus ex legislatoribꝫ q̄ntūcunq̄ illūiatus hēe potuit qđ ipa non habuit: sed qđ singli hēbant excellēter i singul' hoc beata virgo totuz sil' habuit adhuc excellētius sup oēs. Qđ. n. nescire potuit q̄

intra se habuit oīa sciēte aut q̄d ignoza/
re potuit in q̄ plenitudo diuinitatis corpali
ter habitabat. iō beata virgo huius noticie
oppositionē sc̄z ignorantiā sub pedib⁹ cōcul
cauit. ¶ Sextus defect⁹ retardās nos
miseros ꝓsistit in diffidentie pusillanimita
te. cuius oppositū sc̄z ꝓfidentie deuotos ho/
mines ꝓmouet sup̄ modū. q̄ntūcunq̄ eīa
deo sperare possum⁹ erimus sine dubio ac
ceptum dño. ꝓmittente deute xi. Oīis enī
locus quem calcauerit pes vester: vester erit
q̄ exponens bern. di. Qua ten⁹ pedē fidu/
cie porrexeris ea tenus possidebis. Beata q̄
virgo licet eē humilima: maxīa tñ ꝓfidētia
eius mentē ad dīm erigebat: nec talis ma/
gnanimitas humilitatē impedit. Dicit enī
bern. Hoc agit in cordib⁹ electoz̄ diua grā.
vt nec eos hūilitas pusillanimes faciat. nec
magnanimitas arrogātes. vñ pie creditur
vt cū in esa. legeret deū a virgine nasciturū.
desiderabat vt ipa foret cui eadez̄ eēt gratia
refuata: q̄ iō h⁹ vite virginitatis vicz ꝓfuāde
ipa extitit institutrix. Sed dicet aliquis.
Ex q̄ scriptura ondis q̄ ipa desiderium ha
buerit vt esset mater dei. Rñdeo ex eo q̄ ipa
est eandē miam ꝓsecuta: quā sine dubio nō
accipet nisi vehemēs desideriū eandē grām
ꝓcessisset di. bern. Oportet vt ardor deside/
rij preueniet faciē eius ad oēm aīaz ad quaz
ipe est ventur⁹: vt sic locū pꝛepet dño. Q̄ si
quis ad hoc insteterit oīno intelligendū de
aduētu spirituali: nolo ꝓtentiōib⁹ detinere. sc̄z
hoc dixerim sine iudicio melioz̄. q̄ sic in iu/
dicio futuro añ faciē veniētis precedit ignis
qui in cōspectu ei⁹ exardescit. sic añ aduentū
incarnat ōis eius ignis desiderij debuit pre
cedere: flagrās in corde virginis: vt sic locū
dño pꝛeparet. Sūt autē duo necessaria ad
hoc vt in corde hois magna fiducia erigat:
sc̄z puritas q̄ caritas. Naz de puritate dicit
bern. Q̄ quid audet cor mundū q̄ sciā pu/
ra. de caritate vero di. gre. Qui plus diligit
plus ꝓsumit. q̄ duo q̄ntū in hoīe fuerint for
tiora: tanto fiduciā erigūt fortiorē. q̄ cum in
corde beate virginis maxīa fuerint iō ꝓclu/
ditur ipam maximā fiduciā habuisse: q̄ per
oppositū oēm pusillanimitatis diffidentiaz
pedib⁹ ꝓculcasse. Septim⁹ defect⁹ cōsistit
in timoris q̄ amoris inordinabilitate. q̄ tūc
inordinati dicunt⁹ q̄n creatura plus timet l̄
diligit q̄z creator. qō est iniquitas maxima.
Cum enī deus sit summū bonū: summe et p̄
oibus est amādus q̄ oīa diligibilia sunt in
ipm tanq̄z in finē ultimū ordināda. Res enī
ꝓpter corp⁹. corpus ꝓpter aīam. aīa ꝓpter de
um. deꝰ ꝓpter seipm est iusto ordine diligē/
dus. quē ordinē gloriat se habere sponsa in
Can. cū dicebat. Ordinauit in me caritatē.
Q̄ si q̄libet sponsa timēdi q̄ diligēdi seruat
iustū ordinē. nō erit dubiū: quin beata vir/
go sup̄ oēm sponsam gratissima ordinatū ti
morē q̄ amorē habuerit: q̄ p q̄ñ ei⁹ opposi/
tum pedib⁹ ꝓculcauerit. ¶ Octau⁹ de
fectus retardās nos q̄ phibens q̄ impedīs
a ꝓfectu cōsistit in corpis infirmitate. Mul
ti enī sunt bone volūtatis vt libēter quibus/
cunq̄ laboribꝰ se submitterēt: sed exequi nō
valent infirmitate corpis phibente. sed cor/
poris infirmitas ex peccato infligit: qō pla/
ne innuit in euāgelio Lu xi. vbi dicit. Ecce
vidi hoiem in lecto portantē qui erat parali
ticus: q̄ nō inuenientes q̄ pte illum inferrent
ascēderunt sup̄ tectū q̄ per tegulas submise/
runt illū añ iesum: q̄rū fidez vt vidit iesus
dixit. hō dimittunt⁹ tibi peccata tua. ac si di
cat. q̄ er peccatis infirmitas hec est inflicta:
iō dimissis peccatis sanitas tibi restituetur
Q̄ñ q̄ beata virgo nullū pcm habuit: iō
etiā nullā infirmitatē legit habuisse. ꝓpter
qō q̄ hūc defectū ꝓculcauit. Nonus defect⁹
nos impediens a ꝓfectu ꝓsistit in multipli/
ci necessitate. Cui cū satisfacere cupim⁹ fre/
quēter manū extendim⁹ ad sup̄fluitatez ad
q̄s ꝓsequēdas multis distractiōib⁹ occupa/
mur. hinc bern. Magnū impedimentū q̄ oc
cupatio grauis est ipa necitas huius miseri
corpis. qō dū mō cibū. mō somnū. modo ve
stem ceteraq̄z similia q̄rit q̄ desiderat. haud du
biū quin frequēter nos impediat ab exercitō
spirituali. Beata aūt virgo q̄ sola necia req̄/
rebat: ipa se breuiter expediuit: q̄ hec ipa oc
cupatio q̄ ad sola necia fuit restricta. iō hec
ipa occupatio ad nobilissimū ei meritū ste/
tit: q̄ iō hunc defectum in q̄ntum ꝓfectū ei⁹
impediebat beata virgo sub pedib⁹ eius cō/
culcauit. Cum igit⁹ omnes defectus hūano

generi inhærentes in his nouē defectibꝫ in-
cludant: quibꝫ beata virgo vt visum est ca-
ruit qz peccatū nō habuit-iō pueniēter con-
cludit qꝫ ipa sit illa beata mulier sub cuius
pedibus erat luna.

LXIX De eodem sermo. v.

Signū magnum
apparuit in celo. mulier amicta so-
le ꝛc. Dicit gre. Quotiens sacra eloquia ta
lia verba nobis ꝓferunt in quibꝫ exterior si
gnificatio nō ponit esse vera. hoc spūssancti
nobis innuit vt interi⁹ sensum mysticū req
ramus. Quia verba litere dū collecta sibi
puenire nequnt. aliud in se qđ querat ostē-
dunt. acsi qbusdā vocibꝫ ipa verba dicant.
Dum nrām aspicitis supficiez destrui: hoc
in vobis q̄rite qđ ordinatū sibiqꝫ cōgruens
apud vos int⁹ valeat inueniri. Expedito er-
go vno ꝯmone vtcūqꝫ nre virginis gl̄am re
volente: in q̄ oñdim⁹ quō luna sub pedibꝫ
eius ꝓculcat. Nūc ꝯuato ordine dōm est per
solē q̄liter vestiat. Cū igit in verbis ꝓpositis
nequaqꝫ possit sensus exterior eē ver⁹: necs
se est vt interi⁹ ad sensuz mysticū recurram⁹
nō em mulier amicta sole esse poterit: sed p
pietatibꝫ solis spūaliter intellectis glozioſe
hec mulier est vestita. Habet autē
sol. vij. ꝓprietates q̄bus gl̄osa hec mulier fe-
liciter ē vestita. Primo sol hz mirā lumino
sitatē. maximā caliditatē. ad oīa ꝓmūitatez
ꝓtinuā mobilitatē. opaf in liquidis siccita-
tem. in siccis liquiditatez. in eclipsi videtur
hre anpietatē. his. vij. ꝓprietatibꝫ spūaliter
intellectis nta dña est vestita. Primo g̃ no
stra dña est vestita solis illūiositate induēs
se illo lūie tanqꝫ vestimēto. de q̄ dr Esa. lx.
Surge illūiare hieru salē: qz venit lumē tu
um qđ est xp̄s dñs: qui tanqꝫ lumē in testa
p mariā ad nos venit. Nā de seipo di. iohā.
viij. Ego sum lux mūdi. ritez. Qđiu ī mū-
do sum: lux sum mūdi. hoc g̃ lumē qđ de⁹ est
cū in ei⁹ vtero nouē mēsibꝫ requieuit mēteꝫ
eius. ꝛ aiam ita irradiabat: vt in corpe eius
verbis. ꝛ opibꝫ nō nisi qđ dñi fuerat resplē
debat: adeo vt in oībꝫ ei⁹ moribꝫ q̄si quidaz
diuinitatis radi⁹ de ea ꝓcedere videref. pro
pterq đ etiā nullus vnqꝫ mal⁹ conceptus de
ea haberi poterat nec affect⁹. Nec mirum qꝫ
gl̄osam hāc reginā deo vestitā dicere pre-
mim⁹: cū. ꝛ hoc ipa veritas dicat de his fieri
q̄s longe minoris meriti scim⁹ esse. sic. n. di-
cit lu. xxiij. Ulos aūt sedete in ciuitate quo
adusqꝫ induamini virtute exalto: ꝛ Apost.
Ro. xiij. Induimini dōm iesum xp̄m. hinc
bern. Iure maria sole phibet amicta q̄ pro-
fundissimā diuīe sapie vltra qꝫ credi valet
at penetrauit abyssum: vt q̄ntū sine psonali
vnione creature ꝓditio patitur luci illi inac
cessibili videat immersa. illo numerū igne q̄
cherubin. ꝛ seraphin celestes spūs accēdunt.
Longe aūt maria meruit nō tanqꝫ summa-
tim tangi sed opiri vndiqꝫ. ꝛ circūfundi. ꝛ tā
qꝫ ipo igne ꝓcludi. cādidissim⁹ sane sed nō
calidissimus ei⁹ amict⁹ cui⁹ oīa tā irradiata
noscunt: vt nihil in ea: nō dico tenebꝛosum
sed nec subobscurū saltē. ꝛ min⁹ luciduz: sed
ne tepidū quidē aliquid. ꝛ nō feruētissimuz
licet suspicari. Nā in te manet de⁹ beata vir
go. ꝛ tu in eo. ꝛ vestis eū. ꝛ vestiris ab eo. ve-
stis eū carnis substātia: ꝛ vestit ille te sue ma
iestatis gl̄a. vestis nubē solē: ꝛ sole ipa vesti
ris. Et sic ꝓz quō beata virgo ꝓprietate sol
ꝛ lune sit vestita: adeo vt diuīo lumīe tā effi
caciter irradiata p diuinā sapiam oīm que
sub sole possidebat. Scda ꝓprietas
solis est caliditas: q̄ tam magna est vt etiaz
calescere faciat totū mundū. Per quā ꝓprie
tem ei⁹ maxima designat caritas: p quā ipa
calet. ꝛ feruet ad oēm bōtem in hoc mūdo. et
cui⁹ caritatis feruore ipa clamat Eccl. xxiiij
Trāsite ad me oēs q̄ ꝓcupiscitis me: ꝛ a ge-
nerationibus meis adimplemini. de cui⁹ ca-
ritate di. hiero. Queso si q̄ sunt in vobis vi-
scera pietatis ꝓsiderate. q̄ cruciabat amore
q̄ ve desiderio estuabat virgo sancta. duz re
uoluerat anīo quicqd audierat: viderat. ꝛ co
gnouerat. puto quicquid cordis est: quicqd
mētis. quicquid virtutis hūane si totū ad-
hibeas nō sufficis cogitare q̄nto indesinen-
ter cremabat ardore pij amoris: qz ardetis
desideriozū affectibꝫ erat tanto validius q̄n
to diuinis illustrabat intus visitationibus
quā totaz incanduerat diuinus amor et ar-
dor ꝓtinuus. ꝛ ebrietas ꝓfusi amoris. Evi-
dentissima aūt declaratio qꝫ ad deū. ꝛ ꝓxi-

mum maximã habuerit caritatez in hoc po/
tissimũ demonstrat: qm in passione filij eius
in corde suo duo mirabilia pfluxerũt. s. ma
ximus dolor & maximũ gaudiũ. Maximus
aũt ei⁹ dolor effluxit de maxia quã ad deum
habuit caritatẽ ẽnto em aliquid vehementi
us diligim⁹: tanto ei⁹ dolori pfundius ppa
timur: & qz ipa deuz summe diligebat. g̃ de
eius passiõe sũme dolebat. Sũmũ aũt gau
diũ qõ in passione filij cor ei⁹ afficiebat de
summa caritate fluxit q̃ humanũ gen⁹ dili/
gebat. ẽnto em aliquid sincerius & veri⁹ di/
ligimus: tãto eius pfectui abũdantius con
gaudem⁹. cognouit. n. hũanũ genus p passi
onẽ filij redimendũ: & iõ de eius passiõe tan
tum gaudebat ẽntũ hũanũ gen⁹ diligebat
& qz summũ gaudium dicit habuisse. ex hoc
necessario pcludit eã humanũ genus sum/
me dilexisse. Quia si magn⁹ est effect⁹ ma/
gna est causa. si maior: maior. si maxia maxi
ma. Hinc eius pcones deuoti ei⁹ caritatem
sic notificant & describũt: qm ẽntũ ad habitũ
maiorẽ caritatẽ habuerit oibus anglis. licz
illi ẽntũ ad actum habuerint amplioꝛẽ. Ex
his & silibus rõibus euidẽter pcludit qm sic
sol inter oia corpalia maximũ habet calorez
sic beata virgo inter puras creaturas maxi/
mũ habuit amorẽ. ℣ Tertia solis pro
prietas hec est: qz ad oia q̃ sunt hz pmunita
tem: pulcris & fedis. mũdis & immũdis se
cõmunicãs abũdanter. sic. n. dicit math. v.
Deus solẽ suum oriri facit sup bonos & ma
los. sic beata virgo hac pprietate solis est de
stita. vt splendorẽ gratie sue oibus cõmuni
cet. mũdis & immũdis. iustis & iniustis. sctis
& peccatoribꝫ qui eã inuocãt ex affectu. hinc
bern. Maria sinũ aperit vniuersis vt de ple
nitudine ei⁹ oẽs accipiant. captiuus redem
ptionẽ. eger curationẽ. tristis cõsolationem
peccator veniã. iustus grãm. angls leticiam
filius carnis substãtiã. denicz tota trinitas
gloriã. vñ stans in publico nullũ excipiens
nullũ contẽnens. nulli se denegans clamat
ad oẽs. Transite ad me oẽs qui cõcupiscitis
me & de hinc bern. Maria velut aliũ solẽ sibi
induit: qz quẽadmodũ ille sup bonos & ma
los indifferẽter oritꝫ. Sic ipa nõ discutit me
rita: sed oibus sese exorabilẽ oibus clemen/
tissimã prebet. oim denicz necitatibꝫ ãplissi
mo quodã miserek affectu. Quarta solis p
prietas psistit in motus pinuitate. semper
em sine cessatiõe sine intermissiõe ab ortu so
lis vsqz ad occasum pagens cursuz suũ die
bus & noctibꝫ sol mouek. sic beata virgo cõti
nue mouebat singulis diebꝫ pagens cursũ
suũ. tantũ faciens in virtutũ & meritoꝝ exer
citio ẽntum pura debuerit facere creatura.
Tante. n. virtutis. tante discipline. tante cõ
positiõis morũ erat oĩs eius cõuersatio: vt
in singulis mometis: nõ mediocria sed sup
ma merita cõporaret. vñ cũ inter sctos alij
vitã actiuã vt martha. alij contẽplatiuaz vt
magdalena. alij vtrãqz licet diuersis respe/
ctibus habuisse legant (sicut apli: testante
aplo Corin. xj. vbi di. Siue. n. mẽte excedi/
mus deo siue sobrij sim⁹ nobis) Maria au
tem vtrãqz vitaz simul credit habuisse. In
eo em qm filiũ lactabat: manibꝫ ptractabat:
in sinu portabat actiue vite foras officiũ per
agebat. sed intus in mẽte deitatẽ pteplaba/
tur & supma deuotiõe venerabak. vñ cũ mo/
rem gerẽs cũ boibus eis pmũicando adhuc
in tali ocio posita deũ intus summa deuotiõe
contẽplabak. cũ vero dormiebat comedebat
vel quippiã aliud p corpis necessitate age/
bat. hoc ipm fecit cũ tanta virtutis modera/
tione: moꝝ cõpositiõe: vt in singulis supma
merita mereretk. & iõ in hac pprietate solis. i.
mot⁹ pinuitate vestita dr xpo sancta: vt sic
sol cõtinue est in motu: sic ei nunqz momen
tũ tpis trãsijt sine fructu. Quinta & sexta solis pprietas est ignobilia liquida cõ
stringere: & dura nobilia facit liqscere. Pri/
mũ ptz in luto: qd cũ liquiduz sit & ignobi/
le p solis ardorẽ pstringik & durescit. scdum
ptz in cera q̃ cũ dura sit & nobil in materia:
ex solis ardore dissoluik & liquescit: sic bea/
ta xpo magnos pctores (liq̃dos qz ad q̃qz
illicita defluũt & ignobiles: qz cõpatiu mẽ/
tis insipientibꝫ similes facti sunt illis. de q̃/
bus alibi dicit. similis est luto vita eoꝝ) ar/
dore sue caritatis a sua fluxibilitate cõstrin/
git: & ecõuerso dura & nobilia: vt quicz de/
uoti & sancti qui ex subtracta grata interdu
durank eius intercessione effluũt in grãs
& liquescunt: & sic hac solis pprietate glorio/

sa virgo similiter est vestita. hic bern. singulis tu pro singulis necessitatibus subuenis mater dei: & p diuersitate morbo3 diuersas langoris medicinas: dans alijs vt dure scãt alijs vt liquescant. & sic dulcedo tua virtutẽ mollis induens. duros facit liquidos & liquidos duros. Septima solis ꝓprietas in eo consistit ꝙ in eclipsi ꝙndam videt hẽe anxietatem. sic beata virgo i hac vita posita videt ꝙsdam anxietates ꝓtulisse ꝙs nullus hõ ꝓtulit sup terrã. Pertulit aũt quicꝫ anxietates siue dolores p suo filio in hac vita grauiores oĩbus passionibꝫ ꝙs sancti in suis corpibꝫ ꝓtulerũt. ꝙnto. n. anĩa nobilior est corpe: tanto affectiões siue passiões anĩe passionibꝫ corpis sunt maiores. Primus ꝙ dolor qui beate virginis aĩam pertrãsiuit ex ꝓphetia symeonis ei accidit. qui cũ lu. ij. diceret. Tuã ipius aĩam ꝓtransibit gladi9. in primo auditu cognouit esse gladiũ doloris: eo ꝙ nullus gladius materialiter põt vsqꝫ ad anĩam ꝓtransire. Ex cui9 doloris magnitudine cognouit & illud ꝙ ex nulla alia causa tãtus dolor nisi a filio ꝓueniret. & ideo ad ꝓphetiam expauit stupore vehemẽti & vltra qꝫ credi possit: sciens tantũ dolorẽ non nisi a filio ꝓuenire. Secõs dolore9 aĩam cruciabat cũ se filiũ timuit pdidisse. de ꝙ dicit Lu. ij. Cũ esset iesus ãnoꝝ. xij. vsqꝫ. fili quid fecisti nobis & cẽ. narra hystoriã: in ꝙ facto ꝓterrita est sup modũ: qz timuit forsitan ꝙ symeonis ꝓphetia deberet adimpleri. Tertio dolor accidit virgini gl'ose: cũ nunciabat ei ꝙ captus esset iesus a iudeis. qõ verbũ auditũ cũ tanta doloris amaritudine cecidit ad cor eius: vt nulla lingua ẽmõe hoc valeat explicare. Estimet qui possit ꝙ dolore cor eius fuerit sauciatũ. ꝙ amaritudine vulneratũ. audiens hoc de vnico suo: cũ & alie matres talia verba de suis filijs audientes grauiter perturbent. Quartus dolor animã virginis tãꝫ gladius pertrãsiuit: cũ apostolis oĩbꝫ fugientibus: sola solũ oculis carnalibꝫ videret pendentẽ in cruce. talis intuitus miserabilis & aspectus intolerabilis: animã eius nõ immerito ꝓtransiuit: nec solũ ex intuitu sed etiam ex auditu dolor animã eius ꝓturbabat: cũ audiret hinc inde blasphemantes & filium subsannantes atqꝫ dicẽtes. Vah qui destruis templum: & si filius dei es descendat de cruce. amplius autem cũ vrgente dolore & mortis articulo imminẽte audiret filiũ cuꝫ clamore valido & lacrimis expirantem. de quo hebre. v. Jesus christus qui in diebꝫ carnis sue: preces supplicationesqꝫ ad eum qui possit illum a morte saluũ facere cũ clamore valido & lacrimis offerens: exauditus est p sua reuerentia. Si quid adhuc quicꝫ sensibilitatis & virtiũ in virgine remanebat: hoc totum immerserat amaritudo ad illam miserabilẽ vocem qua filius loquẽs de cruce. valefecit ei: dãs sibi iohãnẽ p filio cum dicebat. mulier ecce filius tuus Unde super illo verbo. Tuam ipsius animã pertransibit gladius. dicit bern. Tuam pertransiuit animã vis doloris vt nõ immerito te plus ꝙꝫ martirem predicem9. in ꝙ nimirum corpore sensum passiõis excesserit compassionis affectus. An nõ plus ꝙꝫ gladius sermo ille: reuera pertransiens animã tuam & pertingens vsqꝫ ad diuisionem anime & spiritus. Mulier ecce filius tuus. O qualis commutatio iohan. vbi proiesu traditur. seruus pro domino. discipulus ꝓ magistro. filius zebedei pro filio dei. homo purus pro deo vero. Quomõ non tuam affectuosissimã animam pertransiuit hec auditio: quando & nostra licet saxea: licet ferrea: pectora sola recordatio scindit. Nõ miremini ꝙ maria martir dicatur fuisse & plus ꝙꝫ martir: quia vis doloris in martiribus amplius non potuit nisi vt morerentur: cũ amplius dolorez ferre non possent: nec tunc dolor habuit quod adderet amplius. maria vero quod patiebatur in anima ꝓtulit: que mori nõ potuit: ideo vis doloris in ea acerbius seuiebat. Quintus dolor & vltimus qui gl'ose vgis animã pertransiuit iuxta ꝓphetiam symeonis fuit cum videret filium depositum de cruce qui vitam dat omnibus coram se mortuum: cruentatum. morte pallidum. plagis liuidum. vulneratum. dilaceratum: et per omnes partes corporis miserabiliter & lamentabiliter contrectatum. vt in ea esset completa ꝓphetia Esa. A planta pedis vsqꝫ ad verticem nõ est in eo sanitas.

Quid mētis credim⁹ hꝛe virginē; cū videret ſpecioſiſſimū p̄ filiꝫ hoīm: tā crudeliter occiſū. vt ſm ꝓphetā nō eſſet in eo neq; ſpecies neq; decor. Qui ſunt quicq; dolores quibus eclipticauit ſol ille gl̄oſus beata virgo. q̄buſ omniū ſcrōꝝ paſſiōes q̄s in ſuis corpibus pertulerūt nō potuerūt adeq̄ri. qui dolores (vt pie credit) ita ſunt priuilegiati vt q̄cūq; hoīes: quibuſcūq; anxietatibꝫ & doloꝛibꝫ oppreſſi fuerint: ſi bām virginē deuote pulſauerint: & de eiſdē doloꝛibꝫ eā cōmonitā habuerint: exaudiant⁹ & eripiant⁹ a q̄cunq; tribulatione clamauerint. Dicamus g̃ clamātes in celū. Virgo ſancta ſubueni nobis miſeris: & ꝓpter dolores tuos nos eripe a doloꝛibꝫ p̄ñibꝫ & protege ab eternis ꝛc̄.

LXX. De eodem ſmo vi-

Ignū magnum apparuit ī celo ꝛc̄. Dicit bern. De gloria virginis gl̄oſe nec ſilē deuotio pot⁹: nec tñ aliud dignū ſterilis ꝓpe cogitatio: aut inaudita pōt locutio ꝓcurrere. Expeditis g̃ in ſuperioꝛibꝫ ſmonibꝫ duobꝫ mēbris ꝓpoſiti thēmatis. ſ. de lūe ſuppeditatōe & ſolis indutiōe. nūc ꝗuarto ordine dōm eſt de ſtella & coꝛonatiōe. ¶ De q̄bus ſtellis hoc eſt neceſſario p̄mittendū: q̄ xij. p̄rogatiuas ſignāt quibꝫ gl̄oſa virgo eſt p̄ creaturis oībus coꝛonata. Dicit em priuilegiū q̄i priuata lectio vel priuata lex. & iō p̄ has. xij. ſtellas xij priuilegia. i. priuate glorie ſignificant⁹ q̄ priuata lege & ſingl̄ari gloria virgini ſunt donata. De quibꝫ bern. Dignū plane ſtellis coꝛonare caput q̄ & ipis clariꝫ micās oꝛnat eas poti⁹ q̄ ornet ab eis. quid mihi coꝛonent ſydera q̄m ſol veſtit: Per has g̃. xij. ſtellas ſubſcripta. xij. priuilegia deſignāt⁹ Primo q̄ figuris eſt p̄ſignata. in vtero materno ſanctificata. ab anglo ſalutata. virtute altiſſimi obūbrata. diuīo ꝓcepto fecundata. in ꝓcepto nō grauata. doloꝛe parturientium nō ſauciata. in partu inuiolata. virgo & mater dei dedicata. oībus gratijs dotata. oībus virtutibꝫ adoꝛnata. in celo ſup oēs exaltata. Prima g̃ ſtella ſiue priuilegiū beate virginis eſt: q̄ ab initio mūdi mīs ſignis & ꝓdigijs eſt figurata. Nā per vellus gedeonis: templū ſalomōis. portā ezech. rubum moyſi. virgā aaron. arcā federis. tabulas legis: & adhuc p̄ alia infinita ſigna et ꝓdigia eſt premoſtrata. hinc bern. Quō de⁹ p̄ occulte in coꝛde ſuo p̄ predeſtinatiōem añ tpa de virgine tenuit: hoc moyſi in rubo & igne. aaron in virga & floꝛe. gedeoni i vellere & roꝛe. ezechieli in porta clauſa: in tpe eſt monſtratū. Hinc ex ꝓſona eius dicit ꝓuer. viij. Ab eterno ordinata ſum & ex antiq̄s: antecq̄ terra fieret. Secōm priuilegiū eſt q̄ in vtero mīno ſanctificata ē antecq̄ nata: q̄ ſanctificatio ꝓtulit ei triplicē grām. ſ. oꝛigialis peccati expiatōem. gr̄e infuſionē & toram fomitis reſtrictiōem vt nō poſſet eā trahere in peccatū ſed potēs erat nō peccare. quod in alijs ſanctificatis in vtero nō eſt factū. q̄ ſaltem venialiter peccauerūt. Cū iere. in vtero ſanctificat⁹ in peccādo ſe alijs ꝓnūerat cum dicebat. Ue nobis q⁹ peccauim⁹. ſil'r & iohbap. cognouit ſe peccaſſe cuꝝ faſſus eſt ſe baptiſmate indigere di. mat. i. ieſu xp̄o Ego debeo a te baptiſari & tu venis ad me. Licq; igitur alij ſint in vtero ſanctificati nō tñ ad tātam fomitis reſtrictiōem vt poſſent nō peccare & peccata oīno vitare q̄d ſoli virgini ē donatū. & iō ei p̄ priuilegio deputatū. Sed fomes adhuc in ea māſit: ſm eēntiam. licet per ſubſequētes ſanctificatiōes toraliter ſit ſublatus. De hac ſcrificatiōe poteſt ſumi illud Eſaie. vi. Semen ſanctum erit illud quod ſteterit in ea. ſ. mīe eius. Et ſciendū q̄ ampliorē ſanctificatiōem accepit beata virgo in vtero mīris: q̄ renati in fonte baptiſmatis hoc excepto: q̄ illa ſanctificatio ſicut renatiſ ñ aꝑtuit regnū dei. hinc bern. Regina virgo verū honoꝛ titulis cumulata: q̄ ꝓculdubio ſancta fuit antecq̄ nata. Et & ampliorez ſanctificationez accepit q̄ alij in vtero ſanctificati. ſtatim ſubiūgit di. Ego puto q̄ copioſi oꝛ ſanctificatōis b̄ñdictio q̄m in alijs ſanctis in vtero ſcrificatis in eā deſcēderit: que non ſolū ipius oꝛtus ſanctificationez: ſed & vitā ei⁹ ab oī pcto deīceps immunē faceret. q̄d nulli alteri ī natis mīb⁹ q̄ credit eē datū. ¶ Tertiū priuilegiū tāq; tertiā ſtellā accepit bta virgo iā gl̄i ſalutatiōe. c⁹ tñ priuilegij ſingularis ꝓrogatiua nō tā ꝓſiſtit in an-

gelo salutãte cꝫ in virtute verbi nouã ⁊ paꝰ inauditã salutatõem ꝓinẽtes: qđ est aue-i-sine ve: qđ nulli hoĩm a mundi exordio potuerat veraciter applicari: nec ꝑ totã veteris scripture seriẽ per eadẽ verba: quenꝫ legimus salutatũ. Cum-n-ve-i-pena solũ sit ordinatum ꝓ tra peccatũ: eo ꝙ exigente dei iusticia nullũ peccatũ manet impunitũ testante iob xx. Luet oĩa q̃ fecit. iõ hec salutatio illi soli dari debuit q̃ sola sine peccato fuit. Et qꝫ vt ait apꝰ. Ro. iij. Oĩes peccauerunt ⁊ egent gl̃a dei: iõ nullus his verbis poterat salutari. Ũ cum moyses legez daret de mulieribus mũdandis dixit Le. xij. Mulier si suscepto semĩe pepit masculũ im mũda ẽ septez diebꝫ. In quibꝫ verbis excepit mrẽz dñi in eo ꝙ di. si suscepto semĩe. glo. a viri ꝓmixtione. ꝙ cũ maria sic nõ suscepit. iõ ab hac lege libera fuit et absoluta. Spũs-n-scus purissimum sanguinẽ formauit (vt religiosa fide veraciter dicere possumꝰ) iesum de spũsco ꝓceptum: ⁊ natũ de virgine gl̃osa. Et qꝫ sic sola in ꝓcipiẽdo peccatũ ñ habuit. iõ sola ꝑ aue-i-sine ve debuit salutari. hinc est. ꝙ licet multos in veteri testamẽto legam⁹ ab angelis salutatos. hoc tñ alijs ꝛbis factũ legim⁹ sicut Judic. vi. angl̃s ad gedeonẽ dixit. Dominus tecũ virox fortissime. Itẽ tho. v. Ingressus. s. angl̃s salutauit cũ ⁊ dixit. Gaudium tibi sit: deo hoc disponẽte vt ista. s. verba beate virgini specialiter seruarentur. ¶ Quartũ priuilegiũ accepit beata ꝛgo i spũs sancti obũbratõe. cum-n-deꝰ sit splendor lucem inhabitãs inaccessibilẽ: nulla eũ sic capere poterat hũana creatura. Cuz-n-a facie eius sicut ait Jere. mõtes defluerẽt. si nuda facie veniret ad virginẽ. defluereꝫ sicut cera quippe cuiꝰ facies sic̃ dicit apoc. i. sicut sol lucet in virtute sua. ⁊ ideo nec̃e habuit vt spũs sanctꝰ ei vmbraculũ faceret. occultãs deitatẽ in volumine carnis: vt deũ in hoĩe ꝓtectũ posset sustinere. Sicut-n-ab estu solis nos defendere cupiẽtes: ⁊ rẽ corpoream ⁊ opacã inf nos ⁊ solẽ erigim⁹ vt a furore eius defendamur sic inter splendorẽ diuinitatis ⁊ mariaz illa nobilissima portiũcula delicatissimi sanguinis sui factũ est corpꝰ xpi: ⁊ tãcꝫ mediũ vmbraculum interuenit. hinc bern. sup illo verbo. Virtus altissimi obũbrabit tibi di. q̃ potest capere capiat. Quis ei accepta fortasse q̃ hec sola meruit felicissime experiri intellectu capere. rõe discernere possit q̃liter splendor ille inaccessibilis virgineis sese visceribus infuderit: ⁊ vt illa qđ inaccessibile est accedere ad se ferre potuisset de portiuncula eiusdẽ corpis sui cui se cũ mre cõtempauit reliquemasse obumbraculũ fecit. vñ virꝰ altissimi obumbrabit. tantũ est dicere. Illũ modũ q̃ de spũsancto ꝓcipies virtus altissimi. s. spũs sancti in altissima virtutis opatõis sue ⁊ in suo secretissimo ꝓsilio obũbrando conteget ⁊ occultabit. vel ita exponit. Virtꝰ al. ob. tẽ: id est accipiet bũanitatẽ in te q̃tenus sibi tñ notus hẽatur ⁊c. ac si dicat angl̃s. Quid a me requiris qđ in te mox experieris. Hec aũt obũbratio beate ⁊gini merito ꝑ priuilegio cõpetit. qꝫ licet nos in gratijs spiritalibꝫ obumbremur. nõ tñ sic̃ illa. Ipsa-n-a spũsco est obumbrata. nos autẽ cũ aliqđ lumẽ gre nobis illuxerit: nõ a spũsco sed a nr̃is miseriijs obumbramur di. Esa. lvi. Iniquitates nre diuiserũt inter nos ⁊ deũ: ⁊ peccata nr̃a abscõderunt faciẽ eiꝰ a nobis. hinc bern. Inter gratie visitatõem ⁊ tẽptatõis ꝓbationez in scola virtutũ mirabiliter hõ ꝓficit: ⁊ tali tandẽ exercitio mundato oculo interiori statim lux aderit. cui firmiter inhrere cupiens sed corpe pressus nõ ꝑualet: ⁊ iõ ad seipum nolẽs volensqz resilit ⁊ heu improba plebs miseriaꝫ nr̃aꝫ plebe redeunte redire cogim⁹ in tenebras cecitatis nostre. sicqz fit vt nobis obũbrent pcta nostra ne splẽdor diuine lucis apparens. diu aũt obumbratio ꝙmaneat ⁊ginis sancte. ¶ Quintũ priuilegium accepit bta virgo in eo ꝙ diuino ꝓceptu fecundata veꝫ deũ ⁊ hoĩem parturiuit. vt mr̃ dei veraciter ⁊ feliciter noiet⁹. Ũ si ista beata se iudicabat ex eo ꝙ famula eiꝰ sibi filiũ parturiuit di. gen. xx. hoc ꝑ beatitudĩe mea beatã quippe me dicẽt oẽs mulieres. Et si vicini ⁊ cognati Elizabeth audientes: qꝫ magnificauit deus miam suam cum illa ꝓgratulabant ei eo ꝙ in senectute sua filiũ genuisset. quibꝫ affectibꝫ ꝓgratulandũ ẽ nre ⁊gini q̃ ñ solũ sibi sz oĩbꝫ nobis: ñ ꝑuꝫ hoĩez sz veꝫ deũ i hoĩe parturiuit. Ũ cũ elizabeth

ipam sup hac ineffabili gratia ꝓmẽdaret et deuoto ꝓconio magnificaret di-lu-i. Benedicta tu inter mulieres ⁊ benedict⁹ fruct⁹ ventris tui. subiũgens. vñ mihi hoc ꝙ mr dñi venit ad me. beata q̃ credidisti: qm̃ perficient ea q̃ dicta sunt tibi a dño. Audiẽs aũt virgo sancta q⁹ magnificaret ꝑpter grãm quã accepit ipa ne ingrata fieret retorsit grãs in datorẽ sciẽs fluuiã grãꝝ recto ordine debere redire in mare vñ fluũt. sic-n. Eccle-i-dr. Ad mare vñ exeũt fluuia reuertunt vt iterꝝ fluãt. qđ exponens bern. di. Fluens aq̃ si steterit putrescit. sic plane decrescit grãꝝ decursus vbi recursus nõ fuerit. ⁊ iõ beata virgo apiens os suũ dixit. Magnificat anĩa mea dñm ⁊c. ac si dicat. Tu magnificas me ꝑ gratiꝫ q̃s accepi: sed magis magnificandus est qui grãs ipas dedit. Sexta stella tangꝫ sextũ priuilegium accepit virgo sancta in eo ꝙ in concepu nõ est grauata. Omnes. n. mulieres que vngꝫ ꝓcepũt grauabant in pondere quod portabant. maria autem non solum nõ grauabatur: sed magis alleuiabatur: eo ꝙ (vt ait augustinus) portabat eũ a q̃ portabatur. hinc bern. Sure illud molestissimũ tediuꝫ q̃ reliq̃ oẽs grauide mulieres laborare noscũtur sola nõ sensit q̃ sola sine libidinosa voluptate ꝓcepit. vñ ⁊ in ipo sue ꝓceptois initio qñ potissimũ cetere miserabili⁹ affliguntur. maria tota alacritate in mõtana cũ festinatione ꝓcedit. sic-n. dr lu-i. Exurgens maria in diebꝫ illis abiit in mõtana cũ festinatõe vt elizabeth mistraret: portãs pciosissimũ illud depositũ. portãs onus leue. portans a q̃ portabat. ipe eñ q̃ portabat nutu voluntatis sue portat orbẽ. ⁊ iõ ex illo gl'oso onere gravari nõ debuit. q⁹ culpã ñ habuit in ꝓceptu

Septimã stellã tangꝫ septimũ priuilegiũ accepit virgo in eo ꝙ nõ est ꝓmũ doloze parturientiũ sanciata. nã ex illa maledictiõe q̃ ꝑpter primã ꝓuaricatõem maledixit dr. Eue prime mri di. geñ. iij. Multiplicabo erũnas tuas ⁊ conceptus tuos in dolore pies filios tuos ⁊ sub viri ptãte eris et ipse dñabit tui. oñes mulieres hereditaria successiõe legi prime mris subiacebũt: vt multiplicatis erũnis filios suos piant cũ dolore Maria autez q⁹ in vtero mris ab originali peccato ꝑ spũm sanctũ mũdata extitit: eidez maledictioni ñ debuit subiacere: ⁊ iõ a communi legi pturientiũ merito debuit eẽ libera ⁊ exẽpta. hinc bern. Lucidũ est ꝙ ĩ partu noua exultatõe nouã edidit ꝓlẽ: q̃ sola inter mulieres a ꝓmũi maledicto ⁊ dolore ꝑturientiuꝫ extitit aliena. hinc est ꝙ p aue q⁹ est ꝓriũ nomini eue ab angl'o salutat: eo ꝙ sine oñi re p legẽ ꝓriã suũ filiũ deberet parturire. Octauũ priuilegiũ siue octauã stellam accepit virgo sancta in eo ꝙ in ptu permansit inuiolata. Sicut. n. radi⁹ solaris trãsit rẽ perspicuã sine eiusdẽ rei lesiõe. sic sol iusticie xp̃s de⁹ nr nascẽdo trãsijt p eã virginitatis sigillo integro permanente. ⁊ ex hoc resultat hoc gl'osissimũ priuilegiuꝫ. q⁹ in laudem ei⁹ canit eccia freq̃ntans hoc eulogiuꝫ Genuit puerpa regẽ cui nomẽ eternũ vsq̃ nec primã silem visa ẽ nec hãe sequẽtẽ. ⁊ sic dicit mr ⁊ virgo incorrupta. vñ aug⁹. Filius tuus o bñdicta fecũditatẽ tibi tribuit ⁊ virginitatis gl'am ñ abstulit. ⁊ ex hoc resultat hoc mirabile cõmertiũ ꝙ virgo ⁊ mr diceris incorrupta. hinc bern. Ecce si in ea laudauero virginitatẽ. multe filie obtulerunt post eam. si bñilitatẽ ꝓdicauero inueniuntur ⁊ alq̃ licet pauci. si magnificare voluero eius miam inueniunt ⁊ alq̃ viri mie. vnũ est in q̃ nec primã silem visa ẽ nec habere sequẽtez. s. gaudium mris hñs cũ virginitatis honore. q⁹ vt ait aug⁹. Hoc has ñ erat vt p ei⁹ aduentũ vio laret integritas q̃ venerat repare corrupta. Hec mirãda ⁊ priuilegiata dignitas presignata ẽ Ezech. xliij. Porta hec clausa ẽ vir nõ trãsibit per eã: sed solus dñs ingredietur ⁊ egredief ꝑ eã. q⁹ exponens gre. di. Quid ẽ porta clausa: nisi ꝙ maria extitit incorrupta. quid est ⁊ vir non transibit per eam nisi virgo permansit. quid est solus dominus ingredietur ⁊ egredietur per eam: nisi filius dei de spiritusancto concept⁹. qui nascendo egressus est per eam porta virginei pudoris clausa permanente. quia maria virgo ẽ ante partũ. virgo in partu ⁊ virgo post partũ.

Nonum priuilegium consecuta est virgo sancta. ꝙ mater est ñ cuiusq̃ sed dei vt hãc dignissimã prerogatiuaꝫ pre ceteris omnibꝫ admirandam habeat vt filiũ suũ cũ

deo patre ꝓuem fideliter dicak hꝫ: vt iesus xp̃s dei ⁊ v̄ginis filꝰ religiosa fidevertissime possit dici. hinc bern. enũeratis multis ꝓrogatiuis subiũgit. Q̃ si adijcias. cuiꝰ mr̃ est: q̃ iam poterit lingua etiam si angelox sit dignis extollere virginẽ mr̃em dico: nõ cuius cũq; sed dei. ⁊ subiũgit. hꝫ ẽ ḡ virginis nr̃e singularis ⁊ excellens ꝓrogatiua: q̃ filium vnũ eundẽq; cũ deo patre meruit hr̃e ꝯmunẽ: nec deũ alia mater. nec virginẽ mr̃ẽ decuit alius filꝰ. qz vt ait damas. Ipsa vocak theotocos. qđ sonat mater dei. Decimũ priuilegiũ ꝓsecuta est virgo scta q̃ omnibꝫ gratijs est dotata. hoc. n. nulla alia pura creatura est aliq̃ cõsecuta. Hã vt ait ap̃ꝰ. diuisiones grãx sunt. ⁊ itex. Unicuiq; vestx data est gr̃a ꝑ mensurã donatõis xp̃i. marie autẽ nõ ꝑ mensurã data ẽ grana sz oẽz grãm plenissime est cõsecuta. hinc ex̃ ꝑsona eiꝰ dr̃ Eccle. xxiiij. In me oĩs gr̃a vie ⁊ veritatis ac si dicat. In me est oĩs gratia vie. i. hꝰ vite. omni homini. oĩ statui. oĩ etati ꝓueniens. hinc hiero. Ceteris p̃p̃es. marie vero tota se iufudit gr̃e plenitudo. qđ ꝑpulcre dak intelligi geñ. i. vbi dr̃. Congregenk aque q̃ sub celo sunt in locũ vnũ. ⁊ sequit. Congregatõesq; aq̃rũ appellauit maria ac si dicat. Locus in q̃ oẽs grãx aq̃ ꝓgreganꝫ appellabitur maria. Undecimũ priuilegiũ ꝓsistit in eo q̃ est oĩbus virtutibꝫ adornata. q̃s ñ tenuiter nec mediocriter sed perfectissime possidebat. qđ autoritatibꝫ ⁊ rõibus poterit cõprobari. Et primo autoritatibꝫ dr̃. n. eccl. xxiiij. ex ꝑsona eius. In me oĩs spes vite ⁊ virtutis. Cũ ei possumus dicere illud Ruth. Scit oĩs ꝑ̃s qui habitat infra portas ciuis te esse mulierẽ virtutis. Rationibꝫ idem oĩdik: qz dꝰ virtutũ qui nullũ locũ inhabitat nisi sit virtutibꝫ respersus ad momentũ ei nunq̃ defuit. Qui ḡ hꝫ eux in q̃ est oĩs virtus. hꝫ vtiq; ꝑ ꝓ̃s virtutes. hic bern. xp̃s a ñ marie repleuit mentẽ q̃ ventrem: ⁊ cũ recessit ab vtero ab anio nõ recessit. Cux ergo tota diuinitas in ea corpaliter habitauit. ꝓ̃s est vt oporuerit eã esse oĩbꝫ virtutibus adornatã. Duodecimũ priuilegiũ ẽ q̃ in celo sup oẽs est exaltata. qđ apte canit ecclesia. Exaltata est scta dei genitrix ⁊c. de hoc require in aliꝭ sermonibꝫ ⁊c.

LXXI. De eodem sermo octauꝰ.

Intrauit iesus in qđam castellũ lu. x. Dicit bern. Qđ dñs ac saluator nr̃ semel ⁊ in vno loco visibiliter tunc tẽ poris dignatꝰ ẽ operari. hoc etiã nũc vbiq; terrarũ in cordibꝫ electox operatur inuisibiliter. Ecce in euãgelio loq̃nte audiuim? q̃ in qđ̃ dã castellũ intrauit iesus ⁊ mlr̃ q̃dam martha nomine excepit eũ ⁊c. Quid est aũt hoc castellũ nisi cor hũanũ. Sed qz dꝰ manẽs in carne ñ frequentauit domũ marthe ꝓter ligna ⁊ lapides ex q̃bꝫ extitit fabricata: sz ꝓter familiã quã diligebat q̃ ibi extitit ꝓgregata sc̃z ꝓter lazar̃ ⁊ marthã ⁊ mariã. sic dr̃ iohx. Diligebat aũt iesus marthã ⁊ sororẽ eiꝰ mariã ⁊ lazar̃. Sic ⁊ castella cordiũ nr̃oz nõ visitat dñs nec freq̃ntat nisi eadez familia spũaliter intellecta in nobis fuerit ꝓgregata. hinc bern. Intrat domũ nr̃am saluator ⁊ freq̃ntervisitat eã quã lazarꝰ penitẽs primo mũdat. martha fideli dispẽsatõi ornat. maria replet interne dedita ꝓẽplatoni. ita vicz vt lazarꝰ hũiliꝫ sentiat de seipso. martha mi seri corditer de. pr̃o. maria sublimiter de deo Hẽt igiꝫ lazarꝰ formã penitẽtis signãs inci pientẽ. martha formã bñ dispẽsãtis signãs ꝓficientẽ. maria vero formaz ꝓẽplantis: signans pfectõem attingentẽ. Qui ḡ domuz in corde suo deo preparare desiderat quã dñs virtutũ visitet freq̃nter ⁊ inhabitet libenter istaz triũ ꝑsonaz lazari vicz marthe ⁊ marie in se officia transfiguret. Inq̃cũq; n. domo materiali vt in claustro: siue spũaliter in corde hec tria officia bñ ordinata fuerint. illam dꝰ visitat libenter ⁊ inhabitat freq̃nter dicit. n. bern. de vtraq; domo. Consideremꝰ frẽs quẽadmodũ in hac nr̃a domo tria hec distribuerit ordinatio caritatis lazaro penitentiã. marthe ãministratõem. marie ꝓemplatõem. hꝫ hec si l̃ q̃cunq; pfecta est anima magis ñ videnk hec singla ad singlos pertinere: vt alij recogitẽt ãnos suos in amaritudine aie sue tanq̃ vulnerati dormientes cũ lazaro i sepulcris. alij dediti sũt fine ãministrationi. alij vo vacẽt scte ꝓẽplatõi. Et qz oĩs

clausstralis in his trib9 statib9 est inclusus: ideo hos stat9 trāscurrētes de singulis aliqd disseram9. ¶ Qui aūt oēs clausstrales in his tribus stanb9 sint inclusi: apte insinuat bern. sic dicēs. ¶ Quib9 nulla credita ē dispensatio āministratio nulla ē cōmissa: his onīo sedendū est aut sec9 pedes dōni cū maria: aut cū lazaro intra septa sepulcri: quā sniam itez replicat licet sub alijs verbis ita dicēs. ¶ Itez dico ne quis de ignorātia se excuset: oportet te frater ad quē fabricāda seu erigenda inter vndas noe arca nil spectat: aut viz esse desideriorū vt daniel erat: aut cū beato iob virū dolorū ⁊ scientē infirmitatē. ¶ Habet autem hos tres stat9 simul q̄cunqz pfecta est ania. Ad quā pfectōem quicūqz venire desiderat primo statū lazari trāseat: qui in vera consistit pnīa: q̄ peracta maūe officium fideliter faciat: vt tandē in his duob9 fidel' inuentus ꝓtēplationē trāseat: qui g̃ vltimū hīe desiderat: i. ꝓtemplatōez. primuz. s. pnīam lazari nō refutet. ¶ Nam g̃ status est nouicioz siue incipientium: ne aūt de nouicijs dubitātes hos solū reputem9 nouicios: qui primū annū nōdū in ordine ꝓpleuerūt: iō bern. describit eos nobis ⁊ notificat ita dicēs. ¶ Si. lr. ānis in ordine stetisti ⁊ nō pfecisti: nouiciū te reputo. ¶ Sūt aūt tria signa in quib9 cognoscimus nos nō pfecisse: ⁊ p pnīs nouicios adhuc esse. s. si nōdum sup peccatis accepimus ꝓsolationē: si nōdū intrauimus nouā deuotionē: si remisim9 feruorē ⁊ affectōem. de i. dicēs bern. ¶ Diu sup nris peccatis in seclo cōmissis remissionē nō accipim9: in primo cōuersionis gradu stamus. de. ij. idem iterum dicit. ¶ Suadeo vobis amicis meis reflectere pedē a molesta ⁊ anxia recordatōe viarū vrāz ⁊ euadere p itinera planioza nouē deuotionis ⁊ serenioris mēoie bñficioruz dei vt qui i nobis ꝓfundimur in ipi9 intuitu respiremus. de. iij. dicit apoc. ij. ¶ Habeo aduersum te pauca: q2 caritatē tuā primā reliqsti. ¶ Qui g̃ hec tria signa i se inuenerit adhuc se nouiciū reputet. ¶ Quid aūt talib9 sit faciendum in p̄dicto vbo apoc. docemur cū ibidez subiūgit. ¶ Memor esto vnde exciderīs et age pnīam ⁊ prima opa fac. qd est dicere. ¶ Qui ex p̄dictis trib9 signis nouiciū adhuc se reputet. ¶ Quantūcunqz diu in ordine steterit agat pnīaz ⁊ prima opa faciat. i. q̄ facere debuit cū nouicioqz cellā intrauit. qd si non fecerimus accipim9 qd sequit. ¶ Si in autez. venio tibi cito ⁊ mouebo candelabrū tuū de loco suo nisi pnīam egeris. ¶ Quicūqz ergo ex p̄dictis nouiciū se reputet: festinus ad penitentiā ꝓperet: quā qui pagere desiderat: formā in se lazari transfiguret: quā formaz nobis bern. distribuit dicēs. ¶ Lazarus signās penitentē debet esse inclusus. ornatus ⁊ ligatus. ¶ Sic enī lazarus iacuit in sepulcro. p q̄ tria vera ⁊ sufficiens pnīa est agēda. ¶ Cupiens g̃ verus penitens inueniri. primo ingrediat seipm tanqz in sepulcruz ⁊ intra semetipm claudat. ibiqz ab oīb9 occupationib9 exterioribus statuat se añ se iudicium in corde suo faciens. ibiqz recogitet ānos suos in amaritudie aie sue dicēs. ¶ Sibi illō ione. i. nō est opus tuū q̄ terra tua vel ex q̄ pl'o es tu: nō ⁊ bern. facere nos hortat dicēs. ¶ Ascendat homo tribunal mētis sue vt audiat causam ꝓterite vite sue. sedeat rō iudicans. stet accusator ꝓscia. testis sit mēoria. timor carnifex: vt nihil penit9 dimittat impunitū. ¶ Hec facere monemur Esa. xxvi. ¶ Populeus meus intra cubicula tua ⁊ claude super te ostia tua: q2 q̄nto secretius ingredimur ⁊ silētius includimur: tanto abominatiōes pcōz nrōz clarius cognoscemus. ¶ Sic g̃ dicit Ezech. i. ¶ Abominatōes tue in medio tui: ⁊ itez. Ingressus vidi: ⁊ ecce simulitudo omniū reptiliū ⁊ abominatio aialium vniuersa ydola depicta in pariete in circuitu p totū. ¶ Quis enī ad manū nō habeat q̄ntūcunqz innocēs iniquitatē ⁊ peccata: si tñ inuenta sine dissimulatōe estimet in numero. pondere ⁊ mēsura. ¶ Si adiecerit quē in his offēderit nisi sit durior adamāte scindit ad pnīam. cogitans q̄ tā multis ⁊ grauib9 tā piū offenderit bñfactorē. ¶ Scdo dz esse ligatus cuz lazaro interius ⁊ exterius humb9 discipline ⁊ obedientie: ne tanqz canis reuersus ad vomitū ⁊ sus lot9 in volutabro luti: ne exhibeat mēbra sua arma iniquitati ad peccandū: continēs se tam in sensib9 exterioribus q̄z in oīb9 mēbris corporis. ne aliqd facere ꝓsumat q̄d itez petere oporteat ⁊ lugere. hec. n. ē ova pnīa

vt sic cōmissa deflea mꝰ ne iteꝝ deflenda cō/
mittamus. Nec sufficit solum exterioribus
nos ligari: sed interiores sensus ⁊ motus il/
licitos ꝓ omnia refrenare ne ꝓ imaginatio
nes de priꝰ cōmissis delectatiōes iteꝝ hau
riamus. De hac ligatura dr Ecclē. Cincu/
lū illiꝰ est ligatura salutaris. qꝛ sic ꝓuer. vi-
dicit. Nō apostata est vir inutil nō solū aūt
inutilis ad opandū bonū: sed etiaꝫ inutil qꝛ
malū augmētat. Tertio nouiciꝰ inclusus et
ligatus dr esse ornatus cū lazaro grauedine
culpabilis ꝓscie: nunciꝫ ꝓmittēs sibi remis/
sionē criminū vana spē sibi blandiēs. donec
dñs misertus sui dicat ei in spū. lazare veni
foras infundēs ei remissiōeꝫ oīm pcōꝝ. vñ
Eccl. v. De ꝓpiciatu pcōꝝ noli esse sine me
tu: ⁊ ne dicas miseratio dei magna ē. multi/
tudinis pcōꝝ meoꝝ miserebitur. ¶
Scōs status ē officialiū siue ꝓficientiū de/
signatus ꝓ statū martlx: ⁊ ptr ordo. Nemo
enī digne gerit curā alioꝝ q̄ priꝰ non gessit
curā sui. hinc bern. A te tua ꝓsideratio incho
et: ne frustra extēdaris in alia te neglecto. si
sapiēs es deest tibi ad sapientiā si tibi ñ fue
ris sapiēs. Sapiens. n. primū sibi sapiens
est ⁊ bibet de fonte putei sui primus ipe. In
acquisitiōe. n. salutis nemo tibi germanior
vnico matris tue. Audiāt g officiales mar/
thę officiū exequētes. q̄ caute a oporteat eos
off. cū exequi: si dei grām ⁊ regnū celoꝝ cu/
piunt ꝓmereri. Sūt aūt in omni dispēsatio
ne meritoria duo necia: vtr̄q dispēsatoꝛ sit
fidelis ⁊ prudēs. hoc enī duo req̄rit dñs lu.
xvi. cū di. Quis putas est fidelis dispēsatoꝛ
⁊ prudēs quē ꝓstituit dñs sup familiā suā?
Hec aūt fidelitas dr tripliciter exerceri: scz
ad deū ad ꝓximū ⁊ ad seipm. Primo dico
debet eē fidelis deo: vt in omni dispensatiōe
officij sui per purā intentionē q̄rat gl̄am dei
q̄d facere moneñ. ij. paral. xix. Videte quid
faciatis ⁊ cū diligētia cuncta facite. ⁊ hoc est
q̄d di. lu. x. Martha mar. sol. es. vsq̄ vnū ē
necessariū. ac si dicat. Licet solicita sis ⁊ cir/
ca plīma occuperis: necessariū tñ est vt hec
oīa in vnū. s. deū ordinent: vt licet in se sint
diuersa: in vnum tñ per intentionē redacta
vni deo omnia tribuant. bern. Omnis crea
tura ⁊ maxīe rōnalis dr suū principiū imi/
tari: ⁊ qꝛ deus vnꝰ est di. moyse. Audi israel
deus tuꝰ vnꝰ est. debemus ⁊ nos q̄ q̄ esse
vnus sibi per imitatōem virtutis ⁊ vnū cū
ꝓximis ꝓ vinculū dilectōis. Secōo dispēsa
toꝛ debet esse fidelis ꝓximo: vt oīa que ei rōe
officij debent fideliter exhibeat: cauēs in oī/
bus in quib⁹ poterit eoꝝ murmurationem
Siue g̃ sint debita victualiū: siue debita spi
ritualiū siue ⁊ debita mercenariꝝ plenissi/
me subito ministrent: vt valeat ei dici illud
da ñ. Fideli dispensatori. Gre. Nullaꝫ cām
suspitionis repire poterāt ei eo q̄ fidel esset
⁊ omnis culpa ⁊ suspitio ñ inueniret in eo.
Tertio sit fidelis sibiipi. Tante. n. caritatis
circa nos est deꝰ nr: vt nec sibi nec ꝓximo no
stro aliq̄d velit fruiciū q̄d cū nostro damno
oporteat exhiberi: nequaq̄ g̃ vult nostra ser
uicia q̄ cū nostro dāno ⁊ periculo exhibeñ.
hinc eccl. xxix. dicit. Cōfirma verbū. i. sis q̄d
vocaris ⁊ fideliter age ⁊ in omni re inueni
es q̄d necessariū est. Hec g̃ fidelitas veraci?
in hoc ꝓsistit si in omni dispensatiōe nostra
puram ⁊ illesam ꝓsciam fruamus. ita vt de oī/
bus rebꝰ nihil nīs vtilitatibꝰ attrahamus
de q̄ Bern. Reuera fidelis es famulus: si de
omnibꝰ bonis dñi tui nil tuis manibꝰ adhe
rere ꝓpingat. Qui g̃ his tribꝰ modis vt di/
ctū est fidelis reperiꝰ fuerit. reuera magnus
vocabit in regno dei. merito etiā ei dicetur.
Euge fuge bone ⁊ fidelis ⁊c. de tali. n. dispē/
satoꝛe dicit Neemie. ix. Inueniſti coꝛ eiꝰ fi/
dele coram te. ⁊ sequit. ⁊ percussisti cū eo fedus
vt dares ei terrā chanauei. ethei. euei ⁊c. de
hoc dispensatoꝛe dr puer xxviij. Vir fidelis
multū laudabit. Est n. dignꝰ omni laude qꝛ
inueniunt paucissimi sic fideles. hic puer.
ij. dicit. Multi misericordes vocant virum
aūt fidelē quis inueniet? q̄si dicat nēo. hinc
Lu. xvij. Quis putas est fidelis seruus ⁊ dispē
sator. Quis. n. est signū raritatis ⁊ paucita
tis. Talis enim status est altissimus: ⁊ q̄n/
to altioꝝ tanto rarioꝝ: ⁊ quanto rarioꝝ tanto
merces copiosioꝝ. Talibus enim dicit Ma
thei. xxv. Euge serue bone ⁊ fidelis ⁊c. vsq̄
supra multa te constituam. Alijs enim sim
pliciter bonis dat merces multa nimis. fide
les aūt dispensatoꝛes: sic hic ꝓfecti sūt sic ⁊
bi ꝓficiūt. vos dñi. dño hoc ꝓmittēte cū di.

sup̄ multa te p̄stituaz. Sed heu tales pauci inueniuntur: ⁊ hoc est qđ p̄q̄rit dñs Esai. i. Omnes diligūt munera sequūtur retributiones ⁊ ideo nō solū priuant merito magno fideliū dispensatoꝛ sed etiaz regno celoꝛum dño expresse hoc dicēte lu. xvi. Si in alieno fideles nō fuistis quod vestrum est quis dabit vobis. nihil de terra nām est nisi q̄ntū solū necessitari sufficit. Regnū aūt celoꝛ nām est dño dicente Matth. xxv. Venite bñ dicti ⁊c. Si ergo fideles nō sumus in alieno tollet̄a nobis qđ nostrū esse debuerat regnū dei. ¶ Scđo bon⁹ dispensatoꝛ nō solū debet esse fidelis sed ⁊ prudens. Est autez prudentia virtus p quā diuina preferimus terrenis: p quā vt ait seneca dignitatē rebus nō ex opinione sed ex eaꝝ natura p̄stituim⁹ vt qđ in dispensat̄oe fidelitas nō possit: sciamus p prudentiā dispensare. hec aūt prudentia in tribꝰ p̄sistit. ¶ Primo vt bonū malo melius bono. optimū meliori in oī dispensatione sua preeligat. hoc em̄ faciens prefert eternitatē tp̄i. celū terre. spūalia corp̄alibus deū reb⁹. cōmutans oīa trāsitoria in eterna Scđm in q̄ p̄sistit prudentia: hoc est vt si p̄latus est sciat lucrari aīas. Huic enī lucro nullū opus nulla dispensatio preferr̄ in hoc mūdo sed oīa q̄ p̄t fieri antecellit. Lucrū em̄ qđ in aīma hꝰ acquirr̄ est infinitū. eo q̄ ipa anima sit bonū qđā infinitū. iuxta illud puer. Infinitus thesaurus est hominis Quā prudentiā sanct⁹ benedictus prudens dispensatoꝛ nos docet in regula. monēs aī omnia ne dissimulans aut quipendens salutem aīaꝝ ⁊ in doctrina sua imitans aplm qui di. Argue obsera. i. miscens tp̄ibus tpa ⁊ terroꝛibꝰ blandimēta. Tertio vt cū oīa refuantur in futurū incerta: ⁊ nesciat homo vtrū amoꝛe dignus sit an odio. sicut dicitur Eccle. ix. oīa opa sua in būlitate sepeliat dicens. Seruus inutilis ego suz. qđ debui nō feci. nihil oīno boi sibi tribuens. quā prudentiā docet nos veritas Lu. xvij. Cū feceritis oīa q̄ vobis p̄cepta sunt dicite Qui inutiles sumus. ¶ Tertius status est claustraliū siue p̄templantiū in p̄sona magdalene p̄figuratus. Ad quē statū cōtemplatiōis q̄druplici exercitio pueniť. s. ocio. silētio. auditu ⁊ deliderio: q̄ legim⁹ de maria. Maz de eius ocio ⁊ auditu dicit Lu. vt sup̄. Maria aūt sedebat secus pedes dñi ⁊ audiebat verbū illius. De tertio. s. silentio di. Bern. Vide p̄rogatiuas magdalene q̄ in oī causa deū habet aduocatuz. indignať siquidem phariseus. p̄queritur sororꝰ murmurant discipuli ⁊ vbiq̄ maria tacet ⁊ p ea loquitur xp̄s. Quartū aūt sez deliderium innuit Johi. vbi iesu venienti in castellū dicit occurrisse Sic em̄ dicit. Maria cū venisset vbi erat iesus videns eū cecidit ad pedes ei⁹ ⁊ dixit ei Dñe si hic fuisses frater meus nō fuisset meꝰ tuus. p quē occursum ei⁹ deliderium intelligimus cōpetenter. Sic deuoti claustrales cupientes rad̄ elis ap̄leribꝰ fungi officio magdalene p qđ ad nobile statū valeant puenire p̄templatiōis. p̄dictis q̄tuoꝛ se habilitēt: vt discant deo vacare. tacere. audire ⁊ desiderare. Nūc em̄ deo veraciter vacam⁹ cū coꝛde nostro omni tp̄e: etiā q̄cunq̄ strepitu vel laboꝛe imminēte deo p̄tinue adh̄eremus. qđ facere monemur deutero. cū dr. Caue diligenter ne obliuiscaris dñi dei tui Tho. iiij. Oībus diebꝰ vite tue in mēte habeto deū Nūc em̄ deo veraciter vacam⁹: si coꝛ nostrū in deum affigimus ⁊ nulla occasione illud abeo retrahim⁹ aliq̄n. Scđm habilitās nos ad p̄templationē est taciturnitas ⁊ silentiū: vt siue a superioꝛibꝰ coꝛripiamur: siue ab eq̄libꝰ p̄tēnamur: siue ab inferioꝛibꝰ subsānamur semp dispēsū patiētie p̄ferētes: silentium coꝛdis ⁊ oris teneam⁹: vt teste p̄scia possimus dicere cū iob. Nōne silui. nōne dissimulaui nōne quieui: ⁊ venit sup me indignatio. Tertio cū maria audiam⁹ verbū dei ⁊ oīa q̄ audimus p viribꝰ exeq̄mur di. cū ps. Audiaz quid loquať ⁊c. ex quoꝝ verboꝝ virtute aliq̄n liq̄scentes ⁊ a nobis penit⁹ recedētes fluimus in deū. iuxta illud. Anīa mea liq̄facta ē ⁊c ⁊ taliter liq̄scere ē deo occurrere. Quarto sicut maria cū vehemēti deliderio dño occurramus. delicata est em̄ diuina cōsolatio vt nulli se tribuat nisi cū vehementi deliderio affectet. hinc bern. Oportet vt ardoꝰ desiderij p̄ueniat oēm aīam ad quā ipe est venturus: qui oēm p̄sumet rubiginē viciorū: et sic locū p̄parat dño ⁊ tunc scit aīa. q̄n iuxta

est dñs cum se senserit illo igne succensam: ⁊ dicit cū ꝓphēta. de excelso misit ignē in ossibus meis. Tali anīe ita suspiranti frequēter imo sine intermissione orāti ⁊ affligēti se ꝓ̄e desiderio occurrit iesus xp̄s

LXXII. De eodem sermo. ix.

Ego in altissimis habito Eccle. xxiiij. Dicit Bern. Maria oībus se exorabilē oībus dementissimā p̄bet. oīm deniq; necessitates amplissimo quodaz miseretur affectu q̄ppe q̄ in oīni genere bonoruz in altissimis habitat inquibus potest ⁊ habz oīa que sūt bona. Ut aūt videamus in quibo altissimis habitat vgo sācta Ma. Sciēdū q; sūt. vij. geuera bonoꝝ in q̄ꝝ altissimis hītabat. Fuit enī purissima generosissima ī meritis divissima. in patiendo ꝓfundissima. in ꝓsolatiōe abundantissima. virtuosissima in ꝓemplatione altissima: ⁊ hec oīa habuit in altissimis. Primo dico habuit altissimū gradū puritatis. Cū enī in omnib hominibus plus ⁊ minus puritas habeat. illa sup̄ma est ⁊ altissima vbi nulla vnq; aspersio q̄ntūcunq; minimi pulueris ē cōtracta q̄; beata virgo habuit q̄ ī vtero fuit mūdata: ⁊ vsq; in finē vite in sup̄mo p̄fectionis mūdissime conseruata. Et iō soli ꝓpatur in q̄ nunq; vlla macula fuit visa. hinc Aug⁹. Ea puritate nitebat virgo: qua sub deo maioꝝ nequit intelligi. que longe angeloꝝ transit puritatē. Maz deus qui vt ait iob. iiij. in angelis suis repperit prauitatē. in ea nil inueniens prauitatis de ea di. i Cañ. Tota pulcra es. Bern. Maria in puritate transcendit angl'os ⁊ celestez oēm supgredit creaturā. Q̄ nō solū ꝓbatur autoritate sed ⁊ rōis virtute. Quāto enī q̄liber creatura ꝓiunctiorē deo: tanto etiā oporꝝtet esse puriorē. sed ipa sup oīes creaturas fuit deo ꝓiunctior: ergo ⁊ purior. Secōdo stetit ī altissimo grāz. quicquid enī altissimū ē in gratijs hoc totū habuit virgo sancta. altissimū aūt in gratia est oēm habere grām: nō pluraliter nec diminute. sed ita sublimit' vt eo modo nulla pura creatura eēt gratiā ꝓsecuta. Cui de hoc altissimo ipsa gloriat' eccl. di. In me oīs gratia vite et vie. ac si dicat. Dis gratia mihi et omnib hoīb ad p̄mētē vitā piter ⁊ futurā nēcia. a deo sū misericoꝝditer est infusa. Et g̃ breuiter q̄ dicta sūt replicentur. altissimū in gratijs est oīnz grām hē. nō tā sibi soli sed omni hoī inuocāti eaz ⁊ hoc totū in altissimo q̄ vnq; pura creata ē grāz ꝓsecuta. In hoc g̃ altissimo tria confluūt. s. oīnz. omni. sūmū. Omnē. s. hē grāz omni indigēti ⁊ req̄rēti. ⁊ hoc totū insinuatur Eccī. xxv. Clidete q̄m non soluz mihi laboraui sed oīb exq̄rentib veritatē. Tertio stetit in altissimo meritoꝝ eo q; tam multa tā magna. tā sublima merita nēo vnq; ꝓportauit. Primo dico q; nēo tā multa merita acq̄siuit q: ipa ꝓtinue merebat. ita vt momentū tp̄is ei nunq; sine merito ꝓtransiret. Nam ⁊ si ocio aliq̄ vacasset. hoc p̄m adhuc tam virtuose. tam ex rōnabili causa fecit: vt ei nō immerito ad sup̄mū meritum cōputaret. Secōdo nemo tam magna merita cōportauit. eo q; ipa sua opa immediate in ip̄m deū quem in vtero portauit lactauit sū gremio fouebat. exercebat. Nam si verū est. imo q: verū est. q; si quis ꝓphetam recipiat. mercedem ꝓphete accipiet: ⁊ q̄ recipit iustum. iusti mercedē accipit. q; magnā merce dem accepit q; deū nō in hospiciū dom⁹: sed in hospicium coꝝporis ⁊ coꝝdis recepit. Et si mercedem accepit qui dat pauperi indumentum. quid accipit q; dat deo carnis indumētum. Et si mercedē accipit qui dat pauperi ꝓpter deū alimentuz. quid accipit q; dat ipsi deo de liquoꝝre coꝝdis. i. de vberib nutrimētum. Tertio ei⁹ merita nō solū erant multa nec solū magna sed etiaz sublima. q: simul ⁊ actiuā ⁊ ꝓemplatiuā vitā sublimiter exercebat q; nulli vnq; est ꝓcessum. Alijs enim vita actiua. alijs vero contēplatiua est data alijs aūt q; adhuc plus est vtraq; vita est data. sed alternis vicib. vt ap̄lis. qui nunc ꝓemplationib. nūc vero actionib intēdebant. sed beate virgini simul ⁊ semel vtraq; est donatū. vt viq; infans foris ab ea alereť ⁊ intus deitas ꝓēplareť. vñ ipa sublimib suis meritis feliciter g̃ loriat' Eccle. di. Ego feci vt oriretur lum ē indeficiens ⁊ q̄si nebulam contexi totā terrā. ⁊ hoc est lumē quod de se di. Job. viij. Ego sum lux mūdi quod

lucet in terra ⁊ ī celo electis dei ⁊ dilectis: et per qđ lumē gratia sup̄ vniuersaz terrā spargitur sicut sup̄ terram nebula se diffundit. Quarto beata virgo fuit in patiendo ꝑfundissima. Doloroſius eī ⁊ profundius ipſa passionibus filij sup̄ oēs viatores qui vnq̄ passi sunt patiebaf. Alij enim in corpe patiebanf qui tm̄ passionē suis viribꝫ cōmensurata solū pertulerūt quibꝫ si quid fuit supaddituꝫ in patiēdo succubuerūt moriēdo qz nō potuerūt plus patiq̄ potuerūt. Ipa vero patiebaf in aīa q̄ est immortalis in quā q̄ntūcunq̄ doloris acerbitas cumulabatur nō tm̄ succūbere potuit neq̄ mori. vñ bern. Tuā pertransiuit aniaz vis doloris: vt te pl⁹ q̄ martirē predicem⁹. in q̄ sensum passiōis excesserat affectus cōpassionis. ¶ Hec aūt vis doloris immensi ex triplici causa in ania virginis cumulabaf. s. ex materna clementia. patiētis filij innocētia ⁊ crucifigentiū crudeli vehementia. Primo dico dolor passionis fuit immēsus ex materna dementia. Si. n. omnis mr diligit natū ex cui⁹ dilectione cōpatiſ quicquid doloris accidit nato suo. quō non illa mater q̄ plena pietatis erat cui⁹ viscera ñ ñ dulcedinē ꝺdolebāt sup̄ oēm modū ꝺdolebat. Secđo dolor ei⁹ multus erat nimis ex filij patientis innocentia: quē sciebat nō solū nullū vnq̄ commisisse peccatū: sed suis crucifixoribꝫ bona mlta obtulisse. Pena. n. q̄ ex culpa iusfligiſ patienti⁹ sustinet. Tertio vis doloris ei⁹ cumulabaf ex crucifigentiū crudeli vehementia. sciebat aūt beata virgo q̄ eoz crudelitas suo tē pore crudelē valde a deo vindictā exciperet. vt sicut passio filij multis extitit in eternā salua tionē: sic multis fieret in ruinā ⁊ eternā dānationē. sicut audiebat in symeonis ꝓphetia di. Positus est in ruinā ⁊ in resurrectionez multoz ⁊ in signū cui ꝓtradicef. Quito stetit in altissimo ꝓsolatiōis: vt q̄ tam ꝑfunde sup̄ oēs hoīes debuit turbari. merito etiā super oēs debuit ꝓsolari. ¶ Hoc aūt altissimū consistit in tribꝫ. s. in ꝓsolatiōis nobilitate. cōtinuitate ⁊ generalitate. Primo dico hec sup̄mitas ꝓsolatiōis cōstabat ex cōsolationis nobilitate. Multis enim modis ⁊ multipliciter fiūt cōsolatiōes. Alij enī cōsolantur ex peccatoz remissione. alij ex aliq̄rum bñficioz collatione. alij ex q̄licūq̄ dulci affectione. alij ex spūssancti inebriatione. ipa beata virgo ex diuine speculatiōis cōsolabatur illustratione ⁊ ex diuine essentie (si phas est dicere) visiōe. Quicquid enim inter legislatores vnq̄ alicui accidit. hoc ālius ⁊ nobilius ꝓtingebat virgini glose. Si ergo moyses ⁊ paulus ad hoc archanū promeuente gra traiebanf. cur hoc nostre virgini non amplius eueniret. Secđo hoc altissimū habuit ex tpis cōtinuitate. Sic. n. asserūt preconeſ ei⁹. q̄ semper ⁊ q̄si continue fuit in excessu. vt qđ alij ī raptu ⁊ q̄si ad momentū habuerūt. ipa cōtinue fruebaf. Tertiū fuit ex generalitate. quippe ⁊ intus et extra in sensibꝫ ⁊ affectibꝫ in corpe ⁊ ania consolabaf. Nam foras in aspectu filij. intus in aspectu veritatis. foras in hoie filij. int⁹ in deo dulcibꝫ cōsolationibꝫ fouebaf. An nō merito consolabaf foras quotiens illā gloriosaz testam (hūanitatem dico filij sui in q̄ plenitudo diuinitatis habitabat respiciebat contrectabat lactabat ⁊c. Si em̄ alie mrēs q̄ in peccatis ꝓcipiūt. in dolore pariūt ⁊ multis laboribꝫ ⁊ immūdicijs nutriūt ⁊ peccatores fiunt. adhuc delectanf ⁊ ꝓsolanf in eorū intuitu. quō non merito talis mater talem filium quē ex spiritu sancto cōcepit. sine dolore partū rūt. sine gravedine gestauit: etiā in omni mūdicia ⁊ sanctitate aluit ⁊ nutriuit. consolabaf. sicq̄ factū est vt foras per suum hoiem exteriorē in hoie filij pasceref: ⁊ nihil ominus in suo interiori in filij sui interiori. hoc est in diuinitate dulciter pasceret: vt fieret ei qđ iohan. x. dicif. vt egrediens ⁊ ingrediens pascua inueniret. ¶ Sexto stetit in altissimo virtutū. Hoc aūt iterq̄ triplici ter ꝓtingebat. sc̄z in altitudine. in latitudine ⁊ in pulcritudine. Primo dico stetit ī altitudine virtutū. q̄ non possedit eas mediocriter nec tenuiter nec diminute sed in supremo vigore: ⁊ sicut virtus nobilissime potuit possideri: sic virtutē habuit virgo sancta Secđo possedit virtutes in latitudine hoc ē in omnē ambitū virtutū. verbi gratia. humilitas hec virtus aliq̄ habef in corde. aliq̄ in ore. aliq̄ in ope. aliq̄ aūt diffun

dit se ad omia ista tria. Sic beata virgo fm latitudinē virtutes oēs habuit exercēs eas in oib in quib virtutes poterant exerceri. Et hoc ē de q gloriat virgo sancta eccl. xpiq Ego q si terebinthus extendi ramos meos illa n arbor pceteris arboribb diffundit ramos suos. Tercio steterit in altissimo virtutū fm pulcritudinē. Nā in alīs hoibb habit? virtutū cōquirit ex impugnatōe viciop. Virtus em vt dr tenet mediū viciop. ipa virtutes habuit sine admixtōe cōtrarq. qz caruit fomite peccati vñ vicia radicaliter oriuntur q ideo vtutes purissime habuit sine impulsu viciop. hinc est etiā q ipa virgo virtutes suas delectabiliter exercebat. Sic em dicit phūs virtus hz se ad modū nature. vñ sicut ignis naturaliter inclinat ad actū calefaciendi. Sic hō virtuosus ad agere virtuose. virtutes em cū acquirūt q trahunt in habitum optime cū natura ꝓueniūt q delectabiliter sedēt in aīa possessoris. Virtus em vt dicit bernardus naturalis ē. Septimo gloriosa virgo nūc q ineternū habitat in altissimo glorificatōis. Nec merito debent enī pmia meritis corespondere vt q in altissimis meritorum steterit in via. stet etiā in altissimis pmiorum. Et qz nulla lingua de hac eius glā quic qz valet exprimere. exquadā tñ quali circūlocutōe de hoc altissimo aliquid depigamus

℣ Habuit enīz in via tua singulariter mirabilia q mirabiliter singularia. q oīdūt eā in patria singulariter mirabiles q mirabiliter singulares glorias sup omēs creaturas possidere. Hec tria fuerunt virginea maternitas: diuina filiatio: spūalis passio. que mirabilia ita ei singulariter euenerūt. vt in his nec primā similem visa est nec bīe sequētē Et his tribb mirabilibb singularibb. mirabiliter singulares q singulariter mirabiles glorie in patria coresponden. Hinc ber. merito beata virgo p solem figuratur. quia sicut sol solus orbem illuminat. sic hec sola solidiori lumine q hoies q angelos in celesti patria illustrat ideo vt inaccessibili luce plucens sic vtroqz spūum habeat dignitatem vt in cōparatione virginis nec possint nec debeant apparere. vt sicut illucescente sole. nec luna lucere nec sidera appere videntur. sic maria ad celum veniente: sydera celestium spūum quasi non sint nec lucere nec appere videntur. Si ergo gloriosam dñam nostram volumus magnifice honorare ipsaz studeam? pro pronitatis nostro modulo pro viribus imitari. sic enī ipsa hortatur nos di. Transite ad me omnes qui concupiscitis me q a generationibb meis implemī. ac si dicat Qui mihi placere cupiunt ad me transeant id est imitentur me q a generationibus meis id ē bonis meis hic enumeratis implemini. qd si facere decreverim? studeamus vitam nostram predictis septem bonis adornare non vt eadem in tanta altitudine quod nobis ē impossibile consequamur. sed vt fim beatam eorundē id est infima eorum adipiscamur. vt saltim infimum puritatis gratie meritorum passionum consolationum virtutuz q tandem glorie habeamus quod et cetera

LXXIII

De sancto bernardo.

Vasi stella matutina i medio nebule q ōsi lūa plena in diebus suis lucet. q q si sol refulgens sic ille refulsit in templo dei Eccle. l. di greg. Quibusdā gradibb ad altiora incremēta vtutū puenim? nēo ei repēte fit summ?. sz a bōa conuersatōe vilia delere si minis q sqz inchoat vt ad magna perueniat. ℣ In verbis ergo propositis licet simeon onie filius sacerdotis magnus quātum ad litteralem intelligentiam cōmendetur. nil tamen refert si ea ad beatissimi pris nostri bern. cōmendationem acōmodantes vitā eius gloriosam p ipsa spiritualiter intellecta declaramus. Si enīz in pdictis verbis magnus ille sacerdos veraciter cōmendatur. quanto magis venerabilis pater noster q vita q doctrina gloriosus valde effectus est in eisdē verbis poterit cōmendari. maxie qz p tria illa lūia. s. stellā lunā. solē. triplex status vite sue. s. principiū mediū q finis precipuisime q cōuenientissime declarat. ita vt singula lūia ad statū singlos referam?. Stellā ad principiū cōuersiōis. lunā ad mediū pgressiōis. solē ad statū pfectōis. ꝓmie cōpantes vt sic per hec tria lūia tota vita venerabilis

patris nostri a primordio ꝓuersionis inchoata ⁊ vsq; ad finē pfectōis cōsūmata plenissime cōmēdet p ꝓprietates luminū status singlos exponētes. ¶Primo ergo a pmo luie stella vicz inchoātes dicimus q̄ stella tres hz ꝓprietates·q̄z virtutē beat⁹ pr̄ nr̄ conuersiōis sue pmordio dedicauit Est em̄ stella errātiū directua·discordātiū reconciliatiua·fecūdantiū germinatia. ¶Compat̄ principiū cōuersiōis pr̄is nr̄i bern̄·stelle ꝓpter errātiū directōz Ut sicut stella nocte itinerātes vel etiā in mari nauigātes ne a via recta deuēt ⁊ oberrent·regit ⁊ gubernat·sic pr̄ nr̄ in primordio ꝓuersionis sue sensus suos exteriores ex corrupta natura vagos ⁊ erroneos a vanis cohibuit ⁊ eos ad dn̄m dirigebat·legit em̄ numeri·xv·dnz p̄cipiente ¶Nō sequaris oculos p tres varias fornicātes p oculos omnes sensus volens intelligi q̄ (vt·i·re·dr) huc atz illuc vagant̄ incerti·⁊ q̄d in scriptura legebat hoc ope efficaciter adimplebat·⁊ q̄d ope faciebat hoc postea alios docebat dicēs ¶Prima virtus est habitus corpis vt nō vno modo se habeat ⁊ nil sit q̄d possit offendere intuentes Et quod fecit postea docuit dicēs· hēat homo dei sensus suos exteriores non duces sed fuientes vt dicat huic veni ⁊ veniat ⁊ alteri vade ⁊ vadat·⁊ alij fac hoc ⁊ absq; ōdictōe faciat· ¶Scdo pr̄ nr̄ bern̄·assilat̄ stelle ꝓpter discordātiū reconciliatōz·vt sicut stella p efficaciā virtutis sue elemēta discordātia vt se cōpatiant̄ reconciliat·sic ipse corpus ⁊ animā q̄ vt ait ap⁹ aduersū se mutuo concupiscunt·studuit in bonū efficaciter cōcordare·corpus tanq; mancipiū spiritui substernendo. nec solū hoc de corpe ⁊ aīa fecit sz etiā affectōes interiores qui frequēter disse tiunt concordauit vt q̄d ratio bonū iudicauerat·voluntas voluerit ⁊ memoria āplecteretur. q̄d per oīa in hoc placet deo ¶Nam de corporis ⁊ spiritu cōsensu dicit Ecc.xxv. In tribꝰ beneplacitū e spūi meo q̄ sunt probata cora deo ⁊ hoibꝰ·quoz vnū est vir ⁊ mulier bñ cōsentientes·q̄d de corpe ⁊ spū intelligitur ¶De quibꝰ.s.·corpe ⁊ spū di·veritas. matxviij. Si duo cōsenserint omne q̄d petierit fiet eis a patre meo·hic ap⁹·i. Coz·i. ad hebreos vos p̄ces p nomē dn̄i nr̄i ihesu xp̄i·vt id ipsum dicatis oēs·⁊ nō sint in vobis scismata·qz vt dr Ecc·Unus orans ⁊ vnus maledicēs cui⁹ voce exaudit dn̄s· hinc bern·q̄d fecit docuit dicens·docendus e nou⁹ hō int̄ carnē ⁊ spūm (qui inuicē iugiter aduersū se cōcupiscūt) iustū rōis ⁊ discretōis hre iudiciū nec alic⁹ accipe pfonā·docēdus q̄z e spūs corpus suū habere sicut eg̃ cōmēdatū·cui etiā multū volenti inutilia sunt negāda· Utilia vero etiā nolēti voluto ingerenda·sic de eo agere sicut de nō suo.sed eius aq̄ empti sumus p̄cio magno·nec dubium quin prius fecerit quod docebat. ¶Tercio principiū vite pr̄is nostri·assilat̄ stelle ꝓpter germinātiū fecunditatē.qz sicut virtus cōstellatōem infundit radicibꝰ ⁊ plantis vt germinēt ⁊ fecūdent·sic corpore ⁊ aīa recōciliatis: sensibus ⁊ affectibꝰ in vnū coadunatis cepit pater sanctus virtutes ⁊ opa meritoria efficacissime germinare· ¶Nā ante talē sensuū in deū ordinatōem ⁊ affectuū recōciliatōem.si quid facimus de genere boni nō tñ erit meritorium apud deū·fecūdatō ⁊ germinatō solū surgit postq̄z sensus ⁊ affectus ad deū fuerint ordinati·qz ex his bñ ad deuz ordinatis deus allectus ad aīam veniet ex cui⁹ pñtia tota vita hoīs germinat in salutez·vt de huiꝰmōi dicere possimus illud.i· ¶Re·xxiij. Non ē q̄c q̄z ex eo q̄d non germinet ⁊ illud p̄s. Foliuz eius non defluet. ⁊ oīa quecūq; faciet ꝓsperabunt ⁊ sic pz quō pater noster bern·ꝓpter principia cōuersionis stelle cōpat̄. Et sciendum q̄ nō stelle simpliciter sed stelle matutine in medio nebule lucētis assilat̄ur·q̄ duo cōuersionē patris nostri non mediocriter recōmēdāt· ¶Nā matutine additur ꝓpter maturā cōuersionē·nobile vero ꝓpter prauorum ꝓuersiōez hoc est·qz mature inhoauit ⁊ in medio natōis prave ⁊ peruerse cōuersiōz suā sancte ⁊ munde cōseruauit· ¶Nā de prīo dr ¶Tenoz xiij. Bonū est viro si portauerit iugū ab adolescentia sua. ¶De scdo dicit greg· ¶Nō valde laudabile est bonum esse cum bonis·sed bonum esse cū malis. sicut em̄ grauioris culpe est inter bonos bonum non esse.sic immensi preconij est bonum inter malos esse ¶Sequitur secundum principale scilicet quasi luna plena in diebus suis lucz: In quibꝰ

verbis venerabilis pr̃ ber-a medio statu vi/te sue mirifice cõmẽdat-Describit aũt a lũa nõ q̃licũq; nõ comiculata nec diminuta-sz aspica t totũda-q̃si a lũa plena t perfecta-ꝓpter tres eius ꝓprietates sc̃z ꝓpter copiosaz illuminationẽ-virtuosam opatõem-fructu/osam conuersatõz.Dcio dico cõpat lũe ple ne ꝓpter copisam illuãtõz.qz oms noctis te nebras illuãt.lucens a noctis principio vsq; in finẽ-qđ in nulla alia forma facit-vnde semiplena in crescendo primã partẽ noctis t itez semiplena in descrescendo vltimã ptez noctis illuminat-sed plena totã-Sic pr̃ nr̃ tã copiosum lumẽ gratie accepit a sole deo vt vite sue oms tenebras ꝓpulsaret nullas in eo tenebras derelinq̃ns-Sũt aũt tenebre peccatoz-ignorantie bonoz t defectuũ no/stroz.Nam de primis tenebris dr in ps-Ti mor t tremor veniũt super me t cõplxende/rũt me tenebre-de secundis tenebris ignorã tie idem di.Deus meꝰ illuĩa ten ebras me/as-idẽ.Nesciunt necz intelligũt q̃ in tẽbris ãbulant-De tercijs di-iob-ix.In calle meo tenebras posuit t itez.xvij-In tenebris stra ui lectulum meũ-Has oms tenebras lumẽ gratie in vita beati viri plenissime dissipa/uit t eorum contraria infundebat.Expulit em̃ tenebras peccatoz infundens purã inno centiã tenebras ignorantie bonorum docens dei sciam.tenebras defectuũ nostroz dans irreprehensibilem ꝓsciam-Maz de sua inno centia itez ipe di.Quod ipe deus mihi nõ imputare decreuit sic est q̃si nõ fuerit-de-iij-sc̃z dei scia ipse fatet q̃ inter querc? t fagos orando-meditando t contẽplando didicerit vnde ꝓfessus est q̃ sibi meditanti t orãti to ta sacra scriptura exposita ẽ Et tercio hoc pz q̃ ita nullũ habuit defectum se retardantẽ q̃ ex nimio feruore qui mod̃ t vires excessit datus est in obedientiã malachie Epi q̃ eũ per frenũ obedientie a tali t a tanto impetu cohiberet. ¶ Scdo cõpat venerabilis pr̃ noster lune plene ꝓpter virtuosã operatiõez Nã vt di-astronõi q̃ luna plẽa p̃ occulta na ture spiramina augmẽtat t multiplicat oĩa humida-exq̃ fit q̃ medulle ossibo t cerebrũ in capitibus humano res in cordibus san/guis in venis.aqua in mari cum fontibus t fluminibꝰ in plenilunio augmentant̃-et in minutione siue decrescentia lũe sil̃r minuũt̃ Sic cũ deus diuina sua gratia hominẽ vi/sitat ex plenitudine visitantis gratie omnia interiora hominis consolatione t gratia re/plebuntur-cum vero subtracta fuerint oĩa efficantur Q; aũt patri nostro ber-hec vi/cissitudo frequenter acciderit-in multis scri ptis ipe testat di-super cantica.Reuertere viuum t efficax est verbum-mor vt int? ve/nit ergo fecit dormitantem aĩam meam.ce pit euellere-destruere.edificare.plãtare-ari/da rigare-tenebrosa illumiare.clausa reserare frigida inflãmare.ita vt ex redũdantia gra/rũ benediceret anima mea dñz t hoc ex plei luio t sequit̃ statim.Cterum hec oĩa post q̃z accesserit verbũ quodã illicito langu/ore torpentia iacere incipiunt-ac si a cacubo bul lienti subtraxeris ignem t hoc signũ absces/sionis eius.ac si dicat-hoc signũ est diminu/tõis lune-Et quia venerabilis pater frequẽ/tius fuit in gratie visitatione q̃z in eius sub tractione.ideo plenilunio in proposito hu/mate comparatur-hinc iterum di.Curreba bene-ecce plenilunium t statim sequitur.ec ce lapis offensiõis in via quid aliud nisi lu na est diminuta-hanc mutabilitatem decla rat grego.di.Postq̃z deus hominẽ visitat-subito hominem probat.quia accedẽdo cor da ad virtutes prouebit t recedendo cõcu/ti temptatione permittit-Tercio pater iste venerabilis lune compatur propter oppositam stationem-Luna enim cum plena fue/rit stat opposita contra solem t ideo etiaz to ta a sole illuminat̃-Sic pater noster in me dio statu suo plena facie ad dñm se conuer/tit t idcirco totus etiam meruit a domino il luminari-quã ꝙuersionez plenaz pauci do mino exhibent-sed quasi oms claudicamus nec petrus adhuc ad plenum conuersus ex/titit cum ei dñs dixerat mat-Et tu aliquan do conuersus confirma fratres tuos-vñ sin/gulis nobis dicit deus illud-Esa-Si con/uerteris israel ꝙuertere.Quod exponit ber-di.hoc est pfecte ꝙuersiõis cul mẽ apl̃hẽde Nam plena t pfecta cõuersio tanti estimat̃ vt in ea humane vite pfectõ statuat̃-qđ aũt perfectam conuersionem dicimus quando

homo totus ex omni quod est quod pterit. qo scit ad dominum se conuertit. hoc est quā do omnem cogitationem. intentionem. dilectionem. operationem. deuotionem. affectionem conuertimus ad deum. et toto corde mine auertimus hinc a mundo. vnde pater noster qui hanc cōuersionem plenā in se habuit ipsam declarat sic dicens q̄ facta eorum q̄ retro sunt obliuio. et perfectā in anteriora extentio. ipsa est hominis iusti in hac vita perfectio. et sic patet ex quibus cāis pater noster dñs. plene lune assimilatur. et cōparat.

Sequitur tercium principale scilicet quasi sol refulgens. In quo verbo venerabilis pater noster non a principio nō a medio. nec a fine. sed a plena perfectione vite sue cōuenientissime cōmendatur. Comparat aūt sole. ꝓpter tres proprietates. habet enim sol illuminare. occulta manifestare. et generare. de primo di. plato in thimeo. Ingeminauit deus rerum conditor lucem clarissimam quā solem vocamus. cuius splendore celū superius. et omnia inferius illustrant. de secōdo dicitur in naturis rerū. q̄ sol habet virtutem discretiuam. Nam colores et rerum species et figure que in tenebris sunt ignote. per presentiam solaris lumis cognoscūtur et abinuicem discernuntur. de tercio di. phūs bō generat hominē et sol. nil em̄ nascitur et generatur nisi p̄ virtutē solis adiuuetur. Sic venerabilis pater omnes hominem ad seveni entes illuminauit et edificauit ꝓ sanctissime vite conuersationem. occulta manifestauit per librorū compilationem. in quibus occulta spiritualiū bonorum et spūs sancti. quā in occultis agit dispensationē ꝓ omnibus doctoribus denudauit. de quibus occultis ipse di. beatus q̄ in occulto percipit venas sapientie eius. Multos etiā generauit per p̄dicationē. nam in christo iesu per euangelium multos ipse genuit. Et sic patet ordo. quia in primo statu per conuersionem stelle in medio statu per imitationem lune perfectus iaz in se factus in vltimo statu. soli assimilatus ad edificandum proximū se conuertit. per iesum xp̄m dñm nostrum.

LXXIIII

De eodem sermo secundus

Omne preciosum vidit oculus eius et profunda fluuiorum scrutatus est et abscondita pduxit in lucē. iob. xxviij. di. greg. In sacra scriptura videre eligere dr sicut in euangelio scriptū est cū eēs sub ficu vidite. i. positū te sub vmbra legis elegi. silr̄ pciosum idē est quod pfectius nil em̄ in hūanis rebus pciosius ē perfectōe per oculū aūt vt ait bern̄. intellectus accipit sic enim di. Oculus meus intelligētia mea Est itaq̄ sensus beati bern̄. intelligentia elegit omnem perfectionem. In quib verbis cū sequentibus a triplici prerogatiua sublimiter et mirifice cōmendatur scilicet a vite operosa perfectione. sacre scripture per sensus misticos studiosa elucidatione. fideli et fructuosa predicatione. Ista tria sunt nobiliora bona. que homo sanctus consequi poterit in hac vita. primum ꝓpter se. secundum ꝓpter deum. tercium ꝓpter proximū. est misericorditer consecutus primū ibi. omne preciosum vidit oculus eius. secundum ibi profunda fluuiorum scrutatus est. tercium ibi. abscondita produxit in lucem. Quautem in hoc themate predicta tria preconia congrue designentur p̄ auctoritates sacre scripture lucide declaratur. Et primo de i. dr. Jere. xv. Si seperaueris preciosum a vili. quasi os meum eris quod exponit greg. di. Vilis est mundus presens. anima preciosa. qui ergo preciosum. i. aīam a vili id est a mundo perfecte et plene seperat. ille p̄ omnia est perfectus et talis erit deo familiaris. sicut nos ori nō familiares sumus quia semper ei delectabilia ministramus. de. ij. iterum di. grego. qd hec flumia nisi antiquorum patrū dicta nūcupantur. et subiungit. Quis enim pensare sufficiat q̄ vehemens fluuius dum legē cōtra ex pectore et ore moysi erupit. q̄ vehemens fluuius ex ore dauid defluxit. q̄ nta ex salōonis ore et omnium prophetaꝝ flumina manarūt hec ergo flumina et maxime salomonis cantica canticoꝝ quam profunde scrutatus est venerabilis pater ber. cum per misticos sensus tam gloriosas lnias a deformi litera exhausit. Unde gre. de se et alijs sacre scripture expositoribus di. Nos qui veniente dño

in fluminibus scripturarū interna ⁊ spūalia ꝙrimus quid aliud agimus ni si quia eoꝝ profunda rimamur. de. iij. di. greg. Absconditā in lucem producimus dum sensus mistici cos subtili intellectu absconditos predicando populo annūciam⁹. Et hec de laude gloriosi patris nostri bernardi. breuiter tacta sufficiant. Quippe qui laude nostra non indiget eo ꝙ pene ipm per oīm vitam suam signis ⁊ miraculis deus laudauit ⁊ laudando mirifice cōmēdauit ⁊ ideo pfecte a sūmo laudatore deo magnifice est laudatus. taceamus interim laudare eum. quia vt ait ambr. Perfecte laudi aliqd addidisse decerpsisse est. Verum quia suprema laus gloriosi prīs est filius sapiens vt ait salomon. Nos ad laudem suā ipm studeamus imitari quod ꝑ maxima laude accipit pater noster. Dicit enim aug. Q. nulla laus ⁊ nullus honor deo ⁊ sanctis eius maior ⁊ gratior poterit exhiberi qm si patres imitemur ipsorum vestigijs fideliter adhærentes. Verum quia paucorum est predicare verbū dei adhuc paucissimorum scripturam exponendo elucidare. iō hec duo mēbra scilicz fm ⁊ tertiū intermittētes ad pfectionem feramur que in primo membro ē proposita sermonē qui in manibus est exordientes. qualiter gloriosum patrem nostrū bernm. ⁊ si non in plena perfectione saltim in pfectōis studio ⁊ conamine imitemur. hoc est requirit votum nostrum vt per gratiam adiuti conemur perficere vitam nostram. nā qui ab hoc conatu deficeret veniret vtiqz contra votum F Propter quod sciēdū. ꝙ ō pfectione religiosoꝝ loquētes tria ꝑ ordinē pseqmur. s. de uoti integratōe. intentōi ꝓpatratōe ⁊ de ipsa pfectōe. De primo adhuc dicant duo. s. de voti integratōe. scdo de dei remuneratōe. De primo sciendū ꝙ fm tres rerum habitus tria resignauimus ꝓpter deum scz res corpus ⁊ aiam. Res ꝑ voluntariam paupratē. corpus. ꝑ mundā castitatē. aiam resignādo ꝑ obedientiā. ꝓpriam voluntatem. hec est tria sunt impedientia studiū pfectōis ⁊ iō sunt abiciēda ne nos impediāt a pfectu. Propter qd videndum est quō singula hec abiciant. ⁊ primo ante alia de rem plēa abdicatōe. studētes nuda paupratē inserere vite nostre. Hec aūt paupras vt plena ⁊ in suo genere sit pfecta in tribo cōsistit scz in oīz rez plena denudatōe. vsus abdicatōe ⁊ humilitatis pfūda ⁊ cōtemptibili cordis ⁊ corporis hūiliatōe. hec em sequit ad pauptatem veram. Mundus em omnē hoiem continet q se contēnit ⁊ hec tria faciūt hoiem perfectum in genere pauptatis de qua dr mat. Si vis pfectus ee vade ⁊ vende oīa q habes ⁊ seqre me. Scdo studeamus plene ⁊ pfecte reformare corpus nostrū hoc em ꝓmisimus per votū castitatis. quod tūc in suo genere ad pfectū statū ducim⁹ si in oibo spūi corp⁹ subiectū nil vnqz ꝓter se agere pmittat sed totū dei obsequijs tanqz vere suū duplici iure scz emptione ⁊ voti ꝓmissione mancipet nā de ēptione dr ap⁹. Empti em estis pcio magno. s. pcioso sanguine ag ni imaculati. ⁊ iō subiungit Glorificate ⁊ portate deū in corpore vro. De voti aūt ꝓmissione dr de vro. Cuz voueris votum deo tuo. non tardabis reddere qz requiret illud a te dns deus tu⁹ si nolueris polliceri absqz peccato eris. Qd autem semel egressum est de ore tuo cē. ⁊ qz corpus ad hoc creatum est vt anime sue spiritui famuletur. ideo qñ ad hoc ventū est tūc in suo genere est perfectū G Ad qd faciendū corpus nrm est triplici exercitio assuefaciendū. s. omnium malorum fortissima retractatione difficilium ⁊ arduorum strēnua operatione. omnium sensuum ⁊ mēbrorum vnanimi coadunatione. De primo. Eccle. Seruo malitiolo tortura ⁊ compedes Item ber. Docendus est nou⁹ homo sic habere corpus suum sicut egrum cōmendatum. cui ēt multum volenti inutilia sunt neganda. vtilia vero etiam nolenti vltro ingerenda. De ij. dr ecc. Quodcunqz potest manus tua facere instanter operare ⁊ iterum In omnibo operibus tuis precellens esto. De. iij. puer. In tribus beneplacitum est spiritui meo q̄ sunt probata coram deo ⁊ hominibus interque est concordia fratrū. de quo ber. Habeat deuotus hō familiam sensuum ⁊ mēbrorum taliter ordinatam ⁊ disciplinatā. vt cū direxerit huic veni ⁊ veniat. ⁊ seruo suo fac hoc et absqz ꝺdictōe faciat. Hec tria tamdiu agentes quousqz ex assuefactōe ⁊ gre subuentōe

contra sensum suū incipiat euz delectari q̄c quid delectat spiritum. quia vt dicit Bernū. Ordinata natura per peccatum si ad deuz perfecte fuerit conuersa cito recuperat quod cunq̄z perdidit auersa. Tercio resignemus animam deo nostram voluntatem offerendo z eius voluntatem z sui vicarij faciendo nam in hoc q̄ nostram voluntatem resignamus z dei voluntatem facimus. animā cui? est voluntas dicimur resignasse. ℔ Hoc autem si perfecte agit triplici indiget ām̄iculo vt videlicet eam nunq̄z resumam? nunq̄z remittamus. nunq̄z scindamus. Nā de p̄mo arguit bernū. eos qui in delectabilib⁹ resumunt p̄priam voluntatem dicens. Ut quid vos rursum de nobis intromittitis. q̄ semel matura deliberatione p̄euia voluntatem vestram dedistis nobis regendam. hoc enim facientes mentimur deo quod p̄misimus non soluentes. de quo act. v. dr. Nō es mentitus hominib⁹ sed deo. de quo Ecc. xlj. Exoriatur est deo labia mēdacia. hinc puer. xxv. Nubes z ventus z pluuie. non sequentes vir glorios⁹ p̄missa nō soluens. Secdo non solum p̄missum nostrū non est resumēdū sed nec aliq̄n remittendū siue minuēdū sicut em̄ dicit Ecc. xxv. Non minuas p̄mitias manus tue. p̄mitias volens intelligi primum feruorem in quo resignamus deo nostram voluntatem z promittimus suam sequi. ne dicatur nobis illud aggei primo. Respexistis ad amplius z ecce factū est mi? sed magis deuotio nostra de die in diē debz proficere. vt veraciter dicatur nobis illud gen̄. xxvi. Ibat proficiens atq̄z succrescens donec vehementer magnus effectus est. quia ūr hoc non fecerint illis dr in apoc. Habeo aduersum te q̄ caritatē p̄mū dereliquisti. i. p̄mū feruorē. Tercio voluntatē nr̄am nunq̄z rescindamus ante finē vite sed constanter p̄seueremus vsq̄z in finem. hoc em̄ mandatū est in lege vbi omne animal iussum est cuz cauda offerri. nam sicut dr mat. Qui perseuerauerit vsq̄z in finē hic salu⁹ erit. ℔ Et sciendū q̄ hec dei voluntas q̄z promisimus faciendā nostra resignata. dz esse in principio laboriosa. in medio deuota siue affectuosa. in fine veliciosa. Nā de. i. di. bern̄. Nouo homo qui non habet rationem ducentē affectū trahentem. discretionem moderantez quadam vi vratur in semetipsum sicut figulus in figmentum necessitatē sibi faciens. ꝛ necessitatem z affectum sibi formans cōtra affectum. donec mereatur plenam accipere delectationem contra delectationem. Secūdo debet in medio esse affectuosa siue deuota. vt incipiat ei dulcescere opus dei. Nā in hoc medio occurrit ei gratia q̄ coniuncta bone voluntati facit onus dei leue. de quo saluator luc. Tollite iugum meum super vos quia iugum meum suaue est. z onus meum leue. z hoc est qd̄ dicit bern̄. Primo aliquid importabile est processu tp̄is non adeo graue. paulo⁹ leue senties. paulo⁹ etiam delectabit. Tercio in fine voluntas erit delitiosa. quia in amorem cōmutata fruitur bonis dei. sic em̄ di. bern̄. Magna voluntas ad deum amez est adhesio ē fruitio est coniunctō z caritas est. Hec voluntas in p̄incipio vocatur amor. in medio dilectio quasi duoruz ligatio. in fine caritas. i. cara vnitas. Nūc licet a longe post voti integrationem dicendū est de dei remuneratione. de qua sciendū q̄ secundū integratōnem p̄dictorum triū bonū scilicet rerum corporis z anime. triplicem remunerationē a deo accipimus. Nam pro rerum relictione accipimus centuplicationē. pro corpis relictione accipimus in iudicio iudiciariam assessionē. pro voluntatis siue anime relictione accipimus eternaz glorificationez. vnde de primo cū diceret petr⁹ Ecce relinquimus omnia. quid ḡ erit nobis Rndit dn̄s. Amen dico vobis q̄ vos q̄ reliquistis omnia z̄c centuplū accipietis. de. ij. itez dr. Vos qui secuti estis me. s. relinquendo corpus sedebitis super sedes. xij. iudicantes xij. tribus israel. de quibus sic gloriose cum p̄ps assidentib⁹ z iudicantibus dicatur a re probis in die iudicij. Sap. v. Nos insensati vitam illorum estimabamus insaniā z finem illorum sine honore z̄c. de tercio dr̄m p̄dicta auctrate scilicet centuplum accipietis z vitam eternam possidebitis. Secundo dr̄m de interiori p̄paratione. de q̄ tria p̄currant. dēmus em̄ p̄sciam ditare. intelligentiā subtiliare. reminiscentiā eleuare. Cō

letam enī dicamus si intimā puritatē mentorum copiositatem. virtutum claritatē quantum possumus cōportamus. nam ve. i. dicit Eccle. xij Bona substantia cui nō est peccatum in conscia. de scdo dicitur prouer. x. Manus fortium diuitias parat Eccle. iiij. Vltra oparij sufficientis sibi condulcolabit in ea inuenies thesaurū. scilicet meritorū de tercio eccle. xlvj. Sunt hoīes diuites in virtute De omnibo aūt his diuitijs dicitur thesaurus desiderabilis requiescit in tabernaculo viri iusti. Scdo dēmus intelligentiam subtiliare. q uetq contingit tripliciter. si viam dñi in nobis obseruamus. familiaq gubernamus. ipam irreprehensibilem conseruamus. Primo dico intelligentiam subtiliamus si omnes vias dñi vementis ad aias nostras obseruamus. hoc enī multuq promouet et adiuuat nos ad deuq. qō faciebat. ppheta subtiliter di Audiā quid loqt in me dñs deus. binc puer. vij. Beatus q audierit me qui vigilat ad fores meas quotidie. et obseruat ad postes hostij mei. quia qui inuenerit me inueniet vitam binc ber. Quando dñs veniat. aut qñ vadat id plane periculosissime ignoratur. cū enī hec circa nos dispensatione sancti spiritus vicissitudines vigilantissime ñ obseruantur. fit vt nec absentem desideres. nec pñtem glorifices. nempe qui ad hoc recedit vt auidius queratur quo nā mō si abeē nescitur requirit et qui dignanter ad hoc redit vt consolet qualiter digne pro sua maiestate suscipit si nec ad eē sentitur. Secundo intelligentia nostra tanq prouida matrōa dq familiam suā gubernare insolētes et garrulas famulas cōpescēdo. Nūc prouide agitur si intellectus noster fantasmata carnalium et etiam talium que spūm impediunt sub censura districtissime disciplie cohibeat nam sicut dr sap. spūs discipline fugiet fictuq et affert se a cogitationibo q sunt sine intellectu. binc greg. Vultram nimis familiā possidemus. cū cogitatōes multas sub mētis dñatione restringimus. ne sue multitudine aīm supent. ne peruerso ordine discretōis nostre principatū calcēt L Et bñ cogitatōm noīe turba multa familie signat. scimus enī q absente dña ancillarum lingue q strepitum silentium deserūt deputati opis officia negligunt. totumq ibunet ordinez viuendi confundunt. Ac si repente domina veniat. mox perstrepentes linguas retinent officium vnusquiq operis repetunt. sicq ad opus proprīū ac si ñ recesserint reuertitur sic igitur si a domo mentis ad momentum ratio discedat quasi absente dña cogitatōm clamor se velut garrula ancillarum turba multiplicat. Et autem ad mentē rō redierit. mox se confusio tumultuosa cōpescat et quasi ancille ad iniunctum opus se tacite reprimunt. dum cogitationes prorumpt se ad vtilitatem subdunt. Tercio debemus intelligentiam irreprehensibilem conseruare vt cum iob dicere valeamus. Nō reprehendit me cor meum in vita mea. et cum apō nil mihi conscius sum vt siue ingrediamur siue egrediamur. de contingentibus nil negligamus et de prohibitis nil faciam9. hec tria figurata legimus thob x. vbi parentes docuerunt Sarā domum ordinare familiam gubernare. seipsam irreprehensibilem exhibere. Tercio debemus reminiscentiaq eleuare quod contingit cum peccatis et vicijs leuigati ad modum pluuie ipsa contemplatio eleuat nos ad deum. in qua tria confluunt scilicet anime nostre sursum eleuatō. dī condescensio celestium bonorum degustatō que tria Exo. xix. figuraliter proponuntur. vbi dicitur. Descendit dominus super mōtem syna in ipso mentis vertice et vocauit moysen in cacumen et sequitur. locutus est dominus ad eum. Nam cum di. descendit dominus tangit dei descensionem. cum vero subiungit et vocauit moysen in cacumen tangit anime ascensionem. eum vero additq et locutus est dominus ad eum tangit diuinorum degustationem. que tria tangit greg. exponens predictum verbum. Exo. cum dicit. In legis datione dicitur quia moyses ascendit et dominus descendit in montē. qd per montem nisi contēplatio accipit in quē nos ascendimus vt ad ea que vltra in firmitatem nostram sunt videndo subleuemur. sed in hunc dominus descendit. quia nobis

multum proficientibus parum nobis de se aliquid aperit nostris sensibus. hec ita q̄ de interiori preparatione dicta perfectum faciunt interiorē hoiem. de q̄ perfectōe dicit Exo. xxix. ¶ Perfectū est oīe opus tabernaculi & infra. xl. ¶ Re. ix. ¶ Perfectū est templum ¶ Sequitur tertiū principale. i. de ipsa pfectione. ad quā oīes alie particulares pfectiones ordinant. & hec est triplex. Est em̄ pfectio actionis. passiōis. deuotōis siue affectionis vel etiam dilectōis. In his. n. tribus. sanctōe passione interna deuotione. oīe exercitium hoīs continet. Hec p ordinē percurrentes. ¶ Primo dicimus q̄ pfectio actionis in tribus consistit. videlicet in bonor̄ operum que facta sunt obliuione. anteriorīs extēsiōe in continua intentōis auida operatiōe. Hec tria faciunt opera nostra pfecta. ¶ Primo dico q̄ priorum bonorum obliuio adiuuat opera nostra vt fiant pfecta & hoc contingit. cū quantūcunq̄ multa bona facimus. ipsa post tergum ꝓiicimus & tanq̄ oblita nil ea penitus curamus. quod facere mouem̄ gen̄. xl. Obliuioni cuncta tradantur retro abūdātia. de vtroq̄ ¶ Ne diceris in corde tuo. ꝓpter iustitias meas dñs dedit mihi hāc terrā possidendam. quod etiā veritas monuit in euāgelio. Cū feceritis omnia que mandata sūt vobis. di. ser. inuti. sum⁹. Secōm adiuuans ad pfectionē operum nostror̄ cōsistit in anteriorīs extensiōe. vt vicz auido conatu ad agēda extēdam̄ tanq̄ priūs nil boni fecerim⁹ de quo dr. Ecc. ix. Quodcūq̄ pōt man⁹ tua facere instanter opare Et infra Ec. xxxi. ¶ In oī re tuo esto velox. Tercium faciens opa nra pfecta ꝓsistit incōtinua & auida opatōis intentōe. vt cum lassati & fatigati deficimus i ope affectu tñ conandi nunq̄ deficiam⁹ sz p̄ nimio desiderio & indeficienti conatu nec ea que fecimus vel que iā facimus penitus nil curamus sed sp̄ velimus plus q̄ possimus opere adimplere. ne incurram⁹ illud i ꝓperiū iere. Hec iuxta vires conat⁹ ē facere de his tribus sit sūptis di. ap⁹. philip. iij. Nō q̄ iā apprehenderi aut pfect⁹ sim. & subiungit Unū aūt necessariū ē. q̄ retro sūt oblit⁹ ad ea q̄ priora sūt me extēdens q̄d exponit Hern̄. di. In vobis apli manifeste declarat q̄ pfecta eor̄ q̄ retro sūt obliuio & pfecta in anteriora extensio. ipa est hoīs iusti in hac vita perfectio ¶ Secōo dicim⁹ q̄ ē pfectio passionis. Cum em̄ multi pro diuersitatē affectōm diuersimode suas passiones patiant. inter illas tñ ē aliq̄ sufferentia tā nobilis & tā sācta vt in genere passionū locū obtineat pfectōis Que vicz passiōes vt pfectōis terminū attingāt sūt tribus floribus decorāde vt scz sufferamus innocēter ꝓstāter gaudenter ¶ Primo dico nostre passiones sufferant̄ innocenter. vt quicquid nobis a deo vel ab hoīe inflictum fuerit. cum culpam non inueniat quam purget gratiam augeat in afflicto. sic beato iob euenisse legimus. in quo cum culpa non esset que corrigeretur omnis ei⁹ substantia sibi extitit duplicata. De tali passione dr iob. ix. ¶ Non de penis innocentium deridebit. Quod exponens grego. di. Si risus dei beatus iob eius letitiam appellat. tunc tanto suauius de penis innocentium dominus dicitur letari quanto nos videt amplius innocentes. ¶ Nam quasi quoddam ei ex pena nostra gaudium facimus cuj pena culpam non inuenit quam castigat. sed ex ea gratia & meritum cumulatur. ¶ Nam pēa que in nobis peccatoribus culpam percutit innocentibus gratiam auget. hinc petr⁹. hec est gratia si propter conscientiam dei sustinet quis tristitias patiens iniuste. Que. n. est gloria si peccantes colaphizati sufferetis. sed si benefacientes patienter sustinetis hec est gratia apud deum. Secundo passiones sufferantur gaudenter quod nobis erit facile si attendimus cumulum meritorum quē nobis insinuat dñs mat. v. di. Beati eritis cum vos oderit homines vscz gaudete & exultate ecce enim merces vestra multa est in celis. cui consonat Jaco. di. Omne gaudium existimate fratres cum in temptatōes varias incideritis &c. Tercio sufferende sūt constanter quod facile nobis erit si & passionis brevitatem & fructus eternitatem perspicimus. ¶ Hā de primo dixit angelus ad tho. quinto ¶ Fortis omnino esto in proximo ē vt a deo curetis. de eternitate autem premij dicitur Ecclesia. tricesimo primo. Et erit illi gloria eterna. deutroq̄ autem simul. di. ap⁹

cor. Id quod est momentaneum in presenti et leue tribulationis sup̄ modū in sublimitatē eternum glorie pondus operat in nobis.

Sequitur videre de tercia pfectōe que est deuotionis. De qua sciendū q̄ tres particulares deuotiones ad eius confluunt perfectionem. constat em̄ ex caritatis in flāmatione. corporalium et sensibilium extinctione vocalium oratōm defectione. hec per ordinē prosequentes. Primo dicimus q̄ ad pfectionem deuotōis necessario requiritur magne caritatis inflāmatio. quod contingit cum vocaliter orantes vel mentaliter meditantes ex spiritus sancti gratia tm̄ pficimus et in bona dñi tm̄ pcedim⁹. quousq̄ deuotio diuinis stillicidijs irrorata et q̄ amplius est inebriata nesciat quid loquatur. quod pulcre figuratum legimus. i. Re. v. de Anna legim⁹ q̄ orans tm̄ labia eius mouebantur. estimabatq̄ eam hely temulentā dicēs ad eā Quousq̄ ebria es. digere paulisp̄ vinū q̄ madest. de qua deuotione dicit bern̄. Flagrās amor p̄ fertim diuinus. cum se intra se cohibere non prevalet. non attendit quo ordine qua lege verborum ebulliatur. et. Secūdo ad perfectōz deuotionis faciens est illud. cum iam dicta deuotio intm̄ vlterius pficit quousq̄ oīa corporalia sensibilia et omniū imaginabiliū fantasmata ab oculis cordis penitus evanescunt. nil omnino sentiens nisi deum. de hac deuotione dicit aug. Ad hoc dz conari oīs qui tendit ad perfectionem. vt non solum concupiscentie minuantur sed etiam sensibilia extinguantur. et subiungit. Quid est em̄ perfectō boni nisi consūptō mali? de hac deuotōe dicit bern̄. Rex cupiditatibus nō tenere humane virtutis est. corpm̄ vero silitudinibus speculā do non inuolui angelice puritatis est hic dicit Anthonius in collationibus patr̄. Nō est perfecta oratio in qua si monachus hoc ipsum quod orat intelligit. Tercium faciens ad deuotionis perfectionem consistit in orationis siue locutōis oīmoda defectōe vt in dīs et in bonis dñi tam profunde homo dei sit absorptus q̄ penit⁹ nil loquatur. et hoc est quod intendit dñs Mat. quendam exhortans q̄ vitam actiuam in quinq̄ talentis bene dispensauit cum dixit Euge serue bone et. vsq̄ intra in gaudiū domini tui. Ac si diceret. q̄ bñ dispensasti exteriora. nunc ordo postulat vt ad interioza te conferas gaudia domini contemplā do. De hac obmutescente deuotione dicit Gregorius tunc facundius deo loquimur cum in eius laude obstupescendo obmutescimus. Ad quam deuotionem.

LXXV.

De sancto bartholomeo.

Facta est contentio inter discipulos etc. Lu. xxij. di. grego. In nobis metipsis nō nunq̄ debemus transformare quod legim⁹ vt cum post auditum se animus excitat ad operandum quod audierit vita concurrat. Ecce in verbis euangelij audiuimus discipulos de maioritate nō mediocriter contendisse. ex quibus vnus erat glorioſus iste princeps Bartholomeus apostolus qui virtuosa contentione de mundo carne dyabolo gloriosissime triumphauit. et ideo ad singularem eius gloriam euangelium de contentione legitur in eius festo. Ex q̄bus videbis et factis et nos instruimur vt et nos quō magni fieri possumus efficaciter contendamus. nam secundum diuersitatem status debet etiam in nobis diuersitas affectionū trāsformari. Nec catores enim ad hoc niti et laborare debent. vt infernum effugiant. boni vt ad regnum perueniant. sed valde boni vt de magnis sanctis in celo fiant. Vnde autem discipulorum contentio ortum habuerit vel de qua maioritate. vtrum seculari vel spirituali contenderint. Alterius ambitio dignitatis. vel amor humilitatis qua se inuicem honore preuenire voluerint dicit Beda non esse cognitū. nec est necessarium scire. quia non est de necessitate salutis. Sed ex hac euangelica lectōne p̄moniti contendamus et nos quibus exercitijs magni in celo fieri valeamus hoc enim discipuli domini (de carnali vita permissione spiritus sancti in spiritualem translati) toto conamine intendebant vt videlicet hic per vite meritum et illic in gloria magni fierent apud deum. Si enim vt ait iob. iij. parvus et magnus ibi sint. quis non nisi mentis inops ibi magnus fieri nou appetat

vbi se sperat impetuum permansurum. Licet enim in vinea domini sabaoth omnes laboratores vnum in premio accipiant denarium. sunt tamen ibi vt ait iob paruus et magnus. quia vt ait gregorius. Licet vna cunctis sit beatitudo leticie non tamen vna est sublimitas vite. quibus ergo meritis magni possumus fieri apud deum. Et cum multe sint mansiones in domo dei vt ait veritas ad sublimiores mansiones suffragantibus meritis veniamus.

Sciendum q sunt quinq per que magni fieri possum? apud deū. s. p timorē amorē contemplois laborē hūilitatis decorē et opantem doctorem. Per ista quinq magni efficimur apud deū. si in eisdem nos exercitabimus vt ōz. Primo dico magni erimus ex timore. qz si veraciter habuerimus magna bona nobis inde pueniunt. q bīta magnos nos faciunt coram deo. vñ iudith. xvi. dicitur Qui timent te magni erunt apud te p oīa idē p oīe tps hic in merito et in premio in futuro. Qui. n. timet deū oīa timēt euz vñ Ecc. nil melius qz timor dei. est. n. custos p seruās hoiem ab oīi malo hinc thob. hēbis multa bona si timueris deū. Facit. n. timor dñi maximos fructus in hoie qui acquisiti merito faciūt magnū. Facit. n. inter ceteros tres fructus q nos veraciter magnos faciūt Timor em dñi interficit criminalia. despicit tpalia. abiicit carnalia. qui. n. veraciter timet deū expellit peccata p pniam. despicit tpalia p displicentiā. nō admittit carnalia p resistētiā de primo dz ec. Timor dñi expellit pcm̄ d. ij. iob Timor dñi odit malū d. iij. idē q timēt dñm custodiūt mandata que iubēt carnalia nō admitti De his tribus sil' intellectis i tex ecc. dz. Timor dñi est scie religiositas. scia em religionis scit ista tria sz pcta tpalia. carnalia a se facere aliena. hinc bern. Quid plura pnera sunt timor et religio. nec alterū pōt sine altero remanere et subiungit p timorē. n. vniuersa deserimus ecce primū mū do renūciam? ecce fm nosmetipos abnegamus. ecce terciū. hec tria oīa dit se reliqsse iob. xxi. di. Sp q̄si tumētes fluctus sup me timui deū. qd exponens greg. di. Fluct? cū tumentes desup imineant et cū eā q̄s deferunt morte nulla tūc nauigantibo cura rex tpalium. nulla carnis delectatio ad mentē reducitur. et illa tūc ex naui piciūt p quibo longa nauigia sumpserūt. cūcte res in despectum mētis veniūt amore viuēdi. Hā in eo q dicit cūcta ex naui piciūt tangit expulsionem peccator. in eo q di. nulla rex tpalium tangit despectū tpalium bonor. in eo aūt q addit. nulla carnis delectatio. tangit resistētia carnalium vicior. Scdz q nos magnos efficit est amor dīnus. Cū em vt oīs asserunt caritas sit virtus maxima cōsequēs est vt qui eā possidet magnus sit necesse est. Sunt aūt tria in amore dīno ppter q̄ bōtes eū magni fiunt. s. ppter dei magnitudinē. et tutū pulcritudinē. fructuū multitudinem. Primo dico q amor in se deū continet. qui cū adeo magnus sit vt fm ps. eius magnitudinis non sit finis. ideo qui per amorem magnū deū possidet. necesse erit magn?. hic est q deus mādauit se diligi ūfinitū. qz ei? magnitudo termino et fine caret. Qui g̃ magnum deū in aia sua p inhitantē amorē possidet. ex magno suo hospite erit veraciter ipse magnus. Secdo magni erimus p virtutum pulcritudinē. di. n. aug. q caritas mater est et custos oīm virtutū. qz sicut deus est sūmū bonū oīa in se bona cōtinens. sic caritas est virtus oīes in se veraciter continēs virtutes. ānexe sunt em virtutes qz nec vna sine altera pōt esse virtus. sed vna q̄q̄ ex altera sumit vires. Vñ greg. Vna q̄q̄ virtus tanto minor est. q̄to desunt cetere. qz diuisim ete perfecte nequaquam esse poterunt. qui g̃ in amore dei quē possidet omnē virtutē sil' hz. p certo merito reputabitur esse magnus Tercio magni erimus p inhitantē amorez. p fructuū multitudinē. Hā p deū q̄z in amore possidemus participam? merita xp̄i oīm sanctorū et merita ecclesie vniuersalis et omnia que sunt tam bona quam mala nostra et aliena cooperantur nobis in bonum vt ex omnibus his tribus fructum veraciter participemus et quia magnus deus in caritate nostra opera nobiscum operatur. Ideo necesse est nostra opera eē magna et per consequens magnos fieri nosmetipsos. Hinc greg. Caritas ociosa esse non poterit. operā

em magna si est. si vero operari renuit amor non est Sic pz quomodo per dei magnitudinē virtutū pulcritudinem multorum mīl titudinē magni erimus apud deum. Tercio magni erimus per humilitatis nitorem. quanto enī in oculis nostris erimus humiliores tanto coram deo sumus maiores. hinc. i. Re. xv. dr ad Saul. Nōne cū esses parvulus in oculis tuis caput in tribubus israel factus es. qz vt veritas ait Qui se humiliat exaltabit Jtē. Qui voluerit ee maior fiat sicut iunior. i. p humilitatē. q. d. p cessor sicut ministrator Jtē in eodē. xx. Qui cūqz voluerit inter vos maior fieri. sit vr minister. Item luce. ix. Qui minor est inter vos omīs hic maior est. Quid autem sit in humilitate, pter quod habentes ea tam magni estimēt. dico q humilitas meret gratiaz q muro mō magnificat hītes ea. pter qō dr Esa. Ad quē respiciā nisi ad hūilē. q quietū. q tremētē sermōes meos iac. iiij. Deus superbis resistit. hūilibus aūt dat gratiā Et qz hūilitas facit hoiez deo gratū. q aūt ē gratus magn? est in oculis eius cui est gratus. iō hortatur Ecc. vij. humilia valde spīm tuum. qz vt ait bern. insipiens ē. q insanus quicūqz in alijs vite meritis. quicūqz in alta religione siue in sapiā. nisi in sola hūilitate confidit q cū ita necessaria sit. iō quo ad ipaz pueniat est videndū. T. Sciēdū g q ad ipaz tribus gradibus sit ue exercitijs ascēdemus fit. n. quis hūilis in suipsius ad meliorē cōpatiōe. humilior in suorum defectuū consideratōe hūilim? i dei cōtēplatōe Primo dico erimus humiles cū nos sp ad meliores cōpam? q vitā cum cōspicimus q longe est a nobis hūiliamur ex hoc in oculis nostris. hinc numeri. xiij. dicit Clidimus gygantes q cōpatōe q si locuste videbamur. Bern. Elige tibi meo consilio hoiem cui? vite exēplar sic corde tuo insedit vt q̄riens ei? recordatus fueris. ad reuerētiā cogitan assurgas. q teipm ordines. q ponas ac si pīs sit greg. Jn cūctis q agitis fratres mei radicē boni opis hūilitatē tenete. nec q bus iam superiores. sed quib inferiores estis aspicite. vt dum meliorīs exempla vobis p ponitis ad maiora sp ascēdere valeatis. Secūdo erimus hūiliores ad malor, pri cōsideratōem. cū em mala nostra. q defect? sint infinita vt q̄ quis nos verum? mala innumerabilia videam?. merito clamabimus in celū dicentes. Circūdederūt me mala q̄z non est numerus. Hāc cautelā hūit paulus qui cū innumera bona hūisset auertit se ab eis. q intuitus est mala sua vt se in hūilitate cōseruaret di. Ego sum mīm? apl'or. q nō sūz dignus vocari ap?. qm̄ p̄secutus sū eccīam dei. q iter. qz blasphēm? fui. ꝛc. hinc greg. Cum bona fratres agitis. sp ad memoriā mala reuocate vt dū caute culpa respicit nūqz incaute de bono ope supbiam?. magnus esse vn? quisqz studeat. sed tm magnū aliq mō se esse nesciat ne dū magnitudinē sibi arroganter tribuat hanc inaniter ā mittat. Tercio erimus humilimi cum iterum in altiorem statū sanctitatis promoti bona dīi cōtemplamur. in cuius compatione omne bonuz creature fauille. q cineri compatur. ex quo fit vt quāto sanctiores dei magnalia contemplantur. tāto erunt humiliores. quod pulcre nobis per ezech. describitur vbi dicitur. Cum audirēt animalia vocem de firmamēto dimittebāt alas suas Quod exponens greg. di. Sācti viri quo altius apud deum proficiūt. eo subtilius se indignos deprehendunt. quia dum proximi luci fiunt. quecunqz eos latebat in se inueniunt. q tanto sibi foras deformes apparent. quanto minus pulcrū est quod int? vident. quia dum tactu veri lūis illustrant ostenduntur sibi dum agnoscunt quid est iustitia inde eruditur vt videāt quid sit culpa. idem. Sanctorum mentes cum creatoris sui potentiam intenta contemplatōne cōsiderant. sūmittunt alas quia vilescunt eor animo virtutes quas habent. q tanto fiunt apud se humiles. quanto eis illud altum est quod superius vident Quarto magni erimus per contentionis labōrē Est aūt laboriosa contentio nil aliud qz auida deuotio. qua cogente cōtendimus ab his que fecimus in ea que non dum fecimus toto cordis desiderio peruenire tam auide non duz habitis inhyantes vt ea que fecimus prenimio desiderio faciendorum. ac si non sint facta penit? ñ curam? De hac deuotō dr iud. v. Magnanimor, repta est p̄tentio qz val

te magnanimes sunt. q̃ p̃enímio desiderio hñdorum iam habita nihil curant. quam deuotionem optat nobis berñ. di. Utinam fratres sic essem⁹ cupidi gratie spñalis quẽ ad modũ seclares pecunie tpalis. Hec aũt deuotio tribꝰ exercitijs obtinet. vt vicz hẽamus in affectu auiditatẽ. in ope difficultatẽ cũ augmẽto pseuerãdi cõtinuitatẽ. de q̃ hortat nos leo papa di. Qz nẽo vñm tã pfectus tã sanct⁹ ẽ. vt pfectio⁹ sanctio⁹q̃ ee nõ possit oñes sil̃ sine dña graduũ sine discretõe meritoꝝ ab his in q̃ pueniṁ⁹ in ea q̃ nõ dũ app̃hendim⁹ pia auiditate curram⁹. de. ij. di. greg. Si locus delectat celsitudis. prius exerceat via laboris. ⁊ si delectat mentẽ magnitudo p̃mioꝝ. nõ deterreat certamen laboris q⁹ ad magna p̃mia quis pueniri nõ põt nisi p magnos labores. de. ij. di. bñ. Nõ sine cã (cũ sint nobis cũ pribꝰ eadẽ cõuersiõis principia) disparvalde pfect⁹ inuenit. adeo vt cũ ipos de die in diem pfecisse ⁊ cursũ consummasse legam⁹ apud nos magn⁹ estimet: si quis vel ipsa cõuersiõis primordia cõfuaret qđ nõ fecerũt pres veteres. Nã de ysaac dr Jbat pficiẽs ⁊ succrescens donec magn⁹ velxmenter effectus ẽ q̃đ si sil̃ fecerimus erimus magni valde q⁹ non solũ grati accepti sumus deo ab his ⁊ ex his q̃ tã habem⁹. sed q̃ hẽ cupimus. si tñ q̃ztũ possumus ad hoc conamur vñ aug. Nõ quid sis sed quid eẽ desideras attendit de⁹. si tñ q̃ztũ potes satagis vt quod esse non dũ cepisti eẽ mereaṙis Quinto magni sunt doctores verbi dei pit ⁊ factores q̃ verbo ⁊ exẽplo edificãt auditores de q̃bꝰ di. vitas mat. v. Qui docuerit ⁊ fecerit hic magnus ẽ in regno celoꝝ. ⁊ quia hoc mẽbrũ paucos. i. solos doctores respicit iõ illud relinquimus indiscussũ. LXXVI

De eodem sermo secundus.

Vos estis qui permansistis mecũ in tẽptatõibꝰ meis vt supra di. greg. Quod valõ in dolore in porta bile oñdit ex puida cõsideratõe remuneratõis leuigat. graue nãq̃ quod sustinet estimat. sed leue hoc p̃ premiũ cõsideratoꝝ pensat. dns itaq̃ sciens aplos ⁊ in aplis omnes electos multis passuros. ipsos obiciens eis remuneratõis p̃miũ cõsolatur di. vbũ ppositũ. Vos estis ⁊c ℣ In q̃ bꝰ verbis tria inquiram⁹ ⁊ inquirẽdo ppo namus. s. lẽalẽ intelligentiã. tẽptatõis pmanentiã. remuneratõis sufficientiã. ℣ Primuz ibi. vos estis ⁊c. scõm ibi in tẽptatõibꝰ meis tercũ ibi. ⁊ ego dispono vobis ⁊c. ℣ Primo g̃ inquiramus q̃đ sit dicere Vos estis q̃ permansistis mecũ Si em̃ cõsideremus tps in quo dns hec verba dixerit adhuc modicum discipuli passi erãt. sed sub alis pij mgri ab oñi pressura ⁊ tbatõis grauamĩe tenebant. itm̃ vt ex phiseis calũniatibꝰ q̃ nõ sicut ioh. discipuli ieiunarent. benign⁹ mgr eis tacẽtibꝰ excusauit eos di. mat. ix. Nõ pñt filij sponsi lugere q̃diu cũ eis ẽ sponsus vel etiã intm̃ nihil penit⁹ patiebant. vt cũ diceret eis luce xxij. Qñ misi vos sine pera ⁊ sine sacculo. nũq̃d aliq̃d defuit vobis ⁊ ñderẽt nõ. Sed esto q̃ aliq̃d passi sint. tũc debuit dicere vos pmansistis in tẽptatõibꝰ vris nõ meis. Ad qđ sciendũ q̃ siue dicat hoc de⁹ de suis tribulationibꝰ siue discipuloꝝ passionibꝰ. miseriter dr Vos estis q̃ pmansistis ⁊c. Nã ab eo tpe q̃ collegit eos in discipulos multa ob ppria. multa vitupa. cõtẽptus ⁊ humiliationes ptulit dns in tm̃ vt multi ex iudeis q̃s sil̃ in discipulos elegerat ab q̃ssent retroesũ sicut cũ de manducatiõe corporis ⁊ sanguis di ioh. vi. dixerũt multi durus ẽ hic sermo quis poterit eum audire. ⁊ sequit̃ non longe post. ex hoc multi discipuloꝝ eius abierũt retro. ⁊ iã cũ illo nõ ambulabãt. dixit ergo ad q̃s. Nũquid ⁊ vos vultis abire? ñdit petr⁹ Dñe nũbus Ad quẽ ibimus verba vite eterne habes. ⁊ nos credimus ⁊ cognouimus. quia tu es chr̃istus filius dei viui. ideo nũc recte dicitur. Vos estis qui p̃mansistis mecum ⁊c. Q⁹ si obiciat̃ q̃ non permanserũt. quia dicitur mat. xxvi. q̃ relicto eo omnes fugierunt. Ad quod dicendũ q̃ quia redierunt nõ reputatur eis p̃ recessu. hic in li. Re. dicitur Omnes reges israel preter dauid Ezechiam ⁊ Josiã peccauerũt non q̃ illi nõ peccassent. sed q̃ nõ in peccato pmãsissent. hic dicitur ezechiel. iij. Si impius egerit penitentiam omnium iniquitatum eius non recordabor amplius Berñ. Qd ipse mihi nõ

imputare decreuit · sicē ac si ñ fuerit · sic ꝓz quō cū xpo apostoli in suis temptationib ꝑmanserūt. ℣ Si vero xps predicturꝫ verbū dixit de passionib discipulorꝫ: nō minus veraciter dixit meis · nā sic se habet xps ad oēs electos suos: sicut caput siue corpus ad mēbra · si ḡ manus vel pes vl aliqđ aliud membrū infirmat vel etiā vulnerat · nō dicitur pes me⁹ vel manus infirmat: sed cōsueto vsu loq̄ndi dicim⁹. Ego infirm⁹ sum vel vulnerat⁹ sum. Sic quicquid membra xpi patiunt · xps se veraciter dicit pati. hinc matthei · xxv · xps di · Qđ vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis: siue illud sit bonuꝫ siue malū. ℣ Propter qđ saulo psequēti electos siue mēbra xpi dixit Actuū · ix · Saule saule quid me persequeris · nō dixit meos sz mei ipm hinc Gre · di · Deus quotidie patit oīe qđ a reprobis ei⁹ electi laceranť: ꝙ ꝗuis h⁹ corporis qđ nos sumus iā dudū caput se sup oīa libeꝛ in celū extulerit · reprobꝫ tamen vulnera adhuc ꝑ suum qđ deorsum trahit corpus sentit. Juste ḡ dicit. Vos estis qui ꝑmansistis mecū in tēptationib meis: ꝙs licet vos in ꝓprio vestro corpe sufferatis: ad salutis tñ vre cumulū dico meos. Sed tūc amplius ꝓgitur ꝙ dicitur ꝙ dicere debuit. Vos estis q̄ ꝑmanebitis mecuꝫ ꝙ ñ ꝑmansistis · vt futuras passiones eoꝝ · ꝙs nullus adhuc illo in tpe quo loquebatur ista pertulit per verbum futuri temporis designaret. Ad qđ dicēduꝫ ꝙ remūerator de⁹ nō a ꝓncipio nec a medio actiōis sed a fine ꝓsummatōis electos ꝙ dilectos suos remunerat: ꝙ iō debuit a verbo ꝑteriti tpis ondstare ꝙs voluit a futura passione remunerare. Deus cū qui nouit futura sicut preterita · electos suos ab eterno intuet · nō sicut incipiūt ei fuisse sed sicut perficiūt qđ inceperūt · hinc est ꝙ de paulo dixit Actu · ix · Vas electiōis est mihi iste nō dixit erit · cū adhuc actualiter hoc non esset · hinc Aug⁹ · Nō quid sis sed quid esse desideras attendit de⁹ · si tñ tu ānum potes sa tagis: vt esse merearis qđ nondum es · hinc gre · A dño sepe qđ futurū est ꝑ preteritū describitur qz qui cquid foris futurū est in ocpe · intus iam factū est in predestinatōe · quę qz certo qđ futurū est nouit: nō tam faciēda insinuat ꝗ facta iā narrat · ꝙ qz beatus bartholomeus aplus multas passiones sufferet in omnib inuictus ꝑmansit · qz sicut in passione sua legit: fustibꝫ primū est cesus · deinde exconiatus · deinde decollatus · iō hoc euāgelium de tēptatiōis permansione debuit de eo pre ceteris in ecclesia recitari · sic patet hui⁹ ꝓposiri thematis intelligētia. ℣ Scdo dicendū est de tēptatiōis permanentia. Et qz nullus electoꝝ sine tēptatione victurus est sup terrā · iō quō in eaꝫ in finē permaneat fideliter est discendū. Sciendū ḡ ꝙ vt in ea viriliter persistam⁹ · scuto veritatis sum⁹ vndiqz muniendi · sic ēm ait ps · Scuto circūdabit te veritas ei⁹ · qđ exponet Bern · di · Quia vndiqz circūdati sum⁹ tentationib: vt merito tota vita nra temptatio appellet · necesse est scuto dñi circundari · vt sit nobis a dextris ꝙ sinistris: ante ꝙ retro Scutū aūt dñi est veritas eius · si ḡ grauis temptatio irruat sup nos · q̄ etiā subuere et subuertere iam minet: ꝙ que tota domū mētis ꝓcutere videat · tunc scutū veritatis retro nos · hoc est ad passionē dñi ꝓtendam⁹ · qđ tam in figura ꝗ scriptura facere edocemur In figura sicut Nume · legit. Q filij israel a serpentib lesi: iussi sunt serpentē eneuꝫ in palo suspensum intueri · ꝙ sic liberabant · sic qui gravib tēptationibꝫ mordet xpm in palo crucis suspensum respiciat ꝙ protinuo liberabitur · dicit enim Gre · Quicquid ꝓpinat tpalis aduersitas · facile erit si cōsideremus quid ꝓ nobis biberit in cruce qui nos intuitat ad regnū. Bern · Quid ditū vel dutū tibi esse potuit cū recordat⁹ fueris · quid ꝓ te sustinuit auctor mundi. Nōne si ꝓferrent in me oēs vite filiorꝫ adaz: ꝙ oēs dies seculi et labores omniū hoīm qui fuerūt sunt ꝙ erūt nihil esset ad corpis illi⁹ cōpationez. Scdo scutū veritatis exhibeam⁹ ante nos ꝓsiderātes mortis periculū · ꝙ dei districtū iudiciuꝫ quo oīa peccata ꝗ ꝓ temptatiōes ꝙ tribulationes hic nō diluim⁹ strictissime i numero ponderet ꝙ mēsura iudicant · testante Esa · ꝗ di · ℣ Ponaz iudiciū meū in nūero ponderet ꝙ mēsura · hoc scutū añ nos exhibendū hortat nos sapiēs di · Recōzare nouissima tua · ꝙ hoc ē mortis horroꝛē · iudicij tremēdi discrimē ꝙ i

eternuz nõ peccabis. Tertio tribulati scutũ veritatis infra nos: hoc est ad infernũ ꝓtendamus cogitãtes melius esse hic modicum castigari q̃z in inferno eternaliter cruciari. melius est enim in foro misericordie leui flagello purgari: ꝑ quo' in inferno oporteret in perpetuũ malleari. Qui em̃ vt ait iob timet pruinã tenuis tribulatiõis. irruet sup eum nix eterne dãnatiõis. Gaudenter g̃ sufferamus pñtes temptatiões: q̃ ipe sunt certuz signũ eterne euasionis. q̃ vt dicit Naũ propheta. non consurget duplex tribulatio: sed istis susceptis dicit nobis dñs illud quod sequit. Afflixi te. & nõ affligam te vltra: & nũc conteram virgaz de dorso tuo. Propter q̃d dicit bern. nullũ testimoniũ credibili⁹. nullum certius euasionis eterne calamitatis q̃z q̃ ait p̃s. Corripiet me iustus in misericordia. cũ enim vt ait Job. Auer homo oĩa q̃ fecit. in infinituz melius est hic in foro mĩe luere breuiter & tenuiter q̃z in foro dureitꝰ stitie eternaliter & grauiter. Quarto castigari scutũ veritatis sursum sup nos ad celi gaudia erigamus: estimantes & deuote ruminãtes dei fruitionẽ. sanctoꝝ & angelorũ associationẽ. perpetuaz mansionem. eternã glorificationẽ. infinitaz omniũ bonorũ inebriationẽ. ad quaz nemo vnq̃z puenit nec puenire poterit. nisi qui tribulationibus vsq̃z ad minutissimũ pulueren pleniss̃ime purgatur. q̃ vt sapiens dicit nil intrat in illam inquinatũ: & nemo ingredit in regnuz celorũ nisi tribulat⁹ fuerit in hac vita. iuxta illud Actu. xiiij. Per multas tribulationes oportet nos introire in regnũ dei. Si oia pateremur q̃ vnq̃z passi sũt sancti martires ab initio mũdi vsq̃z in finẽ eius. non sunt tamen vt ait ap̃lus condigne passiões hui⁹ ꝑpis ad futurã glã q̃ reuelabit in nobis. Adde q̃d ex q̃libet minutissimo passo infinitã gloriam ꝓmeremur. iuxta illud ap̃li. ij. Corin. Id q̃d est momẽtaneũ in pñti & leue tribulationis nostre sup modũ in sublimitatem eternũ pondus gl'e operatur in nobis. Quis g̃ scutũ veritatis exhibens ad hec q̃tuor loca addit amplius di. impatienter illud dñs. Quoniã ꝓter te mortificam̃ tota die. estimati sumus sicut oues occisionis. cũ ꝑ vno istorũ possemus libenter ꝑ multa milia ãnorũ grauissime tribulari. Hec ꝑsiderãtes accingamus sicut vir lũbos nros & ꝑstãter dicamus. Quoniã ego in flagella paratꝰ sum q̃ vt ait illa iudith. Oñes q̃ deo vnq̃z placuerũt ꝑ multas tribulatiões transierunt fideles. His itaq̃z taliter cõsideratis: si sane mentis sumus nõ solũ patienter sed etiã libenter imo gaudẽter cũ suis tribulationibꝰ pmanemus. Tertio dom̃ est de remuneratiõis sufficiẽtia. q̃ tangit in hoc ꝙ in ꝓdicto thxmate subiũgit cũ dicit. & ego dispono vobis &c. In q̃bus verbis pmanentibus cũ eo in suis tẽptatiõibꝰ. promittit dñs triplex bonũ. s. intimissimã sue dilectiõis exhibitionẽ. oĩm bonoꝝ abundãtissimã ꝓpositionẽ. voluptuosissimã oĩm delectabiliũ fruitionẽ. Primũ ibi. ego. scõm ibi. dispono. tertium ibi. vt edatis & bibatis &c. Primo dico. promittit intimissimã sue dilectionis exhibitionẽ. Quid em̃ iocũdius. quid delectabilius. quid mirabilius: q̃z q̃ ipe paterfamilias ex nimia sua dilectiõe ibi fuit ad mẽsam suis electis & dilectis q̃s ad tã nobile & plenũ omni felicitate ꝓuiuũ inuitauit. Quis nõ omni stupore admirandus duceret: si rex ꝓpotens mẽdicos inuitaret ad prandiũ et illis cõsedentibꝰ ipe ministraret. in q̃ facto omni gaudio perfluem⁹ videtes q̃ tãti nos estimat vt in hac sua dilectione se effundat ad tam indebitã erga nos dignatiõez vt nobis ꝓuiuãtibus ipe q̃si fuire videat: & hoc est q̃ promittit veritas Lu. xij. Amen dico vobis q̃ ꝓcinget se & faciet illos discũbere &c. qõ exponens gre. di. Precinget se. i. ad retributionẽ ꝓparat. faciet illos discũbere. i. in eterna quiete refoueri. discũbere quippe nostruz in regno quiescere est. Secõdo sic ministrans exhibet nobis oĩm bonoꝝ copiosissimam ꝓpositionẽ q̃d intelligit in hoc vbo dispone. Disponere ei idẽ est q̃d diuersa ponere. Ibi em̃ ꝓponit nobis ferculum de ꝓpꝛijs meritis cõparatũ. Secõm ferculũ de meritis sanctoꝝ participatũ. Tertiũ ferculũ de meritis xpi superogatũ. dicetq̃z nobis deus ex pleno affectu dulcedis sue illud Cant. v. Comedite & bibite & inebriamini amici carissimi. q̃d exponens bern. di. Comedam⁹

in celo pmia de propꝛijs meritis ꝓuenien
na-bibimus bona de humanitate chꝛisti in
nos inuocantia-sed inebriamur-ab oi quod
sumus alienamur per bona diuitatis vn/
diqꝫ in nobis cõfuẽtia-Tercio ex bonis ia
dictis dispositis-ꝛ nobis ꝓpositis habem⁹
voluptuosam omnium delectabilium fruꝰ
cionem-que supereffluẽs voluptas.ex hoc
maxime prouenit q̃ omnibus bonis dñi
in toto quod sumus vndiqꝫ et in omni par
te perfruemur-Si-n-vt ait scriptura deus
erit omnia in omnibus-deus cum omnib⁹
bonis suis erit in omni quod nos sum⁹ hoc
totum agẽte in nobis deo qui-LXXVII
Hoc sancto Augustino.

Homo quidam
pegre ꝓficiscens.Luc.xix.di.
bem.Dignum valde est vt quibus a constiꝰ
tutõne mundi preparatum est regnum ipꝰ
ec se in regnum non negligant prepare.quo
modo autem hoc facere debeamus docet
nos dñs in pabola hic expressa-Nam vt ait
grego. Ipse est homo qui peregre ꝓfectus
est tradens singulis nobis bona sua-vt p/
eadem bona ipalia lucremur et mercemur
eterna.vt qõ gratis datus⁹ erat leuibus laꝰ
boribus mercamur.Dedit enim vni.v.taꝰ
lẽta alq duo-tercio vnũ vtrumq̃s in rpe suo
scirz qua fidelitate vn⁹quisqꝫ negociat⁹ eet
C Per hec.v.talẽta v.dõa intelligim⁹ q̃
si ad lucrum ponimus vt dẽmus alia.v.taꝰ
lenta in infinitũ meliora lucrabimur ipo tñ
qui dona ꝓtulit aduuante-Sunt autez
hec talenta nosipsi-nẽ proximus rps m dat
deus q̃ si ad lucra ponimus vt ôz in infiniꝰ
tum merebimur meliora.Tunc aũt singul'
talentis bene vtimur-ꝛ per consequẽs bonũ
lucrum acquirimus-cũ singulis vtimur ad
talem vsuz ꝓpter quẽ ipsa nobis a dño sunt
donata.Deus aũt dedit nobis nosmetipsos
ad sãctificandũ-primũ ad exercitãdũ-rpus
ad lucrandũ-mundum ad speculandũ-deũ
ad amandum.Primo ergo videam⁹ ad q̃d
ꝛ propter quid deus nobis dederit nosipos
hoc aũt fecẽ vt p eum creati per vite sanctitaꝰ
tem ad ipsum redeamus-ꝛ apud eum eterꝰ
naliter maneamus-quod tam figura quam
scriptura probare possumus euidenter-Et
primo figura scilicet per columbam noe quã
ideo de archa emisit vt ad eum reuertertur
sic deus emisit nos de archa cordis sui. in q̃
ab eterno fuimus predestinati.vt in hac viꝰ
ta per eius gratiam atq nostrum meritum
sanctificati rediremus ad eum-ꝛ cum eo eterꝰ
naliter viueremus.Hoc etiam ostenditur p
scripturam di.ap⁹ ad Ro.quos predestinaꝰ
uit hos-ꝛ vocauit-quos autem vocauit hos
ꝛ iustificauit scilicet per dei graciam-ꝛ hoꝰ
minis meritum quos.aũt iustificauit hos-ꝛ magniꝰ
ficauit per gloriam.idem.Non enim vocaꝰ
uit nos deus in imunditiam sed in sanctificaꝰ
tionem-vnde sic nos preuenit deus in creãꝰ
do sic etiam preuenit nos in sãctificãdo-hicꝰ
berñ.Et deo ꝛ ad deum conditus est animus
rationalis vt ad ipsum sit conuersio eius.
Quamdiu ergo hic viuitur q̃z propius pot
accedat ad eum similitudie a quo tota diꝰ
citur dissimilitudine vt sit hic sanctus sicutꝰ
ille sanctus est.ꝛ in futuro beatus sicut ille
beatus est.Et quia de⁹ ꝛ omnis familia eiꝰ
pariterq̃ mansio celestis omnia sancta sũt
oportet nos qui ad eandem mansionem perꝰ
petuo possidendam vocati sumus similiterꝰ
esse sanctos.ꝓpter quod hortatur nos deus
numeri.di. Sancti estote quonia ego sanꝰ
ctus sum.Dedit ergo deus nobis nosmetꝰ
ipsos ꝛ posuit nos in hanc vitam vt sanctifiꝰ
cemur vt hic sanctificati perueniamus ad pꝰ
petuam sanctitatem. Sed ne cauꝰ
saremur de hui⁹ sanctificationis difficultaꝰ
te.preuenit nos sanctificans nos primũ suisꝰ
laboribus ꝛ expensis in baptismo quẽ ꝓseꝰ
crauit in spiritu sancto cum sanctis verbis ꝛ
cum sua passione pariter ꝛ eius morte-nam
q̃ ex spiritu sancto consecratus sit patet perꝰ
columbam-que descendit in baptismo luperꝰ
dictum q̃ etiã ex sanctis verbis baptismusꝰ
consecratur patet per inuocationem sancteꝰ
trinitatis-q̃ etiam ex passione ꝛ meritoꝰ xpi
constet patet per apostolum dicentẽ Quiꝰ
quot enim baptizati sumus in morte ipiusꝰ
baptizati sumus-consepulti enim sumus etꝰ
sic sanctificati sumus sine nobis in baptiꝰ
mo per deũ nẽm nil amplius a nobis petẽsꝰ
nisi vt eandẽ sanctificatiõz in nobis fuemus

nec amplius a nobis aliud requiritur. Q si hanc sanctificationē in nobis fecauim? p peccata. necesse est vt ex propijs sumpti/ bus aliud baptisma consecremus. non q ex solo nostro consecrare aliquē videamur sed q nostrum suo superadditum nos possit ite rum sanctificare. Oportet enim ad instar ⁊ similitudinem prioris baptismatis baptis/ ma aliud instaurare scilicet ex spiritu contri tionis. verbis confessionis ⁊ supplicationis ⁊ propijs passionibus ⁊ laboribus. que con iuncta prioribus nos sanctificant merito Et hoc est quod dicit apostolus. Volūtarie no bis peccantibus iam non relinquitur nobis hostia pro peccato Christus enim resurgēs a mortuis iam nō moritur. Quod exponēs Bern. di. Quomodo voluntarie peccanti iam non relinquitur hostia pro peccato. nisi quia non illi denuo crucifigitur christus nō cōplantatur iterū similitudini mortis eius per baptismum sed propria ab eo lacrimaꝫ vnda exigitur. propriam baiolare crucez. p pria membra mortificare nō q propria cui q̄ satisfactio sufficiat. sed nostra addita pri/ or valeat. quia nisi compatiamur ñ conre/ gnabimus. ℭ Secundum talen/ tum quod ad lucra nduz contulit nobis de us. est noster proximus. vt cum in deo ime/ diate nos exercere non possumus. exercem? nos in proximo propter deum Nam quic/ quid de genere virtutum ⁊ beneficiorum il/ lis impendimus bonorum ⁊ malorum. de? reputat sibi factū. dicens singulis ⁊ oīb⁹ no bis illō mat. Q̄ uni ex minimis meis feci stis mihi fecistis. hinc est q sauli persequen ti electos suos dixit. Saule saule quid me persequeris? qui ergo deo placere desiderat exerceat se in bono erga proximum ⁊ suffe/ rat mala proximi. ⁊ deo nouerit per omnia satisfactum. Nam qui diligit proximum bo na omnia operatur. ⁊ mala omnia detestat. quia de primo dicit apostolus ad Ro. Qui diligit proximum legem impleuit. Naz nō adulterabis non occides. ⁊ si q̄ē alīd man datum in hoc verbo instauratur. De scō idem dicit. Dilectio proximi malum non o peratur. ⁊ ideo mandatum de dilectione dei ⁊ proximi tam in veteri q̄ in noua lege san/ ctissime est mandatum. Nunq̄ enim deus se reputat diligi nec amorem nostrum reci/ pit nisi propter eum proximum diligamus hinc bern. Solue tributum amoris ⁊ deo noueris satisfactum. Plenitudo enim legis est caritas. legem continens ⁊ prophetas

F Propter q sciendū q ad diligendum proximum deus dedit nobis triplicem men suram. vt videlicet diligamus eum sicut di lexit nos deus ⁊ sicut diligimus nosmetip/ sos. ⁊ sicut alterutrum se diligunt membra nostra. Deus autem dilectionem suam er/ ga nos probauit triplici argumento cum de us tantuz nos dilexerit vt p nobis daret res corpus ⁊ animam. Nam de. i. ⁊ ij. dicitur. Jere. Reliqui domum meam dimisi here/ ditatem meam. ecce primuz ⁊ sequitur. De di dilectam animam meam in manus ini micorum. ecce tercium. de. ij. aī dicitur Esa. Corpus meum dedi percutientibus ⁊ gēas meas vellentibus. faciem meam non auerti ab increpantibus ⁊ conspuentibus in me. Sic ⁊ nos debemus res corpus ⁊ animam pro fratribus ponere. dicente domino ioh. hoc est preceptum meum vt diligatis inui/ cem sicut dilexi vos Grego. Hoc debemus exhibere proximis quod indignis nobis cō/ spicimus exhiberi. Secunda mensura qua debemus proximum diligere sum? nosmet ipsi dicente mat. Dilige proximum tuum si cut teipsum. Hec autem dilectio erit trimem bris. Sic enim diligimus nosmetipsos. vt omne bonum nobis cupiamus. nullum ma lum nobis fieri velimus. vt magnum bonū nobis plus q̄ proximo paruum desidera/ mus. Sic proximo omne bonum velimus nullum malum velimus ⁊ maius bonum proximi plus q̄ in nobis paruum cupiam? de. i. dicitur mat. vij. Quodcunq̄ vultis vt faciant vobis homines. hoc facite illi. De. ij. thob. iiij. Quod tibi non vis fieri alteri ne facies. de tercio vero dicit bernar. Si non magis ad maiora dei lucra gaudeo que per alium fieri compercio q̄ ad mea parua. patz me caritatis ordinez non habere. Q si dixe/ rit quis. difficile est quēq̄ plus gaudere de alieno magno bono q̄ proprio paruo? Ad/ uertes saltem ex hoc excellentiaz. sponse que

gloziatur di-ordinauit in me sponsus cari/
tem Tercia mensura qua debemus primuz
diligere-sunt membza nostra Nam mem/
bza ita se mutuo diligunt vt vnum pro celi
quo se exponat sic7 nos ꝛc. G Tercaꝝ
talentum est ipsum tempus quod dedit no
bis deus ad lucranduz-quod ita proprie no
strum est vt si illud perderemus.pderemus
7 nosmetipsos-vnde Señ-dicit. Omnia q̄
sunt aliena a nobis sunt-solum tempus no
strum est.7 ideo dicit augu. Omne temp?
tibi impensum a te requiretur qualiter sit ex
pensum-Verum quia consulit sapiens vt tē
pus obseruemus cū dicit fili obserua tp̄us
Sciendum q̄ est triplex tp̄s scilicet preteri/
tum presens 7 futurum-que sunt cum ma/
gna solicitudine seruanda. Nam preteritū
cum dolore presens cum labore-futurum cū
timore est solicite obseruandum-Primum
tempus scilicet p̄teritum obseruandum est
cum dolore reputantes q̄ sine fructu transi
erit di-illud ezech-Recogitabo tibi omnes
annos meos in amaritudine anime mee-et
illud iob-vij-Mensses vacuos enūeraui mi
hi quod exponit greg.di-tempus vacuū trās/
ire est tempus sine merito expendisse.Secū
dum tempus presens obseruandum est cuz
labore-vt cum preteritum perdidimus sal/
tem p̄ns tp̄s ad expendendū vtiliter viriliꝫ
attingamus quod sapiens āmonet Eccle-
Quodcunq̄ potest manus tua instanter o/
pare quia nec opus nec ratio nec sapientia
erit apud inferos quo tu properas-Terciuz
tempus futurum est obseruandum cum ti/
more-Nescimus enim quod nobis in illo
eueniat.quod sapiens āmonet Ecc̄-fili me
morare nouissima tua-7 in eternum non pec
cabis Quod exponens bernardus dic-hec
sunt mozs.iudicium.gehenna.7 subiungit-
quid horribilius morte.quid terribilius iu/
dicio-nam gehenna nihil pōt tollerabilius
esse vel cogitari-De his tribus temporibus
dicitur Ecc̄.Est tempus flendi est tempus
lapides colligendi 7 est tempus prouiden/
di- Primum est preteritum-cuius perditio
merito est deflēda.secundum est presens tē/
pus in quo lapides meritorum sunt colligē
di.tercium est futurum quod est cum omni
solicitudine prouidendum-de quo dicitur
deutro. Vtinam saperent 7 intelligerent ac
nouissima prouiderent H Quartum
talentū est iste mundus quem dedit nobis
deus ad speculandum-In quo tria conside
rare debemus-que ipsum mundum reddūt
per omnia contemnendum scilicet eius de/
fectionem-infectionem.deceptionem.De-i.
di-iob. Mundus transit 7 concupiscentia
eius-quod exponit greg-di.Ecce mundus q̄
diligitur fugit- vbiq̄ moꝛs.vbiq̄ desolatio
vbiq̄ luctus-vndiq̄ percutimur-vndiq̄ a/
maritudinibus replemur 7 tamen ceca men/
te eius amaritudines amamus-fugientem
sequimur-labenti inhzemus-7 quia laben
tem retinere non possumus cum ipso labi/
mur quē cadentem tenemus-De secundo
scilicet eius infectione patet ad sensum quo
modo eius amatozes inficiunt vicijs 7 pec/
catis inuoluuntur qui videlicet mundus de
scribitur-sap.xiij-cum dicitur Alius alium
per inuidiam occidit.aut adulterans con tri
stat 7 omnia cōmixta sunt 7 sequitur San
guis homicidium.furtum fictio.corruptio
infidelitas-turbatio-7 periurium tumultus
bonozum dei īmemozatio.animarum inqui
natio nariuitatis immutatio-nuptiaruz in
cōstantia inordinatio mechie 7 pudicitie ex
quozum omniū consideratione merito vile
scit nobis mundus-vt simus de numero eo
rum de quibus dicit apostolus-q̄ sunt qui/
dam qui vruntur hoc mundo tanq̄ non v/
tantur. De tercio scilicz eius deceptione pz
ad sensum-quia suos decipit amatozes pro
mittit enim sufficientiā quā nulli vnq̄ ho/
minū persoluebat-quis enim vnq̄ de his q̄
mundus dat satis habuit Et est ratio quia
anima ad imagiuem dei creata nullis vnq̄
rebꝰ saciare poterit nisi deo quia cera impꝛ/
sa sigillo nulli vnq̄ alio sigillo aplicari po
terit nisi primo- Quintum talentum a do/
mino nobis datum est ipse deus-sine quo
talento omnia prioza talenta lucro vacua re
manerent ipso di.iob.xv. Sine meril po/
testis Quicquid enim sine adiutoze deo fa
cimus etiam si sit de genere boni-non tamē
in operibus meritoꝝ computatur-quia va
loz meritoꝝ non ab operante homine sed

a cooperante deo estimatur. vñ de? salutez nostram desiderans q̄ sine eo nullatenus possum? opari. di. nob. q̄. Re. iij. Fac mecū amicitias et erit manus mea tecum. quod etiam sapiens considerans rogat deum. vt secum dignetur operari dicens ¶ Sapientie nono. Da mihi domine sedium tuarum assistricem sapientiam vt mecum sit ⁊ mecuz laboret. ¶ Dat autem deus se nobis tripliciter scilicet per incarnationem ad vitam nostram instruenda. per corporis sui oblationem ad instructam vitam confortandam. per inspirationem sancti spiritus ad instructam ⁊ confortatam vitam sanctificandam. In quibus tribus totum bonum hominis vsq̄ ad perfectam sanctificationem perficitur ⁊ completur. Q si hoc gloriosum talentum ad copiosum lucrum ponere cupimus. debemus domino incarnato occurrere per imitationem. deo in cibo per desiderij inflammationez. deo in spiritu per congruentem preparationez. ¶ Primo dico debem? deo incarnato occurrere per imitationem. vt sequamur amara eius que pertulit in carne ipso domino hoc iubente ¶ Luce nono. Qui vult venire post me abneget semetipsum et tollat crucem suam ⁊ sequatur me. hinc augustinus. ¶ Illi claritate dei potientur. q̄ hoc redemptoris sui vestigia imitantur. Et qui dem dominum iesum legimus voluisse. flere uisse ob probria ⁊ cōtumelias pertulisse. sputa flagella. crucem sustinuisse ⁊ nunq̄ legimus risisse ⁊ in presenti tempore prosperatū fuisse. hinc spe gaudent omnes electi cum ceperint mundi aduersitatibus fugitari vel nullis eius prosperitatibus prosperari. scientes procul dubio. nullam aliam viam superesse per quā possint celos penetrare. ¶ Secūdo debemus deo in cibo nobis dato occurrere per desiderij inflammationem. vt sicut deus in magno desiderio hunc cibum dedit di. iob. prij. ¶ Deliderio desideraui hoc pascha manducare vobiscum. sic nos in magno desiderio ipsum accipiamus. ⁊ tunc hoc talentum ad bonum lucrum ponimus. ¶ Tercio debemus deo in spiritu sancto nobis dato occurrere per diligentez preparationem. omnia a nobis cuz diligentia expellētes que huic dignantissime gratie aduersantur. ad hoc monemur ¶ Amos iiij. ¶ Prepara te in occursum domini dei tui. ¶ Item paralip. vbi dicitur. ¶ Preparate corda vestra domino. q̄ si bis modis domino occurrimus hoc talentum ad lucrum ponimus. ¶ Nunc per currendum est breuiter q̄ ⁊ quantum fidelis seruus lucretur bis talentis. quod in eodem euangelio legimus euidenter. sic enim dicitur. ¶ Accessit aūt qui. v. talenta acceperat ⁊ lucratus est alia quinq̄. ¶ Nam per talentuz primū q̄ nosipi sumus. hoc est per corpus nostrum defectuosum criminosum vitiosum tenebrosum lucramur aliud corpus vel aliud esse luminosum. virtuosum. glorioſum cum in futura vita glorificabimur apud deum. cum corp? nostrum quatuor dotibus vestigetur. ⁊ aīa similiter suis dotibus clarificatur. ¶ Tunc corpus glorioſum per corpus ignominioſuz tā q̄ talentum et talento sumus feliciter lucrati. quando reformatur corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue. ¶ Secundo per secundum talentum quod ē noster proximus. lucramur alios proximos qui se nobis in infinitum exhibent iocundiores. ¶ Nā p cōmāsionem proximorum q̄s in hac vita duros aduersarios ⁊ persecutores sustinemus. in celo diligimus vt nosipsos de ipsorum gloria tanq̄ de propria congaudentes. que videlicet gaudia de proximis concepta toties multiplicantur quo electi sunt in celo. de quo bernardus. ¶ Reuera videre non possum quomodo ineffabile gaudium circunquaq̄ non habeat. quē tot cōmoda felicitatis circundant. Gaudebis enim de bonis tuis nimium. sed si haberes aliquē quē sicut teipsum amares. de bono etiam illius sicut de tuo gauderes. Cumuletur ergo gaudium nostrum toties quot sunt angeli ⁊ homines in celo. ¶ Tercio p tercium talentum quod est tempus lucramur non tempus sed eternitatem interminabilē quia de pūcto huius temporis mercamur vitam que nobis permanet in eternum ⁊ sic perpunctum huius temporis meremur eternitatem. ¶ Quarto per quartum talentum quod est mundus mercamur celuz omni iocunditate ⁊ suauitate eternaliter sup

plenū. Quinto per quintū talētū qđ est de
us qui se dat nobis in hac vita obumbratū
velatum ⁊ per speculum in enigmate merca
mur deum nuda veritate reuelatum vt eū
contemplemur facie ad faciem sine medio
in eternum quod et ceteta.

LXXVIII

De natiuitate marie virginis.

Praui lucernā
christo meo ps. xxxi. Cum tan
ta reuerentia etiam tam mira
bili dignitate gloriosa virgo progressa ē in
hunc mundum. vt nunc per lucernam. nūc
per arcam. nunc vero per stellam. nuncq; au
rozam. nunc per paradisum eius natiuitas
cōmendetur. ℣ In verbis propositis
ex persona dei patris prolatis tria conside
randa occurrunt. Primo enīz considerem⁹
huius natiuitatis diligentissimam prepa
rationem. nate virginis glorioſissimam cō
mendationem. nostre vtilitatis fructuosissi
mam insinuationem. Primum ibi. para
ui. secundum ibi lucernam. terciū ibi christo
meo. Parauit autem deus pater hanc lucer
nam triplici apparatu scilicet in corde in ore
in opere. In corde ipsam ab eterno predesti
nādo. in ore gloriosa dicta de ipa fatidicā do
in opere multipharie multisq; modis eam
patribus prefigurando. de. i. dicitur. puer
vit. ex persona virginis. Dñs possedit me
ab initio viarum suarum anteq; quicq; fa
ceret a principio Ab eterno ordinata sum ⁊
ex antiquis anteq; terra fieret. nondum erāt
abyssi et ego iam concepta eraz. De secūdo
dicitur illud Gen. iij. Ponam inimicicias
inter te ⁊ mulierem ⁊ inter semen tuum et
semen illius. quod exponens bern. di. Si
dubites de virgine esse dictū. audi quod se
quitur. Ipsa conteret caput tuum. ⁊ subiū
git cui hec fuata est victoria. nisi marie que
nunq; suggestioni alicui cōsensit. qđ de nul
la alia verificari poterit quoq; modo. vnde
salomon legens hanc scripturam āmirādo
dixit. puer. xxxi. Mulierem fortem quis in
ueniet. Quod exponens bern. di. Quā ali
am putas Salomon requirebat cum dice
bat. Mulierem fortem quis inueniat. No
uerat quippe vir sapiens huius sexus infir
mitatem. fragile corpus. lubricam mentem
Quia tamen deum legerat promisisse. ⁊ ita
q; videbat congruere. vt qui vicerat per fe
minam vinceretur per ipsam vehementer ād
mirans ait. Mulierem fortem quis inueni
at. ac si dicat Si ita de muliere pendet oīm
nostrum salus. fortis necessaria est. vt preui
deatur que ad tantum opus possit esse ydo
nea. Sed ne putetur dixisse desperando iub
iunxit. ꝓhortando. Procul ⁊ de vltimis fini
bus precium eius. hoc est. non vile non par
uum non mediocre. non de terra. nec de infi
mis celis est precium huius mulieris for
tis. sed a summo celo egressio eius. De hoc
apparatu adhuc dicitur hieremie. Creā
uit dñs nouum super terram femina circun
dabit virum. Quod exponens ber. di. Que
est hec femina quis vir. Virum dixerim ie
sum non solum cum diceretur iam vir po
tens opere ⁊ sermone. sed etiam cum. adhuc
reuera infantis dei mater membra blando
fouere t in gremio. vel portare in vtero. Vir
ergo erat iesus. nec dum natus sed sapiēta
non etate. non vigore corporis. non maturita
te sensuum. nouo corpulentia membrorū Ne
q; enim minus habuit sapientiam. vel pote
tus non minus fuit sapiens iesus conceptus
q; natus paruus q; magnus. siue ergo latēs
in vtero. siue vagiens in presepio. siue iam
grandiusculus. interrogans doctores in tem
plo. siue iam perfecte etatis docens in popu
lo. eque profecto plenus fuit spiritu sancto.
Nec fuit hora in qua cunq; etate sua. qua de
illa plenitudine aliquid ei minueretur vel ei
dem aliquid adderetur. Constat ergo quia
iesus sp virilem aīm habuit. ⁊ si semper in
corpore vir non apparuit. cur demiq; dubito
virum fuisse in vtero quē vbiq; deum fuisse
non ambigo. ℣ Tercio pparauit de
hanc lucernam ope multiphariē multisq;
modis patribus eam prefigurando. Ipsa
nanq; moysi in rubo. Aaron in virga. gede
oni in vellere. ezechieli in porta clausa est p
onīsa. hinc bern. Quid rubus ille quondaz
mosayeus pretendebat flammas quidem e
mittens. sed non ardens nisi mariā parien
tem sed dolorem non sentientē. Quid rogo

virga aaron florida nec bñfectata. nisi ipsaz
ccipientem q̃uis virum non cognoscen
tem ¶ Quid illud significat Gedeonis vell?
quod de carne tonsum sz sine vulnere carnis
in area ponitur. ꝛ nunc quidem lana. nunc
quidem area roze perunditur. nisi carnẽ as
sumptam de carne virginis ꝛ absq̃ detrimẽ
to virginitatis. ¶ Quid per clausam portam
que non aperietur ꝛ vir non transiet per eaz
nisi clausus vter? accipitur. De his tribus
apparibus simul iunctis di. bern. O miran
daz ꝛ oi bõze dignissimã virginẽ. nec nouit
inuentam. nec fortuitu sed a sc̃o a deo pa
tri electam ecce primum. ¶ pphetis promis
sam ecce secundum. patribus prefiguratam
ecce tercium. ꝛ subiungit. ¶ Unus ergo fuit
spiritus in omnibus his licet diuersis mo
dis significs ꝛ ipsis eandẽ rẽ diuersi non di
uerso spiritu ꝛ preuiderunt ꝛ predixerunt.
¶ Quod enim moysi monstratum est in ru
bo ꝛ igne. aaron in virga ꝛ flore. gedeoni in
vellere ꝛ rore. hoc apte preuidit Salomon
in muliere forti ꝛ eius precio. aperius iere.
precinit de femina ꝛ viro ¶ Apertissime tandẽ
Gabriel exhibuit. ¶ Quod ergo deus pater
occulte in corde predestinando ab eterno te
nuit. hoc patribus in figuris innotuit. pphe
tas edocuit hoc gabriel in euidenti exhibuit

¶ Sequitur secundum principale.
scilicet lucerna. per q̃ nate virginis intelli
mus gloriosissimam cõmendationem. Sz
ne sermo currat inequiuoco. ideo sciendum
q̃ lucerna quinq̃ modis accipitur. Est em̃
lucerna verbum predicatõnis. lumen deuo
tionis. exemplar edificationis. ſpecialis gẽa
diuine dignationis. plena ꝛ perfecta consu
matio oĩs sanctificationis. De prima dicit
in p̃s. Lucerna pedibus meis ꝛc. de secũda
idem. ¶ Cũ tu illuminas lucernam id est
internam deuotionem. de qua adhuc dicit
Ezo. Ardeat lucerna semper in tabernacu
lo tuo id est deuotio sit semper in corde tuo
De tercia dicitur luc. xij. Sint lumbi vestri
precincti ꝛ lucerne ardentes. quod est dice
re. Sitis in verbis continentes ꝛ cũ hoc p
rimos bono exemplo edificantes. ¶ Itẽ mat.
v. Neq̃ accendunt lucernam ꝛ ponunt eaz
sub modio. de quarta dicitur iob. xxix. ¶ Cui
mihi tribuat verum iuxta menses pristinos
quando splendebat lucerna eius super caput
meum ꝛc. itẽ. q. re. xxi. ¶ Non egredieris in p̃
lium ne extinguas lucernam israel. de vlti
ma dicit p̃s auctoritas. ¶ Parauit lucnã i
uas perfectissimum omnis sanctificatõis
quod est maria. que conuenienter dicta est
lucerna propter similitudines ꝛ proprieta
tes vtrobiq̃ repertas. ¶ Omnia enim que in
lucerna sunt in beata virgine gloriosissime i
ueniũtur ¶ Dẽt aũt lucerna quinq̃ p
prietates est enim luminis contentiua. pu
ritatis perfectiua. vie directiua. leuis in vi
contrectiua. secundum applicatos colores
variatiua. que proprietates confluunt ꝛ cõ
ueniunt in maria. ¶ Primo ergo beata virgo
dicitur lucerna. quia est luminis contentiua
Sicut enim lucerna lumen in se continet
sic beata virgo illud lumen in se habuit qđ
de semetipso dicit iob. viij. Ego sum lux mun
di. Est autem triplex lumen. scilicet natura
lis intelligentie. infuse scientie. diuine potẽ
tie. de. i. dicitur in p̃s. Lumen oculorum me
orum ꝛ illud iob. xxj. Adhuc modicum lum
in vobis est scilicet intelligentie. de secundo
dicitur sap̃. vij. Diligite lumen sapientie. de
tercio dicitur Esa. x. Erit lumen israel qua
si in igne Idem. lx. Surge illuminare irlm
quia venit lumen tuum. hec tria lumina ha
buit in se virgo beata ꝛ ideo congrue dicta
est lucerna Habuit enim in se in summo lu
men naturalis intelligentie. spiritus enim
sanctus contempauit eaz ex nobilissimo sã
guine. propter quod etiam nobilissima natu
ralia habuit. per que omnem intelligentiaz
ꝛ subtilitatem. quã vnq̃ hõ consecutus est
habuit in seipsa. Super hoc lumen habuit
lumen infuse scientie per quod plenam ꝛ p
fectam scientiam habuit omnium bonoruz
omnium verorum omnium vtilium ꝛ ne
cessariorum. Si enim de quolibet sancto ve
raciter dicitur Sap̃. x. dedit illi scientiã san
ctoruz i infinitum verius de ipsa potest dici
q̃ dedit ei deus scientiam omnium sancto p
vt in deo gl̃ari veraciter possit ꝛ dicere illud
Sap̃ vij. Ipse dedit mihi horum que sunt
veram sciam vt sciam dispositionem orbis
terrarum naturas animalium ꝛc vsq̃ ꝛ q̃

cunq; sunt abscōsa. & inprouisa didici. ¶ Diz enim artifex docuit me scilicet sapientiam. vt dicere possit illud prouer. iij. ¶ Non didici sapientiam. & tamen noui sapientiam oīm sanctorum. ¶ Tercio sup hec duo lumina hūit lumen diuini pñtie alias potentie. quod tā spiritualiter q̄ corporaliter in ea habitat

¶ Et sciendum q̄ hec beata lucerna hec tria lumina habuit in supremo. qō per singula sic videt. ¶ Quia sicut excellens sensibile corrumpit sensum. ita excellens intelligibile instruit & promouet intellectum. & quia excellentissimum intelligibile habuit. ideo lumen summe intelligentie habebat. ¶ Secundo in supmo habuit lumen scientie. hec aūt suprema tas in hoc consistit cum quis cū scientia modum etiam habet sciendi. ¶ Scia enim sine modo sciendi non sulum non est vtilis. sed etiā inflatio. supma g̃ scientia tūc attingitur quando cum scientia habetur supremus vsus sciendi. ¶ Et quia beata virgo p̄ nobilissima exercitia quālibet suam scientiā in finem debitum ordinauit ideo suam sciētiam habuit in supremo. hinc dicit. ¶ Deus nō ꝓbat m̄lta sciētē. si modū nescierit. ¶ Mā fructum sciētie & vtilitatem in modo sciendi consuluit ap̄s cum dicit. ¶ Qui se putat aliquid scire & nondum scit qnō oportet eū scire. ¶ Hunc modum sciendi dicit. loycā vocat scilicet vt sciat quo ordine quo studio. q̄ fine quid noscere oporteat. ¶ Quo ordine vt prius qō maturius ad salutē. ¶ Quo studio vt illud ardentius qō vehementius ad amorem. quo fine vt non ad inanē gloriā sed tm̄ ad edificationem tuam & proximi & dei gloriam ampliandam. ¶ Et quia cum hoc modo sciendi beata virgo scientiaz sciuit ideo ipaz habuit in supremo. ¶ Tercio lumen diuine pñtie habuit similiter in supremo. quia nō solum generaliter vt in multis nec spēaliter vt in paucis. sed singulariter in ea habitabat plenitudo diuinitatis corpaliter in qua nec prima sil'em visa est nec dē sequentem. ¶ Et sic patet q̄ conuenienter ex hac prima ꝓprietate beata virgo dicta sit lucerna & q̄ excellēter hoc triplex lumen in se abscondebat.

¶ Secūdo lucerna est puritatis perspecuua. quod non minus proprie conuenit virgini beate. in qua puritas & mundicia castitatis & oīs peccati imunitas super oēs hoīes in ea excellebat. hinc aug⁹. ¶ Ea puritate nitebat virgo beata qua sub deo maior nequit intelligi. ¶ Ante eīm puritatis mente & corpe fuit virgo beata. vt diuinum lumen de ea irradians oīm inuentium eam mentes castas faceret & pudicas. ¶ Et aūt suprema puritatem consequeret ter fuit depurata. ¶ Primo in vtero materno ab originali peccato q̄ purgatio intm̄ restringit fomitē vt potēs cēt non peccare reliquit tm̄ in ea fomitē. in cēntiam. ¶ Secunda puritas accessit ei in filij cōceptione. & hec totaliter extinxit fomitez. vt q̄ paus poterat non peccare in reliquū nō posset peccare. ¶ Tercia puritas accessit virgini in filij sui felici cohabitatione. per quam mēte & corpe tam diuina extitit. vt oīs reliquie & dispositiones peccati ab ea penitus tollerētur. ¶ Tercio lucerna est vie directiua. lucerna enim inquibuslibet tenebris viam oīdit. ¶ Sic virgo beata ē lucerna que errantes in hoc mundi tenebris ad celestē patriā directa via dirigit & perducit. ¶ Cū eīm oīm vitam & exēpla in se pferat di. dicit. ¶ Non defuit tibi fides patriarchaz: spes ꝓphetaz: caritas apl'orum constantia martirum. sobrietas confessorum castitas virginum. fecunditas coniugatorum: ideo omnis etas oīs status. oīs ꝓdictio. oīm hoīm normam viuendi piter & perueniendi in ea poterunt inuenire vt singulis possit dicere illud iudi. ix. ¶ Quod me videns facere oīs facite. hinc est q̄ dicit. vocat eam viam per quā itur ad celum di. ¶ Regina virgo maria ipsa est via p̄ quā saluator ad nos aduenit. tenentes ergo viam stu deamus & nos ad ipm̄ p̄ eam ascendere q̄ per eam ad nos descendit. per eam venire in gloriam & gratiam ipsius qui p̄ eam in nostram miseriam venit. ¶ Per te ergo accessum habemus ad filium o benedicta in uentrix gratie dei genitrix maria mater salutis vt p̄ te nos suscipiat qui per te datus est nobis. ¶ Propter quod etiam dicta est maris stella perquā naute in mari dirigunt vias suas.

¶ Quarto lucerna est lenis in tactu. sic virgo beata lenis est & benigna oībus q̄ suis orationib⁹ & fiducia tangunt eam. de cuius

lenitate ber di. Quid ad mariã trepidat ac cedere humana fragilitas. nil austerũ in ea nil terribile. Sed tota suauis omnibus offerens lac ⁊ lanam. Reuolue diligentius euangelice hystorie seriẽ. ⁊ si quid forte increpatorium. si quid durꝫsi quod veniꝫ signũ vel tenuis indignationis occurrerit in maria. de cetero suspectã hẽas ⁊ accedere vereatis. Dõ si verũ est imo qꝛ verum est plena magis est omnis pietatis ⁊ gratie. plena mã suetudinis ⁊ mĩe age gratias ei. qui talẽ tibi mediatricẽ benignissima miseratione ꝓuidit in qua nihil possit eẽ suspectum. Quãto lucerna est secundum applicatos colores variatiua. sic beata virgo oĩm hominum miseriꝫs necessitatibus ⁊ indigentiꝫs per compassionis affectum misericorditer se conformat ⁊ aptat. vt in infinitum verius dicere possit qꝫ paulus. Quis infirmat ⁊ ego nõ infirmor ⁊c. hinc berñ. Varia omnibꝫ mĩe sinum aperit. de plenitudine eius accipiunt vniuersi captiuus redemptionem: eger curationem. tristis consolationem. peccatorꝛ veniam iustus gratiam ⁊c. veniꝫ omnibꝫ oĩa est facta vt omnibus subueniat ⁊ succurrat

¶ Sequitur tercium principale scilꝫ christo meo. per quod nostra vtilitas designatur. Ad hoc enim deus pater hanc lucernam christo filio suo prepauit vt per hoiem sumptum ex ea nostrum negocium ageret. Sumus autem vtilitatem triplicem consecuti scilicet informationem: redemptionem celi apertionem. Nam informationem accipimus ex eius conuersatione. redemptionẽ ex eius passione. celi aptionem ex eiꝰ resurrectione. Nam de primo scilicet eius imitatione hortatur nos luc. ix. Qui vult venire pꝰ me ⁊c. hinc berñ. Tua mihi proderit passio si accesserit imitatio vt sequar vestigia eius alioquin requiretur a me sanguis ille iustus qui effusus est super terram nec immunis ero ab illo tam ĩmani scelere iudeorum. qꝫ videlicet tante caritati ingratus fuerim. qꝫ spiritui gratie contumeliã feceri. qꝫ filiũ dei conculcauerim. vnde ex persona christi dicit nobis berñ. In vita mea poteris ꝓgnoscere vitã tuam vt sicut ego pauperatis hũilitatis caritatis obedĩe pacĩe indelebiles se miras tenui. sic ⁊ tu eisdem vestigiꝭs incedas non declines ad dextram vel ad sinistrã de ſcdo videlicet redẽptione dr Esa. xliij. Reuertere ad me qm redemi te. prius enim nullus poterat venire ad deum nec auertere se a culpa. Quo aũt redemerit nos insinuatur apoc. v. vbi dr. Redemisti nos deo in sanguine tuo. Tercio nostra vtilitas ex hoie xpo hec est. qꝛ aperuit nobis celum in cuius signum cum christus ascendisset baptisatus de iordane. aperti sunt celi super eũ sicut matth. mar. ꝛ. lu. iij. dr vt per hoc daretur intelligi qꝫ per eius aduentum ecclesie quã sibi per baptismum desponsauit de cetero celum eẽt apertum. hinc apoc. iij. iob. testatur celum se vidisse apti per hoc insinuans qꝫ liberum introitum habeamus ad quem. LXXIX

De eodem sermo secundus.

Fecit beseleel arcã de lignis sethim Exo. xxxvij. di. ap?. i. Cor. x. Omnia in figura ꝓtingebant illis. sup quod di. augu. Dia qua veteribꝫ patribus preomissa sunt figulariter nobis in quos fines sclorum deuenerunt exhibita sunt realiter. tm distantia ab inuicem quãtum lux a tenebris splendor ob umbra. veritas a figura. Expedita ergo vna similitudine per quã gl̃osa virgo lucerne est cõparata. nũc ponẽda ẽ alia similitudo ꝑ quã eam arce ꝓgrua conuenientia cõparamus.

¶ In verbis ergo ꝓpositis tã nobis considerãda occurrũt. vicz operantis diligentia. operate rei reuerentia. vtriusqꝫ erga nos clementia. primuꝫ ibi. beseleel. fm ibi arcã tercium ibi de lignis sethim. hec tria per ordinem ꝓsequentes. ꝓmo dicimus qꝫ per beseleel qui vmbraculum dñi vel vmbra dei interpretatur deus pater cuius vmbraꝫ ille gerit signatur. cuius diligentia in opando intelligit in hoc verbo ꝑteriti tꝑis quod est fecit. in quo plane innuitur. qꝫ cũ hoc verbũ fecit longe ante virginis natiuitatem ꝓpositum fuerat in scriptura ante facta est qꝫ nata. ⁊ ideo huic verbo omnia que in priori sermone de hoc verbo pauli sunt exposita possunt tratõne sili applicari. Et ergo huius factoris diligentiam plenius cognoscamus

Sciendum q̄ deus fecit more boni edificatoris. qui cum vult mirabile ⁊ inconsuetum ⁊ inauditum opus producere. cui non sit similе visum cognitum vel auditum. p̄ius suū? op subdebita forma ⁊ ānitrate in mēte concipit. conceptum verbis quibus poterit hominibus explicat dicens. sic ⁊ sic intendo opus illud producere. sed cuz opus fieri debeat mirabile verba per que conceptum mēris exprimit homines non intelligūt. ideo artifex recurrit ad aliud genus insinuandi. ⁊ opus conceptum depingit in puluere. oīs dens per tractus linearuz qualiter opus suum velit producere. Sic deus artifex cū mirabile opus (cui sicut dicitur. iij. Re. xx. nō sit tale opus in vniuersis regnis) intenderz producere in arca ista gloriosa. primo ipsaz concepit in mente sua ipsam ab eterno predestinando. secundo ab eterno conceptam verbis exposuit dictis prophēticis insinuando. Sed quia ex talibus verbis eius reuerentiam nullus sufficienter intelligere potuit. ideo in figuris quasi in linearum tractibus ipsam edocuit antiquis patribus eā prefigurando. non q̄ de? in concipiendo consilio vel moroſis cogitatiōibus indigeret. q̄ omnia quecunqz voluit fecit in celo ⁊ in terra. sed si faceret hoc quod artifex cum raruz ⁊ inconsuetum opus intendit producere ex hoc eius diligentiam ⁊ operis intelligentiam cognosceremus. ¶ Secundum quod considerandum occurrit est operaee rei id est marie reuerentia que nomine arce datur nobis intelligi. Nec incongrue eius reuerentia per arcam denotatur. sicut enim antiqui patres inter omnia vasa sanctuarij nihil tam excellens. nihil tam magnificum tam reuerendum habebant sicut arcaz sic inter vasa pure creature nihil tam excellens taz magnificū inueniri poterit sicut arca nostra. hinc ber. Et si multa facta sunt in creaturis. nihil tñ tam excellens tā magnificū fecerunt opa digitoz dei vnde oīem vsum quē antiqui patres habebant ad arcā suam (ad quā confugerunt cū dñm offenderunt. coram ea oraverunt. gratias ipetrauerunt. ad auxiliandū secum ad preliuz adduxerunt) habere debemus ad nostram arcam virginem gl̄osam. Tempore eēm offensionis debemus ad eam consurgere. tēpore orationis gratiam ab ea querere tpe tribulatōis auxiliū ab ea petere. Vnde i. di. ysa. Absconde fugientes ⁊ vagos ne prodas habitabunt eēm apud te. pfugi mei. De secūdo di. berñ. nihil nos deus hīe voluit quod p manus marie non transiret. de. iij. di. berñ. O quisquis te intelligit i hoc scō. pfluuio inter procellas ⁊ tempestates fluctuare. ne auertas oculos a fulgore syderis. s. maris stella si nō vis obrui procella. si insurgunt venti tētationum. si incurras scrupulos tribulationum. respice stellam voca mariam.

Sciendum autem q̄ cum in veteri testamento triplicem arcam legamus scilicet arcam saluationis per noe edificatam. arcā exemplificationis in monte demonstratam arcam sanctificationis per beseleel fabricatam. per has tres veteres arcas sunt nobis tres noue in tempore grate p̄figurate. Vnde per arcam moysi vterus virginalis per arcam noe anima spiritualis per arcaz in mōte in exemplar prefiguratam cibus sacramētalis designatur. Et licet in scriptura de hac tercia expresse non legatur tamen quia tabernaculum in monte moysi fuit ostenſuz sicut Exo. xxv. dicitur. Facias mihi sanctuarium ⁊ habitabo in medio eorum iuxta omnem similitudinem tabernaculi quod ostendam tibi. ideo oportuit esse vt ea que erant in tabernaculo facienda similiter ostēderentur. Vterus ergo virginalis. anima spiritualis. cibus sacramentalis conuenienter arce dicuntur. quia omnia tria veraciter continent in se deum. que tria ideo proponimus. quia in hac solennitate locū habēt. Nam de arca virginis ꝓpter hodiernā eius solennitatem. de arca anime propter dominice diei festiuitatem. de arca vero corporis dñi ꝓpter religiosos. qui hodie cōicati sunt est p̄dicandū. Incipiētes g̈ ab arca virginali. Sciēdū q̄ ipsa rōabiliter arca dr ꝓpter q̄tuor ꝓprietates q̄s vetus arca in se continebat. Habebat eēm in se panem celestem tabulas legis virgam aaron ⁊ deuteronomium. que quatuor spūaliter intellecta ⁊ in infinitum verius accepta nostra arca in se-

continet glozioſe. Continebat enim in ſe glozioſum illum panē qui de ſe dicebat ioh vi. Ego ſum panis viuus qui de celo deſcē/di. Secundo continebat in ſe tabulam vi/uendi. quia ſicut in tabulis moyſi lex viuendi omnium filiorū iſrael erat ſcripta Et ſic in exemplari eius vita tanq̄ in tabula beata virgo dedit omni homini. omni ſtatui: oñi etate normam ⁊ regulam viuendi. ita vt merito eius vita exemplaris per tabulas legis deſignetur. Q autem oīm vita in ea fuerit oſtendit dñs. di. Non defuit tibi fides patriarchar ⁊c. Tercio vetus arca virgam aaron in ſe habuit. que arida florem ꝓtulit. ſic beata virgo arida ab omni ſuco carnalis voluptatis ⁊ virilis admixtionis. protulit florem illuz qui de ſe dicaī. q. Ego flos campi. ita vt virgo concipiens. virgo puriens virgo poſt partum perpetuo permanens. Quarto vetus arca in ſe habuit deuteroñ. Sic enim iuſſus eſt moyſes vt poneret de/utro. in arcam in teſtimonium ſempiternuz pactionis filiorum iſrael cum dño. Quid per deutro. qđ ſcđa lex interpretatur. accipit niſi q̄ beata virgo noſtra arca ſcđam legem id eſt ſecundam vitam diuinitatis in ſe tenuit vt ſicut filius eius naturaliter eſt deus ſic ipſa ex gñti. ⁊ ſi non naturaliter. gratuito tñ dea poterat nuncupari. hinc dñs. Jure maria ſole. qui deus eſt perhibetur aicta. q̄ profundiſſima diuine ſapientie vltra quā credi valeat penetrauit abyſſum vt quantū ſine perſonali vnione creature condicio patitur. luci illi inacceſſibili videatur immerſa nec velut ſūmatim cingi ſed opiri vndiq̄ ⁊ circumfundi ⁊ tanq̄ ipſo igne diuino cōcludi ⁊ hec de prima arca quā beataz virginē diximus que propter ſimilem terū continētiam ſortita eſt nomē arce breuiter tacta ſufficiant. Secunda arca quā ꝓponimus eſt anima ſpiritualis. que tunc veraciter nomen arce ſortitur cum per vite ſanctitatem continet in ſe deum. Si vero deo vacua fuerit perdit nomē arce pariter ⁊ dignitatem. Talis autem anima ſpiritualis per arcam noe conueniēter ex cauſa duplici deſignatur Primo quia ſicut arca noe inter vndaz fluctibus iactabatur ⁊ ſepe piclitabaī ſic anima ſpiritualis inter vndas tēptatōm ſepe ipugnatur ⁊ vſq̄ in periculum impulſatur. Secunda ſimilitudo hec eſt. vt ſicut in arca omnia erant animantia congregata. ſicut enim dicitur. Geneſis. vij. De omnibus animantibus mundis ⁊ immundis et ex omni quod mouetur ſuper terram ingreſſa ſunt ad noe in arcam. ſic etiam reſte greg Omnis creature aliquid habz homo Quo modo autem anima ſpiritualis conſtrui debeat vt arca dei fiat docemur Geneſis. vi. vbi dicitur in perſona noe omnibus nobis Facias tibi arcam de lignis leuigatis id eſt de operibus bene politis ⁊ planatis. Tunc enim ⁊ noſtra opera bene polita ſunt ⁊ planata. cum ea diuine volūtatis regulis cōformamus. ⁊ quanto melius hoc facimus. tanto verius ⁊ perfectius ſunt planata. Sunt autem inter multa duo in quibus noſ vult ſibi deus quantum nobis poſſibile eſt conformari. vt videlicet noſtra corporalia ſup ſua corporalia. noſtra ſpiritualia ſup ſua ſpiritualia menſuremus. Cum enim ipſe ſit deus ⁊ homo ex parte ſui hominis ꝓponit nobis paupertatem humilitatem aſperitatem dicens oībus nobis illud luce. ix. Quivult venire poſt me abneget ſemetipſum ⁊ tollat crucem ſuam ⁊ ſequatur me. vt ſic ego paupertatis humilitatis aſperitatis indeclinabiles vias tenui. ſic ⁊ vos eiſdem veſtigiſ incedatis non declinantes ad dextram nec ſiniſtram Secundo ex parte ſue diuinitatis proponit ſua ſpiritualia volens vt eiſdem ſpiritum noſtrum conformemus. Sua autem ſpiritualia in eius conſiſtunt voluntate. quam nobis proponit in triplici deuotōis dēia imitanda Est enim eius volūtas vt dona eius fideliter conſeruemus. eq̄ pendere omnia menſuremus. nos ſanctificemus. Primo eñ dico eſt eius voluntas vt dona eius fideliter ꝓſeruem? vt q uicq̄d nobis tam in naturalibus quā in gratuitis dederit fideliter conſeruemus. Quod tunc competenter facimus. ſi omnia eius dona recognoſcamus. de cognitis debitaſ gratiaſ referamus. ad lucrum omnia ponamus. ne dicaī nobis qđ dictū ē ei qui talētū ſibi creditum poſuit in ſudarium. ſerue nequaz ⁊c.

Nullū em̃ in(cz) donū dedit nobis ds vt ad
ꝓpriam voluntatem vel voluptatez expende
remus. sed vt ad lucrum omnia ponerem⁹.
& hoc est quod dicitur iob. vi. Hec est volū
tas patris mei. vt omne quod dedit mihi nō
pdam ꝛc. Secundo voluntas eius est vt eq̃
pondere oia mensuremus. Equuz
aūt pondus tripliciter est habendum scilicz
inter nos & deum. inter nos & proximum et
inter nosmetipsos. Primo inter nos & deuz
vt quō deus omnia ee voluit propter semet
ipsum. sic & nos omnia que facimus propt
ipsum faciamus quod hortatur ap⁹. i. Cor
x. Omnia in gloriam dei facite. Secundo
equum pondus habeamus inter nos & pro
ximum vt in malis nos iudicemus vt proꝛ
ximum. & in bonis proximum vt nos. quod
raro facimus pnuato amore hoc impedien
te. hinc greg. Scimus q̃ vehementer clau
dit oculum cordis pnuatus amor. ex quo fit
vt malum quod agimus minus graue iu
dicemus. & si agatur a proximo nimis nobis
detestabile videatur. Sed quare hoc Quia
nec nos sicut primum nec primū sicut nos
cōspicimus. hoc dns corrigere studuit cuz
dixit. xviij. pcepit Q⁹ iustus dz esse modi⁹
equ⁹ q̃z sextarius. & in deutro. xxv. Non ha
bebis in sacculo tuo diuersa pondera. nec e
rit in domo tua modius maioꝛ & modi⁹ mi
noꝛ. qz sicut dꝛ puer. xx. Pondus & pondus
mensura & mesura. vtrq̃z abois ds est apd
deum. & ideo hanc inequalitatē dns tollere
voluit cum dixit. Diliges proximum tuum
sicut teipsum. Tercio equum pondus habe
amus inter nosmetipsos. vt cum viles sim⁹
hoc ipsum per omnia iudicemus adeo vt q̃n
tum in nobis est velimus omnes homines
idem iudiciū de nobis hꝫe quod teste ꝓscia
bēmus de nobisipsis. alioquin contingeret
diligere minus veritatē. cū ex pnuato amo
re victi hoies foris cupimus ignoꝛare quod
intus sum⁹. q uod q̃z grauē culpā hēat oīs
dit dñs. di. Cu te dēpciaris in secreto coꝛ
dis tui apud temetipsum cruina veritatis
ponderatus & foris alterius pcq̃ mentiens
maioꝛi pondere vendis te nobis q̃z ab ipsa
veritate accepisti. time deū & noli hanc pesti
lā rem facere. vt quē būiliat veritas extol
lat volun[illegible] tenere veritati hoc
pugnare est ꝓ deum. De hac dni voluntate
dꝛ puer. x. Equū pondus voluntas eius.
Tercia dei voluntas est nra sanctificatō cui
nostrā voluntatem dēmus p oia formare
affectu & effectu fideliter hoc volentes. Quō
aūt sanctificari valeamus docet nos dñs.
di. Cum facit affectio sancta & ipla gemia
scz timoꝛ dni sanctus & amoꝛ sancti his du
obus deuotionibus affecti sancti erimus co
ram deo. Ad quod hortatur nos dns leuit.
xi. & xx. di. Sancti estote quia ego sanctus
sum. quia sicut idem dicit. Solos sanctos
applicabit sibi: nec ad regnum aliquis pue
nire poterit nisi sanctus: sancti autem non
erimus nisi p inhabitante spm̃ eius in no
bis qui naturaliter sanctus est: simus arca
dei: De hac dei voluntate dꝛ. i. dxf. iij. Hec
est volūtas dei sanctificatio vra C Ter
cia arca est cibus sacramentalis: qui nō arca
dicit: quia sub ipēbus sacrāmentalibus veriſſime
in se continet deum. de qua etiā hodie aliqd
est dicendū quia in hac festiuitate cōmuni
cant religiosi. Hec ergo arca cum debita re
uerentia in arcam anime nostre hodie trans
lata vt sit arca in arca. duo operatur in no
bis Unum in coꝛpoꝛe. secundum in anima
Nam in coꝛpoꝛe carnales affectiones in no
bis debilitat & compescit. & exhuius arce pre
sentia caput erigere non permittuntur. de
quibus in persona philistinoꝛū dicit. i. Re
gum. Et cognouerunt q̃ arca federis domini
venisset in castra timuerunt philistiim di
centes Uenit deus in castra & ingemuerūt
dicentes. Ue nobis. q̃s nos seruabit de ma
nu deoꝛum sublimium istoꝛum. Secundū
effectum operatur in anima: quia cuz arca
ista in eam venerit inediaz: que ex longa ab
stinētia hoꝛibi retrahitur. depellit & in hoꝛ
no eam roboꝛat & confoꝛtat. Nam substanti
alis effectus & proprie propri⁹ huius cibi ē
restauratio deperditi in spirituali vita. De
his duobus effectibus dicitur Ecclesiastici
xx. Est datum quod non est vtile & est datū
cuius retributio duplex Datum em̃ huius
mundi non est vtile. sed datum quod dedit
nobis in dono coꝛporis sui est vtile in dupli
cem restauratione. q̃ pficit spūalez restau

rationem · ꝛ hoc quantum ad aiam · ꝛ in carnalium affectõm cõpressionẽ quantũ ad corpus · hinc bñ · Duo facim corporis dñi operatur in nobis vt videlicet ꝛ sensum tui mundi · ꝛ hoc quantũ ad corpus · ꝛ i grauioꝛbꝫ peccatis tollat oñio cõtensum · ꝛ hoc quantum ad aiam. Et quia plura hic habent̃ · de arca · ideo placuit hic aliqua inserere que habentur genesis · vi. vbi sic dicitur Videns autem deus q̃ multa malicia hominũ esset in terra · ꝛ cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tpe · penituit eum q̃ hoiez fecisset in terra · Et precauens in futuruꝫ · et tactus dolore cordis intrinsecꝰ delebo inq̃t hoiez quẽ creaui a facie terre: ab homine vsqꝫ ad aiantia: a reptili vsqꝫ ad volucres celi. Penitet eñ me fecisse eos. Noe vero inuenit gram coraꝫ dño. Corrupta est aũt terra coram dño · ꝛ repleta est iniquitate · Cunctꝫ vidissꝫ deus terram eẽ corruptam: dixit quippe caro corruperat viam suam sup̃ terrã dixit ad noe. Finis vniuerse carnis venit coram me. Repleta est terra iniquitate a facie eoꝝ ꝛ ego disperdam eos cũ terra · Fac tibi arcã de lignis leuigatis · Mansiunculas in arca facies · ꝛ bitumine linies intrinsecus ꝛ extrinsecus · ꝛ sic facies eã · Trecentoꝝ cubitoꝝ erit longitudo arce: quinq̃ginta cubitoꝝ latitudo · ꝛ triginta cubitoꝝ altitudo illius · Fenestrã in arca facies · ꝛ in cubito cõsummabis sũmitatẽ eius · Ostiũ aũt arce pones in latere deorsum · Cenacula ꝛ tristega facies in ea. Ecce ego adducã aq̃s diluuij sup̃ terrã vt i tefficiã cẽz carnẽ in q̃ spũs vite est subtercelũ · ꝛ vniuersa q̃ in terra sunt p̃sumẽt. Ponã q̃ fedus meũ tecum · ꝛ ingredieris arcaꝫ tu · ꝛ filij tui · vxoꝛ tua · ꝛ vxores filioꝝ tuoꝝ tecũ · ꝛ educes aiantibꝫ vniuerse carnis bina induces in arcã · vt viuãt tecũ masculini sexus · ꝛ feminini. De volucribꝫ iuxta genꝰ suum · ꝛ de iumentis in genere suo · ꝛ ex oi reptili terre sm genus suum · bina de oñibꝫ ingredientur tecũ vt possint viuere. Tolles igitur tecum ex oñibꝫ escis que manducari p̃nt · ꝛ comportabis apud te · ꝛ erunt tam tibi q̃ illis in escam · Fecit igitur noe omnia que p̃ceperat illi deus · ꝛ septimo capitulo subiungitur.

Dixit dominus ad eum · Ingredere tu et omnis domus tua in arcum · Te enim vidi iustum coram me in generatiõe hac. Ex oibus animantibꝫ mundis tolles septẽa · masculũ ꝛ feminam: de aiantibus vero immũdis duo ꝛ duo masculum ꝛ feminam. sed ꝛ de volatilibus celi septena ꝛ septẽa · masculum ꝛ feminam · vt saluetur semen sup̃ faciẽ vniuerse terre Adhuc eñi ꝛ post dies septem ego pluam sup̃ terrã quadraginta diebus ꝛ quadraginta noctibus · ꝛ delebo oẽm substantiam quã feci de superficie terre · Fecit ergo noe oĩa que mandauerat ei dñs Et ratq̃ sexcentoꝝ annoꝝ: qñ diluuie aque inundauerũt sup̃ terrã · Et ingressus est noe ꝛ filij eius · vxoꝛ eius ꝛ vxores filioꝝ eiꝰ cũ eo i arcaꝫ · ꝓter aq̃s diluuij · De aiantibꝫ q̃q̃ mũdis ꝛ inmũdis ꝛ de volucribꝫ ꝛ ex oi q̃ mouet sup̃ terrã duo ꝛ duo ingressi sunt ad noe i arcã masculꝰ ꝛ fẽa: sicꝫ p̃cepat dñs noe Plura de arca habes ibidem · Sequit̃ terciuꝫ principale scilicet de lignis sethim in q̃ vtriusq̃ scilicet factoris ꝛ facte arce clementiam diximus designari · ꝛ quia sermonem in longum protrahimus · ideo huius membri executionem dimittimus · eo q̃ sententie eiusdem membra in alijs sermonibus habeantur. LXXX.

De eodem sermo tercius.

Oritur stella ex iacob ꝛ consurget virga ex israel ꝛ percutiet duces moab · ꝛ erit ydumea possessio eius. Numeri · xxiij · Expeditis sermonibus in quibus beata virgo duabus similitudinibus videlicet lucerne ꝛ arce est comparata. Nunc tercium sermonem in quo eam stelle comparabimus prosequm

In verbis ergo propositis beata virgo a dignitate triplici cõmendat̃ · Primo q̃ntũ ad ingressum eiꝰ glosum · Secõ q̃ntũ ad p̃gressum eiꝰ virtuosũ · tercio q̃ntũ ad egressũ eius gloſũ · pmũ ibi · oriet̃ stella ex iacob · Fm ibi ꝛ surget virga isrl · terciũ ibi · ꝛ erit ydumea possessio eius · Cõpat̃ ei stelle in ingressu ꝓter originis claritatẽ · virgine in ꝓgressu ꝓpter vẽtris fecũditatem · possessioni idumee propter assumptionis sublimitatẽ · Ingressus ergo gratiosus respicit gratiam san

ctificantem·progressus eius virtuosus respicit gratiam fecundantem·Egressus eius gloriosus respicit gratiam glorificantē: hec triplex gratia conuenienter tangitur in salutatione angelica·Cum enim dicit gratia plena·tangit gratiosum ingressum quantum ad gratiam preuenientem ⁊ sanctificantem·cum autem subiungitur·Dominus tecum·tangit virtuosum progressum quantū ad gratiam concomitantem ⁊ fecundantez·cum vero sub infertur·benedicta tu in mulieribus·tangit glorioſum egressum quantū ad gratiam glorificantem ⁊ fecundantem. De hac triplici descriptione dicitur ,puer. xxi.Ecce descripsi eaz tripliciter scilicet quātum ad ingressum progressum ⁊ egressum. Ob missis itaqz secundo ⁊ tercio· de primo sez eius ingressu qui proprie ad hanc festiuitatem pertinet est dicendum.Et hoc adhuc in tria diuiditur secundum qꝫ gloriosa virgo tripliciter cōmendatur.primo a congruitate temporis·secundo a claritate originis. tercio a nobilitate propaginis.primum ibi oritur·secundum ibi stella. tercium ibi exiacob. ℭ Sciendum ergo qꝫ gloriosa virgo stelle conuenientissime comparatur propter eius proprietates que beate virgini videntur proprie conuenire.Sunt enim stelle secundum substantiā purissime·secundū formam lucidissime·secundum situm altissime.secundum motum velocissime. secundum quantitatem maxime. secundum visum paruissime·⁊ secundum effectum virtuosissime siue efficacissime que oīa videtur glorioſe virgini posse conuenientissime adaptari.hec ergo prosequentes per ordinē primo dicimus qꝫ sicut stelle secunduz substantiam sunt purissime. Sic beata virgo in ortu sue nauitatis ab omni peccato originali venali per spiritum sanctum fuit mundissime·depurata·Propter quod sciendū qꝫ in sacra scriptura de triplici legimus expiatione siue sanctificatione scilicet generali speciali ⁊ singulari.Prima est cōmunis et fit per sacra ecclesie ⁊ hec tollit culpam originalem.infundit gratiam ⁊ debilitat fomitem ·relinquit tamen promptitudinem ad peccādum tam venialiter quam mortaliter.quod hcu in maxima multitudine hominum procedente tempore experimur ⁊ hec est sanctificatio baptismalis ⁊ est omnium renatorum ⁊ ideo dicitur generalis.Secunda vero specialis dicitur que fit per gratiam sancti spiritus specialem.que sicut prima tollit culpam originalem.infundit gratiam·mitigat fomitem in tantum vt non permittat siue impellat ad peccandum mortaliter·relinquit tamen promptitudinem ad peccandum venialiter. ⁊ talis sanctificatio fuit Jere·⁊ Johannis baptiste.de quibus dicitur Jeremie primo Priusquā te formarem in vtero noui te.⁊ antequā exires de ventre sanctificaui te·Tercia dicitur singularis que fit per gratiam sancti spiritus·que suppositis actibus predictis tollit promptitudinem ap peccandum tam venialiter quā mortaliter·⁊ hec facta est beate virgini·nec in hac ei cōmunicat alienus· Secundo stelle secundum formam sunt lucidissime.sic beata virgo secundum omnem formam viuendi splendebat F

Splendebat autem tripliciter scilicet supra se ad deum per diuinissimam contemplationem intra se sibipsi per limpidissimam cognitionem ⁊ extra se ad proximum per disciplinatissimam conuersationem·Primo dico lucebat supra se ad deum per diuinissimam contemplationem·diuinam essentiam supra omnes viatores quantum humane creature possibile fuit lucidius contemplando· vt veratius dicere possit·In omni populo ⁊ in omni gente primatum habui ⁊ omnium excellentium corda virtute calcaui·sicut dicitur Ecc·xxiij.·⁊ ibi·In plenitudine sanctorum detentio mea·ac si dicat· Quicquid oēs sancti contemplando attingebat·in omnium plenitudine contēplando demorabatur·vnde si de moyse ⁊ paulo dici poterit qꝫ deum contemplantes in diuina viderint essentia.multo verius ⁊ dignius hoc dici poterit de matre dei ⁊ virgine gloriosa maxime cū sicut iam dictū est primatum tenuit super oīs Secō lucebat intra se p limpidissimā cognitionē·Cognoscebat enim omnia preterita presentia ⁊ futura que ipsam ad salutem poterant promouere·vt veraciter possit dicere illud.Eccle·secundo.In sapientia dei lux

anima mea. ꝙ quã sapientiam vt ibidẽ dꝛ. xxiij. Gyrum celi circumiuit sola. ⁊ profunda abyssi penetrauit ⁊ in fluctibus maris ambulauit. ⁊ in omni terra steterit. non pedum ambulatione sed mentis cognitione vt de ea veraciter dici possit illud sapientie nono. Ipsa scit omnia et intelligit.

Tercio lucebat extra se per disciplinatissimam conuersationem. vt etiaz in hac parte luceret oĩbus qui in domo dei sunt. Si enim veraciter dicebat paulus de quibusdaz paupertibus philip. ij. ꝙ in medio nationis praue. ⁊ peruerse lucerent sicut luminaria in mũdo. quis explicabit qualiter hoc glorioſuz lumen luxerit in hac vita de qua dicitur. sap. ix. nullam habuit amaritudinem conuersatio illius. in tantum enim eius conuersatio placuit vt cum sepe legamus dominuz a iudeis reprehensuz. vt est illud Mat. x. homo vorax. ⁊ potator vini est. gloriose virginis vitam in nullo legimus reprehensam vt merito de ea dici possit illud iudith. Disciplina tua in omnibus prouinciis predicatur.

¶ Tercio stelle secundum situm sunt altissime Cum enim secundum astronõs liceat non omnes minima stella sit octies maior sole que tamen nobis maior apparet. oportuit ꝙ remotissime sint a nobis. vt propter distantiam tam parue videantur. Sic beata virgo in altissima vita steterit. vt solum filiũ dei. ⁊ hominem habuit supra se. ⁊ infra se omnem penitus creaturam Steterit autem in triplici altitudine scilicet in altissimo gratiarum virtutum. ⁊ deuotionis. Altissimum aũt in gratijs est habere omnem gratiã quã gloriatur se habere Eccle. xxiij. In me omnis gratia. hinc beñ. Non decuit mariã cõmunes hꝛe gras nec paucas que sũmũ gestabat in vtero. sed quicquid sũmum. ꝙ quid altissimum fuit in gratia. hoc totum abundantissime possidebat. Secundo steterit in altissimo virtutum. Altissimum autem ĩ virtutibus sunt omnes virtutes sine titulatione contrarij scilicet vicij perfectissime possidere. Non enim sic agitur in nobis mistis sed quicquid virtutis consequimur hoc profit ex impugnatione viciorum sicut enĩ cõmuniter dicitur. virtus medium tenet vicio rum. vnde Eunuchꝰ qui sic est a natura nõ attribuitur virtus castitatis. eo ꝙ de contrario vicio scilicet incontinentia nõ impugnatur. vnde ad cõmendationẽ sponse in canticis dicit. Sicut lilium inter spinas. vnde sicut rosa crescit inter spinas sic virtus crescit in medio viciorum. Beata autem virgo sic virtutes suas possidebat. vt tamen de cõtrarijs vicijs nihil sentiret. ⁊ hoc est possidere virtutes in supremo. Tercio steterit in altissimo deuotionis. Asserunt enim eius deuoti ꝙ sine intermissione in tali extasi fuerit. ad quam raptim ⁊ velut ad momentum sancti maximi admittuntur. de quo dicitur Apoc. septimo. Factum est silentium in celo quasi dimidia hora. quam deuotionem deseribit nobis bernardus dicẽs. Caro ⁊ sanguis vas luteum quando huiusmodi experitur affectum vt diuino inebriatus amore animi ꝙ oblitus sui factusq; sibi tanq; vas perditum totus pergat in deum ⁊ adherens deo. vnus cũ eo spiritus fiat. beatum dixerim et sanctum. cui tale aliquid in hac mortali vita raro interdum aut semel. et hoc ipsum raptim atq; vnius vix momenti spatio experiri donatum est. te enim perdere quodammodo tanq; non sis ⁊ omnino non sentire teipsum ⁊ a temetipso exinaniri atq; penitus annullari celestis est quersatio nisi non humane affectionis ⁊ siquidem e mortalibus quispiam ad id interdum raptim admittitur. subito inuidet seculum neq; sollicitat carnis necessitas ⁊ quod violentius est fraterna reuocat caritas. heu redire in se recidiuari in sua cõpellit miserabiliter exclamare illud Jere. treno. i. Cur de domine ⁊ cõsidera. quoniã facta sum vilis. In hac altitudine deuotionis beata virgo steriſſe creditur incessanter. De quibus altitudinibus ipsa gloriatur Ecclesiasticus vicesimoquarto diceus. Ego in altissimis habito.

¶ Quarto modo stelle habent motuz velocissimum. Sic beata virgo in profecto velocissimo semper fuit. vt de ea veraciter dici possit illud prouerbiorum. ij. Vidisti hominem velocem in operibus suis. hec autem velocitas in triplici diligentia exercetur scilicet in operum continuatione. omnium interiorũ

ꝛ exteriorū aggregatiõe contemplationis ꝛ actionis simul operatione ¶ Primo ergo beata virgo tanqꝫ stella velociter currebat quia suam deuotionem continue sine intermissione exercebat vt momentuꝫ temporis ei vacuum non transiret. Q; si quis dixerit quomodo semper dei opera agere poterat q̃ cuꝫ homo esset cibo somno quiete ꝛ aliis necessitatibus indigebat que quamdiu hoc fecit dei opera non agebat. Respondeo qꝫ hec omnia tam virtuose agebat vt omnia ei ad meritum prouenirent. Si enim nos peccatores ꝛ viles vermiculi qui infinitis obstaculis retardamur hoc facere possemus multo verius beata virgo hoc facere potuit que nullum habuit obstaculum in agendo. Ait nisi possemus non hortaremur ad hoc Exo quinto vbi dicitur. Implete opus vestrum quotidie quod tunc facimus si nullum tempus nobis trãseat sine fructu hinc ps. Que rite faciem eius semper ¶ Propter quod sunt multa genera meritorum vt in vno attendiat statim ad alterum conuertamur hic ber. Nulla vnqꝫ seruum dei inueniat non dico dies sed nec hora nisi vel in exercitij labore vel proficiendi studio vel in experientie dulcedine vel fruendi gaudio se exerceat. Item ecc ix. Quodcunqꝫ potest manus tua facere instanter operare quia nec opus nec ratio nec sapientia nec scientia est apud inferos quo tu properas ¶ Secundo hec velocitas consistit in oĩm interiorum ꝛ exteriorum congregatione vt cum bonũ opus agimus oculos linguam ꝛ manus cum omnibus exterioribus ꝛ interioribus sensibus ad dominum dirigamus quia tunc velociter proficimus cum omnia nostra in vnuꝫ aggregata cum summa diligentia ꝛ omni conamine certatim nos adiuuant operari. Hinc prouerbiij. Frater qui adiuuatur a fratre quasi ciuitas firma. Talis enim coadunatio in nobis summe placet deo sicut eius contrariuꝫ sibi displicet. nam de placentia dicitur Ecc. In tribus hec placitum est spiritui meo. quorum vnum est concordia fratrum. De displicentia vero sui contrarij dicitur prouer. vi. Sex sũt que odit deus ꝛ septimũ detestatur a nima eius ꝛ illud septimuꝫ est inter fratres seminare discordiam quod inter omnia cetera detestatur. Tercio velocitas cõsistit in contemplationis ꝛ actionis simul operatione. Sunt em̃ quatuor genera sanctorum quidã tm̃ actiuam vitam ducentes vt martha. alij tantũ contemplatiuaꝫ habentes vt magdalena. Alij vero vtrãqꝫ vitam sed diuersis temporibus exhibentes vt apostoli qui pro tempore ꝛ loco nunc actiui nunc cõtemplatiui extiterunt. De quibus dilit ap? ij. Cor. v. Siue mente excedimus ecce contemplatiua. siue sobrij sumus ecce actiua. Quarta vero vita est vtrãqꝫ vitam simul ꝛ semel habere que sola fuit in virgine gloriosa de i dicitur i. Thi. ix. Qui bene ministrauerit bonum graduꝫ sibi acquirit cui adiungit berñ. Qui autẽ bene vacauerit meliorem sibi acquirit. Optimuꝫ autẽ consequitur qui perfectus est in vtroqꝫ. cui nos adiũcimus qui vtrũqꝫ simul fecerit quod in sola virgie ẽ credimus ꝛ scimus veraciter plus cꝫ perfectus est ꝛ aliquid dimius cꝫ perfectũ habet. Ex his omnibus patet quomodo beata virgo in velocitate proprietatem habuit stelle. quã si pro nostra possibilitate sequim̃ erimus ꝛ nos veloces in cumulo meritoruꝫ velociter conregnando. Quod ꝛ facere hortamur. Ecce xxi. vbi dicitur. In omnibus operibus tuis esto velox. ¶ Quinto stelle sunt maxime quantitatis. mĩma enim stellarum vt dicũt astronomi est maior octies tota terra. In qua proprietate beata virgo stelle similis ẽ. nõ corpore sed virtute. Per hanc enim magnitudinem eius prãs poterit designari. Est autem magna in potestate super omnes puras creaturas. Est autem potens tripliciter scilicet contra deum. contra homines. contra demones. Contra deum ad quem potest omnia que vult ꝛ desiderat coram eo de quo Re. xix. Omne quod petieris a me impetrabis ꝛ illud Re. Pete a me mater quod vis ñ em̃ phas est vt auertam faciem meam. hinc berñ. Quomodo illa potestas tue potestati poterit obuiare. que de carne tua carnis sue sumpsit originem. Quis scit quoties astringit iram iudicis. Secũdo potens est contra homines. vt omni hoĩ ꝟtrũcũqꝫ perdito si tm̃ fideliter eã inuocauerit

gratiam impetrat apud deū hic bernā. Maria linum apit vniuersis vt de plenitudine eius oēs accipiant ⁊c. Tercio potens est ꝯ dēmones. quicquid eīm despatum exigente dei iustitia relinquitur dēmonibus. per eius potestatem est crebrius liberatum. propter quod ipsi dēmones ex eius potestate territi non audent eam proprio nomine appellare sed frequentius eam magnam appellant hinc bernā. Quid tibi negari potest. cui non est negatum Theophilum de infernalibus euocare. De omnibus plānbo dicit ꝙ bernā. Data est tibi omnis potestas in celo ⁊ in terra. vt omnia quecunq; voluerit valeas impetrare. Sexta ꝓprietas stellarum est. ꝙ sunt fm visū hoīm puissime. que ꝓprietas beate virgini cōpetit que per virtutem sue humilitatis se minimam iudicabat. in hac ergo paritate eius humilitas designatur. de qua bernā. Audeo dicere ꝙ nec marie virginitas sine humilitate placuisset ꝓpter quod cum p gabrielem dei filius ex ea incarnandus nunciaretur. oīm virtutum oblita de sola humilitate glabat dicens. Quia respexit humilitatem ancille sue. de qua iterum bernā. Que est hec tā sublimis humilitas que cedere non nouit obblatis honoribus Non enīz magnuz est eē humilez in abiectione. sed magna ⁊ rara ē virtus humilitas honorata. Septima proprietas stellarum est ꝙ in suis effectibus sunt efficacissime. Sunt enīm discordantium pciliatiue errantium directiue. germinatiuz fecundatiue. que omnia in virgine gloriosa efficacissime inueniuntur. Ipsa est eīm dei ⁊ peccatorum inter se discordantium reconciliatiua. secularium hoīm errantium a deo directiua. propter quod ⁊ stella maris dicitur eo ꝙ nautas in mari errantes dirigit ad portū salutis. Est etiam germinantium fecundatiua. quia quicquid de bonis operibus pficim⁹ p eius grāz ⁊ intercessiōez ī debitū fructū germinat apud deū LXXXI

De eodem sermo quartus.

Ego mater pulcre dilectionis timoris ⁊ agnitōis ⁊ sancti spei. ecc. ꝓlūj. Sciendum ꝙ sicut vnus est dei patris filius naturalis scilicet iesus christus ⁊ multi filij adoptiui. sic vnus est filius marie naturalis scilicet iesus xp̄s fm hominē ⁊ multi adoptiui sicut oēs electi. propter quod idem virginis filius dicitur primogenitus. Vnde ⁊ vbi dicitur. Peperit filium suum primogenitum eo ꝙ ipse primo ex ea genitus dedit ei multos filios adoptiuos. vt fm aplm ad Ro. viij. ipse sit primogenitus in multis fratribus. hinc est etiā illud ꝙ aplos ⁊ oēs electos in aplis fratres nominat dicens. per ꝓphetā Nunciabo nomen tuū fratribus meis. ⁊ illud Mat. xxviij. Nunciate fratribus meis hos ergo filios adoptiuos naturalis filius iesus xp̄s. sub noīe iob. matri dedit in filios cum in cruce pendens dixit Mulier ecce filius tuus Itēq; ipsam nobis dedit in matrē cum nobis dixit per discipulum Ecce mater tua Nam sub nomine iob. que gratia dei interpretatur. omnes filij adoptiui. qui ex grā dei adoptantur in filios designantur. Nō enīm necesse fuit vt iohannem matri ⁊ matrem iohāni. quoq; fidem ⁊ aiciā nouit ad inuicem recōmendaret Sz in eo loco ⁊ tpe hoc facere voluit vt eandē ei recōmendatōz ei impressius incalcaret. ac si diceret. Vide mater quid pro peccatoribus patiar. ⁊ quotiens exigente iustitia ipsum dānari opteat tu mee recōmendationis tpe passionis tibi facte non immemor ipsos mihi surripias ⁊ p eis interpella. in quo viscera benignissime mie dei circa nos relucēt ꝙ tam multipliciter querit occasionē miserendi ⁊ hec recōmē datio nostre matri tam profundissime est immersa. vt etiā ipsa se offerat omnibus invocantibus benuolā ⁊ benignā. ⁊ licet quātum in ea est oībus desideret mīaz exhibere hoc tñ requirit ordinatio veritatis vt ⁊ nos ad gratiā eius p̄cipiendam studeamus habiles ⁊ dispositi inueniri. quia licet vt diximus omnibus gratiam offerat ipaz tamē soli habiles consequūt. Qualiter autem ad eius gratiā consequendā nos habilitare debeamus ipsa nobis insinuat in verbis ꝓpositis cum dicit Ego mater pulcre ⁊c. ac si dicat. qui per pulcraz dilectionē timorē. ꝙgnitionem sanctā spem diligēter se disposuerūt

illoꝝ ego mater eoꝝ maternū eisdem affectū ꝓ oīnibus aliꝭ exhibēdo. Dicit ergo. Ego mater pulchre dilectōis ꝛc.i. pulchrā dilectionem.timorē.cognitionē.spem sanctā habentiū.eo ꝙ accidētia nō sint nisi in subiecto ꝫ Primi ergo quoꝝ vult esse mater sunt qui pulchrā habent dilectiōem. Quid sit autez pulchra dilectio. ¶ Sciendu ꝙ aliquid dicit pulchrū tripliciter.scz ex puritate.ordinabilitate.et nobilitate. Ex puritate pulchra dicunt vitꝛ.vinū.aqua.quādo pura vident. Similiter ex ordinabilitate aliq pulchra dicunt:quādo partes vel membra ꝓportionabiliter sunt adinuicē ordinata.vt homo vel equꝰ pulcher dicit quādo partes eius vel membra scz os. nasus. oculi bonaz habent adinuicē ꝓportiōem. Similr aliqua dicūtur pulchra nobilitate.vt illa imago q̄ ex auro est pulchrioꝛ est illa q̄ de vili scemate est formata. Hec ergo tria pulchra cōuenire debent in pulchra dilectōe.vt illa dilectio dicat pulchra que ex puro subiecto cuz ordiato affectu in nobile obiectū ordinatur Ex puro quidē subiecto:scilicet ex pura anima que ꝓpter sui dilectiōem etiā cauet ꝓuitatem omniū mortaliū peccatoꝝ.ꝙ sic Leuiti. dicit. Si maculā habuerit nō erit acceptum dño. Et aplus. Modicū fermentu totam massaz corrūpit.qđ est dicere. Si anima macula ꝛ modicū fermentu mortaliū peccatoꝝ habuerit:eius dilectio nō erit grata. Secundo dilecto pulchra dicit ex ordinato affectu.hoc est cū ad sua diligibilia iustum seruat ordinez diligendi. De qua illa gloziat in Cantic. q. Ordinauit in me charitatem. Hic est autē debitus ordo diligendi cum oīa diligibilia ordinant in deum: vt omnia ꝓpter deū diligant. Diligit enim pater.mater.sozor.amici.auruz.diuitie.honores.corpus.ꝛ anima.deus.in quibꝫ omnibus necesse est vt amor ordinet:qui tunc bñ ordinat cum deus principaliꝛ ꝛ ex cōsequenti.i.ꝓpter deum omnia alia diligunt. De q̄ ordine dicit Bernū. Ordinat deus in nobꝫ diligendis charitatem: vt sciamus quid prꝰ: quid posterius: quid minus: quid magis: quid ꝓpter se:qđ ꝓpter aliud diligat. Sūt enim tempalia diligēda ꝓpter corpus.corpꝰ vo ꝓpter animā. Valet enim anime corpus sanū ad penitentiā.infirmū ad cumulationem meritoꝝ.mortuū ad requiez.resuscitatum ad cōsummatōem. Et idcirco propter animā corpꝰ est merito diligendu. Anima vo diligatur ꝓpter deū ad cuꝰ imaginē facta est. Deus vo diligatur ꝓpter se.quia nihil dignius.nihil vtilius potest diligi. Nihil dignius qꝛ ipse prior dilexit nos. qꝛ et in meritis semetipm dedit nobis. Nihil enaz vtilius.quia ex huꝰ amoris virtute omnia nobis cooperant in bonū. oīa dico bona ꝛ mala ꝛ aliena. Item inter amorē dei ꝛ ꝓximi talis debet cadere ordinatio.vt charitate affectuali ꝓponat deus ꝓximo:vt plusq̄ ꝓximus diligat charitate vo actuali deo ꝓximus ꝓponat. Hinc Bernū. Cum duplex sit charitas:affectualis ꝛ actualis.actualis inferiora prefert superioribꝫ.affectualis vo prefert supiora inferioribꝫ .vbi gratia. In bene affecta aīa non dubiū quin dilectioni hominū dei dilectio ꝓponat:ꝛ in ipis hominibꝫ pfectiores infirmioribꝫ:celū terre:eternitas tempi: aīa carni. Alttamē in bene ordinata actōe semp ordo oppositus inuenitur. Haz circa curā ꝓximi plus vrgemur ꝛ in infirmioribꝫ fratribus diligētius assistimus:ꝛ pati terre plusq̄ celi gloriē ipa necessitate insistimus:et lāguoribus corporis postposita cura anime pene cōtinue inseruimus. Orantem hominē deo loqui quis dubitat.quotiēs tamē in charitate abducimur ꝛ euellimur ꝓpter eos qui nra indigent opera vel loquela.quotiēs ꝓ āministrādis terrenis iustissime supsedem? celebrādis missarum solēnijs ordo preposterus. sed necessitas nō habet legez. ¶ Tercio dilectio pulchra dicit ꝓpter materie nobilitatem: vt supꝰ ostendim?. Sic illa dilectio pulchra dicitur que de pulchrioꝛi siue nobiliori obiecto habet. vnde amor boni hoīs melioꝛ est q̄z mali:celi plusq̄ terre. Dilectio aūt ad obiectū qđ est deus ordinata pulcherrima est. maxime cum diligit deus ꝓpter deum. Taliter eñ diligentiū scz ex puro subiecto ordinato affectu:nobili obiecto est pulchra dilectio.quā qui habuerit merent gloriosaz virginem sibi habere matrē. Secūdo gloriosa

virgo mereꝛ esse mater hñtium timoꝛē pul/
crum. Addit aūt pulcꝛ ad dñiam fedi timo
ris. ꝓ quē coacti malū ꝓmittimus ⁊ bonum
aggredi nō audem⁹. Hā de primo dr Mat.
x. Nolite timere eos q̄ occidūt corpus ⁊ am
plius nō habēt quid addant. sed timete eū
qui pōt aīam ⁊ corpus mittere in gehennā
de. ij. dr iob. vi. Qui timet pruinā irruet su
per eū nix. Qui ei timet pruinā modice pe
nitentie ⁊ laboris irruet sup eū nix ꝓfūdis/
sime amaritudinis eterne dānatōis. Si er
go virginē mariaz matrē habere cupimus
expellam⁹ fedū timoꝛē et pulcꝛm in coꝛ nr̄m
introducamus ꝑ Dicit aūt timoꝛ dñi
pulcer ex pulcro obiecto q̄d est deus efficiēs
in nobis tria bona. s. puritatē bonitatē diui
ni hñplaciti voluntatē. Quō aūt hunc pul
crum timoꝛē in coꝛ nr̄m introducere debe/
amus vt hec tria opeꝛ in nobis docet nos
Sapiens. Eccl. vij. cum di. Fili memoꝛare
nouissima tua ⁊ in eternū nō peccabis glo-
timoꝛe phibente. Que aūtē sunt nouissima
nr̄a memoꝛanda. declarat bernꝰ. exponēs
p̄dictū verbum sic dicēs. O hō nouissima
tua sunt moꝛs iudiciū gehēna. Quid enim
horribilius moꝛte. q̄d terribili⁹ iudicio. q̄d
intolerabilius gehenna. Hā gehenna nihil
pōt ītolerabili⁹ cogitari. Quid meruit si q̄s
ad ista nō trepidat nō expauescit non timoꝛe
p̄cutiꝛ. Time ergo q̄ moꝛte sepandus es
ab omnib⁹ bonis h⁹ coꝛpis et mūdi. Time
q̄ interribili iudicio ei pñtandus es in cui⁹
manus horrendū est incidere. illo te exami/
nāte quē nihil latet. q̄ de se dicit. hie. xx. Ego
sum testis ⁊ iudex. Time q̄ in gehenna cru
ciatibus eternis ⁊ īmensis exponendus es.
Qui hec tria cogitauerit sicut. sūt timoꝛem
coꝛdi suo introducet nisi sit durioꝛ adaman
te. Primo q̄ timoꝛ ille sic̄ dixim⁹ introduct⁹
pulcer dr. quia ingrediens in nobis opatur
puritatem. q̄ statim vt intus venit expellit
peccatū. quo expulso relinquit puritas. hic
Eccl. i. Timoꝛ dñi expellit peccatū. naz qui
sine timoꝛe est. nō poterit iustificari. Secdo
expulso peccato et plantata puritate. timoꝛ
opaꝛ bonitatē. hoc est stimulat nos vt bona
faciamus. sic enim dr. Eccl. xv. Qui timēt
dñm custodiūt mandata illius. ⁊ iterū qui
timet deuz nihil negligit. Tercio timoꝛ dñi
incitat nos. vt dñi faciamus ꝓ oīa volūta/
tem. hinc Eccl. ij. Qui timet deū inquirūt
que hñplacita sūt illi. Item ps. Hñplacitū
est dño sup timentes eū. ⁊ ideo ex his tribꝰ
effectib⁹ q̄s opatur in nobis. pulcꝛ dicim⁹
hūc timoꝛē. Q Tercio glorioſa virgo
dignaꝛ esse mater agnitionis. i. habentium
agnitionē. Est aūt triplex agnitio sūme no/
bis necessaria. quā qui habuerit maternum
affectuz virginis ꝓmereꝛ. Prima est vt dei
reuerentiā. scda vt nostram insufficientiam
tercia vt matris clementiā cognoscamus.
Quas ido necessarias dicim⁹. q̄ ex eis tres
virtutes nobis necessarie oriunꝛ. Hā ex pri/
ma ꝓgnitione dilectōem. ex scda hūilitatez
ex tercia spem siue fiduciam veraciter conse/
quimur. Primo dico q̄ ex ꝓgnitione diui/
ne reuerentie dilectōem ꝓsequmur. q̄ quāto
deum ꝓgscimus. tanto necesse est vt eū dili
gamus. Ipse. n. tam ineffabilis est bonitas
tam inexplicabilis dulcedo. vt nemo possit
eum odire. sed quantū ꝓgnoscitur tantū di/
ligitur. hinc p Jere. ix. dñs di. Non gloriet
sapiens in sapia sua. nec fortis in fortitudie
sua. nec diues in diuitijs suis gloriet. sed in
hoc gloriet qui gloriatur. scire et nosse me.
Quare? Quia vt ait bernꝰ. nemo absq̄ co/
gnitione saluabiꝛ. ⁊ subiūgit. Q si ignoras
deū. poterit ne eē spes salutis. Neq̄q̄. Nec
ei poteris aut amare quē nescias aut habere
quē nō amaueris. q̄ sicut ex dei ꝓgnitiōe di
lectōnem sic ex dei ignorantia oriri dicimus
desperationem. quod sic declarat Bernꝰ. Illi
quis reuersus in se ⁊ displicens sibi in oīꝫ
bus malis que fecit cogitans q̄z resipiscere
ab omni vita mala. si ignorat q̄z bon⁹ sit de
us. q̄z suauis ⁊ mittis. quā multus ad igno
scendum. nunquid sua carnalis cogitatō ar
guet eum. ⁊ dicet. quid facis. et viam istaz
vis pdere ⁊ futuram. Peccata tua maxima
sunt. nequaq̄z sufficis satisfacere. ⁊ sic desꝑ/
ratus resilit miser. ignorans q̄z facile omni/
potens bonitas omnia ista dissolueret. que
omnia idcirco induximus. vt ostenderem⁹
q̄ sicut ex dei ignorantia sequitur desꝑra/
tio. sic et eius oppositō. s. ꝓgnitōne seqnitur
dilectio. Secūda cognitio de nobisipsis est

habenda. qua q̃ quãto verius nosip̃os cognoscimus ⁊ quãto lucidius introrsuz ingredimur: tanto ampli⁹ mala nr̃a ex quibus bumiliamur videmus. Hinc Boeti⁹. Nemo tam ꝓpositę felicitatis est qui non in aliqua parte cuz sui stat⁹ qualitate rixet. Et hoc est q̃ innuit Ezechiel. viij. vbi sepe repetit. Et ad hoc cõuersus videbis abominatões maiores. q̃ quãto verius cõuertimur: tanto plura mala nostra videmus. Nec est aliquis tã sanctus qui ab hac lege excludat: Dicit enim Bernũ. Tu quicũq; es et si sanct⁹ es: si te ad lumẽ veritatis intrus in anima sine dissimulatõe inspicias: nõ dubito quin bũlieris in oculis tuis. Sicut ergo ex cognitõe dei dilectio: sic ex cognitõe nostri bũilitas generat. Tercio ex cognitõe matris virginis clemẽtie spes nobis oritur ⁊ fiducia. vt qui nr̃e iustitie fiduciã non habemus: nec ꝓpter dei reuerentiam tanq̃ peccatores facie leuare audemus ad virginẽ cõfugientes: de eius clemẽtia speremus. Qui ergo ꝓpter dei reuerentiam ⁊ suoz bonoz insufficientiã nõ audẽt leuare faciẽ eius offensam dñi erubescentes. Si inq̃ tales ad matrez virginẽ ꝓfugerint de eius clemẽtia sperãtes: ipos in gratiã recipiet: ⁊ per materna beneficia eos diuĩe gratie recõciliabit. ⁊ hoc est pulchra agnitio cuius beata virgo designat esse mater. ℟ Quarto beata virgo dignat esse mater sancte spei. i. habentiũ sanctã spem. Cum autez dicat sanctã: innuit spes alias iuniles et non sanctas. ꝓpter q̃ sciendum q̃ sunt tria q̃ spem nostrã sanctificant de virgine gloriosa. vt videlicz ꝓpter eã a peccatis cessem⁹. spem nostrã solũ in ipam ⁊ filiuz eius ordinem⁹. ipam bonis quibꝫ possum⁹ honorem⁹. ꝓximo dico a peccatis cessemus. q̃ frustra speraat qui peccando eum ꝓuocat in quo sperat Hinc Sapi. v. Spes impĩ quasi lanugo que a vento dispergit. Item Job. xj. Oculi impĩ deficient ⁊ effugium peribit ab eis. ⁊ spes eoz abominatio est animẽ. Hinc Jo. iij. Omnis qui habet spem in deo sanctificat se sicut ille sanctus est. Secũdo spem nostram solũ in matrẽ virginez ordinem⁹. nec de nostris: nec de alienis viribꝫ ꝓsumẽtes: ne maledictõez Hiere. incurram⁹. vbi dicit. Maledictus qui ponit carnẽ brachiũ suum. Tercio in virginẽ matrẽ spez nostrã ponamus: ipam in omnibꝫ ⁊ ꝓ omnibus honorantes. q̃ tunc fiducialiter speram⁹ si spem nostrã ꝓ exhibitionẽ opis cõprobamus. ⁊ hoc est q̃d ait ꝓs. Spera in dño ⁊ fac bonitatẽ. Et hec est veraciter spes sancta cui⁹ se gloriosa virgo asserit esse matrẽ.

LXXXII. De eodem sermo. v.

Homo quidam descendebat ab hierlm in hiericho: ⁊ incidit in latrones. Luc. x. Sap. ix. dicit. Difficile estimam⁹ que in terris sunt: ⁊ que in ꝓspectu sunt inuenim⁹ cum labore. que aũt in celis quis inuestigabit? ac si dicat. Si difficile intelligim⁹ aliquid d̃ terrenis que sensibus subiacẽt: quid intelligere possumus de celestibꝫ ⁊ diuinis. hinc est q̃ gl̃iosus ille archip̃dicator Jesus christus: quoties loqui voluit de celestibus ⁊ diuinis: assumpsit corpalia loquẽs in parabolis. vt ꝓ visibiliũ verũ similitudines perderẽtur. i. paulatim nos duceret in celestia ⁊ diuina: dicẽs. Simile est regnũ celoz decem virginibꝫ. vel thesau. absco. vel sage. inuse in mari. Hõ exponẽs Greg. di. Regnũ celoz ideo terrenis rebus ille dicit. vt ex his que anim⁹ novit surgat ad incognita: quatinus exemplo visibiliũ se ad invisibilia rapiat. ⁊ ꝓ ea que vsu vidicit quasi cõfricatus incalescat. vt ꝓ hoc q̃d scit notuz diligere discat ⁊ incognita amare. Ex his ergo omnibus instructus placuit verbũ ꝓpositũ adducere: vt per res corporales que sonãt naturitatẽ gloriose virginis depingam⁹. In quibus verbis tria intelligimus. scilicz gloriose virginis singularitatẽ. descensiõis qualitatem. nostraz vilitatem. ꝓximũ ibi. Homo quidam. Secundũ ibi. descendebat ab hierlm in hiericho. Terciuz ibi. ⁊ incidit in latrones. Hec per ordinem ꝓsequẽtes: primo dicimus q̃ in primo membro intelligimus gloriose virginis singularitatez. Licet enim hoc nomẽ homo fm grãmaticos sit nomen appellatiuũ appellans pro omnibꝫ. per hoc tamen nomẽ quidam additur ei ab hac generalitate restringit vt non stet ꝓ omnibꝫ

sicut prius. sed pro vno intelligatur licz adhuc stet indefinite. Unde dicit hic loyci q̄ ꝓpositio indefinita equipollet particulari.

¶ Sunt autem tria propter que gloriosa hec virgo ab omnibus hominib restringitur: diuiditur: ⁊ etiam separat: in quibus nec primam similem visa est. nec habere sequentez. scilicet propter gratiarū plenitudinem. virtutum pulchritudinez. meritorum multitudinē. que tria hec virgo et mater ita singulariter habuit vt ea nemo vnq̄ habuit nec habebit. ¶ Primo ergo dicamus de gratiaruz plenitudine. ¶ Nam de ea veraciter dicitur per angelum q̄ plena fuerit gratiarū: dicens. Aue gratia plena. Que videlicz verba cuz sint ab angelo plata: oportuit esse vera. quia verba angeli non possunt cadere ab effectu. Notabiliter autem angelus Mariam ante conceptiōem dixit plenam esse gratia. quia in conceptiōe filij dei ⁊ in reliquuz fuit gratia superplena. Fuit enim sibi plena nobis autez superplena. De prima dicitur Eccle. xxiij. In me omnis gratia vite ⁊ veritatis. De secūda dicit ibidē. Audite quoniam non solum mihi laboraui: sed omnib exquirentibus veritatez. Et ideo subiūgit ibidem. Transite ad me omnes qui cōcupiscitis me: ⁊ a generationibus meis implemini. vt videlicet de superplenitudine eius omnes accipiant. De prima adhuc dicit Hieroni. Ceteris per partes Marie vose tota simul infudit plenitudo diuinitatis. De secunda dicit Bernardō. Maria sinuz aperit vniuersis: vt de plenitudine eius omnes accipiāt. captiuus redemptiōem. eger consolatiōem. peccatoz veniam. iustus gratiaz. angelus leticiam. filius carnis substantiam. tota trinitas gloriam. De prima dicit Bernardō. Merito de te virgo beata plenitudo gratie predicat. quia non defuit tibi fides patriarchaꝝ. spes ꝓphetaruz. charitas apostoloruz. cōstantia martyrū. sobrietas confessoꝝ. castitas virginuz. puritas angelorū. De secūda itez Bernardus. Maria quia superplena gratia in conceptiōe filij facta est: facilime potest moueri vt ex ea liquor gratie effundatur. De vtroq̄ autem simul idez dicit. Ad quid Maria ante cōceptiōem plena gratia ab angelo nunciatur: nisi quia dudum sibi plena nobis fieret superplena. Si enim vasi ex toto iam pleno aliq̄d corpus imittit: quātum illud magnuz est quod imittit: tantū est necesse effluere de superpleno. Et quia in eam iam dudū plenaz deus eternus dei filius in conceptiōe in vterum eius imittit. ideo necesse est vt superfluat in eternum. Et sic patet quomō beata virgo ex plenitudine gratiarum a cōmuni statu omniuz hominū separatur. Nam de omnibus nobis dicit apostolus. Epse. iiij. Unicuiq̄ nostrū data est gratia ſm mensuram donatiōis christi. Ipa autem non vnam: sed omnes gratias possidebat. ¶ Secūdo Maria singularis homo dicitur ꝓpter virtutū plenitudinē. quia omnes virtutes habebat sine impulsu contrarij vitij. Nostre enim virtutes si quas possidemus fede dicūtur veraciter. quia cuz impugnatione cōtrarij vitij acquirūtur. Unde eunuchꝰ vel qui sic est a natura frigidus non attribuit virtus castitatis. quia de contrario vitio non impugnat. sed illis virtus castitatis attribuit. quo cuz impugnant resistunt tamē vitio. et sic plantant in corpore castitatem. ꝓpter quod pro magna laude dicit deus sponse sue in Cantic. Sicut lilium inter spinas: sic amica mea inter filias. Quid per lilium nisi castitas: quid per spinas nisi vitia impugnātia designātur. Sicut igitur rosa inter spinas: sic castitas inter vitia crescit. Unde philosoph⁹. ij. Ethic. dicit q̄ virtus tenet mediū vitioꝝ. Et ideo nostre virtutes quia iuxta eas vitia sunt dicunt fede. Gloriose autem virginis virtutes dicūtur habere pulchritudinē. quia nullis vnq̄ vitijs fuerunt impugnate. quia fomes peccati de quo vitia trahūt radicem in vtero matris virginis fuit debilitatus vt non posset Mariaz trahere in peccatū: vt potenter posset non peccare. Sed in conceptione filij dei ita fuit extinctus ⁊ mortificat⁹ vt non posset peccare. ⁊ ideo eius virtutes nulla vitia impugnabāt vt de ea proprie dici possit illud Cantic. Tota pulchra es amica mea ⁊ macula non est in te. Sic etiā patet quomō singularis fuit ⁊ diuisa ab omnib hominib in virtutuz pulchritudine. ¶ Tercio sin-

gularis fuit beata virgo ꝓpter meritoꝝ multitudinem. eo q̄ ipsa ſuper oēs puras creaturas merita cumulauit. Erant autē eius merita nobilia. magna. multa. Nobilia propter īmediatiōem. magna propter duplatā operationē. multa propter continuatiōem. Primo dico merita virginis erant nobilia ꝓpter īmediationez. Nam opera miſericordie que nos iubemur pauperibus exhibere: ipsa īmediate in deum ipm non in pauperes qui sunt mēbra eius exercebat. Ipsa em̄ deum lacte suo pauit ⁊ potauit. hospicio uteri sui hospitauit ⁊ uestiuit: dans ei corpus tanq̄ uestimentū de carne sua. ⁊ cetera opa miſericordie sine medio in ipm dīm exercebat Secundo fuerūt merita eius magna ꝓpter duplataz opatiōem. quia simul ⁊ semel actionem ⁊ contemplatiōem feliciter exercebat. Nam in eo q̄ nutriuit Jesum necessitates corporis ministrādo: in hocipo intendit deo eius diuinitatem sublimiter cōtemplando. Tercio merita eius fuerūt multa ꝓpter continuationē. quia sine omni cessatiōe erat vel in exercitij labore: vel ꝓficiendi studio. vel in experiētie dulcedine: vl̄ fruendi gaudio. Ex bis ergo tribus: scilicz gratia ꝙ plenitudine. virtutū pulchritudine meritoꝝ multitudine beata virgo quidā homo merito nominatur. ℣ Sequit secundū principale. scilicet descendebat ab hierlm in hierichō. In quibus verbis descensiōis qualitas designatur. Hoc autem verbū descendebat signans motum tria nobis importat. scz terminum a quo. terminū ad quem. ⁊ ipm motum descensionis. q̄ tria in verbis huius mēbri tāgunt. Nam terminꝰ a quo per nomen hierusalem. terminus ad quē per nomē hierichō. motus ꝙo quo ab uno termīo in aliū transitur per verbū descendebat importat. Hec tria breuiter percurrentes: dicimus q̄ beata virgo descēdebat ab hierusalē tempore quo ab eterno a trinitate extitit ꝓordinata vt homo fieret. Erat enim in corde dei ab eterno ꝓordinata: ipa testante ꝓuerb. viij. Dominus possedit me initio viarū suarum ante q̄ quicq̄ faceret a principio. ab eterno ordinata sum. nondū erāt abyssi et ego iam cōcepta eram ⁊c. Ab hinc ergo descēdebat tempe ꝑfinito vt mater dei eligeret. Descendit autem in hierichō: hoc est in hūc mūdum. Dicit em̄ Beda q̄ hierichō figurā habet mundi. Interpretat enim luna: que mutabilis est sicut mundus. Et hec de duobus terminis: scilicz a quo ⁊ ad quem breuiter tacta sufficiāt.

℣ De tercio autem scz motu descensiōis sciendū q̄ beata virgo tribus descēdit gradibus. scilicz per natiuitatē mundissime puritatis. per profundum mūdissime humilitatis. p affectū dulcissime benignitatis. Primo dico descendit in hunc mundū per natiuitatem mūdissime puritatis. Nunq̄ enim pura creatura in tanta mūdicia ⁊ sanctitate nata est in hunc mundū sicut ipsa. Nam in utero matris cōcepta sanctificata est per singularem gratiā: que originale peccatum sub mouit ⁊ restrinxit fomitē vt non eam impelleret ad peccandū vt ita non potēs esset non peccare nec venialr: nec mortaliter. qō nullo unq̄ puro homini est collatum. Licet enim Hieremias ⁊ Johānes baptista in utero essent sanctificati: poterāt tamē peccare venialiter vt fecerūt. Secundo descendit per profundissimā humilitatē. ita vt cōpos rationis facta pre oībus hominib coram deo humilis appareret. De qua eius hūlitate ī aliis eius sermōibus inuenies multa scripta. Tercio descendit per affectū miſericordissime benignitatis: tantū superfluēs viscēribus pietatis vt omnū hominū miserias faceret essē suas. Si enim Paulus in infinitū inferior tanta miſericordia effluebat. vt se omnib hominū miserijs conformaret: dicens. Corint. ij. Quis infirmat ⁊ ego nō infirmor? quis scandalizat ⁊ ego non uror? Quanto magis gloriosa virgo que ipaz miſericordiam que deus est nouē mensibus gestabat in utero: super omnē creaturā miſericordia effluebat. Propter qō dicit Bernardꝰ. Sileat miſericordiā tuaz virgo benedicta qui ea in suis necessitatib inuocataz nō senserit, p fuisse. De qua tamē eius miſericordia ī mēbro qō stantm subiūgitur diffusius disserēmus. Sequitur tercium principale. scilicz ⁊ incidit in latrones: hoc est cōuersatiōez habuit inter peccatores. Quis enim crudelior latro q̄ qui p̄ mortifera peccata non corpus

sed animaz occidit. que postꝙ cõmissa fue/
riut accusante pscientia lantant in spelũca la/
tronũ: cõstringẽte reatu vt non audeant le/
uare faciẽ suam ante deum. In illoz mani
bus incidit mater dei: vt omnes peccatores
singulare ius ad eaz habentes cõfugiãt tan/
ꝙ ad eoz auxiliatricẽ: defensatricem: z adiu
tricem. que licet omniũ angelorũ z hominũ
sit dña z regina. singulariter tamẽ est mater
z domia omniũ peccatoz. z hoc habet ex spe/
ciali cõmisso dilecti filij. q̃ dicit ei illud ysa.
xvj. Absconde fugiẽtes: et vagos ne pdas.

¶ Sunt autem tres cause ꝓpter quas
gloriosa mater iure iurãdo tenet: obligatur:
et stringit nobis peccatoribus misericordiã
z gratiã exhibere: vt nullo modo valeat cõ/
tinere a nobis misericordiã z si vellet. sed iu
sto dei iudicio cõuincitur oportere gratiã no
bis dare. z hoc cõtingit propter gratie inuen
tionez. maternã affectiõem. filij recõmenda
tionem. Primo dico cõuincitur gratiaz no/
bis exhibere ꝓpter ipius gratie inuentionẽ.
Humanũ enim genus in lapsu primoz pa
rentũ gratiã perdidit quã ab angelo retãte
ipa inuenit. Sic enim ait Luc. j. Inuenisti
gratiã apud dñm. Justum est autẽ tam in
iudicio ecclesiastico ꝙ ciuili: vt qui rem alte
rius inuenit ei restituat cuius erat. Et sic per
iustam sententiã cogit Maria nobis pecca/
toribus qui gratiaz perdidim? restituere no
lit velit. Secũdo cogitur nobis peccatoribꝫ
misereri ꝓpter maternũ affectuz. Nam ex eo
ꝙ eius filius dignat esse z dici frater noster
iuxta illus ps. Nunciabo nomen tuũ fratri/
bus meis. Ex hoc iusta ratõe nostra cogitur
esse mater. Scim? autẽ ꝙ omnis mater di
ligit filios suos. vñ sicut Jesus christus fm
diuinitatẽ naturalis est dei filius: z omnes
electi filij adoptiui. sic a simili Jesus christ?
fm humanitatem est naturalis filius virgi
nis matris: z nos eius filij ex materna affe
ctione. Hinc est ꝙ Luc. j. dicit. ꝓpperit fili
um suũ primogenitũ. Qui primogenit? ei?
filius iusto ordine dicit respectu nostri qui
prius filij eius sumus. Ex hac ergo mater/
na affectõe cogitur habere curã nostri. q? sci/
mus ꝙ omnis mater animaliũ. volucrũ. ser
pentũ. z quãtumcũꝙ venenosam z monstre/
ram habeant virtutẽ. diligit tamen: imo co
gitur diligere fetum suũ. Q si tam fortis est
natura vt omnis creatura ex virtute mater/
na cogatur velle bonũ filijs suis multo ma
gis diuin? affectus in matre dei cogit nos
amare. quia filij dei qui in misericordia ve/
nit in vterũ eius: imo qui misericordia dici
citur z est: ipsa facit ei? viscera in eternũ mi/
sericordiam redolere. Hinc Bernũ. Qui po
muz in manu habuerit per dimidiuz diem:
per reliquã partem diei manus redolet odo
rem. sic a simili quia misericordia que deus
est in eius visceribus nouem mensibꝫ requi
euit. ideo eius viscera odorant misericordi/
am in eternũ. ¶ Tercio cogitur nobis
misereri ex filij recõmendatiõe. Ad hoc eniz
elegit deus filius Marie tempus et locum
aptissimũ quo nos recõmendaret matri. hoc
est tempus z locũ passionis quo dixit. Mu
lier ecce filius tuus. vt ex loco z tempe ipaz
recõmendatõem ei profundius inculcaret.
Nam nomie Johãnis qui interptatur gra
tia: omnes peccatores cõuersi ad dñm intel
liguñt: quos in illo loco z tempore matri re
cõmendare voluit. vt cum ira dei iusto eius
iudicio egrederet ad puniendũ z damnan/
dum peccatores: ipsa memor loci temporis
z passiõis pro nobis affectuosius interpella
ret. ac si in illa recõmendatiõe filius ei dice/
ret illud ysa. xvj. Absconde fugiẽtes z vagos
ne pdas. ac si dicat. Elide mater oculis cor/
dis z corporis: quid: quãtum: qualia ꝓ pec/
catoribus parior. z eos tibi habeas cõmẽda
tos. quia licz multa magna valde sit miseri
cordia matris dñi sup peccatores. maior ta
men est misericordia filij: vtpote qui est ipa
misericordia habens misericordiã essentiali/
ter in infinitũ affectuosius cupiens nos sal
uari ꝙ damnari. z ideo matrem sue passio/
ni interesse voluit: vt per suam intercessiõez
cui non est vas aliquid denegari occasionẽ
habeat miserendi. Sic enim dicit. iij. Reg.
ij. Posit̃s est thron? matri regis que sedet
ad dexteraz eius. dixitꝙ rex ei. Pete mater
mi. necz em̃ phas est vt auertam faciez me/
am z̃c. Ex predictis ergo tribus. scilicz gra/
tie inuentione. materna dilectione. filij recõ
mendatõe cogitur nobis peccatoribꝫ mise/

ricordaz ⁊ gratias exhibere ita sane si per pe/
nitentiam ⁊ cõuersionez nomen Johannis
induim⁹: vt per illa simus iam in gratia cõ
stituti. Meminẽ enim filius pendens in cru
ce recõmendauit matri nisi Johannẽ. insi/
nuãs per hoc vt eos peccatores qui pertina/
ci malicia in peccatis perseuerãt: matri nul/
latenus intendit recõmendare. sed solũ ecs
qui mutata voluntate per penitentiã ⁊ con/
uersionem iam in gratiaz sunt recepti prote
git ⁊ defendit ⁊ maternuz eius affectum. vt
ab ira furoris domĩ in tempore malo defen/
dantur: expandit sup illos.

LXXXIII De exaltatõe sancte crucis.

Exaltaui lignum humile. Ezechielis. xvij. Dicit
Dñs. Quãdo de bonis domi/
ni aliquid perdim⁹ duplicẽ dispẽdio subia/
cemus. quia ⁊ ipsum bonũ perdimus: ⁊ ad
peccatuz ingratitudinis obligamur. Ideo
iubet nos dominꝰ Johã. vij. colligere frag/
menta ne pereãt. Et quia longe ante: hoc est
in festo inuentiõis sancte crucis triplicẽ cru
cem ꝓposuimus. nec totuz quod ꝓpositũ exti
tit pertractauim⁹. ideo reliquias eiusdẽ ma
terie ibi dimissas recolligamus: ⁊ collectas
put possumus ꝓsequamur. Sciendũ ergo
qꝫ in festo sancte crucis inuentõis inter alia
ibi posita triplicez crucem ꝓposuimus. qua/
rum duas vt ita dixerim ibi ꝓsecuti fuim⁹.
nũc restat vt de tercia: hoc est de cruce domi/
ni sermonẽ qui in manibus est ordinemus.

¶ Est itaqꝫ sciendũ qꝫ est dupler crux
vna corporalis siue materialis. alia spiritu/
alis. Corporalez crucem domini illam dici/
mus que dulcissimũ corpus Jesu christi in
passione sustinuit. de qua cruce solẽnizat ec/
clesia illud. O crux aue spes vnica ⁊c. Spi/
ritualem crucem dicim⁹ in qua sancti ⁊ qui
qꝫ perfecti confixi dominũ imitãtur. de qua
hortatur nos dominus Math. xvj. dicens.
Qui vult venire post me abneget semeti/
psuz ⁊ tollat crucem suã. De qua apostolus
Galat. ij. Christo confixus sum cruci. De
hac ergo duplici cruce dicit verbum ꝓposi/
tum: scilicet Exaltaui lignum humile. quia
vtraqꝫ prius habuit humiliatõem ⁊ postea
exaltationẽ. ℣Primo ergo primaz crucem. p/
sequentes: dicimus qꝫ vetus lex pronũciat
crucem humiliatã: vocans eam maledictã.
dicẽs Deutro. xxj. Maledict⁹ a deo qui pen/
det in ligno. Sed noua lex ex persona eccle/
sie dicit eam exaltatam: vocans eam benedi
ctam Sapiẽ. xiiij. Benedictum lignuz per
quod fit iusticia. Unde Grego. volẽs ostẽ/
dere venerande crucis a veten lege maledi/
ctiõem ⁊ a noua lege benedictionez: colligit
peue omnia verba in vtraqꝫ lege de cruce di
cta: sic dicẽs. Scim⁹ quia scriptura sacra li/
gnuz crucis per legem nobis pronũciat: cuz
dicit maledictus a deo qui pendet in ligno.
per ꝓphetas quoqꝫ denũciat cum dicitur do
minus regnauit a ligno. per euangeliuz vo
lignuz sancte crucis aperte ostendit vbi ipsa
passio domĩ declaratur. per apostoluz etiam
hec eadem crux verbis ⁊ operibus tenet cuz
dicit. mihi absit gloriari nisi in cruce ⁊c. Et
subiungit Grego. Lignum ergo crucis qõ
predicat lex hoc etiam ꝓphete. ⁊ quod denũ/
ciant ꝓphete hoc exhibet euangeliuz. ⁊ quod
exhibet euangeliuz hoc predicãt apostoli per
vniuersum munduz. ℣Patet ergo luce clari
us qꝫ crux que per vetus testamentũ humi/
liata ⁊ abominata extitit per maledictiõem: p
nouũ testamentum est exaltata: glorificata:
magnificata. et hoc per benedictiõem. Et sic
patet crucis humilitas et eius sublimitas.

℣ Nũc dicendũ restat quibus medijs
venerãda crux nostra sit ⁊ dicat exaltata. Et
sunt quinqꝫ cause propter quas merito dici
tur exaltata. ℣Primo propter contactũ mem
brorũ christi ⁊ sanguinis eius cõspersionez.
Hinc est qꝫ in laudem crucis canit ecclesia.
Arbor decora ⁊ fulgida ornata regis purpu/
ra. Secundo exaltata est fidelium veneratã/
tione. quia que prius fuit ignominiosa: nũc
veneratione fideliũ est gloriosa. ⁊ que prius
fuit dedecoris ⁊ horroris: nunc in frontibus
regum est decoris ⁊ honoris. Unde sicut pri
us omnes pendẽtes in cruce erant maledicti
adeo vt etiam ℣Paulus gloriosum dominũ
nostrum Jesuz christũ non veritus sit dice/
re maledictũ. Sic enim apostol⁹ ait Galat.
iij. Christ⁹ redemit nos de maledicto legis

factus pro nobis maledictū. Sic modo omnes extra crucem domini. i. cruce nō signati: sunt maledicti. Tercio exaltata est miraculorum exhibitōe: sicut legit apertē tam in crucis inuentiōe. q̄ nunc in eius exaltatiōe. vt ipsa crux dicere possit illud ps. Exaltabor in gentibus ⁊ exaltabor in terra. Quarto exaltata est in predicatiōe. Hinc ysa. xij. Sup montem caliginosum leuate signum. exaltate vocem. Quinto exaltata est corporaliū ⁊ spiritualiū hostium victiōe. Hinc Crisos. Dyabolus timet ensem in quo letale vulnus accepit. Et hec de venerāda cruce in qua saluator mūdi ⁊ salus nostra pependit breuiter dicta sufficiant. Nunc sermo currat ad explanādam crucē spiritualem: in qua perfecti quiq̄ cum dilecto suo Jesu christo pendent feliciter. in qua ipsum qui pro nobis crucifixus est inānitum ab homine fieri poterit perfectissime imitātur. Nam hi qui mediocriter deum imitantur pendent in cruce boni latronis. de quibus prius. i. in festo inuentionis dictū est. Nūc de his q̄ in supmo statu pfectōis ipm imitant pēdēt etiā cū eo in suprema cruce: de quibo nūc exigēte ordine est dicendum. vt bone voluntatis homines qui in cruce boni latronis deum dudum imitantur habeāt in quo ampli⁹ proficiāt ⁊ se exerceant propter deum. vt si delectet perfectorū premiuz passiones etiam non refugiant perfectorum. Quia vt ait Grego. quāto perfectiores sunt homines: tanto inuenīūt quod durius portāt. Et est causa. quia parua passio perfectos homines non mouet. Ut ergo passio eorum mordeat: necesse est vt in proficientibus proficiat. ⁊ in magnis hominibus etiam passio fiat magna. qō in Ezechiele legimus figuratū: vbi dicitur. Cum eleuarent animalia: eleuabātur pariter ⁊ rote. ⁊ cum stantibus stabant. Quid per animalia nisi pfecti. quid per rotas nisi tribulatio. Quanto ergo animalia. i. perfecti eleuātur ad perfectionem vite: tanto etiam rote. i. tribulationes eleuātur sequētes statum hominis quātumcunq̄ profecerit. Verum quia dicit Augustin⁹. q̄ spiritualia imitātur corporalia quātum liceat. Ideo sciendum q̄ hec crux spiritualis in qua pendēt perfecti ex quatuor constat cornibus: quemadmodum crux domini corporalis. Pars enim inferior constat ex omniuz terrenorum elongatione. pars vo terrea ex arduorum operatione. pars autem sinistra ex diuersorum tribulatione siue perpessione. superior vero ps ex diuinorum contemplatiōe. Primo dico q̄ inferior pars huius crucis constat ex terrenorum elongatione. vt videlicet tam operis effectum q̄ mentis affectum ⁊ illuz maxime a terrenis occupationibus eleuemus. Qui enim cruci affigit ambo pedes p quos affectus ⁊ effectus accipit a terra lōgius siue altius eleuātur. sic necesse est fieri vt qui cum christo in suam crucem configere se cupiunt: nihil prungant de terrenis negocijs ex affectu. quod monemur facere per prophetam ysa. lij. vbi dicitur. Eleuare: eleuare. Quod bis dicitur propter affectum ⁊ operis effectum. Hinc dominus per Jeremiā. xv. dicit. Si separaueris pretiosum a vili quasi os meum eris. Quid per pretiosum nisi anima de qua dicitur Sapien. vij. Infinitus thesaurus est hominibus. qui thesaurus est anima. Quid per vile nisi queq̄ terrena accipim⁹. de qua terra dicit Augustin⁹. Nil vilius terra dicitur: eo q̄ tam vilitate q̄ veritate inferior est omnibus elementis. Si ergo hoc pretiosum .i. animam affectu ⁊ effectu a terra eleuauerimus: vt nil occupationis: nil consolationis: nisi inquantum requirit nostra necessitas vel obedientie iusserit auctoritas habeamus vel ab ea recipiam⁹: erimus quasi os dei. vt ita familiaris nobis fiat frequenter nos visitans sicut nos familiares sumus ori nostro. Si vt diximus propter nostram necessitatem aut precipientis auctoritatem aliud cum terra agenduz est: meliore parte nostra: hoc est memoria intellectu et voluntate charitate semper cum domino cōuersemur: et eadem terrena in dominū per fidelem intentionem ordinem⁹. ita vt non illa propter lucruz vel propter delectatōez: sed pure propter deum faciamus. sic enim dicit Grego. Ea que necessaria sunt sic nobis seruant exterius: quatenus a superne dilectionis studio animuz non inflectant. ne lucruz nobis interne peregrinatiōis temperent: ea que in

exilio posita subsidium prebent et quasi felices nos trāsitorijs esse gaudeam?. Hec taz diu agentes quousqz adiuti p gratiaz oia venient in contemptuz. ¶ Et notanduz qz in hac terrenoruz alienatione siue abstractione duplex passio nos cruciat. una in principio: alia in fine. Passio enim principij est conatus abstrahendi. miro enim modo cruciat animalem hominez ⁊ nouiter incipientem vt a consuetis se abstrahat. Dicit enim Bernardꝰ. Cum inceperis tristicia implebit coz tuum. scilicet presentibus vti tanqz non vtaris. Et scōm apostolum. qui vtunt hoc mundo sint tanqz non vtātur. hoc miro modo cruciat hominem animalem. Secunda vo passio nos crucians tunc nos afficit cuz sudore hominis conātis ⁊ auxilio gratie adiuuantis omnia veniūt in contemptuz ⁊ nihil libeat in hoc mundo. qz cum ad hoc ventum fuerit: tunc penalia sunt omnia q̄ sunt mundi. vt sicut in principio cruciabat hominem alienatio: sic nunc cruciat hominem ad eadem inclinatio. In hoc cruciatu stetit apostolus cum dicebat. Mihi mundus crucifixus ē ⁊ ego mūdo. Hō exponēs Bernardꝰ. dicit. Omnia que mundus amat crux mihi sunt. ⁊ que mundus reputat crucem illis affixus sum. Secundum cornu huius crucis dextrum scilicet consistit in difficilium et arduoruz operatiōe. vt semper exercitemus nos in his que sunt maxime nobis contraria difficilia ⁊ penalia. Talibus enim laboriosis ⁊ duris operibus exhaurim⁹ sanguinem nostruz ⁊ offerimus eum deo: sicut ipe christus pro nobis sanguinem suū fudit. Et hoc est qō monebat deus Exo. dicens. Abominatiōes egyptioruz īmolabitis mihi. Dura enim ⁊ aspera abominabilia sunt his qui in egypto secularis vite cōuersantur. eo qz tales ea que fm carnem dulcia sunt et delectabilia, psequātur. dura vo et aspera abominātur. De his dicitur. iij. Regū. xij. Effudit sanguinem belli in pace. Sanguinez enim in bello fundere est gladio persecutoris martyriuz sustinere. Sanguinem autez belli in pace fundere est coꝛpali afflictione sanguinem attenuare. Hinc Bernardꝰ. Tere martyrij genus est in quotidiana coꝛporis afflictione. Illa nimiruz que ceduntur mēbra ferro ꝛoꝛore quidez mitius: sed diuturnitate molestius. Sicut enim infirmis ⁊ pusillis corde necesse est vt que semel p christo ponere non sufficiunt: saltim minuti sed diuturniori martyrio sanguiné fundant. De his duris ⁊ asperis laboribus monuit dominus cum dicebat Luc. xiij. Contendite intrare per angustam portam. Valde enim angusta est via illa: ⁊ fortissima indiget contētione in arduis semper operibus laborare.

G Tercium cornu crucis scilicet sinistrū consistit in aduersoruz perpessione. Qui enim volunt configi cum christo in cruce: sua statim aderūt aduersa amarissima. iuxta illud ysa. lix. Qui recessit a malo p̄de patuit. Et illud Eccle. ij. Fili accedens ad seruitutem dei sta in timoꝛe ⁊ prepara animā tuam ad temptatiōem. Quod necesse est fieri. Quis em̄ vnqz cruci affixus habuit requiē? Hinc ij. Thimoth. iij. dicitur. Omnes qui pie viuere volunt in christo: necesse est vt persecutionem patiantur. Quia scōm apostolum. si compatimur: ⁊ cōregnabimus. Q̄ si dixerit quis. Libenter me cruci christi affigerez: sed non est qui crucier: ⁊ non est qui me crucifigat. Ad quod ego. Ne timeas nec solliciteris. fidelis enim est deus. qui si te voluntarium inuenerit: non te sinet sine temptatione: sed puidebit sibi de victima fili mi. Armabit enim cōtra te omnem creaturam. qz celum ⁊ terra ⁊ omnia que in eis sunt cōiurabunt aduersus te. imo quod mirabili⁹ est teipsum cōtra teipsum puocabit. Sic enim promittit nobis deus Leuiti. xxvj. Dabo vobis desuper celum ferreum ⁊ terram eneam. vt malum vndiqz cinctus, clames in celum: dicēs illud Hiere. xv. Ve mihi mater mea quid me genuisti viru rixe. omnes maledicunt mihi. vt fiat quod veritas ait Luc. xix. Venient dies ⁊ circumdabunt te: ⁊ coangustabunt te vndiqz. et ad terram prosternent te. Q̄ si deus (quia benignus est) hanc crucifixionem voluerit clementius in te exercere. perfice tu et age p̄ temetipso. et atrocioribus verberibꝰ vigilijs et disciplinis crucia temetipsuz. Dignū quippe est vt qui p̄figit sexpo duris suis vulneribꝰ se cōformet-

Sunt autē tria quibꝫ nostris temporibus cōcrucifigimur Jesu christo. scilicet vel per terum subtractiōem in tenuissima paupertate. vel per corpalem afflictiōem in durissima infirmitate. vel per spiritualem tribulationem cordis ⁊ anime ꝓfundissima anxietate. In his enim tribus versantur omnes religiosoꝝ passiones. quia non habemus aliud in quibus affligamur: nisi res corpus et animā. ⁊ ideo in eisdem tribus oīis tribulatio est inclusa. In quibꝫ si notabiliter pati volumus: cōformemus nos domiō. vt sicut ipse suam passionē pertulit: sic et nos simili modo patiamur. Pertulit autē dominus suam passionē vt de oībus pauca sumamus tripliciter. scilicꝫ innocēter. silēter. amanter. Nam de sua innocencia inimicus eius pylatus testimoniū protulit: dicē. Ego unllam causam mortis inuenio in hoīne isto. ysa. liij. Propter zelus populi mei percussi euꝫ: eo ꝙ iniquitatē non fecerit: nec dolus inuētus sit in ore eius. De secundo scilicꝫ silencio dicit ysa. liij. Oblat⁹ est qꝛ ipse voluit ⁊ non aperuit os suuꝫ. sicut ouis ad occisionem ducet. ⁊ quasi agnus coram tondēte obmutescet: ⁊ non aperuit os suū. De tercio scilicꝫ amore certum signuꝫ est. quia pro crucifixoribꝫ patrem orauit. Unde ysa. vt supra. Ipse peccata multoꝝ tulit: ⁊ pro transgressoribus rogauit. Nam in passione positus dixit. Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciūt. Et doctores scribūt ꝙ ex virtute huius oratōis multi de crucifixoribꝫ sunt cōuersi Qui ergo ī hac audacia sancta ꝓfigere se cupit domiō: debet ⁊ ipe domino cōformari. vt suas crucifixiōes eisdez tribꝰ modis: scilicꝫ innocēter. silenter. amanter sufferat sicut ipe. Et primo innocēter sufferamus. quia si pro culpa sufferimus delet quidē culpam: sed meritum fortasse non augetur. De tali pena innocentuꝫ deus ridere dicit in Job: vbi dicit. De penis innocentum rider. quia supra modū deus gaudet ⁊ letatur cum innocēter sufferimus: ⁊ cuꝫ hoc eciaꝫ patiēter. Unde Petrus. Hec est gracia si propter cōscientiā dei sustinet quis tristicias patiens iniuste. que est enim gracia si peccantes colaphizati sufferetis. qō si bene facientes patiēter sustinetis: hec est gra apud deum. Secūdo silenter sufferamus. vt quicquid nobis de oppꝛobꝛijs. ꝓtumelijs. humiliatōibus. de penis vel quibuslibet malis irrogatum fuerit: tanqꝫ mun⁹ a deo tacita cōscientia amplectamur: nisi pro scādalo tollēdo breuiter dicere velimus. Non sum mihi cōscius talis mali. De reliquo quicqd contra nos agatur taceam⁹. ⁊ hoc est qō ad maximaz martyrū gloriam cantat ecclesia. Cedimur gladijs: in ore bidentiuꝫ nō murmur resonat ⁊c. Tercio amanter sufferamus. vt quia deus qui cum malediceret: vt ait Petrus non maledicebat. cum pateret non cōminabatur. Sic ⁊ nos nostris maledictoribus odiuꝫ non feramus: sed diligamus eos vt ꝓmotores nostros ⁊ benefactores. cōsiderantes ꝙ coronas nobis fabꝛicant ⁊ ad salutem nostram nos ꝓmouent supra modū. ad qō maxime nos adiuuat si ꝓsideram⁹ ꝙ ipi mala nobis non inferunt. sed deus qui diligit nos vt pater: per eos tanqꝫ per instrumētuꝫ nos exerceat. nec possent facere quicqꝫ si deus non iuberet. Qō. ij. Reg. xvj. apte innuitur. cum Semei fugientem Dauid maledicēret. mittens cōtra euꝫ lapides atqꝫ dicens exprobrādo. Uir belial: vir sanguinuꝫ nunc inuenistī te mala. Quod audiēs filius Saruie dixit. Huꝫ canis iste morituꝛus maledicit domiō nostro regi? Cui dixit David. Dimitte euꝫ. domin⁹ enim iussit vt maledicēret David. Quis ergo iuste indignabitur ei quem misit deus: vel quis indignabitur gladio cum quo quis extitit vulneratus? Unde cuꝫ per quippiā aliud opprobꝛij maledicti cōtumelie vel cuiuslibet iniurie ei qui se cuꝫ domiō cupit nobiliter crucifigi irrogatuꝫ fuerit: debet ei qui facit iniuriā charitatiue occurrere: amplexans eum atqꝫ dicens. Benedictus tu a domiō qui offers mihi gratiam dei mei. Qō in forma passionis dominī docemur. qui expansis manibus voluit crucifigi: vt si qnispiaꝫ de crucifixoribꝫ vellet gratiam: statim amplexans eum exciperet vt dilectum. Et si grimmūt homines ad hec verba: saltim ex hoc cognoscāt qnia nihil sumus.

LXXXIIII. De eadem sermo. ij.

QIgnū habet spē Job. xiiij. ℟ Dicit Greg. Vita cōtemplatiua difficilē valde habet accessum licet eius gustus dulcissimus sentiaſ. Ideo ne quis ex proprie infirmitatis consideratōe vel difficultatis attrectatiōe diffidens pro ipa desinet laborare: inductum est verbū ꝓposituz. vt qđ ex nobis ē impossibile in virtute sancte crucis viriliter aggrediamur. Quartuz enim cornu crucis qđ supra caput est consistit in diuinoꝝ contemplatōe. que videlicet cōtemplatio vt ait Greg. valde amabilis est dulcedo. habet tamen quasdā amaritudines āneras que merito pro martyrio cōputanſ. Unde cum iaz pro cōtemplatōe apprehēdenda laboraſ habet amaritudinē. cum vo apprehensa gustatur ineffabilem habet dulcedinē. Itez in accessu fruitionis miram affert gratiaz: sed in recessu subtractōis amaram valde miseriā. Quātam eniz rapti in contemplatōem habemus letitiā: tantam in eius subtractōe habem⁹ mestitiā. Et hoc est qđ dicit Grego. super Job. Celum ⁊ infernus simul coarctabitur. quia vnam ⁊ eandez mentē ⁊ subleuatio cōtemplatiōis illumiat et importunitas temptatiōis obscurat: vt ⁊ cōtemplādo gustet qđ consoletur: et tempādo mordeat qđ erubescat. In vnū ergo celum ⁊ infern⁹ coarctabitur: cum mens que iaz lucem patrie supne ꝓsiderat: etiā de carnis bello tenebraſ occulte temptatōis portat. lux em̄ de celo oritur. infernus autem tenebris possidet. ℣ Sciendū autem q̄ in sublimi cōtemplatione licet ipsa sit dulcissima tres penalitates tanq̄z tres cruciatus coeūt. scilicet in accedendo. in possidendo. in recedēdo. in quibus oīibz caro multū atteriſ: licet spiritus intus delectabiliter ꝓsoleſ. Nam in accedēdo ꝓtemplatores habent defatigatōis labore⁹ in possidēdo seu fruēdo temptatōis pudorem. in recedēdo de subtractōe languorē. Primo dico q̄ contemplatōis gratiam cupientes i accessu eius duris laboribus exercentur. q⁹ torpentibus ocio tanta gratia nullatenus exhibet̄. Unde Jacob seruiens Laban pro Rachel filia eius dicit Genē. xxj. Die noctuq̄z estu vrebar ⁊ gelu. fugiebatq̄z somnus ab oculis meis. Qđ exponit Grego. dicens. Juste Jacob cupiēs Rachel potiri amplexibus: asserit se die noctuq̄z desudare. quia qui contemplatōis dulcedinem desiderat: necesse est vt laborioso studio hāc inquirat. Nā vt ait Job. xxviij. Non inuenitur in terra suauiter viuentiuz. Quod iterum exponēs Grego. dicit. Quisquis huius vite voluptatibus pascit: ab interne sapientie intellectu qđ est cōtemplatio separatur. Unde de huius indefessi laboris studio dicit Bernard⁹. Cum vigilijs ⁊ obsecrationibus ⁊ multo imbre lachrymarū quesitus affuerit: subito cum teneri putaſ elabitur. et rursum lachrimāti ⁊ insectanti occurrēs cōprehendi patitur: sed minime retineri. duz subito iterū quasi e manibus auolat et si institerit: fletibus ⁊ pcibus deuota anima denuo reuertitur: sed rursum mox disparebit. Sic patet quātus labor ⁊ penalitas requiritur in accedendo. Secundo in fruendo contemplatores sancti habent temptatiōis dolorem siue pudorem. Quāto enim sublimius deum ⁊ eius bona cōtemplātur: tanto sepe inferius acris temptationū aculeis cruciantur. qđ ex dyaboli malignitate ⁊ ex dei benignitate fieri permittiſ dyabolus: vt deficiat deus vt proficiat. Naz de dyaboli nequicia dicit Grego. Callidus hostis quos luce contemplatiōis enitescere conspicit: eorum mentes illicitis desideriis inflāmare cōtendit. vt plerunq̄z plus se vrgeri temptationibus sentiant q̄z tunc cum lucis interne radices non habebant. Quod ꝓ lucide figuratur cum filijs israhel volentibus egredi de Pharaōis dicōe. ipse Pharao paleas subtraxerat. ⁊ tamen eiusdem mensure opera requirebat. qđ deus ex sua pietate in nobis fieri permittit: vt omniuz virtutum custos humilitas nutriatur. Unde iterum Gregoriꝰ. dicit. ℣ Sciendu⁹ q̄ plerunq̄z qui plus in contemplatiōem rapitur: contingit vt amplius in tēptatōe fatigeſ: ne de his ad q̄ rapta ē mens extollaſ: q̄ten⁹ tēptatio aggraue⁹ ne ꝓtēplatio inflet. ⁊ vt ꝓtēplatio eleuet

ne temptatio demergat. Si enim sic ꝓtemplatio tolleret vt temptatio penitus deesset in superbiã animus caderet. ⁊ si sic temptatio ꝑmeret vt cõtemplatio non leuaret: plene in culpam laberetur. sed mira dispensatione agitur vt in quodam medio anima liberetur. vt neq; in bonis superbiat. neq; in malis cadat. Si enim post virtutum munera nulla temptatione mens concutitur: a se animus et ex seipso habere gloriatur. Vt ergo ⁊ firmitatis dona habeat ⁊ infirmitatẽ suam humiliter cognoscat: ⁊ in sublimibus anima cõspiciat: ⁊ in infimis carnalia sentit. Tercia penalitas cõtemplatõis consistit in gratie subtractõne. Nam assueti dulcedine cõtemplatõis mirabiliter cruciãtur in eiusdem gratie subtractõe. De qua subtractõne iterum dicit Grego. Cum mens sanctorum in cõtemplatione ad diuina sursum rapitur: statim hãc importunis caro temptatiõibus impugnat. ⁊ potitis aliq̃diu celestibus obiectis aculeis illicite imaginatiõis reuerberantur. Haz stimulus carnis repente hanc sauciat quã extra carnem sancta cõtemplatio rapiebat. Hinc Bernard. Anima que semel accepit a dño intrare ad semetipaz ⁊ in intimis suis dei ꝑsentiã suspirare: nescio an velipam gehennã expiri ad tempus horribilius penali⁹ue ducat: q̃ post spiritualis studij huius gustatam suauitatem exire denuo ad illecebras ⁊ molestias carnis. Et subiungit. Dico enim vobis: nihil est qd̃ intantum formidet quisquis hoc beneficium semel accepit. quã ne gratia derelictus necesse habeat egredi denuo ad carnis consolatões: imo desolationes. Sed ne quis ex his penalitatibꝰ territ⁹ cõtemplatiõis gratiam (in quo nobilissimus status religiosorum cõsistit) minus desideret: minus curet. Sciendum q̃ ꝓdicte tres penalitates tribus dulcissimis deuotõnibus permiscẽtur: ex quibꝰ ita absorbentur vt penitus nõ sentiant. Hec autẽ deuotiões consistũt in feruentissimi desiderij ardore. in suauissime delectatõis dulcore. i prius gustate gratie relicto odore. ita vt prima deuotio prime penalitati. secunda secũde. et tercia tercie misceat. Primo dico q̃ prima deuotio scilicz ardor feruentissimi desiderij ꝑmixtus prime penalitati scilicz fatigatõi laboris. ipsum attenuat ⁊ penitus exufflat vt nihil penitus sentiatur: imo delectabiliter fatigat. sicut catulus cum feram insequit̃ pre desiderio feram apprehendi nec laborem reputat: neq; sentit fatigatõem vt delectabiliter currat vsq; ad mortem. sic pre nimio desiderio apprehendẽdi deum quẽ sub nos speculãdo spectamus seu gustam⁹: vsq; ad mortẽ delectabiliter fatigañ. Hinc Bernard. Oportet vt ardor desiderij ꝑueniat faciem eius ad omnẽ animaz ad quã deus est venturus. Secunda deuotio est suauissima delectatio dulcoris absorbẽs ⁊ extinguens totaliter omnẽ penalitatem temptationis: vt vix eius titillatio sentiat̃. De hac deuotiõe dicit Berñ. Consolatio nõ est aliud q̃ suauissima delectatio boni ⁊ gustus sapientie licet exigu⁹. quibus interim benign⁹ domin⁹ afflictam refrigerat animã. Tercia deuotio consistit in prius gustate gratie relicto odore. vt licet ex gratie subtractiõe cruciet̃. ex relicto tamẽ odore amplius consolet̃. ex quo odore anima illecta pre nimio desiderio languere incipit. cõtinuo clamore reuocans gratiaz quã amisit. De quo Berñ. Subducto anime taz dulci sponso interim aliud non dico desiderare. nec cogitare libet clamans affectuoso desiderio: reuertere: reuertere. Et subiungit. Verbo itaq; abeunte vna iterũ ⁊ cõtinua vox anime cõtinuũ eius desiderium tanq̃ continuũ reuertere doneꝰ iterum veniat. Licet itaq; anima de dei absentia cruciet̃: de odoris tamen relicti ꝑsentia in infinitum amplius cõsolatur vt mirabili modo cõtraria coeant: vt dulcis sit penalitas ⁊ penalis delectabilitas. Et hoc est qd̃ dicit Job. Reuersus mirabiliter me cruciasti. Hõ exponens Grego. dicẽs. Omnipotẽs domin⁹ vnde mentem nostram visitans ad amorem suum sublimiter erigit: inde hanc p lachrymas suauius affligit. vnde nequaq̃ se penaliter: sed mirabiliter asserit cruciatũ. Quia dum per fletum intus ad summa rapitur: penam suam libens gaudensq; miratur. vt dulciter cruciet̃ ⁊ penaliter ꝓsolet̃. Et sic ꝑz quõ ꝓtemplatio quedaz sit cruciatio: que tamẽ quodã mirabili modo in infinitũ

amplius cõsolef q̃ penaliter cruciet. ¶ Post hanc beatã ⁊ gloriosam cum dño crucifixionem: cum ipo etiam cõmorimur. vt sic post crucis multatõem ⁊ crucifixiõem christ? moriebatur. sic ⁊ nos post predictas crucifixiones cum dño moriamur. quia vt ait aplus. Si cõmorimur: et cõregnabimus. ¶ Nunq̃ enim vita nostra ad plenam perfectõem surgit nisi cum domĩo moriamur. quia necgranum plenum fructuz afferre poterit: nisi iactum in semĩe moriatur. Clerũ cum fm philosophũ. mors nihil aliũd sit nisi delectabiliũ abinuicẽ separatio. ¶ Sciendum q̃ qui deo ⁊ cum deo mori desiderat oportz eũ a tribus delectabilibus funditus separari. scilicet ab oĩibus mundi ꝯcupiscentijs. ab omnibus carnis desideriis. ⁊ ab oĩibz cordis vitijs. ita vt ista tria in nobis taz efficaciter sint extincta: vt ita parum sicut in mortuo homĩe sentiãtur. vt nihil ex omnibz que mundi: carnis. cordis sunt nõ solũ non libeat: sed penitus non titillet ad luxuriã cõmouere. ¶ Nam q̃diu iste affectões in nobis sentiuntur ⁊ si potenter per resistentiaz vincuntur: adhuc tamẽ mortua non dicũtur: ß iaz mortificãtur. Cum vo iam amplius nõ sentiuntur: tunc primũ ad plenũ mortua dicũtur. Et hoc est q̃ ait Augnſ. ¶ Hoc est totum opus nostr̃ ⁊ tota vita nostra: affectões peccatoz mũdi. et carnis castigare. refrenare. mortificare. Et subiungit. Quãdo ergo aliquid delectabat ⁊ nõ ei consentiebaf: mortificabatur. cuz autẽ iam non delectat mortuum est ⁊ feliciter mortificatũ. De hac gloriosa morte dicit ps. ¶ Preciosa in cõspectu domini mors sanctoz eius. Quia nunq̃ mortĩ xp̃i recõpensamus: nisi taliter moriamur. vt sicut ipe pro nobis mortuus est: sic ⁊ nos ꝓpter ipm similiter moriamur. Ipsa est eñ illa mors de qua dicit in Apoc. Beati mortui qui in dño morĩũtur. Deinde post predicta omnia christus in cruce mortuus lancea in corde vulneraf. de quo nobilissim?: intimissimus: ⁊ delicatissimus sanguis largiter emanauit. in quo iteruz expedit vt dominum imitemur: vt sicut cõcrucifixi ⁊ ꝓmortui sumus cum christo similiter cõuulnere/mur. ¶ Postq̃ igitur malis oĩibus mortui sum?: vulneramur in corde nostro magno vulnere maxime charitatis. Maximã autẽ charitatez dixi. quia nõ est illa charitas generalis vel etiam popularis: sed est quedaz charitas singularis que paucoz est: imo solũmodo perfectissimoz. ¶ Pro qua si decreuerimus laborare videamus primo q̃d in trãsfixione cordis Jesu factum sit. vt fm hoc nostri cordis transfixionẽ valeamus licet tenuiter instaurare. ¶ Sciendum ergo q̃ in vulneratiõe cordis Jesu tria cognoscim? accidisse. scilicz cordis apertõem. sanguinis effluxionem. aque emanatiõem. que tria etiam in nobis accidũt. si ramẽ ad hoc vita nostra ꝓfecerit vt in corde per fortissimã illam charitatẽ spũaliter vulneremur. q̃ vulnus accepisse se gloriaf sponsa in Cantic. v. cum dicit. Vulnerata charitate ego sum. De q̃ Grego. Mala est salus cordis q̃ doloxem huj? vulneris nescit. cum aũt sentire huius vulneris amoxez ceperit: fit anima salubzior ex vulnere que prius egrotabat ex salute. ¶ Hinc Bern̄. Hoc vulnus absq̃ ira infligit ⁊ absq̃ doloze sentiet. q̃ sagitta resiliẽs ĩ autoxem etiam ipm deũ vulnerat: ipo dicente in Can̄. Vulneraſti coz meũ soroz mea sponsa. Hoc q̃ vulnus cuz accipim? ꝓ duo ꝓbat in nobis cordis aptõez. ¶ Primo ꝓ deuotõis nãe q̃ de corde exit q̃si ꝓpinuã euaporatõem. Secũdo ꝓ copertinũ imbrẽ ⁊ bonoz dñi q̃si ꝓpinuã infusionẽ. ¶ Primo dico q̃ hoc vuln? cordi nõ infixũ ꝓbat cordis aptõem in eo q̃ q̃si ꝓpinue tanq̃ flãma de ore fornacis, pfiliens nãa deuotio sursum ad deũ euaporat vt ex eo frequẽtius vehemẽs ⁊ ineffabilis ardor ebulliat. De q̃ imbre in nos defluente dicit Bern̄. Si sensero mihi apire sensum vt intelligã scripturã aut fmonẽ sapie q̃si ebullire ex itimis: aut infuso lumĩe desup̃ reuelari misteria. aut certe expãdi mihi q̃si q̃ddaz largissimũ celi gremiũ et vberiores desursũ influere meditationũ imbres: nõ ãbigo sponsuz adesse. Verbi siquidẽ ix copie sunt et de plenitudine ei? ista accipim? q̃ nullis verbis aia poterit explicare: ß q̃buldã exalatõibus ⁊ euaporatõibz eructuaf. De q̃ dic̃ Bern̄. Flagrans amoz p̃ptim diuin? cum se intra se cohibere non poterit. non attendit quo ordine

qua lege verboꝝ ebulliat. interdū nec vllas voces requirit: solis cōtentus suspiriis q̄ incessanter de profundissimis affectibus vltro ascendūt. que videlicet suspiria ipa deuotio sic interrūpere interdum nitit: volens effundere se per verba sed non ꝑualens. loquitur quidē aliquid ex affectu nō ex intellectu. nō ꝑsiderat quid qualiter eloquat. sed quicq̄d in buccas venerit vrgēte amore nō enūciat sed eructuat. Secūdo probat cordis apriō p vberrimoꝝ imbriū bonoꝝ dñi quasi continuam infusionē. Cum enīz cor deuotoruz ad bona dñi suscipienda paruluz est ⁊ apertuz. nec est in eo aliquid qđ dei gratias prohibeat vel retardet. tūc pius ⁊ benignus dominus: largus ⁊ misericors nō cessat infundere imbres gratiarū. nunc imittens sapiētiam diuinoꝝ. nunc noticiam secretoꝝ. aliquādo gustum ⁊ experiētiam eternoruz. aliquādo ꝝo reuelatōes misterioꝝ. aliquādo securum facit ⁊ certificat de eternaliū bonoꝝ fruitiōe. ⁊ adhuc infinitis modis quibus consolat deus electos suos pariter ⁊ dilectos. Et sic ꝓbatur ꝑ deuotōnis nostre sursum ad deuz exaltationē. ⁊ gratiaꝝ dñi defluentiū in nos infusionem. cordis euidentissimā apertionē. Si enim cor esset strictum ⁊ clausum: nec nostra sursuz potest deuotio ascendere: nec dei bona descēdere ī nos possent. q̄ vicissitudo nostre deuotōis ascendentis ⁊ dei gratie descendentis pulchre in scala Jacob p̄figurata legitur. in qua ascendentes ⁊ descendētes angeli ꝓbant. ❡

Secundo in trāsfixione cordis Jesu legimus sanguinē effluxisse. sanguinē inq̄z nobilissimū. delicatissimū. et inumissimū. q̄ in terrā vberrime defluebat. q̄ in corde Jesu ꝑ pter nimiaz charitatem qua dilexit nos sepe efferbuit sicut olla. per quē sanguinē nobilissimuz et delicatissimū quedam nobilissime designātur virtutes: que ex corde deuotoruz cum taliter vt dictū est trāsfixi fuerint: effluunt. Et sic̄ ille sanguis christi ex intimo: sic ille virtutes ex intima vi humane virtutis: ⁊ quasi medulle aliaruz virtutū in nostros primos deriuātur. quas Grego. enumerat ita: dicens. In mūdo viuere sine mūdo. aliena non appetere. propria non tenere. laudē despicere. opprobria amare. gloriaz fugere. despectum desiderare. adulantes despicere. despicientes honorare. mala nocentiū ex corde dimittere. ⁊ erga eos dilectōis gratiam in corde imobilem retinere: hē difficiliores inter virtutes ceteras reputātur. Tercio in trāsfixione cordis Jesu aquam cuz sanguine legimus emanasse. Et quia vita humana ex corrupta natura trāsire non poterit sine qualicūq̄z puluere peccatoruz: iuxta illud Eccle. Non est homo iustus in terra qui faciat bonuz et non peccet. Ideo idem puluis peccatorum per aquā designatus ī singulis deuotiōibus cum sanguine virtutuz effluit: vt tandez plene ⁊ perfecte exinaniti infundamur pleni deo. vt sic ex oīi nostro deo adhereamꝰ. ⁊ toti simus plen deo. Et hoc est qđ dicat Augus. Cuz iuxero tibi ex omni me nusq̄z erit mihi labor ⁊ dolor. ⁊ viua erit vita mea tota plena te. Sed dicunt pusillanimes. Quid nobis ⁊ vobis istis: quis ad ista potest attīgere? Dico q̄ saltim ex hoc cognoscimꝰ qz vere viles et miseri sumus. Si enī deus iubet nos dicere q̄ inutiles sumus et cum fecerimus omnia: quāto magis veraciter dicere possumus q̄ nihil sumus. quia nihil facimꝰ. Inc Bernard. Propterea deus mandata sua voluit custodiri nimis: vt videntes imperfectiōem nostram: ⁊ nō posse nos facere qđ debemus: saltim ex hoc humiliaremur. ⁊ sic humiliati ad misericordiam cōfugiamꝰ. ⁊ iustificabit nos gratis Jesus christus.

LXXXV De sancto Mathēo.

Sequere me. matthei. ix. Dicit Gregoriꝰ Per hec verba dominus omnes ad eternitatez vocat: qui duobus modis veniunt. scilicet mala deserendo: ⁊ bona faciendo. Ex quoruz verboruz virtute beatus matheus misericorditer inspiratus: statim relictis omnibus dominū est secutus. qui cum dominuz ꝑfectissime sequeretur: non solum pcā auaricie. q̄bꝰ ibiabat sūt ei īdulta: ꝫ ad sublimissimū statū ecclie. s. ad apicez aplice ⁊ euāgelice dignitatis ē mirifice sublimat

Unde eius euangeliū pre ceteris euangelistis in ecclesia crebrius recitat. vt per hoc detur nobis intelligi q nullus peccator quātumcūq profundatus debeat de venia si tamen pfecte cōuersus fuerit desperare. Unde cum sint tria genera peccatorū. scilicet superbia. auaricia. luxuria. que quasi totū mundum post se trahūt: tres sancti sunt nobis in ecclesia sublimati. scilicet paulus. mathe⁹. et dauid. qui in pdicta peccata pre ceteris hominibus pfundi⁹ sunt pstrati. qui sicut pre ceteris peccauerūt: sic etiaz eoz doctrina pre alijs nobis in ecclesia recitat. vt per hoc nobis detur intelligi q nulla peccata prepediunt eos qui perfecte post lapsuz ad dñm cōuertūtur. Unde pre alijs oratoribus psalmi dauid frequēti⁹ ruminant. euāgelia mathei crebrius recitant. epistole pauli quasi continue decantātur. qd totum ideo factū est: vt tanto efficaci⁹ nos peccatores de venia presumamus: quāto pre ceteris hominib⁹ magnos peccatores videm⁹ in ecclesia sublimatos. Et hec breuiter tacta de scō matheo sufficiant. Hūc verba ꝓposita ad nostraz informationez adiuuāte dño inflectamus. Que enim semel locut⁹ est dñs ad mathеū p corporalē allocutōez nobis loquit quotidie per internā aspiratōem: dicēs singulis ꝛ oībus nobis. Sequere me. Unde Job. xxxiij. Semel loquit deus: ꝛ secūdo idipm nō repetit. q; qd semel vno vl paucis loquit in scriptura: hoc nō repetit vt nobis loquat corpaliter sicut illis. Unde Grego. exponens pdictū verbum Job. di. Deus singulorū cordibus priuatis vocib⁹ corpalib⁹ nō loquit: ꝫ tale eloquiū ꝓstruit in scriptura p qd cūctoz āmonitōib⁹ satisfaciat. Unde Matth. xiij. veritas di. Qd vobis. s. aplis dico: oīb⁹ dico. Super qd Aug⁹. di. Non solū illis dixit quib⁹ tūc loquebat. ꝫ etiā illis qui fuerunt post illos ante nos. ꝛ etiā ad nouissimū eius aduentū. Dicit ergo singulis nobis. Sequere me. Nō corporis passib⁹: sed mētis affectib⁹. S Jn q verbo tria implicat fm q qlibet verbuz motū signās tria importat. s. terminuz a quo recedam⁹. motū p quē bonū faciam⁹. terminū ad quē tandem veniam⁹. Primū ibi Sequere. put importat terminū a quo. Secundū ibi: sequere. put signat motum p quē bonū faciam⁹. Tercū ibi: me. signās terminū cui feliciter inhereamus. Est itaq sensus pdicti verbi. s. Sequere me: vt a malo recedatis. ꝛ bonum qd me fecisse cognoscitis faciatis vt tandē ad me puenientes mihi feliciter adhereatis. Qd si decreueritis faciendū a malo triplici recedam⁹. scilicet a mūdi diuitijs. a carnis delicijs. et ab omnib⁹ iniusticijs. Cur hoc? q; diues in regnū dei difficulter veniet. vacās delicijs deo displicet. iniustuz deo odit. Hā de primo dicit Mat. Diues difficile intrabit in regnū celoz. De secundo dicit aplus. Qui in carne sūt deo placere nō possunt. De tercio ps. Jniquos odio habui. Si ergo deū cupim⁹ efficaciter sequi: primo a mūdi diuitijs longius recedam⁹. nō q; diuitie sint peccata: ꝫ sūt veraciter occasio peccati. ꝛ impediūt omnino sequi dominū cupientes. Hinc apostolus ad Thimoth. Qui volunt diuites fieri incidūt in temptatōem. ꝛ in laqueū dyaboli ꝛ in desideria multa que mergunt homines in interitū ꝛ in perditōem. Sed dicunt diuites. cōcessis vtimur. aliena non querim⁹. ꝛ si digna misericordie retributōe opera nō agim⁹: nulla tamen puersa perpetram⁹. Ad qd respōdet Greg. dicēs. Hoc idcirco diuites fecerūt: q; aurē cordis a verbis celestib⁹ claudūt. neq; enī diues qui quotidie epulabatur splēdide rapuisse aliena: sed infructuose. ꝓpijs vsus fuisse phibet. ꝛ tamē ea post hanc vitam vltrix gehenna suscepit. non q; aliquid illicitū cōquisiuit. sed q; immoderatu vsu totū se licitis dedit. ꝓpter qd dicit Luc. vj. Ue vobis diuitibus q; habetis hic consolationem vestram. Nullam aliaz causam ponens: nisi quia hic habent consolatōez suam. Quia (sicut in Act. dicit) per multas tribulationes oportz nos introire in regnū dei. Jpsi autem non solum non tribulātur: sed tota die consolātur. Unde Eccl. xiij. Diues locutus est superba. ꝛ iustificauerūt illuz. pauper locut⁹ est. ꝛ dicūt. quis ē hic. Unde Job. Ducunt in bonis dies suos: ꝛ in puncto ad inferna descendūt. A Secundo volentes sequi dominuz a carnis delicijs

longe fiant. ꝯre. q̃ in carnis delicijs deꝰ nũꝫ posuit pedem suũ. vñ eoꝝ via directe ducit ad infernũ iuxta aplm ihm. Si fm carnem vixeritis moriemini. s. morte eterne dãnationis. hmõi. n. vt ait apꝰ deo nõ fuiunt sed suo ventri. nam ipsoꝝ deus venter est et glã in ꝓfusione. tales. n. steriles sũt ⁊ nunꝯ aliq̃d faciũt ad salutẽ. cum ei do nõ placeãt (vt ait aplus. Qui in carne sunt. deo placere nõ pñt) nec ꝑ ꝓsequẽs ipsoꝝ opa placent deo. q̃ ab eo qui displicet nihil placet. et iõ hortamur Ezechiel. xviij. Cõuertimini ⁊ recedite ab ydolis vestris. q̃d enim quisq̃ colit hoc deus eius est. Hec ergo relinq̃re nos oportet si volum⁹ deũ sequi. Tercio volẽtes sequi dñm longe ab oñibus iniusticijs recedam⁹. q̃ vt dr Deutro. xxv. Longe auertatur deo oñis iniusticia. Unde Sapiẽ. j. Iniusticia mortis ẽ acquisitio. Hinc Eccle. xvij. Reuertere ad dñm ⁊ auertere ab iniusticia tua. ⁊ nimis odito exectatõem ⁊ cognosce iusticias ⁊ iudicia dei. Lex q̃ vt ait Berñ. Justicia est virtus reddẽs vnicuiq̃ q̃d suũ est. ergo ꝑ oppositũ scire possum⁹ q̃d sit iniusticia. Ipsa em̃ est virtũ per q̃d nulli reddit q̃d suũ est. Unde cum primũ nõ diligimus vt nosipos. vel ei nõ impẽdim⁹ q̃d nobis impẽdi cupim⁹. vel etiam malũ ei facimus q̃d nobis nolumus exhiberi: in oñibus illis iniusticiã exercem⁹. Ab hac ergo lõge recedere nos oportet si cupimus deum sequi. ab hac ergo iniusticia phibere nos volunt dñs cum in lege mãdauit. q̃ iust⁹ debet esse modius equus q̃ sextari⁹. q̃ vt ait Salomon. Pondus ⁊ pondus: mẽsura ⁊ mensura vtrũq̃ abominatio est apud dñm. Q̃d exponẽs Grego. dicẽs. Scimus q̃ falsi negociatores duplici pondere ⁊ mẽsura vtuntur. Nam pondus aliud habent ad q̃d pensant sibi: ⁊ aliud ad q̃d primo. Preparãt ergo ad vandũ pondera leniora. ad accipiendum ꝛo pondera grauiora. Oñis ergo homo qui aliter pẽsat ea que primi: ⁊ aliter ea que sunt sua: pond⁹ ⁊ pondus habet. vtrũq̃ aũt abominabile est apud deũ. q̃ si sic primũ vt se diligeret: hunc in bonis vt se haberet ⁊ etiam iudicaret. ⁊ si sic se vt primũ aspiceret se in malis sicut primũ iudicaret. Cuius cõtrariũ agimus incessanter. q̃ plerũq̃ ꝯtingit vt ⁊ nostra grauia leuiter: ⁊ proximoꝝ leuia mala grauiter iudicem⁹. Hoc ergo inq̃ le pondus iniusticia est. a qua nos recedere oportet si volum⁹ deũ sequi. ¶ Secũdo dicendũ est de motu sequẽdi q̃ quã transeamus. Deus aũt noster pre ceteris tria in se habuit ꝑ que sequi dñm nos oportet. scilicet paupertatẽ. asperitatẽ. ⁊ in omnib⁹ equitatem. que recta fronte sunt opposita ꝓdictorum. Nam paupias diuitijs. asperitas delicijs. equitas iusticijs ꝓtrariat. Si ergo deum sequi volumus vt hortat induam⁹ eius paupertatẽ. Nã vt ipa veritas ait. Nisi quis renũciauerit omnib⁹ q̃ possidet: nõ potest esse meus discipul⁹. Luc. xiij. Ad hanc paupertatem dñs trahere cupiebat diuitẽ quẽdaz: cum dicebat Mat. xix. Si vis ꝑfect⁹ esse vade ⁊ vende oñia q̃ habes ⁊ veni sequere me. Q̃d reuera nobis deberet facile persuaderi. maxime cuz in hoc videmus dñm ꝑcessisse. Unde Berñ. Magna abusio fratres vt diues velit esse virilis vermiculus ꝓpter quez deus maiestatis voluit esse paup. Secũdo induamus vite eius asperitatẽ: portãtes stigmata sudoris ⁊ laboris in corpe nr̃o. vt dicere possumus cuz apl̃o. Supplebo ea que desunt passiõibus christi in corpe meo. Unde Augus. enumeratis multis eius aspiritib⁹ tandem subiũgit. Hec christi passiões ꝛpiano sunt imitãde: nõ delicie cõquirende. Sz lamẽtabiliter conquerit Berñ. di. Heu dñe omnes volũt te sequi: sed pauci sequi scientes. q̃ si excepti fuerim⁹ a castigatõe flagellorũ: excepti erim⁹ a numero filiorũ. Tercio sequamur dñm ꝑ vite equitatez: omnibus hominib⁹ equũ pondus tenẽtes. ⁊ postponamus priuatũ amorẽ qui pene in omnib⁹ nobis viciat hanc virtutẽ. Unde Greg. Scimus q̃ vehemẽter claudit oculũ ratõis priuatus amor. Et quo fit vt hãc equitatẽ paucissimi vt dignũ est veraciter cõseruẽt. quia forsitan nescit quid sit equuz. Unde si non vacat omnes paginas pscrutari. omnia volumina sermonũ euoluere. oia secreta scripture ꝑ penetrare ad inquirendã ⁊ faciendã equitatem: saltim intremus nosmetipos et legam⁹ naturalẽ scripturã scriptã in tabulis

cordis nostri vbi legimus. quod tibi nō vis fieri: alij ne feceris: ⁊ quid tibi vis exhiberi alteri exhibeas: per q̄ duo mandata plene ⁊ pfecte nostris proximis exhibebimus equitatem. Nam per huius legis naturalis obseruationem antiqui patres dño placuerūt cum tñ adhuc nec legis nec gratie scriptura esset hoībus cōmendata. Nam de noe dicit Erat noe iustus ⁊ pfectus in generatiōe sua ⁊ ad abraham dicit. Ambula coram me et esto perfectus. ✠ Sequitur tertiū pncipale scz me. in quo nobis innuitur terminus siue finis. per quē dño feliciter inhereamus. quod iuste sequitur ad predicta. quia postq̄z a malis recessimus ⁊ quod bonū est facimus dñm inuenimus. quo inuento adhrebimus ei dicentes. Mihi adhrere deo bonum est ponere in dño meo spē meā. merito ergo vt ait bernā. cunctis renūciat affectibus alijs anima curans huic soli incumbit dicens et omni cordis effectu illud Canti. Inueni quē diligit anima mea. qz vt dicit Ecc. Qui inueniet illum inueniet thesaurum talem videlicet thesaurum in quo oēs vere diuitie. oēs vere delitie: vere iustitie ⁊ omne quod viri boni rōem sortit copiosissime inueniuntur nec īmerito. cum eñ ꝓpter deum vanas diuitias vanas delitias ⁊ oēs iniustitias dimittimus. inuenimus thesaurum deū scz. in qno predicta omnia veraciter inuenimus vñ augu. super illo verbo. Ecce nos reliquimus omnia dic̄ ✠ Petrus. ⁊ sui sequaces reliquerunt omnia vana. ⁊ acceperunt omnia vera. inuenimus enim in deo diuitias meritorum. diuitias gratiarum. diuitias virtutum ⁊ omnia vera bona vt dicere possit nobis illud deus geñ. xxx. Modicum hūisti anteqūz venirem ad te. nunc dives effectus es benedixitq̄z tibi deus ad introitum meum. de his diuitijs dī gre. Quid nobis cum diuitijs huius mūdi que nec bone nec nostre sunt. sed vere diuitie sunt que in deo īueniuntur ⁊ cum deo possidentur. Similiter in deo inueniuntur delitie huius mūdi illis delitijs meliores. si enim in creatura poterit aliquis delitiari. quō in deo non delitiamur a quo est omne bonum ⁊ omne dulce fluit. vñ ipse dicit. Eccle. ij. Quis delitijs affluet vt ego. quasi dicerz nemo. hinc iob. xxij. Si reuertisus fueris ad omnipotentem edificaberis. ⁊ longe facies iniquitatem a tabernaculo tuo. ⁊ sequit. Tunc super omnipotentem delitijs affluens. de quibus dī. ber. Sic est aduentus sponsi benedictiones diuitie, salutis cum eo ⁊ vniuersa que de ipso sunt affluunt delitijs redundantia iocundis ⁊ salutaribus sacris. inuenimus etiā in deo oēm equitatem. quia in eius pñtia non possumus facere non equum pręstāte iesu xpo

LXXXVI. De eodem.

Virgens secundus est eum idem vt supō. ✠ Dicit mgr in scolastica hystoria in veteri lege nunq̄z offerebatur hostia sine libamentis suis. Libamen aūt siue libamentum erat similia oleo. ꝓsphā ⁊ vinū que duo cum hostia offerebantur. ⁊ vnicuiq̄z hostie ꝓprium libamen erat determinatū. Dicitur aūt libamen eo q̄ libeat quia additum hostie gratificabat eam ⁊ acceptam fecit eaz dño vt grata esset hostia cum libamine que sine illo nullatenꝰ fuit grata. quod intelligens beatus mathęus omnia sua obsequia cum aliquibus additamentis per que gratiora fecit deo sua obsequia dño suo offerebat. Offerebat aūt tria deo obsequia cū suis libamentis per que in tam magnū pncipē coram dño est promotus. Obtulit eñ deo obedientiā cū velocitate: conuiuium cū largitate. totam vitam suam cum humilitate ⁊ ex his tribus magnus valde sacis coram dño est effectus. vt non solum in apicē apostolice dignitatis. verum etiam in scriptorē euāgelice veritatis sit sublimat⁹ vt nō solū apls sed euangelista in ecclesia noīet. ✠ Primum obsequium tangit in eo q̄ di. Surgens secutus est euz. quia statim vt dixit deus. sequere me sine mora sequebatur eum in quo tangitur obediendi velocitas. Scdz ibi ⁊ factū est discumbente eo in domo. in q̄ tangitur conuiuij largitas. nam de hoc dic̄ lu. v. ⁊ fecit ei leue conuiuiū magnum in domo sua. Tertium scz vite humilitas tangitur in eo q̄ di. Ecce multi publicani ⁊ peccatores venientes discumbebant cum iesu cō

numerans se illis innuēs se similr publica/
num ⁊ sic sūmatim in isto euangilio tangun
tur p̄dicta tria per que beatus mathæus est
mirifice sublimatus ⁊ hec de beato mathæo
breuiter tacta sufficiant. quia gloria qua in
celo ⁊ in terra bōratur ⁊ magnifice venerat
probat eum predicta tria deo fideliter ⁊ per
fectissime obtulisse. Nūc predicta verba ad
nostrā edificationem nobis insinuant. vt si
eius gloria cupim⁹ esse participes. predicta
tria cum suis libaminibus dño offeramus
Non enim est acceptor personaꝝ deus sed q̄
cunq̄ sine tergiuersatōne deo exhibet quod
ipsi exhibuerunt eadem gloria sublimat vñ
Cri. Qui sanctoꝝ merita religiosa caritate
mirantur eorum mores sanctos atq̄ iustici
am imitentur. quia quē delectat alicui⁹ san
cti meritum delectare debz par circa cultum
dei obsequiuz. vt qui sanctoꝝ merita admi
ratur mirabilis ipse vite sanctitate reddat
possumus em̄ esse sicut ipsi sunt si facimus
quod fecerunt. ℣ Primo ergo offeri/
mus deo sacrificium obedientie. que omni
homini est necessaria ad salutē. qz sicut p̄ in
obedientiam de padiso cecidimus vniuer/
si. sic econtrario redire per obedientiam nos
oportet. Hinc est q̄ tam triumphās quā mi
litans ecclesia fm̄ sub ⁊ supra est per obedi
entiam ordinata vt palam detur intelligi q̄ nl̄
lus nisi per obedientiam erit saluus. Man
dat aūt nobis deus tripliciter obedientiam
scz per scripturā librorꝝ. per ora prelatorum. p̄
inspirationem internorum. de primo dr deu
teri. Omne mandatum quod ego p̄cipio
tibi caue diligenter vt facias Mat. xix. Si
vis vitā ingredi serue mandata. Job. xiij.
Si diligitis me mandata mea seruate. Se
cundo de mandato prelatoꝝ dr dñs. Qui
vos audit me audit. ⁊ qui vos spernit me sp
nit. Item̄ deutero. Facies quecunq̄ dixerint
qui presunt loco quē elegit dñs. sequerisq̄
sententiam eoꝝ nec declinabis ad dexteram
nec ad sinistram. Qui aūt superbierit nolens
obedire sacerdotis imperio qui eo tempore
ministrat dño deo suo. moriat hō ille. De
tercio per ysa. dr. Ego sum qui loquor iusti
cias. ac si dicat. Quādo interi⁹ in corde ad
memoriam reuocatis precepta dñi. nō vēa
est cogitatio sed mea est allocutio precipiēs
interius vt preceptoꝝ opa impleatis Hinc
bern̄. Cum mala versamus in corde nostra
est cogitatio. cum vero bona: dei sermo ē. illa
scz mala cor nostrum dicit. hec aūt bona cor
nostrum audit. vñ greg. Cum per semetip⁹
sum deus interius loquitur sola nobis vis
interne aspirationis apitur. ⁊ de verbo eius
sine literis atq̄ syllabis cor docetur. qz vir/
tus eius intima quadam sublenatione co/
gnoscitur. quocunq̄ ergo istoꝝ triuz modo
rum precipiat nobis deus sp̄ est ei ⁊ in oñi
bus ⁊ per omnia obediendum. Nam de hac
obedientia dr. i. Re. xv. Numq̄d vult de⁹ ho
locausta aut victimas ⁊ nō potius vt obedi
atur voci dñi: melior est enim obedientia q̄
victima. ⁊ auscultare magis q̄ offerre adi/
pem arietum. qm̄ quasi peccatum ariolandi
est repugnare ⁊ quasi scelus ydolatrie nolle
acquiescere. vñ bern̄. Nec studiuz bone acti/
onis. nec ocium sancte contemplatōis. nec
lacrime penitentis accepta esse poterunt illi
qui tantam hūit obedientiam vt vitam q̄
ipsam perdere maluerit. Vt aūt ex hoc sacri
ficio nostre obedientie suauissimum odorez
dño offeramus cum tribus eam libamini/
bus exhibeamus. ℣ Debemus enim
obedire velociter simpliciter efficaciter. ℣ Pri
mo, dico obedire debemus velociter vt statī
audito precepto sine omni mora velociter
obediamus sicut mathæus qui statim vt au
diuit. sequere me. sine mora secutus est dñz
non petiuit inducias ad seruandā pecuniaz
vel suis dñis p̄tandam sicut ille qui voca
tus a dño petiuit inducias vt sepeliret pa/
trem suum nec obtinuit. sed sine oñi medio
dñm sequebatur. ⁊ ideo hec velox obedien/
tia multo erit gratior q̄ morosa sicut hi de
quibus in regula nostra dicit pater benedi
ctus. qui mox vt deus aliquid a maiore ip̄ati
fuerit ac si dimic⁹ ip̄atū sit moram pati ne
sciunt in faciendo. de quibus dicitur in p̄s.
℣ Populus quē cognoui ⁊c vsq̄. in auditu
auris obediuit mihi Secundo debemus o
bedire simpliciter hoc est non discutere vel
diiudicare ad quod precipiatur. sed tantum
simpliciter obedire non curantes ad quid p̄
cipiatur vl̄ quid intendatur. dummodo de

uote impleatur quod precipitur a maiore hinc bern̄. Imperfecti cordis ⁊ infirme prorsus voluntatis indicium est. precepta seniorū studiosius discutere. hesitare ad singula que iniungūtur erigere de quibuslibet rōes ⁊ male suspicari de omni precepto cuius cā latuerit. nec vnq̄ obedire libenter. nisi cum audire contigerit quod forte libuerit. non attendentes q̄ quidam iuuenis ad preceptū senioris sui ad aridum palum terre infixū per circulum anni aquam singulis diebus infudit. ex cuius obedientie virtute fructus protulit contra naturam. sicut in vitas patrum legitur euidenter. Tercio obedire debemus efficaciter hoc est cum effectu operis fideliter ⁊ diligenter perficere quod mandatur ⁊ quantum in nobis est semper ad hoc niti vt aliquis fructus ex iniuncto opere p̄ueniat imperanti vel ad minus vt ad imperantis voluntatem quod iniungitur expleatur de hac efficacia obediendi dicit bernar. Perfectus obediens parat aures auditui oculos visui. linguam voci manus operi. pedes itineri. ⁊ sic totum se colligit vt ex toto mandatum impleat imperantis. De hac efficacia obediendi dicit Gregorius. Sicut bene obsequentes famuli dominorum suorū vultibus semper intenti sunt vt ea que preceperint festine audiant ⁊ audita implere cōtendant. sic iustorum mentes per intentionem suam omnipotenti deo assistunt. atq̄ in scriptura eius quasi os eius intuentur vt quia per eam dominus loquitur oīe quod vult tanto a voluntate eius non discrepent. quanto eam in eius eloquio agnoscunt. vnde fit vt eius verba non per eorum aures superuacue transeant. sed hec in cordibus suis figant. Secundo beatus mathеus obtulit sacrificium conuiuij cum libamine largitatis sic ⁊ nos domino conuiuium cum suis libaminibus offerimus. Primo ergo dicamus de conuiuio quasi sacrificio principale. Secundo dicamus de libaminibus cum quibus conuiuij sacrificiū offeratur. Sciendū ergo q̄ triplex est conuiuium scilicet corporale verbale. spirituale. Corporale conuiuium domino offerimus. quando pauperes propter deū cibo corporali recreamus. Cō uiuium verbale deo offerimus quando verbo dei proximum edificamus. Conuiuium spirituale deo offerimus quando per meditationes eternas deuotiones ⁊ contemplationes deo in cordibus nostris conuiuium preparamus. De primo conuiuio dicitur Lu. xiiij. Cum facis conuiuium voca pauperes debiles et claudos et cecos et beatus eris quia non habent retribuere tibi. Item ps. Beatus qui intelligit et cetera. De secūdo conuiuio dicit Augustinus. Refectio est que saginat animaz. que impinguat viscera cum de diuinis scripturis cibum eloquij primis ministram? Gregorius. Melius est de diuinis eloquijs reficere animam semper victuram. quā cibo corporali reficere carnem iterum morituram idem. Cibus mentis est sermo dei ⁊ quasi cibus acceptus stomacho languescenti refertur. quando fmo auditus in ventre memorie non tenet. Scimus aūtq̄ si quis alimenta non retinet de huius vita desperatur. De tercio dicitur. Apoc. Ego sto ad hostiū ⁊ pulso. si quis apperuerit michi ianuam intrabo ⁊ cenabo cū illo ⁊ ipse mecum. Dinc bernardus. Cibus eius penitentia mea. cibus eius salus mea. cibus eius ego ipse. hec autem tria sacrificia conuiuiorum sua queq̄ debent habere libamina. Sunt autem tria vt supra dictum est libamina scilicet oleum. panis simila et vinum. offeratur ergo conuiuium pauperū cū oleo misericordie et cōpassionis. Conuiuium proximorum cum simila operationis cum enim panis sit proprius confortare corpus similam offert qui quod doceat confortat exemplo operationis. Conuiuium vero interne inspirationis (quo cum deo ⁊ ipse nobiscum reficimur) offeratur cum vino in ebriationis. sicut enim vinum inebriat ⁊ mētes alienat. sic illud internum conuiuium quo cum deo ⁊ in deo epulamur mentes nostras alienat inebriat ⁊ transmutat in deū ⁊ hec tria conuiuia cum suis libaminibus fiant in abundantia largitatis. ¶ Tercio offeramus deo vitam nostram cum libamine humilitatis sicut beatus mathеus deo totam in humilitate obtulit vitam suā Est autem triplex vita scilicet activa: con-

templatiua ⁊ afflictiua. Activa vita secūdū bedam est primo quidem ab omni hoc seculo imaculatum seipsum custodire. mentez manum linguam et cetera mēbra corporis ab omni inquinamento culpe continere deinde exteriorez hominem iustis insistere laboribus ac diuinis perpetuo se subiugare ⁊ victijs. deinde etiam proximis in necessitatibus iuxta vires succurrere ac operibus misericordie fideliter insistere. Vita aūt contēplatiua vt idem Beda ait est cum quis longo bone actionis exercicio edoctus ⁊ diuine orationis dulcedine instructus crebra lacrimarum compunctione assuefactus a cunctis mundi negocijs vacare ⁊ in sola dei dilectione oculum mentis infigere didicerit gaudiumqz perpetue beatitudinis quod in futura percepturus est vita etiam in presenti ceperit ardenter desiderare ⁊ desiderando pregustare. vita vero afflictiua est tribulatō vel ꝓpter peccatorum purgationem vel boni promotionem a deo nobis inflicta. ❡ Huic triplici vite sunt tria libamina adiungenda. vt predicta triplex vita per tria libamina offeratur. Vita enim activa per fidelitatem. Vita vero contemplatiua per bumilitatem. vita autem afflictiua per hylaritatem tanqz domino offerantur. ℣Primo dico vita activa debet fideliter dispensari vt in ea nihil intendatur. nihil queratur nisi dei gloria ⁊ vtilitas proximorum de quo bernū. ℣Revera fidelis es famulus si de omni gratia transeunte ex te nihil tuis manibus adhereret contingat. ℣Secundo vita contemplatiua debet humiliter ociari. vt quantūlibet in ea proficiamus non tamen de nobis nisi humiliter sentiamus. oportet nanqz vt ait bernū. ℣Humiliter sentire de se nitentē ad altiora. ne dum supra se attollitur cadat nisi in se firmiter per veram humilitatem fuerit solidatus quia nisi humilitatis merito maxima minime obtinentur. ℣Tercia vita afflictiua debet inter se ⁊ deum hylariter sufferri. quod faciebat paulus cum dicebat. ℣Superabundo gaudio in omni tribulatōe quod etiam nobis consulit Jacobus dicēs. ℣Omne gaudium existimate fratres cum in varias incideritis temptationes. Et quia omnis vita meritoria ⁊ deo accepta in hac triplici differentia est inclusa. vt non sit vita aliqua preter illas. ideo vnusquisqz diligenter consideret in qua consistat corazz deo ⁊ illam cum suis propijs libaminibus offerat. ⁊ sic erit grata domio ⁊ accepta. quod sub alijs verbis in lege precipitur cū deutexvi. dicitur. Juste quod iustum est exequaris. Nam in eo quod dicit iustuz: tangit obsequium. in ea aūt ꝙ dicit iuste tangit libamen quia eius valor ⁊ acceptabilitas consistit in libamine. ⁊ hoc est ꝙ alijs verbis dicitur ꝙ plus meremur aduerbijs quā nominibus cui consonat Gregorius dicēs Cor ⁊ non substantiam pensat deus. nec perpendit quantum in eius sacrificio sed ex quanto offeratur. Ac si dicat. Non considerat deus quid offeratur sed cum quali libamine presentetur. hec ergo sunt sacrificia que cum suis libaminibus oblata suauissimum odorem sicut in lege dicitur dabunt deo. Cui demumeri. xxviij. enumeratis holocaustis subiungitur. ⁊ erit in odorem suauissimum domino qui surget de holocaustis ⁊ de oblationibus singulorum multo magis de his que hic dicta sunt que sunt veritas predictorum surgit odor suauissimus domino. Ad nobis.

LXXXVII.

De sancto mibabel.

Habeto formaz nostram ℣Philippen. tercio. ❡ Cum secundum Gregorium ruina angelorum per beatos homines debeat restaurari dignum est ⁊ consonum rationi vt qui ad eorum consortia sūt vocati. ipsorum mores ⁊ virtutes discāt quātum possibile est in regione dissimilitudinis imitari. propter quod verbum propositum ex persona angelorum nobis proponitur. ac si dicere videantur. Si iuxta vocationem vestram societatem nostram peruenire cupitis. discite iaz in terris quomodo nobiscum in celis viuere debeatis. ℣Propter quod sciendum ꝙ angeli dei quatuor habē exercicia formam sui status in celo exprim-

tia scilicet inter se. infra se. extra se. supra se. Si ergo ad ipsorum exhortationem per formam eorum vitam nostram vestire cupimus ipsos in hac forma quadruplici imitemur. Habent autem angeli sancti intra se tria bona scilicet puritatem: simplicitatem: inconuertibilitatē que tria anteomnia acquiram? Nam de ipsorum puritate dicit Damasce. Angeli sunt quedam lumina transperentia ex primo lumine lumen habentia. nec lingua nec auribus indigentia: sine sermone voluntates suas sibi mutuo exprimentia. De secundo dicit augusti. Angelus quia spiritus est simplex ē & tanto simplicior quanto ab omni corpulenta materia remotior. De his duobus dicit dyonisius. Essentia angelorum est simplex & pura. Tercium patet ex secundo. Quod enim simplex ē quocūq; se conuertit totaliter se conuertit. Unde augustinus dicit. q natura spiritualis tantuz semel vertibilis est nisi ex vnione vnius cū alio. sicut patet in anima que quamdiu est in corpore potest mutari & conuerti de bono in malum & econuerso: soluta vero non. Si ergo volumus angelos imitari induendo formam ipsorum oportet nos predicta tria in nobis hoc est in vita nostra plantare. Primo ergo plantemus in nobis puritatem ad quā duo sunt necessaria scilicet penitentia & resistentia. Penitentia p quam commissa exhauriamus. Resistentia p quā cōmittenda caueamus. Nam de primo dicitur Leui. xvi. In hac die ab omnibus peccatis vestris mundabimini scilicet per penitentiam. Notabiliter autem di. in hac die qua peccastis. quia nulla mora nobis conceditur in peccatis. Hinc prouerbioz secūdo. Non sapiens exhauriet illud scilicet peccatum quia vt ait Apostolus. modicum fermentum totam massam corrumpit. De secunda scilicet resistentia. iiij. Re. iij. dicit. Cunctos fontes aquarum obturabitis scz per resistentiam. sensus nostros fontes vocans per quos tanquam per fontes sordes malarum affectionum in sentinā conscientie nostre fluunt. Secundo plantemus in nobis simplicitatez vt etiam in hoc scis angelis conformemur quam tunc consequimur si omnes sensus nostros exteriores. omnes affectiones interiores. et omne quod sumus sine plica retardante ad dominum conuertamus vt omnia que per qualemcunq; noticiam sensuum vel affectionū nobis obiciuntur simplici intuitu discernamus & in bonum accipiamus vnde augus. Anima simplex obtractare non nouit. nesciens inuidere suo contentus aliena non querit & si egeat diues tamen sibi videtur. & iō omnis anima simplex benedicta est. Tercio plantemus cum angelis in nobis inconuertibilitatem hoc est vt nunquam ad momentum propter alicuius rei appetitum a domino auertamur. sed continuo & sine omni medio semper domino adhereamus & nunquā peccatum mortale per quod auertimur cōmittamus. De qua adhesione dicit Augustinus. A deo non auertimur si eius mandata non respuimus ipsum non obliuiscamur nec voluptatibus indulgemus idem. Qui adheret domino renunciet mundo posteriora obliuiscitur. ad priora se extendit vt perueniat ad brauium quod est insigne victorie. et hi sunt de quibus dicitur q dies pleni inuenientur in eis qui nunquam ad momentum a domino recesserunt. G

Secundo angeli sancti tria inferioribus exhibent scilicet compassionem exhortationem. promotionem. Nam de primo dicitur Esa. Angeli pacis amare flebunt. de secundo dicit bernardus. Angelus in omni loco sedulus pedissequus anime non cessat solicitare eam & assiduis suggestionibus commonere. De tercio iterum bernar. Discurrunt angeli medij inter nos & deum fidelissime portantes nostros gemitus ad deum et illius nobis gratiam deuotissime reportantes. Nos igitur cupientes angelos imitari predicta tria scilicet compassionem. exhortationem. promotionem. cordis. oris & operis nostris inferioribus exhibeamus. Inferiores autem nostros dicimus non conditione nature. sed qui minus habentes nostro indigent auxilio vel fauore. Primo ergo nostris inferioribus exhibeamus cordis compassionem omnes eorum molestias paupertates & miserias tanquam propriis con

volentes hoc debitum exhibuit pauperibus iob cum dicebat. Compatiebat anima mea pauperi. Nec minus apostolus. qui dicebat Quis infirmatur & ego non infirmor. quis scandalizatur & ego non uror. Et iterū Fratres quotidie moror pro gloria vestra & iterū Lugebam multos ex his qui ante peccaverunt & non egerunt penitentiaz super impudicicijs quas gesserunt. Hunc affectum cō passionis profert bernā. alijs deuotionū generibus di. Vulte miserie collecte atqz oculo pietatis inspecte. ipse sunt species et quibo vngenta optima componuntur. dicunt aūt ideo optima. quia omniū passionuz merita faciūt sua. nec īmerito quia sepe cōtingit vt compassio compatientez plus torqueat quā passio patientem. Verum quia cordis compassio si in opus potu erit non procedit minus habere conuincitur. ideo post illam cō passionem sequatur oris exhortatio. vt eis quibus compatimur exhortationis verba fideliter exhibeamus. ¶ Secundo ergo his qui vel ignorantia vel simplicitate inferiores nobis sunt. exhortationis beneficium vt in melius proficiant impendamus exhortantes singulos vt pro qualitate stat? sui in melius proficiant peccatores vt resipiscant. bonos vt proficiant. tribulatos vt viriliter sufferant imitantes thobiam de quo dicitur Thobie. i. Pergebat thobias per omnes qui erant in captiuitate & monita salutis eis dabat. vt de vobis dici valeat illō q Matth. xv. Singulos armauit non clipei vel baste munitione. sed sermonibus optimis & exhortatione Gregor. vnusquisqz nostrum si inquantum sufficit a prauitate proximum reuocat si exhortari ad bene viuendum curat. si eternum regnum vel supplicium erranti denunciat cum verba sancte denunciationis impendit profecto angelus existit. Verum quia dicit ioban. Filioli mei. non diligamus verbo nec lingua tantum sz opere & veritate. ideo vt de contingentibus nihil penitus obmittamus de verbis ad opera procedamus. Tercio ergo nostris inferioribus impendamus operis exhibitionez adiuuantes eos consilio & auxilio & in omnibus quibus possumus eos promouere.

Hunc eis victualia ministrantes a periculis munientes. a tyrannorum potestatibus defensantes apud deum pro eis intercedētes & in omnibus quibus possumus misericorditer adiuuantes. ante omnia opera misericordie secundum singulorum indigentiam misericorditer eis exhibentes. q̄ sunt pascere esurientem. potare sitientem vestire algentē hospitare peregrinantem. visitare languescētem consolari in carcere existentem. sepelire morientem. que tanguntur Esa. lviij. vbi dicitur Frange esuri. pa. tu. apertius autem Mat. xxv. breuiter autem tanguntur in hoc versu Visito poto cibo redimo tego colligo condo. Visito languentem. poto sitientem cibo esurientem. redimo in carcere iacentem tego algentem. colligo exulantez. condo morientem. ¶ Tercio angeli sancti tria exercicia mutuo sibi exhibent inter se. Viuunt enim inter se ordinaliter socialiter & humiliter. Primo dico viuūt inter se ordinaliter quia vnusquisqz in suo ordine & officio perpetuo perseverat ab illo ad momentum temporis non recedentes. vnde Hyoni. ait. Non est plus vt quis operari presumat qd ad suum ordinem vel officium non pertinet. Secundo viuunt socialiter hoc est amicabiliter & pacifice ita vt qui preest non superbiat & qui subest non inuideat. Tercio viuunt humiliter. quia inferiores obediunt superioribus sine rancore & superiores precipiunt inferioribus sine fastu sed in amore. Si ergo cupimus in eorum consortio deputari in predictis tribus ipsos deuotissime imitemur. Primo ergo studeamus viuere ordinaliter summo conamine ad hoc laborantes vt in eum statum & ordinem quo creati fuimus reuertamur. sic autem creati fuimus vt mediū statum tenentes omni creature dominemur. omia sub pedibus conculcantes & solum deum supra nos veneremur nam de primo dicitur in ps Omnia subiecisti sub pe. ꝛc. de. ij. Mat. iiij. Dominuz deum tuum adorabis & illi soli seruies. ordini nostro tam solicite adherentes vt nullum de proximis nostris in suo ordine perturbem? sed personam res honorem & famam & omnia que eius sunt nunquā in offensam eius

contingamus ne maledictionem domini in/
curramus deutero.xxvij. vbi dicitur ¶Male
dictus qui transfert terminos proximi sui.
¶Item tunc etiam ordinaliter viuimus. si
vnusquisq; statum ⁊ ordinem in quo voca
tus est seruat ⁊ custodiat fideliter non decli
nans ad dextram nec sinistram vt qui in ma
trimonio vocatus est. custodiat legem ma/
trimonij. ⁊ qui in religione viuit custodiat
regulam voti sui ⁊ sic de reliquis. que fideli
ter conseruata cauent omni proximo ab of/
fensa. vnde. i. Cor. vij. ¶Unusquisq; in quo
vocatus est in eo permaneat apud deum.
¶Secundo studeamus viuere socialiter. vt
omni proximo nos exhibeamus ad obsequê
dum in caritate ⁊ fide non ficta conforman
tes nos in bono studijs singulorum. non vt
eis placeamus sed vt eos in bonum traha
mus. ⁊ vt cum eis pacem habeamus. ¶Nam
de primo di. apostolus. i. Cor. ix. ¶Cum liber
essem ex omnibus omniū me seruum feci: vt
omnes lucrifacerez. ⁊ factus sum iudeis iu
deus ⁊ his qui sub lege sunt tanquam sub
lege essez. omnibus omnia factus sū vt omnes
facerem saluos. de secundo autem di. bern̄.
¶Sunt plurima que angelis sanctis in nobis
placent ⁊ que in nobis inuenire delectant.
vt est sobrietas castitas creber gemitus et
orationes cum lacrimis. atramen super om
nia hec vnitatem ⁊ pacem a nobis exigunt
angeli pacis vt nihil eque offendit ⁊ ad in
dignationem prouocat angelos quomodo
faciunt dissensiones ⁊ scandala. ¶
Tercio sicut angeli humiliter incedamus
inferiores nobis preferentes. equales vene
rantes superioribus humiliter obedientes
omnibus nos postponentes. de his tribus
scilicet ordinaliter socialiter humiliter dicit
bern̄. Arbitror q; qui in congregatione es
bene viuis si ordinaliter socialiter humiliter
vivis. ¶Ordinaliter vt in omni conuersati/
one studeas solicite obseruare vias tuas i
spectu dei ⁊ proximi. tibi cauens a peccato ⁊
proximo a scandalo. ¶Socialiter vt studeas
amari ⁊ amare portare infirmitates omniū
a nemine portari. omnibus te exhiberi affa
bilem ⁊ tractabilem ⁊ obsequiosum ⁊ vir/
tuosum ad omnes vt oculi omnium sint in
te. demonstrantes te digito ⁊ dicentes. hic
est fratrum amator ⁊ populi israel. ¶Humi/
liter vt cum fecerimus omnia spiritum va
nitatis exufflare studeamus. dicentes nos
iuxta consilium domini seruos inutiles. qđ
debuimus fecimus nil addentes. hoc enim
gratum est valde domino. ⁊ sicut grati sic ra
ri dicente bern̄. ¶Magna ⁊ rara virtus est.
vt magna licet operantem magnum te nesci
as ⁊ manifestam omnibus tuam te solum
latere sanctitatem. hoc ego ipsis virtutibus
mirabilius iudico. et ideo talis humilitas
que cum magnis operibus conseruatur mi
rabiliter placet deo ⁊ facilime impetrat cu/
mulum gratiarum dicit enim bern̄. In ve
ritate compi nil eque efficax ad gratiam ꝓ/
merendam conseruandam ⁊ recuperandaz
quā si omni tempore inueniaris non altum
sapere sed timere. vnde iero. ¶Nihil ē quod
nos ita deo ⁊ hominibus gratum faciat qz
si vite merito magni ⁊ humilitate simus
infimi. quia vt ait grego. perditur omne qđ
agitur si non humilitate custoditur. ¶Quar
tum vero membrum angelorum scilicet de
exercicio quod sū pra se habent. quia sermo
in longū ductus est. in sermonem alium re/
seruemus loquentes tunc quod deus dede/
rit. LXXXVI

De eodem sermo secundus.

¶Angeli eorum semper vident faciem patris.
Mat. xviij. ¶Dicit bern̄.
Angelorum est triplex funiculus quo de ex/
celso celorum habitaculo ad consolandos
visitandos ⁊ adiuuandos nos attrahitur su
pereminens caritas angelorum scilicet pro
pter deum. propter seipsos. ꝓpter nos. ¶Pro
pter deum cuius tanta erga nos mie visce/
ra ipsi vt dignum est imitantur cupientes
impleri eius quem ipi supra se vident de no
bis desiderium ⁊ voluntatem. ¶Propter nos
in quibus propriam solicitudinem miserā/
tur. ¶Propter seipsos quoruz ordines instau
randos ex nobis tanto desiderio prestolan/
tur. que cum ita sint pensare quanta nobis
solicitudine opus sit. vt dignos nos eorum
presentia exhibeamus. In verbis ergo pro

positis predicte quatuor considerationes q̄ in priori sermone posite sunt tangūtur. Primo enim ea que in seipsis habent tanguntur secundo ea in quibus sibi mutuo obiecuntur. tercio ea in quibus ad nos inferiores disponuntur. quarto quomodo supra se ad deum rapiuntur. Primum ibi angeli. secundū iterū ibi angeli. secūdū q̄ plānis est numeri tercium ibi eorum scilicet hoīm qui nos sumus. quartum ibi semper vident faciē p̄is Expeditis ergo in priori sermone de tribus considerationibus scilicet in se inter se et ad inferiores. Nunc dicendum restat de quarta consideratione. scm q̄s supra se ad dīm referuntur. Sunt aūt tria que sup̄ se ad deum exercent scz contēplationem dilectionem: laudationem. que deo exhibent incessanter. Primo dico q̄ angeli dei deum sine medio facie ad faciem contemplantur quod in thēmate proposito euidenter innuit cum dicitur. angeli eorum scilicet hoīm sēper vi. fa. p. Illud enim videre non est aliud nisi facie ad faciem contemplari. in qua contēplatōe vident quō et in quibus di debeāt exequi voluntatem. nec minus contemplātur deum cum in mīsterium nostrū mittuntur qz vt ait gre. quocunq̄ mittuntur intra deū currere perhibentur. Secundo ad deū hūt feruentem dilectionem. qz quanto deū limpidius cognoscunt tanto āplius ip̄m amāt dicit enim augustī. q̄ dilectio ex cognitione oritur. talis enim et tanta dulcedo est deus q̄ non pōt non diligi. et ideo tanto sincerius deum diligūt angeli dei. quanto amplius hūc cognoscunt. Tercio angeli dei deum laudant incessanter. De q̄ laude dicit Esa. vi. Clamant angeli sanct⁹ sanct⁹ sāct⁹ dīs deus exercituum. plena est maiestate eius omnis terra. hinc est q̄ etiā sponsa x̄pi ecclesia huius laudis cupida optat deū cuz angelis collaudare dicens Maiestatem tuam laudant angeli. adorant dīationes tremunt ptātes. celi celoꝝq̄ virtutes ac beata seraphin socia exultatione concelebrant. cū quibus et nostras voces vt admitti iubeas deprecamur supplici confessione dicentes sānctus sanctus sanct⁹ etc. Si ergo cupimus in angelorum consortio deputari. studeam⁹ in his que sup̄ se deo exhibēt imitari. Primo discamus deum cum angelis contemplari. quod si tam clare fieri non poterit (quippe quia in huius pegrinationis exilio videmus per speculum et in enigmate ipi aūt facie ad faciem) ipsos tñ qualitercunq̄ possumus et prout in via est possibile imitemur Propter quod sciendum q̄ delectabilis visio surgit ex triplici appatu. scilicet ex oculorum sanitate. medij claritate. obiecti amabilitate. Primum fit per cordis mundiciam. scm p adiuuantē gratiam. tercio per admirationis flagrantiam. Primum ergo fit p oculorum sanitatem Propter q̄ sciendum q̄ scm beri. duos oculos hz anima. vnū q̄ intelligit scm quo diligit. hoc est intellectum et affectum qui duo aliis nominibus dici pñt cognitio et deuotio. Videt ergo a cōtēplatoribus deus oculo vtroq̄. sed ab altero vulneratur qz vbi intellectus caligat. affectus penetrat. et vbi ille repellitur iste admittitur quippe pscrutari phibemur dei archāa intellectu dicēte eccl. Altiora te ne quesieris et maiora te ne scrutatus fueris. et ap⁹ iubet ñ pl⁹ sapere q̄z oz. oculo aūt deuotōis seu dilectōis iubemur accedere. ps. Vacate et videte q̄m ego sum deus. itē. Accedite ad eum et illūminamini. Sed etiā amare plus q̄z possumus iubemur dicente beri. Modus diligendi deū est sine modo. Si ergo duo oculi sanandi sunt. si cum eis deum volumus contemplari. qui tunc ad familiaritatem redeunt si per deuota exercicia intellectus illuminat⁹ et affectus inflāmatur. Sic eī primis parentibus dati sunt vt intellectus illuminatus cognosceret deū. et affectus inflāmatus cognitum amaret. Sed intellectus cecus factus ē per petm et affectus fedus. a quibus cum sanantur erunt instrumenta nobilia ad dīm contemplandum. Intellectus sanatus lucidā hz intelligentiam de deo et de his que ad deum sunt. vt est intellellectus sacre scripture et rationes fidei et opa dei intelligere etc. Affectus aūt inflāmatus desiderat dei beneplacitū et oīa que eis sunt. vñ cum hi duo oculi ad talem sanitatem perueniunt deum facliter contemplantur. Secundū ad contēplationem adiuuans consistit in medij claritate

te. hoc aũt medium est gratia adiuuans trahens ⁊ promouens contẽplantem. hic gre. Dum nos gratia superni respectus illumiat cuncta etiam mentis nostre nobis abscõsa manifestat. Ad hoc enim sanctispiritus grã terreni menti infunditur vt ad intellectum sui conditoris erigatur. hinc bern. Sic̃ nos spiritus sancti gratia erigit quadam fiducia ita deum inclinat ad nos sua misericordia. hoc ergo medium qõ est gratia quanto est clarius tanto nos efficacius ad deum trahit. Tercium adiuuans ad delectabilem contẽplationem consistit in obiecti amabilitate. Si enim id quod contemplandum ẽ esset odiosum. cito visus auerteret se ab eo. ⁊ qz nihil est adeo amabile sicut deus. ideo obiectum diuinum ad contẽplationem maxime coõpatur. illud enim obiectum quod est deus contẽplanti propter suam amabilitatez delectabilem dat saporem. qui sapor contẽplantem violenter rapit in admirationem etiam in quacunq; facie dñm contemplem̃. Habet enim deus faciẽ humanitatis ⁊ faciem diuinitatis ⁊ vtraq; facies vt ait illa hester. plena est gratiarum propter quod deꝰ vnicuiq; contemplanti ipsum exhibet faciẽ suam in eo sapore prout scit maxime competere contemplanti. hinc bern. Videtur a q̃libet amante deus prout amat ab alio quidẽ sic. ab alio vero sic pro uarietate affectuum quibus feruntur in deum. Alij em̃ ad diuinitatis archana feruentius inhyant. Alij aũt humilitatis ⁊ humanitatis misteria secretius admirantur contemplantes altissimum consilium dei sup̃ salute humani generis totum tamen tutum̃ est quod oculus intuetur amoris. qui solus nunc videt ad meritum quandoq; visurus ad premium. hoc p̃ dictis adijcientes vt sicut angeli deum semper contemplantur etiam cum ad exteriora mittuntur. sic ⁊ nos a contemplatione nunquam taliter recedamus. etiam cũ ad exteriora agenda in actiua vita nos recipimus. sed tunc p̃ inferiorem partem. i. per cogitationem dominum contemplemur. Sic enim di. bern. Sepius animus ad omnem se temperat laborem. nec in eo dissoluitur. sed per eum magis in semetipsum colligitur. qui semper pre oculis habet. nõ tm̃ id quod agit sed quo agendo intendit. hinc deuteroñ. vo Caue ne vnq; obliuiscaris domini dei tui.

Secunduz exercitium quod supra se ad deum habent angeli dei consistit in dilectione qua semper in deo diuino igne feruent ⁊ feruendo ardent. in cuius amore ⁊ amoris feruore deo in nobis qui inferiores sumus delectabiliter obsequuntur. Sic et nos imitemur angelos feruentissime deum diligentes. vt non simus contenti illa dilectione que prohibet nos peccare. nec illa que iubet bona operari. sed inhyamus ad illam que in cordibus nostris feruens ⁊ ebulliens omne impuruz euomat ⁊ in deum nos trãsferat. ita vt omne quod non est deus non solum sit nobis abominabile. sed penitus alienum. sic enim dicitur Esa. In igne zeli mei deuorabitur omnis terra id est terrenitas. ⁊ solum relinquitur flamma dei. Item iob. xxix. Feruens sorbet terram. quia in tali caritate nihil relinquitur quod sit carneum vel terrenum sed omne quod sentitur ẽ diuinum. non ergo ad quamcunq; sed tantum ad angelorum caritatem tenemur. per quam non solum adherent deo. sed ⁊ fruuntur. Ipsa est enim de qua dicit Bernard⁹. Magna caritas ad deuz ẽ adhesio ⁊ fruitõ quia vnus cum deo spiritus efficimur quaz qui habet non solum vult ꝙ deus vult sz in affectu perfectus est. vt non possit velle nisi quod deus vult. quod est et proprie proprium angelorum. Nec mirum si in hoc affectu similes sumus angelis. quia etiam similes sumus deo. nec solum hoc sed quiddam amplius quod non audeo dicere sed ausus est scribere qui dicebat Bernardus. quicquid est patris ⁊ filij in sũma illa vnitate sic est vnitas. suauitas. bonũ. osculũ. ãple ⁊ si qõ ẽ cõe ãboz. hoc hoi suo mõ fit ad deum qõ psubstãtiali filio ẽ ad pẽm ⁊ pñ ad filiũ in qua beata conscia ⁊ si meretur fieri homo dei non deus. sed tñ quod deus est. qz quod deus ex natura hoc hõ ex gratia fit.

Ad hanc ergo angelorum caritatem. si quis conari desiderat in tribus viriliter exercebit. scilicet in oĩm delectabilium subtractione. bonoz operum multiplicatione. dini

voluntatis conformatione. hec enim tria cantant in angelorum caritatez. ꝓpterea dico oꝛ vt omnia nobis delectabilia subtrahamur. vñ greg. Si quodlibet quod fm carnem delectat abscindimus mox in deo quod delectat inuenimus. nihil ergo delectet nos in infimis. qui summā delectationem cupimus in celis. si ergo bonum diligitur mens in bonis melioribus id est in celestibus delectet. Itē bern. Justū est vt quos presentia nō delectant. presto sit eis memoria futuroꝝ. Vñ de his qui non proficiunt apud deum cāmponit di. Amant enim in carne sua terrenas consolatiuncullas. siue in verbo siue in signo siue in facto. & si hec interrumpunt aliquando non tñ penitus rumpunt inde est qꝛ raro affectiones suas erigunt in deum huius rei cām designat greg. di. Anima sine delectatione esse non poterit. aut em delectabitur in infimis & caret supremis. aut in summis et contemnit infima. Secundum consistit in diuine voluntatis cōformatione. sic em angeli diligunt vt semper velint quod deꝰ. sic & nos tam in ꝓsperis quā in aduersis expleno affectu spꝛ velimus quod deus. quod filius dei nobis proponit in seipso qui etiā in passione sua voluntatem suam scindere noluit a patre dicēs post oratiōz. Verꝫtñ non mea voluntas fiat sed tua. ꝓpter quod ps di. Doce me facere voluntatē tuā. qꝛ deus meus es tu. si em deo hic in volito cōformamur in celo sibi in glorificatione assimilamur. Tertiū consistit in bonoꝝ opum multiplicatione. quorū cumulū quāto maiorē facimus. tāto ignis caritatis crassius et violentius inardescit. Impossibile est em vt opa que in caritate fiunt. caritatē etiā non augmentēt. sic granū sem̄is germinat herbā. deinde herba ide granū i spē reuiuificat cū augmēto qđ genī. i. dꝛ Ecce dedi vobis omnē herbā afferentē semē sup terrā. que hꝫ in semetipsa sementē sui generis. qđ exponens ber. di. Cū desideria bona concipimus semen in terrā mittimus. cum vero opera recta producimus herba sumus cum aūt ad pfectum boni operis crescimus ad spicam puenimus. cum aūt in pfectiōe eiusdem operis solidamur. iam plenū frumentum in spica ꝓferimus. Ad Tertium quod hñt angeli supra se ad deum consistit in alacri laudatione. semper em & sine intermissione deū laudant sicut supra lucide est ostensum. sicet nos deum continue collaudemus quam laudem tunc veraciter offerimus si omnia que agimus in laudem domini ordinamus quod apostolus monet dicens. Omnia que facitis siue in verbo siue in facto. omnia in laudem domini faciatis. Hic per ps. dicit dominus. Sacrificiū laudis honorificauit me. Verum quia laus angelorum veraciter est mentalis & spiritualis ideo tunc in laudando deum maxime angelos imitamur. quādo pre nimio affectu laudis obmutescimus non inuenientes verba que affectui sufficiant vel que valeant in aliquo respondere. talis enim laus est maxima & laudi angelorum maxime correspondet. Unde grego. super illo verbo ps. Laudate dominum fm multitudinem magnitudinis eius di. Diuine magnitudinis facta tūc veriꝰ explenius. cuꝫ hic nos explere nō posse cognoscimus tunc facundius loquimur cū ab his obstupescendo obmutescimus. Ille ergo deum fm multitudinē magnitudinis marie laudat. qui se succumbere in eius laudis expletōe cōsidat. in his ꝑ tribus. s. contēplatōe. dilectōe laudatōe. si angelos imitabimur ad eoꝝ vticꝫ ꝓsortium veniemus nos illuc ꝓducente ihesu xpo. LXXXIX

De eodem sermo tercius.

Arunt quasi angeli dei in celis. Mat. xxij. Dicit gre. qꝛ sup̄na ciuitas ex angelis & hoibꝫ ꝓsistit. dēmus & nos aliqđ ex illis distinctōibꝫ sup̄noꝝ ciuiū ad vsū nr̄e ꝓuersatōis trahere. nosipsosqꝫ ad incremēta virtutū bonis studijs inflāmare. vt & ipsi hoiēs q̄ ad celestē patriā redeūt ex eis agmibꝫ aliqđ illuc reuertēt̄es imitentur. Differtte nāqꝫ conuersationes hominum singuloꝝ agminum ordinibus congruunt & in eorum sorte ꝓuersationis similitudinē deputāt. Cū ꝑ verbū tā ꝓpositi theatis q̄ ſnia greg. hoc promitat i munere. vt homines licet viles vermiculi vtpote de terra cum vermibꝰ procreati in angelorum ꝛbeant consorti-

ũm deputari-ita sane vt secundum qꝙ plus vel minus habent in meritis supra vel infra ad meritorum compationem cum angelis collocentur. ideo cum summa diligentia laborandum est ꝛ laborando conandum· qui quibus ad quos perueniant· hoc est qui homines· quibus exercicijs ad quos angelos sint venturi· cum enim premia meritis correspondeant (iuxta illud mat. vij· eadem mẽsura qua mensi fueritis remetietur vobis. ꝛ iuxta illud Apo· Nolite errare deus non irridetur· Que enim seminauerit homo hec ꝛ meter) certum est ꝛ indubitata veritas fidei christiane tenet. vt infimi in meritis cũ infimis in celo· mediocres cum mediis· ꝛ supremi cum supremis angelis ordinentur hec ergo per ordinem prosequentes R

Primo videamus qui ad infimum ordinem hoc est ad angelos collocentur. ꝛ sũt qui cum infimis ꝛ minimis meritis transeunt de hac vita· Illi autem habent minima merita qui ex se nihil habentes solum in christi meritis assumuntur· non qꝙ in se sint minima sed quia de suo nihil penitus addiderunt· quorum duo sunt genera scilicet parvulorum in baptismate decedentium· ꝛ peccatorum per finalem penitentiam conuertentium qui cum nihil de suo penitus posuerunt· ad infimum ordinem hoc est ad angelos assumuntur. Ipsi enim sunt qui minima nunciant hoc est nunciant a deo minima se habere· de his di· greg. Sunt plerique qui parua capiunt· sed tamen hec eadem pua pie annunciare non desistunt Isti itaqꝫ ad angelorum numerum currunt qui in baptismali innocentia ꝛ in finali penitentia solum decedunt· vt ex necessitatis articulo prediti nec confessionem nec satisfactionem aliquam addiderunt. hi quia infimi sunt in meritis ad locum infimum hoc est ad angelos deputantur Non enim negamus eis veniam quantumcunqꝫ sero peniteant di· augu· Nulla penitentia potest esse nimis sera dũmodo sit vera. ꝛ ideo ex tali penitentia concedimus eis apertionem regni· sed quia nudi sunt propijs meritis exigente iusticia in locis infimis collocantur. Secũdo sunt nonnulli qui super predictam cordis contritionem addunt fidelissimam oris confessionem purissime se de omnibus cõmissis accusantes· et ipsam confessionem cum debitis circumstantijs in sacerdotis audientiã fideliter proponentes ꝛ nihil ex omnib cõtingentibus obmittentes· Talis enim confessio statim vt ab ore progreditur· oĩm impetrat veniam peccatorum di. greg. Confessionem nostram et puro corde desiderat deꝰ ꝛ cuncta que deliquimus relaxat deus. Isti ergo inter archangelorum numerum deputantur Cum enim primi ex sola cordis contritione inter angelos assumuntur· merito isti qui plus ponunt superaddentes confessionem altius id est in archangelorum ordinem assumuntur. Sed diceret aliquis· Cum angelorum nomen officij sit non nature· vt tunc primum secundum gre· angeli dicantur quando mittuntur· qua ratione ista duo genera hominum angelis ꝛ archangelis associantur cum nihil videntur hominibus nunciare. Ad quod dicendum. qꝙ hominibus nihil nuncient deo tamen ꝑ cordis contritionem ꝛ eius vicario per fidelẽ confessionem nunciant pacem. ꝛ quia archangelorum secundum greg· proprijũ est magna nunciare. isti secũdi merito inter eos collocantur quia magna nunciant· quia reuera maxima est ꝛ maxima nunciant qui seda sua denunciant confessori di· enim gregoriꝰ qꝙ in plerisqꝫ verecundis hominibus maioris est certaminis feda confitendo detegere quã eadem non cõmittere· Tercio secundũ gregor· sunt virtutes· qui ideo sic dicuntur quia per eos signa ꝛ miracula fiunt· Ad horum ergo societatem illi homines merito assumuntur qui strenue ꝛ viriliter predictis duobus videlicet contritioni ꝛ confessioni satisfactiõꝫ adiungunt debitã ꝛ condignã qđ lu. iij· baptista mõuit di· Facite dignos pnie fructꝰ qđ exponẽs greg· di. ꝑ hoc qꝙ di. Facite dignos pnie fructꝰ vnusquisqꝫ discia quem vt tãto maiora ĝrat bona operꝝ lucꝝ ꝑ pnia quanto graviora sibi intulit dãna ꝑ culpam tam viriliter satisfacientes vt cõmissis malis in numero in pondere ꝛ mensura reme̅tiamur Nam de numero dicitur iob. Fuerit omnia que fecit· de pondere vero dicit Ero

iij. Equalis ponderis erunt omnia. de mensura autem dicitur deuteron. Pro mensura peccati erit modus plagarum. et quia talis satisfactio hic descripta maximam habz difficultatem z virili indiget fortitudine ideo qui taliter satisfaciunt z tam viriliter se exercent. merito virtutibus apponuntur Non enim accipitur hic virtus prout ē habitus mentis sed pro virili animositate. et ideo qui strennue virititer z efficaciter satisfaciunt virtuosi sunt id est animosi. z idcirco virtutibus sociantur. nam ipse virtutes angelice non ex habitu mentis sed ex perfecta completione agendorum suorum taliter sūt vocati. Et notandum q̄ isti tres ordines in vnam ierarchiam id est in infimam coeunt quia z homines qui in has tres ordines veniunt vnam completam penitentiam perficiunt z perfectam. S Quarto loco et ordine secundum greg. ponuntur potestates ad quos illi assumuntur. qui post predicta exercicia contritionis. confessionis z satisfactōnis. per que peccata omnia sunt deleta in arctissimis se constringunt induentes vitaz asperam z austeram z per fortissimam resistentiam carni mundo z dyabolo ne iterum illabantur penitenda. fortiter se opponunt dicentes illud cant. v. Laui pedes meos q̄modo iterum inquinabo eos. exui tunicaz meam quomodo reinduar illa. omnem ergo carnis consolationem mundi delectationem dyaboli persuasionem fortiter refugiunt z eorum opposita scilicet penalitatē paupertatem z humilitatem potenter assumunt merito ad potestatum ordinem assumunt. nisi enim malis fortissime resisteremus. cito nos predicta tria per impugnationē trahrent ad peccata dicente domino deutero. Si volueritis interficere habitatores terre qui remanserint. erunt vobis quasi claui in oculis z lancee in lateribus. Adhuc enim post peccatorum remissionem permittuntur in nobis reliquie eorū scilicet vitia vt in eis exerceamur dicente dño iudicū. Non delebo hostes tuos anno vno. vt in ipsis experiar israel vtrum custodiunt mandata mea. Hec sunt gentes quas dominus dereliquit vt erudiret in eis israel z posiea discerent filij eorum certare cuz hostibus. z ideo nisi essem reliquijs fortissime resistamus erūt nouissima peiora prioribus z hoc est quod hortatur nos dominus mat. Contendite intrare per angustam portam: arta enim est via que ducit ad vitam. hinc ap? ephe. v. Videte quomodo caute ambuletis. Cur hoc? q̄z vt ait ber. tres hostes habemus precipuos precipitium suadentes. carnem mundum z dyabolum ex quibus duo si aliquando intermittunt nunq̄z tamen penitus dimittūt tercius autem dyabolus vicz ita inexorabili aduersum nos odio cōiurauit. vt nunq̄z ab eo induias ad vnius ictum oculi extorquere valeamus z subiungit. Proinde vigilādum z somnus ab oculis auferendus est. quia latrones frequenter obsident iter nēm toxicatis missilibus formidandi nullum p̄ sus intemptatum trāsientes. T His ergo tribus hostibus est tripliciter resistendum secundum q̄ nos diuersimode aggrediuntur scilicet per abstinentiam. patientiā diligentiā. Primo dico q̄ caro impugnat per concupiscentias z carnalia desideria. sp enim appetit voluptari. ociari. delectari. incrassari impiguari. cui per omniū istorum abstinentiam potenter z viriliter resistam?. nihil ex omnibus his admittentes nisi qō ad seruiēdum deo ad victum sunt ei necessaria z vestitum. tenentes corpus vt ait ber. sicut egenum cōmendatum cui multum volenti inutilia sunt neganda. vtilia vero nolēti ingerenda. sic de eo agere sicut de nō suo sed eius a quo precio magno empti sumus Secundo impugnat nos mundus. tribulationes turbationes z multiplices miserias super nos cumulando. nunc mala nobis inferens ab amicis. nunc ab inimicis. nunc a superioribus. nunc ab inferiobus. nūc ab eq̄libus. nunc vero a falsis fratribus a quibus omnibus multipliciter tribulamur. que si potenter vicere cupimus. ipa sunt p̄ paciaz sufferenda. nulli vnquaz malum pro malo retribuentes quod monet apostolus ad ephesios. di. Obsecro vos vt digne ambuletis vocatione qua vocati estis cum patiētia supportantes inuicem in caritate solicite seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. Ter

cio impugnat nos dyabolus bona que faci/
mus quantum preualet vitiando. Cersus9
enim aduersarius cum videt priorum hosti
um impugnationes viriliter euasisse-tanto
acrius nos impugnat quanto scit post illos
nullum alium superesse-videns enim q̄ p
priores hostes ad mala non trahimur bona
ad que conamur nititur impedire-q̄ greg.
expresse declarat dicens. Antiquus hostis
bona nostra tribus modis insequitur scilicz
in principio vitiando intentionez-vel in
medio per negligentem actionem-vel in fi/
ne per inanis glorie illaqueationem-quo/
rum omnium laqueos per diligentiam eua
demus. si igitur super terram adeo poten/
tes erimus-vt carni per abstinentiam-mun
do per patiam bonis nostris operibus per
diligenniam occurrimus-exigentibus no/
stris meritis ad potestatum ordinem assu/
memur. ¶ Quinto super priores
ordines sunt principatus ad quos assumē
tur qui per prioa exercicia a malis elongati
et bonis exercicijs emendati extunc in al/
tum se contrahunt conuersationem suam
cum deo habentes-a populari statu lon/
ge recedentes discunt se nobiliter exercere
vt ex nobilibus actibus nobilitate aliquan
do duce gratia in principes promoueantur
Licet autem multa confluant ex quibo prin
cipatus principum sublimetur. Sunt ta/
men duo bona que principaliter-a pre cete/
ris omnibus hos adornant scilicet virtuosi/
tas-a generositas vt videlicet sint virtuosi
-a generosi. Cirtuosi in morum claritate-ge
nerosi in sublimi nobilitate. In bis etiam
duobus oportet nos spiritalem principem
adornare-cum ergo spirituales homines ex
predictis exercicijs multa habeant commu
nia cum nobilibus principibus. vtpote q̄
sunt a sedis mundati per penitentiam-a vi
cijs preseruati per resistentiam-a populari
statu elongati per patientiam-diuicijs dita
ti per bonorum operum diligentiam. Hunc
super est vt per virtutum flagrantiam fiant
clarificati et per nobilem prosapiam sint in
principes sublimati. Ut ergo altius id est
ad principes promoueamur. primo exqui/
rende sunt nobis virtutes vnde crescamus
inter quas prima-a precipua est caritas qua
habita omnes habentur-a qua non habita
nulle possidentur. Unde grego. Sicut mul
ti arboris rami ex vna radice prodeunt Sic
multe virtutes ex vna caritate generantur-
nec habet aliquid viriditatis ramus boni o
peris. si non manserit in radice caritatis Ex
hac ergo caritate omnes virtutes generan
tur-a generate in ea omnes conseruantur-
licet enim omnes virtutes ex effectu operis
diuersis vocabulis nominentur. omnes ta
mē in radice caritatis nomine nuncupantur
quam quanto nobilius possidemus tanto
clarius elucemus-a quanto sumus feruen/
tiores. tanto sumus apud deum gloriosio/
res. vnde Augustinus. Summa apud de/
um nobilitas est clarum esse virtutibo. Se
cunda virtus ad principatum nos promo/
uens est clara-a nobilis prosapia-hanc au/
tem nobilitatem ex dei consequimur visita/
tione-cum enim visitati diuina intus pre/
sentia illustramur abesse nostro ignobili re
cedimus-a deo summo principi tam vnim̄
vniti autem deo non ipse transit in nos sed
nos in ipsum-a quia ipse ē princeps regum
terre. ideo ei vniti erimus principes sicut ip
se. nam vt ait bernar. principum filios prin
cipes-a regum reges quis esse nesciat. multo
magis vnitus principi deo debet princeps
merito appellari. Jam vt ait apostolus. qui
adhereat deo vnus spiritus est cum eo. super
quod augusti. Anima adherens deo deficit
ab eo quod est anima-a fit vnus spiritus cū
deo-iterum dicit Cum inhesero tibi ex om
ni me nusq̄ erit mihi dolor-a labor sed vi/
ua erit vita mea tota plena te. de his princi
pibus di grego. Sunt nōnulli qui acceptis
virtutibus etiam electorum hominum me
rita transcendunt. cuncz-a bonis meliores
sunt electis fratribus princi pantur. quo er/
go isti sortem suam nisi inter principatuz
numeros accipiunt. ¶ Sexto sursum
numerando ponuntur dominationes. qui/
bus illi sociantur qui victis hostibus-a erti
cis bonis-a malis per oīa dominant. cū enī
in priori statu sunt virtutibo roborati vt bo/
num possint. visitatione illuminati vt quod
possunt bonum delectabiliter prosequant.

et quibus adiuti tam magnifice se exercent vt rectore indigeant ꝓhibente inardescunt enim in amore dei in quo sese in magnis exercent operibus cunctaq; difficilia sancti certaminis appetūt acceptis contumeliis gaudent flagrāt desiderio subtractis gratijs nō torpescunt sed forti conatu hec eadem agūt sine gratia que aliis vicibus cum gratia operantur hec & similia tam strenue exercentes vt bona in habitu; transeant & vitia eneruentur que & si interdum caput erexerint exufflantur & minime curantur. et quo sit vt cum in his perseuerauerint bonis & malis intus & exterius feliciter dominentur bonis dico vt ad manum ea cum voluerint habeant malis autem vt ea sine rebellione āmoueant vt de exterioribus & interioribus dici de eis valeat illud ioseph Gene. Ipse dominatur in tota terra egipti mundum cu; suis honoribus cum suis diuitijs & alijs appendicijs sub pedibus conculcantes. de quibus adhuc dicit dñs. Habent sensus suos exteriores non duces sed seruientes. interiores sobrios & efficaces habent etiam omnino domum & familiam cogitationum suaꝝ sic ordinatam. vt dicant huic vade & vadit. alij veni & venit. & seruo suo scilicet corpori. fac hoc & facit. contradictione facit. tales ergo & taliter viuentes. greg. ordinat ad dominationes dicens Sunt nonnulli qui sic in semetipsis cunctis vicijs dominantur vt ipso iure mundicie dij inter homines vocentur. quo ergo isti quorum compatione ceteri homines (vt ita dixerim) serui sunt. nisi inter numeros dominationum currunt. ad quoꝝ consortium et cetera.

XC

De eodem sermo quartus.

Qui vicerit dabo ei sedere mecu; in throno meo apoc. iij. Dicit ihs. Illi angeli in quib⁹ ē singulariter rectitudo diuini iudicij throni nūcupantur. a throno dei eo ꝙ deus in eis sedeat & iudicia sua discernat. & cuncta subiecta per illos disponat. Expeditis ergo in prioribus vicunq; exercicijs quibus ad singulos ordines de quib⁹ dictum ē perueniam⁹ Nunc dominus salutem nostram desiderans proponit nobis thronos. tanquam ordinem iterum altiorem ad quem post predicta conandum & suspirandum nos alliciat in verbo proposito dicens. qui vicerit &c. ac si dicat. Qui vicerit priora dabo ei id est propono ei vt altius iterum perueniat vt in ordine thronorum mecum habeat mansionem. ad quem qui conatur et peruenire desiderat. oportet eum vitam suam iterum altius instaurare & vestire thronorum virtutibus vitam suam. vt sicut illi pre ceteris inferioribus habent perspicatiam cognitionis in iudicando quod iustum & equum est. sic & nos ad imitationem eorum discamus in iudicando iustum iudicium exercere Et p; ordo. quia in predictis didicimus vitaꝝ nostram perficere ad perfectionem absolutam nunc perfecti in nobis facti debemus alia iudicare testante apostolo qui ait prime Cor. ij. Spiritualis diiudicat omnia. vnde quādiu sumus imperfecti dicitur nobis illud. Ecclesiastici. Miserere anime tue placens deo. postquā autem perfecimus vitam nostram dicitur nobis illud Ecclesiastici xxix. Recupera proximum tuum secundum virtutem tuam. Si ergo cupimus ad thronorum consortium peruenire. omnia ad regulam iusticie per cognitionis perspicatiam iudicemus. Hec autem omnia triplici differentia continentur. iudicantes enim debemus deo equitatem. nobis vilitatē proximo pietatem. contra hec enim tria scilꝝ deum nos & proximum omne iudicium instauratur. Primo dico in iudicando causam dei. debemus ei in omnibus que patiñ equitatem. dicentes non solum voce oris sꝫ omni cordis affectu illud ps. Justus es domine & rectum iudicium tuum. subiungentes illud Genes. xlij. Verito hec patimur quia peccauimus in fratrem nostrum scilꝝ iesum christum. quem non imitamur impetum eius portantes vt iubemur. hanc considerationem habebant omnes antiqui patres de iudicio dei. quorum vnus scilicet daniel dixit Tibi domine iusticia nobis aūt confusio faciei Hinc greg. Deus qui benigne addidit hoiem neq; iniuste cruciari permittit

nec sinit neglecte perire quod est. qui etiam hoc q̄ non fuit benigne curauit. vt esset. Sit ergo semp̄ nostra consideratio q̄ nihil iniuste patimur. quia si deo auctore sumus qui nihil fuimus deo regnante nō affligim̄ iniuste qui sumus. Secundo iudicem⁹ nos metipsos attribuentes nobis in omnib⁹ veritatem. ⁊ luce diei iudicantes nos indignos sicut abrahām loquens ad dn̄m dixit. loq̄r ad dn̄m meum cum sim cinis ⁊ puluis. pe Miser factus sum. tē vsq̄ tota die cōtrista tus ingrediebar. Jrē. ij. Esō. viij. peccata nostra multiplicata sunt sup̄ capita nostra ⁊ iniquitates nostre exaltate sunt vsq̄ ad celum. Ad hoc iudicium nos trahere cupiebat dn̄s cum Mat. dicebat. Cū feceritis omnia q̄ p̄cepta sunt vobis. dicite serui inutiles sumus. quod debuimus facere non fecimus hinc beñ. Diligit deus animā que in conspectu eius sine dissimulatione diiudicat semet ipsam. idq̄ iudicium non nisi ꝓpter nos a nobis exigit. quia si nosmetipsos diiudicauerimus nō vtiq̄ iudicabimur. Tercio iudicemus oēm proximum in deuota pietate oīa proximo⁹ facta pie ⁊ caritatiue interpretantes ⁊ in bonam partē diiudicantes. in q̄ seruabimus nature ⁊ scripture mandatum quod de proximo nobis precipitur obseruā dū. s. quod tibi non vis fieri alteri ne facias q̄si proxim vt nos diligim⁹. bunc in bonis sicut nos iudicari cupimus iudicamus. vñ in lege precipitur. Equalis ponderis erunt oīa vt vic̄ in bonis iudicemus proximum sicut nos. ⁊ in malis iudicemus nos sicut proximum iudicamus Si ergo seruabim⁹ iustum iudicium inter nos ⁊ deum inter nos ⁊ nos. ⁊ inter nos ⁊ proximū regulā dini iudicij ꝓ nostra possibilitate obseruātes merebimur sedere in thronis cum dn̄o de quo legitur. Deus qui sedes sup̄ thronos ⁊ iudicas equitatem. Jtem est aliud iudicium q̄ merebimur ad thronorum consortia sublimari. si sc̄z ꝓ spm̄ veritatis tanto sumus veritatis luce illustrati vt profunda queq̄ vel ex defectu vel profectu hoībus proueniēta scimus per discretionis spiritum sapienter discutere ⁊ veraciter diiudicare. quod ꝓprie ad rectores ecclesie pertinet quor⁹ iudicō statur ⁊ per omnia consentitur vnde eisdem rectoribus precipit. Leuit. x. vbi dr. q̄ debeāt hīe scīam discernēdi inter sanctū ⁊ ꝓphanā inter pollutū ⁊ mōm. nam vt ait ap⁹. i. cor. ij. Spiritus omnia scrutat etiā ꝓfunda dei de his ergo qui ad ordinē thronor⁹ veniunt di. greg. Sunt nōnulli qui dum se vigilanti cura diiudicant dum se sollicita intentiōe discutiunt. hoc in munere accipiunt vt iudicare recte alios possint. quor⁹ ꝓfecto mentibus dū dina cōtemplatio presto est in his velut in throno suo dn̄s presidens alior⁹ facta per eos examinat ⁊ cuncta mirabiliter ꝛ sua sede dispensat Quid ergo isti nisi thrōi sui conditoris sūt. vel quo nisi ad supernor⁹ sedium numerū ascribuntur per quos dum sancta ecclesia regit plet̄q̄ de quibusdā suis infirmis actibus aliq̄ iudicantur

Sequitur octauus ordo s. cherubin sursum ascendendo qui plenitudo scientie interpretatur in quē a thronis illi homines ꝓmouētur qui per gratiam ꝓmouentem ⁊ per affectum intime deuotionis conantē. ad plenā ⁊ perfectam scīam promouentur. plenā aūt ⁊ perfectam illam scientiam dicimus quā do omnia exercitia ad deū pertinentia scim⁹ ad faciendū ⁊ cū hoc afficimur ad volendū ⁊ ad supremum dei beneplacitum exercēdū verbi gratia. Si contingat esse in deliciis i diuitijs in paupertate in humilitate in actione in tribulatione in obedientia in patientia hec omnia ad perfectam dei voluntatem ⁊ ad supremum eius beneplacitum faciam⁹ Hanc scientiam paulus gloriatur se habuisse ad Eph̄x. iij. scribens cum dixit. Ego didici in quibus debeam sufficiens esse. scio enim humiliari. scio abundare vbiq̄ in omnibus instructus sum. scio saciari ⁊ esurire ⁊ abundare ⁊ penuriam pati. omnia enim possum in eo qui me confortat. Notabiliter autem hec duo simul coniungo scilicet scire ⁊ velle facere ⁊ afficere quia multi multa sciunt ad que tamen facienda non afficiuntur ⁊ idcirco talis scientia non est plena. de quibus iterum dicit Apostolus. i. Corin. viij. Qui se putat aliquid scire ⁊ nondum scit quomodo oporteat eum scire. Ac si dicat illius vana ⁊ inutilis est scientia. Jn his ꝑ

duobus plena ⁊ pfecta cōstat scientia neutrum aūt sine altero. qz scientia inflat sine affectu. affectus vero sine scientia precipitat. Hinc bern. Quo zelus vehementior profusior qz caritas. eo vigilantiori opus est scientia que celum rpet. spm regat ordinet caritatem. ¶ Vt aūt hanc plenitudinē scientie fm omnē ambitum describamus. sciendum qz ex triplici bono conficitur scz ex affectione: electione: operatione. Primo dico qz constat ex affectione spirituali scilicet qñ singula nobis sapiant sicut sunt. Tunc em dicitur sapientia. i. sapida scientia quod contingit cum peccata nobis sapiunt tanqz pessima mala. Talia vero tanqz vana caduca ⁊ pe nulla. deus vero ⁊ eius bona tanqz optima. de his dicit ber. Inueniſti plane sapientiam si peccata tanqz pessima mala pfleas. si huius vite desiderabilia pnpēdas si eternam vitam toto desiderio concupiscas. Secunda pars huius plene scientie cōstat in electione. vt secundum iudicium saporis elegimus quod sapor optimum iudicauit cuz contemptu cōtrarij: verbi gratia qz sapientia iudicat aīam corpi. eternitatē rpi. deū qui est bonū optimum bonis transitorijs pferendum. stat animad iudiciū sapie bona malis preferamus pariter ⁊ eligamus. eorum contraria tanqz aboīabilia respuentes bern. In bene affecta mente non dubiū quin dilectioni hoīm dei dilectio prepondet ⁊ in hominibo ipsis perfectiores infirmiorbus celum terre. eternitas rpi. aīa carni iusto ordine preferatur. Tercium constat in operatione vt videlicet manū aplicemus ad opa laborantes ⁊ operantes omni diligentia et conatu vt que bene sapiunt ⁊ que ex iudicio veritatis tanqz optima sunt electa ex dei misericordia ⁊ nostris meritis consequamur. Nam ad consequendum ea que affectus sapor is optima iudicauerit. vel q̄ electo approbauerit. non sufficiūt priora duo scz affectio ⁊ electo. nisi eisdem operatio adiungatur.

¶ Sequitur nonus ordo videlicet Seraphin. qui vt ait ysid. ardentes ⁊ incendentes interpretantur. Illi q̄ homines ad hūc ordinem assumuntur. qui ex merito sctatis in diuino amore vehementer ardēt. ⁊ ex igneis verbis suis tanqz ex scintillis alios silr accendunt. Hunc aūt ardorem lu pmi angeli scz seraphin ex cā triplici sunt consecuti. s. ex immediatione approximatione nobiliori dispensatione. Primo dico ex immediatōe quia inter eos ⁊ deum nulli angeli interme dij sunt locati. ⁊ ideo flamma diuini amoris immediate tangit eos. Secundo seraphi pre omnibus alijs deo sunt proximiores. scimus aūt quanto aliquid igni est proximuz tanto vehementius inardescit. ⁊ quanto aliquid quod capax est lucis proximum est luci tanto lucidius ⁊ clarius emicescit. Tercio pomnibus ardent ex nobiliori dispositiōe. qz diuino igni tā ex naturali qz gratuita dispositione sunt conformiores. ⁊ ideo ex diuino igne sunt ardentiores. qui ergo tanta deuotione flagrat vt ad ordinem seraphin post hanc vitam cupiat collocari. oportet timo ne cessarium est ei in hac vita diuino igne inflammari. vt in deo totus ignitus ad edificationem proximi verba ignea tanqz scintillas proferat. ex quibus ⁊ ipsi accensi in deo ardeant sicut hi qui verba diuini ignis scz iesu xpi audientes dixerunt. Lu. xxiiij. Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dū loqueretur ⁊c. ¶ Ad quē ardorem consequendum oportet nos pdicta tria vite nostre inserere vt vidz pimmediationem proximationem dispositionem dño inxream? Primo ergo dño imediate adhereamus. si omnia que sugillant conscientiam raz de vicijs qz de peccatis de medio tollimus. quibus sublatis deo imediate cōiungimur. qz nihil nos preter solum peccatū a deo diuidit. Hinc ysa. Iniquitates nostre diuiserūt inter nos ⁊ deum. hinc Gre. Anima q̄ peccat a deo se diuidit. qz si peccatum tollitur imediate deo adhereat. eo qz deus vicinior sit anime qz ipsa sit sibiipsi. Secundo coniungamus nos deo quanto proximi? possum? quod per intimam cōtemplationem ⁊ pvi intime deuotiōis fieri potuit quā quanto altius in deum erigimus tanto ei vicinius piungemur. hinc bern. Accedite ad eum ⁊ illuminamini ⁊c. Jtē leuit. x. Sanctificabor in his qui appropinquant mihi ⁊ ap? Ezp propinquate deo ⁊ approinquabit vobis.

Tercio ardebim⁹ in deo ex nobiliori dispo/
sitione. sicut patet in materia ignis. quāto enī
ligna sunt aridiora ⁊ ad cōburendū dispositi
ora: tanto ignis flāmaz tribuit lucidiorez.
Sic ligna diuini ignis bona sunt opa ⁊ vir
tutes. q̄ quāto sunt plura ⁊ aridiora ab om/
ni suco carnalitatis deo exhibita: tāto ad ar/
dorez diuini ignis enim⁹ dispositiores. quia
sicut dicit Sapiēs. vbi nō sunt ligna ibi de/
ficit ignis. De q̄ ardore dic̄ veritas. Ignez
veni mittere in terrā. ⁊ quid volo: nisi vt ar/
deat? Quā nobis tc̄.

XCI. De sancto Dyonisio ⁊ socijs ei⁹.

Reddet deus mer
cedem laboz sanctoruz suoz. ⁊ de/
ducet illos i via mirabili. Sapi.
x. Dicit Grego. Si delectat mentē magni/
tudo premioz non deterreat certamē laboz.
quia ad magna p̄mia puenire non potest ni
si per magnos labores. Si ergo delectat lo/
cus celsitudinis: prius exerceat viā laboris.
qz vt ait Bern̄. Satis delicat? est miles qui
cupit victoriam sine pugna. ¶ In ver
bis ergo p̄positis tria per ordinem sunt dicē
da. scz de redditōis aptitudine. laboris mul
titudine. mercedis magnitudīe. Primo di
co dicendū est de hui⁹ dictōis reddet aptitu
dine: hoc est si apte dicat regnū reddi. Dici
tur enim reddo q̄si redo. i. iterum do. Pro/
pter qđ sciendum q̄ regnū celoz est triplici
ter datū. scz in prima creatiōe. in redemptio
ne. in fideliū ⁊ electoz assolatiōe. Primo di
co datū est nobis. i. electis regnū celoruz in
prima creatiōe. ad hoc enim cōditi fuerūt pri/
mi parentes: vt per eos ⁊ omnē suam poste/
ritatem deus angelorū ruinā restauraret. vt
sm Aug⁹. tot homines assumerent ad lapsuz
reparandū q̄t angeli ceciderūt. sed sm Gre/
go. tot ascenderēt quot remanserūt. nec plu
res nascerent: nisi quot essent assumēdi. di/
cit enim Grego. Si primi parentes in sua
innocētia p̄stitissent nullus reprobor natus
fuisset. Ex his ergo luce clari⁹ patz q̄ ad hoc
cōditi fuimus vt celū deberem⁹ un perpetu/
um possidere. Hinc dicit. xxv. dicit. Veni/
te benedicti patris mei tc̄. vsq; qđ vobis pa
ratū est ab origine mūdi. Hoc ergo regnuz
a deo nobis in prima creatiōe datum: in la
psu primoruū parentū perdidim⁹ omnes: vt
infra multa milia annoz nullus vnq̄z ad il
lud poterit peruenire. Vnde Bern̄. Quia in
Ada omnes peccauerūt. ideo etiā in eo dā
nationis sententiā omnes acceperūt. Deus
ita q̄z misertus nostri vt ait Bern̄. dixit pro/
pter me creaturas suas p̄didit. Pater enim
duas tantū nobiles creaturas fecerat ratio
nis participes: capaces beatitudinis. angel/
lum videlicz ⁊ hominē. ⁊ propter me perdidit
angelos multos ⁊ homīes vniuersos. No/
ui tamē ait filius in affectuz malitie trāsijsse
angelos. ⁊ ex hoc nullā eis patere viaz rede/
undi. quoniā noui superbiaz Ioab q̄ super/
bus est valde. ⁊ superbia eius remediū penitē
tie non admittit. ac per hoc nec venie: ac per
hoc nec peruenire ad noticiā humilitatis mee
in illa scz superbia postea creaturaz infecerat.
innuēs ex hoc redimendū adhuc hominem
quippe quez aliena supplantauit malicia. et
ideo ei etiam p̄desse poterit aliena charitas
Venit ergo deus ⁊ p̄ mortē suam regnū ce/
loz in prima creatōe datum nobis ⁊ statim
post lapsuz p̄ditū: nobis reddidit. vt quicū/
q̄z per baptismū in morte eius baptizati sint
⁊ nulla peccata actualia addiderūt: in virtu
te eiusdē passionis si moriant: statim auolāt
⁊ apertū inueniāt regnū celoz. Dignū quip
pe iudicauit dei clemētia: vt qui per aliorū
culpam regnū p̄didim⁹: per aliorū etiam la
bores nobis redderet. Vnde Bern̄. Justuz
est vt quez aliena culpa ligauit: aliena iusti/
cia soluat. q̄diu ergo renati in baptismo et
participes facti passiōis christi actualia non
apponam⁹. si sic decedimus: accipim⁹ donū
dei: hoc est regnū celoruz q̄d gratuito nobis
dedit: p̄uenies nos sua inclita bonitate. qđ
si immemores gratie dei dorsum deo vertim⁹:
euntes i prauitate cordis nostri post huius
mundi vanitatem ⁊ carnis voluptatē: adul
teri iam facti peccata peccatis cumulantes: ex
hoc ipo regnū celoz iam bis nobis datū ite/
rum perdimus. nec vltra nobis gratis om/
nino redditur sicut prius. sed exigente dei iusti/
cia qui a sponte ⁊ voluntarie perdidim⁹ nul/
lo cogente ⁊ violenter impellente: oportet vt
illud nostris laboribz acquiram⁹ ⁊ reha/bea/

mus. non q; nra satisfactio sufficiat. Quid enim esset vniuersa nostra iusticia: ꝫ nisi cō patiamur omino nō pregnabimus. ⁊ tunc qđ in nobis minus est ipse supplet. modicū tamē illud qđcunq; est non patit reseruari. Si hoc nostruz ponimus ipe tercio nobis regnū reddet: addēs de suis laboribus qđ minus inuenerit de nostro. qđ iterū ac iterū fluit de visceribus sue pietatis. nisi em nostra bona misceret suis: in nra iusticia uō esset vox neq; sensus. Q; autem regnū celoruz ex prauis nostris actibus perditū ex nostris laboribus oporteat reacquiri: aperte dicit aplus. Colūtarie nobis peccantibz post agnitā gratiaz: iam nō relinquit hostia pro peccato. christus resurgēs ex mortuis iaz nō moritur: mors illi vltra nō dñabitur. Q; exponens Bernū. dicit. Quō voluntarie peccantibus iam nō relinquit hostia pro peccato: nisi quia nō illi denuo crucifigit christ⁹. nec cōplantat i teruz similitudini mortis ei⁹ per baptismū. Sz quid? q; oportet nos omnia facere in nobis q̄ fecit christ⁹ in se vt reacquirat nobis regnū. que fuerūt tria. scilicz q; crucē portauit. corpus mortificauit. ⁊ in hoz duoruz virtue baptismū nobis cōsecrauit. ⁊ hec eadem tria oportet nos trāsfigurare ⁊ in nos si volum⁹ regnuz recuperare. Et hoc est qđ dicit Bernū. Propria iaz ab eo vnda lachrymarū exigit. propriā baiulare crucem. propria mortificare mēbra. Et hoc est qđ dicit Augus. Qui creauit te sine te: non iustibcabit te sine te. Cui simile est illud. Qui bis dedit tibi regnū celoz sine te: non dabit tibi tercio sine te. Ex his ergo luce clarius patet q̄ apte ⁊ cōueniēter dixerit reddet ⁊ non dabit. ¶ Secūdo dicendū est de laboris diuersitate. de qua tria dicent. scilicet de eius necessitate. secundo de eius diuersitate. tercio de boni laboris vtilitate. Primo ergo videndum est de laboris ineuitabilis necessitate. oportet enim hominez siue velit siue nolit ineuitabiliter laborare. quā necessitatē ex maledicto incurrim⁹ homini a deo propter preuaricatōem primoz parentū inflicto. sicut Genē. iij. dicit. Maledicta terra in opere tuo. in labore comedes ex ea cūctis diebz vite tue. in sudore vultus tui vescens pane tuo donec reuertaris in terrā de qua sumpt⁹ es. q; puluis es ⁊ in puluerē reuerteris. Quā necessitatē Job. v. cōsiderans dixit. Sicut auis ad volatū nascitur: sic homo ad laborē. Hinc Bernū. Laborē nostrū aliqz diu differre possumus sed non aufferre. Unde de quibusdā torpentibz dicit ps. In labore hominum nō sunt: ⁊ cum hominibus non flagellabuntur. Et sequit. Ideo tenuit eos superbia Propter qđ sciendū q; tria genera laboruz sunt nobis, ꝓposita. eligat homo quez voluerit. quia vnū ex his tribus oportz eum eligere velit nolit. scilicz temporalis: penalis: infernalis. Primus est breuis ⁊ leuis tres fructus afferens. Secundus longior ⁊ grauior faciens vnū fructum. Tercius longissimus: grauissimus: ⁊ inutilissimus. Primus dico labor est breuis ⁊ leuis vtilissimus. ⁊ est labor in p̄senti quez sufferimus, ꝓter deum. De q̄ dr Eccl. Modicū laboraui ⁊ inueni mihi multam requiē. Qui tres fructus confert. quia opera meritoria conferūt tria bona fm triplicem radicē quam habent. scilicz penalitatem cuius gratia tollūt peccata. virtualitatē cui⁹ gratia auget virtutē. charitatē propter quā augetur premiū in celo. Secund⁹ labor dicit penalis. ⁊ est ille quē in purgatorio sustinem⁹. qui longior ⁊ grauior est prior vnuz conferens tantū fructū: scilicet purgationem peccatoruū. in quo nihil penit⁹ meremur: in eo q; positi sumus extra statū merendi. ⁊ licet modicum fructū ⁊ vnuz solum cōferat: acerbissime tamē punit. De qno Eccle. iij. Plena vtraq; manus cum labore ⁊ afflictiōe. Item Prouer. v. Non sint labores tui in domo aliena. que dom⁹ est purgatoriz. De quo dicit Augusti. Ignis purgatoriz ⁊ si eternus nō est miro tamen mō grauis est. excellit enim omnē penam quam vn⁹ q; passus est aliquis in hac vita. et hoc propter duplicem penam. scilicet damni ⁊ sensus. Tertiū labor est infernalis granissim⁹ ⁊ inutilissimus. De quo labore dicitur in ps. Laborabit in eternuz ⁊ viuet adhuc in finē. Quibus dicere possumus illud Exo. xiij. Stulto labore cōsumeris. quia nihil prodest in eternum. De his tribus laboribus nobis, ꝓpositis dicit Eccl. v. Apposui tibi ignē

ꝙ aquam: ad qꝫ volueris porrige manū tuam. Idez. Ante hominē mores ꝙ vita: bonū ꝙ malum. Sicut credo si omnes cupimus secundū ꝙ terciū euadere: primū hoc est presentē laborem viriliter aggrediamur. ꝑ quē lucrari possum⁹ infinita. Nam in labore vt ait Augus. non deest refectio laborātibus et nihilomin⁹ post laborem mercedem accipimus copiosum. iuxta illud. Sapiēn. iij. Bonorum laborū gloriosus est fructus. Qui autem sint isti fructus dicetur in tercio mēbro vbi agitur de mercede.

XCII. De eisdem sermo. ij.

Venite ad me omnes qꝺ laborats et onerati estis ⁊c. ꝙ ego reficiā vos. Mat. xj.

Presentez ergo laborem aggredi cupientes quinqꝫ cōsiderare debemus. que cōsiderata omnē laborē presentē alleuiant: attenuant: ꝙ cōmendat. scilicz laboris facilitatem. temporis breuitatem. refectiōis saturitatem. retributiōis imensitatē. ꝙ dei voluntatē. Primo dico consideranda est laboris facilitas. quia nunqꝫ ex omni qꝺ sumus ꝙ vndiqꝫ laboramus. ad qꝺ accedit ꝙ per laborē pñ tēcito ad charitatez veniem⁹. quia oia etiā gratia facit leuia ꝙ qꝺāmodo nō sentire. Hinc Iuꝺ. dicit. Surgite ascendam⁹ nullus erit labor. quia deus per charitatez nobis cōiunctus labores nostros portat. ꝓpter quod etiam iugum vocat. Et hoc est qꝺ Sapiēs petit: dicens. Emitte domine sedium tuarū assistricem sapientiā: vt mecum sit ꝙ mecuz laboret: vt sciam quid acceptū sit coram te omni tempore. Hinc Mat. xj. veritas dic. Tollite iugum meuz super vos. iugum enim meum suaue est: ꝙ onus meū leue. Vnde Augus. Omnia seua ꝙ inania facilia ꝙ ꝓpe nulla facit amor. Item. Labor meus vir est vnius momenti. si plus est pre amore non sentio. Secundo cōsideretur laboris breuitas. Non enim diu viuim⁹: ꝙ in eodez qꝺ viuimus iubemur ꝓpter discretiōem sepe nos a labore tempare. Hinc apostol⁹. Tempus breue est. Et in Apoc. amodo iam dicit spiritus vt requiescāt a laboribus suis. Propter qꝺ dicit Eccli. xviij. Numerus dierum hominū vt multum centū anni: ꝙ quasi gutte aque ad mare deputat⁹ est. Sic exigui anni in die eui ꝙ si sine cessatione omni tempore qꝺ viuimus laborandū esset: quid esset respectu eternitatis. Tercio cōsideranda est laboris saturitas. Non enim benign⁹ dominus sinit nos duris laboribus cōtere: sed suis consolatiōibus crebro reficit laborantes. Hinc Eccli. vj. In opere ipius exiguū laborabis: ꝙ cito edes de generationibus illius. Hinc Mat. xj. Venite ad me oēs qui laboratis ꝙ onerati estis ꝙ ego reficiaz vos. dignus est enim operari⁹ mercede sua. Quarto consideranda est retributiōis imensitas. Nam pro labore modico datur nobis retributio durans ꝙ pmanens in eternum. Hinc Sapiēn. iij. Bonorum laborum gloriosus est fructus. Nam vt dicit Job. xxij. Pro terra dabit nobis silicem. ꝙ pro silice torrētes aureos. qꝺ est dicere. Pro terra. i. ꝑ molli opere dabit nobis silicem. i. meritū semper durans. ꝙ pro silice. i. opere meritorio dabit nobis torrētes aureos. i. pmia gloriosa. Hinc apostol⁹. Id quod momentaneū est et leue tribulationis supra modum eternū pondus glorie operatur in nobis. Quinto cōsiderāda est dei voluntas. que vult vt in hoc breui tpe lucremur qꝺ in eternū expediat. cui meritō est obtemperandū: etiam si ex hoc nihil aliud cōsequamur nisi his causis ꝙ ratiōibus victi decernim⁹ in pseti tempore in dei velle seruitio operare. tūc summo opere informāmur in quibus nos oporteat laborare vt dei misericordiaz cōsequamur.

Sunt autem quinqꝫ in quibus expedit laborare. scilicz in aliorum laborū inutiliū exoccupatione. in cordis contricōe. in mandatorum executiōe. in tribulationū patiēti portatione. in conatu cōtemplatōis. Primo⁹ dico laborandū est in laborū inutiliuz exoccupatiōe: refugientes oīno inutiles labores: quorum multa sunt genera. Alij enim laborant mundo vt dicētur. alij carni vt delectētur. alij dyabolo vt victis inflent. et omnes isti labores ptrabunt ad infernum. Primus ergo labor mundi vitandus est: quia inutilis est. Vnde Eccli. j. Quid habet homo de vniuerso labore suo qꝺ laborabat sup terraz?

Item Mat. Quid pdest homini si vniuersum mundū lucraretur? Nec solum hic nō proderūt: sed pertrabūt ad infernum. Hiere. Labores populorū ⁊ gentiuz in igne erūt ⁊ disperibunt. Secūdus labor carnis est similiter cōtemnendus. quia facit hominem vicioſum. Unde ex persona talium dicit Eccle. iiij. Qui labora ⁊ fraudo animaz meam bonis. Maledictus est eniz qui seruit indignis se. ⁊ hoc est corpus qđ indigni? est anima. De quo dicitur Aggei. Qui mercedem cōgregat misit in sacculū pertusum. Tercio labor dyaboli est penit? execrandus. qui eniz conformat ei hic in vicijs: conformat ei postea in supplicijs. Labor autem dyaboli versatur in superbia: iuidia: inimicicia: ⁊ similibus vicijs spiritalibus. omnes isti labores execrandi sunt ⁊ penius fugiendi. quia non sinūt hominez quiescere: ⁊ tamē pertrabunt ad infernuz. Qui ergo expedite laborare in dei seruitio desiderat: oīmino excutiat se de illis. Secundo laborandū est in cordis cōtritione a peccatis oīnibus se emundans. De quo per ps. dicit. Laboraui in gemitu meo. Et super omnia que ad negociatiōem peccatorum faciunt penitētie laboribus duris et asperis aggrediamur. Tercio laborāduz est in mandatorum executione: laborantes cum omni conatu ⁊ diligentia. vt que mādat dominus operibus impleam?. Et licet pauci sint qui scire velint quid mādauit deus. ipōrum tamē impletio meretur vitam eternā: ⁊ eorum trāsgressio edificat ad gehennā. Naz de primo dicit Matth. Si vis vitam ingredi serua mandata. De secundo Esdre. vij. Omnis qui non fecerit legem dei diligenter: iudiciuz erit de eo in mortem. De quibz duobus Augus. Sicut vitaz prestat obseruatio mandatorum: sic ecōuerso generat preuaricatio mortez. Quarto laborandū est in tribulationū patienti portatiōe. Hanc eniz legem statuit sibi deus: vt bene laborantibz ⁊ fideliter seruiētibus exhibeat tribulatōes. tum propter hoc vt cumulus meritorum ex passione crescat sicut ex actione. tuz propter hoc vt humiliter pseuerēt iudicātes nos suos inutiles: qui propter negligentias castigamur. In his ergo laborandū est vt ipse siue a deo siue ab homine inferātur: patientissime sufferātur. Nam de his duabus scilicet actione ⁊ passione dicit Bern. Vita sanctorum in duobus principaliter cōsistit. scilicz in bonorum actiōe et passione aduersorum. et tanqz turris que vndiqz cōstruitur erigit se in altum. Quinto laborandum est in cōtemplatione. Anima enim ex pmissis omnibus purgata conatur ⁊ nititur vt celestia cōtemplet. in quo tamen maxim? labor esse creditur: ut homo quasi cōtra iactum fluminis conetur: et erigit se ad deum. Unde Bern. Talis modus cogitandi de deo multi est laboris: multi sudoris. ⁊ nisi erigatur per gratiam: relabitur ad yma. ⁊ in cinerem suū reuertetur. ¶ Tercio dicendū est de mercedis magnitudine. quā vt breuiter insinuemus: qz sermo in longum ductus est. merces omniuz predictorū est ipse deus. quo nihil melius: nihil dignius: nihil vtilius poterit dare qz deus. in quo dātur omnia que sunt bona. De hac mercede dicitur Genes. xv. Ego protector tuus sum: ⁊ merces tua magna nimis. In quibus verbis insinuat nobis duplicem donationē sui. Dat eniz se in presenti ad consolatōem: ⁊ in futuro ad eternam glorificatiōem. Primo merces tangitur in eo qđ dicē magna. Secūdo in eo qđ subiungit nimis. de quibz expressi? dicit Bern. Notandum sicut in regno beatitudinis presentem se exhibet dom?n? electis suis ad glorificatiōem. ita etiam se eisdem exhibebit in via peregrinatiōis ad iustificationem. vt a quo glorificandi sunt per spem: ab ipso prius iustificētur per fidem. quod sub altijs verbis dicit apostolus Roma. vj. Serui facti deo habebitis fructū in sanctificatiōem. finē vo vitam eternā. Ad quam ⁊c.

XCIII. De sancto Luca.

Honora medicū propter necessitatē Eccl. xxxviij. Dicit Augustī. Qui sentit vulnera medicum exposcit. ¶ In verbis ergo propositis tria possum? intelligere. Primo exhortatiōem. secundo exhortatiōis specificationem. tercio infirmitatis insinuatio-

nem. Primuz ibi Honora. secūdū ibi: medicum. tercium ibi: propter necessitatē. Est itaq; sanctus Lucas qui medicus extitit tripliciter honorādus. Primo per supplicationem. doctrine sue susceptiōem. vite imitationem. In his enim tribus sanctus iste se reputat honorari. Primo q̄ honorem? istum medicum orationibus. vigilijs. missarū solēnijs. ⁊ alijs quibuscūq; generibus boni. supplicantes enim vt apud deuz summū medicum nostrozuz vulnera peccatozū suis intercessiōibus pristini restituat sanitati. Secūdo honoremus eum doctrinaz sue medicine vel medicinā sue doctrine taz in actibus apostoloz q̄z in euāgelijs cum reuerentia fideliter snscipiendo sue doctrine plenā fidem exhibentes. Tercio honorem? istum medicuz vitam suam exemplarez strenue imitando. Vaz vita eius sicut Sapiēn. iiij. dicit. Sobrietatem ⁊ sapientiā docet: iusticiam ⁊ virtutē. quibz vtilius nihil est i vita hois. Hō facere monemur Deutro. xxvij. Accipias exemplar a sacerdotibus. vt dicere possim? illud Prouerbi. xxiiij. Exemplo didici disciplinaz. His ergo tribz modis sanctū Lucā fideliter honorem?. Sequitur secunduz scz medicum: in quo verbo cōmendatur sanct? iste ab officij dignitate. Fuit enim medicus corporalis ⁊ spiritualis. vt corporali medicina sanaret corpora: spirituali autem medicina animas a vicijs ⁊ peccatis. propter qō in scriptura cōsueto nomie medicus est vocatus. De quo dicit Col. iiij. Salutat nos Lucas medicus. Sequitur terciū: scz propter necessitatē. Cum enim propter peccatorum ⁊ vicioz multitudinē caput leuare non audeam? ad dominū: necessarios habemus sanctos vt eorū meritis ⁊ precibus interuenientibus pro nobis ad dominū intercedāt Et hoc est qō dicit Job. v. Ad aliquez sanctozū cōuertere. vt cuz indigni simus apud dominū: exaudiri ipsos patronos nostros p nostris excessibus sentiam?. Et hec de eius memoria breuiter tacta sufficiāt. Verum q̄ tam iste medicus q̄z eius medicina principaliter sunt a deo: iuxta illud Eccli. xxxviij. A deo est omnis medela. Ideo ad summuz medicum deū ad curandas nostras miserias recurramus: ante oculos sue misericordie peccatoz nostroz vulnera expandētes. Ipe est enim verus medicus qui ex se ⁊ per se sanat omnes infirmitates nostras: respectu cuius omnes alij medici dicere possunt illud ysa. ij. Non sum medicus: et in domo mea nō est panis. q̄p se ⁊ ex se alij nihil possunt. sed quicq̄d omnes sanitatis ⁊ curatiōis hominibus infirmis cōtulerūt: hoc totū a deo medico acceperūt. ¶ Huius ergo medici qui de? est occasiōe duo breuiter pstringantur. scilicz de hūani generis infirmitate: et de dei medicinali sanitate. hoc est quomō nos infirmamur: ⁊ quomō nos a deo sanamur. Sciendū ergo q̄ humanū genus in primo parente sanuz creatum est: ita vt nullam viciosam prauitatē haberet in seipo. ⁊ postq̄z corruit in peccatū: statim sensit aliam legez in membris suis repugnantē legi mētis sue. Et quia omnes in illo primo parente fuimus radicaliter. ideo in omnes nos trāsfunditur hoc peccatū. Licet enim in quolibet renato peccatū curetur per baptismuz originale: nihilomin? tamen qui curat? est trāsmittit illud iterum in prolē. sicut iudeus circumcisus generat filiuz incircūcisum. ⁊ nudum granū seminatū procreat granuz cum palea. Et causa huius est. quia homo generat filiū non fm q̄ curatus est in mente: sed fm q̄ est corrupt? in carne. Illud ergo originale peccatuz habet multa nomina: ⁊ hoc ex multiplici causa fm q̄ compat̄ ad diuersa. Si enim compatur ad animā vocatur infirmitas. quia reddit animaz infirmā ⁊ impotentez ad resistendū motibus carnis. Vocatur etiam feditas. quia maculat animaz. Vocatur etiaz promtas pter continuā inclinationem appetitus ad malum. Vocatur etiam corruptio. quia ducit ad nihiluz. i. ad peccatum. Si vo compatur ad corpus vocatur lex carnis: eo q̄ lege diuīa carni sit inflictū. Itez vocatur lex membroz. quia mouet membra ad cōcupiscentiam. Vocat̄ etiam fomes. quia fouet peccatū in carne. Vocatur etiam stimulus carnis. quia stimulat carnem ad primos motus ⁊ animū ad consensum. Item compatur ad primū hominē a quo contrahit: ⁊ sic vocatur peccatum ori-

ginale. Si ꝛo ad totum hominē compare/
tur vocatur corpus peccati. eo q̄ ad oia mē/
bra ꝛ oragana corporis se diffundit ysa. j. A
planta pedis vsq̄ ad vertice non est in eo
sanitas. vt sicut corpus naturale habet ocu/
los: aures: os: manus ꝛ pedes ꝛ cetera mē/
bra sua. sic corpus peccati omnia illa habet.
Nam in singulis membris et organis cor/
poris naturalis sunt etiam membra ꝛ orga/
na corporis peccati. vt sint oculi i oculis au/
res in auribus ꝛc. De hoc corpore peccati di
citur Roma. vj. Ut destruatur corpus pec/
cati. Quod videlicz corpus describit Pro/
uerbi. iij. vbi dicitur. Sex sunt que odit do/
min⁹: ꝛ septimū detestat anima eius. Ocu
los sublimes. linguā mendacem. manus ef/
fundētes sanguinē innocuū. cor machinās.
cogitatiōes pessimas. pedes veloces ad cur
rendum in malum. testē fallacem ꝛ eū qui
seminat inter fratres discordias: hec cum de
structū tur: destruitur corpus peccati. Ista eñ
insunt omnibus nobis licet in magnis san
ctis per fortissima exercitia adeo debilitētur
vt raro audeant caput erigere: nunq̄ tamē
penitus extinguūtur. Nam de his dicit Iu
di. iij. De sunt gentes quas dimi⁹ dereli/
quit vt eruditet in eis hierusalē: ꝛ discerent
filij eorum certare cum hostibus ꝛ habere cō
suetudinē preliādi. Unde Bernard⁹. Quā/
tumlibet manens in corpore ꝓfeceris erras
si putas vicia mortua ꝛ non magis cōpressa
velis nolis intra fines tuos habitat iebuzeꝰ
us. subiugari potest: exterminari non potest.
Et necessario. non eñ virtus cresceret si ista
nihil penitus impugnarent. quia medium vi
ciorum tenet virtus. Unde vtilis est eor⁹ im/
pugnatio: si tamen non fiat eorum expugna
tio vt nos vincant: qđ ne fiat. Ideo magni
sancti validis clamoribus ex persona totius
humani generis interpellabāt vt eos ab hu
iusmodi febrib⁹ domin⁹ liberaret. Hinc ps.
Miserere mei dñe quoniā infirm⁹ sum: sa
na me quoniā ꝓturbata sunt ossa mea. Hic
Hieremias licet in vtero sanctificat⁹ dixit.
Sana me dñe ꝛ sanabor. Quorū clamo/
ribus domin⁹ miser⁹: dicit Osee. xiij. Sa
nabo contritiones eorum. diligā eam spon/
tanee. Sanat autem duplicater sm duplicē
statum viuendi. scilicz in p̄senti: ꝛ in patria.
hic ad vtilitatem: in patria ad plenam ꝛ per/
fectam sanitatem. Primo dico q̄ deus sum/
mus medicus sanat hic ad vtilitatem. quia
penitus nō extinguit: sed ita sanat vt homo
infirmitatem sentiat sed non deficiat. ꝛ p̄ hoc
qđ sentitur homo humiliet. ꝛ per hoc qđ nō
expugnat coronet. vt p̄ hoc qđ sentitur sim⁹
humiliores ꝛ cautiores. ꝛ per hoc qđ impu/
gnat ꝛ non expugnat sim⁹ in meritis diti/
ores. infinita enim merita nobis deperirent
si nihil nos penit⁹ impugnaret. Hinc Pro
uer. xx. Liuor vulneris absterget mala. Si/
cut enim per liuorem memores sumus vul/
nerum: sic etiam per infirmitatem memini/
mus nos peccasse. Hinc etiam dicitur q̄
Lazaro suscitato in facie pallor relinquitur
vt per pallorem meminisset a domino se a
mortuis suscitatus. ¶ Sunt autem
tres medicine per quas deus sanat homīes
in presenti. scilicz per sacramēta. documēta.
cordis sui inciramēta. Primo dico sanat do
minus per medicinam sacramentor⁹. ꝛ maxi
me per sacramentū corporis christi: qđ pro/
prie est ꝛ dicit medicina. De quo dicit Ec/
clesi. xxviij. Altissimus de terra creauit me/
dicinam. qđ proprie de corpore domini dici
tur qđ ex pane qui ō terra nascitur altissimo
dñi consilio est cōfectus. Unde Aug⁹. Me/
dicina est celeste ꝛ venerabile sacramentum.
Hinc Bernard⁹. Duo sacramentū corporis
domini operatur in nobis. vt videlicet sen/
sum muniat: et etiam in grauioribus pecca
tis tollat omnino consensum. Et subiūgit.
Si quis vestruz non taz crebros vt solebat
nec tam acerbos sustinet iracūdie motus in
uidie luxurie ac ceteratum: granas agat cor
pori ꝛ sanguini dñi nostri Jesu christi. quo
niam virtus sacramēti operatur in eo. Un/
de domin⁹ Albertus exponens hoc verbum
Eccli. xliij. medicina omnium in festinatione
nebule: dicit. Q̄ forma panis infra quā cor
pus dñi continetur nebula vocatur. que me
dicina est ꝓseruans ab omni infirmitate. Et
subiungit. Hic cibus sanus est ex operatio/
ne. quia operatur sanitatē in homine ipsum
in cōmunione sumentez deuote. Secundo
sanat nos deus medicinaz do/

tumentoꝝ. Omnia enim que mandauit dominus ⁊ quę p̄dicauit quid aliud sunt q̄z medicamina animarum? Unde Sapien. xvj. dicitur. Neq; herba: neq; malagma sanat illos: sed tuus domie sermo qui sanat om̄ia. Hinc Augusti. O medicinā omnibus consolentem. omnia tumētia cōprimentē. om̄ia rabescentia reficientē. omnia superflua resecantem. omnia necessaria custodientez. omnia perdita reparantē. omnia deprauata corrigentem. Unde bene addidit ille sermonez domini esse medicinā qui dicebat Isai. viij. Tantum dic verbo ⁊ sanabitur puer me?.

Tercio sanat deus medicꝰ per cordis sui incitamēta: hoc est per cordis affectiōes que sunt virtutes: vt est eiꝰ pietas. benignitas. misericordia. ⁊ charitas. que corda suaz exuberare faciunt ad omnez gratiam exhibendaz. vt quātumcūq; facilius corda eius nostris precibus pulsetur. oleum sue gratie nostris vulneribus infundat. Unde de eius misericordia q̄ ipsa sanat dicitur Sapien. xvj. Misericordia tua aduenies sanabit eos. De oibus autem subditur ibidez infra. Substantiā tuā ⁊ dulcedinez tuā quā in filios habes ostēdebas: saliciz sanando infirmitates nostras. vocans dei affectiōes siue eius virtutes substantiā suam. eo q̄ non insunt accidētaliter sicut nobis: sed insunt ei essentialiter quia non sunt aliud nisi deus. His ergo tribus sanat deus medicꝰ in hac vita peregrinatiōis nostre infirmitates dispensatiue: tñ de eis in nobis aliquid licz tenuiter derelinquēs vt humiliores cautiores nobisipis cognitiores p̄maneamus. Dicit autez dominus Albertus q̄ deus sanat quadrupliciter. scilicet ab infirmitate p̄seruando. causaz infirmitatis expellendo. sanitatem perditā reparando. sanitatē reparatam cōseruando. Hec quatuoꝝ per diuinam gratiā deus operatur in nobis. quia per gratiā ab infirmitate p̄seruamur. vel infirmi iam facti per gratiam sanamur. ⁊ iam sani facti per gratiam cōseruamur. Ultimo sanat deus medicus in patria ad plenam ⁊ perfectaz sanitatem: vt ibi sanati in perpetuū nunq; aliquid de infirmitatibus vel quibuslibet molestijs sentiam?. Et hoc est qđ promittit nobis deus p̄ ysaiam. xlix. vbi dicitur. Longe effugabūtur qui absorbebant te. Hinc Apocal. xxj. dicit. Absterget deus omnez lachrymā ab oculis sanctorum. ⁊ mors non erit vltra: neq; luctus: neq; clamor: neq; vllus dolor erit vltra q̄ prima abierunt. Ad quā nos p̄ducat.

XCIIII. Symonis ⁊ Jude.

Symon frater vester scio quia vir est cōsilij: ipsum audite. j. Machab. xj. Dicit Bern̄. Nec studium actionis bone: nec ocium contemplatōis sancte: nec lachryma penitentis accepta esse potuerunt illi: qui tanti habuit obedientiam vt vitam ipam q̄z obedientiaz p̄dere maluit. vnde ex his q̄ passus est christus discimus quāta nos qui puri homines sumus oporteat pro obedientia perpeti. p quaꝝ is qui deus est non dubitauit mori. Verba ergo. p̄posita licet venerabis pater Mathias suis contribulibus de Symone filio suo dixerit. nos tamē verba predicta per sensum mysticuz alius intelligentes ex p̄sona christi ad celum ascendentis ipsa accipimus. Nec īmerito Mathias enim interpretatur donatus: signās christuz qui sup̄ omnia dona est datum optimū descendens a patre luminuz: vt ait Jacobus. qui ascendens in celum. post terguz de Symōe apostolo dixit oīb̄us nobis verbum p̄positurus. Symon frater vester scio quia vir p̄silij est ipsum audite. ac si dicat. Quia meam corporalem p̄sentiam habere non potestis: audite vestruz fratrem tanq̄z meipm qui meis p̄silijs estis imbuti?. O Volētes q̄ gloriosi huius principis audire cōsiliuz sciendū q̄ in virtute sui nominis Symō docet nos obedientiā. non qualēcunq;: sed debitis appendicijs ⁊ circumstātijs adornatam. Nam in suo nomīe qđ est Symon hortat nos ad obedientiam. Symon enim obediens dicitur. In eo autem qđ dicitur vir consilij: insinuat nobis q̄ eadem obedientia non debeat esse nuda: sed bonis circumstātijs esse vestita. Dicit enim Bernard̄. Obediēntia simplex nō sufficit si suis stipata comitibus nō aderit. Et subiūgit. Ut ergo obedientia plena sitatq; perfecta necesse est ipsam esse pu-

ram ·voluntariã. humilem. patientez. fide/
lem. deuotam. diuine dilectiõis fortitudine
roboratã. ¶De septem conditiões in septẽ
pſonis p̃figurate ſunt. que vno eodemq; no
mine ſicut ex diuinis colligim⁹ verbis. i. no/
mine Symonis ſunt figurate. Legimus ſi/
quidẽ de ſymone mago. de ſymone cyreneo.
de ſymone leproſo. ō ſymone machabeo. de
ſymone petro. de ſymõe chananeo qui ī ma
nibus eſt. de ſymone onye filio. Iſti septem
illa septem que p̃dixim⁹ p̃figurant. nõ om/
nes omnia: ſed aliqui aliq̃. quedã remotiue.
quedã poſitiue. Iſta p ordinem, pſequentes
primo dicimus q; obediẽtia ad hoc vt ſit ef/
fica; debet eſſe pura. vt ſolus deus ſit in cau/
ſa qui eſt cauſa cauſaliſſima. quicq̃d enim ex/
tra deum agit nihil valet. Sunt em̃ aliqui
qui oculũ cõſideratiõis extra deũ ad queſtũ
rei temporalis inflectũt qui ſolius ambitiõis
cauſa p̃latoꝝ mandatis obediunt. iſti ſymo
nem magũ induũt. de quo dicit Actu. viij.
Cum vidiſſet ſymon q; p impoſitiõem ma/
nus apoſtoloꝝ daret ſp̃ſanctus: obtulit eis
pecuniã: dicens. Date mihi hanc poteſtatẽ
vt cuicũq; impoſuero manus accipiat ſpiri
tum ſanctũ. ¶Petrus dixit ad eum. ¶Pecunia
tua tecum ſit in perditionẽ: quoniam donũ dei
exiſtimaſti pecunia poſſidere. nõ eſt tibi pars
neq; ſors in ſermõe iſto. cor em̃ tuum nõ eſt
rectũ coram deo. Unde Mat. vj. dicit. Si
oculus tuus ſimplex fuerit: totũ cor tuũ luci
dum erit. oculũ intentionẽ vocans. ¶Ō ex/
ponens iterũ Petrũ. dic̃. Sunt quoꝝ nõ eſt
ſimplex oculus & receperũt mercedẽ ſuã. Se/
cundo obediẽtia ad hoc vt ſit efficax debet eſ
ſe voluntaria. vt in difficilibꝫ, pmpte & hylari
ter impantibꝫ obediam⁹ non tantũmodo homi
nibus: ſed ſicut deo placere p̃oia cupiẽtes. co/
acta enim obediẽtia nõ hz meritũ apud de/
um. ¶Dinc. j. ¶Para. viij. dicit. Scito deũ &
ſeruias ei corde pfecto & aõ voluntario. ¶Ō
etiã ¶Petrus aplus hortat: dicens. ¶Prouí/
dentes bona nõ coacte: ſed ſponte ſm de
um. neq; turpis lucri gra: ſed voluntarie. vt
teſtimoniũ ¶Pauli. ij. Coꝝ. vj. nobis poſſit
veraciter adaptari dic̃. Teſtimoniũ illis p/
hibeo q; ſup̃ verticẽ voluntarij fuerũt. ¶Ō

¶Sed notandũ q; nõ omnis obedientia de
bet eſſe ſimplex voluntaria. Cum enim aliquid
de pſperis & delectabilibꝫ p̃cipit: vt cum ali
cui epatuꝝ vel abbatiã vt accipiat p̃cipiatur
talis obediẽtia non debet eſſe ſimpliciter vo
luntaria: ſed ſm quid: hoc eſt ſm aliquid. i.
ſm voluntatem dei. ¶Quod Gregorius pul/
chre nobis inſinuat: ita dic̃. ¶Obedientia ſi
de ſuo aliquãdo aliquid nõ habeat: nulla eſt.
aliquãdo autem ſi de ſuo aliquid habeat mi/
nima eſt. verbi gratia. Cum huius mundi ſuc
ceſſus p̃cipiat cum locus ſuperior impar is
qui ad percipiẽda hec obedit: obedientia ſi/
bi virtutem euacuat ſi ad hec etiam ex pro/
prio deſiderio anhelat. non enim in hac re ipſe
obedit: ſed ſuo deſiderio obedit. ¶Rurſuꝝ cũ
mundi deſpectus p̃cipitur: cuꝝ opprobria cõ/
tumelie vel etiam damna quelibet iubemur
niſi hec & ex ſemetipſo animus apperat obe/
dientie ſibi meritum minuit. quia ad ea que
in hac vita deſpecta ſunt inuitus noleſq; de
ſcendit. Debet ergo obedientia in aduerſis
de ſuo aliquid habere. & rurſuꝝ in pſperis ō
ſuo aliquid nõ habere. quatenus in aduerſis
tanto glorioſior ſit: quãto diuino ordini eti/
am ex deſiderio iungit. & in proſperis tanto
ſit verior: quãto in preſenti ipa quam diui/
nitus p̃cipit gloriã funditus ex mente ſepa/
ratur. Si ergo obedientie palmam apprehen
dere veraciter nitimur: proſperis huius ſecu
li ex ſola ruſſione inuiti: aduerſis autem ex de
uotione militemus. Et ſic patet quomõ de/
beat eſſe voluntaria. Sed heu p̃latoꝝ man
datis multi obediunt: ſed inuiti & ſemp̃ cum
murmure. qui non ſolum nõ acquirũt meri
tum: ſed penam murmurantiũ incurrũt. Hi
tales induũt ſymonem cyreneum. qui inuitus
crucem dñi portauit: & cãdem in angaria bai
lauit. ¶Tercio obediẽtia deo grata de
bet eſſe hũilis. quã illi exoluũt qui p̃teritoꝝ
ſuoꝝ malorũ memores & p hoc humiles: eo
diuinis mandatis hũiliter obediunt. quo p
obedientie bonum ad deum ſe poſſe redire cõ
fidunt. Recogitãt enim q; ſuperbiẽdo de pa/
radiſo electi ſumus. & ideo ſperant ſe p obe/
dientiam humilẽ reuerſuros. ¶Propterq; ō
nobis magnis peccatoribus conſulit Eccli.
vij. Humilia valde ſpiritum tuũ: quoniam
vin dicta carnis impij ignis & vermis. Et ideo

tanto amplius ⁊ ꝓfundius se hūiliāt: quā/to se peccando contra deum meminerūt ere/risse. Isti ergo symonem leprosum induūt: qui cum venm inuitauit leprosus nō erat: ß quia fuerat solo nomīe leprosus vocatus. sic isti nomen sibi retinent peccatoꝝ qui etiam de ꝓpiciato peccato nesciūt esse securi. que sci licet humilitas quāto fuerit ꝓfundioꝝ: tāto est deo acceptioꝝ. De hac humilitate iteruꝝ dicit Bernā. Homo homini propter deuꝝ se subijciens cōmittit ei bonam voluntatēꝝ su/am in deo formandaꝝ in sensu ⁊ spiritu hu/mili. Qđ etiam perfecti faciunt ipso Bernā. dicēte. Perfecti quiqꝫ ⁊ spirituales cum ad robur ⁊ firmamentū pueniūt virtutum: per obedientie ⁊ subiectiōis virtutem ꝑmunt se semper: ac deficiūt in id qđ incipiendū est. ⁊ vnde infra se descendūt. inde ascendunt supꝑ se ⁊ humiliādo se proficiūt. Quarto obediē/tia nostra debet esse patiēs. que videlicꝫ pa/tientia semper in omni obediētia licet sit ne/cessaria. in his tamē est in quibus null⁹ fru/ctus: nulla vtilitas cognoscit. frequēti⁹ eri/mus impatientes murmurātes ⁊ dicentes. vtquid iubemur hoc facere: que vtilitas in hoc facto ⁊ non attendētes q ꝙ si nulla est vti/litas in executiōis effectu. est tamen vtilitas in obediētis affectu. Vnđ Bernā. Sunt ali qui qui in his que videnť licita obediūt: sed si quicqꝫ minus licitū: minus vtile a prioꝛe videať iniunctū: licite cōtradicere posse cre/dunt. nō aduertētes obedientiā Abrahe vel Johānis heremite. qui lignū aridū rigauit ⁊ siccū animare voluit. vl certe Mucij abba tis. qui ꝓpter obedientiā filiuꝝ suū in flumē iactare voluit. vel illius qui filium suū in cli banū ardentē ꝓpter obediētiā misit. In qui bus omnib⁹ non solum nulla vtilitas visa est: sed etiam crudelitas ⁊ res illicita videbi tur. in quo non dicim⁹ q in omni illicito sit generaliter obediendū. quia nunqꝫ in his in quibus ledit⁹ cōscientia obedire tenemur. Vnde Bernā. ꝑfectam obedientiā diffinies dicit. Perfecta obediētia sit maxime in inci piente indiscreta. hoc est nō discernere quic quid ꝓcipiať: sed ad hoc tantū animi vt fide liter fiat qđ a maioꝛe ꝓcipiať. In his ergo que taliter vt dictū est illicita videnť. i. incō/uenientia obediendū est. ⁊ hoc agentes indu/imus symonē machabeū. Sed nō in talib⁹ illicitis que fieri oporteat cum peccato. Cū cuꝝ duplex sit illicitū: scꝫ qđ inutile est ⁊ in/cōueniens. in illo obedire expedit: sed nō in illo qđ facim⁹ cū peccato: dicēte Bernā. Im/pfecti cordis ⁊ infirme ꝓpius voluntatis in diciū est statuta senioꝝ studiosius discutere habere ad singula que iniūgunť ⁊ exigere ꝙ quibuslibet rationē male etiam suspicari de omni ꝓcepto cuius causa latu erit. ℟

Quinto obedientia nostra sit fidelis. vt in his que facim⁹ ꝓ obedientiā veram fideꝫ te neam⁹. non quācunqꝫ fidem loquoꝛ: sed eaꝝ que est affectuosa ⁊ omniū virtutū emulato/ria. quia quātumcūqꝫ magna sit obediētia: nulla tñ est si nō sit supꝑ fidei petrā fundata. De hac enī fide dicit Aug⁹. Nō est alia iu/stitia hominis in hac vita: nisi ex fide viue/re que per dilectionē operať. De qua etiam dicit Greg. Sic sup fundamētū fabrica sic supꝑ fidē opa cōstruūtur. Vera aūt fides est que in hoc qđ verbis dicit moribꝫ nō ꝓtradi cit. Fidei ergo veritatē in nostre vite cōside/ratiōe debem⁹ cognoscere. Tunc enī vere fi deles sum⁹ si qđ verbis ꝓmittim⁹ opib⁹ ad/implem⁹. que videlicꝫ in nostris ꝓfectib⁹ re cipit incrementū. Fidelez ergo fidē nr̄e obe/dientie tanqꝫ fundamētū substernētes symo/nem petrū indu im⁹. qui ꝓpter fidei firmita/tem dict⁹ est a dño petr⁹. Sexto obedientia nr̄a debet esse deuota: vt i deuotiōe feruētes cū affectu deuotissime qđ ꝓcipiť impleam⁹. semꝫ pre oculis habētes. nō tā id qđ agim⁹ ß quo agēdo intēdim⁹. ⁊ sic iduim⁹ symonē chananeū q interptať zelator. chanaan enīz zel⁹ dicit. inde chananeus qsi zelator. zel⁹ enī serios⁹ feruoꝛ dicit. quē zelū illi hūt qui in serioso feruoꝛe ea q ꝓcepta sunt firmiter exe/quūtur. hos tyrones qui serioso zelo feruēt monet Bernā. di. Nō vos terreat hūana ne fra gilitatis defect⁹: si qñ sarcina mandatoꝝ vi res nr̄as excedere videať. ⁊ scitote qz q cōfi/dūt in dño mutabūt fortitudinē. nō ē enī in nobis: ß i deo dz eē fortitudo nr̄a ⁊ i ei⁹ obe/dire fortitudie. Cui igit aliqui frī aliqđ gra/ue ꝓcipiť: dicat vtl frať i corde suo. Fortitu/do mea deus meus ⁊ dñs meus. ⁊ iō hūano defec/ū

aggrediar qđ diuia fortitudo perficiet. sicut de quibusdā in matre nostra regula dicitur. mox vt aliquid a maiore precipit ac si diuinitus imperet morā pati nesciunt in faciendo. ⁊ sic imitatores isti⁹ principis erimus qui res corpns ⁊ animam in obedientia posuit propter deū. Hic inferenduz est si quid de eius vita vel passione volumus enarrare. ¶ Septimo obedientiā nostram diuine dilectiōis fortitudine roborem⁹: per quam toti ⁊ ex toto accensi ⁊ fortitudine roborati nostrā obedientiā ad formā ⁊ exēpluz obediēnie dñi disponemus. Deus autez suam obedientiā floze triplici adornauit. Obediuit enim patri liberaliter. totaliter. dulciter. Liberaliter quia in omni sua obedientia nihil vnq̄z ꝓpter se fecit nec qđ sibi foret vtile sed qđ nobis. Totaliter etiaz obediuit. qa omne qđ est ipse: ⁊ qđ habuit pro nobis patri in sua obediēria offerebat: nihil omnino ex omnibus sibi seruans. Dulciter obediuit vt in passione crudelissime mortis. nec contra patrem: nec cōtra toztores: nec cōtra eos pro quibus pertulit murmuraret. Sic etiā bonus obediens suam obedientiā deo exhibeat ad quadraturā ⁊ lineaz obedientie dei nostri. Sic eniz monet ⁊ hortat Jud. vij. Qđ me videtis facere omnes facite. exemplū enī vedi vobis vt ⁊ vos ita faciatis. Ut ita facientes induam⁹ septimū Symonē. i. Onye filium: qui vis mea domin⁹ interpretatur. quia talis ⁊ tanta obedientia nō per vim nostram que nulla est: sed per vim domini adimpletur ⁊c.

XCV De eodem. sermo. ij.

Judas fortis virtibus a iuuentute sua sit nobis princeps: vt supꝛ. Dicit Augus. Cōfitemur siue deuz laudantes siue semetipsos accusantes: pia est vtraq̄z confessio. sive cum reprehendis te quia non es sine peccato: siue cum illum laudas qui nō potest habere peccatum. Que verba optime congruunt thxmati ꝓposito. Judas enim cōfitens siue laudator interpretat. In quibus verbis instruimur de duplici confessione facienda. Prima vtique fieri de nobis. secunda de deo. Prima est proprie cōfitentis propria mala. secūda laudantis dei beneficia. Debet autem vtraq̄z esse fortis. qđ docemur in eo q̄ Judas fortis virtibus dicitur a iuuētute sua. vt in eo qđ dicit Judas moneamur de confessiōe. in eo autem qđ fortis dicit monemur de confessiōis bone cōditione. vt sicut in priori sermōe Symon monuit de obediētia: consiliuz no⁹ monuit de appēdicijs: sic in isto sermone Judas monet de confessiōe. fortis virtibꝰ de bonarū conditionū insinuatiōe. Si enī confessio nuda fuerit nihil placet. Huius ergo verbi occasione duo dicemus per ordinem. Primo de confessiōe ꝓut signat peccatoruz accusatōem. secundo de ꝓfessione ꝓut signat dei laudatiōem. Primo eniz sunt mala nostra extirpanda. secūdo virtus dei laudāda. Primo cōfitendo peccata purgemus vt postea deum laudem⁹. quia vt dicit Eccli. xv. Non est speciosa laus in ore peccatoruz. Ut ergo cōfessio de peccatis nostris faciēda deo possit esse grata ⁊ accepta: adeo vt ꝑ eaz statim remissiōem peccator⁹ a dño consequamur: quiēz debet habere circūstantias ipam confessionem per omnia sanctificantes. Debet enim esse integra. volūtaria. discreta. excogitata. et amara. que quinq̄z intelligūtur in hac dictiōe iudea. ita videliz vt quelibet illarum literarū dictiōem integraz repzesentet. que si omnia cōueniunt nostrā confessionem sanctificant. sicut dicitur in ps. Facta est iudea sanctificatio eius. ac si dicatur. Judea. i. circumstantie per has literas designate est sanctificatio confessionis. i. sanctificat confessiōem. Primo ergo vt nostra confessio sanctificet. i. sanctos nos efficiat debz esse integra: vt oīa cōmissa sine exceptōe: sine diminutōe fideliter exponam⁹. Hoc facere monemur in ps. Effundite coꝝ illo coꝛda vra. Glo. effundite. i. totū extra fūdite. Treno. ij. Effunde sic aquā coꝛ tuū. Aug. Caueas ne vere cūdia duca⁹ diuidas ꝓfessiōez. Quare: Quia de⁹ sūme bon⁹ ⁊ sūme pfect⁹ non pōt opus facere impfectū. aut enī totū hoīez sanat: aut nihil. Ibi versus. Larga dei pietas veniā non dimidiabit. Aut nihil aut totuz propiciando dabit. Ex ratio huius est. quia

si omnia dimitteret vno retento: ex hoc solo adhuc esset auersus a deo. ⁊ hec prima cõditio signata est per primã literã i in hac dictione iudea. ¶ Secundo confessio nostra debet esse voluntaria: vt ex propria deuotione motus confiteat seipsum sincere ⁊ voluntarie accusans vt nõ sit sicut cõfessio achor qui coactus est qõd fecerat pfiteri. Unde ps. Ex voluntate mea confitebor ei. Hinc Eccl. xxvij. Confiteberis viuens viuus et sanus. Qui enim viuus ⁊ sanus cõfitetur. voluntarie vtiqz cõfitetur. Nihil enim est domino gratum qõd coactum dño exhibetur. ⁊ hec circumstãtia confessionis in litera v que est secundum in hac dictiõe iudea denotat. Tertio pfessio nostra debet esse discreta vt distincte ⁊ separatim peccata singula cõfiteãtur. De qua discretiõe dicit ps. Lauabo p singulas noctes lec. me. lachrymis. me. stra. meũ rigabo. ac si dicat. Rectuz cõscientie mee lauabo per singulas noctes. i. per singulas tenebras peccatorũ. Unde Treñ. iij. Diuisiones aquaruz deduxit oculus meus. Qõ exponẽs Gregorius dicit. Diuisas ex oculis lachrymas ducimus: quãdo peccatis singulis penitẽdo et cõfitendo dispartitas lachrymas deo damus. Et hec circumstãtia in litera d intelligit. que in tercio loco huius dictiõis iudea ordinez suum tenet. Quarto cõfessio nostra debet esse excogitata siue pmeditata. vt non quicqd in buccam venerit euomamus: sed cuz magna pmeditatiõe que cõfitenda sunt pconcipiãtur. Et hoc facere monemur Eccli. xxxij. cum dicitur. Precurre prior in domũ tuam ⁊ illic aduocare: ⁊ illic lude: ⁊ illic age conceptiones tuas. Qõ ⁊ fecit Ezechias cum dicebat. Recogitabo tibi oẽs ãnos meos in amaritudine anime mee. Hinc Hiere. viij. Auscultaui: nemo qõd bonuz est loquit. nullus est qui agat penitẽtiã super peccato suo: dicens quid feci. Item ysa. lvij. Non est qui recogitet in corde suo. Sz vt ait Bernardus. sunt qui quasi fabulam cõfitendo narrant peccatorũ suorum hystoriam ⁊ egritudines anime sue sine cõfusiõe enumerãt. Et hec circumstantia in quarta litera huius dictionis iudea scilicet e collocat. ℰ Quinto cõfessio nostra debet esse amara: vt tanqz reus districto dei iudicio se repsentet cõfessori suo tanqz deo super omnibus confusiõibus suis amarissime se accusans. qõ faciebat Job x. dicens. Loqr in amaritudine anime mee. dicam deo: noli me condemnare. Ezechiel. xxj. In amaritudine ingemiscẽs. Item Hiere. lv. Statue tibi speculam. pone tibi amaritudinem. dirige cor tuuz in viam directaz in qua ambulasti. Ad quam amaritudinez facilime puenimus: si damna que ex peccatis incurrimus: et maxime dei offensam iusto pondere estimamus. Si ergo has quinqz circumstãtias per quinqz literas huius dictionis iudea designatas in nostram cõfessionem assumim9: erit vtiqz iudea sanctificatio nostra. Induam9 ergo cõfessionem istaz cũ suis appendicijs: cõfitentes dño et dicẽtes illud. ij. Paral. xxxvij. Tu domine fm bonitatem tuam promisisti penitentiã remissiõis peccatorum. ⁊ tu domine iustorũ non posuisti penitentiam iustis Abrahã ysaac ⁊ Jacob: his qui tibi non peccauerũt: quoniã peccaui super numerum arene maris. multiplicate sunt iniquitates mee: statuens abominationes ⁊ multiplicãs offensiones. et nũc flecto genua cordis mei: precãs a te bonitatem tuam domine. Peccaui domine: peccaui. et iniquitates meas cognosco. Peto rogãs te domie remitte mihi: ne simul perdas me cũ iniquitatibus meis. Si sic cuz hac iudea ex pfundo cordis cõfitebimur domiõ: omniuz iniquitatũ nostrarum non recordabitur amplius? ⁊ erit ista iudea sanctificatio nostra. qz benignus ⁊ misericors est. et placabilis super malicia ⁊ misertus nostri: dicet nobis illud Hiere. xlv. Jam placatus sum super malo quod feci vobis. Et subiũgens illud. ij. Re. xxiij. Sufficit nunc: continue manum tuaz. scilicet a cõfessione peccatoruz. Item Ozee. xxvij. Sufficiat tibi lac caprarum. Quid p capras nisi peccata. quid per lac nisi cõfessio. que de peccatis tanqz lac de capris extrahitur. Acsi dicat. Sufficiat tibi confessio peccatorum. In quorum verboruz virtute infunditur nobis plena et perfecta remissio omnium peccatorum. quibus dimissis anima que ociosa esse non poterit sentiẽs conscientiaz serenatam statim conuertit se ad

confessionez laudis referens gratias largitori. sic enim iubemur in ps. Immola deo sacrificium laudis. Et illud. Sacrificiuz laudis honorificabit me. ℣ Secundo ergo dicendū est de secunda confessiōe: scilicet laudis. Hec autem cōfessio laudis diuersificatur ꝑm diuersitatem eorū pro quibus laudes domīo cōfitemur. Sunt autem quinqz genera laudis. Cōfitemur enim domīo laudes ex creaturarū speculatione. ex beneficiorum cōsideratione. ex eorū que pro nobis in semetipo fecit deus estimatiōe. nostre glorificationis meditatiōe. et ex dei ām̄iratione. Primo dico laudes cōfitemur ex creaturarum speculatōe. cum deuota mente speculamur creaturas istas corporales magnitudinem: pulchritudinez: multitudinē earū admirantes: necesse est ex earū intuitu earū artificem collaudare. sicut cum videmus mirabilem imaginez bene ornatam ⁊ decenter parataz laudamus artificem qui hanc fecerat: iuxta illud Eccli. ix. In manu artificum opera laudant. Quorū speculatiōem docet Bernardꝰ. dicens. Tria in magno opere huiusmodi cōsiderare debemus. videlicz quid sit. quomō sit. ad quid sit constitutuz. Et in esse quidē rerum ineffabilis potētia cōmendatur q̄ tam magna: taz multa: tam multipliciter: tam pulchra: tā magnifice sunt creata. In medio autē sapientia singularis relucet q̄ hec sursum: illa ꝯo deorsuz: alia autem in medio ordinatissime sunt locata. Si ꝯo ad quid factus sit mediteris: occurrit tā vtilis benignitas: tam benigna vtilitas: que etiam ingratissimos quosqz potest obruere. potētissime ergo ex nihilo omnia: sapientissime pulchra: benignissime vtilia sunt creata. Quis ergo hec considerās se potest a cōfessione laudis cōtinere: laudantes dominū ⁊ dicentes. Bene omnia fecit. Secūdo laudes dño cōfitem̄ dño ex beneficiorum cōsideratione. Cum enim cōsideramus quāta nos misericordia ꝓuenerit. q̄ benigne expectauerit. q̄ dulciter mala nostra indulserit. q̄ crebris visitatiōibus ꝓmouerit. quātas ingratitudines dissimulauerit. quātas occasiones bene agendi ministrauerit. quis sei horuz cōsiderationē continere valeat a confessiōe laudis ⁊ gratiarū actōe. Nempe vt ait Bernū. Qui existorū intuitu non mouet ⁊ non excitatur: non modo dormit sed mortuꝰ est. Idē Bernū. Felix anima que beneficia dei sibi collugere ⁊ ante mentis oculos digna cum gratiarū actione reducere curat. nō dubiū quin excitet ad laudandū beneficiorū cōsideratio. Et iterum. Sic onerat me beneficijs ⁊ miserationibꝰ suis deus obruit: vt aliq̄d onus sentire non possim nisi dona sua. De hac cōfessione dicitur in ps. Confitebit tibi cum bene feceris ei. ac si dicatur. Cū quis beneficia intuetur: facile est laudare eum qui contulit illa. Tercio cōfitemur laudes deo ex eorū que in se exhibuit nobis estimatōne. Cum enim eius beneficia altius intuentes: estimamus quid quāta ⁊ qualia in se ⁊ ꝓ se exhibuit nobis deus: merito non capimus nos preletia. considerātes tam inestimabilem: ineffabilem cumulum gratiarum. Deus enim dedit seipsum nobis tripliciter. in incarnatione ad redemptiōem. in cibo ad redemptoris confortatiōem. in spiritu sancto ad sanctificationem. ex quorum estimatiōe affectus hominuz ita dilatatur: magnificat: ⁊ inflammatur: vt in deuotione laudis ꝓrumpat homo in affectum inexplicabilē: dicens deo illud. ij. Reg. vij. Magnificet nomen tuum deus vsqz in sempiternuz. Quia sicut Sapien. ix. dicit. Magnificasti populū tuuz et honorasti. Et sic insaniens homo in affectu cōuertit se ad omnez hominem: dicēs. Magnificate dominū mecum: ⁊ exaltemus nomen ei⁹ in idipm. ac si dicat. Sic ipse se parvum ⁊ humilez propter nos fecit: sic nos ex hoc ipo faciamus eum magnū. vt quāto minorem se pro nobis fecit: tanto maiorē ipm in affectu nostro faciam⁹. Unde Bernardꝰ. Quanto pro me paruuz se fecit: tanto mihi maior est. ⁊ quāto pro me vilior: tanto mihi charior. De hac cōfessione dicit in ps. Cōfitebor tibi in seculum quia fecisti. Et illud. Cōfitemini dño q̄m bon⁹. Nisi em abyssus infinite bonitatis sue fidelissimū cor suū coegisset: nunqz se totū ⁊ taliter ⁊ totiēs exinanisset. ℣ Quarto cōfitemur laudes domīo ex glorificatiōis nostre meditatione. Suspensi enim per meditatiōem illuminatā

eternã glorificationẽ quõ ptiapes erim⁹ diui
ne nature ⁊ q̃liter ĩmergimur in abyssũ glo
rie dei: qui cuꝫ sit eternus in eternũ erimus
glorioſi. hec ⁊ ſimilia ſi adiuti per gratiã me
ditabimur: merito deũ ex ꝓfundo corde lau
dabimus: ⁊ laudando cõfitemur ei laudes:
dicẽtes. Cõfitebor tibi dñe deus me⁹ ĩ toto
corde meo. Quare? quia glorificabo nomẽ
tuum in eternum. ac ſi dicat. Propter hoc ti
bi laudes cõfitemur q̃ ad hoc nos creaſti vt
in familiã tuam deputati: te debeamus lau
dare in eternum. Nos enim ſumus illi de
quibus dicit dominꝰ per yſa. xliij. Populũ
iſtum quem mihi formaui laudem meã nar
rabit. De hac gl̃ia nr̃a dic̃ bn̄. Ibi cumu
lus felicitatis. ibi ſupeminens gloria. ibi ſu
pereffluẽs beatitudo. Quinto ꝓficiamur do
mino laudes ex ipſius dei cõtemplatiõe. Et
quia ad deum ſue eſſentie in hac vita nemo
ꝓficiendo ꝓficit: dicente dño ad Moy
ſen. Non videbit me homo ⁊ viuet. ideo ei⁹
bonitatem. pietatem. benignitatẽ. charitatẽ.
humilitatem. ſublimitatem ãmiremur. ⁊ am
mirando cõtemplemur quousq̃ in deum ſu
ſpenſi ad maieſtatem ſtupeam⁹. ad charita
tem ferueamus. ad eternitatem ſuſtineam⁹.
ad abyſſum iudiciorũ paueamus. ⁊ reuerſi
ad noſmetipos in ebrietate ſpiritꝰ dicamus
Confitebor tibi quia mirabiliter magnifica
tus es. Et iterum. Laudate eum ſm̃ multi
tudinem magnitudinis eius. Quia ſingu
lorum iam dictorũ magnitudines ſunt infi
nite. Et quia eadẽ omnia in ſingulari nume
ro ponũtur: ex hoc innuit q̃ vnuꝫ omnia ſunt
in deo. qđ ex hoc innuit quia magnitudo po
nitur in ſingulari. Laudem⁹ ergo deum ſm̃
magnitudinem charitatis: bonitatis: pieta
tis. que in deo ſunt omnia infinita. Vñ Gre
go. predictũ verbum expoſuit: dicẽs. Ille de
um ſm̃ multitudinem magnitudinis maxi
me laudat: qui ſe ſuccũbere in ei⁹ laudis ex
pletione cõſiderat. De hac confeſſione dicit
Bernardꝰ. Prima ⁊ maxima contemplatio
eſt admiratio maieſtatis. et hoc requirit cor
purgatum: vt a vicijs liberum atq̃ exornã
tum peccatis facile ad ſuperna leuet. interdũ
q̃ p aliquas mozulas ſtupore ⁊ extaſi ſuſpẽ
ſum teneat admirantem. Prima confeſſio
vocatur laudatio. ſecunda gratiarũactio. ter
cia magnificatio. quarta admiratio. quinta
ſupexaltatio ſiue ſupgloxificatio. De quibꝰ
vltimis duobus dicitur Danielis. iij. Bene
dictus es in templo ſancto glorie tue: et ſu
perlaudabilis ⁊ ſupgloxioſus ĩ ſecula. Hic
autem maxime hec ſupexaltatio in cordibus
noſtris generatur: quãdo ipſa deuotio intã
tum proficit vt vires noſtras ⁊ poſſe noſtrũ
violenti quodam affectu trãſgrediatur. non
manens infra terminos ſuos: ſed plus lau
dare volumus q̃ poſſumus diſcurrentes et
verba querentes per que affectum noſtrum
iam dilatatuꝫ ⁊ magnificatum valeam⁹ ex
primere. ⁊ cuꝫ non valeamus verba equiua
lentia affectui inuenire deficimus in loquẽ
do. Et hoc eſt qđ dicitur Eccli. xliij. Glori
ficantes dominũ quãtumcũq̃ poteritis ſu
perexaltabit adhuc ⁊ ãmirabilis magnificen
tia eius benedicentes dominũ. exaltate illuꝫ
quãtum poteſtis. maior eſt enim omni lau
de. Et ſubiungit. Ne laboxetis non enim cõ
prehendetis. Quis videbit eum et enarra
bit: ⁊ quis magnificabit euꝫ ſicut eſt ab ini
tio? Multa abſcõdita ſunt maiora his pau
ca vidimus. hoc ergo deus ꝓ maxima lau
de accipit cũ diſcurrẽtibus nobis nulla ver
ba inuenimus qui affectũ noſtrum exprime
re valeãt deficimus obmutescendo. In hoc
affectu fuit ſponſa in Cantic̃. cum dicebat.
Dilectꝰ meus mihi ⁊ ego illi. In quo trun
cato ſermone multuꝫ dicere voluit ⁊ minus
dixit. De hac laudis confeſſione dicit Gre
go. Diuine laudis facta tunc verius exple
mus: cum hoc nos explere non poſſe cogno
ſcimus. tunc facundius laudes eius loq̃ni
mur: cuꝫ ab his obſtupeſcẽdo obmutescim⁹
Quam laudem nos doceat ſapiẽtia patris
Jeſus chriſtus.

XCVI De omnibus ſanctis.

Memores eſtote
quõ ſalui facti ſũt pres noſtri. j.
Mach. iiij. Dicit Auguſ. Si
cut deus in celeſti gloria electis ſuis ⁊ dile
ctis prebet et exhibet ſe ſpeculum eternaliter
perfruendi: ſic in vita ſanctorũ quos ꝓmiſit

dat nobis speculuz pueniendi. ¶ In ꝛbis ergo ꝓpositis tria possum⁹ intelligere. scilicet spiritussancti exhortatõem. exhortationis informationẽ. nostre fiducie erectionẽ. ¶Primũ ibi Memores estote. in quo ad memoriã habendã de sanctis exhortamur. Secundũ ibi: quorũ salui sunt. in quo ꝓ exempla sanctoꝝ informamur. Tertiũ ibi: patres nostri. in quo et nos de sanctitate fiduciam. Cum enim dicat ꝙ patres nostri de quoruz carne et sanguine ꝓcreati sumus saluti facti sunt fiducia nostra erigit. vt et nos sperem⁹ nos posse saluari. Sciendũ ergo ꝙ omniuz sanctoꝝ sub vna celebratõe veneranda solẽnitas nobis ꝓponitur propter duo. scz ꝓpter electionem ⁊ imitationez. ¶Primo dico sanctorũ memoria nobis ꝓponitur ꝓpter electionem. vt videlicz deuote rimantes ⁊ diligẽter inquirẽtes singulorꝝ vias: ⁊ vitas eligamus ex omnibꝫ quẽ vel quos valeam⁹ facilius imitari: cuius vel quoꝝ vie ⁊ vite sumus magis dispositi. Dicit enim Grego. ꝙ licz omnes sancti ad vnũ finem scz beatitud inẽ tenderint: diuersis tamẽ vijs ⁊ exercitijs eãdem sunt beatitudinẽ cõsecuti. Hã vt idem dicit. ¶Patriarche per viam fidei. ꝓphete ꝛo per viam spei. apostoli charitatis. martyres cõstantie. cõfessores sobrietatis. virgines ꝑ castitatis viam ad celorũ regna principaliter puenerũt. ¶Principaliter aũt dico. quia licet omnes hꝫ virtutes omnes sancti habuerunt: sic tamen generaliter sunt oĩm: vt singule sint ꝓpie singulorꝝ. Nos ergo cupiẽtes eos sequi ad gloriã hꝫ sancta exemplaria deuote intuẽtes diligenter cõsideremꝰ cui virtute vie ⁊ vite nos possim⁹ facilius adaptare. ⁊ cui ex omnibꝫ nos habiliores inueneri mus: eandẽ ꝓ ceteris imitemur. Si enim oĩes homĩes ad omniũ virtutũ ⁊ gratiaꝝ exercitia eq̃liter se haberent: deus qui mediator est omniũ spirituũ non prohiberet aliquos ab aliquibus exercitijs ad que exercenda alios exhortat. Vnde cũ in vna ꝓ scriptura dicat. vacate ⁊ videte quoniã ego suz deus. Si hoc ad omnes diceret: non in alio loco diceret in ¶Deuer. xxo. Qui scrutator est maiestatis opprimet a gloria. Item Eccl. iij. Maiora te ne quesieris. In quibus euidenter innuit ꝙ simplicioribus simpliciora et subtilioribus subtiliora: debilioribus remissiora siue faciliora: fortioribꝰ fortiora ꝑ qualitatẽ singulorũ sunt ꝓponenda ⁊ ꝓposita imitanda. Qz autẽ singuli ꝓportionata sibi debeant ꝓportionabiliter coaptari: docẽs Eccl. iij. Fortiora te ne scrutatus fueris: sed que ꝑcepit tibi deus illa cogita semp. Non enim necessariũ est tibi ea que abscõdita sunt videre oculis tuis. Qñ eu idẽter nobis salutator innuit: qui verba ⁊ exẽpla populo ministrans: nũc ad cãpestria: nunc ꝛo ad montium cacumĩa ascẽdit. vt ꝓ diuersitate hominũ diuersitatẽ gratie in predicãdo populo ministraret. Qz uã diuersitatẽ apostol⁹ etiam innuit ¶Hebre. v. cuz quibusdã infirmis dicit. Facti estis quibus lacte opus sit nõ solido cibo. Et subiũgit. ¶Perfectorũ autez est solidus cibus. Hinc Grego. in cura pastorali dicit. Non vna eademqꝫ exhortatio omnibus cõgruit. quia nec cunctos par morꝝ qualitas astringit. Sepe namqꝫ alijs officiũt que alijs ꝓsunt. quia ⁊ plerꝫqꝫ herbe que hec animalia nutriũt alia occidũt. ⁊ medicamẽtum qñ alteri vires minuit: alteri vires iungit. ⁊ panis qui vitas fortium roborat: puuulos necat. Hec ergo diuersitas que seruare consulit in diuersitate morꝝ: seruetur etiaz in exemplis sanctorꝝ. vt parui parua: maiores maiora: maximi maxima exemplaria mentis sue oculis anteponãt. Hec ergo est prima causa propter quã omnes sancti sub vna veneratiõe nobis ad memoriaz reuocãtur: vt ex omnibꝫ eorum statibus eligamus cui exemplari nos possimus cõpetentius coaptari. ¶Secundo omniũ sanctorũ veneranda solẽnitas nobis ꝓponitur ad eorum imitatiõem. vt quem ex oĩbus elegerimus in ipo electo discamus quibus eum passibus ⁊ exercitijs sequi debeamus: vt eis ꝓnumerati ⁊ nos sancti fieri valeam⁹. quia et nos ad hoc vocati sum⁹ vt sanctificemur. dicẽte apostolo. j. ad Thes. iiij. Non enim deus nos vocauit in immundiciaz: sed in sanctificationẽ. Quo aũt sanctificari debeam⁹: docemur in hoc nomie qđ est sanctuz: qđ quinqꝫ signat per que omnia trãsire nos oportet si ad magnam sanctitatis viam cupimus

puenire: q̄ sunt ista. initiū. mundū. firmuz. sanguineū. ⁊ igneum. Quoz primuz ponit apostol⁹ tria sequentia. Hyonis. de diuinis nominibus. quintū ponit ysaias: vt patebit in sequētibus. Per primaz sanctificatiōem sancti sunt homines bone volūtatis: soluz ad hoc habentes ꝓposituz cōuertendi. per secū/dam significationem scilicet munduz sancte sunt virgines. per terciaz scilicet firmū con/fessores. per quartaz scilicet sanguineū mar/tyres. per quintā scilicet igneū apostoli. que licet omnia sint omniū: sunt tamen singula singulorū cum quadā excellentia. Ideo⁹ ta/men sanctificamur si de die in diem per gra tiam dei ꝓmoti virtutem omniū istoruz in vnius hominis vita perficim⁹ ⁊ implemus. vt per primaz sanctificationē bonam vitam inchoemus. per secundam inchoatā munde mus. per terciā mundatā bonis operibus ex/ercitemus. per quartam tanq̄ inutiles ser/ui tribulatiōes portemus. per quintā vitam nostrā in charitate cōsūmam⁹. Per primā ergo sanctificationē cōsequamur per boni ꝓpositi inchoationē. secundā per penitentiā ⁊ contri tionem. terciā per bonoruz operum exercitati onem. quartā per tribulationez. quintaz per dilectionē. Cupientes ergo sanctificari pri/mo ingrediamur boni ꝓpositi inchoatōnem in animo nostro firmiter statuentes. vt reli ctis vicijs ⁊ peccatis velimus domīo de cete ro cum omni diligētia adherere. Dō cuz ve raciter animū hominis possederit: statim ex hoc initio sumus sancti. Ideo apostol⁹ Ro/vij. Scimus quoniaz diligētibus deuz. rē. vsq̄: his qui ſm ꝓpositum vocati sunt san/cti. Dō exponēs Bern. dicit. In verbo apo stoli non te terreat nomē sanctitatis: quoni/am non ſm meritū: sed ſm ꝓpositū. non ſm affectionem: sed ſm intentionē sanctos vo/cat. illam enim quam putas sanctitatem nec Paulus incorruptibilis manēs adhuc cor pore arbitrabatur se comprehendisse.

Sed diceres. quid est ergo ſm ꝓpositum esse sanctū. Audi tu: si ꝓposueris in corde tuo de clinare a malo ⁊ facere qd̄ bonum est. tenere qd̄ cepisti ⁊ proficere semper in melius: et si quid aliquādo minus recte feceris vt est hu mana fragilitas: nō in eo pſistere sed emen/dare pro viribus: eris sine dubio sanctus et tu. Sed tibi adhuc clamare sit necesse. custo di animā meam quoniā sanctus sum. Et ta libus sanctis ſm ꝓpositum vt ait apostolus: omnia cooperātur in bonum. an non peccatū qd̄ humiliat: qd̄ timoratū facit: qd̄ tantū co operatur in bonum? Si ergo hoc nomen san ctitatis veraciter cordibus nostris insederit non differamus ꝓpositum: sed sine mora con uertamur in opera. ⁊ sic ſm nomen aggredi/mur sanctitatis. Secundo notandum q ſm nomen sanctitatis aggredimur si bonū pro/positum applicamus ad opa exhaurientes et mundātes cōscientiā a cōmissis. qd̄ cum fa/cimus ſm nomē. put mundū signat sanctum induim⁹. vt non solū sancti simus ſm pro/positū. ſ ſm q̄ sanctū mūdiciaz signat sum⁹ sancti. Ad verā aūt ⁊ pfectam mū/diciam in nobis faciendā septez exercitia re/quiruntur. Oportet enim in vera penitētia con/currere cordis cōpunctionē. oris cōfessionē. operis satisfactōem. volūtatis suspensionē. ablatoz restitutiōem. offensarū remissionē. omniū istoz cōtinuationē. quia si de omni/bus his vnū defuerit: penitētia non est vera. Sane hoc dixerim si tps opportunitas hoc admittit. si vo tempus nō aderit prima par ticula sufficit ad salutem. Cū plerīq̄ omis sis multis his pticulis bñ se penituisse esti/mant: quoz tamē penitētia min⁹ habet. nec per eaz quātū sufficit sūt mūdati. De quibo dicit Prouer. xxx. Hec est generatio que si/bi mūda videt nec tamē lota est a sordibus suis. Qa autē hec septem plenā in nobis mū diciam pficiant: dicit Leuitici. xiiij. Aspergat qui mundādus est septies. Dō etiā figura tum legim⁹. iiij. Reg. v. vbi Helizeus dixit ad Naaman leprosum. Vade ⁊ lauare septi/es in iordane ⁊ recipiet sanitatē caro tua az mundaberis. qd̄ spūaliter mūdandis dicit. De his septē adhuc dicit Eccl. Da septem ptes. Qa aūt p mūdiciā ad sanctitatē pueni/amus: ostēdit a plus. ij. Corin. vij. cū dicit. Mūdem⁹ nos ab oīi inquinamēto carnis ⁊ spiritus perficientes sanctificatōez in timo/re dei. Tercio sanctū idem est qd̄ firmū. qd̄ ad sanctitatē in nobis pficiēdā necessario se/quitur ad predicta. quia posiq̄ per primam

sanctitatem facti sumus sancti. bonū iniūcīā
do. per secundā sanctiones facti sumus a pec
catis nos mūdādo. per terciū scz firmuz nos
amplius sanctificem? malo resistēdo: ne ite
rum illa batur. ¶ Hec autem firmi
tas tripliciter exercet. scilicz in malorum re
sistentia. bonorū efficientia. aduersorum to
lerantia. Qui enī malo resistit viriliter: bo
na operat fideliter: tribulatiōes sustinet hu
militer. fortissimus est et firmissimus coraz
deo. ¶Primo ergo si sancti fieri cupim? cum
predicto: scz initio z mundo: simus etiā fir
mi. vt quotiēs vicia siue carnalia siue spiri
tualia impugnauerīt eis viriliter resistam?
nullū admittū pbēres: & reluctādo singulis nō
verbo z lingua: sed opere et veritate dicam?
illud Eccli. xxviij. Qui baptizat a mortuo
z iterum tangit mortuū quid pdest lotio il
lius? Et illud Cantic. j. Laui pedes meos
quomō iterū inquinabo eos? Q si dixerit il
lud Jacob. Quomō poterimus tam mul
tis z tam fortibz resistere tam pauci? Quia
vt dicit Bernī. Nihil in homine purū pote
rit inueniri ab intus manat de corde exit pe
stiferū vir? ac deinceps corpus occupat vni
uersum. z inimici nostri mille nocendi arti
bus corda hominū temptare nō cessant. Et
respondet Bernī. Q licet undicz viciorz in
citamentis peressuamus. verūtamen in no
bis est si vinci volumus z nemo nostrum in
hoc certamīe deficiet inuict?. qō in principio
omnis scripture: scz Geñ. iij. innuit. vbi di
citur. Sub te erit appetitus tuus: z tu dña
beris illius. ¶Poterit quidem inimicus exci
tare tempratōis motum: sed in te est si vo
luerīs pate cōsensuz. Secūdo firmi sim? bo
na agendo fideliter. ad qō faciendū hoc so
lum nos monet z excitat qz temp? nobis in
dultū transeat. opera autē siue bona siue ma
la que facimus pmanent in eternū. Et ideo
monet Eccli. ix. Quōcūqz potest man? tua
facere instāter opare. qz nec opus. nec ratio.
nec sapiētia. nec scientia erūt apud inferos
quo tu pperas. Ac si dicat illud Joban. ix.
Venit noz in qua nemo pōt opari. Cur au
tem monemur tam sollicite opari: innuitur
¶ Deo verbi. xiij. quia in omni ope bono erit
abūdantia. Cui cōsonat illud Sapiēti. iij.
Honorz laborz gloriosus est fructus. Di au
tem fructus cōsistunt in peccatorz satisfacti
one. gratie augmētatiōe. bom assuefactione.
virtutū plantatiōe. meriti z premij cumula
tione. debiti solutiōe. dei placatione. z adhuc
multa alia que omnia in nobis in vno bono
ope pmouent. Tercio firmi simus pa tiēdo
mala humiliter. reputātes cū Judith in pec
catis nostris hecīa minora esse supplicia fla
gella dñi: quasi serui qui corripim ur ad
emendationē non ad perditiōem misericor
diam obuenisse credamus. ad quā sufferen
tiam multū nos excitare deberet verbū apo
stoli. ij. Corint. Id qō momentaneū est z le
ne tribulatōis nostre: supra modū in subli
mitatem eterne glorie pondus operat in no
bis. Hoc autem membz breuiter transim?
qz in sequēti membro de tribulatōe sufferen
da diffusius differem?. ¶ Quarto san
ctum est id qō sanguineū signās tribulatio
nes per quas iterum possum? amplius san
ctificari. et est cōueniens similitudo. qz sicut
sanguineū est color sanguine? z nō sanguis
sic tribulatio licet sanguinem non effundat
pro martyrio tamē effundēte sanguinez cō
putatur. Hinc per ysa. xxxviij. dicit. In pa
ce amaritudo mea amarissima. Ac si dicat.
Tempus pacis quo psecutoris gladius nō
seuit per tribulationū amaritudinē amaris
simū est electis. Hinc i. Reg. ij. dicit. Ef
fudit sanguinē belli in pace. Qō de quolibet
electo poterit vere dici. qō adhuc euidēcius
insinuat Bernī. dicēs. Clere martyrij gen?
z effusio quedā sanguinis est in quotidiana
corpis afflictōe. illo nimirū quo cedunt mē
bra ferro horrore quidez mitius: sed diutur
nitate molestius. Sic quippe infirmis z pu
sillis corde plus puidit dñs. vt quem semel
pro christo sanguinē effundere nō sufficiāt:
saltim minozi & diuturniozi martyrio fun
dant. Clerū quia tribulatōes ex multis cau
sis multipliciter variātur. z ex hoc sufferen
tiaz merita vel augmentātur sm plus z mi
nus: vel etiam attenuant. ideo de hac varie
tate aliquid qō prius non diximus differat
z causas tribulationū per quas singule res
verissime cognoscūtur videamus. ¶
In quib sicut in ceteris rebus q̄uor cause

scilicet efficiens materialis formalis finalis poterunt inueniri ꝛ ſm has cās tribulatões plus ꝛ minus conferunt tribulatis. Si g tribulationes conſideramus ſm cās efficiẽtes. tunc magna conquirimus merita ſi ab his qui nos odiunt inferuntur. maiora ſi ab his qui amici credebantur. maxima ſi a deo infligantur quia cum pena quam a deo ſuſtinemus etiam timor de dei offenſa nos cruciat vehementer. De primo di. Ber. inimicorum vulnera quia iuimici ſciuntur minus offendunt vulneratos ꝛ iacula que preſciũtur minus ledunt. De ſecundo tangẽs de maioribus tribulationibus di. dñs diſcipulis luc. xxi. Trademini a parentibus ꝛ fratribus ꝛ cognatis ꝛ amicis. ꝛ ex vobis morte afficient. quod exponens gre. di. Minora mala ingerunt que ab extraneis ingeruntur. pl? vero in nobis illa tormenta ſeuiunt que ab his patimur. de quorum mentibus preſumebamus. quia cum dãno corporis mala nos cruciant amiſſe caritatis. De ambobus vero dicit dñs per ps. Si inimicus meus maledixiſſet mihi ſuſtinuiſſem vtiq; ꝛ hoc de primo. ꝛ ſequitur Tu vero homo vnanimis ꝛ hoc de ſecundo. de tercio aũt dicit. i. Re. ij. Si vir peccauerit in virum placari pot ei deus. Si aũt in dominum peccauerit quis orabit pro eo. ꝛ idcirco tribulatio a deo inflicta quia dei offenſam inſinuat maxime nos affligit. Si vero tribulatio conſideret ſecundum cãm materialem vt eſt in ſubiecto tunc magna eſt que in rebus. maior que in corpore. maxima que in ſpiritu ſuſtinet. Si vero tribulationes conſiderentur ſcdm cauſam formalem. tunc magne ſunt que patientur maiores que libenter maxime q̃ gaudenter propter dominum ſufferuntur ꝛ ſecũdum hoc ipſa merita etiam diſtinguuntur Si vero tribulationes conſiderentur ſecũdum cauſam finalem tunc magne ſunt que pro peccatorum ſatiſfactione. maiores que p̃ premiorũ cumulatione maxime que in recompenſationem paſſionis domini ſufferãtur. Pro ſatiſfactione enim tribulationem ſufferimus quando omnia que patimur in ſatiſfactionez peccatorum que cõmiſimus ordinamus cupientes magis hic temporaliter affligi quã grauius in futuro. maxime cum ſciamus q̃ quantum in delicijs fuim? tantum a nobis exigitur de tormentis ꝛ p̃ menſura peccati erit etiam modus plagarũ Pro premiorum vero cumulatione tribulationem ſufferimus hoc conſiderantes q̃ per multas tribulationes oportet nos introire in regnum dei. ꝛ illud apoſtoli. Id q̃ momentaneum eſt ꝛ leue ꝛc. Tercio vero in recompenſaz ſufferimus tribulatões cum cõſiderantes cumulum paſſionis deo in recõpenſationem cupimus ſimilia retinere. ne improperetur nobis illud. i. Re. xxij. Non eſt qui vicem meam doleat. Quinto ſcdm idem eſt quod igneum ſignans caritatem p̃ quam efficaciſſime ſanctificamur teſtante Eſa. v. vbi dicitur. Erit ſanctus eius in flãma. Ac ſi dicat. Qui ſanctificari debet deo hoc fieri oportet in flamma caritatis. Omnia enim prius habita nõ ſanctificarent hominem ſi caritas non adeſſet. de qua quia multa dicta ſunt. vt euitetur prolixitas ſufficiat hoc dixiſſe XCVII

De eiſdem ſermo ſecundus

Congregate illi ſanctos eius ps. Deus ſalutez noſtram deſiderans in huius v̄bi exhortatione hoc a nobis exigit ꝛ requirit vt ſanctis omnibus quorum hodie feſtiuitas agitur nos per vitam ſanctam connumerare ꝛ congregare ſtudeamus ꝛ hoc maxime placet deo ꝛ in nobis deſiderat ad implerī di. enim Ber. Currite fratres quia non ſolum ſancti ꝛ angeli ſed ipſorum creator dominus cum omni celeſtis curie frequẽtia nos deſiderat ꝛ expectat. Nam ſi oẽs ſanctos ſub vna letania congregarem? ꝛ nos per vitam reprobam diſiungeremus talis congregatio domino nõ placeret Nos ergo ſanctos eius conuenienter congregabimus ſi ſancti erimus ſicut ipſi. Sunt autem ſex que in veteri teſtamento nobis preoſtenſa ſunt per que quelibet res diuino cultui adaptande ſanctificabantur. ſcilicet per aque expiationem. vngenti compoſitionem. olei vnctionem. ſanguinis aſperſionem. ignis concremationem. verborum

prolationem. per ista fer res antiquitus sanctificabantur ⁊ signant talia per que ⁊ nos possumus sanctificari. ¶Primum ergo ꝙ qđ facta est sanctificatio. est aqua expiatōnis ꝓpter quod numeri. xxi. dicitur aqua expiationis sanctificat ⁊ iterum ibidē. Qui aqua expiationis non est aspersus immundus est ¶Per hanc aquam profunda pnīa cuius veritatem attestantur lacrime designatur que lacrime tunc veraciter nos sanctificant. cum ex intima cōpunctione cordis vbertim eas fundimus coram deo. Cum enim per singulos fletus singula peccata obluimus. Deꝰ placatus ad animam sic mundatam reuertitur per cuius pnīciam sumus sancti. De his lacrimis duo dicantur scilicet de earum diuersitate ⁊ vtilitate. ¶Diuersitatem aūt tangit iere. Tre. iij. ¶Diuisiones aquarum deduxerunt oculi mei. quod exponens Greg. di. ¶Diuersas quippe aquas ex oculis deduci? qñ singulis peccatis dispertitas lacrimas damus vel qñ singulis dāmis que ex peccatis incurrimus fletus singulos imprimimus. Ex peccatis nanqꝫ anima nostra moritur. bona nostra perdimus. regnum celorum amittimus. deum offendimus. ⁊ ideo ꝓ singulis bis malis exhortamur lacrimas fundere in scriptura. ¶Nam de morte anime plorando dicitur Je. vi. Luctuz vnigeniti fac tibi plāctum amarum. quia anima ex peccatis mortua que plus est nobis cōꝫ vnigenitus ex lacrimis reuiuiscit. Item bona perdita restituit lacrima. ⁊ ideo monemur Eccleſi. vij. flere cum dr. Quasi vira passus incipe plorare. Itē regnum celoꝝ lacrime restituunt ⁊ ideo dr nobis Esa. xxv. ¶Plorans nequaqꝫ plorabis quod reuera intelligi ōꝝ de regni celoꝝ restitutione in quod cum introducīm nequaqꝫ plorabimus qꝛ sicut in apo. dr. xxi. Absterget deus omnē lacrimam ꝛc. Item ex peccato deum offendim? quē per lacrimas sui gratia placare possumus ⁊ quia eius offensa maximum malum est quod incurrim? et inter omnia damna grauissimum ideo ad hoc malum recuperandū maxime plorare iubemur. Tre. ij. cuz dr. Deduc quasi torrentem lacrimas per diem ⁊ noctez. nec detur requiem tibi nec taceat pupilla oculi tui. qz vt ibidē dicit. magna est velut mare ꝓtritō tua. imo sup celum ⁊ terram mare ⁊ omnia que in eis sunt. ⁊ hec ē contritio magna valde vbi deum offensum perdimus qui tñ ꝓ lacrimas nostras inebriatus facilime vincitur ⁊ omnem offensam remittens placat? reuertitur. hinc est ꝙ quibusdam plorantibus improperat Esa. xlix. cum di. Adipe vicrimarum tuaꝝ non inebriasti me. adipez vicrimarum vocans ipsas lacrimas que deuz cogunt ⁊ vincunt ad omnem offensam ⁊ iniuriam remittendam. ⁊ hoc est quod ait augu. O fortis lacrima vincis inuincibilem ligas omnipotentem. Omnia enim alia affectum habent supplicantis sola vero lacrima virtutem cogentis. Secundo di. est de lacrimarum vtilitate. ¶ Sunt aūt tres effectus lacrimarum vt de multis pauca sumamus. ¶Primo enim impetrant remissionem peccatorum. secundo oīm petitionum exauditionem. tercio merentur consolatōz de primo dicitur. ier. xxxi. In fletu venient et in mia reducam eos glosa. in fletu venient ꝓ peccatis supplicando ⁊ in mia reducam eos eadem peccata misericorditer ignoscendo ⁊ hoc est quod ait Judith. xvi. Indulgentiā eius profusis lacrimis postulemus Secūdo effectus lacrimarum oīm petitionum ex auditio est. tante enim sunt virtutis ⁊ efficacie vt deus se continere non valeat sed oīa saluti necessaria que in lacrimis ⁊ per lacrimas postulantur concedit. hinc Tho. vij. Non dubito quin deus preces ⁊ lacrimas meas in conspectu suo admiserit. Itē. iij. Re. xxiij. ¶Pro eo ꝙ perteritū est coz tuuz ⁊ fleuisti coram me ego exaudiui te ⁊ ꝑs. Exaudiuit dñs vocem fletus mei. Tercio lacrime merentur consolationem. hinc Tho. iij. dicitur ¶Post lamentationem ⁊ fletum gaudium ⁊ exultationem infundis. Item Mat. v. Beati qui lugent qñ ipsi consolabuntur. Secundo res sanctificabantur per vngentum Sic eñ dicitur Exo. xl. Facies scīm vngentum compositum sanctificabisqꝫ omnia ⁊ erunt sancta. per hoc vngentuz noua deuotio que post lacrimarum contritionem infunditur designatur. qđ sic cōtingit. Cum enim deus per lacrimas victus pecca

ta dimittit statim spiritus sanctus conuertit spiritum nostrum ad aliud genus deuotõis in qua superesperat se veniam peccatorum cõsecuturum ⁊ hoc est signum remissionis peccatorum. cuius remissionis tale accipimus argumentum. quia nequaq̃ vt nudius tercius peccata possumus deplorare. et q̃ gra dei ociosa esse non poterit conuertit deuotionem hominis in gratiaꝝ actionem vt p̃ bis ⁊ alijs beneficijs gratias agat deo di. ex maxima admiratione illud Re. vij. Quis ego sum dñe aut que domus patris mei. vt prestares mihi talia. ⁊ hec deuotio gratiaꝝ actionis vngentum dicitur hic intentum. De quo dicitur Cant. in odore vngentorum tuorum curremus ⁊ iterum. Odor vngentoꝝ tuorum super omnia aromata. q̃ hec deuotio ceteras antecellit. De quo di. berñ. Vngentum est de dñis collatuz hũano generi bñficijs ⁊ subiungit. Felix qui ipsa studiose colligere ⁊ ante mentis sue oculos digna cum gratiaꝝ actõne reducere curat. profecto cum fuerint in vasculo pectoris crebra meditatõe contusa. deinde igne sancti desiderij sil' decocta ⁊ demũ ipiguata oleo leticie. erit vnctio longe pretiosior priore. Tercio res diuino cultui aptande sanctificabantur olei vnctione. Sic enim dicitur Exo. xlij. Oia vnctionis oleo consecrabis. signans quia ⁊ nos qui celesti tabernaculo sumus eternaliter adaptandi post predicta debem⁹ ⁊ nos oleo leticie consecrari. per oleum em̃ spũale gaudiũ designatur sicut dicit Esa. lxi. Dabo tibi coronam pro cinere ⁊ oleum gaudij pro luctu ⁊ in ps. Unxit te deus oleo leticie. ℟ De oleo spũalis gaudij est sciendum q̃ ad gaudium eius gustandũ tria dulcissima confluunt scilicet dei pñia plena eius amicicia. celestis gaudij influentia ⁊ idcirco gaudiũ ex his tribꝰ ineffabile anime generatur. de quo dicitur Eccle. xxx. Nõ est oblectamentum sup̃ cordis gaudiũ Ite. puer. xxi. thesaurus desiderabilis est oleuz in tabernaculo iusti ⁊ homo imprudens diuisipabit illud. Q̃ aũt dei pñtia miram sup̃ modum faciat in anima delectationem dicitur. ij. Macha. xv. Presentia dei sunt magnifice delectati. Cum enim deus summa sit delectatio vbicunq̃ presens fuerit ex sui presentia odorem sue delectationis per totam domum anime spargit. Hinc Johan. Odor tuus domine excitauit in me concupiscentias eternas. Verum quia deus lux est ipo testante Johan. viij. Ego sum lux mũdi. de qua Augusti. Deus qui lux est illuminat pias mentes. vt ea que diuina dicuntur vel ostenduntur intelligant. ideo non solum delectationem dat anime per sui presentiam sed cũ hoc in lumine suo dat cognoscere ei plenam sui ⁊ perfectam amicitiam. de qua dicitur Sap̃. viij. In amicicia illius est delectatio bona. de qua amicicia dicit Augusti. Sic mihi videtur cũ miserationes eius ⁊ amicitias circa me attendo vt si vas est dicere quodammodo nihil agit deus nisi vt mee saluti prouideat et quasi oĩm oblitus sit ⁊ mihi soli vacare velit. cui consonat Bernar. Unum dico spiritualibus mirum quidem sed verum. animam deum videntem haud secus videre q̃ si sola videat ab eo. Tercia delectatio in celestis gaudij consistit influentia. Ibi em̃ gustat celestium bonorum quasi quasdam guttulas. de quo gustu dicitur Exo. Gustꝰ eius quasi similia cum melle. de quo dicit Sapientie. xvi. Bene disposuisti populuz tuum cui dedisti concupiscentiam delectamenti tui nouum saporem et bis gustatis desipit omnis caro. hoc est gustatis his bonis omnia terrena ⁊ carnalia deceterο non curantur. ⁊ hoc est quod dominus leui. xxvi. dicit. Superuenientibus nouis vetera proijcietis ⁊ do nec noua nascantur vetera edetis. quia necesse est quamdiu de spiritu nil gustamus terrena nobis per indulgentiam concedantur. gustatis autem spiritualibus carnalia contemnantur. Hinc grego. Dulce est esse in humanis rebus sed ei qui adhuc de celestibus gaudijs non gustauit. q̃ quanto minus eterna intelligit tanto delectabilius in temporalibus requiescit at si q̃s iam cordis ore gustauit que sit illa dulcedo celestium premiorum quanto illud dulce sit quod intus videt tanto in amaritudinem vertitur omne quod foris sustinet ℣

Ex his tribus dulcissimis delectationibꝰ

simul iunctis vna surgit ineffabilis ⁊ super dulcissima delectatio. p quã anima inebriata iubilat ⁊ exultat .i. extra se saltat ⁊ bene extra se saltatio ibi erit. quia nihil in sensibus humane miserie ibi remanebit. Item bene extra saltatio erit exprimens in motu corporis quod voce non poterit explicare. ⁊ hoc p prie vocamus iubilum. de quo ps. Beatus populus qui scit iubilationem Notabiliter autem dicit scit: non qui loquitur. non qui audit sed qui scit per experientiam. quia sciri quidem per intellectum iubilatio potest sed dictu exprimi non potest. Quem iubilũ describit Gregorius dicens. Jubilum dicimus quando ineffabile gaudium mente cõcipitur quod nec abscondi possit nec sermonibus aperiri. ⁊ tamen quibusdam motibꝫ proditur quamuis nullis proprietatibꝫ exprimatur. sentitur quippe ibi quod vltra sensum est. ⁊ cum vix ad hoc contemplandum sufficiat conscientia sentientis. quomodo ad hoc exprimendum sufficiet lingua dicentis? Est etiam sciendum q hec tres delectationes que in spirituali gaudio confluunt iuste per oleum designantur propter tres p prietates in oleo repertas. Habet enim oleum odoris fortitudinem. nitoris pulcritudinem vnctuositatis pinguedinem. per primũ odorat dei presentiam. per secundum cognoscit dei asciciam. per terciũ gustat celestium bonorum influentiam. Quarto sanctificatio i veteri testamẽto per sanguinẽ conningebat. vnde lenit. dicitur. Intingat sacerdos digitum in sanguinem ⁊ aspergat contra altare ⁊ erit sanctũ. per hunc sanguinem martirium quo in primitia ecclesia se dño sanctificabant potest intelligi competenter. Verum quia in pace iam viuit ecclesia. vt per effusionem sanguinis iam pauci sanctificentur. ideo querẽda sunt alia exercicioꝝ genera que coram deo pro martirio computentur.

¶ Propter quod sciendum q sunt tres radices merende .s. res corpus ⁊ anĩa ⁊ quod in singulis istis difficilimum est ⁊ supremũ illud p martirio computatur. Difficilimum aũt qđ de rebus dño possumus exhibere. ẽ oĩm bonoꝝ plẽa ⁊ integra denudatiõ ideo qui in hoc victor existent ⁊ oĩs diuitias mundi pfecte reliquerit induens se tenuissima paupertate talis paupertas martirio equipollet. in cuius signum Mathei. v. deus pauperibus ⁊ martiribus idem pmiũ scz regnum celorum pollicetur. dans p hoc intelligi vt sicut amboꝝ vnũ est premiuz sic amborum martirium equipollet. hinc berñ. Vere martirij genus est voluntaria paupertas. quid enim mirabilius aut quod martiriũ grauius. quã inter epulas esurire inter vestes preciosas algere. paupertati pmi. Secundum exercitium in corpore ⁊ de corpore exhibetur. difficilimũ aũt corporis obsequiũ martirio iterum equipollet ⁊ hoc consistit in quotidiana corporis afflictione vt p dura ⁊ aspa exercicia sanguinẽ extrahamꝰ. dõ corpe quẽ sel p vulnera gladij extrahere dẽrem? sicut de quodam dicitur. iiij. Re. Effudit sanguinem belli in pace Hoc martirio macrabat se quotidie ps. cum dicebat Oĩm. p pter te mortificamur tota die. ⁊ ap?. quotidie morioꝝ pter gloriã vestraz fratres. hinc greg. Habet pax nostra martirium suum q ⁊ si carnis colla ferro non subdamus. spũali tñ gladio carnalia desideria trucidamus nemini enim iã di. deus pro me morere. sed tñ in te carnalia desideria occide. Hinc berñ. Pius dñs infirmis ⁊ pusillis corde prouidit. vt quem semel ponere p christo nõ sufficiunt saltim minori ⁊ diuturniori martirio sanguinem fundant. Tercium exercicij deo de anima exhibemus. cuius difficilimũ iterum martirio equipollet. Difficilimum autem exercicij anime est dilectio inimicorum ⁊ circa odientes ⁊ persequentes affici ex affectu. qđ saluator ammonuit di. Diligite inimicos vestros benefacite his qui vos oderunt ⁊ orate p persequentibus ⁊ calũnian tibus vos. Verum quia in ore trium testiũ stat omne verbũ. ideo in predictis verbis saluator posuit tres testes. scz cor. os. ⁊ opus. Cor vt eos amemus. linguã vt pro eis oremus. opus vt eis auxilia exhibeamus. vt cũ sit difficile inimicum diligere. eius difficultas his tribus testimonijs cõprobetur.

¶ Quintum quod in veteri testamẽto nos sanctificabat erat ignis. sic enim dicit numeri. Quod potest transire p flammas

ignie purgabitur. ℣ Per hũ ignẽ intelligim? caritatem sine qua omnis sanctificatio pri? habita nihil valet que conuenienter ignis dicitur. quia ab igne deo denominat. sic. n. deutero. dicitur ℣ Deus ignis cõsumens est ℟ ideo flãma ex pñtia huius diuini ignis in animam transiens ignis silr nominat. de hoc igne dicitur Leui. ℣ Ignis in altari meo semper ardebit ℟ iterum. ℣ Ignis iste debet esse perpetuus signans caritatem que in altari cordis nostri hic debet incipere. ineternum nunquam extingui. ℣ De hoc igne qui caritas est tria maxima bona nobis proueniunt quibus maiora non sunt in celo ℟ in terra ℣ Per eam enim habemus vitam qua nihil magis diligitur super terrã. hinc ber. Vita cordis amor est ℟ id circo oĩno impossibile est vt sine amore sit cor quod viuere cupit. Secundo per amorem omnia que sũt nobis proueniunt ad salutez ℟ hoc est quod ait aplꝰ. Scimus qm̃ diligentibus deum omnia cooperantur in bonuz Tercio p amorem deum qui est oĩm beatorum thesaurus habemus. qui per fidem que per dilectionẽ operatur habitat in cordibus nostris. Sed tum ad sanctificationem faciens tam in veteri testamento qz in nouo sunt verba. vnde ad sensum videmus qꝺ omnia ad cultum diuinum necessaria verbis ℟ benedictionibus consecrantur. Sunt aũt duo genera verborum. s. verba dei ℟ nostra. per verba dei intelliguntur benedictiones. per verba vero nra orationes. de quibus benedictionibus dicit deutero. xxiij. Si audieris vocem domini dei tui vt facias atqz custodias mãdata que ego precipio tibi hodie. venient super te vniuerse benedictiones iste ꝛc. de verbis vero nostris sez orationibus etiã alijs sermonibꝫ copiosa materia inuenitur. XCVIII.

De eodem sermo tercius.

Gloria hec est omnibus sanctis eius ps. Diberñ. Non parum fructuosa inuenitur memoria sanctoꝝ oĩm quorum hodie gaudia celebramus que languorem teporem. errorem depellit. languorem cũ eoꝝ intercessione nostra infirmitas adiuuet. repor̃em cum et consideratione beatitudinis eorum nostra negligẽtia excitetur. Errorem cum de eorum exemplis nostra ignorantia informetur. ℟ quia tantum fructum et eis ꝓ sequimur et expedit ne ingratitudinem incurramus vt ex omni corde viceuersa eius laudem ℟ gloriam referamus ℟ hoc est qõ monemur in verbis propositis cuz dicitur Gloria hec est omnibus sanctis eius. ac si dicat quia in singulis festis nos singulis sanctis gloriam exhibemus. ideo gloria quã in hoc festo colimus. non vni non paucis non minis sed decet omnibus sanctis dei. ℣ Est aũt triplex gloria ad quam exhibendam debemus nos omni deuotione qua possumus exercere. s. ãmirationis. veneratioñis. imitationis. ℣ Prima debetur deo. secunda sanctis. tercia nobis. ℣ Prima est mentalis secunda vocalis. tercia realis. ℣ Prima ergo gloria sez ãmirationis in hoc festo ante oĩa dño est offerẽda qm̃ in oĩm p̃mordq; nos nominare laudare glorificare condecet eum qui cunctos condidit sanctos. per quez oĩa facta sunt per quem cuncta subsistunt elementa. cui tunc suam gloriam exoluimus cum eum in sanctis suis laudamus. laudãdo ãmiramur eius potentiam sapientiam clementiam qua potuit sciuit voluit tam viles vermiculos de stercore ℟ puluere ꝓ creatos in tam excellentem gloriam sublimare. dicentes intimo ãmirationis affectu illud Ro. ij. Non est sanctus vt est dñs ℟ nõ est fortis sicut deus noster qui suscitat de puluere egenum ℟ de stercore erigit pauperem vt sedeat cum principibus sez cum angelicis spiritibus ℟ solium glorie teneat. Quã gloriam tunc deo verissime exoluimus cum in ãmiratione eius laudis deficimus. cum affectus ãmirationis prevalens non inuenit verba congrua per que possit exprimere quod miratur dicentes illud. Eccles. xlix. Vultra dicimus ℟ deficimus verbis. consũmatio aũt sermonum ipe est in omnibꝫ gloriantes ad quid valebim? ipse enim omnia est super omnia opera eius. terribilis dominus ℟ magnus vehementer. ℟ mirabilis potentia ipsius. ad talem gloriam deo exhibendam hortamur ibidem cũ statum subiungit.

Glorificantes deum quantūcunq; poteſtis & ſuperexaltabit adhuc. & admirabilis magnificentia eius benedicentes ei exaltate illū quātum poteſtis maior eſt enim omni laude et ſequitur. Nec exaltabitis non eū comprehendetis. Quis eū magnificabit eum ſicut eſt ab initio multa abſcondita ſunt maiora horū pauca enim vidimus opm eius. Que mirabilia intuens iob. di. Qui facit magna & inſcrutabilia & mirabilia quorum non eſt numerus. quod exponens gre. di. Diuine fortitudinis facta tunc verius explemuſ cū hec nos explere non poſſe cognoſcimus. tunc facundius loquimur cum ab his obſtupeſcendo obmutescimus. Ille ergo deum ſm multitudinem magnitudinis maxime laudat. q̄ ſe ſuccumbere in eius laudis expletōe cognoſcit. ¶ Secunda gl'a eſt & dr gl'a venerationis. quā vt ſcis omnibus quorū hodie feſtum colimus exhibemus. quā tunc vere citer exoluimus ſi ymnis pſalmis & canticis & profundis ſuſpiriis. internis ſuſurriis affectuoſis orationibus. deuotis laudibus omnes ſanctos cum omni vigilantia honoramus cupientes ſingulos & omnes laudare amplius q̄ poſſumus tanto affectuoſius hec agentes quanto plures ſunt quos veneramur di. illud iob. xix. Miſeremini mei miſeremini mei ſaltē vos amici mei. nec oīo dubitemus quin per eorum interceſſiones gr̄am conſequamur. Si eū vt ait greg. impoſſibile eſt multorum preces non exaudiri. in infinitum impoſſibilius eſt preces ſanctorū oīz non audire. & ſi moyſes in terra adhuc poſitus vbi modicum eſt caritatis. periit deleri de libro viuentium niſi culpa pp̄lo ſibi cōmiſſo tolleretur. & ſi paulus optabat anathema eſſe pro fratribus in infinitum nūc miſericordiores facti pro nobis efficaciter intercedunt. qui pp̄e qui in eternam dei miſericordiam ſunt immerſi. De hac veneratione hortatur nos augu. di. Hinc reſonent pſalmi crepent lectiones & alternantibus vocibus carmina miſceantur. Tercia gloria deo & ſanctis eius hodie exhibenda eſt. que etiaz dicit gl'a imitationis. nec maiorem gloriam & ſanctis gratiorē poſſumus exhibere q̄ vt induentes vitam ipōz ſequamur fideliter eorum veſtigia imitantes. quod ex perſona oīm paulus monuit Heb. vi. cū di. Cupimus vnūquēq; veſtrum eandem oſtrare ſolicitudinē ad expletionem ſpei uſq; in finem. vt non ſegnes efficamini. verum imitatores eorū qui fide & pacia hereditabunt promiſſiones Item. ad thes. iij. Ipſi ſcitis fratres quō oſ oporteat imitari nos. neq; enim gratis panez manducauimus. ſed in labore & fatigatione nocte & die operantes vt noſmetipſi formam daremus vobis ad imitandum nos ſic in p̄ſona oīm & pro omnibus ſui in celo ſunt clamat ap̄s ad nos de celo. inſinuans nobis q̄ pro magna gloria accipiant ſi imitabiū eos

¶ Sed quō ſinguli nos omnes imitabimur cum non vna via ad regnuz peruenerint. Ad quod dōm q̄ omnes imitabiū ſi re & nomine ſancti erimus ſicut ipſi. Duplici aūt deuotione ſancti erimus teſtante berñ. qui di. Sanctum facit affectio ſancta & ipſa gemina deuotio ſcz timor dñi ſanctus & amor ſanctus. ¶ Per primam deuotionem ad ſanctitatem inciamur. per ſecundā conſūmamur. vnde de timore dicitur Eccle. iij. Qui timent dñm ſanctificabunt animas ſuas. Qui enim ſine timore eſt non poterit iuſtificari De hoc ergo timore tria dicuntur per ordinem ſcz de eius acquiſitione. acquiſiti timoris promotione. pmoti timoris ſanctificatione. De primo ſciendum q̄ timorem gratuitum per nos & a nobis acquirere non poſſumus cum ſit primum de ſeptis donis ſpiritus ſācti ſed habilitate nos poſſum⁹ vt hoc donum nobis a dño infundatur qō facilimum eſſet ſi aptos oculos haberemus vt ſingula dāna & pericula videremus quocūq; enim conſiderationis noſtre oculos vertimus timoris materiam inuenimus Si eū ſupra nos oculos attollimus inuenim⁹ ibi iuſtum iudicem deum qui nullum vnq̄ diſſilauit puluerem peccatorum. ex quo intuitu ſanctus iob. deuz timuit di. ix. Verebar oia opera mea ſciens q̄ non parceret delinquenti. quod exponens greg. di. Delinquēti neq; q̄ parcit deus quia delictuz ſine vltione nō deſerit. hinc iere. x. Quis non timebit te o rex iſrael. Si vero poſtergum reſpicimus videmus turbam magnam q̄ dinumerare

nemo poterit ex omnibus peccatis & negligentijs que sub celo sunt. que ex commissione, mali & obmissione boni committimus incessanter quorum nullum vnquam remanet impunitum. Hinc iob. xi. Auet omnia que fecit. Item Ecclesia. xvj. Cuncta que fiunt adducet deus in iudicium pro omni errato siue bonum siue malum sit. Si autem ante nos considerationem reflectimus videmus mortem periculosam & sententiam formidolosam. de quibus Ecclesia. vij. Fili memorare nouissima. & inef. nō etcetera de quo bernardus. Mortis horrorem. iudicij tremendum valde discrimen ab oculis cordis elongari nullatenus patiaris. Si vero infra respexeris videbis infernum profundis faucibus hyantem atq; dicentem. Affer affer infige verubus male bullientibus immerge caldaribus. Si vero circumspexeris videbis te a dextris & a sinistris positum in mille periculis. de quibus dicit bernard? Cogita peregrinationis tue miseriam vite humane pericula propriam fragilitatem. prodiuem te ad vitia inualidum ad virtutes. Si vero interius te conspexeris inuenies te obrutum defectibus infinitis clamās in celum cum apostolo Ro. vij. Infelix ego homo quis me liberabit de carcere mortis huius. Dis si nos humiliauerimus infundet deus timoris gratiam sine mora. et sic patet primum membrum. R Secūdo dicendum est de acquisiti timoris promotione. De quo sciendū q̄ timor iste pas su triplici promouetur. Primo enim ex dei gratia & nostra humilitate ingreditur prōgreditur egreditur. Ingressum ergo si promouere volumus eo adiuuante omnia mala que inuenit expellamus hoc enim est primum opus timoris cum ingreditur. sic enī dicitur Eccle. i. Timor domini expellit peccatum. & augustinus. Timor domini est fuga mali & sic timor ingressus promouetur si per eum peccatum expellamus. Secundo timor progreditur per profectum. quem tūc promouemus si bonum operamur & opera ta multiplicamus. hinc Eccle. Qui timet deum faciet bona & iterum. Qui timet deū nihil negligit. Tercio timor egreditur qui tunc promouetur si loco eiusdem egredientis caritas introducatur. hinc iterum Eccl. Timor domini preparat corda. Preparat autem corda caritati subsequenti. hinc ber. Sicut sera primum ingreditur & post se filum inducit. sic timor primum corda ingreditur vt post se trahat caritatem. sic patet quomodo timor ingrediens promouetur p̄ mali expulsionem. progrediens per boni operationem. egrediens per caritatis introductionem. S Tercio dicendum est de timoris fructificatione siue vtilitate. De quo sciendum q̄ tres fructus optimos ex eius habitu consequimur scilicet vite religiose edificationem. diuinam consolatiōē gratie conseruationem. Primo dico timor edificat in nobis vitam religiosam. Hinc Eccle. Timor domini est scientie religiositas. & ideo consulitur accedentibus ad religionem timor domini. cum dicitur. Fili accedens ad seruitutem dei. sta in timore. hic bernardus. Sine hac gratia gratiarum prima qui totius religionis exordium est nullum bonum pullulare poterit vel manere. Omne enim virtutum edificium vergit in precipitium si huius gratie a miserit fundamentum. quid plura. connexa sunt timor & religio. nec alterum potest sine altero remanere. per timorem enim mundo renunciamus nosmetipsos abnegamus. crucem nostram post dominum portamus. Secund? fructus est diuina consolatio. hinc Ecclesia. Timor domini delectabit cor & dabit letitiam & gaudium in longitudine dierum. hic Esa. lxvi. Ad quem respiciam nisi ad pauperculum & contritum spiritu & trementem sermones meos. Tercius fructus timoris est gratie conseruatio. Est enim quasi quoddam recluso?ū & vas solidum in quo gr̄e si que date fuerint conseruantur. hinc iterū Eccle. Timenti deum non occurrent mala sed in temptatione illum deus conseruabit. hinc bern. In veritate dicici nihil tam efficax esse ad gratiam promerendam conseruandam & recuperandam. q̄ si inueniatis omni tempore non alcum sapere sed timere. Time ergo cum arriserit gratia. time cum abierit. time cum denuo reuertetur. time cū

attriserit. ne non digne operetis ex ea. ſ. mul
to amplius timendum cum ſubtracta fue
rit quaſi mox caſurus. contremiſce deo vt
ſenus tibi iterato. q̄ ſi reciprocata redierit
multo amplius timendum ne contingat re
cidiuum pati. ne tanto deterius nobis con
tingat quanto crebrius gratia eſt donata

Secunda deuotio nos ſanctificans
eſt ſanctus amor. ſine quo penitus nihil eſt
ſanctum. hinc auguſtinus. nihil nos ita ad
ſanctificationem perficit ſicut ſanctus amor
De hoc amore ſimiliter tria dicantur ſcilz
quomodo acquiratur promoueatur ꝙ perfi
ciatur. Acquitur autem ex dono dei non no
ſtris conatibus nec ſubtilitatibus quia cuz
inter dona dei ſit nobiliſſimuz nec prece nec
precio comparari poterit ſed ſolum a deo do
nari qui dat illud cui vult. quando vult quo
modo vult. ꝙ hoc eſt quod ait apoſtol⁹ Ro
v. Caritas dei diffuſa eſt in cordibo noſtris
a quo autem infundatur ſtatim ſubiungit̄
cum dicitur. per ſpiritum ſanctum qui dat⁹
eſt nobis. non ergo noſtris laboribus acqui
ritur ſed per ſpiritum ſanctum infunditur.
Hinc bernard⁹ di. Amorem dei in homine
genitum ex gratia dei. vnde ſicut primo ho
mini inſpirauit ſpiraculum vite dans ei in
hoc vitam corporalem ꝙ ſic factus eſt homo
in animam viuentem. ſic ad iuſtificandum
ſiue viuificandum hominem ſpūalem in
ſpirat ei amorem. dicit enim bern̄. Qui vita
hominis eſt amor dei. Hinc iterum bernar.
Amor dei vel amor deus ſpiritusſanctus ho
mini ſe infundens afficit eum ſibi ꝙ amans
ſemetipſum de homine deus vnum ſecū ef
ficit ꝙ ſpiritum eius ꝙ amorem eius. Vnde
ſicut corpus non habet vnde viuat niſi de
ſpiritu. ſic affectus hominis qui amor dicit
non viuit. hoc eſt non amat deum niſi de ſpi
ritusanco. Secundo dicendum eſt quomō
amor infuſus promoueatur. cum enim infu
ſus (tanq̄ infans nouiter natus) teneritum⁹
ſit facilime extinguitur niſi ꝑpetuis exercitijs et
bonis actibus tanq̄ cibis nutriatur. quod
quomodo fieri debeat oſtendit ber. cum di.
Amorem dei in homine ex gratia genitum.
lectio lactat. meditatio paſcit. oratio confor
tat ꝙ illuminat. Amor ergo nouiter infuſus
tanq̄ adhuc tenellus lectione lactatur. Sic
enim dicebat apoſtolus nouiter regenera
tis cum lectionem epiſtole eis ſcribens dixit ſic
Cor. iij. Tanq̄ parulis in chriſto lac vo
bis potum dedi non eſcam. nondum enim
poteratis intelligere ſed nec nūc quidem po
teſtis. Quomodo aūt ſit intelligē
dum vt amorem nouiter infuſum lactemus
docet bern̄. ponens triplicem regulam. Pri
mo enim docet certe lectioni inſiſtendū eſſe
Secundo de lecta lectione aliquid me no
rie cōmendandum Tercio timor ē dō̄i ſup
ponendum. Primo dico certis horis certe
lectioni vacandum eſt. Frequenta enim lectio
ꝙ varia ꝙ quaſi caſu recepta non edificat. ſed
reddit aīm inſtabilem. Scōo de lectione q̄
tidiana aliquid quotidie in ventrē meorie
eſt dimittendum. quod rurſum reuocatum
crebri⁹ ruminet vt fideliter digeratur ꝙ cō
etiam propoſito conueniat. Terno in omni
bus ſcripturis inicium legenti dz eſſe timor
dō̄i. vt in eo primum ſolideur intentio le
gentis. Intentōi enim lectio deſeruit. ſi em̄
vere deum querit qui legit. oia que legit co
operantur ei in bonū ꝙ captiuat ſenſum legē
tis ꝙ in ſeruitutē redigit oē intellectum in
obſequium xp̄i. Scōo amor lactatus lectione
paſci debet meditatione. Sicem̄ agitur cū
pueris. qui cum primo naſcunt̄ lacte nutri
untur. qui in puerta etate pane tanq̄ ſolidi
ore cibo veſcuntur. ſic amor nouiter infuſus
lectione tanq̄ lacte poratur. qui robuſtior fa
ctus meditatione tanq̄ ſolidiore cibo nutri
atur. Si dixeris quid ſit meditā
dum. dico q̄ infinita de hoc occurrit nobis
materia. Debemus. n. meditari mala q̄ com
miſimus. bona q̄ accepim⁹ ꝙ precipue de
quāto vicini⁹ poſſumus cōtinuo medite
Sicem̄ dz deutero. Caue diligenter ne vn
q̄ obliuiſcaris dō̄i dei tui. Similiter medi
temur precepta dei vt faciam⁹. prohibita vt
caueamus. Silr dō̄i paſſionē ꝙ omnē car
nis ſue diſpenſatōez a nra memoria recede
re nullatenꝰ patiamur De his ꝙ ſilibo medi
tatōibus hortat nos deus di. deuteron̄. vi.
Erunt verba q̄ ego precipio tibi in corde tuo
ꝙ meditaberis ſedēs in domo tua. ꝙ ambulas
in itinere. dormiens atq̄ cōſurgens ſcribes

ea in lumie ⁊ ostijs domus tue· sic em de beato viro dr in ps· Qui in lege dñi meditabit die ac nocte· Sic etiã quod in lectione legimus p fidelẽ meditatõz postea ruminandũ est. vt simus munda aialia dei nostri Certõ amor per lectionẽ lactatus meditatõne cabatus· deuotis est orationibus confortandus ⁊ illuminandus· quod quãto crebrius agimus tanto in nobis fortior erit amor· quod in nobis pficiat ds q̃ est benedictus in scla.

·XCIX· De eodem sermo quartus.

Beati qui habitant in domo tua dñe· in scla seculoz laudabũt te ps· Di· boetius· iij· li· de cõso· psa· ij· Omnis mortaliuz cura quã multipliciũ studioz labor exercet. diuerso quidem calle pcedit sed ad vnũ tm beatitudinis finem nitit puenire· Id aũt ẽ bonum quo quis adepto· nihil vlteri? desiderare queat Ad quod cũ oms bõ tam naturaliter quã gratuite puenire desiderat· ideo in huius diei euangelica lectione dns salutem nostram desiderans scalã nobis erexit in qua duce gratia ad beatitudinem possumus peruenire· ℣ Est aũt sciendũ q̃ triplex est beatitudo largo sumpto noie· a q̃ denoiatiue hoies dicuntur beati· Sunt aũt beati qui ad regnum celoz sunt vocati· beatiores sunt qui re ⁊ noie a beatitudine sunt denoiati. beatissimi qui in celesti regno iã sunt locati· De primis dr apoc. xix· Beati qui ad cenam nuptiarum agni sunt vocati· de scdis dr ma t. v. Beati pauperes spiritu ꝛc. de tercijs dr verbum ppositum. s. beati q̃ hitant in do· t· ꝛc· primã ⁊ vltimã relinquentes de secunda beatitudine q̃ dñs dederit pse quentes· Deus itaq̃ salutem nostram desiderans sublimioꝛem viam nobis proponit per quam ad maximã vite sanctitatẽ in hoc tempoꝛe ⁊ maximum premium quod datus est deus in patria possumus peruenire· cuius doctrine excellentia in forma pposite lectõnis euidentissime declaratur. in q̃ sic dr Videns ihesus turbas ascendit in montẽ ꝛc In quibus vt diximus huius vie sublimitas declaratur· Nã in turbe relictõe· montis ascensione. saluatoꝛis sessione· discipuloꝛ ac cessione· oꝛis aptione innuit q̃ sup̃ modum doctrinã maximã ⁊ dignitatẽ excellentissimã erat docturus· quam per modũ scale octo gradibus insertis pponit ita di· Beati pauperes spũ cuius beatitudis cãm subiungit cũ di· Quã ipoꝛ est regnũ celoꝛ de his pauꝑibꝫ dr puer· x· Veliꝛ ẽ pauꝑ sufficiens sibi q̃ glosus indigens pane· de q̃ ibidem dr xiij· Est quasi diues cum tñ nihil hẽat· ⁊ ẽ quasi pauꝑ cũ in multis sit diuitijs· de qua pauꝑtate di· ber· Quid tã abscouditũ oculi tã inauditũ ⁊ difficile ad credendũ· q̃ pauꝑtatẽ eẽ brãz cũ pene oẽs paupes ab oĩbus infelices reputent· Attñ veritas loquitur q̃ nec falli nec fallere põt. sapia loquit q̃ oĩa que sunt in celo ⁊ in terra iustã hz cõsideatoz estimatiõez. ponderatoz ipa est q̃ dicit· Beati paupes spũ· Sic vos insensati filij adã. diuitias queritis. diuitias desideratis vsq̃ adhuc cũ iam beatitudo paupum dinit? sit cõmendata. pdicata sit in mundo ⁊ credita sit hoĩbꝫ· Querat eos paganus· qui sine dr viuit· q̃rat iude? qui terrenas possessiones accepit pro munere· Sed q̃ fronte magis aut q̃ mente xpianus diuitias q̃rat· postq̃ xps eterna veritas. dei sapia. beatos pauperes predicauit Quousq̃ g̃ filij alienam vanitatẽ loquet̃ os vestrum ? vt beatũ dicatis pplm cui hec sunt· cũ filius dei aperiens os suum locutus sit veritatẽ· beatos esse pauperes· ⁊ ve diuitibus· ℣ Vera aũt pauꝑtas in tribꝫ consistit· s· in pfunda hũilitate despecta contẽptibilitate ⁊ rep̃ defectibilitate· p q̃bꝫ ve paupes tria maxia bona recipiẽt. q̃ deus dare poterit in celoꝛ i terra. in pñti tpe inuidicto ⁊ in celo· Nã ex pfunda hũilitate dat eis deus optimũ qd̃ in hac vita dare poterit sc̃z gr̃az. sic em di. ia. iiij· Deꝰ superbis resistit hũilibꝫ aũt dat gr̃az. p scdo· i. despecta ꝓtẽptibilitate dat ds optimũ qd̃ dare poterit in iuditõ· s· iudiciariã prãtẽ vt assessores cũ xpo iudicẽt totñ mdz· vt sic ipi viles ⁊ abiecti sũt ab hoĩbꝫ iudicati. sic ipi sublimiũ colla pparture calcabũt· q̃ sic ꝓculcati dicẽt in iuditõ illud Sap̃. v· Hi sũt qs aliq̃n hũim? in derisum ⁊ in similitudinem improperij· nos insensati estimabam? vitam illoꝝ insaniã ⁊ finem illoꝝ sine honoꝛe. ecce quomodo

computati sunt inter filios dei ⁊ inter sanctos sors illorum est cui consonat illud ysaie lix vultu in terra demisso adorabunt te ⁊ pulueren pedem tuorum lingent. ¶ Pro tercio scilicet rerum defectibilitate dat deus optimum quod est in regno. ¶ Optimum autem est non quelibet portio regni sed totum regnum propter quod dicitur in presenti. beati pauperes spiritu ⁊c. ¶ Hoc etiam predicti est adiciendū q̄ hec paupertas nō solum debet esse in rerum relictione sed etiā in fruitionis abdicatione sunt enim multi qui volunt esse humiles sine despectu. pauperes sine defectu. De qua paupertate dicit beatus augustinus in sermone .xxiij. qui incipit. Et nobis per literas ⁊c. Licet me in cathedra episcopali videatis. paupertate n tamen mihi coram sponsam habere congratulor. quia ipa est christi sponsa. sanctorum possessio. beatorum vita. fidelium securitas. decorum ornamentum. monachorum vita. nobilium pulcritudo. diuitum magnificentia. hec est illa sancta paupertas quā qui tenet ⁊ amat. nulla indigētia laborare potest. ipa enim est sperantibus in se thesaurus. in paupertate. solacium. in solitudine. gloria. in abiectione. honor. in contemptu. umbraculum in omni protectione. Tunc vere pauperes eritis. tunc vere beati. tunc benigni. tunc obedientes. tunc veraces. tunc nō ficti. tunc ab omni malo ignari. si corde ⁊ opere pauperes inueniamini. Estote ergo pauperes. qm̄ audiuit pauperes. dominus ⁊ deprecatur ⁊c. Et iterum augustinus in alio sermone qui incipit. Si et cetera. ⁊ est sermo secundus vbi dicit. O beata paupertas. vbicūq; pacis plena. vbicūq; secura. vbicūq; illesa. vbicūq; ciuium amica. nam qui te amat veram pacē amat. ⁊ qui te non amat tranquillitatem penitus ignorat. ¶ Secundo beati dicūtur mites. cum dicitur beati mites. huius beatitudinis causa statim subiungitur cum inferunt. qm̄ ipi possidebunt terram quā terrā Bern̄. de corpore nostro exponit sic dicens. Hāc terram ego corpus nostrum intelligo quod vult possidere anima. si regnare desiderat supra membra sua. necesse est vt sit ipa minus ⁊ superiora suo subiecta. quoniā tale inuenit suum inferius. quale se exhibuit suo superiori. armatur enim creatura adulescendum creatoris sui iniuriam. ⁊ ideo nouerit anima que rebelle inuenit corpus suum. se minusq; debuerit superioribus potestatibus esse subiectam. mansuescat ergo ⁊ mitescat ⁊ humilietur sub potenti manu altissimi ad omnem corporis ⁊ spiritus molestiam pie ⁊ benigne ⁊ cum omni mansuetudine sine omni impatientia ⁊ murmure sufferenda. quod si fecerimus continuo corpus nostrū inueniemus obediens ⁊ subiectum. Certas enim est que promittit. Beati mites q̄niam ipi. pos. ⁊. ¶ Hec autem beatitudo necesse sequitur ad premissa. quia vt ait Bernardus. ¶ Pauperibus relinquentibus omnia propter deum prima solet occurrere temptatio de molestijs ⁊ afflictōe carnis. Quid autem paupertas proderit si pauper propter deum factus in murmurationem ⁊ impatientiam propter penuriam defectuum deueniret factus exasperans ⁊ impatiens discipulus. ⁊ ideo conuenientissime post regni promissionem quod pro paupertate promittit ad regnum datur super corpus nostrum in arram ⁊ in viaticum. vt secundum promissionem scripture promissionem habeamus vite eius que nunc est pariter ⁊ future. vt de exhibitione presentium certa sit ⁊ firma expectatio futurorum. ne in mitritate impatientes facti. primam promissionem scilicet regnum celorum perdamus. ¶ De hac ergo beatitudine tria breuiter percurramus. ¶ Primo dicamus de eius descriptione. secundo de eius exercitatione. tercio de eius nobilitate. In his enim tribus totam virtutem huius beatitudinis cognoscemus describitur autē sic. Mansuetudo siue mititas. est animi tranquillitas. que nulla incurrentiū rerum tribulatione agitatur domestici animi tranquillitas. Item alia descriptio. Mansuetudo est dulcedo animi. que nulla amaritudine vincitur. Hinc mitis dicitur que nulla asperitas afficit sed amaritudinem vt dulcedinem equanimiter portat. Unde mititas est signum plene sanitatis corporis et anime. et ideo dicitur terram corporis sui potenter vt dominus possidere.

quia malum vt bonum· amarum vt dulce
suscipit indifferenter· Secundo dicendum
est de eius exercitatione que iam tacta est
in parte· Hec autem militas in tribus exer
citijs continetur Omnia enim aduersa aut
a deo·vel a proximo·vel ab aduersario susti
nemus· Qui ergo hanc beatitudinem con
sequi desiderant· necesse est vt aduersa que
a deo·sine murmuratione·que a proximo·
sine mali retributione que ab aduersario·
sine cõsensus inclinatione sufferantur·ita vt
nulla furoris accensione turbentur·nec mor
daci impatientia agitentur sed in animi bo
nitate iugiter perseuerent· Tercio dicẽdũ ẽ
de eĩ nobilitate cuĩ nobilitas ex hoc pz·qz
eĩ magisterĩũ deĩ sibi p̃ ceteris ꝛ tunibꝰ fua
uit·vi· Discite a me quia mitis sum ꝛ hũil
corde· Secũdo quia mites singulariter pla
cent deo·hinc Eccle·i·dicitur· Beneplaciuz
est deo fides ꝛ mansuetudo·vnde quia moi
ses fuit mãsuetissimus·ideo singulariter me
ruit pre ceteris prephetis ꝛ patribus domi
ni familiaritatem·hinc numeri·xij·domin?
ad aaron ꝛ ad mariam dixit· Si quis fuerit
inter vos prophꝛta domini in visione ape
bo ei vel per somnium loquor ad ipm·at nõ
talis seruus meus Moyses qui in omni do
mo mea fidelissimus est· ore enim ad os lo
quor ei palã ꝛ non per enigmata ꝛ figuras
deum vidz· Cuius gratie aliam causam nõ
legimus nisi quia ibidem dicitur Erat mo
yses vir mitissimus super omnes qui mo
rabantur in terra· ℣ Sequitur ter
cia beatitudo scz beati qui lugent qm̃ ipi con
solabuntur·que necessario sequitur ad pre
dicta·vt cum pene impossibile sit quin mo
lestia paupertati impacia militati interduz
aliquid surripiat per deuotionem luctus ne
predicte due beatitudines euacuentur ablu
atur Clerum quia in precedentibus de vir
tute ꝛ efficatia luctus dẽz est·ideo hanc par
ticulam obmittentes de consolatione que p
mittitur luctui aliquid breuiter disseramuf
scz de consolationis diuersitate·securitate ꝛ
veritate· Diuersitas autem consolationis
que luctui promittitur·et diuersitate trabit
luctus· Alij enim lugent ex contritione·alij
ex compassione·alij ex deuotione·ꝛ secundũ
hanc diuersitatem etiã consolatio variatur
Lugentes aũt ex contritione consolantur p
spem venie ꝛ remissionem· Lugentes vero
ex compassione consolantur per spem de dei
miseratione· Lugentes vero ex deuotione p
solantur de interna dei dilectione· de luctu
qui fit ex contritione dicit beatus augustin?
in ser·x·qui incipit· Scitote fratres· Accipi
te inquit fratres compunctionem que sani
tas est animarum remissio peccatorum·sa
crificiuz spirituale·quod deo summe placet
Et infra in eodem· O compunctio q̃z san
cta ꝛ mirabilis predicaris·tu spirituale la
uacrum·tu es flagellum dei per quod deus
mutaf·tu stimulus per quem deus ad ho
minem inclinatur·tu ligamentum per quod
deus fortiter astringitur Et iterum in eodez
O lacrima mentem purgans·intentionem
fecundans·conscientiam irrigans·animas
sanctificans que motus illicitos extinguit
paradisum aperit·infernum claudit·mun
dum despicere in cunctis facit· O felix la
crima que carnalem cogitationem extinguis
peccatorum morbos expellis ꝛ virus culpe
euomis· Secundo dicendum est de consola
tionis securitate que trabitur multipliciter
ex scriptura· Hinc est quod dicitur Thob·
Hoc procerto habet omnis qui colit te·qz
si vita eius in probatione fuerit coronabit
si in tribulatione fuerit liberabitur·quia p?
tempestatem tranquillum facis ꝛ post lacri
mationem ꝛ fletum·gaudium ꝛ exultatio
nem infundis· Hinc apostolus Benedict?
deus·vsqz qui consolatur nos in omni tri
bulatõne nostra· Tercio dicendum est de cõ
solationis veritate· Vera autem consolatio
consistit in diuine presentie fruitione·nam
de omni creaturarum consolatione di·iob·
Consolatores onerosi omnes vos estis·su
per quo gregorius· Vera consolatio est·que
de creatore non de creatura concipitur· ad
quam consolationem veram a fallis discer
nendaz dicit dominus per prophetam· Ec
ce ego ipse consolabor vos· de qua dicit ber
nardus· Quid est consolatio?gratia deuo
tionis ꝛ suauissima delectatio boni ꝛ gust?
sapientie licet exiguus·quibus interim be
nignus dominus afflictam refrigerat aiam

animā sed gustus ille nihil aliud ē q̄z ardentissimum desiderij ac incentiuum amoris.

Cum Sed quia luctus ac eius consolatio nondum opibus fulciatur facilime euanescit ideo dominus quartam beatitudinē subiungit dicens. Beati qui esuriunt ac sitiunt iustitiam q̄m ipi saturabuntur. Verum cum secundum Aug. Justicia est virtus generalissima complectens omnes virtutes ac omnem statum hoīs rectificans, ꝓpter quod nullus eaz pfecte ad plenum poterit operari dicente Esa. Omnes iusticie nostre sunt tanq̄z pannus menstruate. ideo deus condescendens nobis hāc beatitudinem non posuit in operatione. sz in eius esurie ac affectione. vt cum paz de iustitia facere valeamus. saltim qui iusticiam desiderat sit beatus. De hac ergo beatitudine duo breuiter perstringantur scz de esurie iustitie ac de saturatione. Est aūt eius esuries velxemens desiderium operandi iusticiā. Vehemens autem dixerim vt pre nimia esurie omnia que possumus faciamus. ac adhuc pnimio desiderio amplius operandi. omnia que facimus pro nihilo reputemus. ac ex tali esurie deus iudicat nos beatos. Hanc esuriem monuit dominus cum dicebat. Cum feceritis omnia que precepta sunt vobis dicite serui inutiles sumus. Sequitur q̄m ipi saturabuntur. Saturamur aūt de omnibus bonis que daturus ē nobis dominus si oīa iusticiam opere implemus. Nam ꝓpter solā esuriem iusticie hic descriptā datur nobis omne pmium quod daretur nobis si omnē iusticiam pfectissime faceremus. Nec hēm? vnde causemur, sed vnde tota deuotione in gratiaz actione versemur. quia si facimus quod possumus ac quod non possumus solū modo esurimus. benignus deus reputat oīa nos fecisse. ac remunerat nos ac si oīa opere implessemus. Quod cum ratum videatur ideo difficulter creditur. necesse est vt fortissimis auctibus hoc ꝓbemus. dicit enim deutero. Omne locū quem calcauerit pes vr. vr erit. vocans pedem affectū desiderij. qui scz affectus ad quecunq̄z bona dei se extendit illa sine dubio dantur nobis. hinc puer. Desiderium suū iustis dabitur. qō aptius ibidem. ꝓ. ōr. Desiderū iustoz omne bonum. Justi aūt sunt que de iusticia qō pūt faciunt ac residuum esuriunt vt dictū ē hinc aug. Nō quid sit sed quid eē desiderat attendit dōs. si tū tu quantū potes sata gis vt quod nō es eē merearis. hinc gre. Bona vota quotiens effectū ꝓpiunt multiplicātur ac si dicat. Desideria nostra in eo q̄ multiplicantur dāt nobis euidens signum q̄ ea q̄ desideramus sint nobis data. hinc bern. Sunt multi q̄ tota vita sua tendunt sz nū q̄z ꝓtendunt quibus tū si pie perseuerauerīt statim vt de corpe exeūt redditur quod in hac vita eis dispensatorie est negatum. illuc perducente eos sola gratia quo prius tendebāt ipi cum gratia. ac q̄ralibz videtur q̄ parum proficiant de iusticia. ideo deus dirigit ad mīaz di. Beati misericordes q̄m ipi misericordiam consequentur. ac si dicat. quia ꝓpter imperfectionem iusticie deuotis hoībus mīa videtur eē necessaria quā q̄ conseq̄ desiderant debent suis proximis misericordiam exhibere. ipsa enim dei mīa p nostraz mīam impetrata tollita nobis omnē mīam quam contrahimus vndecunq̄z. Qualē aūt mīam ac cui proximo exhibere debeam? habes sufficienter in alijs sermonibus. De scōa illarum beatitudinum. require in sermonibus de tpe scz. Estote misericordes luc. ac misericor super curbam. lxi. ☞ Sequitur sexta beatitudo. Beati mundo corde q̄m ipi deum videbunt. Cum enim ꝓpriores beatitudines ab omni impuritate purgamur quid ex hac puritate pmij consequamur in hac sexta beatitudine nobis innuit cum dicit. Quoniā ipi deuz videbunt. Duo ergo breuiter hic tanguntur scz de cordis mundicia ac dei visione. Sed quis gloriatur munduz se habere cor. cum ille mundissimus precetoris iohannes dicat. Si dixerimus quia peccatum non habemus. nosipsos seducimus ac veritas in nobis non est. Sed condescendit nobis dei benignitas ac tali mūdicia quā nostris exercitijs consequi possumus est contentus. Ille tamen (vt ait Gris.) habet mūdum cor qui vtriuslibz hominis motibus mitigatis passiones non reprimit sed ignorat ac qui naturali cursu bonorum opm cōmunitus crucifixus est mundo ac cui crucifixus est

mundus ad quā munditiā adiuuante gra
ꝝ cunctꝫ possumus peruenire·de qua augu
ser·xi.qui incipit·ad spūm·le gaudium·O
felix conscie puritas que vermē interiorem
excludis·que a carcere doloris liberas ratiōz
que ab omni īmunditia purgas mentē.O
mens sancta.padisus deliciarum varijsqꝫ v
tutum floribus prepata·celesti gratia irriga
ta·hec est padisus in qua plantat lignū cele
stis sapie hec est thalamus dei·palatiū xpi
habitaculū spiritus sancti.hec thronus salo
monis letus sponsi celestis q ipa pscia opti
me delectatur ⁊ requiescit cum sponso ⁊c.
Est aūt triplex mundicia cordis·s.innocen
tie.pnīe.attestantis conscientie.Prima est
eoꝝ qui ab infantia se a criminibus morta
lium peccatoꝝ custodierunt·de qua di iob.
Donec deficiam non recedā ab innocentia
mea iustificationem meā quā cepi.tenere nō
de eram·necꝫ reprehendit me cor meum
in omni vita mea.Item thob·ij dixit.Sa
ra.Tu scis dñe q mundam seruaui animā
meam ab omni concupiscentia·nunqꝫ cum
ludentibus me miscui.necꝫ cum his qui in
leuitate ambulant principiū me prebui.Se
cunda cordis mundicia est penitentiū qui
⁊ si peccauerint per fortissimam tamen peni
tentiā peccata eadem absterserunt·quod p
per scripturam ⁊ figuram per figuram in fi
lio prodigo qui reuersus ad patrem indut
fuit stola prima per scripturam idem patz.
Unde ysa·i·Si fuerint peccata uestra vt coc
cinum quasi nix dealbabuntur ⁊c.hinc mag
dalene penitenti dr·dimittuntur tibi pecca
ta multa.Tercia misericordia est eoꝝ qui
super remissionem peccatorum suorum spi
ritus sancti testimoniū intus in cōscia acce
perunt·quoꝝ vnus fuit apūs·qui licet dicerꝫ
se blasphemū ⁊ persecutorem ecclesie ⁊ pcā
puum peccatorem·intus tū in cōscia a spiri
tu sancto securat dixit·nihil mihi pscius sū

¶ Sequitur secundum membrum.
Dñm ipi deū videbunt.Est aūt triplex dei
visio quibus misericordes pre ceteris lumpi
dius vident deū.s.corpalis spūalis ⁊ eterna
lis.Prima dei visio est.cū rōcinando p cre
aturas im in creatorem·cognoscētes in cre
aturis certissime creatorē.Nā in creaturaꝫ
magnitudine dei potentia m. in eaꝫ multi
tudine dei sapientiam·in ea ꝫ vero pulcritu
dine dei bonitatem ⁊ clementiam cognosci
mus euidenter.hinc Sap·xiij·dr.Secun
dum magnitudinē spēi creature cognoscibi
liter poterit earum creator videri·quorum si
spē delectati sunt sq hoies. sciant quāto his
dñator earum speciosior est·speciei em gene
rator hec omnia constituit·quorum si virtu
tem ⁊ opera mirati sunt intelligant ab ipsis
qm qui hec constituit fortior ē illis Cui sñe
consonat apls.Ro·i·Inuisibilia dei a crea
tura mundi·per ea que facta sunt intellecta
conspiciuntur.Secundo misericordes deū
vident spūaliter quod contingit cum deus
qui spiritus est visitans animam per suam
pñtiam sentitur ⁊ intelligitur dicit em ber.
Oculus meus intelligentia mea. Videre
ergo deum dicimur cum eius presentiā in
anima nostra per intellectum vtcunqꝫ perci
pimus ⁊ sentimus.cum enim secundū iob.
Deum nemo vidit vnqꝫ. ipm ergo videre
dicimur cum ipsum cognoscimus iam pñtē
sicut in cōmuni modo loquendi cum aliqꝫ
rem gestam narramus dicimus.vides hoc
id est intelligis hoc. Sed obijcis cum de
us vbiqꝫ sit·quō quasi singulari modo ei?
presentia sentimr?ad quod respondet bern.
di.Dicam deum sponsuz anime prout vult
venire ad animam.⁊ iterum dimittere eaz
tantum vt sensu anime non verbi motu ista
fieri sentiamus verbi gratia.Cum sentit gra
tiam agnoscit presentiam.cum non absenti
a conquiritur.Sic in proposito videre ac
cipimus pro sentire ad quam visionem hor
tatur nos dominus cum dicit.Vacate ⁊ vi
dete ⁊c.⁊ iterum.Gustate ⁊ videte ⁊c.Ter
cia visio est ⁊ dicitur eternalis qua nuda ve
ritate facie ad faciem deum videbimus ine
ternum·de qua iob.Videbis faciem eius
in iubilo ⁊c.⁊ itez.In carne mea videbo dñ
saluatorē.hinc ber.Visio fuga stat qz forma
stat q nūc vr.nec vllā capit ex eo qō ē fuit vel
erit mutatiōz.et iō n erit ibi trāsmutatio nec
vicissitudinis obumbratio. de his tribus
visionibus dicē bernardus.Omnis forma
varietas atqꝫ innumerositas specierum in
rebus conditis q̄d nisi quidā radij deitatis

monstrantes quidem quia vere sit a q̄ sunt non tamen diffinientes quid sit itaq̄ de ipo vides sed non ipm. cum aūt de eo quā non vides cetera vides scis indubitanter esse/re quē oportet inquirere vt inquirentem nō fraudet gratia ⁊ negligentē nō excuset igno rantia. ¶ Verum hoc genus videndi cōmune est ecce prima visio. sequitur in predicta au ctoritate. sed est diuina inspectio eo differen tior a priori quo interior. cum per semetipm dignatur inuisere deus animam querentē se. neq̄ anima sancta spiritualiter affecta pi ter ⁊ dilecta contenta erit prioze visione. ni si speciali prerogatiua intimis illum affecti bus atq̄ ipis medullis cordis celitus illa/psum suscipiat habeatq̄ presto quē deside/rat non figuratum sed infusum. non apparē tem sed afficientem. nec dubium quin eo io cundioze. n quo intus non foris presentio/tem. ecce secunda visio. sequitur. non tñ ad hue illum diserte apparere sicuti est quānis non oīno aliud hoc modo exhibeat q̄ quod est. sed tunc facie ad faciem sicuti est. non in speculo ⁊ in enigmate sicut modo. sed nuda veritate tantum distans a prioribus quātū veritas a fide. eternitas a spe. hec de trina vi sione sufficiant. ¶ Verum q̄ mōicoz des ⁊ tali modo deū videntes in seipsis sūt per oīa quietati. dūt ⁊ proximos pacificare quippe quos tenentur diligere vt seipsos. ideo sequit septima beatitudo Beati pacifi ci qm̄ filij dei vocabuntur Sunt aūt tria ge nera hoim. Alij pacē iam hītium. ⁊ dicun tur iam patientes. Alij pacem tā retinentiū vel recipientiū ⁊ dicuntur pacati. Alij autē pacem facientium ⁊ dicuntur pacifici Dī q̄ qui pace non indigent. quippe qui eam qui ete possidēt ⁊ pfecte. addāt paci proximoīū. vt inter deum ⁊ hoies. hoies ⁊ hoies pacē faciant tanq̄ fidelissimus mediator. qō q̄ fi deliter fecerit ex hoc ipso merebitur dici ⁊ eē filius dei. imitans eū qui de celo venit ad terram vt ea que in celis ⁊ in terris sunt pa cificaret. de q̄ di. ap⁹ col. i. Placuit deo p eū se filiū reconciliare oīa in ipso pacificans p sanguinē crucis eius sive q̄ in terris sive q̄ in celis ¶ Verum q̄ pene oīs sancti in se iaz per gratiam dei sanctificati contenti sunt p̄ pria salute ⁊ pauci sunt qui p veritate ⁊ iu/sticia opponere se audeant. ideo ad plenam ⁊ pfectam consūmatōz oīs sanctitatis seq̄t viij. beatitudo cum concluditur de vltia dz Beati qui psecutionem patiunt̄ ꝓpter iusti ciam ⁊c quā beatitudinē si consequi volu/mus. necesse est vt nec fracti adulatione pro ximoz. amore aīcoz. timore maiozum p de fensione iusticie nr̄e vel alterius vsq̄ ad moz tem decertemus. corpus ⁊ aiam si necesse fuerit exponentes. ¶ Post hec subiungit ber. di. ¶ His omnibus expletis adhuc remus dño ⁊ vnus spūs cum eo efficimur hic dirūpi/mus nubes ⁊ transit oīno. hic revelata facie gloriam dei speculamur hic dulcedo spūs cordis suauitas. iubilatio mentis ⁊c. Ad q̄ nos pducat spūs veritatis qui est largitoz talium gratiarum. -C-

De eodem sermo quintus.

Venite ad nupti

as Mat. xxij. di. ber. Festinem⁹ ob secro fratres festinemus venire ad nuptias quia non solum multitudo celestis curie ſz ⁊ oīm eorum dominus ⁊ creator nos expe/ctat. certatim omnes acclamentes Venite ad nuptias. Si cognoscueremus quantuz aduentum nostrum desiderant. q̄ libenter bona de nobis audiunt ciues celi. discurrūt medij angeli dei inter nos ⁊ deum nostros gemitus pūntantes. ⁊ eius nobis misericoz/diam reptantes q̄ si oculi cīm sunt sic sup nos q̄ nostra abierunt aut quare ipi soli re/cesserunt a nobis. vt soli nos dissilemus in spicere vitā nostram fratres. ⁊ si non time/mus deceptorios angelos. saltum āmistra/toxios veneramur dicunt enī vtriq̄ Si p transeant ad nos ſz intentōe dissili. Hā de mal⁹ dz. Ve expectauerūt pcōres vt pderēt me. de bonis vero. me expectāt iusti donec re tribuas mihi. Inter hos expectatores ossi/tare delectat. Expectat enī nos oīs celi mili cia. non solum ꝓpter nos. sed ꝓpter seipsos. ſz enī pfici desiderent. nō tñ pficient sine no bis. sed oīs expectabunt q̄ diu super terrā est numerus electorum. omnibus acclamā tibus vt in apoc. dz Vindica sanguinē nr̄m non vindicte cupidi sed perfici desiderātes

ꝛ acceperunt diuinū responsum. Adhuc su/
stinete modicum tps donec impleatur nu/
merus fratrū vestroꝝ. Licet eīm inebriet eos
deus vultu suo diligens eos ineffabili cari
tate. sed diligit ꝛ nos ꝛ pauperum suoꝝ nō
obliuiscetur in finem. ¶ In verbis ꝙ
propositis tria nobis consideranda occur/
runt scilicet terminus a quo recedam⁹. mo
tus per quē transeamus. terminus ad quez
perueniamus. ¶ Primum ibi. venite. secun/
dum ibi. ad. tercium ibi nuptias. per primū
innuitur nobis vita secularis siue termina
lis aqua reuocamur. per secundum vita spi
ritualis per quam transeamus. per tercium
vita eternalis ad quam inuitamur. ¶ Dēo ꝙ
dicitur venite scilicet a vita seculari siue cri/
minali ꝛ hoc propter tria quia talis vita est
laboriosa infructuosa ꝛ periculosa. ¶ Per se/
cundam viam est transeundum. ꝛ hoc itez
per tria. quia vita religiosa debet esse opero/
sa. penosa ꝛ virtuosa. Ad terciam viam est
properandum. quia ibi est quies delicitiosa
leticia copiosa. ꝛ dignitas gloriosa. ¶ Hec per
ordinem prosequentes primo dicamus qꝺ
vita seculari est recedendum quia est labori
osa. Omnes enim huic mundo seruientes
in sudore ꝛ labore seruiūt ei. quia hoc in ma
ledictione prime preuaricationis accepimus
omnes vbi geñ. ij. dicitur. In sudore vult⁹
t. ves. pa. ꝛ propter quod dicitur iob. Sicut
auis ad volatum sic homo nascitur ad labo
rem. hinc Eccle. i. Vidi cūcta que fiunt sub
sole. ꝛ ecce vniuersa vanitas ꝛ afflictio spūs
Sed ne putetur hoc dictum solum de pau/
peribus. subiungit etiam laborem esse in di
uitijs dicens Edificaui mihi domos ꝛ plā/
taui mihi vineas. coaceruaui mihi argen/
tum ꝛ aurum ꝛ substantias regum ac pro/
vinciarum. ꝛ supergressus sum omnes qui
fuerunt ante me. ꝛ omnia que desideraue/
runt oculi mei non negaui eis. nec prohibui
cor meum quin omni voluptate frueretur.
Cūqꝫ conuertissem me ad vniuersa opa q̄
fecerunt manus mee. vidi in oīb vanitatē
ꝛ afflictionem aī. hinc ber. Nemo ex oīb⁹
filijs ade sine labore viuit. est qui declinat
aliquos sed incidit proculdubio in grauio/
res. ꝛ ideo velint nolint hoīes ōz eos labori/
bus subiacere. ꝛ ideo laborandum est vt ali
qñ requiescant a laboribus suis. ¶
Secundo recedendum est a vita seculari qꝫ
est infructuosa. de ipsa enim dicitur sap. iij
Fructus illius inutiles ꝛ acerbi ad mandu
candum ꝛ ad nihil apti. hinc mat. Quid ꝓ
dest homini si vniuersum mundum lucret
anime vero sue detrimentum faciat. Tercio
recedendum est de vita seculari qꝫ est dāno
sa. qꝫ per eam perdimus corpūs ꝛ animam
ineternum. Qui enim vt aiebat. voluerit eē
amicus huius seculi inimicus dei constitui
tur. inimicos aūt eius vt ait ps. percussit in
posteriora. opprobrium sempiternum dedit
illis hic hier. ¶ Peccata nostra diuiserunt in
ter nos ꝛ deum. qui autē a deo diuidit sepe
litur necessario in inferno. de hac diuisione
di. gre. Anima que peccat a deo se diuidit. qꝫ
si peccata continuauerit a deo longe recedit.
si vero post peccatum eā ꝓsperitas sequitur ꝛ
nulla disciplīna nulla increpatiōe reuocat
in diuisione quā inter se ꝛ deum fecit etiā li/
bellum repudij accipit. vt iam velut aliena
derelicta faciat mala que vult. vnde necesse
est vt peccantes quosqꝫ tunc consideremus
amplius miros. quanto eos conspicimus
in sua culpa sine flagello derelictos. Qui
eīm a deo auertit ꝛ ꝓsperat. tanto ꝑditioni fit
ꝓximus quanto zelo disciplīe inuenit alie/
nus. iō eīm deus quibusdā hic ꝑcit vt eos i/
ꝑpetuū feriat. iō aūt hic quosdā ferit non ꝑ
cēdo vt in eternū parcat. Secō relicta vita
sc̄lari trāseundū ē ꝑ vitā spūalē. q̄ dz eē tri/
plex. s. operosa pēosa ꝛ virtuosa. ¶ Dēo dz eē op/
erosa. vt vbiqꝫ sp operēñ aliqd eoꝝ ꝓpter q̄ ve/
nim⁹ ad vitā religiosā ad quod faciendū fre
quenter stimulabat se ber. di. Bernarde ad
quid venisti. propter quod idē di. Non ea
die bonus cellita se vixisse debet estimare. in
qua nihil egisse se recolit propter quod ad
cellam venitur ꝛ subiugit. Que ris quid a
gas in quo te occupes. ¶ Primum extra quoti
dianum orationum sacrificium vel lectio⁹
nis studium qnottidiane discussioni emen
dationi compassioni pars diei neganda nō
est. deinde operandum est manibus quod
iniungitur. ¶ Q si opera nostra ad
supremum cumulum meritorium cupim⁹

promouere·dz tribus ãmicis exerceri. debent eñ continuari: multiplicari: nobilitari Nã de primo monem Eccle·xi·mane sera semen tuum·z vespere non cesset manus tua quia erit merces operi tuo·cui consonat ap? Gal·iiij. bonum emulamini in bono semp. ber. Nequaq3 sufficit semel z secundo opari quod bonum est nisi incessãter addas noua prioribus. alioquĩ marcet flos primi opis atq3 et eo omnis virtus z vigor in breui exterminatur si non aliis atq3 aliis superiectis pietatis operibus prinue reparetur hec aũt continuatio licet difficilis videatur facilie ñ per intentionem põt plongari in omnia opera·Secundo debent opera nostra multiplicari·quod tunc sufficienter agimus si eaõ opera ad omnes sensus exteriores omnes affectus interiores·ad omnia corporis mẽbra diffundimus vt in omnibus nris operibus adiuuent z concurrant hinc puer. dz Vbi frater adiuuat fratrem ibi firma est ciuitas·z iterum. In tribus beneplacitum ẽ spiritui meo. quorum vnum est concordia fratrum·Talia enim opera supra modum diuites nos efficiunt quia toties multiplicantur quot in talibus operibus concurrũt adiutores Tercio opera nostra dñt nobilitari. Hanc aũt nobilitatem multa efficiunt. quanto enim firmiorem attentionem·fideliorem intentionem·feruentiorem deuotõz puriorem dilectionem operibus nostris apponimus·tanto erunt nobiliora. que oñia qualia z quanta fuerint in fine denudabit de quo dicitur Sap̃. Laudabunt eum in portis opera eius. Secũdo vita spũalis dz esse penosa quod reuera omnibus promittitur qui ad seruiendum deo se pparant z attingunt. Sic enim nobis promittitur in scriptura. flagellat deus omnẽ filium quem recipit propter quod premũ im ut Eccl. ij· Fili accedens ad seruitutem dei sta in timore. z prepa aiam tuã ad tempratões· Quare? quia vt in Act·dicitur· Omnes qui pie volunt viuere necesse est vt persecutionem patiantur·tale enim testamentum xp̃us moriens reliquit discipulis di·Ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater meus regnũ. Ac si dicat. Sicut ego de celis veniens. nõ nisi per tribulationes z afflictiones redeo sicut scriptum est·õz filiũ hominis multa pati z reprobari ab hominibus z sic intrare in gloriam suam. sic z vos non nisi per tribulationes z afflictiones introite poteritis in regnum dei· Quod quia si necesse est fieri consuluit nobis dñs vt nostras tribulationes z suis tribulationibus quantum possibile est conformemus di·illud Jud·Quod me videtis facere omnes facite·Et ap?·Estote imitatores dei sicut filij carissimi z iteruz ad Heb·xij. Per patientiam curramus ad propositum nobis certamen aspicientes in auctorem fidei z consũmatorem iesum·qui p? posito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta vt possit nobis veraciter applicari illud Sap̃·xiij·Simili pena seru? cum domino afflictus est z popularis hõ cũ rege similia passus est. Tunc enim penalitates nostre nobilissime sunt cuz penis similibus cum dño nos festimus. Quod etiã monuit veritas mat·x·cum dixit Non est discipulus super magtrum nec seruus super dñm suum. sufficit discipulo si sit sicut mgr̃ eius z seruo si sit sicut dñs eius ℟ Tunc aũt ipsum competentur imitamur si generaliter innocenter gaudenter·nostras sufferimus passiones·Generaliter vt si in rebus corpe z spiritu patimur sicut ipse·naz de penuria rerum ipse de se dicit Vulpes foueas habẽt ẽ. vsq3 filius aũt hominis non habet vbi caput suum reclinet. de pena vero corporis sui di·per Esa·Corpus meum dedi percutientibus z genas meas vellẽtibus z in ps Sapra dorsum meum fabricauerunt peccatores·de anima vero dicitur per Jer̃·Dedi dilectam aiam meam in manus inimicorum·z iterum. Dolor meus super dolorem·cor meum in me merens. Si ergo in rebus penuriam in corpore miseriam in spiritu turbulentiaz sufferimus·dominum generaliter imitamur Secundo dñus ptulit innocenter. ipso di. iohã Venit princeps mundi huius z in me non habet quicquam cuius innocentie testis fuit pilatus dicens Ego nullam causam mortis inuenio in homine isto. sic z nos tam caute z solicite peccata omnia caueamus· vt quicquid patiñ

pati videamur teste conscientia innocenter. Tunc enim nostre passiões ad maximũ stabunt meritum: cum non ad peccati purgationem sed ad meriti cumulationẽ pateremur. Vnde de peccati purgatione dicit Petr. Que est gratia si peccantes colaphizati sufferetis? De secunda aũt flagellatiõe statim subiungit. Sed si bene facientes patienter sustinetis: hec est gratia apud deum. Nam de talibus passiõibus dicit apostol⁹ ij. Corin. Id qđ ẽ momẽtaneũ & leue tribulatiõis supẽ modum in sublimitatẽ eternũ glorie pond⁹ operatur in nobis. Tercio dominꝰ ptulit gaudẽter: ipso dicente Johã. Desiderio desideraui mãducare hoc pascha anteq̃ patiar. Sic & nos nõn solum patiẽter: nec solũ libenter: sed & gaudẽter ea que patimur sustineamus. hoc fideliter agẽtes vt semp aliquid dilectionis & beneficij singularis illis exhibeam⁹ a quibꝫ sufferim⁹ nostras passiones. De his duobus exercitijs: scz operoso & penoso dicit Bernñ. Electoꝝ est bona facere & mala perpeti. Tũc eñ supra modũ proficimus cũ ambo ista in nobis recipiunt incrementũ. Solet eñ hoc facere dei benignitas circa electos vt cum fecerint oñia tanq̃ serui inutiles flagellent. ¶ Tercio vita spiritualis debet esse virtuosa: hoc ẽ plena virtutibꝫ. qđ necessario sequit ad pdicta. Nullum enim bonum sine virtutibꝫ deo poterit esse gratum: dicente Bernñ. Quãtũlibet te affliges: quãtumlibet te crucies: nõ tui copiam tibi tribuet qui dñs virtutum dicit: nisi fueris virtutibus adornatus. Ob missis aũtẽ omnibus alijs tres virtutes specialiter ad vitam religiosam ptinentes breuiter pcurramus. scilicet castitatem. humilitatẽ. charitatem. Castitatem aũt hic accipim⁹ non solũ ꝑ abstinentia omniũ voluptuoso⁹: sed omniũ superfluoꝝ. Nunq̃ enim religiosus gustabit dei delicias: nisi abstineat a superfluis & terrenis. Propter qđ dicit religiosis Osee. Noli letari israhel: noli exultare sicut populi. In quibus verbis religiosus ꝓhibet a letitia secularj. Cur hoc: q⁹ dicit Aug⁹. Si anim⁹ bz vñ oblectet extrinsecus: sine delitijs manet intrinsecus. Cur autem hoc sit ostendit Bernñ. dicens. Anima sine delectatiõe esse nõ potest. aut enim delectabit in infimis & cadet sũ premis. aut in supmis et infima cõtemnit. Secunda virtus est hũilitas. que licet omni homini sit necessaria ad salutem: summe tamẽ necessaria est religiosis. ꝓpter qđ deformati sum⁹ ab alijs hominibꝫ habitu et conuersatione vt ipam faciliter acquiram⁹. Hinc deus monet specialit apl̃os tanq̃ religiosos: dicens. Discite a me q⁹ mitis sum & humilis corde. Est enim hec virtus summe necessaria & ꝓprijssima virt⁹ religiosoꝝ. alias eñ virtutes et gratias meret humilitas: iuxta illud. Deus superbis resistit: humilibꝫ aũtẽ dat gratiã. Data cõseruat. q⁹ iuxta ysa. Nõ requiescit spiritus: nisi super humilẽ & quietum. Seruatas ꝓficit & consũmat: iuxta illud Apli. Virt⁹ in infirmitate perficit. Tercia virtus est charitas. sine qua nõ solũ predicte virtutes: sed nullũ bonũ penitus placet deo. Nam iuxta aplm. Non fides placet etiam si montes quis transferat: nec scientia etiam si lingua quis loquat angelorũ. non martyriũ etiam si tradiderit corp⁹ suũ quis ita vt ardeat. nec elemosyna etiam si dederit quis omnem substantiã suam in vsus pauperuꝫ. Q⁹ si alquis de his virtutibꝫ aliquid amplius loqui cupiat: ꝙrat in locis suis vbi diffusi⁹ hec ptractãtur. ¶ Tercio ad vitam eternã festinandũ est & hoc ꝓpter tria. Quia ibi est quies delitiosa. leticiosa copiosa. dignitas gloriosa. que tria totã beatitudinem in se claudũt. Primo ergo festinandũ est ad celestem patriã q⁹ ibi est quies delitiosa. in quo duo tangũtur. scilicz quies & delitie: que duo copiosissime in patria possidẽtur. Nam de quiete dicit Prouerbi. iij. Si dormieris scilicz morte corpali non timebis quiescas & suauis erit somnus tuus. Et subiungit hui⁹ quietis causam: dicens. Dominus erit in latere tuo. & custodiet pedem tuum ne capiaris. De hac dicit ysa. xxxij. Silentiũ & securitas in eternũ erit. & sedebit populus meus in pulchritudine pacis & in tabernaculis fiducie & in requie opulenta. Et bene dicit opulenta. q⁹ nihil erit a dextris et a sinistris retro & ante: intus & extra qđ nos aliqliter inquietet: ita vt cuꝫ puenerim⁹ gratulabũdi: dicamus illud Eccli. Vocidum

laboraui ⁊ inueni mihi multam requiez. Et subiũ gentes illud ps. Hec requies mea i seculum seculi hic ⁊c. De delitijs quas habituri sum? dicit ysa. lxvj. Gaudete qui lugebatis. quia replebimini ab vberibus consolationis eius: vt delitijs affluatis ab omnimoda gloria eius. Harũ autem delitiarũ affluens copia ex duabus causis super nos cumulat. scilicet quia ab oĩbus in nos fluunt: ⁊ in nos totos. Primo dico ab oĩbus in nos fluũt. scilicet a deo patre: filio: spiritu sancto. a beata virgine. a singulis angelis atq; sanctis. ⁊ ab omni que tunc ꝓmanet creatura. Hinc est q̃ eadem superfluens abundantia deliciarũ dicit torrens. q̃ sic ex multis riuulis cõfluentibus tandez torrens exuberat: sic delitie ex deo ⁊ ex omnib̃ creaturis in animam confluẽtes superfluentez torrẽtem faciunt omniũ deliciarũ. Et hoc est q̃ dicitur in ps. Inebriabũtur ab vbertate domus tue: ⁊ tor. ⁊c. Secunda causa ꝓter quaz celestes delitie in tanta redũdantia possidentur. hoc est. quia de omnibus cõfluit in nos totos. alioquin quomõ deus erit oĩa in oĩbus vt ait apostol? si in homĩe de homine aliquid remanebit? Si ergo deus erit omnia in oĩbus: necesse est vt totus transeat in deum. ita vt de homĩe nulla porciuncula remaneat extra deum. Et hoc est q̃ declarat Bernard̃. in vna sententia satis pulchra: dicẽs. In illa futura vita inestimabilis ⁊ ineffabil delectatio inebriabit electos. ⁊ in super effluenti dulcedine totos absorbebit. Et exponens seipm statim subiũgit. Oculi totos oculos. aures. os. lingua. dentes. guttur. manus. pectus. cor. iecur. pulmo. ossa. medulle. imo extra ipa ⁊ cũcta singillatim singulaq; membra eorũ mirabili delectationis ⁊ dulcedinis sensu replebũtur. Et hoc est q̃ promittit nobis Deutro. vbi dicitur. Rerum omniũ abundantia perfrueris. qui autem dicit omniũ: nihil ex omnibus videtur excipere. Et ideo dicit ysa. Tũc videbis ⁊ affluez ⁊ miraberis ⁊ dilatabit cor tuum: quãdo conuersa fuerit ad te multitudo maris: scilicet omniũ gratiarũ. ¶ Secũdo festinandũ est ad eternam patriam: quia ibi est letitia copiosa. Gaudebimus enim de bono ꝓprio: de bonis singulorũ ⁊ omniũ tanq; nostro. super omnia autem de visione dei ineffabili letitia absorbemur. ỏ qua ps. Adimplebis me letitia cũ vultu tuo. Hinc ysa. lxv. Gaudebitis ⁊ exultabitis vsq; in sempiternũ. Gaudebunt enim supra se de dei visione. infra se de inferni euasiõe. intra se de corporis ⁊ anime glorificatiõe. extra se de angelorum ⁊ hominũ associatiõe. retro se de mirabili ꝓuentione. ante se de perpetua securatione. circa se de omni bonorum stabili ꝓmansione. De quorũ omniũ cumulata letitia dicit Bernard̃. Reuera videre nõ possum quo modo ineffabile gaudiũ circũquaq; non habeat quem tot cõmoda felicitatis circũdant sine fine. Gaudebis enim de bonis tuis multum nimis. sed si haberes aliquẽ quez sicut teipm penitus amares: de cuius bono sicut de tuo gauderes. illumq; nõ minore q̃q; te felicitate per omnia vultum videres. nõne in gaudio eius gaudiũ duplicatum haberes. si vo duos vel tres vel plures tibi pares in amore possideres ⁊ eos ea felicitate ꝓspicuos cerneres: nõne ꝓ eorũ numero in te multiplicaret gaudiũ tui magnitudo Potest ne q̃ illius gaudij modus a quoq; homine penetrari: cũ vltra mille milia ⁊ decies milia centena milia innumerabiles sint ⁊ oĩes beatitudine eadem ꝓfruãtur. nec vllus eorum sit qui non tantũ de bono alterius gaudeat q̃ntum de suo: q̃ tamẽ ego salutis reuerẽdi patris nostri Bernardi verbis estimo itelligẽdum. nõ intensiõe gaudij sed i numero gaudiorũ. que omnia adhuc respectu eius quẽ supra se vident deum minus habent. Cum enim vident supra se: eum a quo omnia habent in tam inestimabili gloria fulgentez. et in eadem gloria oĩes eos plusq; ipsi se muto ⁊ q̃q; deum diligant in infinitũ amantẽ. gaudent ỏ eius gloria super omnia gaudia prius dicta. in cuius felici visione ꝓsistit vita eterna: dicente filio Joh. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscant te verum deũ ⁊ quẽ misisti Jesum christum. cuius visione vt abundãtius ꝓfruamur videbimus eũ tripliciter. scilicz in omnib̃ creaturis. in nobis metipis. ⁊ ꝓ his oĩbus ineffabiliter iocundius est atq; beatius nuda facie in semetipo

videbimus trinitatem: gloriã eius sine vllo enygmate mundo cordis oculo cõtemplantes. ¶ Tercio festinandus est ad eternam vitam. quia ibi possidet dignitas gloriosa. hec autẽ dignitas maxime in hoc cõsistit quia singuli sanctorum transeũt ibi in dignitatem regalẽ vt sint sponse ⁊ regine. non cuiuscũq; de plebe: sed regis dei qui se singlis ibi exhibet ac si nullum habeat ibi amplio di ligendũ: ita videlicet vt ipse rex solam suaz reginam diligat: ⁊ omnis reliqua multitudo ad eorum nuptias ⁊ obsequiũ sit collecta. ¶ Ventior ego si hoc non dicat dñs per ꝓphetam ysa. lx. Leua in circũitu oculos tuos: et vide omnes isti cõgregati sunt venerunt tibi. ac si dicat. Omnes cõgregati sunt ad honorem tuũ: obsequiũ ⁊ decorẽ. Vnde sicut sponsus ⁊ sponsa terrestris omnes quos in nuptijs suis cõgregatos viderint venisse: nõ dubitant ꝓpter eos. sic singule sponse estimant in celo de oĩbus cõgregatis. ¶ Q̃ autem deus singulis se exhibeat tanq̃ sponsuz ⁊ singlas habeat tanq̃ spõsas: oñdit Beñ. dicẽs. Spõsus noster domin⁹ christus spõsa vo eius nosiꝑ sum⁹. ⁊ omnes simul vna sponsa que est ecclesia. ⁊ anime singulorum quasi singule sponse que se mutuo cum tanto deliciarũ affectu alterutrũ intuent ac si soli videant ⁊ videantur. ¶ Ꝺ aperte ostendit Beñ. dicẽs. Audite mirum: sed verum. anima deum videns non secus videt q̃ sola videatur. Ex his omnibus cõcludit Aug⁹. q̃ merces sanctorũ tam magna est q̃ non potest mẽsurari. tã multa q̃ nõ potest numerari. tam preciosa q̃ non potest terminari. tam precioſa q̃ non potest estimari. Ad que gaudia ꝛc̃.

CI. In die animarum.

Mortuo nõ pro

hibeas gratiam. Eccli. vij. ¶ Dicit Beñ. Trine descensiones locorũ sunt quas ꝓ diuersitate meritorum anime sortiũtur. Ad celũ statim auolãt qui domicilio corꝑis vsi sunt tanq̃ carcere qui defectiuã substantiã vtriusq; hominis purã seruauerũt. Ecõtra qui fecerũt vsq; ad mortem que digna sunt morte locis gehennalibus sine misericordia deputãtur. ¶ Qui vero inter vtrũq; sunt. i. qui mortalia cõmiserũt. sed circa mortem penituerũt penitentiã non explẽtes: indigni vt statim gaudeãt. nec digni vt semp ardeãt purgatorii sortiũtur. in quo flagellant̃ vt excocti transferant̃ ad regnum. ¶ Ꝺro his qui in celo sunt nec est orandum: sed eos non ꝓ eis orare debem⁹. ¶ Ꝺro his vo qui in inferno sunt: suspendẽde sunt preces. quippe quibus clausa est misericordie ianua ⁊ tot⁹ spes iterclusa salutis. ¶ Ꝺro illis autez vigilandũ est in oratiõibus: subueniendũ elemosynis: ac sacrificio hostie salutaris qui locis purgabilibus emundãtur vt benignus pater penam eoz in satisfactionem: satisfactiõem in glorificatiõem cito cõuertat. Et quãto maior est necessitas indigẽtis: tato gratiosi⁹ est opus misericordie subueniẽtis. Et quia nemo pauperior his qui in purgatorio detinentur. ideo qui illis subuenit bñficia exhibet grata valde. ¶ Qui eñ nihil oñino habet vnde necessitati sue cõsulat pauper est. ¶ Qui autez cum hac paupertate detinet̃ in carcere vt non possit puenire ad eos qui sue pauptate subueniãt pauperior est. ¶ Qui autẽ cum his duobus tanta infirmitudine constrictus est vt nec manuz ad os porrigere valeat: pauperrim⁹ est. ⁊ tales sũt homines qui ꝓ suis excessibus in purgatorio detinentur. Et ideo deus misericordia motus hortat̃ nos in verbis ꝓpositis vt eisdem paupibus misericorditer subueniam⁹. Nec dubiũ quin gratissimũ in eisdem obsequium deo exhibeamus. quippe quia amici dei sunt q̃s ab eterno dilexit ⁊ diliget in eternum. ⁊ ideo grata est ei nostra subuẽtio quã talibus exhibem⁹. In verbis ergo ꝓpositis tria possumus intelligere. scilicet mortuorũ diuersitatem. subuenientiũ habilitatẽ. subuentionũ acceptabilitatem. ¶ Primuz ibi A mortuo. Secundũ ibi: non ꝓhibeas. Tercium ibi. gratiam. Hec per ordinez ꝓsequentes primo dicimus q̃ in hoc nomĩe mortuo tangitur diuersitas mortuoz. Cum enim nõ dicatur a mortis i plurali: sed a mortuo in singulari: innuit ex hoc q̃ non omnibꝰ mortuis subueniendus est: sed vni tantũ genez mortuoz. ¶ Propter qd̃ sciendũ q̃

Im Augustinū tria sunt genera mortuorū. scz valde boni · valde mali. mediocriter boni ⁊ mali. qđ exponit p singula ita dicēs. Mal de mali sunt qui ex pfidia cordis oris ⁊ operis dicūt deo illud Job. Recede a nobis: scientiaz tuarū viarū nolumus. In quibꝫ verbis tangit tria genera valde malorꝫ mortuorum. Nam in hoc qꝫ dicit pfidia cordis: tangit omnes hereticos qui sola perfidia cordis a dño recedētes christianis hominibꝫ ne deprehendātur: ore ⁊ opere se cōformāt. Cū autem subiūgit pfidia oris: tangit omnes qui publice sunt infideles: vt sunt iudei. sarraceni. pagani. ⁊ omnes natōes que apto ore cōtradicunt fidei christiane. Cum aūt concluditur pfidia operis: tāgit malos christianos qui corde ⁊ ore ꝓsentiūt fidei: sed malis operibus cōtradicūt: quos omnes infideles deus reputat eo qꝫ fidei cordis ⁊ oris testimonium operis non adiūgunt. ⁊ sunt de quibꝫ dicit aplūs. Confitent se nosse deum. factis autem negāt. Item Jaco. Quid ꝓdest si fidem quis dicat se habere: opera autē non habet. nūquid fides poterit saluare eum? Et subiungit. Tu credis quoniā vnus est deus: bene facis. ⁊ demōes credūt ⁊ cōtremiscūt. Sicut ergo corpus sine spiritu mortuū est: sic fides sine operibus mortua est. Hinc Johan. Qui dicit se nosse deū ⁊ mandata eius non seruat mēdax est. ⁊ per cōsequens peribit. qz perdet deus omnes qui loquūtur mendacium. Et hoc est qđ dicit Grego. Vera fides est que in hoc qđ verbis dicit moribꝫ nō contradicit. Qđ cum ita sit fidei nostre veritatem in vite nostre consideratōe debemus cognoscere. Tūc enim vere fideles sumus si qđ verbis ꝓmittimus: operibus adimplemus In die enim baptismatis omnibꝫ pompis antiqui hostis renūciare ꝓmisimus. si ergo hoc ꝓmissum soluimus: fideles apud deū veraciter reputamur. Ista ergo tria genera mortuorum dicunt et sunt valde mali. qz statim vt de corpe exeunt: in eodem puncto ad infernа descendūt: nunqꝫ inde exituri donec reddant vsqꝫ ad nouissimū quadrantē. vocans nouissimū quadrantē minimum veniale qđ nunqꝫ per penam diluitur. dicente Grego. Qui de magnis malis debitores sunt supplicijs traditi: etiam nouissimū quadrantem soluere cogunt. quia quos magna premūt: etiā mala minima in gehenna affligūt. Vnde hoc aduerbiū donec sumitur hic pro infinito sonans eternitatē. vnde sensus est. Nō exibunt in de donec reddāt nouissimū ędrantem: hoc est qz nō possunt: ergo nunqꝫ exibūt. Et est causa. qz corpus ⁊ anima simul peccauerunt: anima cōsensuz dante ⁊ corpe opus perficiente: et idcirco deberent simul satisfacere. sed mortuo peccatore corpus in terra cōsumitur: anima in inferno sepelit. nec vnqꝫ simul cōuenīt vsqꝫ ad diē nouissimum. q̄ dies ꝑfixus est ad sententiā ꝓmulgandā nō ad emendā faciendā. Et ideo de talibꝫ mortuis non est verbum ꝓpositum. nec pro talibꝫ est orandum. quia nulla eis prosunt suffragia: sed magis nocent. dño cōminante p ꝓphetam Ego maledicā maledictiōibus vestris R Unde si beata virgo cū omnibus sanctis vsqꝫ ad nouissimū diem ꝓ vna damnata anima dño supplicarent: ipe eam nullatenus exaudiret. ⁊ hoc ꝓpter duas causas. Primo qz sunt extra statum ⁊ terminū misericordie ⁊ gre: vt nulla gratia possit pertingere ad eos dē. dño dicente per ꝓphetam. Invocabunt termini impietatis: ⁊ populus cui iratꝰ est dñs in eternū. Hinc Isai. Magnū chaos ⁊c. Secūda causa est. quia deus qui est eterna veritas fortissimū iuramentum ꝑstitit vt nunqꝫ misericordiā consequantur. quia licet sit omnipotens: nullatenus tamē potest venire contra suū iuramentum. Hoc autem iuramentū tam in veteri testamēto qꝫ in nouo est firmatū. Nā in veteri dicit per Hiere. Eiuit dominus si stetterit Moyses ⁊ Samuel coram me: non est anima mea ad populuz istum. eijce eos. a facie mea egrediātur. Dicit ergo oībus electis in celo ⁊ in terra illud Hiere. Noli orare ꝓ populo isto in bonū. quia nō exaudiā te. Item in nouo testamento dicit Mat. Amen amē dico vobis non recedet inde. Sz diceret aliquis. que sunt peccata pro quibus peccatores tam grauiter damnabūtur. Respondeo qꝫ aplūs enumerat ea euidēter: dic. Manifesta sunt opera carnis: que sunt fornicatio. immundicia. inimicicie. cōtentiones. ire. riꝛe.

dissensiones.inuidie.homicidia.ebrietates. comessatões.& his similia que ꝓdico vobis. quoniã qui talia agunt: regnũ dei non cõsequẽtur. Si autem non cõsequetur ergo dãnabũtur. qz non est dare medium. Cui cõsonat Johan. in Apocal. dicẽs. Timidis & incredulis: & exectatis & homicidis & fornicatoribus. veneficis & ydolatris & omnibus mẽdacibus: pars illoz erit in stagno ardenti igne & sulphure. q̃ est mors secunda. Hec peccata adhuc Augus. euidentiꝰ exprimit: dicens. Quãuis apostoli multa capitalia enumerauerint: nos tamẽ ne desperationem facere videamur: breuiter dicam? que sunt illa. Sacrilegiũ. homicidiũ. adulteriũ. falsum testimoniũ. furtum. rapina. superbia. inuidia. auaricia. & si longo tempe teneatur iracundia: & ebrietas si sit assidua: in eoz numero computãtur. Et subiungit. Quicũq; ergo aliqua de istis peccatis in se domina cognouerit: ubi se digne emendauerit & si habuit spaciuz longo tempore penitentiam egerit. & largas elemosynas erogauerit. et a peccatis eisdem abstinuerit: trãsitoꝛio igne purgari non poterit. sed eterna illa flãma sine vllo remedio cruciabit. & ideo ꝓ talibꝫ mortuis nou est orandum. quia nullo modo poterunt liberari dicẽte ps. Fones eos vt clibanu; ignis in tempe vultus tui. i. q̃diu vult? dei durabit. Hinc est q̃ de eisdẽ mortuis dicit. Mors peccatoꝛũ pessima.

Est enim mala ꝓpter temporaliũ relictionem. peior propter perpetuaz damnatõem. pessima propter diuine faciei eternã sepationem. Primo dico mors peccatoꝛũ est mala propter temporaliũ relictiõem. Cum enim peccatoꝛ moriẽs relinquat omnia dilecta ꝓpter quoꝛ adhesionẽ fruitionẽ & cõsolationẽ deum perdidit et regnũ celoꝛ noluit: merito talis relictio facit mortẽ malam. Unde dives ille euãgelicus moriens ita fundit? perdidit omnia temporalia: vt iu inferno sepult? de omnibus relictis guttam aque nõ potuit impetrare. Secũda mors peccatoꝛ est peior propter perpetuã damnatiõem. quia damnati acerbissima pena luent oĩa simul. nec tamen in perpetuũ a mínimo expiantur. hoc est q̃d dicit Hiere. Ecce ego inducaz super eos mala de quibus exire non potuerunt. et clamabũt ad me & non exaudiam eos. Tertia mors peccatoꝛ est pessima propter diuine faciei eternam separatiõem. hoc enim super omnia mala pessimũ est: dicente Crisо. Nõ puto ita acerba esse gehẽne supplicia vt sunt illa quibus torquẽt is qui arcetur a conspectu christi. hoc (crede mihi) penis omnibus grauius est. hoc est soluz q̃d supat gehennã. Secundi mortui sunt & dicũtur valde boni: qui statuz puritatis tenẽtes nullis sunt huius mũdi sordibꝫ inquinati. vel si sunt inquinati per fortissimã penitentiã & satisfactioez plenissime sunt purgati. quoꝝ anime statiz vt de corpoze exeũt sine medio auolãt ad regna celoꝝ. Sed qui sunt hi & laudabimus eos. Sunt tamẽ taliũ quatuoꝛ genera hominũ. scilicet innocẽtes. penitentes. patientes. & cõtemplãtes. que nobis in scriptura per quadruplicẽ celi apertionẽ sunt lucide declarata: quod de singulis per ordinez videamus. Nam de prima apertiõe dicitur Mat. iij. Ecce celi aperti sunt super eum: scilicet Jesuz. & vox de celis audita est. Hic est filius meus dilect?. In q̃ celi apertiõe innuitur q̃ omnes in puritate baptismatis decedentes celum habent sibi apertũ. Secundo vere penitẽtibus celuz est apertum. q̃d in secunda apertiõe innuit. Sic enim dicitur in Act. x. Ascendit Petrus in superiora domus vt oraret nõ. & cecidit super eum mentis excessus. & vidit celũ apertũ. & descẽdes vas sidãs velut linteũ magnũ q̃tuoꝛ initijs sũmitti de celo i terrã in q̃ erãt oĩa quadrupedia et serpentia terre & volatilia celi. & facta est vox ad eum. Surge Petre occide et manduca. Ait autẽ Pet? Absit dñe quia nunq̃ mãducaui omne cõmune & ĩmundũ. Et vox iterum ad euz. Quod deus purificauit tu ne immundũ dixeris. Per q̃d innuit q̃ oĩes vere penitentes qui per fortissimã contritionẽ omne ĩmundũ q̃d in linteo cõscientie inuenerũt macrant & occidũt. ipsi sunt quibꝫ statim vt de corpe exeũt celũ sine dubio est apertum. Tercio martyriũ patiẽtibus celum est apertum. q̃d iterũ in Act. vij. legit. vbi Stephanus in passione posit?: ait. Uideo celos apertos. Per q̃d innuit q̃ celuz martyribꝫ

est apertum. Verum quia vt ait Grego. In pace iam viuit ecclesia vt nemo iam martyrium patiat. Deus saluti nostre inuigilās: prouidit quedam exercitia que martyrio equipollēt. require sup̄ sermōe. ix. de sancto Stephano. Quarto celum apertum legimus in Apocal. vbi Johānes in pathmos insulam relegat? dicit. Ecce ego Johānes vidi ostium apertū in celo. Per qđ innuit q̄ ab omnibus mūdi actibus elongati: et diuine contemplatiōis ocio dediti: ad celum statim vadunt. nec pro his mortuis est orandum: sed magis nos eor̄ intercessiōibus indigemus. De his enim mortuis dicit. Preciosa in cōspectu dñi mors sanctor̄ eius. i. plena p̄cio. Habent enim preciu de mundi liberatiōe. inferni euasione. regni celorū eterna possessione. Et sunt de quibus dicit apostol?. qui superedificant aut̄ argentum et lapides p̄ciosos. Qđ exponit Aug?. dicēs. Fratres. sunt homines omīno cōtemptores huius seculi: quibus nō est notum quicqđ fluit tempaliter. non hr̄ent dilectiōe aliqua terrenis rebus. sancti. casti. iusti. cōtinentes. et fortasse oīa sua vendentes et paupibus erogātes. aut possidētes tanq̄ non possidētes. et vtentes hoc mundo tanq̄ non vtentes. ipsi sunt pro certo qui sup̄ fundamentū scz christum superedificant aurū et argentū et lapides p̄ciosos. aurū scz amatorie dilectiōis. argentū edificatorie locutiōis. lapides p̄ciosos meritorie operatiōis.

Tercij mortui sūt mediocriter boni et mediocriter mali. et sunt qui capitalia crimina non cōmiserūt. vel si cōmiserūt p̄ penitentiā et satisfactiōem licet insufficientē in venialia cōmutauerūt et multa venialia addiderunt. hi tales quia nō habēt capitalia: euadūt infernū. sed quia habent venialia nō statim trāseunt ad celū: sed in loco mediocri hoc est in purgatorio detinent̄ tam diu quousq̄ predicta venialia per ignē purgatorij cōsummuntur. vel p̄ suffragia sanctor̄ redimunt̄. Unde Aug?. Qui crimia capitalia non admittunt: sed ad minuta perpetrāda faciles sunt et ad redimendū negligētes: ad vitā eternam sine dubio venturi sunt. sed p̄ius aut in hoc seculo p̄ dei iusticiā amarissime sunt torquēdi aut per multas elemosynas et orationes liberandi. aut certe illo igne de quo dicit apostolus. sic quasi p̄ ignē longo tempe cruciandi. Que sunt autē illa venialia Augus. enumerat: dicens. Quotiēs aliquis in cibo vel potu plus accipit q̄m necesse sit. quotiens flagello dei impatiēs fuerit. quotiens plus loquit̄ q̄m oportet. plus tacet q̄m expedit. quotiens excepto desiderio filioꝝ vxoꝝ cognouerit. quotiēs malas cogitatiōes sine cōsensu admiserit. quotiēs in diuino seruitio negligēs fuerit. quotiēs terrena dilexerit citra deum tamē. hec et similia adminuta peccata p̄tinere non dubiū est. Ex quibus peccatis licz aīa nō damnet̄: tñ velut quibusdā pustulis et quasi horrenda scabie deformat̄ anima vt cum his ad amplexus dei in celo nullatenꝰ admittat̄. et ideo quicqđ de his minutis cōtinuis oratiōibus. elemosynar̄ largitiōibus. misericordie opib̄. missar̄ p̄parationib̄. ieuniis. indulgētijs eorū qui in nos peccauerūt assidue redemptū nō fuerit: aut hic multis tribulatiōibus expiat̄: vel illic in purgatorio deputat̄. tocies tñ anima patit̄ plus et minꝰ. Quā diuersitatē aplūs insinuat ad Corin. vocans eadē minuta ligna fenū stipulaz. nō q̄ sint talia: sed quia cruciāt plus et minus.

Sequit̄ secundū principale: scz non prohibeas. in q̄ monemur vt ad suffragia eiꝰ exhibenda nos habilitemus. Ipsor̄ autem suffragia tripliciter prohibemus. scz si in peccatis mortalibus viuim?. si ab eis cōpassionis oculos auertimus. si nihil p̄ eis facim?. Primo ergo si gratiā eorū prohibere nolum? ad intercedendū p̄ eis: faciam? nos ydoneos p̄ peccatorꝝ emendatiōem: ne nobis p̄ eis in peccatis orantibus dicat deus illud Luc. Medice cura teipm. Dicit enim Gre. Cuz indignus ad intercedendū mittit̄: irati animꝰ ad deteriora p̄uocat̄. faciāt tñ bona que possunt. q̄ non in faciētiuz: sed patientiū charitate a dño forsitan acceptant̄. Secūdo grauz eor̄ prohibemus si oculos cordis ab eor̄ miseriis auertam?. Faciam? ergo hui? oppositū et quicqđ ad eor̄ cōpassionem nos p̄uocare possit exerceamus. cogitātes quātū nos vellemus iuuari si in simili essem? miseria constituti. Imo si digitū haberem? in igne quez

per nos retrahere nō possem⁹: q̄ valido clamore oēs nostros amicos inuocarem⁹. qđ ergo nobis fieri cupimus: aliis similr facia mus. Dicit enim Greg. Ea fidelitate qua nūc defunctis succurrim⁹: nobis simlr succurretur. Tercio eoꝝ gratiā phibemus si nihil p eis facim⁹. q̄ si subuenire eis cupim⁹: omnia q̄ pro nobis ipis facimus eis impartiamur. nec ex hoc minus habebim⁹: sed omnia opa nra duplicant. Nam si ipa nra opa pie eis cōmunicanerim⁹: ipis pderūt. sed fidelitas nostra nobis copiosius a deo recompensat. Sūt em̄ amici dei q̄s ab eterno dilexit. et ideo quicqđ p amicis dei facim⁹: deus copiosissime nobis reddet. ¶ Sequit̄ terciū principale. s. gratiā. in quo tangit̄ suffragioꝝ acceptabilitas. Et licet multa sint genera gratiarū quib⁹ mortuis possum⁹ subuenire: omnes tñ illas fm triplicē habitū rerum in triplicē gratiam colligamus. habemus enim res. corpus. et animā. Ex rebꝫ g̃ subueniamus elemosynarū largitōe. ex corpe aūt quarūlibet penalitatū exercitatiōe. ex aīa autem interna ꝓpassiōe. Nam de prima gratia dicit. Sicut aqua extinguit ignē: sic elemosyna peccatū. De secūda gratia dat̄ regula in theologia q̄ pena pene resolutoria est. De tercia ex psona defunctoꝝ dicitur Job. Miseremini mei ꝛc̄.

CII. De eodem sermo. ij.

Memor esto iudicij mei. sic enim fiet et tuus. Eccli. xxviij. Dicit Aug⁹. Sic ptinet ad diuinā iusticiā bonos ꝓpter venialia in purgatorio cruciari. ita ptinet ad bonitatem et misericordiā dei eosdē p suffragia liberari. Et q̄ hi qui in purgatorio detinent̄ amici dei sunt quos ab eterno dilexit et diliget in eternū. ideo ad eoꝝ subuentiōem deus tripliciter nos hortat̄. scz p scripturā creaturam. et figurā. ¶ Primo p scripturā nos hortatur: dicēs singulis et oīb⁹ nobis illō Eccl̄. Miserite ptes eis qui nō preparauerūt sibi. quippe qui in nullo possunt psonaliter se iuuare. et ideo sup omnes hui⁹ mūdi pauperes pauprimi iudicantur. Hinc ¶ Prouer. xxiij. Erue eos qui ducunt̄ ad mortem: et qui trahuntur ad interitū liberare ne cesses. Secūdo hortamur p creaturā. Videmus enim ad sensuz q̄ tam aialia q̄ volucres suis mortuis quodāmodo cōpatiūtur. Tercio idez ptz p naturā. Vnūquodq̄ enim membꝝ infirmiori cōpatitur. et quātum potest subuenit in necessitatib⁹ pstitutis. Sic oculus subuenit pedibus. pedes vo corpi. et man⁹ pro ceteris partib⁹ corpis ictibus et vulneribus se exponit. In verbis ergo ꝓpositis duo possumus intelligere. ¶ Primo enim hortatur nos defuncti ad suoꝝ cōpassionē. Secūdo ꝑmunit nos ad nostram de futuris cautionē. ¶ Primū ibi. Memor esto iudicij mei. Secūdū ibi. sic ei fi. et t. ac si singuli defuncti ad singulos nos post tergū clamare videātur. Memor esto iudicij mei vt mihi subuenias. et memor esto tui vt idem iudiciū subterfugias. ¶ Sciendū ergo q̄ sup nos singulos de⁹ triplex iudiciū exercebit. ¶ Primum exercet sup corpus solū. secundū sup aīaz solā. terciū sup corp⁹ et aīaz simul. ¶ Primū exercet deus in corpis extinctōe. secundum in anime exalatōe. terciū in generali resurrectiōe. ¶ Primū iudiciū exercet deus sup corpus in ipius extinctione. Cum enim per corpus deū offenderim⁹ in dilectoꝝ adhesione. delectabiliū fruitōe. in carnaliū et turpium imaginatōe. ideo deus iustus iudex qui dedecus culpe non sinit inultū sine decore iusticie punit corp⁹ in his in quib⁹ deliquit p cōtraria ꝓdictoꝝ. vt cū p corp⁹ deū offenderimus i dilectoꝝ adhesione: punimur iusto dei iudicio in morte in eoꝝdē oīm separōe. ibi em̄ ab amicis. a diuitijs. ab honoribꝫ. et ab omnibus q̄bꝫ hic inordinate cōtra deuz adhesimus separamur. Et hoc est qđ deus cōminatur nobis Ezechiel. xxiij. Ecce ego tollo a te omne desiderabile oculoꝝ tuoꝝ. Et hoc est qđ dicit ps. Desideriū peccatoꝝ peribit. Hinc est q̄ ille diues in euangelio de omnib⁹ bonis hic relictis guttā aque nō poterat impetrare. Et hoc est qđ dicit ps. Dormierūt somnū suū ꝛc̄. Hinc Bern̄. In morte nō magnū aliq̄d nec puū: imo nihil oīno de oīb⁹ bonis hui⁹ seculi secū defertur⁹ est. hoc time ergo o homo q̄ in morte separandus

es ab omnibus bonis huius corporis. et q̄ tam dulce corporis ⁊ anime cōmertuz amarissimo secandū est diuorno. Secunduz iudiciū exercet deus in corpe ꝓpter delectabilium fruitionē. qz fm mensuram delectabilium: totum corpus penalitates ⁊ amaritudines sustinebit. quia quāto aliquid delicatius est nutritū: tanto impatiētius ⁊ grauius sustinet amara. Vnde Boetius li. ij. ꝓsa. ij. in de cōsolat. philos. Nisi ad nutum cuncta supperāt: omnis aduersitatis insolentia minima quisq̄ ꝓsternitur. adeo pexigua sunt que fortissimis summā beatitudinis detrahunt. Et ideo corpus q̄ hic delectabili⁹ fruebatur p mortis amaritudinez amarissime cruciatur. nihil de cetero gustans de oīb⁹ delectabilib⁹ que reliquit. Vnde Sapi. dic. Sicut moriē homo: sic moriūtur ⁊ illa delectabilia. qz corpore moriente secū oīa morientur. Hoc ergo iudiciū in hoc maxime ꝓsistit: vt quāto corpus delicati⁹ hic nutritur: tāto mortis amaritudinē graui⁹ sustinebit. Vnde in Apocal. dicit. Quātum glorificauit se ⁊ in delitijs fuit: tantum date ei de tormentis. Tanto enī erit mors amarior: quāto vita fuit delicatior. adeo enīz mors est amara vt solū nomē mortis oīa viuentia abhorreāt. Vnde Eccli. xli. dicit. O mors q̄z amara est memoria tua homi pacem habenti in substātijs suis. O si mortis memoria est amara: quis cogitare poterit q̄z amarissima sit mors ipa? Vnde accidit illud miserabile q̄ saluator ex sola mortis imaginatōe et memoria quā in ꝓmo voluit sustinere sanguinē sudauit: vt habet Luc. xxij. Factus Ihesus in agonia ꝓlixius orabat. ⁊ factus est sudor eius tanq̄z gutte sanguinis decurrentis in terrā. Tertiū iudiciū exercet deus sup corpus ꝓpter turpiū ⁊ carnaliū imaginatiōem ꝓmittens nos laruales facies demonū grauiter inquietari: q̄ iusto dei iudicio agitur. tum qz eoz ꝓsuasionib⁹ sepe ꝓsensimus. tuz qz turpia sepe ⁊ carnalia fantasmata admisimus. vt sicut p demones peccauim⁹ eoz persuasionib⁹ ꝓsentiendo: sic etiam p demones torquemur. vt fiat q̄ scriptū est Sapiē. xj. Per q̄ quis peccat: p hec ⁊ torquet. Et hoc cōminat dns per ysa. xxxiij. Occurrent eis demonia onocētauri. ⁊ pilosus clamabit alter ad alterū. Sed q̄d clamabūt: hoc insinuat nobis Hieron. dicēs. Clamāt demones afferat afferat. infige verubo. impone male bullientibus caldaribo. De hoc triplici iudicio q̄ sup corpus agitur dic Hieron. Quis pudor erit o anima mea: cuz dimissis omnib⁹ quorum ꝓsentia tibi tam iocūda: tam grata? atq̄ eius: tuz familiaris cohabitatio: ecce primū iudiciū. durissima acerbitate multat: ecce secundū. sola egredieris in incognitā regionē: occursantia tibi cateruatim ruere deterrima illa monstra videbis. Quis tibi in die tante necessitatis occurret? Quis fuebitur tea rugientibus preparatis ad escam? quis cōsolabitur? quis deducet? ecce terciuz iudicium corporis. Secundū iudiciū iustaurat de? cōtra animā postq̄z est a corpore exalata. q̄ iusto dei iudicio agitur: eo q̄ nullū peccatū ꝓmittit ad q̄ ipsa anima prius voluntatē non dederit et cōsenſuz: dicēte Aug. Peccatū adeo voluntariū est q̄ si nō sit voluntariū: non sit peccatū. Vnde dicebat illa virgo. Si virginitatē mihi abstuleris: duplicabis mihi cōronaz. ⁊ ideo merito anima districtissime iudicat. Hoc autem iudiciuz contra animā triplici examine instaurat. scilicet in numero. pōdere: ⁊ mēsura. Sic enīz ait dom⁹ ysa. xxviij. Ponam iudicium in pondere ⁊ iusticiā in mensura. Item Sap. xj. Omnia in numero mēsura ⁊ pondere disposuisti. Primo ergo aīa dei iudicio ꝓsentata iudicat in numero. quia omnia peccata cogitatiōis. locutionis. operatiōis. vel cuiuscunq̄z alterius cōmissionis districtissime numerātur. Nec est peccatū licet minutissimū q̄ numerū hunc euadat. nec solum peccata sed ⁊ bona opera numerātur. vt malis pena bonis autem ꝓmia tribuātur. Sic enim dicitur Eccli. viij. Oīa que fiunt adducet deus ad iudicium. Item Hiere. xxxiij. Adhuc transibunt greges per manuz numerantis. Cui cōsonat apostolus. ij. Corinth. v. Omnes nos mānifestari oportz añ tribunal xpi vt referat vnusquisq̄z put gessit: siue bonū siue malū. Verū qz plena cognitio operz nostroruz ex solo numero haberi non potest. ne digna retributio bonis ⁊ malis nostris ex solo

numero poteſt haberi. ideo non ſoluz in numero: ſed etiã in pondere iudicamur. Hinc Beriñ. Qõ ſine numero eſt quõ numerabor: quomõ ſatiſfaciam cum cogar reddere vſqz ad nouiſſimũ quadrantẽ? C Secundum ergo iudiciũ contra animã in pondere inſtauraſ. Ponderanſ enim bona que fecimus ſi digna ſint retributõe eterna. mala q̃ cõmiſimus ſi digna ſint gehenna. ſi beneficiis dei gratiarũ actiõibus ſufficiẽter reſpondimus. ſi bona eius ad lucrũ debitũ poſuim9. ſi primos vt nos dileximus. ſi tempus bene expendimus. ⁊ ſm hoc põdus digna nobis retributio reponderaſ. Qõ beneſ veteri lege nobis inuiſ. vbi oĩa ponderare iubenſ q̃ ad ſanctuariũ prinebant. Hinc Ezo. xlj. dicit. Equalis ponderis erunt oĩa. Itẽ Prouer. xj. Equũ pondus volũtas eius. Hoc eñ põdus ad iuſtũ retributõis meritñ ſumme eſt neceſſariũ. Nam inter bona ⁊ bona: mala et mala nõ parua eſt diſtãtia. Aliud eñ opus eſt leuius: aliud graui9: cui oporter leuius ⁊ graui9 premiũ remetiri. Illis eniz malis q̃ tam grauia ſunt vt dimergãt ad inferna: iuſta retributiõe damnatio correſpondet. leuibus vo malis pena leuior ſcz purgatoriũ deputaſ. Similiter bona illa q̃ cuz magna gratitate conaminis et laboris dño exhibentur grauius ⁊ celeſtis regni premiũ cõſequanſ. illa que leuiter ⁊ ſine diligẽtia fiũt: pmia accipiant leuiora. Sic omnia peccata nra põderanſ que venialia. q̃ mortalia: que ex infirmitate: q̃ ex ignorãtia vel malicia ſint pmiſſa. vt recipiat vnuſquiſqz ſm aplm. put geſſit in corpore: ſiue bonũ ſiue maluz. De qua diſtricta retributiõe dicit Leuiti. Sicut fecit: ſic fiet ei. ⁊ qualẽ inflixit maculã: talẽ ſuſtinere cogetur. Ibi etiã ponderaſ ſi equuz pondus primis ſeruauerim9 quos eque vt nos tenemur diligere. ſicut in lege pcipitur vbi dicit. Juſtus ſit modius equuſqz ſextarius. ſi videlicz eos iudicauim9 ſicut nos volumus iudicari. ⁊ in malis nos iudicam9 ſicut illos. qõ raro ſeruatur ad regulã. Dicit enim Grego. Fit pleriqz vt ⁊ noſtra grauia leuiter: primoz leuia grauiter iudicemus. Qõ q̃z graue ſit apd deũ oſtendit in Prouerbi. vbi dicit. Pondus ⁊ pondus: meſura ⁊ menſura: vtriqz abominatio eſt apud deum. Ponderaſ etiam ſi peccatis noſtris iuſtum pondus ſatiſfactõis exoluim9. qõ ſi nõ fecimus: dicit nobis deus illud Paralip. Ego maius pondus apponã. D Tercio examinaſ anima in iudicio per meſurã. Ibi enim oĩa noſtra tam bona q̃z mala non ſolũ numerãtur: nõ ſolũ ponderanſ: ſed etiam menſurãtur q̃nto tempore peccauim9. ſi peccata ſint continuata: vel vſqz in cõſuetudinem plongata. vel ſi ex ſurreptiõe vel deliberatione ſint cõmiſſa. vtrũ tam longa vt pertigere valeãt ad infernũ. Similiter bona noſtra menſurãtur: vtrũ eis remetiri debeat regnũ dei. ſicqz cõtingit vt nobis pro bonis et malis equa menſura iuſte retributiõis ommibus remetiaſ. De hac meſura dicitur. ij. Reg. Menſus eſt Dauid duos funiculos. vnuz ad occidendũ: ⁊ aliuz ad viuificandũ. Quid p Dauid qui manu fortis niſi deus quid p funiculos niſi iuſta retributio boni ⁊ mali accipitur. p quã alĩ ad occidendũ: alĩ ad viuificandũ p iuſtã retributiõis regulaz menſurãtur. De hac menſura dicit Zacha. ij. Leuaui oculos meos ⁊ ecce vir: et in manu eius funiculus meſure. ⁊ dixi. Quo tu vadis? Et dixit ad me. Vt metiar hierlim quã ta ſit longitudo ⁊ latitudo eius. Vnd Luc. vj. Ea meſura qua meſi fueritis remetietur vobis. De hac triplici examie dicit Danie. Vane thetel phares. Et hec eſt interpratio eius. Vane numerauit deus regnum ⁊ hoc q̃ztum ad numerũ. thetel. i. appenſus es ĩ ſtatera q̃ztum ad pondus. phares inuentus es minus habens: ſcz per menſurã. O quanta ibi ad lucem pdeunt q̃ hic nunq̃z fuerũt ad memoriaz reuocata. o qnãta ibi apparẽt peccata que hic opa meritoria ſperabanſ. Qõ conſideras Job: ait. Verebar omnia opera mea. Qõ exponẽs Greg. dicit. Que aperte egerim video: ſed quid in bis latẽter pterierim ignoro. qz nra iuſticia ad diuine iuſticie examẽ deducta iniuſticia eſt. nulli eñ ſua iuſticia ſufficit. C Terciũ iudiciũ inſtaurat deus iudex iuſt9 ꝯ corp9 ⁊ aiaz ſm merita ⁊ debita in ſecundo iudicio iuenta diffinitiuã ſnam pmulgãdo. qõ pfigit cũ angelꝰ tubis ſonantibus in extremo iudicio mortui ſuſci

cantur: ⁊ ante tribunal iudicis congregãtur tũc due dant sententie. vna pro electis: ⁊ altera pro reprobis. Prima erit ista. Venite benedicti. Secũda Ite maledicti. Per primam sententiã electis ineffabilis gloria. per secundã reprobis interminabilis miseria adiudicatur. Est autem electoꝝ gloria ineffabilis propter tria. scilicꝫ propter omniũ bonorum generalem influentiã. totalem sufficiẽtiam. eternam ꝓmanentiaꝫ. Primo dico ꝓpter omniũ bonorũ generalem influentiaꝫ. quia dei patris: dei filij: dei spũssancti: omnium angelorũ ⁊ omniũ sanctorũ gloria in nos fluit. Hinc ꝓ ysa. lxij. dicit. Deliciis affluens ab oĩmoda gloria dei. Secũdo erit gloria ineffabilis propter totalẽ sufficientiã quia gloria que ab oĩbꝫ fluit: in nos totos fluit vt non sit dare punctũ in corpore ⁊ anima qõ non hac gloria repleat. Hinc iterum ysa. lxiij. dicitur. Deserta tua ⁊ solitudines tue ⁊ terra ruine tue angusta erũt pre habitatoribus. ⁊ dicẽt in auribus tuis. angustatus est locus: fac spacium vt inhabitẽ. Tercio erit ineffabilis ꝓpter eternam ꝓmanentiam. quia lux perpetua lucebit sanctis suis. Sic ecõuerso reprobis erit ineffabilis miseria propter predicta tria scilicet ꝓpter generalem omniũ malorꝫ influentiã. totalẽ sufferentiam. ⁊ eternã ꝓmanentiam. Primo dico eorꝫ miseria erit ineffabilis ꝓpter omniuꝫ malorꝫ influentiã. Omne enim malum influit super eos. Qõ Deutro. xxviij. dñs cõminatur cum dic. Vniuersos languores ⁊ plagas que nõ sunt scripte in volumie legis inducet dñs super te. Secundo reprobꝫ miseria erit ineffabilis propter totalẽ sufferentiaꝫ. quia in toto corpore ⁊ in omnibꝫ membris pariter ⁊ in anima hãc miseriã sustinebunt. Tercio erit ineffabilis ꝓpter eternã ꝓmanentiã. Vnde ysa. Ignis eorũ non extinguetur. nec vermis eorũ morietur. F Sequit tercio principale. scꝫ sic enim fiet et tuũ. In quo ꝑmunimur ne ad taꝫ districtũ iudiciũ nisi optime muniti veniam⁹. Propter qõ sciendũ q̃ sunt tria genera exercitiorum. que huic districtõi misericorditer nos subducunt. scꝫ si nosmetipos in hac vita districte iudicamus: si offensas remittamus: ⁊ si iudiciũ ꝓximorũ declinam⁹. Naꝫ de primo dic̃ apls. Si nosmetipos diiudicabim⁹ non vtiqꝫ iudicamur. Berñ. Nihil aliud a nobis exigit deus. tãtuꝫ dicam⁹ iniquitates nostras ⁊ iustificabit nos gratis vt gra cõmendet. Diligit enim deus aiam q̃ sine intermissiõe diiudicat semetipam. idqꝫ iudicium nõ nisi ꝓpter nos a nobis exigit. quia si nosipos iudicamus nõ iudicabimur. Sed non facile quis credat iudicio suo. nec sufficit vt quis se iudicet sola lingua dicẽs. Ego me peccatorem iudico. me peccatorꝫ esse cognosco. Sed ad verum iudiciũ requirit̃ triplex testis: testante dño. In ore duorũ vel trium testiũ stet omne verbũ. scꝫ testis cordis ꝓfunde contritiõis. testis oris fidelis cõfessionis. testis operis cõmensurate satisfactionis. ⁊ hoc iudiciũ a nobis exigit deus: in eo q̃ dicit Johan. vij. Nolite ꝑm faciẽ iudicare: sed iustũ iudiciũ iudicate. Q si vnus illoꝝ testiũ defuerit: dicit nobis de illud Sapiẽ. vj. Nõ recte iudicastis. Secundũ qõ huic districto iudicio nos subducit est inuriaruꝫ siue offensionũ remissio. per qõ supra moduꝫ dominũ placamus. Vnde Luc. vj. Dimittite ⁊ dimittemini. Item Mat. Si dimiseritis hominibꝫ peccata eorꝫ: dimittet vobis celestis pater delicta vestra. qõ si nõ dimiseritis: nec pater celestis dimittet vobis peccata vestra. Eccli. Relinq̃ ꝓximo tuo nocenti te ⁊ tunc deꝑcanti tibi peccata soluent̃. Terciũ est vt ꝓximũ nostrũ de malis nõ iudicemus. Hinc dñs. Nolite iudicare vt nõ iudicemini. in quo enim iudicio iudicaueritis: iudicabimini. Si ergo hec tria exercitia tanctꝫ tres nuncios ꝑmittim⁹: pacem nobis impetrãt vt misericorditer iudicemur. Pre stante domio ⁊c.

CLII. De sancto Martino. ſmo. j.

O Culis ac manibus in celũ semp intẽt⁹. Verba sunt ecclesie beatũ Martinũ de vite sanctitate ꝓmẽdãtis: dicẽte Greg. Sãctoꝝ exẽpla aĩos audiẽtiũ accendũt vt videant q̃ ab eis fortia facta sunt ⁊ valde sibi indignant̃ piter ⁊ humiliant̃ q̃ talia nõ imitantur. G Verba ergo proposita maximã

sanctitatem glorioſi huius principis nobis inſinuāt, ꝓpter quam nobis vermiculis vilibus merito indignamur, que ideo deuotioni audientiū, ꝓponim⁹: vt ꝑ hoc vtrūq; conemur erigere caput: ⁊ reprandendo tenuiter imitari. Qd qō faciendum verba ꝓpoſita primo exponamus: vt cognito intellectu verborum ſciamus quomō ipſum imitemur. Sancta ergo eccleſia cōmendat ſanctum Martinuz q̄ oculis ac manibus ſemp fuerit intentus in celum. Per oculos autem deuotiōem et intentionē accipimus. per manuz autē operationem. Nam de oculo deuotiōis dicitur in Cantic. Vulneraſti cor meū ſoror mea in vno oculoꝝ tuorum. hoc eſt in oculo deuotionis. De oculo vo intentiōis dicitur Mat. ⁊ Luc. Si oculus tuus ſimpleꝛ fuerit: totū corpus lucidum erit. quia ab intentiōe omnia opa nra tenebroſa vl'etiā luminoſa iudicantur. Quicqd enim agant homīes intētio iudicat omnes. q̄ etiam per manū operatio deſignetur: dicēte Grego. Quid per manū niſi operatio deſignatur. Eſt ergo ſenſus ꝓpoſiti thematis. Beatus Martin⁹ tota deuotiōe in celo verſabatur: ⁊ cum hoc per intentionez omnia ſua opera in celuz ſimiliter ordinabat: vt nihil vnq̄ ꝓpter ſe: ꝓpter homines: propter mundū faceret: ſed omnia propter deuz. Sic breuiter patz quomō iſte ſanctus oculis ac manibus ſemp fuerit intentus in celū. Cui ſimile eſt illud qō de ceteris cōfeſſoribꝫ dicit. Iſte ſanct⁹ digne vrnitur in memoriam hoīm ⁊c. vſq; cogitatiōe ⁊ auiditate in illa eterna patria cōuerſatus. Qō enim hic dicitur oculis ac manibꝫ: hoc illis dicitur cogitatiōe ⁊ auiditate. Expoſitis ergo p̄dictis verbis nunc ꝓponenduz eſt quomō ipſum imitari debeamus: vt ſi gloria eius participes eſſe cupim⁹ viaz per quā venitur ad gloriam non recuſem⁹: vt ⁊ nos poſſimus gloriari in domīo: dicentes. Oculi mei ſemper ad dominū ⁊c. Verum q⁹ nemo repente fit ſummus: nec ſine quibuſdā mediis oculos noſtros ſemper in celo tenere poſſumus. ideo oculi noſtri in inferioribꝫ iſtis acuendi ⁊ aſſuefaciēdi ſunt: vt tandem aliquādo ipſos tanq̄ quibuſdam gradibus (duce gratia) ad deum ſemper erigere valeamus. Primo ergo oculos noſtros cum manibus. i. deuotiōem noſtram ⁊ intētionem ⁊ omnē operatiōem retro nos dirigamus. ſecundo ante nos ꝓſpiciamus. tercio infra nos videamus. quarto intra nos inſpiciamus. quinto a dextris ⁊ ſiniſtris circūſpiciamus. ſexto ad celum oculos erigam⁹. ſeptimo oculos ipſi deo quātum poſſum⁹ infigamus. Hec ꝓſequentes per ordinē primo oculos noſtros poſt tergum ſuper mala que cōmiſimus reflectam⁹ deuotiōem profunde penitentie cum intentiōe ⁊ operatione in ſatiſfactionis ſacrificiū offerentes. Cito enim proficimus ſi exercitijs noſtris rectum ordinem imponam⁹. qō facere monemur Leuiti. Juſte qō iuſtuz eſt exequaris. taliter hec agentes vt ante omnia per oculū deuotiōis penitreamus: cōſiderātes intimo dolore que qualia ⁊ quāta ſint cōmiſſa. ⁊ tunc per oculum intentiōis omnia noſtra opera in ſatiſfactionem taliū iuſto ordine dirigamus: ita vt ſi fieri poterit ſingulis peccatis ſingulas deuotiones penitētie tribuamus. Qō faciebat Hieremias cum peccata populi deplorabat: dicens. Diuiſiones aquarum deduxit oculus me⁹. Quod exponēs Grego. dicit. Diuiſas quippe ex oculis lachrymas deducimus: cuz ſingulis peccatis diſpartitas lachrymas damus. Hunc reſpectū iuſte figuratuz legimus Exo. xiiij. vbi dicit. Egrediētes filij iſrahel de egypto leuauerūt oculos ſuos et viderunt egyptios poſt ſe et timuerūt valde. clamauerūtq; in celuz. Per egyptios enim qui tenebre interpretātur ſignant peccata. que cum tot ⁊ tanta videm⁹ nos inſequi: merito timemus ⁊ clamamus ad dominū. Hunc ergo reſpectū tam diu cōtinuemus: quouſq; domin⁹ miſertus noſtri dicat nobis illud yſa. Ego deleui vt nubes iniq̄tates tuas: ⁊ quaſi nebula peccata tua. Sed quid ꝓdeſt remiſſio peccatoꝝ: niſi detur nobis gratia cōtinendi? Secundo ergo oculos cum manibus ante nos in dei iudicium dirigamus: cogitātes q̄ diſtricte pro peccatis ſingulis ⁊ maxime poſt remiſſionē iteratis a deo iudice iudicam⁹ q̄ in numero pōderez mēſura oīa exoluere nos oportz Eccl. xij. De oī errato adduz te de⁹ ad iudiciū

Q si aperis oculis videremus: peccata cū summa diligentia caueremus. Quis enim nisi mētis inops a iudeo mutuaret obulum vt in breui pro eo redderet marcā auri: aut quis pro delectatōe momētanea penam longissimaz z cum hoc grauissimaz sustineret? Hinc Sapiens. Minimū pro magno placeat tibi: ac si dicat. Minima pena in resistē do placeat tibi pro magno. i. plusq̄ magna pena in luendo. Cum ergo vicijs z iam dimissis peccatis iteꝝ impugnamur: psensus nostros fortiter teneamus: dirigentes oculos cum manibus ante nos ad dei iudiciuz arcq̄ dicentes illud Apli. Horrenduz est incidere in manus dei viuentis. Q si postea daretur iterū gratia penitendi: multo tamē facilius caueturpeccatuz q̄ emendet. oportet enim hominē per multa trabi antecq̄ peccatū penitus destruat. Propterea Ambros. dicit. Facili? inueni eos qui innocentiā seruauerunt q̄ qui dignam penitentiā egerūt. Tanta enim mala incurrimus ex peccato q̄ raro vnq̄ ad plenū emendātur. Nō figuratum legim? in veteri testamēto. quia licet templū domini post primā destructiōem fuisset sepius reparatū: nunq̄ tamē fuit ad decorem pristinū reformatū. Ceteruz quia post peccatorū emendationē z post eorūdem cessationem iam inter amicos dei incipim? cōputari: ideo necesse est vt in signuz eiusdem amicicie ꝛcipiam? a dño tāq̄ filij charissimi flagellari. Sic em̄ angelus dixit ad Thobiam. xij. Quia acceptus eras a domīo: necesse fuit vt temptatio ꝓbaret te. Et de Abraham dicit Judith. viij. Abraham per multas tribulatiōes ꝓbatus: amicus dei factus est. Et ideo vt hic dñi flagella virtuose z cū patientia sufferamus: necesse est vt oculos iterū alibi inflectam?. ¶ Tercio ergo oculos cuz manibus infra nos in infernū cū multa sollicitudine dirigamus. vt si amara videātur flagella dñi: cogitem? melius est vt hic castigem̄ q̄ in inferno eternaliter dāmnemur. dicentesq̄ in singulis flagellis illō Judith. viij. Omnes qui temptatōes non susceperūt cū timore domī extermiati sunt. Non ergo vlciscamur nos pro his que patimur: sed reputātes peccatis nostris hec ipsa minora esse supplicia flagella dñi: quasi seruui domini qui corripimur: ad emendationē non ad perditiōem: misericordiam euenisse credamus. Qui enim vt ait Job. vj. timet pruinaz irruet super eum nix. Cum ergo flagellamur a domio: dirigamus oculos cum manibus infra nos ad penas inferni: dicentes cum gaudio. Melius est hic purgari q̄ illic eternaliter cruciari. Ipsa enim flagella certum dant indiciū q̄ inferni supplicia eua dem?. Quia vt ait ꝓpheta. non cōsurget duplex tribulatio. Dicetq̄ nobis deus. Affligite z non affligam te vltra. Hostis autem noster dyabolus videns nos per peccatorum remissionem et per eorum cessationem patriterq̄ per domini flagellatōnem non solum erutos a sua potestate: sed longe ab eo alienatos: acrius incipit nobis insistere: instauans contra nos oīa huius mūdi delectabilia. per que tanq̄ per machinas fortissime nos impugnat: imittens nobis tales z simi les intoxicatas īmissiones. quid facis z presentem vitam vis perdere z futurā?. Quarto ergo oculis ac manibus totum hunc mūdum cum suis appendicijs cōspiciam?: caute estimātes quid omnia que mūdi sunt habita proficiāt: quid nō habita nocent. z inuenim? q̄ habita nocent plurimuz quia dei amiciciā perdim?: z per cōsequens omne bonum: dic. Jaco. iiij. Qui vult amic? esse huius seculi inimicus dei cōstituit. Inimicos autem eius deus percutit in posteriora z opprobrium sempiternuz dabit eis. vt ait ps. Spreta autem ꝓpter deum multum proficiunt. q̄ ꝓ eis nobis omne bonū cōmutat: domino ꝓmittente Isai xix. Omnis qui reliquerit fratrem z sorores: patrē z matrē: domos aut agros ꝓpter nomen meū: centu. acci. z vitā eter. possi. Hō exponens Augusti. dicit. O felix cōmutatio. petr? reliquit omnia vana z accepit oīa bona. Nam de his vanis dicit Salomon Eccli. j. Vidi cūcta sub sole z ecce vniuersa vanitas. Q autem pro his acceperit oīa bona facile ostendit. quia accepit deuz in quo est veraciter omne bonum. Quam cōmutationez si vt vere est luculenter perspicim?: facile cōtemnim? vniuersa saltim iudicio rationis. Et licz homo ex

hac consideratiõe luce clarius videat omnia que mundi sunt penitus cõtemnenda tanq̃ vilia: inutilia: ꝛ omino pniciosa. interiorꝫ tñ affectio difficilime abstrahit ab eisdez. ideo oculi cum manibꝫ. i. deuotio: intentio: ꝛ omnis nostra opatio intra nos est dirigẽda. vt interior noster homo ab hac viscosa ꝛ luculẽta materia abstrahat. ¶ Quito ergo oculi cũ manibꝫ intra nos diriganꝫ: diligẽter cõsiderantes vbi interiora nostra iaceãt vbi sordeãt. ꝛ inuenimus q̃ etiam peccatis expulsis adhuc reliquiarũ viscositas multũ hæret. Dicit enim Bernñ. Huiusmodi pestes vicioꝝ vsq̃ in vltima sollicitudine solitariũ persequũtur. ꝛ nisi pinaci studio expugnata fuerint leniri possunt: sed vinci vix possunt. ꝛ quõcũq̃ cõponat se animus hæret. ꝛ in q̃uis solitudine secretuz et silentiũ cordis esse non patit. cui quo maiorẽ cõtingit inesse cõsuetudinis vsuz: eo nequior ꝛ rebellior inuenitur. Ergo homo introrsuz ingrediẽs potẽtias anime ex male ꝓsuetudinis vsu depꝛauatas: ꝛ ad hec terrena apperẽda pessime incuruatas erigat ꝛ corrigat. Nam ratiõem q̃ data est homini vt deũ cognoscat inuenit cecam. voluntatẽ que data est homĩ vt cognitum amaret inuenit incuruatã. memoriaz q̃ data est homĩ vt in cognito ꝛ amato dulciter requiesceret inuenit instabilẽ et inquietã. Erigat ergo homo rationẽ ad deñ vt eũ semper cogitet. corrigat voluntatez vt solũ deuz cognitũ amet. cõpescat memoriã a vagis vt in deo discat tandẽ aliq̃n stabiliri. Unde potentie taliter vt dictũ est repate: cito recuperant ꝓ modo amoris quẽ habẽt ad deñ que cũq̃ auerse a dño perdiderũt. Uerũ qz difficilime vt dictũ est a terrenis hꝫ potẽtie auellunt: nisi ostendat eis aliq̃d meliꝰ quo se cõuertant ꝛ cui ꝓmouẽte gratia inhereant: idcirco iterũ erigendi sunt oculi cũ manibꝫ ad diuina. qz vt dicit Bernñ. Justũ est vt quos p̃sentia nõ delectãt p̃sto sit eis memoria futuroꝝ. ꝛ qui de rerũ affluẽtia despiciũt consolari: recordatio illos delectet etñitatis. qa nequaq̃ sine amore anime eẽ poterunt. Dicit eñ Greg. Anima sine delectatiõe esse non poterit. aut enim delectabit in infimis ꝛ caret supnis. aut in summis ꝛ infima tũc cõtemnit. ¶ Certo ergo erigam? oculos cum manibꝫ ad supna: cõuersatiõem nostrã habentes in celo ꝛ hereditatẽ nostrã a longe salutãtes. qd̃ facere monemur Geñ. iij. vbi dicit. Leua oculos tuos in directũ ad orientem ꝛ occidentẽ. ad aquilonẽ ꝛ meridiẽ. omnem terrã quã cõspicis tibi dabo. qd̃ reuera solũmodo cogitatuz posset corda durissima inflãmare q̃ nos viles vermiculi tam gloriosam hereditatẽ in eternũ in omniũ bonoꝝ abundãtia possidendã aliq̃n possidemus. ꝛ ideo ꝓpter hanc copiã omniũ bonoꝝ in hac pegrinatiõe solo corpore cõstituti: sola cogitatione ꝛ auiditate deberemus in illa eterna patria cõtinue ꝓuersari. Et hoc hortat apostolus Colos. iij. dicens. Que sursum sunt querite. vbi christus est in dextra dei sedens que sursum sunt sapite: nõ que sunt sup terram. Hinc Bernñ. Arcũite ꝛ vos dilectissime anime sedes supnas ꝛ multas que in domo patris sunt mansiões humiliter prosternentes corda vestra ante thronũ dei ꝛ agni: supplicantes p̃celsis ordinibus angeloꝝ. patriarcharũ cuneos. numerũ ꝓphetarũ. senatum apostolicũ salutãtes. suspicientes coronas martyrũ. chꝛos virginũ admirantes ꝛ quãtum ꝓualet infirmitas cordis erigentes auditũ. Septimo magni sancti adhuc altius erigunt visum suũ. cõtemplatiõnẽ suam quãtum humane fragilitati possibile est in ipm deum dirigentes. Ad qd̃ faciendũ et si interduz admittitur: rarissime tñ fit illud: ꝛ hoc ipm q̃si ad punctũ accidit viris sanctissimis ꝛ pfectis. nec tñ adhuc in ipsuz deũ hoc est in ipam vim diuine essentie pringũt: dicente Job. Sapiẽtia diuina abscondita est ab oculis omniũ viuentiũ. Cui cõsonat illud j. Johã. iij. Deũ nemo vidit vnq̃. Quanq̃ tamẽ veteris testamẽti patres referãt deũ crebrius se vidisse. Dicit enim Jacob Geñ. xxxij. Uidi dñm facie ad faciẽ. Itẽ Job vlt. Auditu auris audiui te: nunc autẽ oculꝰ meus videt te. Uidit ysa. qui ait. c. vj. Uidi dominũ sedentẽ sup solũ excelsuz. Quã ꝓuersiã p distinctiõez Greg. determinat: ita dicit. Quid est q̃ patres veteris testamenti deũ se vidisse testati sunt. cũ tñ dicat Johã. deũ nemo vidit vnq̃. nisi hoc q̃ pateret dat

intelligi. qz q̄diu hic mortaliter viuit: videri per quasdā imagines deus potest. sed per ipaz nature sue speciē nō potest. vt aīa p gratiam spūssancti afflata: p figuras quasdā deum videat. sed ad ipaz vim ei⁹ essentie nō pungat. Hinc Bern̄. Quicqd de dei visione fidelibꝫ hic impartit: speculū est & enygmatantū distās a futura vita quātuz a veritate fides: tēpus ab eternitate. & hoc ip̄m breuiter & raptim. Nō bene Job xvj. insinuat: dicens. Ad deū stillat ocul⁹ meus. Nam noīe stille modicitatē & raritatē hui⁹ cōtemplationis insinuat. Quid g̃ agendū sit in hui⁹ cō templatōis difficultate: docet Bern̄. dicēs. Hi qui soli deo vacāt ꝑsiderāt quid sit deus in mūdo: quid in hoīnibꝫ: quid in angelis: quid in seipo: quid in reprobis. Est em̄ mūdi rector & gubernator. hoīm benefactor & liberator. angelor⁹ sapor & decor. in seipo principiū & finis. i reprobis terror & horror. Est g̃ in creaturis mirabilis. in hominibꝫ amabilis. in angelis desiderabilis. in seipo incōprehēsibilis. in reprobis intolerabilis. Si ergo his septē ꝑsideratōibꝫ oculis deuotōis & intentōis cū manibꝫ opatōem intēti fideliter fuerimus: vitā nostrā ducimus ad pfectum. Hec ergo circūspectio p̄figurata legitur Ezechi. vbi dicit de sanctis animālibꝫ. q̄ erāt plena oculis ante & retro. Nō exponēs Greg. di. Corpa sanctor⁹ aīaliū idcirco plena oculis describunt: q⁹ sanctor⁹ actio ab omni pte circūspecta est bona desiderabilr̄ puidens: mala solerter cauēs. Caute ergo inuigilant vt se vndiqz aspiciāt. vbiqz custodiāt aut ne mala ꝓterea ipa appetāt: aut hec ea dem sub specie bonor⁹ agāt: aut seuitia virtutes mentiant. De his septē circūspectiōibꝫ adhuc dicit Zacha. vj. Septē oculi erāt super lapidem vnū.

CLIII. De eodem sermo. ij.

Martinus. Dicit Greg. Martyres esse possum⁹ etiā si nullo pcutientiū ferro trucidamur. Nō nō solū huius autoritatis insinuatōe: ꝫ & glorioſi istius ꝓfessoris nomis interp̄tatōe cognoscim⁹ euidēter. Dicit em̄ Martinus q̄si martyr vnus. q⁹ cuz cōfessor fuerit & tm̄ martyr dicit: quid aliud nobis innuitur nisi q̄ sine effusiōe sanguinis meritum martyrij cōsequi possum⁹ apud deum: Cū ecclesia de isto ꝓfessore cātat. O sanctissima aīa: quā & si gladius ꝓsecutoris nō abstulit: tm̄ palmā martyrij nō amisit. Quibus aūt exercitijs hoc possit fieri: sciendum q̄ tres habit⁹ rez possidet oīs homo. s. res. corpus. & animā. quoz tria supma exercitia vero martyrio equipollēt. Sūt em̄ istorum supma exercitia tā difficilia: tā ardua: tam supī modū laboriosa. vt sanguinē quem martyres effuderūt gladio: macie squalore & inedia attenuēt & ꝓsumēt. Hec p ordinez ꝓsequētes: primo dico q̄ supmū exercitiuz q̄ō per res & in rebus deo possumus exhibere: cōsistit in plena omniū rez & pfectissima denudatiōe. vt videlicet pmpta voluntate & opis veritate oīa bona tpalia plene et pfecte & integre relinquam⁹: nudi nudū xp̄m fideliter imitātes. vt cū attestatōe cōscientie dicere possim⁹ cū ap̄lo. Ecce nos reliquim⁹ oīa & secuti sumus te. vere pauperati cū affectu et effectu nos toraliter imergentes. Hanc aūt pauperatez tribꝫ appēdicijs veraciter ꝓsoluemus. s. in ꝓfunda cordis hūilitate. despecta & abominabili cōtemptibilitate. dura & aspera penalitate. De primo scz humilitate monet nos dñs Eccl. vij. Hūilia valde spm̄ tuum. q⁹ de hūilitate tanqz de radice pullulat omne bonū. Omnes em̄ qui vnqz deo placuerūt sūt eius grāz p hūilitatē ꝓsecuti quā ipse de⁹ qui omniū sanctor⁹ suor⁹ decor est et gloria: in seipo discipulis suis & in illis ꝓposuit nobis: dicēs. Discite a me q⁹ mitis sum & hūilis corde. Quod exponens Bern̄. dic. Sublimis est deus sed nō ita tibi ꝓponitur sed eius hūilitas in imitatōis nobis ꝓponitur exemplū. Si em̄ seip̄m nobis in sua sublimitate ꝓponeret: quis eū taliter posset imitari? Scz nihil nobis facilius q̄z sequi ip̄m in hūilitate. maxime cū omnia nostra q̄ taz in affectibꝫ q̄z in defectibꝫ & etiā in effectibus habemus: ad hūilitatis nobis virtutē penitus obsequant. Seq̄mur ergo deū in humilitate quē nec in sanctitate nec in charitate sequi possumus. seq̄mur eū in his in quibꝫ facilime possumus. i. in suis hūilibus: quez in

suis sublimibus sequi non possum?. hoc em̃ est sibi placidissimũ et nobis facilimũ. Dic Berñ. Insan? est ⁊ insipiẽs quicũq; in aliis vite meritis cõfidit. Secundo vera paupras non soluz consistit in pfunda humilitate: sed etiam in contemptibilitate. Omnes enim pauperes non solum ab extraneis verũ etiam ab amicis contemnũtur. Sic em̃ dicit in ꝓuerbi. xiiij. Etiã primo suo pauper odiosus erit. Idez xix. Diuitie addũt amicos plurimos. a paupere autem hi quos habet separãt nr. vt veraciter dici possit. Factus sum tanq; vas pditum: quoniã audiui vitu peratiõem multorum cõmorantiũ in circũitu. Hinc Eccli. xiij. Saup locutus est ⁊ dicũt: quis est hic: Tercio vera paupertas cõsistit in penalitate Vultas euiz penas pauperes sustinent taz in victus tenuitate: q; etiam in nuditate et in cordis anxietate: per quas penas sanguis quem alij martyres effundũt gladio in pauperibus squaloze ⁊ inedia euanescit. Predicta ergo tria: scilicz humilitas: cõtemptibilitas: ⁊ penalitas pauperes christi castigant ⁊ efficiũt: vt merito eoz vita martyrij compẽ set. ¶ Et quia pdicta voluntarie perpessa supra modũ ardua sunt ⁊ difficilia minuz valde: ideo tribus pciosissimis remunerat eos deus. Nam propter humilitatez in pseuti per gratiaz sanctificamur. propter cõtemptibilitatem vo assessores in iudicio sublimamur. propter penalitatẽ aũt in celo eternal'r glorificamur. Q. aũt ꝓpter hũilitatem in pseuti per gratiaz collatõem sanctificemur: dicit dom̃n? per ysa. Ad quez respiciam: scilicet cõferendo gratiam: nisi ad humilẽ ⁊ trementẽ sermones meos. Hinc Jaco. iiij. Deus superbis resistit. humilibꝰ autem dat gratiã. Secundo ꝓpter cõtemptibilitatẽ assessores in iudicio sublimamur. vnde damnati in inferno videntes eos in iudicio in tanta dignitate sublimatos: dicunt illud Sapiẽ. v. Hi sunt quos aliq̃n habuimus in derisum ⁊ in similitudinẽ impropertij. nos insensati vitam illoz estimamamus insaniam. ⁊ finez illoz sine honore. ecce quo modo cõputati sunt inter filios dei. et inter sanctos sors illorũ est. Hinc. j. Reg. ij. dicitur. Suscitans de puluere egenũ ⁊ de stercore erigens pauperẽ: vt sedeat cum principibus ⁊ solium glorie teneat. Hinc Luc. dicitur. Vos qui reliquistis oia ⁊ secuti estis me: sedebitis sup sedes duodecim iudicantes duodecim tribus israhel. Tercio ꝓpter penalitatẽ eternaliter glorificamur. quod p ysa. pmittit nobis deus: dicẽs. Pro eo q; fuisti derelicta et odio habita: nec fuit qui ꝑ te transiret: ponam te in superbiã seculoz: gaudium in generatiõem ⁊ generationẽ. Hinc Mat. Amen dico vobis q; vos qui reliquistis omnia ⁊c. vsq; ⁊ vitam eternã possi. Q. autem talis paupras pro martyrio cõputetur expresse insinuat nobis deus Mat. vbi idem premiũ scilicet regnũ celorũ martyribꝰ ⁊ pauperibus pmittit: dicens. Beati pauperes spiritu: quoniã ipsorum est regnuz celorum. Et iterũ. Beati qui psecutionẽ patiuntur ⁊c. Qõ exponens Berñ. dicit. Quid sibi vult q; eadem pmissio facta est pauperibus ⁊ martyribꝰ: nisi quia vere martyrij genus est voluntaria paupertas? Quid em̃ mirabilius est aut qõ martyriũ grauius q; inter epulas esurire. inter vestes pciosas algere. paupate ꝑmi inter diuitias quas offert mundus. ostẽtat malignus: quas noster desiderat appetitus? Idem. Nõne velut inter duas mensas positi epulãtes hinc inde spectamus ieiuni sic sumus: omino sic sumus? Unde ergo sic positis risus? vnde ioc? vnde leuitas? an forte non cognoscimus mensas: non cõsideramus fercula: delitias non videm̃? Ecce hinc inde sunt quos video delitiose viuentes in oibus bonis sensibilibus hui? mundi. Inde cõtemploz alios quibus dispposuit christ? regnũ patris: vt edant ⁊ bibãt sup mensaz ei? i regno patris. Utro biq; video similes mei hoies et fratres meos. ⁊ heu me ad neutruz licet extendere manum. ab vtraq; mensa. phibeoz. ab hac quidem professiõis. ab illa quidez corporis vinculo. vt nec ad inferiorẽ audeam: nec ad superiorem accedere queaz. Sicq; patet q; vera ratiõe ⁊ rationabili veritate voluntaria paupras pro martyrio computet. Q

Secundus rerum habitus est corpus. de quo iterũ deo martyriũ offerim? si eius dis-

ficilia dño exhibemus. Eius autem difficilima consistit in eiusdem corporis afflictione: vt videlicz talis ac tanta sit corporis afflictio q corpus attenuet. faciem pallore exterminet. quotidiana afflictõe ĩ ara cordis sanguinem fundat. Hoc autem martyriuz triplici exercitio domo exhibetur. scilicet omnium consolationũ abdicatiõe. peuali afflictione. arduorũ aggressione. Primo dico qui corporali exercitio martyriũ recõpensare desiderat: longe a se faciat omne qd delectat. et omne qd ẽm seculum vel carnem desiderat: per omia cauet z declinet. Et hoc est qd hortatur nos apostol9 Roma. viij. dicens. Nõ in comessatiõibus z ebrietatibus. non in cubilibus z pudicitijs. non in cõtentõe z emulatione: sed induimini dominũ Jesum christum. Glo. i. puersationẽ domini nostri Jesu christi: qui omnẽ voluptatem z carnis delectationem penitus declinauit. Et sequitur in predicta auctoritate apostoli. Et carnis curam ne feceritis in desideriis. Grego. Ecce nulli nostrũ in hoc tempe dicit domin9: pro me morere. sed illicita tantũmodo vite desidera occide. Hinc Bernũ. Impone cõcupiscentie freenuz. z propter deuz respue qd delectat. omniaq blandimẽta que occulta voluptate animũ trahunt reijce vt venenuz. z hoc ad martyriuz spirituale confert multuz valde. Secundũ per quod martyriũ recompensatur cõsistit in penali afflictiõe. vt videlicet semper aliquid in nobis habeamus qd mordeat. qd afficiat. quod pugnat. qd dolorem sensui nostro ingerat. vt qd acuto dolore z acerba passione non cruciet: saltem diuturnitate molestet. vt simus de numero eorum de quib9 dicit apostol9 Hebre. xj. Sãcti ludibria z verbera experti sunt. insuper et vincula z car. la. sunt sec. sunt: temp. sunt: in occi. gla. mor. sunt. Notabilius autez eis q ia dicta sunt q in occisiõe gladij mortui sũt z alijs generibus tormentorũ sanguinẽ effuderunt: subiũgit eos qui corporali afflictione effusionez sanguinis recompẽsabant: dicens. Circũierunt in melotis in pellibus caprinis. egentes. angustiati. afflicti. quib9 dignus non erat mũdus. in solitudinibus errantes z in spẽluncis et in cauernis terre. et hi omnes testimõio fidei probati sunt. ac si dicat. Hi omnes sicut z primi premiũ sunt martyrij consecuti. qd z ipe apostol9 transfigurauit in se. j. Corint. iiij. dic. Usqz in hãc horam esurimus. sitimus. nudi sumus. colaphis cedimur. z instabiles sumus. z laboramus manibus nostris operãtes. persecutionez patimur z sustinem9. blasphemamur z obsecramus tanqz purgamẽta huius mundi: facti sum9 omniũ peripsima vsqz adhuc. Et quibus animati z nos super mũnẽ cursum status nostri qui desunt persecutores q sanguinem fundnut singulares dolores qui nos conterãt afficiant z crucient singuli singulariter assumamus. Q si pusillanimitate nostra prepediti vitam nostram hoc martyrio non signauimus quin statu cõtenti vt nos aliquo predictorũ dolorum voluntarie affligamus: saltez eos dolores quibus nos dominus affligit nisi reprobi simus nullatenus recusemus. sed cum omni gratiarũacti one ea que de singulari dei gratia pueniunt nobis suscipiamus. Omnes enim christi cõfessores quãtumcũqz sancti: quãtumqz dilecti super cõmunẽ sanctitatis sue statum singuli singulariter sunt afflicti. Nec mirũ. qnto enim amplius diligũtur: tanto crebrius z durius affligũtur. Unde Judith. Omnes qui deo placuerũt per multas tribulatõnes fideles transierũt. Item Prouerbi. Quez enim diligit domin9 corripit: et quasi pater in filio cõplacet sibi. Et cur hoc est. quia purgat puluerem z auget gloriã in futuro. Hã de primo dicit Grego. Quod flagellũ grano: qd fornax auro: quod lima ferro: hoc facit tribulatio viro iusto. De secũdo dic apostolus Corint. Id qd est momentaneñ z leue tribulationis: supra modũ in sublimitatem eternuz pondus glorie operat in nobis Hinc est qd de sancto Gregorio legit. Lentis quidem sed iugibus estuabat febrib9 podagre: necnon sincopis pulsabatur incõmodis. Item Bernard9 de seipso dicit. Infirmitas mea pausandũ mihi indicit sicut sepe facit. Sed quid ego? In flagella parat9 suz sciens me adhuc longe recipere in patria meritis. Flapulem plane: vapulẽ vt male operans: si forte verbera in merita computent.

¶ Tercio quod cõfessoribus sanctis accedit ad corporalem afflictiõem cõsistit in difficilium ⁊ arduorum operatiõe. vt non mollia. non leuia que domio solent nauseã prouocare: sed fortia aggrediãtur. quam formã verissime in vitis patrũ inuenim⁹ expressam. qui triduano vel quatriduano ieiunio se afficerunt. ⁊ in orationibus frequẽter pnoctabant. qđ tamen pcipue de salutore legim⁹ qui operabat vt gygas ad currendũ viam suam. qui oĩa que agebat fecit ⁊ pfecit in supremo. Unde sepe de eo legitur q̃ erat pnoctans in oratiõe. ¶ De hoc exercitio monemur Josue: vbi dicit. Ald montana cõscendite. per mõtana ardua ⁊ difficilia volens intelligi. De quo saluator Mat. Cõtendite intrare per angustã portam. Fortissima autez indiget contentiõe qui in arduis exercitijs et difficilibus semper desiderat cõuersari: que scilicet cõuersatio adeo est angusta q̃ pauci in ea ambulãt sicut debent. ¶ Hec difficultas pfigurata legitur. j. Regũ. xiij. vbi dicitur Ascendit Jonathas reptans manibus ⁊ pedibus. Necesse est enim vt oĩ conatu ⁊ omnium membrorũ certamine hec difficilia opera pagant. De hoc genere martyrij corpalis exercitij dicit Bernñ. Est martyrij genus ⁊ effusio quedã sanguinis in quotidiana corporis afflictione. sic quippe infirmis et pusillis corde necesse est vt quẽ semel pro christo ponere nõ sufficiũt: minori ß diuturniori martyrio sanguinẽ fundant. qđ quãtum minus habet de acuta passione: tantum plus habet de continuatiõe. ⁊ sic longitudine recuperat amaritudo. ¶ Hinc Greg. ¶ Habet pax nostra martyrium suum. quia ⁊ si carnis colla ferro non subdimus: spirituali tamen gladio carnalia desideria mẽte trucidam⁹. Itẽ Bernñ. Genus martyrij est spiritu facta carnis mortificare. illo nimirum quo membra cedũtur ferro: horrore mitius sed diuturnitate molestius. ¶ Tercio rerum habitus est de anima: de qua iterũ martyrium deo offerim⁹ si eius difficiliora domio exhibemus. Eius autem difficilima consistũt in tribus. scilicz in inimicorũ dilatione. cõtumeliarum patienti perpessiõe. ⁊ subtracte gratie dilatione. ¶ Primo dico ab aĩa nostra martyriñ deo offerimus si eos qui nos persequũtur diligimus propter deum. Diligere autem inimicũ q̃tum ad affectũ est necessitatis: ⁊ cadit sub pcepto. q̃tum autem ad operis effectum est consiliũ. quia inimicis velle bonũ gratiaz et gloriam est necessitatis. exhibere autez illi signa amicicie est cõsilij et perfectiõis. Unde cum Mat. v. diceret domin⁹. diligite inimicos vestros: pcepit affectũ cordis. Cum autez subiũgit. benefacite his qui oderũt vos: cõsuluit effectum. ¶ Hec tamẽ beneficia siue signa dilectiõis etiam inimicis in cõmuni exhibenda sunt de necessitate. puta cũ aliquis orat pro omnibus fidelibus. vel cum quis alicui cõmunitati impendit aliqđ beneficium: in talibus beneficijs nõ est excludẽdus inimicus. qui si excluderet hoc fieret ex liuore vindicte qđ esset vtiq̃ cõtra charitatem ⁊ cõ pceptum domi. qui pcipit Leuiti. xix. ¶ Non queres vltionẽ inimicorum: nec eris memor iniurie ciuiũ tuorum. Sed sunt alia beneficia que quis exhibet particulariter. ⁊ talia exhibere inimicis nõ est de necessitate salutis: nisi in articulo necessitatis: ꝓm illud Prouer bi. xxj. Si esurierit inimicus tuus ciba illũ. si sitit potum da illi. ¶ Hanc sententiam ponit Thomas in scõa scõe. q. xxv. Sed q̃tum est de ꝓposito qui pter articulũ necessitatis cordis affectũ ⁊ operis effectũ: quotiens opportunitas se obtulerit exhibet inimicis: tam in communi q̃ in particulari. hoc ipsum pro martyrio computatur. Et ad hoc hortatur apostolus. j. Thessal. v. ¶ Videte ne quis malum pro malo reddat. hoc enim difficilimũ est ⁊ omni amari⁹ passiõe. Secundũ martyrium deo ab anima exhibitũ cõsistit in cõtumeliarũ patienti perpessiõe. vt videlicz tacita cõscientia sine cordis ⁊ oris murmuratione cõtumelias ⁊ opprobria sine causa a primis sufferamus: opponẽtes semper clipeũ patiẽtie ⁊ verba dulcia reddẽtes. Ad qđ hortatur apostol⁹ Roma. xij. dicens. ¶ Noli vinci a malo: sed vince in bono malum. ¶ Hoc enim faciens carbones ignis cõgeres super caput eius. ¶ Hoc exemplũ habemus a domio: qui se cõuiciantes in bono semper vicit: pro cõtumelijs et opprobrijs verba dulcissima respondẽdo Luc. Dacb qui destruis templũ

dei et in triduo reedificas, mouentes capita sua super eum. ⁊ dicentes. Alios saluos fecit: seipm non potest saluum facere. Ipse autem dulcissimā oratiōem reddidit: dicens. Pater dimitte eis. quia nesciunt quid faciunt. Debis duobz generibz martyrij dic Gregorius. Ferre contumelias ⁊ odientem diligere martyriū est in occulta cogitatiōe. ℟ Tercium genus martyrij qđ ab anima deo offerimus cōsistit in subtracte gratie dilatōe. Homo enim deuotus assuetus visitatione diuina ⁊ spiritualibz influētijs frequēter delibutus: si vt assolet hec gratia subtrahitur: grauissime conturbat. nec est genus martyrij qđ huic doloi equipolleat: si tamen diutius suspendat. Homo enim a gratia sic derelictus credit se dominum offendisse: ⁊ eius amiciciam perpetuo perdidisse. Hinc Bernardus. Anima que semel accepit a domīo ⁊ didicit intrare ad seipam. ⁊ in intimis suis dei presentiam suspirare ⁊ querere faciem eius: ne scio an vel ipam gehennā expiri ad tempus horribilius penali?ue ducat: cū qua post substantialis studij gustataz suauitatē exire denuo ad illecebras ⁊ molestias carnis. Dico vobis qđ nihil est qđ in tantū formidet quisquis hoc beneficiū semel accepit cū ne gratia derelict? necesse habeat denuo egredi ad carnis consolatiōes: īmo desolationes rursumcū carnaliū sensuū sustinere tumultuz. Qui ergo ad premiū martyrū festinat prescripta exercitia deo exhibeat ⁊ pro martyre suscipietur.

CV. De sancta Katherina.

Hec est virgo sapiens quā domin? vigilantē inuenit. Dicit Bernardus. Digne deo spirituali matrimōio copulātur: qui ei? dilectionis intuitu: virorū cōnubia: carnis delitias: mundi gloriam cōtempserūt. ℣ In verbis ergo ꝓpositis a triplici prerogatiua beata katherina cōmendatur. scilicet a carnis incorruptōe. anime illustratiōe. operum circumspectōe. ℣ Primū ibi. Hec est virgo. secundum ibi: sapiens. tercium ibi: quā dominus vigilantē inuenit. Nam de primo scilicet de eius virginitate in legenda sua dicit. qđ cum Maxentius ei diceret. Nō te quasi famulam habere cupimus: sed vt regina potens ⁊ electa in regno meo triūphabis. Respondit katherina. Attende ⁊ tu rex ⁊ discerne quem magis eligere debeam. an potentez eternū ⁊ gloriosum ⁊ decoruz. aut infirmuz mortalem ignobilē ⁊ deformē. De secundo scilicz anime illustratiōe iterū in legēda sua dicit. qđ cum virgo cum oratoribus disputaret. ⁊ eos apertis ratiōibus sapienter confutaret obstupefacti sunt. ⁊ quid responderent ꝓtinus non habebāt. Unde vnus ex eis sic ait. Hec puella in qua spiritus dei loquitur sic nos in āmiratiōem cōuertit: vt nihil cōtra christum dicere valeam?. Ecce quātam illustratiōem scientie habuit: per quā patenter quinquaginta oratores sapiētissimos conuincebat. Apparuit etiam eius sapiētia eminens in hoc qđ suum regnū diuitias ⁊ gloriam: corpus ⁊ animā que temp̄aliter florēs possidebat: in perpetuas diuitias ⁊ gloriam cōmutauit. De tercio autem scz operum circumspectiōe ibidem legitur. qđ cum rex grauissima ei tormenta minaret: rīdit. Quecunqz tormēta excogitare poteris ne deferas quia corpus ⁊ animaz meam ⁊ omnia mea illi offerre desidero qui se totum mihi dedit ⁊ oīa que habet. Ecce cū circumspecta hec virgo extitit. que cognouit qđ passio domini ipam ad similem vicissitudinē obligauit. ⁊ hec de eius cōmendatiōe. ⁊ horuz triū membrorum cū tum ad eam ꝓtinet expositiōe breuiter tacta sufficiāt. Hunc sermo ad nostraz edificationem retorquēdus est. vt qui hanc virginem voluerint honorare ipam studeāt imitari. Maximus enim honor quez sanctis possumus exhibere in hoc cōsistit: si eos pro viribus studebimus imitari. Clamant enim de celo ⁊ dicunt singulis nobis illud Actu. Respice in nos. ac si dicant. Sicut nos videtis propter deum ⁊ eius regnū res corpus ⁊ animaz posuisse. sic ⁊ vos faciatis. non declinantes nec ad dextram nec ad sinistram. Insipiens enim est qui ad regnū celorum puenire desiderat sine via. De qua dicit Bernardus. Hec est via ⁊ non alia vt quis res corpus ⁊ animaz pro deo ꝓponat sicut ipse eadem pro

nobis posuit. ¶ Cupientes ergo cum hac virgine in terris sanctificari et cuz ea in celo eternaliter glorificari: primo studeam? habere loco virginitatis in corpore cõtinentiam ⁊ sobrietatez. secundo in anima sapientiam et puritatem. tercio in operibus constantiam ⁊ cõtinuitatez. ℣Primo dico habeamus in corpore continentiaz nihil penitus admittẽtes qõ sinceritatẽ fidei per quã deo in baptismo copulamur cr̃ũ pat. sed fideliter adhærentes ei ꝓtineam? nos ab oĩbus que eandẽ adhesionẽ inter nos ⁊ deuz violauerit. quia vt ait Augusti. Sicut violatio corporis violat ⁊ corrũpit virginitatẽ: sic et violatio fidei corrumpit mentis integritatẽ Et subiũgit. Virginitas carnis corp? intactuz. sed virginitas mẽtis fides incorrupta. q̃diu ergo seruam? deo fidei veritatẽ ipsi fideliter adhærentes: tam diu mentis integritatem quã pro virginitate accipim? custodimus. Si fidem violauimus peccatis nos nequiter ꝓsternẽtes: per penitentiã et satisfactionem nos reparem?: ⁊ in posterũ similia caueam? ⁊ deo itez adhæream?. ⁊ eadẽ adhesio ⁊ ꝓtinẽtia nobis iterũ ꝑ virginitate ꝓputatur. ⁊ si non q̃tum ad aureolã: saltem q̃ntum ad meritũ. ¶Non solum autẽ vocamus continentiã a carnis illecebris abstinentiaz sed omniũ delectabiliũ carentiam cõtinentiam nominam?. ¶Nunq̃ enim ĩ spirituali studio potest ꝓficere religiosus vel etiaz xp̃ian? in statu salutis ꝓsistere: nisi a carnalibꝫ delectationibus que sine peccato mortali admitti non possunt ex integro renũcient penit? ꝓpter deuz. ¶Hinc de religiosis dicit Job. Lapides excauãt aq̃. ac si dicat. Aque ꝓsolationũ excauant. i. euacuãt oĩbus bonis lapides .i. religiosos. qui q̃ ad resistendũ malis deberent tanq̃ lapides esse: vel carnaliũ consolationũ deberent esse insensibiles tanq̃ lapis. quia quãtum foris delectamur: tanto intus cõsolationibus euacuamur. si multũ: multum. si parũ: parum. quia vt ait Bernã. ¶Mũq̃ illi cum illis misceri poterunt in eternuz. ¶Hinc Osee. ix. dicitur. ¶Noli letari israhel sicut populi. quia sicut ait Grego. Si delectamur in infimis sine delectatiõe erimus de supernis. ¶De hac ꝓtinentia monemur Eccl. xxx. Congrega ⁊ contine corr̃ũ in sanctitate. Secundo non solũ habenda est in corpore cõtinentia: sed etiam sobrietas. ¶Hec autem sobrietas in triplici exercitio custoditur. scilicz in necessariorz moderata fruitione. exteriorz cauta gubernatõe. in disciplina morũ humili ⁊ deuota exhibitione. ℣Primo dico sobrietas custodiẽda est in necessariorũ moderata fruitione. vt sola necessitate cõtenti: nihil superfluitatis penitus admittamus. Omnes enim res temporales deus creauit vt nostre necessitati subueniãt: non superfluitati seruiãt. Vnde quotiẽs superfluis vtimur: proximos nostros qui carent necessariis spoliam?. ¶Hinc Bernã. Sancti viri in omni qđ agunt studiosissime inuigilãt: ne quid plus ab eis necessitas siue infirmitas q̃z sibi debetur exigat. ne sub necessitatis pallio vicium in eis voluptatis succrescat. Sumenda ergo sunt que necessitas exigit: que edendo libido suggerit. quia sic voluptas sub necessitate se palliat vt vix eam perfect? quisq̃ discernat. Secũda sobrietas custodiẽda est in exteriorũ sensuũ gubernatiõe. semp enim refrenandi sunt ab illicitis: ne hauriant illicita q̃ introrsuz recepta noxia subministrẽt. Eccli. Virginem ne cõspicies ne forte scandalizeris in decore eius. quia qđ non licz cõcupiscere: nõ licet aspicere. ℣Propter qđ monet Bernã. dicens. ¶Habeat homo dei sensus suos non duces: sed seruiẽtes ei. habeat omnino familiã suam sic ordinatã vt dicat huic veni ⁊ veniat. ⁊ alteri vade ⁊ vadat. ⁊ fuo suo fac hoc ⁊ faciat. Tercia sobrietas custodienda est in morũ humili exhibitiõe. vt omnes videntes cõuersationẽ nostram propter exteriorem hominis decentiã edificent. ⁊ hoc hortatur dom̃? dicens. Luceat lux vestra coram hominibꝫ vt videant opera vestra bona: ⁊ glorificent patrem vestrum. Et ℣lpostolus. ℣Prouidẽtes bona non solum coraz deo ⁊c. Item Eccli. Cõtrahe te in domuz disciplineꝫ. Bernã. Cõuersare simpliciter inter fratres. deuotus deo. magistro subditus. senioribus obediens. minoribꝫ cõtemperans. angelis placens. verbo vtilis. corde hũilis. mansuetus ad omnes. Et nota differentiaz inter continẽtiã ⁊ sobrietatem. q: cõtinentia

consistit in abstinẽtia malorũ. sobrietas vo in moderata fruitione bonorũ. De his tribꝰ partibus sobrietatis dicit Criso. Oens sobria passiones omnes cohibet sensus gubernat. sermonẽ regit. tꝛuꝫ hominẽ sub regula disciplineꝫ cõponit. Secũdo in anima habeamus sapiẽtiã ⁊ puritatẽ: que duo summe sunt necessaria ad salutem. Nam de sapientia dicit Ambro. Sicut sole mundus sic splendoꝛe sapiẽtie indiget animus. Primo in anima nostra habeam⁹ sapientiã. nõ huius mũdi que tumultuosa est. nec illaꝫ q̃ carnis est que est impudica. naꝫ que est mũdi: stultitia est apud deum. que autẽ carnis inimica est deo. sed eam quaꝫ diffinit Jaco. dicens. Que desursum est sapiẽtia primum quidẽ pudica est cõtra impudicã que carnis est. deinde pacifica contra tumultuosaꝫ que mundi est. illa enim sapientia facit vere sapientes. talem eñ sapientiaꝫ diffinit nobis Bernñ. dicens. Sapientia que desursum est ipa est per quam nobis singula sapiunt, put sunt. Et subiũgit. Inueniſti plane sapientiam si pteriteꝫ vite peccata defleas: si psentia parui pẽdas: si futuram vitam toto desiderio cõcupiſcis. ⁊ hoc est sapere singula prout sunt. nec solum sicut sunt in intellectu: sed sicut sapiũt in affectu. Hac sapiẽtia si aĩa nostra illustrata fuerit: nequaq̃ admittim⁹ q̃q̃ mali. nec hoc cõtenti: sed nequaq̃ negligimus que sunt bona. Mala autẽ non admittere: bona vo non negligere est suprema sapientia: imo supma felicitas hui⁹ vite. Maꝫ de hac sapientia dicit Proverbi. viij. Melioꝛ est sapientia cũctis operibus pciosissimis ⁊ omne desiderabile non potest huic comparari. Secũdo in anima nostra habeam⁹ puritatem. Ipsa enim puritas cõsequẽs est ad sapientiã. quia vt dicit Sapien. Nihil intrat in illam inquinatũ. Clera enim sapientia nullã penitus impuritatẽ admittit. Hãc autem puritatẽ si in nobis plantare cupim⁹ duo sunt necessaria. vt videlicet peccatuꝫ cũ summa diligentia caueamus. ⁊ si quid irrepſerit statim exhauriamus. Nam de primo monemur Deutro. ix. Cauete ne forte deciplatur coꝛ vestrũ. nec recedatis a dño: sꝫ per culpã peccati. seruiatisq̃ dijs alienis q̃ sunt vicia ⁊ peccata. Item Thobie. Caue ne vnq̃ peccato cõsentias. Itez Job. Caue ne declines ad iniquitatẽ. ℣ Nõ si cauere cupimus: sciendũ q̃ tres sunt riui per quos omnis impuritas in pscientiã tanq̃ insentinam confluũt. scz cogitatiões. locutões. operatiões. ⁊ hi riui sunt cũ summa diligentia obturãdi. qõ facere monemur. iiij. Reg. iij. vbi dicit. Cũctos fontes obturabitis. si qd autẽ irrepſerit p qualẽcunq̃ negligentiã nõ sinit introꝛsuꝫ nullatenꝰ demꝛari. Et hoc facere monemur Leuit. xvj. In hac die ab oĩbus peccatis vestris coꝛã dño mundamini. Glo. in hac. s. die qua peccauim⁹. Itẽ Primo uerbi. xx. Homo sapiẽs exhauriet illud: scz peccatũ. Hec duo tam diu agẽtes et agẽdo cõtinuantes quousq̃ remissionẽ nobis pscientia atteſtet. vel qõ maius est p spm̃ sanctũ remissio inſpiret. nec aliq̃liter demus nobis vanã ⁊ seductoriã spẽz sup indulgẽtia peccatoꝛ quousq̃ alterũ istoꝛ testimoniotꝛ nobis detur. Quãt hec duo testimõia dari pmꝛuerũt: ptꝛ lucide in scriptura. De primo eñ dicit Johã. Si psciẽtia nꝛa non reprehenderit nos: fiduciã habem⁹ ad deũ. s. de remissione peccatoꝛ. De secũdo Bernñ. Cuꝫ ad hoc ventũ fuerit: spũs sanct⁹ euidentissime nobis inspirat remissionẽ peccatoꝛ: dic in coꝛdibꝰ nũis. dimissa sunt tibi peccata. Hoc autẽ testimoniũ dei certi⁹ est q̃ primũ. s. psciẽtie iuxta sententiã saluatoꝛis dicẽtis. Si testimoniũ ab hoĩbꝰ accipitis: testimoniũ dei maius est. Hãc testimoniũ psciẽtie dat quidem spem ⁊ fiduciã. nullã autẽ certitudinẽ: dicente apostolo. Nihil mihi psciꝰ sum: s nõ in hoc iustificat⁹ suꝫ. qui eñ iudicat me dñs est Ac si dicat. Nicꝫ psciẽtia atteſtet mihi remissionẽ peccatoꝛ: nullã tñ mihi ex hoc pmitto certitudinẽ. Quare? Quia sol⁹ deus hꝫ me veraciter iudicare. põt eñ deus videre peccata mea q̃ ego nõ video. Testimoniũ autẽ dei qui veritas est dat certã noticiã: dño dicẽte. Spũs sanct⁹ docebit vos omnẽ veritatẽ. Si q̃ docet oẽꝫ veritatẽ docet etiã illã. Hic Ber. Spũs sanct⁹ certissima signa impꝛimit coꝛdibꝰ nũis q̃ remissionẽ peccatoꝛ sim⁹ fiducialiter psecuti. Tercio habeam⁹ ĩ ope pstantiã ⁊ cõtinuitatẽ. Hec eñ duo oĩbꝰ no

stris opib dant virtutē efficaciā ⁊ valorez. q̄ sine his oīa opa vacua sunt meriti ⁊ virtutis. Nam de pstātia dicit Greg. Qđ aīa est in corpe: granū in palea: hoc est pstantia in ope. De prinuitate vo dicit. Qui pseuerauerit vsq̄ in finez hic salu⁹ erit. Hec duo breuiter pcurrētes sciendū ē q̄ triplex est cōstantia. s. deuotōis. opatiōis. ⁊ tribulatōis. in quib⁹ verissime virtus pstātie dinoscit. q̄ in singulis istis tribus mutat nomē. Nam pstātia vt est deuotōis vocat pfidētia. prout aūt est opatōis dicit magnificentia q̄si magna faciēs. cuz vo est tribulatōis vocat patientia vel tolerātia. Est itaq̄ pstātia deuotionis cū deuoti hoīes magnā fiduciā in deum habētes audēt magna petere: ⁊ petita fiducialiter sine hesitatōe sperare. ⁊ tales q̄ntumcūq̄ audere possunt: tantū erūt sine dubio accepturi: iuxta pmissuz dñi. Quēcunq̄ locum calcauerit pes vester. vester erit. Qđ exponit Ber. dicēs. Qua ten⁹ pedē fiducie p̄rexeris ea ten⁹ possidebis. ⁊ hec magnanimitas deuotōis a sanctis doctoribz cōmendat. Hinc Bern. Sunt qui ascendentes ad coraltū: de maiori spūs alacritate ⁊ puritate cōscientie magnanimiores facti pstiterūt audere magna. ⁊ hi p fidei magnitudie digni inueniūtur qui inducunt in omnē plenitudinē grātia x̄: dño pmittente. Eadē mēsura q̄ mensi fueritis ⁊c. Magna ergo fides magna merebit. tales ergo magna audēt q̄ magni sunt. ⁊ que audēt obtinēt. Secūda cōstātia est opatiōis p quā audacter audem⁹ aggredi difficilia ardua ⁊ laboriosa opa exercere. De hac cōstantia opis dicit ꝑ Prouerbi. Cogitatōes robusti semp̄ i abūdantia sunt: piger aūt in egestate est semp̄. manus autē fortiū diuitias parāt. Huc ergo pstātiā opationis cōsequimur: si in dei opib⁹ assuefacti grauia ⁊ laboriosa aggredi nō primescimus. De quib⁹ dicit Hiere. ix. Ingressi sunt arduna ⁊ ascēdunt rupes. Hinc Job. xxix. In arduis ponat nidū suuz. Qđ est dicere. In arduis. s. opib⁹ ponat nidū cōuersatōis sue. Sic ⁊ nos opemur ardua ⁊ difficilia imitātes p modulo nostro dñm. cui⁹ omnia opa erāt difficilia ⁊ pfecta. Hinc hortat nos dominus ysa. xxxv. Cōfortate manus dissolutas ⁊ genua debilia roborate. Tercia pstantia cōsistit in imperterrita sufferētia tribulationuz. cum patiēter imo libenter ⁊ intrepide sufferimus quascūq̄ tribulatiōes. siue sint passiones innate quas ex corruptiōe nature sufferimus: per quas tanq̄ per machinas demones nos impugnāt. siue sint passiones illate quib⁹ dñs misericorditer nos affligit. siue etiā sint passiones affectate: hoc est voluntarie assumpte. In quibus oīb⁹ si deo placere cupimus: debem⁹ imperterriti stare ⁊ incōcussi. Secundo habeam⁹ in opere non solum cōstantiam: sed etiam cōtinuitatem. vt sicut fortia opera facimus per cōstantiaz: sic eadem fortia sint multa per prinuitatē. Qđ Eccli. monemur. vbi dicit. Quodcūq̄ potest manus tua facere instanter operare. qa nec sapiētia: nec scientia: erūt apud inferos quo tu pperas. Item Eccli. xi. Mane semina semen tuuz: ⁊ vespere non cesset manus tua. quia erit merces operi tuo. Hinc Ber. Nulla vnq̄ seruū dei inueniat. non dico dies sed nec hora: nisi vel exercitij labore vel proficiendi studio. vel in experientie dulcedine. vel fruendi gaudio. Ad q̄ pducat nos ⁊c.

CVI. De sancta Cecilia.

Cecilia famula tua domīe q̄si apis tibi argumētosa deseruit. Dicit Sapiens. Breuis in volatilibus apis: ⁊ initium dulcoris habet fructus eius Eccli. xi. In verbis ꝑpositis primo cōmendat ecclesia istaz virginem comparās eam api propter solertiaz operandi. Habet autē apis vt in libro de naturis dicitur multas proprietates in operatione mellis sui. quibus informamur vt si mel spūssancti in alueolo cordis nostri comportare cupimus: istam apeculā imitemur. Vaz et ista virgo sancta Cecilia imitata est eam: et ex hoc mel scilicet spiritū sanctuz (de quo dicit Eccl. xxiiij. Spiritus meus super mel dulcis) in sui cordis alueolo pportauit: ⁊ per consequēs nūc est translata ad gaudia celi. vbi sicut Job. xx. dicit. Riuulis flumis torrentis mellis ⁊ butiri perpetuo sociatur.

A Sūt aūt octo ꝑprietates apū quib⁹

in confectiõe mellis quasi naturaliter se exercent. ¶Primũ eñ opus eaꝝ ꝓsistit in alueoli purgatione. secundũ in circumliniõe. tercium in apum per mediũ diuisione. quartuꝫ i mellis comꝓortatõe. quintũ in cibi partitione. sextum in laboris cõtinuatiõe. septimũ in summe pacis obseruatiõe. octauuꝫ in vigilantissima mellis cõseruatiõe. ¶Hec per ordinem ꝓsequẽtes primo dicimus qꝫ cum homo in prima creatõis dignitate ꝛ dñio super omnes esset creaturam cõstitutus: vt leges ꝛ regulas viuẽdi ꝛ agendi daret omnibus creaturis. a qua dignitate quia volens cecidit vt nũc inter bestias computet: dicente ꝑs. ¶Homo cum in honore. ꝛc. ¶Ideo in humilitatẽ nostri iubemur nũc sapientiaꝫ a creaturis minimis discere ex primo casu stulti ꝛ fatui nimis facti. ¶Sic enim dicit ¶Prouer bi. vj. ¶Vade ad formicaꝫ o piger ꝛ considera vias eius. ꝛ disce ab ea sapientiam. ¶Sic a simili discamus de studio ꝛ labore apum: quomõ ꝛ nos nostrũ laborem ꝛ studium debeam⁹ ordinare. ¶Primuꝫ ergo opus apum consistit in alueoli purgatiõe. sic ꝛ nos ante omnia alueoluꝫ cõscientie nostre purgem⁹ nihil in ea penitus relinquẽtes qđ conscientiam vulneret ꝛ inquinet ꝛ sugillet. ¶Qđ facere monemur Eccli. vij. ¶De negligẽtia expurgate cum paucis. que sunt contritio. cõfessio. satisfactio. que tria si sufficienter fiant purgant omnẽ maculam peccatoꝝ: non cessantes ab illa purgatiõe donec spiritussanctus testimoniũ perhibeat spiritui nostro qꝫ omnia peccata nostra sint penit⁹ dimissa.

¶Secundũ exercitiũ apum est circumlinitio. ¶Linũt enim alueolũ amaro suco: ne animalia volẽtia vsci melle accessum habeant: sed statim vt senserint amaritudinẽ illico resiliãt ꝛ ad gustũ mellis non ꝓtingant. in quo informamur qꝫ qui melleaꝫ dulcedinem spiritussancti in alueolo cordis sui cõportare desiderat: foris se circumliniat amaritudine cõtemptibilis habitus: ostendens ꝛ exhibens se omnibꝫ hominibus despicabilem abhominabilẽ ꝛ despectuꝫ: ne quicꝫ laudis vel humani fauoris sibi aliquid surripiat qđ mel interioris dulcedinis corrũpat. sicut illud in Cantic. ¶Fuco nigri coloris circũliniebat se exterius: ne aliquid interiorẽ pulchritudinem obfuscaret: dic. ¶Nigra sum sed formosa. ¶Sic apostolus interiorem decorem amaro suco ꝓtemptibilis habitus circuliniebat cum dicebat. j. Corint. iiij. ¶Nos fortes: nos infirmi. vos nobiles: nos ignobiles. vsqꝫ in hanc horã esurimus. sitimus. nudi sumus. colaphis cedimur ꝛ instabiles sum⁹ ꝛ tanqꝫ purgamẽta huius mundi facti sum⁹ oĩm peripsima. vsqꝫ adhuc. qui tũ de melle interioris dulcedinis sue dic. ¶Scio hominẽ in christo raptum huiusmodi in tercium celum: ꝛ audiuit archana que licet homini loqui. ¶Sed quid dicimus de hominibꝫ: cuꝫ ille gloriosus ꝛ speciosus forma pre filijs hominũ in quo habitabat plenitudo diuinitatis. de cuius plenitudine vt ait Johan. omnes accepimus gratiaꝫ pro gratia: tanto suco amaritudinis se circũliniebat: vt ſm ysa. non esset ei species neqꝫ decor. ¶Sic enꝫ dic. ¶Ecce vidimus eum quasi leprosum percussum a deo ꝛ humiliatũ. ¶Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras. attritus est propter scelera nostra. ¶Hanc formã omnes sancti deo placere cupientes imitati sunt. castigantes ꝛ deformantes se exterius: vt interiorẽ dulcedinẽ comꝓortarẽt vel cõportataꝫ cõseruarent. ¶Sic enim dicit Bernũ. ¶Omnis cura sanctorum spreto ornatu cultuqꝫ superfluo exterioris hominis qui certe corrumpitur: omni se diligentia prebet ꝛ occupat excolendo et decorando interiori illi qui ad imaginẽ dei est ꝛ renouatur de die in diem. ¶Certi enim sunt deo non posse esse quicqꝫ acceptiꝰ imagine sua: si proprio fuerit restituta decori. ¶Qui ergo taliter vt dictuꝫ est se non munit facilime euanescunt: dicente Grego. ¶Deprecari desiderat qui thesauruꝫ publice in via portat. qđ heu de multis experimento cognoscit: qui post primam deuotionis dulcedinem redeunt ad consueta. ꝛ cupientes placere hominibus: deo incipiũt displicere. quibus dicit domin⁹ illud Apocal. ¶Habeo aduersum te qꝫ charitatem primaꝫ dereliquisti. ¶Tercia apum ꝓpretas hec est: vt per mediuꝫ se diuidentes vna pars mellis materiaꝫ importat: ꝛ alia pars importatã materiã intus ordinat ꝛ ꝓpinit.

sic sancta apis homo deuotus cum ex duabus cõstet naturis: scz corpore ⁊ aĩa p medium se diuidat: ⁊ per corpus corpalia: p spm spiritualia cum summa diligẽtia operetur. Vnde de corporalibus simul ⁊ spiritualibus dicit ps. Holocausta medullata offeram tibi cum incensu arietum: boues cum hircis. Nã in eo qđ dicit holocausta medullata tãgit spiritualia que sunt interiora. in eo autez qđ subiũgit boues cum hircis tangit corporalia que sunt exteriora. De eisdem autez diuisim monet nos apostol9 cum dicit. Obsecro vos per misericordiaz dei: vt exhibeatis corpora vestra hostiam sanctã ꝛc. vbi tangit corporalia. Cum autez dicit. Exerce te ad pietatem: tangit spiritualia. Si ergo volum9 vt iubemur apeculaz imitari: per corpus bona opera corporalia comportem9: et eadez p puram ⁊ sinceram deuotiõem. rectam intentionem. ardentem dilectõnem in dominuz ordinemus. ⁊ in ipo mel diuine dulcedinis practicem9. Quicqđ enim de bonis nostris operibus deo nõ attribuimus: non erit meritorium apud deuz- sed ipa nostra opera vigorem ⁊ valorem a deo accipiũt quem ponimus fundamentũ. Ipsa enim opera nostra ex hoc fundamento deo erunt meritoria vite eterne: que sine eo fauillas ⁊ cinerez non valerent. Non enim estimãtur apud deuz vt a nobis: sed vt eius cui attribuimus ⁊ cui eadem per affectum ⁊ inde fiũt gratioza acceptibiliora ⁊ pciosiora. Et sic patet quomõ nos debeam9 per mediuz diuidere ⁊ in vtraqz parte fideliter laborare. Quarta apuz proprietas consistit in florum comportatiõe. Cõportant enim mella sua de diuersis generibo florum: meliores sucos de singulis colligentes. Sic ⁊ nos debemus facere si mel spiritus sancti efficaciter in nobis cõquirere cupim9 de singulis sanctis vl religiosis hominibus qnod melius in eis inuenim9 comportare. non enim omnibus omnia dantur: sed vni datur qđ alteri denegatur: dicente Grego. Vira dispensatiõe deus in electis suis dona dispẽsat: vt vni det quod alteri denegat. ⁊ vni maius quod alteri minus tribuat. vt dum ille illum habere conspicit qđ ipse non habet. dona dei vicissim alter in altero miretur: ⁊ per consequẽs humilietur. Hoc enim agitur in cordibus hominũ quod in regiõibus terrarum. quia vna regio abundat frumento carens vino. alia vo abũdat vino carens frumento. alia autem virunqz habens caret nemoribus. quod totuz deus ideo fieri voluit. vt cum vna regio alterius indigeret cõmertio: ex hoc mutua in eis dilectio ⁊ pacis tranqllitas nutriret. Hinc Ber- vtutes hominũ ⁊ mores eoruz consideras: ait. Alium intueor singularis abstinentie. aliuz admirande patientie. aliuz summe humilitatis. alium feruẽtissime charitatis. aliuz multe mansuetudinis. alium magne misericordie ⁊ pietatis. aliuz in cõtemplatiõe frequẽter excedere. hunc orationuz instantia celos penetrare. de quibo omnibus tanqz apis qđ melius in eis inuenimus: in cordis nostri alueoluz comportemus. D Quinta apum ꝓprietas hec est q scdm estimationez cibi comportati comedũt plus et minus. vt si multuz habuerint plus comedant. si minus habuerint: minus. Sic ⁊ nos per emissionem votiꝝ non paruz dico: sed nihil penitus proprium habemus. Ideo cõsiderantes nostram inopiam: parum de bonis seculi in vsus nostros assumamus: omnez superfluitatem diligẽtissime pcauentes. Quicquid enim de supfluo in vsus nostros accipimus erit noxiũ ac si peccata comedamus. quia sola erit necessitas victualium sine culpa. Un de Osee dicitur nobis ex persona dei. Peccata populi mei comedent. Quod exponẽs Grego. dicit. Pensemus cuius damnationis sit sine labore mercedem laboris percipere. ecce ex oblatione fideliuz viuim9: sed nũqz pro animabus fideliuz vt oportet laboramus. illa in nostro stipẽdio sumimus que p redimendis peccatis suis fideles obtulerũt nec tamen cõtra peccata eadem vel oratiõis vel predicatiõis studio vt dignuz est insudamus. Propter qđ cautos nos facit apostol9 dicens. Lictum ⁊ vestituz habentes his cõtẽti simꝰ q sola nobis necessitas idulget. Setum exercitiuz apum cõsistit in laboruz continuatiõe. Tempore enim estatis cõtinue laborant in opere suo. vacantes autem ⁊ ocio torpentes corripiunt grauiter ⁊ castigant. sic

ꝙ nos tempꝰ accepto dum licet laborate o pemur qđ bonuꝫ est. veniet enim tempus in quo nihil penitus possumus opari. Unde Salomon amonet nos: dicēs. Quodcūq; potest manus tua facere instāter operare. qa nec opus: nec ratio: nec sapientia: nec scientia est apd inferos quo tu ꝓperas. Hinc Eccle. ix. Mane semina semen tuuꝫ: ꝙ vespere ne cesset manus tua quia erit merces operi tuo. Item dns in euāgelio. Operamini dū dies est. quia venit noꝛ in qua nemo potest operari. Cur autem est operandū? Nūquid vt ditemur? Non. sed vt aut apostol⁹: vt habeat vnde tribuat necessitatē patiēti: hoc est tibiq; pi si pariaris necessitatē si laboꝛibꝰ non intendas. Quid autem laboꝛandū sit: doceꝛ nos Bernā. dicēs. Queris quid agas i quo te occupes. primū extra quotidianū sacrificium: vel oratōis vel lectiōis studiū. quotidiane cōscientie discussioni: emendatiōi: compositiōi pars diei negāda nō est. vnde operandum est manibus qđ inūgitur: non potius ꝙ animū delectādo ad horam teneat cūq; ꝙ spiritualibꝰ studijs delectatione cōseruet in quo remittat animus ad horam non vt resoluat. Serius enim anim⁹ ad omnez se laborē compat. nec in eo dissoluitur: sed ꝓ eum magis in semetipm colligitur q̄i semper pre oculis habere debet. nō tam id quod agit: sed quo agendo intendit. ¶ Secundū exercitiū apum cōsistit in vigilantissima mellis cōseruatione. Quicūq; enim sibi quicq; surripere nititur: corpus ꝙ vitaz in defensione mellis exponit. Sic deuotus homo mel spūssancti in corde suo congestū omni diligēcia custodiat. vt si mūdus caro: demones. vel quibus proximus hominū aggrediendo quicq; surripere nitat: per qđ spiritussancti gratia vel extinguat vel minui possit: vitam ꝙ corpus in defensionē exponat: vt patiēnā seruare valeat ꝙ trāquillitatem animi ñ amittat. ne si vulnerata fuerit mellis dulcedinē amittamus. Hinc Eccli. x. dicitur. Si spiritus potestatē habentis ascenderit super te: locum tuū ne dimiseris. ac si dicat. Si impugnatio quātumcūq; fortis te impugnauerit: non cedas. nec da locum impugnatiōi. Hinc Bernā. Nec cedendum nec recedendū est: etiam si grauis temptatio num feruoꝛ vtriusq; hominis statuꝫ vehemēter cōcusserit: eligamus potius ardere cūq; cedere. Ocrauū exercitiū apuꝫ cōsistit in summe pacis cōseruatiōe. Nulla enim alia qua cūq; ex causa turbat vl̄ molestat indebite vl̄ aliqualiter inquietat. sic ꝙ nos studeam⁹ habere pacem cum oīnibus hominibꝰ: nulla ex causa aliquē perturbāres. Et hoc monet apostolus. dicēs. Quātuꝫ in nobis est cum omnibus hominibꝰ pacem habētes. Quia vt ait ꝓphēta. Bonū ꝙ iocundū est fratres habitare in vnū. Maxime autē studeamus pacem habere cum cōscientia nostra et cuꝫ deo q̄ pax sūme nobis necessaria est ad salutē. qz cum deo pacez habuerim⁹?: necesse est vt nobis omnia seruēt pacez. quia sicut dicit Sapiēn. v. Armabit creaturam ad vltionē inimicoꝝ. ꝙ pugnabit cum eo oꝛbis terraꝫ cōtra insensatos. Hic Job. Quis restitit ei ꝙ pacem habuit?: quasi diceret nemo. Et ideo iterū dicit. Acquiesce ei ꝙ habeto pacem cuꝫ eo. ꝙ habebis fructus optimos. qui fructus sunt peccatoꝝ remissio. gratia ꝙ collatio. virtutum adeptio. Ad quā nos ꝓducat ꝛc.

CVII. De dedicatiōe ecclesie.

Omne est arboꝛ bona que facit fructus malos: neq; arboꝛ mala faciēs fructum bonū. Luc. vj. Dicit Bernā. Quotiēscunq; insensibilium rerū species in sacra pagina ad medium deducūtur: hoc non cōtingit vt ille res curent: sed vt per eas homines informētur. Neq; em̄ vt ait apls. de bobus cura est deo: min⁹ autē de arboꝛibus. In verbis ergo ꝓpositis q̄tuoꝛ nobis per ordinem ꝓponūtur. Primo em̄ bone arboꝛes ꝓponunt. secundo boni eaꝝ fructꝰ subsequūtur. tercio male arboꝛes tangunt. q̄rto mali fructꝰ subiūgunt. Primū ibi. Nō est arboꝛ bona. secundū ibi que facit fructus malos. terciuꝫ ibi: neq; arboꝛ mala. quartū ibi: faciēs fructus bonos. quod cōiunctim intelligendū est: hoc est q̄ diu arboꝛ est bona non potest facere malos fructus. et q̄diu est mala non potest facere bonos. Nos autem ordinem hic propositū relinquētes: ꝙ sensum de sensu: et sententiaz

te sententia extrahentes: dicimus q̄ sensus p̄dictor̄ talis est. q̄ mala arbor facit fructus malos inq̄tum mala. et arbor bona facit fructus bonos. ¶ Et ꝓ hunc sensum quatuor p̄ ordinē, ꝓsequamur. ¶Primo quid per malos arbores intelligatur. secūdo quis malos fructus cōsequat̄. tercio quid per bonos arbores accipiatur. quarto bonus eius fructus subiūgatur. Et quia in dedicationibus ecclesiarum multi boni et mali confluūt: ideo dicendum est qui boni et mali sint: et qui fructus hos et illos cōsequātur. ¶Primo ergo dicimus q̄ per arbores homines designātur: testante Beda. qui dicit. Deus arbores homines fructusq̄ eorum opera voluit designare. ¶Hinc Fulgentius. Arbores sumus fratres charissimi in agro dñico ꝓstituti. deus autem noster est agricola. ille nos ꝓpluit. ille nos colit. Unde quidā sapiens hominem sic voluit diffiniri. Homo est arbor trāsuersa. quia arbores comam suam que sunt radices mergunt deorsum in terram. ramos autē tanq̄m crura et brachia sursum erigunt. Econtra boues comam sursum et crura deorsum mergūt. ad insinuandū q̄ in celis habere debeant mansionem. Et sic patet primū membrū scilicet q̄ per arbores homines intelligant̄. cui cōsequens est vt p̄ arbores homines intelligant̄. per malos arbores mali homines: et per bonas boni accipiātur. Qui videlicet mali homines intantū mali sunt inquātum per vitam reprobam elongāt se a bono optimo q̄d est deus. Licet enim nemo bonus sit nisi deus: vt ait veritas Luc. xviij. q̄d verum est essentialiter. participative tamē boni dicūtur homines inq̄tum ei qui bonus est essentialiter se ꝓiungūt. ¶Nūc videndū est qui fructus eos qui per summi boni elongatiōem malos se efficiunt cōsequātur. et sunt quinq̄. ¶Primus enim eorum fructus malus cōsistit in dei et omniū creaturarum inimicicia et offensione. secundus in dei et anime separatōe. tercius in ineuitabili pene obligatōe. quartus in dei et omniū que sunt maledictiōe. quintus in eterna damnatiōe. ¶Hos fructus tanq̄m male arbores de se germinant miseri peccatores. De quibus dicit Grego. Eant nūc miseri et delectationū suarū desideria cōpleant que sequi sunt in sua damnatōe. quia mortem male viuendo amauerūt. transitorio autem verbere affligant̄ electi vt eos a p̄uitate flagella corrigat quos paterna pietas ad hereditatem seruat. ¶Hos fructus per ordinem, psequamur vt miseri videāt que mala eos maneāt et quibus penis addicātur. ¶ ¶Primus ergo fructus peccatorum consistit in dei et omniū creaturarū inimicicia et offensione. Deus enim merito offendit̄ cum propter rem vilissimam cōtemnitur: et turpissima res eligitur et diligitur plusq̄ ipe. ¶Hinc Deutro. vij. Ne offendas dominū quia abominatio est dñi dei tui. De inimicicia autem dicit. ysa. lxiij. In dilectiōe sua ipe redemit eos. et portauit eos cunctis diebus seculi: ipi ad iracūdiam prouocauerūt eum. et afflixerunt spiritū sanctum eius. et cōuersus est eis in inimicū. ysa. Defeci ferre non sustinens vera. Et licet deus in semetipo semper quietus offensionibus non turbetur nec doloribus crucietur. miro tamen modo ex peccatis nostris irrantur offendit̄: vt omnia que ex crudelissimis ofensis homines cruciari facere cōsueuerūt: ipse deus dicat̄ facere in scriptura. ¶Homines autem supra modū offensi cōsueuerunt clamare. eiulare. cōplosas manus in altum leuare querelas grauissimas pronūciare. ad iram maximā inflāmari. viribus destitui vel erinire que omnia deū ex peccatis nostris offensum facere legim⁹ in scriptura. ¶Nam de primo dicit̄ in ps. Laboraui clamans: rauce facte sunt fauces mee. Item ysa. xlij. Ut parturiens loquar. Secūdo boues in magnis offensis cōsueuerūt eiulare. sicut deus ex peccatis nris offensus eiulare dicit̄ Ezechie. j. Plāgā vt vllula bos: vadā spoliat⁹ et nudus. ¶Hinc ē q̄ in passiōe cū clamore valido ploxasse dr̄ non tm ex pena quā libēs sustinuit. ꝑ cū esset passio ei⁹ copiosissima q̄ tā paucis pfuit ad salutē. Unde Hebr. v. Jesus cū clamore valido et lachrymis spm offerēs exauditus ē, ꝓ sua reuerētia. Tercio boues graviter offensi in suo dolore complosas man⁹ ꝓsuescūt in altum leuare sic Ezechie. xvij. de deo legitur: vbi dicitur. Quia mei oblita es dicit dom⁹. ecce cōplosi manus meas sup

auaricia tua quam fecisti: et super sanguinē qui effusus est in medio tui. Quarto dicitur deus querelas grauissimas pnunciare: sicut homines grauiter offensi. sicut dicitur Job. xix. Usq; quo affligitis animā meaz et attritis me ⁊ nō erubescitis opprimētes me? ecce clamabo vim patiens et nemo exaudit. Hinc Malach. iij. Si affligit homo deuz suū: ⁊ vos cōfigitis me ⁊ dixistis. in quo cōfigimus te? Et rndit. Clos maledicti estis et vos me cōfigitis ⁊ fraudatis gens tota die. Quinto deus dicit sicut homies offensi ad iram maximā inflāmari: adeo vt in pleriscz scripture locis furire dicatur. Hinc ysa. xxx. Ardens est furor eius ⁊ grauis ad portāduz ⁊ labia eius plena indignatiōe. ⁊ lingua eiꝰ quasi ignis deuorans. ⁊ spiritus eius velut torrens inundās. Licet eundē furorē in presenti tempe expectans penitentiā totaz non dicat effundere sed stillare: ⁊ adhuc eadem stilla misericordia est pmixta. De qua stilla dicit. ij. Esdre. xxxiij. Stillabit furor meus sup locū istum ⁊ non extinguet. Quo etiaz eius furor sit misericordia pmixtus: dicitur Abacuc. iij. Cuz iratus fueris misericordie recordaberis. Et ps. Deus repulisti nos destruxi. nos ira. es ⁊ misertus es nobis. Itez Abdie. iij. Cum iratus fueris misericordiam facies. Quo si hec stille furoris sui taz intolerabiles nūc videtur quō sustinebit totus furor: dicente Job. xxvj. Cum vix paruam stillā sermonū eius audiamus quis poterit tonitruū magnitudinis eius itueri? Sexto homies nimiū turbati qnqz deficiūt: ⁊ testituri viribus quasi exanimes fiūt. Sic dominus dicit p ysa. Defeci ferre non sustinens.

Sed diceret aliquis. cur taz grauiter deus offendit peccatis. Rndet Bern. q tam grauiter peccata nostra accipit deus, pter tria. scz, pter sui cōfusionez. ⁊ maximaz dāni illationē. ⁊ oīm operꝫ suoꝫ frustratōez. Ex his enim tribꝰ cōsueuerūt homies, pfunde turbari. aut q confusio maior deo poterit exhiberi qz q fedaz rem peccatū videlicz eligimus ⁊ diligimus plusz eum. qō impropterat nobis ysa. xl. Cui assimilastis me ⁊ adequastis: dicit dns. Secunda causa, pfunde offense est maximi damni illatio. scz perditio anime quā charioꝛē omnibus mundi diuitijs imo corpore suo habuit. quia omniuz bonoꝫ suoꝫ que in celo ⁊ in terra possidet thesaurus dei dicitur anima rationalis. Hinc Bern. talē facit sylogismū. Dne: vbi est thesaurus tuus ibi est ⁊ cor tuuz. sed cor tuū est in nobis: ergo nos thesaurus tuus sumus. Ex his ergo causis deus tam grauiter offenditur ex peccato. Quo si qs insane mētis has causas reputat esse paruas: audiat qd dicit ysa. vij. Numquid parū est vobis molestos esse hominbꝫ. qz molesti estis ⁊ deo meo. ac si dicat. Si reputatis magnum q molesti estis hominibus: quātomagis reputandū est si molesti estis deo? Deo ergo taz grauiter offenso omnis creatura compatit ⁊ penaz expetit. ⁊ vlcisci desiderat creatorē. Hinc Sapien. xvj. Creatura tibi factori deseruiēs exardescit in tormentū ⁊ aduersus iniustos. Idē. v. Armabit creaturam ad vltiōem inimicoꝝ. Hinc est q cuz omnis creatura creata sit ad nobis seruiendū: eadē iaz nos psequitur ad creatoris sui iniuriā vlciscenduz. Non enim solum dominus querelis peccata odiuit: sed opere durissimis percussionibus ab initio puniuit. vt pz in angelis apostatis. in primis parentibꝰ. in diluuio. in dathan ⁊ abyron. in centū octoginta milibꝰ regis assyrioꝝ obsidentibus sedechiam in hierusalez. Tercia causa est omniū operum suoꝝ frustratio. tam eoꝝ que fm diuinitatem: tam eoꝝ que fm humanitatē operatus est. De quibus duobus operuz generibus frustratis dicitur per ysa. Frustra laborauit: scilicet in primo opere. et vane fortitudinem meaz cōsumpsi: quārum ad secundum. Secūdus fructus cōsistit in ipsius anime a deo separatōne. Cum enim sui gratia in sacramēto baptismatis digneꝫ tur sibi aīas dispensare: ipso dicente Osee. Despōsabo te mibi i fide. nunqz recedit ab anima donec ipsa anima per liberuz arbitriuꝫ inclinans se ad peccandum prima recessit. Sic enim dicit dominus Apoc. j. Ego sum primus ⁊ nouissimus. Primus amorem injciādo: ⁊ nouissimus amorem scindendo. Quomodo autez anima ex eo q cōsentit in peccatum deum derelinquat taliter

est videndū. Dicit enī Thomas q̄ in q̄libet peccato mortali duo sunt. scilicet auersio ab incōmutabili bono q̄d ē deꝰ. & q̄uersio ad cōmutabile bonū q̄d ē creatā. q̄ duo tātaz hñt cōtrarietatē adinuicez: vt nullatenus se cōpatiantur: dicente dño. Nemo potest duobus dñis seruire. Et ideo cum volūtarie p̄ liberum arbitriū homo se inclinet ad bonum cōmutabile: cōtemnēs bonū incōmutabile deū videlicet peccat mortaliter. & sic anima deum derelinquit. que cum derelinquit euz qui in se omne bonū continet: derelinquit p̄ cōsequens omne bonū. Qd̄ quātum maluz in se cōtineat dñs insinuat Hiere. ij. dicēs. Scito & vide quia malū & amarū est dereliquisse dñm deum tuū & nō esse timorez mei apud te. Que duo ponuntur absolute sine substantiuo determīato ad hoc vel illud. vt per hoc detur intelligi q̄ illud maluz ad omnia mala: & illud amaz ad omnia amara se extendit. De quo malo adhuc aprius dicitur. iij. Regu. Quia dereliquerunt dominum deum suum: et coluerunt & adorauerunt deos alienos. idcirco induxit super eos dñs omne malū. Item Deutro. xxxij. Congregabo sup eos mala. De secundo vo scilicet amaro qd̄ omne amarū in se continet dicit ysa. xxxviij. Ecce in pace amaritudo mea amarissima. ac si dicat. In bono cōmutabili cōtempto vero bono q̄siui pacem: et ecce inueni amaritudinē amarissimā. Item Deut. xxxij. Fel draconū vinum eorum & venenum aspidum insanabile. Hinc Job. xx. Cū dulce fuerit in ore eius malum abscondit illud sub lingua sua. & panis eius in vtero illi⁹ cōuertet in fel aspidū intrinsecus. ℟ Ut autē hec mala que ex dei relictione eueniunt peccatori i summā rediganť: sciendū q̄ tria mala hic confluūt. sc̄z quia nulla bona eorū acceptantur. nulla mala dissimulanť. bonis omnibo⁹ spoliātur. De primo ysa. j. Ne offeratis vltra sacrificiū frustra incensuz: abominatio ē mihi. De secūdo Josue. xxiiij. Nec ignoscat deus sceleribus vestris. De ambobus dicit Hieꝛ. Deus in illo sec occulto suo iudicio reprobor non diluit mala: nec acceptat bona. De tercio Treñ. Manum suaz misit hostis ad omnia desiderabilia ei⁹. In hac tamē diuisione dei & anime alij plus et minus: propius & longius recedūt a domino. qd̄ expresse insinuat Grego. dicens. Anima que peccata deo se diuidit. que si peccata continua uerit a deo longe recedit. iuxta illud. Longe a peccatoribus salus. Sed si ea post peccatū ꝓsperitas sequit & nulla disciplina: nulla increpatio reuocat in diuisione quā inter se & deum fecit: etiam libellum repudij accipit vt ad virum quez dereliquit redire non valeat & faciat mala que vult. dicet⁹ q̄ deus ei illud Ezechie. xvj. Recessit zelus meus a te. iam non irascar tibi. Tercius fructus male arboris consistit in ineuitabili pene obligatiōe. Nunq̄z enim dedecus culpe dimittitur sine decore iusticie. Et hoc est qd̄ dicit Job. xx. Luet omnia que fecit. Idem. ix. Verebar omnia opera mea: sciens q̄ nō parceres delinquēti. Qd̄ exponēs Grego. dic. Delinquēti deus nequaq̄ parcit. quia delictum sine vltione non dereliquit. aut enim ipse homo hoc penitēs in se punit. aut hoc deus vindicans hominez percutit. Nequaq̄ igitur peccato parcit. quia nullatenus sine vindicta laxatur. Sic Dauid sicut. ij. Reg. xij. legitur post confessiōem audire meruit. Dominus transtulit peccatum tuum. & multis post cruciatibus afflictus: reatuz culpe quez perpetrauerat absoluit. Sic nos saluatis vnda a culpa primi parētis absoluimur. & tamen reatum eius de culpe diluentes adhuc carnaliter obim⁹. Sicq̄z patet q̄ delicta nostra siue per nos: siue p̄ semetip̄m deus puniat etiā cū relarat. ℣ Sz dicit ītrat⁹. Quid ergo nobis proderit dei misericordia si sic omnia puniūtur. sic enim videtur rocio⁹sa & penitentibus nihil conferre? Cuius cōtrarium tota die nobis predicať in ambone Sic enim dicitur Ezechiel. Qua cunq̄z hora peccator ingemuerit: omniū peccatorum suorū non recordabor amplius. Audi stulte In omni peccato mortali duo sunt. sc̄z auersio a bono ꝯmutabili qd̄ est deꝰ. & q̄uersio ad bonum cōmutabile qd̄ est quelibet creatura. Et q̄z bonuz qd̄ cōtemnit est eteruū. ideo p̄ illa auersiōe & illi⁹ boni offensiōe debet contēptori pena eterna. Quia vo nō solū deuz ꝓtēpsit: & bono ꝓmutabili nequiter adhesit

qđ videlicet bonū est temporale: debet ei pena temporalis. Cum g̃ dicit Quacūq; hora peccator ingemuerit &c. & quicq̃d de similibꝫ dicit intelligendū est q̃ ex hoc gemitu dei misericordia mox dimittat offensaz siue ꝓceptum in se ꝓmissū: qđ ad penā etiā obligabat. macule aūt in aīa derelicte ꝑ eo q̃ bono ꝓmutabili adhesit: debet pena trāsitoria & ꝓmēsurata peccatis illis videlicz q̃ in bono ꝓmutabili sunt ꝓmissa. Qđ ꝑ simile oñdi poterit euidenter. Alicui⁹ honesti filius sub silentio egredit domū suā nolens nequiter agere. occurrāt alij & vulnerāt sic egressum. ex q̃ accidit vt & vulnera sufferat & patris offensaz incurrat. Veniūt amici ꝓ filio apud patrem interpellātes & irā patris placātes: filium gre patris reformāt. Et licet pris cōmotio sit pacata: nihilomin⁹ tñ filio adhuc sentit i seipo vulnera. ad q̃ sanatōz sectiones adustiones & alia medicinalia ferri incisiones & similia requirunt. Hinc Eccl. iij. De ꝓpitiatu peccatoꝝ noli esse sine metu. nec adijcias peccatū sup peccatū. & ne dicas: miseratio dei magna est. multitudinis peccatoꝝ meoꝝ miserebit. q̃ nunq̃ peccatū dimittit sine pena ꝓmensurata: iuxta illud Deutro. xxv. Pro mensura peccati erit modus plagarū. Item Apoc. xviij. Quātū in delitijs fuit: tantuz date ei de tormētis. Sz adhuc vlteri⁹ i corde suo pgit insipiēs: & dicat. Postq̃ penitendo & cōfitēdo satisfactionē ad arbitriū cōfessoris nobis impositā soluendo deo satisfaciamus. credimus & speram⁹ q̃ oīa nostra peccata nobis a deo remit⁹ sint indulta. Ad hoc ego tñ deo q̃ si nos cōfessores adeo essemus intelligibiles vt corda penitentiū penetrare possemus: & peccata vestra singula et oīa innumero: ponderare: & mensura sicut coraz deo sunt cōmissa scirem⁹ modo debito estimare. & cū hoc vos essetis tam flexibiles vt omnez satisfactionez vobis impositā fideli velletis deuotione, & libenti animo sustinere: spes esset q̃ pacta tali penitētia peccata oīa tollerentur. sed ꝓpter temporis brevitatē peccatoꝝ multiplicitatē. vestramq̃ pusillanimitatez nō audemus imponere q̃d cognoscim⁹ imponendū. hec omnia cōsiderantes qualēcunq̃ satisfactionē quā ex certa sciemna scimus nullatenus peccato cor: espōdere vobis iniūgimus: hoc intēdentes vt qđ nos min⁹ imponimus: deus qui est iust⁹ ponderator plenam habens noticiā omniū peccatoꝝ supplet vel hic castigādo: vel in purgatorio puniendo: quousq̃z sibi đ peccatis esse voluerit satisfactū. Si Quartus fructus peccatoꝝ tanq̃z fructus malorū arborū consistit in dei maledictiōe. Cum em̃ ipsi peccatores et omnia eorū opa abominabilia sint apud deū nec aliq̃d eorū a dño acceptet: dicēte dño p ysa. Holocausta vestra & sacrificia non accipiam. manus em̃ vestre sanguie plene sunt. Ideo ipsi cum omnib⁹ eorū operib⁹ maledictiōibus dñi subiacebunt. Hinc. j. Reg. xxvj. ex ꝑsona dei dr. Maledicti sunt in ꝓspectu dei q̃ eiecerūt me hodie. Ire Thobi. xiij Maledicti erūt q̃ ꝓcēpserit te. Ad intelligēdū aūt qđ hec maledictio ꝓferat vel q̃ rēdat: sciēdū q̃ tres maledictiōes sup eos ꝓflant: in quib⁹ omnia maledictionū genera includuntur. Sunt enim maledicti in operatis: participatis: speratis. Primo dico sunt maledicti in operatis. i. in omnibus eorū operibus que ex se & ꝑ se operātur etiam si sint de genere bonoꝝ: vt nequaq̃ eis ad meritoriuz fructificatiōem: peccatorū remissionē. regni celorum introductionē: virtutum acquisitionem proficiāt vllo modo. Hinc ex ꝑsona dei dicitur Job. v. Qui dixi stultum firma radice: & maledixi pulchritudini eius. Item Eccle. xxj. Cum maledicit impius diabolū: maledicit ipe animaz suam. ac si dicat. Cuz impius facit aliq̃d opus quod ex se esset virtuosum & meritoriū: in quibus dicit dyabolus maledici: in hoc ipso maledicit animā suam que se dyabolo ꝓsociauit. Et hoc est qđ apertius dicitur Malach. ij. Si volueritis audire & si nolueritis ponere super cor vt detis gloriam nomini meo: ait dom⁹ exercituū. mittam in vos egestatē: & maledictā benedictionibus vestris. Secundo maledicunt in operibus participātis. Homo enim qui est in statu merēdi participat dei omniūq̃ sanctorū ac vniuersalis ecclesie merita: dicente dño Johā. iiij. Alij laborauerunt & vos labores eorū introistis. His omnib⁹ ex dei maledictiōe sunt exclusi. Hinc Deut. xxvij. Di-

Si audire nolueritis apprehendet vos oēs iste maledictiones. maledictus eris in ciuitate. maledictus in agro. maledictum horreum tuum. maledicte reliquie tue. maledicta fructus ventris tui. Tercio maledicūtur in bonis sperantis q̄ est regnum celorum vt illud nullatenus p̄sequant deū. vt supra dr. Maledictus eris egrediens et ingrediēs. ac si dicat. Maledicta erit aīa cū a corpe egredit et maledicta erit cum ingredit. hoc est cū ingredi desiderat regnum dei. Maledicit g̃ non vt ingrediatur. sed vt cupiens ingredi excludat dño aūt maledicēte maledicit etiā eis omnis creatura vt tales dicere possint illud iere. xv. Ve mihi mater mea vt q̄d me genuisti. virū rixe. virum discordie in vniuersa terra vsq̄ oīs maledicūt mihi

Quintus fructus peccatoꝝ ē eterna dānatio q̄ in verbo primo ꝓposito euidenter innuit cum dr. Omnis arbor que non facit fructum bonum excidet et in ignē mittetur. Hic est q̄ reprobis dicit in iudicio. Ite maledicti in ignem eternū. Nr si aliquis ex oībus his pmotus. desiderat hec mala pessima declinare. ecce dei pietas vsq̄ ad minimum nobis condescendens de celo clamat quid facere debeamus di. nobis illud Ecc. xxix. Viximus pro magno placeat tibi. hoc est minima sanctificatio p̄ maximis istis malis. Hec aūt minima in hoc consistunt. vt commissa penitemus filia in posterum caueam? deum et primum diligam? q̄ non dicuntur minima virtutis vigore. sed ex paruo labore quid enī facilius est q̄ dolere de tā pfundis dāpnis q̄ incurrimus ex peccatis dolet homo de cui? libet rei āmissione et non pōt dolere dr corporis et a se pditione An non facile est vt peccata caueamus q̄ multū habent laboris et fatigationis di. iere. ix. Et inique agerent laborauerūt An non facile erit vt deum diligamus q̄ nobis tam infinita beneficia cōtulit et adhuc maiora conferenda pmissis fortissimis se constrinxit cum quibus bñficijs facilime diligat Si g̃ hec tria fecerim? reconciliabit in integrū deus dicetq̄ nobis illud. iere. xl. Jam placatus sum sup malo q̄ cogitaui vt facerem tibi Hec enī tria sūt certissima signa et euidentissima testimonia remissionis peccatoꝝ De quibus dr iohā. Tria sunt que testimoniū dāt in terra aqua sanguis spūs. p aquā peccatoꝝ contritionē p̄r sanguinē eorundē resistentiam et cessationē p spm̃ dilectionem volens intelligi. hic ber. A sanguine aqua et spū testimoniū habere est. si connines a peccatis. si dignos penitētie agis fructus si facis opa vite. s. p dilectionē.

CVIII. De eodem sermo secundus

Sicut malus inter ligna silua ua. sic dilectus meus inter filios Canti. ij.

Di ber. Homines sicut arbores vidit quidā. hec ita q̄ arbor siue ad austrum siue ad aquilonē ceciderit ibi erit. Austri calor et leuitas in sacra scriptura bonam habere significationem solet. sed ab aquilone pandetur omne malū. hec g̃ arbor excidit in morte. et quocunq̄ ceciderit ibi erit. q̄ ibi iudicabit te deus vbi te inuenerit et ibi eris immutabiliter et irretractabiliter. Videat g̃ hō arbor quo casura sit anteqū cadat. q̄ postq̄ ceciderit non adijciet vt resurgat Si autem scire volueris q̄ parte casura sit. ramos eius attende. nam vbi maior copia ramorum et ponderosior est inde casuram non dubites si tñ tunc fuerit excisa. Rami vero eius nīa sunt desideria. quibus ad austrum extendimur si spū alia fuerint. si carnalia ad aquilonem Eccle. xi. Si ceciderit lignū ad austrum aut ad aquilonē ꝛc. di ber. Cur obmissis nobilioribus arboribus mediocritas huius arboris adducta est in medium ad formandum preconiū nisi q̄ eius virtutes ex usu pre ceteris cognoscamus et vt ex ei? ꝓprietatibus electoꝝ dei et dilectoꝝ dignitates et gratie explicentur. Licet enī sint multis nobilioribus arboribus cōmendati. vt est illud ps. Justus vt palma florebit ꝛc. et illud Eccle. Sicut oliua pullulans et sicut cypressus ꝛc Has tñ arbores ꝓ instanti expositione non assumim?. ne ignotū p ignotius exponam? sed cognitā arborem adduximus. vt p eius noticiam ad electoꝝ noticiam facilius veniamus. Expedita g̃ vna arbore mala cū fructibus suis malis. q̄ quam reprobos dixim? designari nunc de electis dei sub noīe bone

arboris ⁊ eius fructibꝫ qꝺ̄ dñs ꝺederit proſequamur. De ꝙ arbore ꝺr in libro de plantis ꝙ malus eſt arbor pomifera: ligno ſolida: cortice rugoſa: frondiū dēſitate vmbroſa: florum varietate decora: fructuum ſuauitate iocunda: vſui ⁊ guſtui gratioſa. in diuerſis medicinis efficax ⁊ virtuoſa. duplicē hñs naturā ſcz ex rudi trunco ⁊ ſurculo ſupducto. ℣ Ex quibus omnibus arborem iſtam ſub ſeptem eius ꝓprietatibus exponemus. Eſt em̄ malus arbor radice profunda ⁊ in ſtipite ſolidata. in cortice deformata. ſurculo tranſplantata. ramis dilatata. foliis denſata. floribus decorata. ⁊ fructibus onuſtata. ꝙ quas ꝓprietates electi dei ⁊ dilecti explicantur. ⁊ nihilominus qui in ſorte eoꝝ deſiderant venire informantur. Hec ꝙ ordinem ꝓſequentes. primo dicimus q̄ electi dei congrua ſilitudine malo compantur ꝓpter radicis profunditatē. Nota q̄ radix hz tria eſt em̄ occulta. arbori dat vitam ⁊ arborem portat. ſic radix predeſtinationis eſt occulta Eccle. ix. Neſcit hō vtrū amore vel odio dignus ſit. Secundo radix dat vitaz arbori Ezech. Tranſiens p te vidi te vſqꝫ ꝺixi tibi viue. Tercio arborem portat. apls. Non tu portas radicē ſed radix te. Sic em̄ malus in pfundū mergit radicē ſuam. ſic radix electoꝝ que eſt ꝺiuina predeſtinatio in profundo eternitatis eſt immerſa. ⁊ hoc eſt qꝺ̄ iere. ij. electis ꝺr. In caritate ꝓpetua dilexi te. ideo attraxi te miſerans. cui conſonat apls Epheſ. i. Qui elegit nos ante mundi cōſtitutionem vt eſſemus ſancti ⁊ immaculati in caritate. Cur aūt hoc fecit ſubiungit cām dicens. Qui p̄deſtinauit nos in adoptiōez filiorum ſm̄ ꝓpoſitum voluntatis ſue. ac ſi dicat. Non eſt dare aliam huius ineffabilē gr̄e cām niſi ꝓpoſitū voluntatis ſue. ac ſi dicat. Hoc eſt qꝺ̄ volui. hinc ps. Saluum me fecit qm̄ voluit me. ⁊ itez. Non eniz gladio ſuo tē vſqꝫ. qm̄ complacuiſti in eis. Quod adhuc aptius Ezech. xvi. ꝺr. Tranſiens p te vidi te conculcatā in ſanguine tuo ⁊ ꝺixi tibi eſſes in ſanguine tuo viue ꝺixi inqꝫ tibi in ſanguine tuo viue ⁊ multiplicatam quaſi germen agri dedi te ⁊ multiplicata es et grandis effecta ⁊ ingreſſa es ⁊ peruenisti ad mundū muliebrem. vbera tua intumuerūt ⁊ pilus tuus germinauit. ⁊ eras nuda ⁊ cōfuſione plena Et tranſiui p̄ te ⁊ vidi te ⁊ ecce tps tuum tps amantium ⁊ expandi amictum meum ſup̄ te qꝺ̄ totum de p̄deſtinatione accipiē. nam vt ait greg. videre idem ē quod eligere. ꝙ aūt dicit viue. non aliud ſonat. niſi qz diligo te. in amore em̄ dei datur nobis vita. In hac dilectōe qua miſericordi preuenti ſumus dulciter ludit aug⁹. ꝺi. aie ſue. Certe audiſti ab initio vſqꝫ ad hāc diē qꝫ multe generatōnes hoīm tranſierunt qui omnes ſine cognitione dei in interitū ſempiternum dilapſe ſunt. oīb illis amator tuus pretulit te. ⁊ quare putes p̄lata es illis oīb. nunquid fortior. nunquid ſapientior. nunquid nobilior. nunquid ditior illis fuiſti. Nequaqꝫ qz nihil adhuc extitiſti. ⁊ m̄ tu ſola pre omnib illis aſſumpta es. ⁊ quare hoc in te factum ſit nullā preter gratuitam ſaluatoris tui caritatem cām aliā poteris inuenire. vnde ſicut radix arbori miniſtrat fomentum vite p̄ ſucū quē ſurſum mittit. ſic radix ꝺiue predeſtinationis occulte nobis ⁊ ſecrete. tm̄ ſibi manifeſte eligit ⁊ fouet ⁊ nutrit arbores electorum fluens in eos eſſe gratuitum qꝺ̄ radicitus trahunt a preueniente ⁊ eterna dei caritate. hinc apls Ro. xij. Nō tu radicem portas ſed radix te. quod aptius ꝺi. dñs iob. Non vos me elegiſtis ego elegi vos hoc eſt illa caritas de qua ꝺr Epheſ. In caritate radicati. ¶ Secundo per malum conuenienter electi deſignant ꝓpter ſtipitis duram ſolidꝫ tatem qz ſicut malus in ſtipite ſuo hz duriciā ⁊ fortitudinē. vt ſit difficil ad ſecandum ſic electi fortes ſunt. nec facile cedunt malo. Hinc paralip. xvi. Dñs dabit fortitudinem. his qui pfecto corde credunt in eū. Hec aūt fortitudo triplici genere exercetur ſcz in peccatoꝝ reſiſtentia. aduerſorum ſufferentia. in bonorum operum efficientia ex quibus tribus fit vna fortitudo ſupra modum maxima ad quā exercendā monemur. iudi. vi. cum ꝺr Diſce in quo ſit fortitudo maxima. Qui em̄ victis ⁊ peccatis impugnantibus non ſupat. temptationibus non laſſatur. difficilibus ⁊ arduis operib non fatigatur. merito fortiſſimus predicat

De primo dicitur. Sap. x. Certamen forte dedit illi vt vinceret ⁊ illō apli. Fortes facti sunt in bello de secundo pōt sumi illud. Hieremie. Gaudiū dñi est fortitudo nostra gaudet enim dñs cū nullis aduersitatibus frāgimur. nec vllis temptationibus supamur De tercio dicitur ysa. Qui sperant in dño mutabunt fortitudinē assumunt pennas vt aquile current ⁊ non laborabunt. laborabūt ⁊ non deficient. hinc de eisdem dr prouer. xiiij. Vbi non sunt boues presepe vacuum est. multa autem fortitudo bouis quia vt ibidem dr Vanus fortiuz diuitias opatur. qui ergo in his tribus viriliter agit. videlicet in malorum reluctatione. aduersor tribulatione. arduorum opatione. merito fortissimus iudicatur ⁊ arbori malo in stipite assimilat. Tercio dilecti dei ⁊ electi malo assimilantur in corticis deformitate. quid per corticem nisi electorum exterior conuersatio designatur. in qua quanto digniores ⁊ sanctiores sunt interius. tanto deformiores ⁊ contēptibiliores apparent exterius. que duo conuenienter prefigurata legimus in tabernaculo dñi qđ interius fuit auro purissimo decoratum exterius vero caprinis pellibus deformatū cui consonat sponsa xpi in Cant. cum dicit. Nigra sum sed formosa. nigra scilicet exteriori deformitate. sed formosa spūali penositate. de quibus electis adhuc dr. iob. xij. Lampas contempta apud cogitationes diuitū Cum enim dicit lampas insinuat claritatē interiorem. cum aūt addit contempta. oñdit exteriorem contemptibilitatē Hec duo paulus de se loquitur. i. Cor. iiij. cum dicit Vos nobiles. nos aūt ignobiles vsq in hāc horam esurimus ⁊ sitimus. nudi sumus et colaphis cedimur ⁊ instabiles sumus vsq tanq̄ purgamenta facti sumus huius mūdi ⁊ oīm pipsima vsq adhuc. ⁊ hoc de exteriori deformitate. ceterum de interiori claritate non longe post subiungit. Rogo vos imitatores mei estote sicut ego xpi. quod totum exponens ber. dr. Qui deformis ē paulus speciosior est omni ornatu extrinseco oīb etiam cultu regio non compabit ei quantalibet pulcritudo carnis ita ne paulū de presentia corporis estimamus ⁊ tanq̄ deformē ꝓtēnim? quia cernim? hominē afflictū fame ⁊ siti in frigore ⁊ nuditate nonne ipe est qui rapitur in paradisum. qui vnū alterū q̄ perambulans vsq ad tercū sui puritate penetrauit celum Quē ⁊ si deforme inhabitantē corpusculū. pulcritudo tamen celestis. angelica. sublimitas et claritas diuina non repulit R Sed que causa ē q̄ electi dei tam despicabiles foris apparēt ⁊ deformes cum intrinsecus sint tam decori Cui questioni respondet sponsa in Can. di. Quia de colorauit me sol. i. xp̄s deus noster Cū enim omnem diligentiam ad interiorem suum hoīem qui ad similitudinem dei factus est reformādū intus trahent ideo necesse est vt negligant exteriorem quia vt ait iob. Nemo est qui valeat vtrumq̄ ⁊ manū possit mittere in ambobus scilicet ad intendendum vtriq̄ cultui ⁊ ideo interius occupati manent exterius deformes. Q autem interius continue occupentur ostendit bern̄ dicens. Omnis cura sanctorum spreto ornatu cultuq̄ exterioris hominis. omni se diligentia prebet ⁊ occupat ad excolendū ⁊ occupandum interiorem hominem q̄ ad imaginem dei factus est. Certi enim sunt deo nihil posse esse acceptius imagine sua si proprio fuerit restituta decori. ⁊ ideo toti interius occupati toti exterius negliguntur Nemo enim vt ait dominus potest duobꝰ dominis seruire. Sed quid de hominibus dicimus cum hanc deformitatem ille in se suscepit. qui solus speciosus forma pre filiis hominum dictus est. De cuius deformitate di. Esa. liij. Non est ei species neq̄ decor sed vidimus eum despectum ⁊ nouissimum virorum virum dolorum ⁊ scientez infirmitatem. ⁊ nos reputauim? eum quasi leprosum ⁊ percussum a deo ⁊ humiliatum De cius autem decore non longe post subiungitur. Generationem eius quis enarrabit. De quibus ambobus di. ber. O nouissimum ⁊ altissimum. o humilem ⁊ sublimē o pprobrium hominum ⁊ gloriā angelorum. nemo illi sublimior. nemo humilior. S Quarto malus surculo transplantatur cuius virtute stipitis ignobilitas in nobilitatem surculi transmutatur. ⁊ ecce res

mira q̄ parvus magnum · infirmus fortem tam efficaciter superat . Non enim truncꝰ surculum · sed surculus truncum superat et sic vincat ir firmior fortiorem quam quidez proprietatem proprijssime in se continent . cum enim secundum stipitem prime propaginis secundum quam vt ait apostolus Eplx.ij · omnes natura eramus filij ire sive valde ignobiles · deus noster tanquam nobilis surculus se transmutat in nos cuius virtute abesse nostro ignobili in esse suum nobile divinum transmutamur di· apostolo · vt supra · Cum essemus mortui peccatis conuiuificabit nos deus in christo · cuiꝰ gratia saluati sumus . hinc iere · xvij · dicitur Beatus vir qui confidit in domino vsqꝫ · ⁊ erit tanquam lignum quod transplantatum ē super riuos aquarum · ⁊ merito beatus qz ex hac transplantatione homines dicuntur dy di · ps . Ego dixi dy estis et cetera . Quīto malus ramorum multitudine dilatatur sic electi dei ramis virtutum necessario dilatantur de quibus dicitur Ezechi · xxxvi · Montes israel ramos vestros germinate · hoc est virtutum germina multiplicate · Scimus autem q̄ in malo quidem rami sursum eriguntur alij a latere protenduntur · alij intra se inflectuntur · sic per omnem modum est in electis . Nam rami virtutum alij sursum ad deum erigntur vt virtutes theologyce scilicet fides spes ⁊ caritas · alij a latere ad proximos extenduntur vt est pax misericordia congratulatō ⁊ compassio ⁊ si que sunt similia · alij intra se flectuntur quorum vsus ⁊ exercitia solum intra nos actitantur sicut sunt cardinales virtutes · scilicet temperantia · prudentia · fortitudo · iusticia · similiter castitas humilitas ⁊ si que sunt similes Sicut igitur in arboribus rami disponuntur sic virtutes in nobis ordinantur . nam quedam sursum ad deum eleuantur . alie ad proximos deriuantur · alie vero intra se incurvantur · Extra malus habet multitudinem foliorum · per que folia opera merito/ria designantur vt videlicet malus qui electos signat tot habeat folia quot electus quilibet opera meritoria exercegnit · Hinc ad cōmendationem cuiuslibet electi dicitur illud ps · Folium eius non defluet et cetera . ac si dicat . Folium meritorie cogitationis locutionis operationis a quolibet electo tactum non in perpetuum euanescit Hinc proverbiorum nono · Justi quasi virentis folium germinabunt . de quibus folijs dicitur Ezechielis · xlvij · Daniel quarto Apoc · xxij · Erunt folia eius cuiuslibet electi in medicinam efficacissimaz . Efficacissima enim medicina infirmis animabus maxime congruens sunt folia bonorum operum . De qua medicina dicitur Ecclesiastici decimooctauo . ante languorem adhibe medicinā · ac si dicat Antequam infirmeris bona opera multiplica · hinc de beato viro dicit Jere · xvij · Erit folium eius scilicet cuiuslibet electi viride · que folia bonorum operum tanto erūt viridiora q̄nto opa nobiliora ⁊ tāto medicina erit efficacior quanto operatio bonorum operum multiplicior Ut ergo ex his foliis medicinam nostris animabus efficacissimam exhibere valeamus tribus appendicijs nostra opera faciamus vt videlicet oporteamur frequenter sapienter diligenter · Primo operem frequēt bonū bono continuātes · nunc bona opera miscēdo exercēdo · nūc corpora dei seruitio prosternenda · nunc spiritum interiorem spiritualibus affectionibus inflammando · taliter hec continuantes vt nunquam ad momentum inueniamur ociosi quod facere monemur · Eccleſi · vbi dicitur . Quodcunqꝫ pōt manus tua instanter operare . quia nec opus nec ratio erūt apud inferos quo tu properas · Hinc Ecclesiastici quadragesimo · Vane semina semen tuū ⁊ vespere non cesset manus tua qz merces erit operi tuo · ac si dicat · Quia in gulis momentis mercari possumus talem nummum qui non deficit in eternum . hinc alias dicitur · Non te pretereat particula diei Item bernardus · Nullam vnquam inueniat seruum dei non dico dies sed nec hora nisi vel exercitij labore vel proficiendi studio vel experientie dulcedine vel fruendi gaudio · Secundo operemur sapienter summo studio hoc agentes ne malum bonis misceamus vt bonis meliora preferamus optima melioribus anteponamus · Hā de prio

dicitur in leuitico Non seres agrum tuum diuerso semine·quia vt ait apostolus Modicum fermenti totam massam corrumpit sic de reliquis duobus membris stodiosissime faciamus. Tertio operemur diligenter quod tunc facimus si diligenti conamine & summo studio nostra opera faciamus Nā studium & diligentia tam in bonis q̄z in malis plus mouet deum et plus estimatur q̄z ipsa opera sine illo. Nam de studio et diligentia malorum operum sepe legitur in prophetis. Visitabo vos super studijs aduinentionum vestrarum· & iterum. Visitabo vos in indignatōe ꝓpter malicia studioꝝ vestrorū per quod expresse innuitur q̄ plus deus exasperatur ex studijs malorum· q̄z ex operibus ipsis malis·hinc Grego. Citius delicta puniendo absoluuntur que ex sola precipitatōne committuntur. q̄z que ex studio & diligētia aggrauantur. sic etiam econuerso studium & diligentia bonorum plus placet & placat deum q̄z opera ipsa bona. hinc dicitur in ps. Deus glorificatur in consilio sanctorum·quod consilium non est aliud nisi studium & diligentia prenotata·de hoc studio mōnere nos voluit dominus cum in deu. diceret Juste quod iustū est exequaris. Juste enim iustum exequimur quando cum fidei diligentia facimus opus bonum. hāc diligentiam approbat apostolus cum dicit Malo quinq̄ verba loqui sensu meo q̄z decem milia sine intellectu. Hinc quidam sapiens dicit·Non remuneramur nominibus sed aduerbijs id est non de bono facto sed si bonum bene facimus meritum reportamus. ¶ Septimo malus suo tempore floribus decoratur·qui flores secundū duplicem sensum duplex conferunt hominibus delectamentum·nam visui dant iocunditatem olfactui vero suauitatem·Per hos flores interna deuotio designatur·de q̄bus floribus dicit illa in Cant. Hyems trāsijt imber abijt & recessit flores apparuerunt vocans ibi flores internam deuotionem & spiritualem consolationem·qui post hyemem peccatorum & imbrem lacrimarum incipiunt appere de quibus gloriatur iterum sponsa in Cant. Lectulus noster floridus est id est interni deuotionibus adornatus de quibus floribus dicit bernardus·Gaudet celestis sponsus talibus anime adornamentis & cordis thalamum libenter frequēter q̄z ingreditur quod istiusmodi respersum floribus inuenitur·vbi sue videlicet passiōnis gratiam·aut resurrectionis gloriam sedula inspicit deuotione versari·ibi profecto adest sedulus adest libens· Hi ergo flores iocundant visum & afficiunt olfactum quod contingit cum diuina aspiratio tangit mentem hominis intellectum qui per visum accipitur illuminando·& affectum qui per olfactum accipitur inflammando. Hi ergo flores dicunt iocūdare visum·cum illuminant intellectum & suauiter afficiunt olfactum cum inflammant affectum quaz duplicem gratiam optabat nobis moyses deutero·cum dicebat· Vtinam saperent et intelligerent ac nouissima prouiderent. vtinam viliez sapere vt per illuminationē affectus & intelligerent per illuminationem intellectus·quas duas gratias quia sunt de genere fructuum insequenti sermone cum de fructibus tractabimus latius exponem? prestante deo·

CLX.

De eodem sermo tercius.

Non est arbor bona que facit fructus malos. Luce·vi· & Higrego·Cum in cordibus electorum dura & aspera predicantur cautum est vt consolatoria subiungantur ne per dura & aspera territi dicant·Durus est hic sermo quis po.eum au·ideo per subiunctam consolationem solidentur. vt auditis consolationibus ad agendum viriliter animentur·Sic filij israel per exploratores terre sancti territi dixerunt·Nequaquā ad hunc populum valemus ascendere·quia fortior nobis est·quibus comparati quasi locuste videmur. quos vt exploratores animarent·ostenderunt eis fructus terre dicētes Venimus ad terram ad quam misisti nos·que reuera fluit lacte & melle vt ex his fructibus patet· Et quibus animati dixerunt·Ascendamus & possideamus terrā

quoniam poterimus obtinere eam. ℣ Lume
ra xvij. Sic dñs cum discipulos suos terruis
set dicens. Ecce ascendim⁹ hierosolimam
et filius hominis tradetur, statim subiunxit
consolatõez dicens Et tercia die resurget.
Similiter cum terruit discipulos dicens.
Trademini a parentibus et amicis. qui mor
te ex vobis afficient. statim consolatõz adiũ
xit dicens. Sed et capillus capitis vestri nõ
peribit. sic plus cum de se et discipulis suis
dura et aspera predixisset dicens Quã propter
te mortificamur tota die. estimati sum⁹ ac
statim subiunxit consolationem dicẽs. Sz
in omnibus his superamus propter eum
qui dilexit nos. sic qui ex via arta quam pre
misimus terrentur. fructus de quibus nũc
dicemus contemplentur. vt si secundũ gre.
delectet quod mulcet. bibant prius qõ dolz
qz per poculum amaritudinis venitur ad
gaudium salutis. Sciendum tñ qp nõ oĩes
electi per prescriptam viam veniunt ad glo
riosos fructus. de quibꝰ seruato ordine nũc
dicemus. Electorum namq; alij rapiuntur
vt puri. alij cõpelluntur vt pauperes et casti
gati alij vero per viam hic descriptam perfi
ciuntur. nam de primis dr. Sap. Rapt⁹ est
ne malicia mutaret intellectum illius aut
ne ficto deciperet animam illius. de secun
dis vero ibidem dicitur. In paucis verati
in multis bene disponentur. De tercijs qui
prescriptam viam ambulant non declinan
tes ad dexteram nec ad sinistram dicit. Ju
storum semita quasi lux splendens crescit et
proficit vsq; ad perfectum diem. De quoꝝ
fructibus dr. Bonoꝝ laborum gloriosus est
fructus. Expedita ergo in precedenti sermo
ne de electorum qualitate. nunc dicendũ est
de fructuum vbertate. vt ex cognitione fru
ctuum prouocati per viam que ducit ad fru
ctus feruentius inhyemus. ℣ Scien
dum ergo qp duodecim fructus pullulant
et predictis arboribus electorum. quoꝝ in
hac vita ex tanq; primitias pregustam⁹
ex vero in futura vita tanq; de messe iã ma
tura carpimus et metemus in eternum. qõ
pulcerime prefiguratũ legimus in vna ele
ctissima arbore Apoca. xxij. vbi dr. Ostendit
mihi angelus fluuiuz aque viue splendidũ
tanq; cristallum procedentem a sede dei et
agni et ex vtraq; parte fluminis lignuz vite af
ferens xij. fructus. Quid p fluuiũ aque vi
ue. nisi pñtis ecclesie fluxibilitas designatur
quid p lignũ vite nisi quilibet electus acci
pitur qui ex vtraq; parte fluminis coniuncti
xij. fructibus affert. vt vicz ex vna parte scilz
pñtis tpis sex fructꝰ et ex alia parte scz futuri
tpis sex fructus afferat. quibus vescimur
apud deum. primi ergo sex fructꝰ quos ele
cti dei et dilecti percipiunt in hac vita consi
stunt in dei cõmansione. defensione. remu
neratione. visitatione. cooperatione. spũali
consolatione. Quos p ordinem prosequẽ
tes dicimus qp primꝰ fructꝰ electoꝝ consistit
in dei cũ eis continua mansione. nunq; ad
momentum separans se ab eis Quod expꝛs
se eisdem electis promittitur in scriptura.
Sic enim dicitur. Deñ. Noli timere quia
ego tecum sum. Unde cum electis suis ap
postolis pdiceret qp ab eis esset corpaliter re
cessurus dicens Expedit vobis vt ego vadã
et illud. modicum et iam non videbitis me
vehementissime sunt turbati. cõ statim sub
intulit consolationẽ di. Matth. xxviij. Ecce
ego vobiscum sum vsq; ad cõsummationem
seculi. ac si diceret. turbationẽ eoꝝ sustinere
non valens. Nolite turbari qz licet corpore
vos relinq; diuinitate tñ vobiscum sum in
eternum. Cũ a pe baptismatis p cuius sa
cramentum incorpat sibi electos vsq; in fi
nem manet cum eis. nisi p peccatum mortale
ab eorũ cordibus expellatur. ℣ Sz
nunq̃d deus (sine cuius nutu non cadit fo
lium sup terrã) vtiꝫ leuitate vt puto delicijs
habeat esse cum filijs hoim sine cã Neq; hoc
sed ꝓfectum quẽ exinde electi accipiunt deli
cias suas vocat iuxta illud. Gaudium dũi
est fortitudo nostra. Ad hoc enim suã cõma
nsionem electis exhibet vt vitam sui hom̃is
id est xpi in eis transplantet pficiet et trans
figuret sicut dudũ diximus de surculo et de
malo qui ex virtute sui ignobilitatem stipi
tis in se mutauit multo magis deus q̃ ma
ior est et fortior nobis ignobilitatem nostre
malicie vincere poterit et in esse suum nobi
le transplantare. Et qz vita hominis christi
in tria diuiditur scilicet in operationem pas

sionem ⁊ resurrectionem ideo deus manēs cum electis vitam eoꝝ in hec tria transplantat ita videlicet vt ex virtute sue operatōis det eis operari efficaciter. ex virtute sue passionis det eis pati virtualiter. ex virtute sue resurrectōis det eis affici spiritualiter. hec tria tamdiu continuans quousqꝫ hoīe conante ⁊ gratia adiuuante in electis pficit vitā suā in tantam eos sui similitudinē ptrahens quāta possibilis est creature. Hec est em oīs cuīta sanctoꝝ ⁊ conatus coꝝ vt ad eum redeāt similitudine a quo sola recesserunt dissimilitudie sic ꝫ operans in nobis facit nos opari. pati ens in nobis facit nos pati. resurgens in nobis facit nos diuinitus afflari. vt ex eo efficaciter opantes fiducialiter dicere possimus quod naturalis filiꝰ dixit. Pater in me manens ipse facit opa. Nam de eisdem opibꝰ dr p ysa. Oīa opa nostra in nobis opatus es dñe. ipse em vi. Sine me nihil potestis facere. qđ em sine deo facimus reputaf penitus pro non facto ꝙ etiā passiōes nostras ipse pauf in nobis innuitur in ps vbi dicit Cum ipo sum in tribulatiōe. expressius tn in act. apl̄oꝝ vbi ad saulū dixisse legit. Saule saule quid me psequeris. electoꝝ psecutiones veraciter vocans suas. vnde gre. Deꝰ quotidie pauf oīe quod a reprobis eiꝰ electi lacerauf ⁊ ꝯguis coꝝpis sui qđ est ecclia caput iam se liberꝝ sup et hera liberauerit. reprobꝝ tn vulnera adhuc p suum qđ deorsum retinet coꝝpus sentit. si em caput nm tormenta nostra non tangerent. neꝯ ꝫ afflictis mēbris psecutori suo de celo clamaret. Saule saule quid me psequeris. Q etiam resurgat in nobis euidenter innuit in ps vbi dicitur Exurrexi ⁊ adhuc tecū sum. ac si dicat. Ad quēlibet electum. exurrexi semel p oīb ⁊ in virtute eiꝰ dē resurrectōis adhuc tecū sum resurgens quotidie in tua deuotione ⁊ quoꝝlibet electoꝝ. hinc bern. Sunt quibus resurrexit dñs cum quibꝰ pia dulcedine adhuc cōmoraf in terris qui in deuotione sua sunt tota die. flent in oratōibꝰ suspirant in meditatōibꝰ. ⁊ oīa iocūda ⁊ festiua fuut eis. vt p omnes dies illos cōtinuū alla dicaf. ⁊ sic p qđo deus opaf in nobis ⁊ nobiscū opaf pauf ⁊ resurgit. Ex quibus nihilomin? ⁊ ista resultat vtilitas. ꝙ ex cōmansione dei predicta nra tria sc̄z opatio passio. ⁊ resurrectio fiant faciliora. deo acceptibiliora. ⁊ in se nobiliora. Q aūt sint faciliora ex hoc p̄z. ꝙ vnū qlibet opus facilius a duobus pficif ꝫ ab vno. sic em dr in Eccl. Melius duos est esse sil ꝫ vnū. hinc veritas in euangelio. oīa seruicia dei vocat iugū di. Mat. Tollite iugū meū sup vos. eo ꝙ ipe sit nobis in oīb dei opibus cōiugatus Q etiā sint deo acceptibiliora ex hoc p̄z. qz non accipiunf vt ab hoīe opante. sed vt a deo coopante ⁊ ideo nullatenus pōt esse nō acceptа. qz deo non pōt sua ipius opa dispicere. ⁊ ideo opa nra q̄ ex se nō essent digna luce diei. ex deo coopante sunt meritoria vite eterne. Q etiā in seipsis sint nobiliora p̄z ex predictis. opa em q̄ deus opatur ⁊ q̄ deo sunt accepta oportet esse nobilia in seipsis. hinc est ꝙ de oīb predictis tribus ex pona dei singulis electis dicit. In vita mea cognoscere poteris vitā tuam. vt sicut ego aī passionem meā nobilissime operabar. in passione amantissime ⁊ virtuosissime patiebar. post passionē gliosissime resurgebā. ita tu in eisdē vestigijs incedas non declinās ad dexteram nec ad sinistram. qđ si facimus erit vita nostra quantū phas est similima vite xp̄i. Et notandū ꝙ ex hoc primo fructu sc̄z cōmansionis dei oīes sequentes fructus pullulāt testāte dño qui dicit. Qui manet in me ⁊ ego in eo hic fert fructū multū. Quod considerans sapiens. rogabat ex corde. hanc dei cōmansionē postulans cū dicebat. Da mihi dñe sediū tuaꝝ assistricē sapiam. vt mecum sit ⁊ mecū laboret vt sciaꝝ quid acceptum sit coram te omni tpe Huius fructus vtilitatem considerans Augu. sic ait. Vbi queso bn poterit esse sine illo. aut vbi male poterit esse cum illo. Cui sile dicit ber. Dñe da mihi sp tribulari vt mecū sis et mecū labores qz melius est tecū tribulari ꝫ in huius mūdi vanitatibus sine te insatuari Hinc de anthonio legit. ꝙ cū duris fustibus esset cesus dixit. Dñe vbi eras. qui rndit Tecū eram.

A Secundus fructus quē electi dei ⁊ dilecti recapient consistit in oīm malorum defensiōe. vt nulla vnꝫ creatura nec in celo

nec in terra manu dñi eos ab oib⁹ pregen te) nocere eis valeat. Unde quantū mund⁹ seuiat dyabolus impediat ca⁹ insaniat ma lus odiat. hec oia fiunt ad eo⁹ exercitatiōez nullatenus aūt ad eo⁹ pditionem. Cū in prima die conuersionis dicit electis suis te us illud dēte. Sciens hodie q⁹ deus tuus ipe transibit añ te ignis deuorans ⁊ pſumēs qui conterat ⁊ disperdat hostes tuos añ faci em tuā. velociter eā precipit oi creature il lud ps. Nolite tangere xpos meos. Hanc fidelem custodiā aplus considerans dixit. Certus sum q⁹ neq⁹ mors. neq⁹ vita. neq⁹ angeli. neq⁹ principatus. neq⁹ ptātes. neq⁹ altitudo. neq⁹ pfundū. neq⁹ alia creatura alia poterit nos separare a caritate di q̄ est in xp̄o ihesu. quā habeaz aplus. Set. oīb⁹ electis⁹ aplis cat di. Certi sumus ⁊ nos cum aplo q⁹ neq⁹ mors neq⁹ vita. cē. ⁊ subiungit. Sed attende quanta enumerauit. minime tñ adijciēs nec nos ipi. Nimirum. hec est libertas qua nos xp̄s liberauit vt nulla penitus creatura auellere nos ab eo aut violēter auertere pos sit. Verum quia multe defensiones negligēter ⁊ insufficienter exhibentur. ideo deus tri bus verbis tanq̄ tribus signis solicz pupil la sinu ⁊ ab oīnibus malis. probat suam de fensionem esse diligentissimā securissimam. ⁊ efficacissimā. Quod eā defenditur vt pupilla diligentissime. q̄ō vero in sinu securissime quod ab omni malo efficacissime custoditur. Nam de primo dicitur deut eroñ. Custodit te dominus vt pupillaz oculi quā custodiam sibi danid precipit exhiberi cum dicit. Custodi me domine vt pupillam oculi. De secuncia vero custodia dicitur ite⁹ deu. Portauit te dominus quomodo nutrix solet portare infantulum in sinu suo. hinc Osee dicitur. Ego quasi nutricius portabam eos in brachijs meis ⁊ nescierunt q⁹ curauerē eos iob ⁊. Memo rapiet eos de manu mea quia nemo potest eos rapere d̄ manu patris mei. Q⁹ etiam eius defensio sit efficacissima ostendit ps dicens. Dominus custodit te ab omni malo. adeo vt quicz electi possint in domino fiducialiter gloriari dicētes. Misericordia eius preueniet me ⁊ misericordia eius subsequetur me ⁊ misericordia eius circumdabit me. quam fidelem custodiam cognouit moyses. cui cum diceret dominus. Vade ⁊ introduc populum istum in terrā promissionis pro qua iurauī patribus eo⁹. Facies enim mea precedet te ⁊ ait moyses. Si non ipse precedes ne educas nos de loco isto. B Huic autem gratie debemus deuotōe triplici respondere vt d̄ eius defensione fiducialiter presumentes extra deum penitus nihil timeamus. omnem spem nostram in ipsum ponamus. ⁊ omnem solicitudinem in ipsum proiciamus. De primo hortatur nos ysa. xliij. di. Noli timere quia redemi te ⁊ vocaui te nomine tuo. seruus meus es tu. cum transieris aquas tecum ero ⁊ flumina non operient te. ⁊ cum ambulaueris in igne non combureris ⁊ flamma nō ardebit in te. hinc est q⁹ cum petrus videns iesum in littore dixisset. Domine si tu es iube me venire ad te super aquas. cui cum respondisset dominus. Veni. cepit petrus nihil timens super aquas ambulare cum autem vidisset ventum validum timuit ⁊ ideo timens statim mergitur qui nullatenus mersus fuisset si non prius diffidens timuisset. de secundo dicitur eccle. Respicite filij hominum ⁊ scitote quia nullus speranit in domino ⁊ confusus est. permansit in mandatis eius ⁊ derelictus est. hinc iob. Recordare obsecro quis vnquaz innocens periit. aut q̄ recti deleti sunt. cui consonat ps. Iunior fui etenim cē. hinc bern. Quantumcunq⁹ sperare poteris tantum es sine dubio accepturus ⁊ qua tenus pedem fiducie porrexeris ea tenus possidebis. de tercio dicitur in ps. Iacta cogitatum tuum et cetera. Item mat. Nolite solliciti esse dicentes quid man. cē. hinc discipulis dixit. quando misi vos sine sacculo ⁊ sine pera nunquid aliquid defuit vobis. Rñderūt non. C Tercius fructus bonorum consistit in omnium bonorum copiosissima remuneratione. ⁊ oīm malorum benignissima dissimulatione. sup̄ condignum bonum remunerans largiter ⁊ dissimulans mala misericorditer. De bonorum aūt remuneratione tria dicantur scilz de bonoz copiosa remuneratione. secūdo de remuneratōis dilatatiōe. tercio de alioz bonoz

ticipatione. De primo scilicet bonorum remuneratione hic sciendum est qꝙ electos suos deus de bonis suis que faciunt tam copiose remunerat pro tenuissima bona cogitatione minutissima verbi prolatione leuissima operatione vel meritū semper durans & hoc est quod dr iob. xxij. Dabit pro terra silicem. quid per terrā q̄ mollis est nisi opa que per terram corporis nostri fiunt accipiūt. qd per silicem durum nisi merita semper durabilia intelliguntur. Datur ergo nobis silex pro terra cum pro quolibet ope molli meritum in eternum durans cōmutatur. & hoc ē quod aliis verbis lu. xxi. veritas nobis promittit dicens. Sed & capillus capitis vestri non pibit. quid per caput nisi mens secundum grego. accipitur. quid per capillum qui de capite fluit nisi cogitatio ab eadē mente fluens intelligitur. Capillus ergo capitis non peribit. quia quelibet minima bona cogitatio de mente fluens nunq̄ imperpetuum euanescit. sed accipit premium semp manens. hinc est qꝙ cuilibet electorum dicit deus illud cant. Veni dilecte mi. quia omnia poma nova & vetera seruaui tibi. id est omnia opera undecunq̄ acquisita seruaui tibi fideliter in cumulum meritorum perpetuo permansurum. Secundo dicendum est de remunerationis dilatatione. De quo sciendum qꝙ in quolibet bono opere tres sunt radices merendi. scilicet penalitas. virtualitas & caritas. His tribus radicibus correspondet triplex remuneratō. Nam radici penalitatis respondet peccatorum remissio. radici vero virtualitatis respondet virtutum augmentatio. radici vero caritatis respondet celestis regni premiatio. De primo talis datur regula in theologia. Q̄ pena pene resolutoria est. & quia bona opera sine qualicūq̄ penalitate fieri non possunt ideo eorum penalitas tollit penam quā meruimus et peccato de secundo accipitur illud lu. Omni habenti dabitur & abundabit. qꝙ q̄libet opus virtuosum augmentū virtutis rangq̄ semē sui generis pmereꝫ. de tercio notū est. qꝙ tā nobilis est caritas qꝙ sola ei celestia cōmūdēt. Tricq̄ pz quō diuina remuneratio et ꝓpria largitate adeo dilatatur. quod in vnoq̄q̄ ope meritorio mereꝫ peccatorum remissionē virtutum augmentationem & sublimiorem glorificationem. & hoc sm qꝙ vnaquecq̄ radix intenditur plus & minus. Nam si vnus & idem opus plus habet de radice penalitatis q̄q̄ de alijs duabus radicibus. secundū hoc etiam meretur plus de remissione peccatorum & sic de alijs intelligat. D Tercio dicendū est de aliorum bonorum participatione. Fidelis enim deus non contentus est remunerare nos de propriis bonis que facimus sed sua & sanctorum suorum bona opera nobis cōicat vt remuneratōis maiorem cumulum consequamur. Quomodo aūt sua & sanctorum suorum bona nobis cōicet taliter est videndum. Deus enim omnia bona tam sua q̄q̄ militantis & etiam triumphātis ecclesie in se continens veniet ad animas electorum & omnia predicta bona sibi in corpora affert secū. & sic dans seipsum dat oīa sua secum vt opere & effectu dicere possit cuilibet electo ad quem venit illud euangeliū. Fili tu semper mecum es & omnia mea tua sunt. hinc apostolus. Proprio filio suo nō pepercit deus. sed pro nobis omnibus tradidit illum & subiungit. Quomodo non omnia etiam nobis cum illo donauit. super qō dominus Albertus dicit. Deus manens cum hominibus facit dinorum & humanorum verissimā cmunionē. nec solum sua et suorum bona opera nostra sunt. sed celum & terra & omnia que deus habet tam corpalia q̄q̄ spiritualia temporalia & eternalia pīria & futura in deo & cum deo veraciter possidemus. qō apte insinuat apostolus. i. Cor. iij. di. Omnia vestra sunt sive mundus sive vita sive mors sive pīnia sive futura. omnia vestra sunt. vos autem christi. christus autem dei. Hinc bernardus. super illo verbo iob. xxj: Cū exaltatus fuero nō. di. Ego arbitror illum sermonem quem dixit vnigenitus scilicet cum exaltatus fuero omnia trahaam ad meipsum et cetera. cunctis eius fratribus posse esse cōmunē & subiungit. Ego si exaltat⁹ fuero a terra audacter dico. oīa traham ad meipsum et omnia seruiunt mihi nec temerarie vsurpo mihi vocem fratris mei cui⁹ meinduo similitudine qō si ita est

imo quia ita est non putent diuites seculi fratres christi solum possidere celestia cum audiunt Beati pauperes spiritu. sed possi/dent & terrena iuxta illud apli. Tanq̃ nihil hñtes & oia possidentes & nō mēdicātes vt miseri. sed vt dñi possidentes. q̃ fideli tot? mundus diuitiaꝝ est totus plane. q̃ tā pro spera quā aduersa eque oia seruiūt ei. cū eīm oia ꝓpter electos sint creata tūc idē mōs pri mū totus nobis seruit cū nos dei seruitio fi deliter & integraliter applicamus qō cum fe cerimus. tūc fiducialiter possumus illud di cere luc. x. omnia michi tradita sunt a patre meo. ¶ Scōm membrū hui? tertij fructus consistit in oīm maloꝝ dissilatōe nō eīm respicit eos deus in peccatis que breuiter sunt facturi. hz sic fūt cōmissa eo in ꝓpetuū ꝓmā suri. Unde licet dauid grauissima peccata cōmitteret. de eo tñ dixit deus. Elegi mihi virū fm cor meum. sciens q hz peccaret in peccato tñ non pleueraret. sic paulus vocat vas electōis etiā tpe psecutōis. q̃ qō breui ter ꝓpetrauit postea fortissime emendauit. hic de electis dr ysa. liij. Montes cōmoue bunt & colles contremiscent. mia aūt mea non recedet a te & fedus pacis mee nō mo/uebit & ps. In eternū seruabo illi misericordiaz meā & illud Misericordia mea nō dispergaz ab eo necz in veritate mea. q̃ & si delinquent in tpe nō tñ pmanent in delicto. Nam si ce/ciderint nō collident q̃ deus supponit ma/num suam. hic de eisdem electis dicit dñs illud Ezech. Expandi amictū meuz sup te vt non videā ignominiā tuā. amictū caritā tem suā vocans & hoc est qō. i. iob. iij. dicit. Dis qui natus est ex deo nō facit peccatum qm semē ipsius in eo manet. vocāt hic semē qō ibi amictū Ex hac intentione dr etiā thē ma in principio ꝓpositū. s. non est arbor bōa De bis duobus mēbris. s. bonoꝝ remune/ratōe & maloꝝ dissilatōe di. ber. Stat ꝓpo sitū dei stat finia pacis fixa in eternitate super nimētes eum. ipsoꝝ & dissilans mala & remu nerās bona vt miro mō nō solū bōa sz & ma la eis cooperent in bonū vt subiungit. hic ad uerti electos quasi nunq̃ peccasse. Nā & si deliquisse videnī in tpe nō apparent in eter nitate. q̃ caritas operit multitudinē peccatoꝝ

Sed dicit aliquis illud apli Ro ix. Quid adhuc queritī. Voluntati eius quis resistit. rñdet nō ego sed apls. O homo tu qs es q̃ rñdeas deo. nunqd dicit figmentū ei qui se finxit qd me fecisti sic. an non hz ptātem lu tifigulus ex eadē massa facere aliud quidez vas in honorē aliud aūt in cōtumeliā. hinc Ero Misebor cui misebor & misericordiā pre stabo cui misebor. hinc apls vt supī. g̃ cuius vult miseretur & quē vult indurat. Tu g̃ vt ait ap? fide sta & age qō bonū est & spera fi/ducialiter eē teynū de numero electoꝝ ¶ Quart? fructus bonaꝝ arboꝝ cōsistit in oīm q̃ sunt in bonū cooperatōe. hic fruct? priori fructui non modicū superaddit Multo eīm plus est mali in bonū cooperatio q̃z eiusdez mali sola dissilatio. Electis g̃ dei super pre/dictos fructus addit etiā iste. vt oīa q̃ sunt cooperentī eis in bonū. vt miro mō nō solū bona sed & mala nec solū ꝓpria sed etiā aliēa eis cooperentur in bonum. Sic eīm bō instī gante dyabolo ex bono scit elicere malum vt cum splendet virtutibus incipit superbire. sic deus multo virtuosius ex malo electoꝝ nouit elicere bonum & simpliciter malū cō uertere scit in bonū verbi gra. Nunqd non mala electoꝝ cooperanī eis in bonū. cum ex eisdem malis cōmissis timidiores humilio res cautiores circumspectiores verecundio res in dilectione feruentiores coram deo appe rebunt. que omnia probari poterūt per scri/pturam. & hoc est qō ait apostolus. Scim? qm diligentibus deum omnia cooperantur in bonum An non filius qui luxuriose viuē do substantiā suam cum meretricibus de/uorauit & reuersus ad patrem tā benignissi/me est susceptus pariq̃z stola prima & anu lo cū simplicia est honoratus. non plus pa/trem diligere debuit q̃z disciplinatus filiꝰ qui nunq̃z fuit a patre taliter honorat? ipo filio dicente. Ecce tot annis seruiui tibi et nunq̃z mandatum tuum preteriui & nun/quam dedisti michi hedum vt epulater cū amicis meis. Hinc paulus considerans q̃ peccata que Corint. ad memoriam reuoca/uerit cooperabantur in bonum dixit. Ecce hoc ipsum q̃ contristati vos quantā in vo/bis operabatur solicitudinem sed defensiōz

sed emulatõz sed vindictã per que peccata q̃ cõmiserant non solũ Cor. non nocuerãt sed in bonum eis veraciter pueuerunt. G

Quintus fructus electaꝝ arboꝝ consistit in dilectione singulari. Hec aũt singularis dilectio cognosci poterit tribus signis. scz in arra desponsationis. in respectu diuine intuitionis. ī affectu intime dilectionis. Primo dico singularis dilectio quam singulariter singulis electis exhibet est arra desponsatõs que arra non est aliud nisi donũ gratie vnicuiqz singulariter collatũ. de quo di. ap̃lus Unicuiqz vestrum data est gratia secundũ mensurã donatõnis xp̃i. ī itez. Unusquisqz habet donum a deo. unus sic alius vero sic. de quib̃ donis di. gre. Ultra dispensatione deus in electis suis dona dispensat. vt illi det quod isti denegat. ꝛ q̃ alteri maius alteri minus tribuat. vt dũ illum ille quod ipe non hz habere conspicit. dona dei vicissim alter in altero miretur. ꝛ ex hac ãmiratione hũilietur. hoc em̃ agitur in cordib̃ hoim q̃ in regionib̃ terraꝝ. Secõm signũ singularis dilectõis ꝓsistit ī respectu diuine intuitõis sicem̃ increando vultus singulorum distinxit ab inuicem. vt nullus dispositõem alterius habere videatur. sic etiã respectus diuine intuitõis in singulis alteratur. licet idez permaneat in seipso. quia sic indissimilis sibi indissimiliter manens dissimila opaf. sic etiã indissimilis manens indissimiliter dissimiles respectus hz ad electos. ꝛ hoc est quod dr Hester. Facies tua plena gratiaꝝ. q̃ singuli electoꝝ in aspectu faciei dei inueniunt q̃ statui suo ꝓgruat. Ira aũt peccatoꝝ exhibet faciem suã vt iratã penitenti. at vt clementẽ. satisfacienti vero vt adiuuantẽ. diligenti aũt vt amãtẽ. ꝛ sic de singulis percurratur. Singulis em̃ intuentibus deũ exhibet aspectũ faciei sue secõm statũ suũ. ꝛ sicut ꝓgruit sue deuotõi. ꝛ hoc ẽ q̃ dicit lu. vi. Eadem mensura q̃ mensi fueritis remetiet̃ vobis. quod exponens beñ. di. Ex eo q̃ aĩa se diligere. ꝛ vehementer diligere sentit. etiã diligi vehementer non ambigit. at de sua singulari intentione solicitudine cura. ꝛ opa cui incessanter. ꝛ ardenter inuigilat quẽadmodum placet deo cum hec omnia indubitanter in ipo agnoscit. ꝛ subiungit. Ergo qualez te paueris deo talis õz vt appeat tibi deus. hinc ẽ q̃ ex hoc inuisibili aspectu dei ꝛ hoim hoc contingit mirabile. vt singulis faciẽ ei? contẽplantibus aspectum exhibeat ac si se ab oĩbus auertisset. ꝛ solum eum qui se aspicit intuatur. ꝛ hoc est q̃ di. augu. Sic mihi videtur cũ ei? miserationes circa me attendo. q̃ si pbas est dicere quodãmodo nihil aliud agit deus nisi vt saluti mee prouideat. ꝛ quasi omniũ oblit? mihi soli vacet. Inde manet illud frequẽs verbum prophetarũ. Uiuit dominꝰ in cui? conspectu sto. Tercium signũ singularis dilectionis est interna deuotio que interdum in tanto ymbre celestium bonorum exuberat vt nulli videatur filiis exhiberi. hinc sponsa in Can. inebriata hoc amore di. Dilectus meus mihi ꝛ ego illi. ac si dicat. Ipse michi solus est in affectu. ꝛ ego sola sibi. D

Sextus fructus consistit in spirituali consolatione. Sicut autẽ fructus mali pomũ scilicet tres sensus corporis reficit. scilicet visum per coloris flagrantiam. olfactum p̃ odoris sui violentiã. gustum per dulcoris experientiam. sic fructus deus tota trinitas veniens ad animam. eosdem tres sensus spirituliter acceptos scilicet intellectum voluntatem ꝛ memoriam diuinitus afficit. Nam filius illuminat intellectum tanquam color visum. pater vero inflammat affectum tanquam sapor olfactum spiritussanctus facit sentire memoriam dei presentiam sicut gustus sentit dulcorem. De aduentu filij dicit bernardus. Si sensero michi apperiri sensum vt intelligam scripturas aut infuso lumine desuper reuelare misteria. non ambigo sponsum adesse id est filium. nam de plenitudine eius ista accipimus. Quid est autem patrem venire ad animam ni si afficere ad amorem sapientie patris quippe diligere est. ꝛ ideo patris aduentus ex infusa dilectione probatur. Si ergo dignetur venire ad me in caritate in hoc cognoscam q̃ non sit solus filius illuminans intellectum. sed venit etiam pater suus cum eo inflammans affectum. sic spiritussanctus qui super mel dulcis est facit memoriam sentire dulcedinem suam. vt

āmirando dicere oporteat qui eiuscemodi ē cum ps. Quam magna multitudo dulce. r. do. rē. Hec consolatio conuenienter descri/ bitur Ezech. xlvij. vbi de quadam arbore beatum hoiem designante dr. fructus eius non deficiet. sed per singulos menses affert primitiua quia aque ei? de sanctuario egre dientur. per hec primitiua spiritualis conso latio accipitur. que bene sic dicitur. quia sic primitue sunt preanticipati fructus. sic talis consolatio est immaturus fructus celestium gaudiorum. r hoc est quod subiūgit. Atque enim eius id est gratia consolationis de san ctuario id est de regno celorum egredietur cui simile dicit. ps. De torrente voluptatis tue potabis eos. quem fructum per singulos menses carpimus. cum interpolatis tem/ poribus talib consolatōibz hic refouemur r hoc est quod dicitur Ecclesiasti. vi. Jn o/ pere dei exiguum laborabis r cito edes de ge neratōibz illius. Cur autem talibus primi ciis nutriamur statim subiungit. quoniam aspera est nimium sapientia indoctis. r nō pmanebit in illa exors. r quasi lapidis vir tus probatio erit in illis r ideo non in mul tis est manifesta rē. CX

De eodem sermo quartus.

Edificate mihi domū r erit acceptabilis michi Aggei. i. Dicit aug. Quotiens alta/ ris vel templi festiuitatem colimus. si dili/ genter r fideliter attendimus iuste r sancte viuimus. quicquid in templis manufactis agitur totum in nobis spirituali edificatio/ ne adimpletur. Nam vt ait grego. in plerisq; corporalibus instruimur. quid in spiritu alibus sit agendum. Jn verbis ergo propo sitis duo intelligimus scilicet de cuiusdam domus edificande exhortatione. secundo de eiusdem domus edificate gratificatione. pri mum ibi. Edificate mihi domum. secundū ibi. r erit acceptabilis mihi. Circa primum quia multiplex est domus dei iuxta morem prin cipum terre qui multas habent domos. ido ne sermo currat in equiuoco distinguenda est domus dei vt sciamus de qua domo edi ficanda nos dominus hortatur. Propter quod sciendum q; deus qui habet in semo/ re suo scriptum rex regum r dominus do/ minantium. septem habet domos scz eter/ nalem virginalem singularem mysterialez sacramentalem materialem r spiritualem Nam de prima domo scilicet eternali di. ie. O israel qz magna est domus dei r ingens locus possessionis eius. Item iohann. xiij. Jn domo patris mei mansiones multe sūt De secunda domo scilicet virginali dicitur in laude virginis. Domus pudici pectoris tem. re rē. De tercia domo scilicet singula/ ri que est homo christus secundum homi/ nem dicitur prouer. ex persona diuine sapiē tie. Jntraui in domum meam. quod vnqz factum est quando ingrediens in vterq; vir/ ginis dominus est incarnatus. que domus ideo singularis siue etiam personalis dicit quia non habuit similem neqz parem. De quarto domo. s. mysteriali q̄ est ecclesia mi/ litans dicitur Sap. ix. Sapia edificauit sibi domū. excidit columnas septem q̄ sunt se/ ptem scia sup quę fundata est ecclesia. De quinta domo. s. sacramentali que est sacrm corporis dñi dicitur in ps. Zelus dom? tue cōedit me. qd est dicere. Amor comestibi/ lem me fecit. De sexta domo. s. materiali q̄ est q̄libet ecclesia dicitur in ps. Domum tu am dñe decet sanctitudo in longitudine die rū. De septia spūali viz dr iteium in ps. Dñe dilexi decorem domus tuo. hec septez loca oia dicunt veraciter r sunt domus dei. qz in eis hītat deus De his septē domibus dr lu. xix. Domus mea dom? oratōis voca/ bit. qz in his ois qui petit accipit r qui q̄rit inuenit r pulsanti aperit. iuxta promissum dñi iesu xpi. Q. aūt singule iste domus dei sint r dicant veraciter dom? oratōis pz per singula transeuntem. Nā in oīb deus r do minus adoratur. R Jn prima domo eternali deus ab inhabitantibus sctis tri/ pliciter adoratur. scilicet ab affectu lau/ dationis gratiarum actionis glorificationis Nam de primo r sco dicit Esa. Gratiarū actio r vox laudis audietur in ea scilicet do/ mo eternali. De tercio pro glorificatione corporum dicitur Apoca. Audiui vocem oc ciorum clamantium r dicentium. Alleluia/

ca domine sanguinem meum. quod vt ait bernardus. non faciunt cupidi vindicte. sz vt eorum corpora de quorum sudore z labore tantam gloriam sunt consecuti eisdē gaudijs perfruantur. vt quod nunc est simplū ex adiunctis corporibus fiat duplum pro pter quod eisdem sanctis z eorum clamoribus respondet deus dicens. Adhuc sustine te modicum tempus. donec impleatur numerus fratrum vestrorum date sunt eis singule stole. hoc est solius anime gaudium. nec consūmabuntur sancti quantumcunqz dilecti deo quousqz z nos ibidem fuerimus congregati. Primam orationem laudis effundunt sancti ex leta dei visione secundam ex periculorum euasione. terciam ex corporū defectione. Primam dico orationem laudis fundunt ex leta dei visione. Videntes enim deum facie ad faciem tot z tanta vident mirabilia z mirabilium innouationes vt in laudem dei toti toraliter se effundant. Secundo post tergum vident se tot pericula euasisse infinitas laqueos trāsijsse de fortissimis hostibus mundo carne demonibus triumphasse z hec omnia non propria virtute. sed dei virtute vicisse in gratia z actione toti totaliter se effundunt. Tercio orāt deum vt eorum corpora assumantur videntes in speculo veritatis q tantam gloriam de labore z sudore corporum sunt adepti et ideo ex omni affectu effundunt se in oratōe vt ad eandem gloriam perfruendam ipsorum corpora assumantur vt quod nunc est simplum in reliquum fiat duplum. ℣

Secunda dominus est vterus virginalis que similiter dominus orationis vocabitur. qz vsqz in finem seculi pro salute hominum interpellat. Ad hoc enim est instituta vt cum rigor iusticie a maiestate egreditur volens damnare homines. ipa in plena potestate posita rigorose opponat iram dei suis orationibus in clementiam commutando Sunt autem tria que ad hoc faciendū gloriosam dominam nostram obligant debitricem. scilicet gratie inuentio. materna affectio. filij recommendatio. que tria tanqz fortissimi claui ipsam cogant pro nobis miseris exorare. Primum cogens vt eam oporteat pro nobis filium exorare est gratie inuentio. Nam gratiam in qua conditi fuimus per preuaricationem primorum parentum perdidimus omnes. quam maria teste angelo inuenit. Est autem in iure taz ecclesiastico qz ciuili dignum z conueniens vt qui rem alterius inuenit restituat ei. Secunda causa cogens virginem matrem. est materna affectio que est z dicitur mater nostra. cum enim sui gratia filius eius dominus noster iesus dignetur nos vocare fratres dicens in ps. Nunciabo nomen tuum fratribus meis z Mar. nunciate fratribus meis ex hac affinitate fratris nostri mater eius conuincitur esse mater nostra. vt secundum apostolum sit ipe primogenitus in multis fratribus. hinc de filio naturali dicitur. Peperit filium scilicet primogenitū Scimus autem q omnis mater naturali inclinatione filios diligit z desiderat eis bonum. Tercia causa fortissime cogens ad ad orandum pro nobis est filij recommendatio. qui loco z tempore passionis in nomine iohannis qui gratia interpretatur nos ei recommendat dicens. Mulier ecce filius tuus. ac si dicat. Vide mater quid pro peccatoribus patiar z habe tibi eos misericorditer recommissos. ne tanta amaritudo passionis mee in eis frustretur hec recōmendatio in suis visceribus ita est profunda ta. vt pro nobis omni tempore intercedat. vnde quod iam dudum dictum est per Esa. Absconde fugientes vagos ne prodas. hoc dictum est in cruce Mulier ecce filius tuus.

℣ Tercia dominus est z dicitur singularis. que est homo christus iesus que ideo singularis dicitur. quia non habet similez necqz parem. que iusta ratione dominus orationis dicitur. quia pro nobis continue patrem interpellat cuius omnis vita quā habuit super terram nihil aliud fuit qz oratio pro electis. Dimissis autem orationibus quibus iu montibo pernoctauit. qua in agone anxius sanguinē sudauit. q in cruce positus p persecutoribus exorauit. de sola ista oratione quam iohā. xvij. oravit ad patrem cum per passionem volens transiere ex hoc mundo orauit dicens Pater venit hora. cla

rificā filium tuum vt filius tuus clarificet te. In quibus verbis cum sequentibus qua tuor maxima bona ⁊ optima bona pro nobis orauit ad patrem. scilicet ab omnibus malis defensionem presentis vite sanctifi/cationem. vnionis perfectionem. eterne vi/te glorificationem. Primo dico orauit pro nobis apud patrem omnium malorū defen sionem cum dicebat. Non rogo vt tollas eos de mundo sed vt serues eos a malo. Secundo orauit nobis pfectis vite sanctifi/cationem cum dicebat. pater sanctifica eos in veritate ⁊ sequitur Et ego pro eis sancti/fico memetipm scz p sufferentiam passiōis vt sint ⁊ ipi sanctificati in veritate scz p me rita passionis mee. Tercio orauit p nobis vnionis perfectōm cum dicebat Pater ser ua eos in nōie tuo quos dedisti mihi vt sint vnum sicut nos vnū sumus. ⁊ sequit Non pro his rogo tm. sed ⁊ pro eis qui credituri sūt pdicōi eoꝝ in me vt omnes vnum sint sicut tu pater in me ⁊ ego in te. vt ⁊ ipi vnū sint in nobis sic ⁊ nos vnū sum⁹. Ego in eis vt tu in me vt sint consūmati in vnū. Quar to orauit nobis eterne vite glorificationem cum dicebat. Pater clarifica filiū tuum vt filius tuus clarificet te. vt oīe quod dedi/sti ei det eis vitam eternam. Et quid dedit filio pater? scz incarnari laboriose conuersa ri. in cruce turbari. morte multari. ⁊ hec dāt nobis vitam eternam. nec his orationibus contentus. sed ⁊ orauit p nobis in celo di. ioh. Filioli nec peccemus. quod si peccaueri mus aduocatum habemus in celo apud pa trem iesum xpm iustū. qui ena interpellat p nobis ⁊ ipe e propiciatio p peccatis nostris De his duabus orationibus matris ⁊ filij dicit bern. Secutum hēs accessum ad de/um o homo vbi mater ostendit filio pectus ⁊ vbera. filius patri corpus ⁊ vulnera. nec vlla potest esse repulsa vbi tot concurrūt ca ritatis insignia. Quarta domus dei est ⁊ dicitur sacramentalis que e ecclesia militans que pro filijs suis tam bonis qz vi ciosis supplicans incessanter orat. Orat au tem tripliciter scz pro peccatoribus vt co/uertantur. pro bonis vt in melius promoue antur. ⁊ vt mala aduersantia auferant. De prima oratione dicitur in ps Conuerte nos deus salutaris noster. ⁊c. de secunda ibidez dicitur Benefac domine bonis ⁊c. De ter cia iterum clamat ecclesia Amoue a me pla gas tuas quia a fortitudine manus tue ego defeci increpationibus quia iniquitate cor ripuisti hominem. Et quia ecclesia sponsa est christi. desponsata ei vt dicitur Olee in fide septem sacramentis sanctificata grati/ficata pariter ⁊ ornata. ideo ipsa pro sua re/uerentia exauditur. Quinta domus dei est corpus christi. vbi vere deus sub speciebus sacramentalibus tanquam in domo vir/tute sue passionis pro nobis miseris quoti die immolatur ⁊ mactatur. de qua domo dici tur in ps. Zelus id est amor domus tue co/medit me. hoc est commestibilem me fecit. de qua ymolatione dicit Gregorius Sin/gulariter ad absolutionem peccatorum no strorum oblata cum lacrimis sacra altaris hostia suffragatur. quia his qui in se iurgēs a mortuis iam non morietur adhuc hoc pec hanc in suo misterio pro nobis patitur Nā quotiens ei sue passionis hostiam offeri/mus totiens nobis ad absolutionem nostrā passionem illius repetamus. Hec ergo do mus dei tripliciter p nobis orat scilicet pro bis qui sunt in ecclesia. vt sācrificentur. p bis vero q̄ sūt in purgatorio vt liberentur. p saluatis vero in celo gratiarum actiones ex hibentur. In cuius figura sacrosancta ho/stia supra calicem in tres partes diuiditur quarum vna pars mittitur inferius hoc est in calicem ad suffragandum his qui sunt in purgatorio. due vero partes tenentur su/perius pro his qui sunt in ecclesia ⁊ in celo.

Sexta domus dei dicitur materi alis ex lignis ⁊ lapidibus fabricata. cuius hodie dedicationem in hoc loco colimus. Que similiter domus orationis vocatur. qz populus ad hoc in ea congregatur vt simul orantes facilius impetrent quicquid ibi/dem rite ⁊ rationabiliter fuerit a deo postu latum. quia impossibile secundum Grego rium est multorum preces non exaudiri. Quia deus tam in veteri qđ in nouo testa mēto promisit verissime vt qcqđ in domibus nominis sui dedicatis postulatuꝫ fuerit. hoc

sine omni ambiguo exaudiatur vnde ter/
cius Reg. quarto. dicitur q cum salomon cō
plesset edificare domum dei. orauit ad domi
num di. Si peccauerit hō in primum suū
si fugerit pīs tuus inimicos suos. si clau/
sum fuerit celum. si aborta fuerit fames in
terra aut pestilentia aut corruptus aer. & in/
fra. Si quis cognouerit plagam cordis
sui & expandit ad deum manus suas in hac
domo tu exaudias in celo & repropitiaberis
vt des vnicuiq secundum omnes vias si/
cut videris corcius. quia tu solus nosti ho/
minum corda & infra. Apparuit dñs Salo
moni & dixit Exaudiui orationē quā depre/
catus es coram me. Sanctificaui eñ mihi
domū hanc quā edificasti. vt ponerē ibi no/
men meum in sempiternū & erūt oculi mei
& cor meū ibi omnibus diebus. Silr in no
uo testamēto hec exaudītōis gīa firmissime
est promissa lu. xi. vbi dr Ego dico vobis.
Petite & accipietis. ac si dicat. Ego qui sū
veritas in promittendo. caritas in desideran/
do. plena ptās in soluendo. petite & accipie/
tis. querite & inuenietis. pulsate & ap. vobis
& subiungit. Omnis qui petit accipit & qui
querit inuenit & pulsanti aperietur ℟
In quibus verbis tria nobis insinuat que
orationes nostras faciunt efficaces scz affe/
ctionem orationem. & opationem vt sit sen
sus. Omnis qui petit p cordis affectionem
qui querit p oris supplicatōz. qui pulsat per
corporis opationem sine omni ambiguo ex
audit Septima domus dei est aīa rationa
lis q silr domus dei dicit. quia aplus dicit
xpm habitare p fidem in cordibus nostris
que merito domus orationis vocabit. q for
tissimas orationes fundit ad dñm. Cleruz
q omnes alie domus bucusq dicte pter
solam hanc domum sunt constructe dicente
apostolo. Omnia propter electos &c quod
per inductionem de singulis domibus pat
subtiliter intuenti. ideo obmissis omnibus
alijs domibus solum de hac domo que est
aīa rationalis quomodo sit edificanda vt
fiat domus dei in sequentibus sermonibus
est dicendum adiuuante iesu christo &c.

CXI.

De eodem sermo quintus.

EDificate michi
domuz & erit acceptabilis mihi
vt supra. Habita in precedenti
bus de domus distinctōe pariterq domus
hic intente electione. Nunc videndum est d
electe domus edificatione. Nam de illa do/
mo veraciter hortatur nos dominus edifi/
canda. eo q priores domus dudū sunt edifi
cate nec earum edificatio in nostra residet
potestate. quippe quas solus deus propter
nos miseros edificauit. sed anteq edificare
incipiamus mouenda est questio hec & sol/
uenda Q Cur dominus tam ab
solute nos moneat edificare cum ps. dicat
Nisi dominus edificauerit domum et cete
ra. quod enim frustra agitur. cur vt edifice/
mus tam libere precipiuntur? Ad quod dicen
dum. q in quolibet bono opere duo oportet
concurrere. scilicet dei gratiam & liberum ar
bitrium. hoc est hominem operantem & de
um cooperantem. & ideo eadem bona ope/
ra nunc aliquando a deo cooperāte. aliquā
do ab homine operante fieri nuncupantur.
Hinc est q per apostolum dicitur. Deus
reddet vnicuiq secundum opera sua. cum
per eundem dicatur. Deus qui operatur in
nobis & velle & perficere per bonam volun/
tatem. Hinc est q alias dicitur. Appropin/
quate domino & approprinquabit vobis. cū
alias dicatur. Nemo venit ad me nisi pa/
ter meus traxerit eum Item quid est q per
ezechielem dicitur. Facite vobis cor nouuz
& spiritum nouum. cum ibidem dicatur.
Dabo vobis cor nouum & spiritum nouuz
nisi q in omnibus istis & similibus dei gra/
tia & libertas arbitrij declaratur. que ambo
in quolibet bono opere conueniunt & con/
currunt. Nunc ad edificium domus anime
accedamus. & quia secundum augustinum
vt supra patuit. Quicquid in templis ma
nufactis agitur totum in nobis spirituali/
ter adimpletur. ℟ Scimus aūt q
domus materialis. primo edificatur. secū
do purgat. tercio consecrat. quarto adorn at.
quinto in ea celebratur. sexto deus in tēplo
pītat. Ideo ab edificatōe dom⁹ inchoātes.
primo dicimus q ad p̄fectum domus mate

terialis dñs matõz tria pcipaliter requirũ
tur scz fundamentũ supedificũ atqz tectũ
q̃ tria spũaliter intellecta ad pfectõz dom?
spũalis requirunt: que tria sunt fides spes
z caritas. Nz aũt p fundamentũ iusta signi
ficatione fides intelligatur pz p apl'm q̃ cũ
pdicasset fidẽ xpianã dixit vt sapiens archi
rectoz. fundamentũ posui z iterũ Fundamẽ
tũ aliud nemo põt ponere pꝛeter illud qõ
positũ est qõ est xps ihesus. i. fides de ihesu xpo
Justa aũt similitudine p fundamentũ fides
accipitur ꝓpter triplicem rõz. Primo sicut
fundamentũ est primũ sic z fides est primũ
in omni genere meritoꝝ. qz vt ait apl's im
possibile est sine fide placere deo. Secundo
qz sicut fundamentũ portat z non portat sic
fides. Tercio sicut fundamentũ in edificio
non videtur. sic fides est de his que non vi
dent di. apl's hebr. xi. Fides ẽ spanda z rerũ
substãtia argumentũ non appentum.

¶ De hac fide tria dicãt scz dei veritate
qualitate z quantitate. De primo sciendũ
q̃ veritas fidei constat in duodecim articlis
quos. xii. apli volentes ire in dispersionẽ in
uocato sancto spiritu cõpauerunt. quorum
primus petrus primũ lapidem ponendo di
xit Credo in deum patrẽ omnipotentẽ cre
atorem. Postea andreas dixit. z in ihesum xpm filiũ
eius vnicum dñm nostrũ z hic tacuit. Ter
cius iacobus subiunxit Qui conceptus est
de spũsancto natus ex maria virgine Quar
tus iohãnes dixit. Passus sub pon. py. cru.
mor. z sepul. Quintus philippus suũ lapi
dem posuit di. Descendit ad infer. ter. di. re.
Sextus bartholome? addidit Ascendit ad
ce. se. ad dex. d. pa. oĩpo. Septim? thomas
subdit di. Inde ven. est iudi. vi. z mor. Oc
tauus mathe? adiecit dicẽs. Credo in spm̃
sanctum. Nonus iacobus minor subiunxit.
Sanctam eccle. sanctoꝝ cõmu. Decimus
symon addidit Re. pec. Undecimus iudas
apposuit. Car. resur. Duodecim? matheias
conduxit z vitam eter. amen. In quibꝫ oĩ
bus subintelligendũ est a singulis credo Et
notandũ q̃ in singulis istis symbolis hec cõ
iunctio z coniungit priores symbolo seq̃
tibus. ac si dicant singuli. Credo priores ar
ticulos z meum articulum his annecto Et
sciendum q̃ veritas vere fidei in his articu
lis plene constat. nec minuendũ est aliquid
nec addendum. nisi ea q̃ in his intelligunt
vel eniã consequunt. Hinc Ero. dr. Dives
non addat nec pauper minuat. z ap?. Licet
nos aut angelus de celo euangelizet aliud
pꝛeter illud qõ euangelizauimus anathema
sit. hinc in apoc. dr. Contestor hodie oĩi au
dienti verba libri huius Si quis apposue
rit. apponat sup illum deus plagas scriptas
in libro hoc. z si quis diminuerit auferat de
us ptem eius de libro vite. Di. xii. articuli
designati sunt p. xii. lapides quos xii. tribꝫ
isrl' de profundo iordanis ad litus portaue
runt z super eis deo sua sacrificia obtulerũt
per qõ innuit q̃ p. xii. apostolos de profun
do diuinitatis hi duodeci articuli ad litus
id est ad notitiã iordanis. i. xpianitatis sũt
portati. ¶ Secundo dicendũ est de fi
dei qualitate. i. qualis esse debeat quã pau
cis verbis describit nobis apl's di. Neqꝫ cir
cũcisio valet neqꝫ pꝛepuciũ. sed fides q̃ p di
lectionem operatur. In quibus verbis duo
tangit scz operationem z dilectionem. Nã fi
des sine operatione mortua est. sine dilectiõe
ficta. Hinc iacobus Sicut corpus sine spũ
mortuum est sic fides sine opibus mortua
est. de secundo di. apl's. Si habuero fidem
ita vt montes transferam. caritatem aũt nõ
bẽam nihil sũ. Sicut igit vitã hoĩs ꝓbãt
mor? z calor ita mor? operatiõis z calor dile
ctiõis fidei ꝓbãt vitã Tercõ dõm de fidei q̃n
titate hoc est q̃ magna esse debeat. dz autẽ
esse tanta. vt de corde in os. de ore in opera
se extendat. quod insinuare videt greg. di.
De integritate fidei lingua mens manus re
quiratur. vt in ore duoꝝ vel triũ testium
stet omne verbum In primo deficiunt hꝛe
tici. in secundo iudei. in tercio mali xpiani.

¶ Secundum ad integritatem ma
terialis domus faciens est supedificium. eo
q̃ ex solo fundamento quantũcunqꝫ bono
nullatenus constat domus. sic ad integram
dam domum spũalem super fundamentũ
fidei superedificium est ponendum. qõ non
est aliud nisi fortissima spes ad dominũ eri
genda. Nam si quis tantam habeat fidẽ vt
etiam montes transferat. si spẽ nõ adiũxerit

non saluatur. Hinc Jaco. ij. Tu credis q̄niam vnus est deus: bene facis: & demões credunt & contremiscunt: sed quia spem nō habent ideo non saluantur. Juste autē per superedificiuz spes intelligitur. quia sicut edificium supra erigitur. sic spes sursum erigit nos ad deum: & quia sine spe nemo saluabitur. ideo de spe ad deum fiducialiter habenda monemur crebrius in scriptura. hinc Ecclē. dicitur. Respicite filij hominum & scito te quia nullus speranit in domino & confusus est. permansit in mandatis eius & derelict? est. & iterum monet nos dominus per Esaiā. lv. Qui habebit fiduciam mei hereditabit montem sanctum meum: & iterum Matth. Habete fiduciam ego sum. ac si dicat. Non sum vnus de plebe: qui vel mentiar in promittendo: vel sim impotens in soluendo: vel impius in volēdo: sed sum veritas infallibilis. omnipotēcia irrefragabilis. caritas inattingibilis. Verum quia non omnis spes venit in conspectu dei. distinguendū est de spe vt sciamus que nostra spes obtineat qō speratur. Propter quod sciendum q̄ est triplex spes: scilicet maledicta. presumptuosa & sancta. quere dominica. xj. sermone. Confide fili. Tercium faciens ad integritatē domus materialis est tectum. sine cuius complemento nullatenus constat domus. per quod tectum caritas intelligitur que in sacra scriptura operire dicitur peccata sicut tectum. vnde prouer. Vniuersa delicta operit caritas. Item per Ezech. dicitur. Expandi amictum meum super te & operui ignominiam tuam. quod de caritate oportet intelligi: que abscondit omne malū ab oculis maiestatis. Unde sicut auruz superductū omni metallo nobilitat illud. sic caritas alijs operibus superducta omnia nobilitat & gratificat apud deum. hinc in Apoca. dicit. Suadeo tibi emere aurum vt locuples fias. Verum quia ſm Bern. Magna res est amor sed sunt in ea gradus in quibz proficimus plus & minus. Propter quod sciendum q̄ sunt tres gradus in quibus diuersi diuersimode proficiunt. Sunt enim qui deum diligunt pre omnibus. in omnibz. exclusis oībus. Primo pre omnibus deum diligunt qui cum deo terrena diligunt pre omnibus tamen deum: qui sic bona temporalia diligunt vt non amittant eterna. hec caritate non est inferior cuz salute. de q̄ dicit bern. ad omnes homines. Secōm indulgentiam sint omnia vestra vobis saluā: si tamen vita hoc est iustis laboribus & fidelibz exercitijs acquisita. hoc tamen saluo: ne in eisdez & p eisdem dominū offendatis: ne hoc plus q̄z deum diligatis: sed amorem dei his omnibus preferatis. Quod tunc facimus si in rerum acquisitione fruitione & dispensatione in dominum non peccamus. sic ergo nobis que suppetunt exterius seruiant: quatenus a superne dilectionis studio animum nō inflectant. Secdo sunt alij proficientes in caritate & deum in omnibus diligūt: vt quicquid de terrenis rebus contrectant. hoc solū faciunt propter deum. Unde in labore manuum cibo & potu & quicquid opis occurrit intendunt placere deo: scientes & pre oculis habentes q̄ ad hec omnia terrena data sunt vt in eis domino placeamus. & ideo summa studeant diligentia vt ea in finem debitū ordinant quod est deus. Hinc aplus. Quod cūq̄z facitis siue in verbo siue in facto ad laudem dei facite: non quasi hominibus placētes ſ deo qui probat corda. hinc bern. Sūt qui semper pre oculis habent nō tam quod agunt sed quo agendo intendunt. cuz enim omnia terrena creata sint ad alliciendum diligantur vt arra. Naz ſm Aug?. ad hoc dat sponsus arram vt in arra sua ipe ametur. Plus est enim quod adhuc dare disposuit. hoc est seipm. Tu ergo ne plus debito diligas arram: ne prodas eum qui tibi contulit arram. Tertio sunt alij qui spretis omnibus ne fiant eis in muscipulaz: solum deum diligunt & omnia cum apostolo vt stercora arbitrantur. nihil aliud cogitantes. nihil intendentes nihil cupientes ex oībus nisi deum. flent pre desiderio. suspirant in meditationibus: & nihil pulsat in eis nisi deus dicens cum psalmista. Quid enim est mihi in celo & a te quid volo super terraz defecit caro mea & cor meum deus cor. mei & pars mea deus in eternum. Hac delicatissima & omni laude dignissima caritate

abundabãt patres nostri cuius nos miseri ⁊ indigni minutissimam fimbriã vinaz possemus attingere. ¶ Ipi sunt de quibus dicitur Numeri. Vidimus quosdaz de genere gyganteo in quorum comparatione qua si locuste videbamur quia bona dei que ipi in maximo possidebant nos in minimo non habem⁹. Erja domine qui in tua pietate q̃ris in nobis occasionez miserendi vt pater no tuo affectui satisfacias buiꝰ tepide ⁊ negligentis conuersationis iacturam supplear ⁊ resarciat humilitas confessionis nostre vt qui non laboramus quia non posse nobis videmur consuetudine ocij ⁊ negligentiarũ nostrarum victi vel potius infecti saltem in sudore lacrimarum ⁊ rubore vultus nostri accusemus nosmetipos: vt qui in gratiam nominis vmbram ⁊ personale quoddam figmentum perfectionis apud homines exterius induimus interius apud te domie cõscientie nostre inspectorem cognoscẽtes paupertatem: non recedamus a veritate ⁊ veritas liberabit nos. De hac sancta paupate dicit aug⁹. ¶ Dauptatẽ mihi sponsam habere ꝯgratulor qz ipa est christi sponsa. scõrũ possessio. btoꝝ vita. fideliũ securitas. clerico rũ ornamentũ. monachoꝝ vita. nobiliũ pulcritudo. diuitũ magnificentia. solaciũ in solitudie. gla in abiectõe. honor in ptemptu vmbraculũ in omni ꝓtectione ⁊c.

CXII. De eodem sermo. vi.

Vndate domũ

domini. tj. ¶ Paralitꝰ. xxix.

Dicit Crisostomus super illo verbo mathei. ¶ Penitentiam agite. ¶ Penitẽtia cor mundat. sensum illuminat. animas sanctificat. ad suscipiendum deum interiora preparat. naturalia reparat. gratuita recuperat. deo reconciliat. anglos letificat. merita multiplicat. demones fugat. carnez domat. spiritum roborat. celum impetrat. Habita ergo in prioribus domus distinctione distinctez domus hic intente edificationem nunc seruato ordine ⁊ fin aug⁹. sententiam in primo sermone propositam: dicendũ est de edificate domus mundatione. cui conuenienter referuit verbum propositum. In q̃ duo intelligimus: scilicet dei exhortationem scõ. exhortationis specificationem. ¶ Primũ ibi. mundate. scõm ibi. domum dei. Occasione huius mundationis tria per ordinez ꝑ sequamur. ¶ Primo de peccatorum offensione. scõ de pene obligatione. tercio de peccatorum mundatione. De primo sciendu⁹ q̃ beatus Gregorius exponens verbum hieremie dicẽtis. ¶ Peccata nostra dimiserunt inter nos ⁊ deum dicit. Anima que peccauerit a deo se diuidit. Si autem peccata continuauerit a deo longe recedit: sed si eandem continuitatem prosperitas sequitur ⁊ nulla disciplina. nulla discretionis increpatio. ad cor reuocat in diuisione quantum inter se ⁊ deum fecit: etiam libellum repudij accipit. vt iam velut aliena derelicta faciat mala que vult. ⁊ subiungit. Vnde necesse est vt peccantes quoscz tanto consideremus amplius miseros: quanto eos conspicimus in sua culpa amplius sine flagello derelictos. quia desperatis egris medici quid poposcerint dari precipiunt: ⁊ eis qui ad salutez reduci possunt que appetunt dare cõtradicũt. ex qua repudiatiõe dei ⁊ anime sequit⁹ oẽ malum. que cuz nemo prosequi possit eo q̃ de infinitis nõ est dare scientiam. aliqua tñ mala ex his proseqũmur. ¶ Propter q̃ sciendum q̃ septez mala incurrimus ex peccatis que in se continent omne malum. scilicet omnium bonorum priuationem. meritorie vite mortificationem. omnium bonorum operum frustrationem. vniuersalis ecclesie separationem. regni celestis exclusionez. dei ⁊ omnium sanctorum offensionem ⁊ pene obligationem. Hec prosequentes per ordinem primo dicimus q̃ cum peccatum committimus: oẽm bona que vnqz fecim⁹ euanescunt. hinc Numeri dicitur. Dies priores irriti fiant. quoniam polluta est sanctificatio eius. itez Ezechi. Si auerterit se iust⁹ a iusticia sua ⁊ fecerit iniquitatem. nũquid viuet? omnes iusticie eius quas fecit non erunt in memoria. Secũdo ex peccato commisso incurrimus meritorie vite mortificationez. de quo dicitur Ezechie. xviij. Anima q̃ peccauerit ipa morietꝰ. Itẽ iaco. i. ¶ Peccatũ cũ cõsummatũ fuerit generat mortem. imo

qđ veterius est generat plus q̄z mortē · qz tales moriunt bonis · z viuūt mal: qđ pulcre figuratum legimus Lu · x. in eo qui incidit in latrones · quē spoliatum gratuitis · z vulneratum natura libr semiuiuū reliquerunt. Hinc aug⁹. Vera mors est quā homines nō timent: z hec est separatio anie a deo que est beata vita animarū. De qua dicit. Domine ne discedas a me prope est tribulatio quia proximus non est. Secundo ex peccato incurrimus bonorū operum frustrationē. quid mirum. nihil. n. facere potest mortuus qđ iuuat: nihil omnino. hinc Esa. i. dicitur. Cū extenderitis manus vestras auertā oculos meos: z cū multiplicaueritis orationes vestras non exaudiam vos. manus enim vestre sanguine plene sunt. z sequitur. Non ergo offeratis vltra sacrificium frustra. incensum abominatio est mihi. sabbata z solennitates vestras odiuit anima mea: facta sunt mihi molesta. Hinc dicit. frustra multiplicabis medicinas. sanitas nō erit tibi. Quarto ex peccato incurrimus vniuersalis ecclesie separationē. Sumus em̄ tanq̄z membrū aridum qđ abscisū a corpore nullam recipit influentiaz. de his figuratū legimus Leui. xiij. Omni tempore leprosus z immūdus habitabit extra castra. Item Nume. v. precipit filijs israel vt eiciant de castris omnē leprosum. Unde tales dicere poterūt illō Iere. xv. Ue mihi mater mea vt quid me genuisti virū rixe virum discordie · nec feneraui nec̄ fenerauit mihi aliquis: omnes maledicūt mihi. Quinto ex peccato incurrimus regni celorū exclusionē. Hinc de talibus Osee. ix. dicit. Auferetur a vobis regnum dei z dabit̄ genti facienti fructū. Hinc apls. i. Corin. vi. An nescitis quia iniqui regnū dei non possidebunt? Item Esa. xxxv. Mala bestia non ascendet. Nam peccator iusto nōie bestia dicit̄ qz sm̄ ps. homo cū in honore esset non intellexit cōparus z c. Sexto ex peccato incurrim⁹ inferni dānationem. De quibꝫ dicit in ps. Erubescūt impij z deducant in infernū · de quibus dicit Job. xi. Ducūt in bonis dies suos z in puncto descendūt in infernū. item Ezech. xxxij. Descendūt cū armis suis · hoc est cū opibus suis qui hoc contra dñm pugnauerunt. Septimo ex peccato incurrimus dei z oim̄ sanctorum offensionē. quod inter omnia mala pessimum iudicat · quia offenso creatore dñi creatura peccatorē indignatur z nitit vlcisci iniuriam creatoris. Sic enim dicitur Eccie. Creatura tibi factori deseruiens exacuit in tormentū aduersus impium · z ite rū. Armabit creaturam in vltionē inimicorum quod ad sensum euidentissime iam videtur ꝓpter quod mandatur nobis in lege vbi dicitur. Ne offendas dñm deum tuū quoniā abominatio est illi. ¶ Sequit̄ de pena principale scz de pene obligatione q necessario sequitur poſt peccatū dicit. Iob. Luet omnia que fecit: nec carne ꝓsumet · z in Eccle. De omni verbo reducet te dñs in iudicio · hinc Job dicitur. Verebar omnia opa mea sciens q̄ non parceres delinquenti · quod exponens Greg⁹ · dicit. Delinquēti nequaq̄z deus parcit · quia deus rectum sine vltione nō dissimulat · aut enim hic homo penitens in se punit · aut deus hic in homine vindicans punit. Nequaq̄z ergo peccato parcitur: qz nullatenus sine vltione relaxatur. Et quia vt visum est peccatum cōmissum ineuitabiliter ad penam nos obligat · ideo videndum est que pene nos obligant ad emendam q̄ sunt quattuor quas in sacra scriptura lucide reperimus. Aut enim peccata cōmissa diluim⁹ per penitentiam z contritionem: vel per dei flagellationem: vel per purgatorij expiationem: vel etiam per eternam damnationem que quattuor licet sub dubijs verbis Esdre vij. nobis proponuntur vbi dicitur. Omnis qui non fecerit legem dei diligit iudiciū · erit de eo sive in mortem sive in iudiciū sive in exilium sive in condemnationē substantie vel certe in carcerem. inter que quattuor potissimum atq̄z leuissimum est carcerem id ē penitentiam sustinere. ¶ Sequit̄ tercium principale scilicet dicere de peccatorū mundatione sive emendatione que est ꝓ penitentiam faciendā. Verum quia sm̄ augustinum. Penitentia est medicina: que si fortem habet efficaciam influit in omnes ptes vbi latet morbus pe cās · sic vera z fortis penitentia debet se diffundere ad omnia loca

vbi morbus peccatorū latet. Sunt aūt tria loca in quibꝫ peccauimus: scꝫ in corde peccatis consentiendo. in ore male ⁊ pfide loquēdo. in opere turpiter agendo. Ad hec tria loca est etiā penitentia extendenda. que in corde est incipienda: eoꝫ peccatū omne in corde principaliter habet ortum. que videlicet penitentia cū in corde incipit vocatur cōtritio. si vero vsqꝫ ad os pceſſerit vocatur confessio. si vero vsqꝫ ad opa peruenerit est ⁊ dicitur satisfactio. Si ergo volumus efficaciter penitere. Primo habeamus in corde cōtritionē. de qua dicit per Michēā. Dole satage virgo syon quasi parturiens. Item hiere. Auctum vnigeniti fac tibi planctū amarum. Scōo penitentia vsqꝫ ad oris pfessionem se extendat: ⁊ tunc dicitur accusatio vel confessio. De qua dicit Johan. i. Si confiteamur peccata nostra: fidelis est deus ⁊ iustus vt remittat nobis peccata nostra. Tercio penitentia vsqꝫ ad satisfactionem operū protendatur: ⁊ quia in opibꝫ multipliciter peccamus: ideo necesse est vt emēdatio multifarie subsequatur. hinc etiā est qꝫ in collationibus patrū multa ponunt exercitia quibus peccata possumꝰ abolere ⁊ ad puritatis gratiā peruenire. Primo pēaz que dicta est contritio. de qua dicit petrus. Penitemini inquit ⁊ cōuertimini vt deleant peccata vestra. Scōo pēaz confessionē. sicut dicit in ps. Dixi pfitebor aduersum me iniustitiam meam dño ⁊ tu remisisti ⁊c. ⁊ iterū alibi. Narra iniquitates tuas vt iustificeris. Tercio pēaz laboris exercitationem vt in ps. Vidi humilitatē meā ⁊ labor meus ⁊ dimisi omnia pec. mea. ⁊ amplius. Obsecro vos p misericordiam dei vt exhibeatis corpa vestra hostiam sanctā deo placentē. Quarto pēaz elemosinarū largitionē. de qua Proverbiorum iiij. Elemosina ab omni peccato ⁊ a morte liberat Eccle. iij. Sicut aqua extinguit ignem ita elemosina extinguit peccatū. hinc Luce. Date elemosinā ⁊ omnia munda sunt vobis. Quinto purgamur pēaz orationē. de qꝫ dicitur Eccle. Ora dominū ⁊ curabit te. et ps. Ego clamaui quoniā exaudisti me deus. Item in euāgelio dicit veritas. Amen amē dico vobis. quicquid orantes petitis ⁊c. De vero peccata nobis dimittunt, pter dilectionem. de qꝫ dicit petrus. Caritas operit multitudinem peccatoꝝ. Septimo indulgētia delet peccata. de qꝫ dicit Isaie. Dimittite ⁊ dimittemini. ⁊ iterum. Si dimiseritis hominibus peccata eoꝝ: dimittet vobis dñs delicta vestra. Post enumerationē istorū ⁊ adhuc aliorū multorū subiungitur in collationibus patrū. Videtis qntos aditus misericordie patefecerit clemētia saluatoris: vt nemo salutem cupiens desperatiōe frangatur cum videat se tantis ad vitam remedijs inuitari. Quisquis ad indulgentiā suorū criminū desiderat peruenire: predictis semetipm aptare studeat instrumentis. Si ꝫ ad plenum cupimus aream ꝓscientie nēe mundare ⁊ scobare. et predictis omnibus et adhuc alijs multis scobam faciamus quēadmodum ex multis virgulis simul collectis vna scoba constringitur. de qua dicit psal. Exercitabar ⁊ scobebam spiritum meum. p quam scobam emendari possumꝰ fm apostolum ab omni inquinamento carnis ⁊ spiritus: perficientes sanctificationem nostraz in timore domini. prestante ⁊c.

-CXIII- De eodem ser. vij.

Domum tuam domine decet sanctitudo in longitudine dierum. ps. xcij. Sanctus propheta dauid tam ex diuine pſentie experientia qꝫ sacre scripture intelligētia secretorum dei conscius: nouit deum habere pro delicijs esse cū filijs hominū. vt dicitur in puer. Item nouit deuz essentialiter sanctū desiderare vt in nobis habeat mānsionem. ām̄irando ⁊ optando dixit verbū ꝓpositū. domū tuā dñe ⁊c. ac si dicat. Quia tu deus magnus et sanctus dulcedine tue dilectionis dignaris habitare in nobis. decet omnino domū tuam: id est animas nostras esse sanctas. quod ipe dominꝰ monere ostendit dicens Exo. Sancti estote quoniam ego sanctꝰ sum. quia sicut Sap. i. dicitur. In malivolam animaz non introibit sapientia nec habitat i corde subdito peccato: sed sicut ibidem. vij. dicit. transfert se in animas sanctas: ⁊ ideo si deum in anima

bus nostris habere cupimus: necesse est vt per deuota exercitia nos sanctificem⁹. Que sint autez exercitia que nos sanctificant per consecrationem pontificum edocemur. Expedito primo sermone de domus distinctione·distincte dom⁹ edificatione·edificate domus emūdatione·nunc dicendū est de domus consecratione siue sanctificatione quā si sanctificare cupimus: necesse est vt pontifices imitemur·quia sicut pontifices materialem domuz materialibus exercitijs sanctificant·sic nos spiritualem domum spiritualibus deuotionibus consecremus. Quibus autē exercitijs domus dei que sunt anime nostre sint consecrande·docet nos bern· dicens. Q ecclesia materialis per manus pontificum dedicata est domino: ꝓpter nos sine dubio factum est: vt ⁊ nos desiderātes corda nostra domino dedicare ita faciamus idem in nobis spiritualiter impleri necesse est que in parietibus visibiliter precesserūt Idem. Et si vultis scire·hec vncꝫ sūt aspersio·inscriptio. crucis erectio·illuminatio·inunctio ⁊ benedictio. Hec vt ait Bern· in visibili domo faciunt pontifices·hec etiam eadem christus assistens pontifex futurorū bonorum inuisibiliter opatur in nobis. Volentes igitur cor nostrum domino dedicare aspergamur ymbre lacrimaruz sudore penitentie: que videlicet lacrime tāte sunt virtutis vt de prostibulo dyaboli dedicent domū domini. De bis lacrimis dicit Esa·ꝯ Plorans nequaqꝫ plorabis. Aug⁹. O fortis lacrima vincis inuincibilem·ligas omnipotētem ꝓpter quod omnia alia affectū habent supplicantis. lacrima vero virtutem cogentis·vnde dns per Esa·ꝓphetam. Non me inebriabit adipe lacrimarum tuarū. Cleri cū sint diuersa lacrimarum genera ꝑm diuersitatem deuotionis ⁊ statuum sanctitatis ꝑm q̄ innuit bier·dicens. Diuisiones aquarū deduxit oculus meus. quod verbum Gre exponens dicit. Diuisas quippe ex oculis aquas deducimus quando peccatis singulis dispertitas lacrimas damus·vel quādo singulis deuotionibus singulos fletus impartimur. ℣ Sciendum ergo q̄ oībus diuersitatibus consideratis sex inuenimus genera lacrimarum. Sunt enim lacrime cōpunctionis·deuotionis·compassionis·proprie miserie considerationis·amoris siue dilectionis vehementissime·desideriꝫ accensionis. Sed quia de his speciebus lacrimarū longum esset prosequi: de primis tribus tm̄ pro dedicatione cordis nostri prosequamur Prime ergo lacrime dicuntur cōpunctiōis que tunc non immerito profluunt ⁊ puocātur·cū ꝑm bern·ascendit homo ad tribunal mentis sue: vt audiat causam preterite vite sue. Assit timor carnifex·testis cōscientia·accusatrix memoria: ⁊ sic reuoluat ⁊ recogitet annos suos in amaritudine anie sue·quis sic faciens non cogatur prorumpere in lacrimas di·illud. Heu mihi domine quia peccaui nimis in vita mea. Scde lacrime sunt deuotionis que tunc profluunt: quando homo in deuotione sua incipit reuoluere ⁊ recogitare beneficia que ei contulit de⁹. oritur quedaz dulcis deuotio ⁊ fiducia de venia et amicicia consecuta·ex quibus gaudiuz spirituale concipitur·⁊ ex hoc concepto gaudio dulces lacrime profluunt. Est autem deuotio ꝑm beatum Aug⁹. in libro de spū·pius affectus ⁊ humilis in deum. humilis ex cōscientia infirmitatis ꝓprie·pius ex considerati one diuine clementie·vnde Bern· Felix anima que omnia beneficia vel saltem p̄cipua studiose colligere ⁊ ante oculos mentis digna cum gratiarum actione reducere curat ꝓfecto cum fuerint in vasculo cordis pistillo crebre meditationis contusa atcꝫ cōtrita deinde igne sancte desideriꝫ simul decocta ⁊ demū impinguata oleo leticie erit vnctio lōge preciosior ⁊ aspersio excellentior prioze. Et sciendum q̄ primi fletus species nō longe q̄runt·nā penes nos absq̄ labore reperimus ac de ortulis nīis copia taliū perfacile tollimus. Quis enim nō ad manū habeat iniquitates ⁊ pcta si nō dissimulat. scdi vero fletus species terra nostra nequaqꝫ profert: sed procul ⁊ de vltimis finibus eam nobis conquirimus·tertie vero lacrime sunt compassionis que ambas priores antecellunt. hec autē lacrime fiunt de necessitatibꝫ paupe rum·anxietatibus oppressorum·culpis delinquentium ⁊ postremo de omnibus quo-

rumlibet miserorum erumnis. vnde Bern. Vultre miserie collecte atq; oculis pietatis inspecte. ipe sunt species de quibus vngenta optima componūtur. vngenta lacrimas vocans. Hec tria genera lacrimarum domin⁹ transfigurauit in se relinquens nobis exemplum vt & nos ita faciamus. Primo enim fleuit lacrimas in passione ꝓprium dolorem & puncturas amarissimas sentiens. Scdo lacrimas deuotionis fudit super lazarū. cuz enim reuoluere memorie vniformē volun tatem inter se & patrem dicens. Gratias tibi ago pater. quia semper me audis. cū his verbis fudit lacrimas deuotiōis. Tertio fleuit lacrimas compassionis cum super ciuitatem fleuit dicens. Si cognouisses. & tu

¶ Scdm ad dedicationez templi necessarium est inscriptio. Hec autem inscriptio nihil aliud est nisi quorundaz frequēs & continua memoria. que ita infixa impressa & inscripta debent esse cordi vt eorū nūq; obliuiscamur. Sunt autem tria que inscribere debemus cordibus nostris. Primū est deus. Illius inscriptio ita radicitus & medullitus debet esse impressa cordibꝫ nostris vt ipsius nūq; obliuisci valeamus. vñ deutero. Caue diligenter ne aliquando obliuiscaris domini dei tui. ps. Adhereat lingua mea faucibus meis &c. Eccle. Gratiaz fideiussoris tui ne obliuiscaris. dedit enim pro te animam suam. Nam ex tali memoria omnes cogitationes & opera hominis sanctificātur & nobilitantur. vnde Can. Pone me sicut signaculum super cor tuum. Ihobi. Audi fili mi verba oris mei & ea in corde tuo quasi fūda menta construe: omnibus diebus vite tue in mente habeto deū. Aug⁹. Quid salubrius quid honestius quid dulcius q̄ oīm horaz eius meminisse qui nulla hora obliuiscit nostri & sine quo nulla hora viuere possum? Debemus autez deum inscribere cordi nostro dupliciter: scilicet q̄ntum ad diuinitatē & humanitatem. prima facit admirationē. scda imitationem. de prima dicit Ap⁹. O altitudo. de scda petrus. Christ⁹ passus est pro nobis vobis relinquens exemplum. q̄ntum ad diuinitatem: quia fm Bern. nihil capit deum nisi imago eius fm humanitatem ad imitandum eum. Unde Bern. Ad imaginem humanitatis dei oportet nos cōformari si ad imaginem diuinitatis eius volumus reformari. Scdm qd cordi nostro inscribere debemus sunt dei precepta & maxime illa sine quibus nō est salus. vnde qui in matrimonio est constitutus scribat in corde suo precepta matrimonij: & talia obseqa que oportet eum exhibere domino de matrimonio. similiter qui in religiōe est faciat: & sic de reliquis. vnde deutero. Audi israel p̄cepta domini & ea i corde tuo q̄si in libro scribe. ibidem. Uerba que precipio tibi erūt in corde tuo & narrabis ea filijs tuis & meditaberis ea sedens in domo tua: & ambulās in itinere dormiensq; atq; consurgens: & ligabis ea quasi signum & mouebunt inter oculos tuos. scribesq; ea in limine & ostijs domus tue. hiere. Dabo legem meam in visceribus eorum & in cordibus eorum scribam. Prouer. Fili ne obliuiscaris legis mee. Eccle. Altiora te ne q̄sieris & maiora te ne scrutatus fueris: sed que precipit tibi deus illa cogita semper. Tertium quod scribere debemus in corde nostro est offensa contra dīm deum nostrum quem nostris criminibꝫ offendimus. vnde deutero. Memento & non obliuiscaris quomodo ad iracundiam prouocaueris dominū deum tuum. hec enī nec sine dolore & pudore de cordibꝫ nostris non debet aliqualiter recedere. donec ipe de⁹ miserius nostri hanc scripturam deleat. nam & hoc ipe pollicitus est per prophetā dicēs. Ego enim delebo vt nubes iniquitates tuas ꝓpter me. id est ego ipe sum qui deleo iniquitates tuas. Hec triplex inscriptio cordis nostri prefigurata est in scriptione ecclesiaꝫ que fit in triplici genere literarum. sunt enī hebrayce grece & latine. ¶ Tertium qd in dedicatiōe ecclesiaꝫ agit est circūqua/ qz in parietibꝫ crucis infixio. sic & nos in dedicatiōe cordis nri crucē erigam? eā ꝓtinua deuotiōe memorādo. Hec aūt crucis erectio licet ad oīa bona impetrāda & oīa mala amouenda sūmū sit antidotū fm bern. dicētē. Passio tua domine vltimum refugiuz. singulare remedium Valet tamen ad quinqz precipue scilicet ad sui compassionē. sui imi

tationem·temptationum repressionem·ad tribulationum dulcorationem ⁊ dei attractionem. De primo Bernardus. Respice o homo oculo mentali pro te patientem ⁊ saltem compatere qui pro te passus est. De secundo dicit ℘ Petrus. Christ⁹ passus est p nobis vobis relinquens exemplū vt sequamini vestigia eius. De tertia figura precessit de serpente eneo: quam qui respexit sanatus est a morsu serpentis. De quarto similiter figura precessit Exodi vbi legitur· q⁹ cū in Mara⁹ populus aquaꝝ pre amaritudine bibere non posset per tactum ligni·quod similiter fuit amarū: aque verse sunt in dulcedinem. Ecclē. Nonne a ligno indulcorate sunt aque. Quito q⁹ magis presentis est negocij dicit Bernard⁹. Gaudet celestis sponsus thalamum cordis libenter ingreditur vbi passionis sue ignominiam ⁊ resurrectionis gloriam sedula videt cogitatione versari·ibi adest sedulus·adest libens. Hanc crucis erectionem fecerat sponsa christi que dicebat. Fasciculus mirre dilectus meus mihi. Bernardus. Et ego ab ineunte mea etate hunc fasciculum mirre de omnibus amaritudinibus domini nostri tē. Idem. Scit quicunq⁹ habet sensum quantum christiane pietati expediat saltem aliqua hora diei passionis ipius ac redemptionis accentius recolligere beneficia ad fruendum suauiter in conscientia. ¶ Quartum est luminum accensio que ad dedicationem ecclesiarum necessario affiguntur·sic etiam in dedicatione cordis nostri post predicta dominus accendit lumen ⁊ illuminare dignatur corda ⁊ corpora nostra. Hec illuminatio nihil aliud est nisi caritas dei que diffundit in cordibus nostris per spiritum sanctū qui datus est nobis. In lumine autem tria sūt scilicet ardor·splendor ⁊ nitor. Sed est differentia inter splendorem ⁊ nitorem. Nam splendor est in fontali principio lumis splēdens in seipo·sed nitor est in exterioribꝫ trāsparens in extrinsecis rebus opacis. Similiter in lumine spirituali scilicet in charitate tria predicta sūt scilicet ardor splendor ⁊ nitor. Per ardorem caritatis fruitionem·per splendorem spiritualium bonorum cognitionem·per nitorem proximorum edificationem accipimus. De primo amore scz fruitione dicit Bern·O dulcis affectio: eo suauior quo totum diuinum est quod sentitur ⁊ uterum. Clerus amor cum venerit omnes in se traducit affectus ⁊ captiuat. Gregor⁹ Cum mens nostra in dei dulcedinis amore accenditur·omne desiderium presentis vite leuigatur. De scō scribit Bern·dicens. In lumine caritatis duplex est cognitio: scilicet dei ⁊ mei. De dei cognitiōe caritas magis ac magis incenditur·impossibile eīn est deum cognoscere ⁊ non amare·de cognitione autez mei humilitas procreat. Est tracz cognitio tam necessaria ad salutem cz necessaria est dilectio ⁊ hūilitas sine quibꝫ nullatenus erit salus. De tertio monet dñs dicens. Luceat lux vestra coram ominibꝫ hominibꝫ·vt videant opera vestra bona ⁊ glorificent patrem vestrū qui in celis est.

℟ Quinto ad dedicationem necessaria est vnctio: per quam sanctificantur altaria· per quam vnctionem significatur sancti spiritus infusio·dicit eīn Bern·q⁹ spūssanctus per viam amoris infunditur deuote anime. Sunt autem hec verba eius. Cum voluntas hominis eo proficit vt amor fiat: continuo per viam amoris infūdit se spiritussanctus: spiritus vite adiuuans seu in oratione seu in meditatione infirmitatem cogitantis ⁊ continuo memoria efficitur sapientia cz sua uiter sapiunt ei bona domini·intellect⁹ vero fit contemplatio. Est autem triplex effectus vnctionis. Ungūtur enim mulieres vt pulcre fiant·vnde dañ. Afferte mihi oleum ⁊ smigmata vt lauer. Scdo vnguntur reges ⁊ episcopi vt in dignitatibus preficiātur·vnde in libris Regum sepe dicitur. Accipe cornu tuum plenum oleo tē. Tertio vt homines ad gaudium ⁊ exultationem afficiantur·vñ ps·Unxit te deus deus tuus oleo leticie·per quod significatur q⁹ per aduentum spiritussancti homines a peccatis mūdant. Scdo nobilitant·q⁹ anīe xp̄o despontantur: vt sicut xp̄s rex est ⁊ dñs: sic anīe talium regine sint. Tertio gaudio ineffabili letificantur super omne gaudiū hui⁹ mūdi Gre·Gustato spiritu desipit omnis caro.

Sexto ad dedicationem necessariū est bene dictio: que benedictio nō incongrue sequitur ad predicta. Qui em vitā suā taliter cōple uit vt in antehabitis est expressum: non im merito benedictus est a domino. Qualiter autē & in quibus & quomodo sit benedictus innuitur in Deutero. xxviij. vbi dicit. Si audieris vocem dñi dei tui vt facias atq; cu stodias mandata que ego precipio tibi ho/ die. faciet te dñs deus tuus excelsiorez cūc/ tis gentib⁹ que versantur in terra. venient/ q; sup te vniuerse benedictiones iste. Sanc/ benedictus tu in ciuitate. scđa. benedict⁹ in agro. tertia. benedictus fructus ventris tui quarta. benedictus fructus terre tue. quīta fructus iumentorū tuorū sit benedictus. se/ xta bñdicta horrea tua. septima. bñdicte re/ liquie tue. octaua benedictus eris ingredi/ ens & egrediens. nona. inimicos tuos q cō/ surgunt aduersum te corruent in conspectu tuo. decima. benedicetq; te in terra tua quā acceperis. suscitabitq; te dñs sibi in popu/ lum sanctum sicut iurauit tibi. videbuntq; omnes terrarum populi q; nomen domini inuocatum sit super te. abūdare faciat te do/ minus omnibus bonis. benedicetq; cunctis operibus manuum tuarum. fenerabis gen tibus multis & ipe a nullo fenus accipies. Constituet te dñs deus tuus in caput & nō in caudam & eris semp supra & non subter. quās benedictiones nobis largiri dignetur iesus christus dñs noster: cui cum patre et sancto spiritu sit laus. honor & gloria p in/ finita seculorum secula. Amen.

Sermones Socci de sanctis floscu lis melliflui doctoris sancti Bernardi pre cete/ris vtunq; eroniati. A sagaci viro Johan/ ni de Gerūningen: in indita Argentinen. ci uitate diligenter elaborati. anno a christi na tiuitate. ¶1484. ydus mensis aprilis Expli/ ciunt feliciter.

Tabula generalis.

Tabula sequens continet singulos titulos omniū sermonū supra positorū cum subiuncta materia in ipis generaliter contenta Apponitur etiā qñq; litera vel plures vt materia occurrens facilius inueniatur.

Sermo primus de sancto Andrea.

Venite post me.

In isto sermone vt dñm sequi possimus primo a malis reuocamur sq; recedere a pctis a carnis voluptate ⁊ a mundi vanitate: ⁊ hoc p tria istis opposita. Scdo ad bonū hortamur p ea q nobis dñs posuit in seipo s. p corpalem operationē penalē tribulationē ⁊ virtualez exercitationē: q nobis exhibuit in sua psecutione passione ⁊ in virtutū exhibitione: hec circa literam C. Sermo ij ad idem.

Venite ⁊ videte. Duo tanguf. Primo domini vocatio ad q̄ttuor s. ad sui noticiā disciplinatus grām familiaritatis amicicia; ⁊ ad aplat9 excellentiā sic nos spualiter vocamur post lrām G. Scdo ponit vocationis remuneratio circa qualibet pticulā naz circa primaz ponit triplex dei cognitio circa scdam q̄ttuor vtilissima q docuit nos saluator ⁊ magister nr circa tertiā ponitur mutua visitatio dei ad hoiem ⁊ ecōuerso circa q̄rtū triplex dei nunciatio circa finem.

Sermo iij de sancto Nicolao.

Ecce sacerdos. Tria genera reꝝ demōstrant per hoc aduerbiū ecce. J. Sanctus iste demonstratur cōmendat ⁊ pbat habet triplicem magnitudinē. N. Pre ceteris tria placent deo. O. Sermo iiij ad idem.

In tpe ira fa est recon. De reconciliatione tria dicunt. Tres vtilitates reconciliantiū circa lrām. S. ⁊ plura ibidem vtilia.

Sermo v. de sancto Thoma

Domine nescim9 ⁊c. Thomas q̄ttuor verba loquit in scriptura q̄ttuor pfundas cōtinentia sentētias. Tria genera hoīm odit deus circa lrām. V. De triplici via ibidez et de tribus q deus hic habuit. Y.

Sermo vi ad idem.

Eamus ⁊ nos ⁊ moriamur cū xpo. Duo facit aplus nā hortat nos vt dñm seqmur eūtem ad passionē: vt cū ipo moriamur. De via passionis in q̄ dñs sex ptulit in quibus ipm seq possum9. Ser vij ad idē tertiū. Nisi videro ⁊c. Vt valeam9 ad magna desideranda deuotionez excitare q̄ttuor sunt in nobis acquirenda s. pscie puritas feruēs caritas bonoꝝ operꝝ multiplicitas ⁊ mutua dei ⁊ hois familiaritas. Totidem in deo sūt notanda s. veritas promittētis facilitas omipotentis caritas volentis ⁊ dignitas largiētis que faciūt nos audacē: post lrām D. Valde inauditū miraculū de scto thoma F.

Sermo viij de natiuitate xpi.

Ortus est sol. Magna discretio sit in sacro eloquio. Verbū positū in scriptura q̄druplicit cū tot effectib9 inuenit que spualiter intelligunt. B. Ex premplatiōe tres dignitates psequimur circa lrām J.

Sermo ix de sancto Stephano.

Video celos ⁊c. Celū q̄ttuor modis inuenitur fuisse apertū, in quib9 q̄ttuor genera hominū intelligimus quib9 celū statim vt euolant aperit: ⁊ sunt pure innocētes pfecte penitentes dura ⁊ aspera patiētes ⁊ sublimia premplantes. Martiriū pacis tpe tribus exercitijs deo exhibetur. O. Cōtemplationē tribus passibus attingemus in fine.

Sermo x ad idem.

Ecce relinquet vo. do. de. deserta. hic dicitur quib9 demeritis ad infernuz demergimur. Octo sunt genera hoīm q statim post mortem in infernū demergunt circa lrām. O.

Sermo xi de sancto Johāne euāgelista

Amantissim9 dñi ⁊c. Exaltauit de9 hūc sanctum tripliciter. Primo in vite sanctitate: ⁊ hoc in q̄ttuor eminentib9 gratijs. Scdo i specialis prerogatiue claritate: in tribus insignijs. Tertio in glose mortis singularitate pter tres causas. X. Ser xij ad idem.

Qui vicerit. Bern. Nemo viuit absq; tentatione. Tria dicuntur. Primo de mō impugnandi: qui fit a septē. Scdo de mō vincendi: qui fit p̄ra septē: circa lrām. Z. Tertio de cumulo premiorū. sunt autem septez premia. A. Sermo xiij de innocētibus

Nisi conuersi fueritis ⁊ efficiamini sicut parauli ⁊c. Vt p virtutis infantia laborem9 promittitur triplex premiū. qd psequimur per

septem exercitia puerorum similitudinarie. Lachrime tres ꝓprietates .C. Triplex simplicitas .D. ꝛ plura alia.

Sermo.xiij. de sancto Siluestro.

Homo quidam peregre proficiscens ꝛc. Homo iste est redemptor nr̄: qui nobis hic quinq; insinuat. scz bonor̄ suor̄ distributionē. suorū negociationē. rationē. remuneratione ꝛ male rōis damnationē. de quib; per ordinē. Sermo.xv. de sancta Agnete.

Desponsi vos vni viro ꝛc. Tria sunt q̄ matrimoniū carnale ꝓstituūt ꝛ spūaliter intellecta ꝓficiūt matrimoniū spūale: cū differentia tñ scz desponsatio subarratio ꝛ cōsummatio. Error q̄re sponso creatore relicto: adheremus creaturis ex tribus ꝓuenit. R.

Sermo.xvi. de sancto fabiano ꝛ sebasti.

Justi aūt i per.vi. Justicia quid sit. ad cui⁹ ꝓfectionē attingendā septē gradib; peruenit̄. scz fidei assertione ꝛc. de quib; per ordinē. Triplex fides ficta mortua ꝛ vera. y. Tria ꝓsideranda in spe. Triplex confessio. Opera in triplici genere. Tribo de cāis mādata dei fideliter ꝓsequant. Tria bona ex elemosina euenūt. Omnia patent p ordinē literarum. Ser.xvij. de sancto Vincencio

Si quis vult ve. post me ꝛc. Quō volūtarie peccanti nō relinquit hostia p peccato. In his verbis q̄tuor notant̄: scz hūani arbitrij libertas. diuini exempli nobilitas. p̄p̄rij meriti sublimitas ꝛ eterni p̄mij securitas. ꝛ plura ibidem.

Sermo.xviij. In cōuersione scī pauli.

Imitatores mei estote. Nota Christo. de sancto paulo: quē in q̄tuor sequi debemus scz in ꝓfecta ꝓuersatione. corꝑali exercitatione. virtutū acquisitiōe ꝛ in sublimi contemplatione. de quib; vide p ordinē m̄tris alys insertis. Sermo.xix. ad idem.

Castigo corpus meū ꝛc. Corꝑale exercitium in triplici differentia exercet̄: scz in bonorū opatione q̄ triplicē debent habere decorem. Scōo in malor̄ reluctatiōe q̄ etiam in triplici differentia exercet̄. y. Tertio in aduersor̄ perpessione. q̄ passiōes iterꝫ in triplici differentia ꝓtinent̄. Ser.xx. ad idem.

Flecto genua mea ꝛc. Imitem⁹ paulū in charitate ꝛ hoc per tres grad⁹ scz in corde puro. conscientia bona ꝛ fide non ficta. D.

Sermo.xxi. ad idem sermo quartus.

Obſuare eos qui ꝛc. Dicit̄ de pauli humilitatis imitatione. q̄ hūilitas tres habet ꝓtes: que ex tribo ꝓsurgūt. D. Itez de pauli benignitate quā tripliciter exercuit. L.

Sermo.xxij. ad idem.

Adhuc excellentiorē ꝛc. Hic dicit̄ de q̄rto membro in primo ſm̄o. ꝓposito scz de cōtemplatione ꝛ p̄cipue dei⁹ unitio q̄ tres p̄tes ꝓtinet. Cius descriptionē vide circa literam. D. ꝛ plura ibidem.

Sermo.xxiij. ad idem ſm̄o.vj.

Emulamini carismata meliora. Hic dicitur de medio ꝓtemplatiōis: in q̄ deus tria optatur. Item de ꝓtemplatiōis fine circa literam. A.

Ser.xxiiij. de purificatiōe v̄ginis ma.

Dū complerentur dies purgationis ꝛc. Hic intelligim⁹ tria de virgine ꝛ eius filio facta scz virginis purgationē. luminū delationē. dei in templo p̄sentationē que p triplicē reuerentiā ecclesie hodie venerant̄. ꝛ ex triplici noie hui⁹ festi. plura vide hic vtilia. Ser.xxv. ad idem

Venite ambulem⁹. Tria nobis sunt necessaria ad ap̄prehensionem luminis diuini scz secularium alienatio. bonor̄ operū multiplicatio ꝛ diuini luminis infusio. De diuino lumine tria dicuntur. A.

Sermo.xxvi. ad idem ſm̄o.iij.

Adorna thalamū ꝛc. Nota dicta Bernardi de auctoritate ecclesie: quib; cōsonat Aug⁹. di. Euāgelio nō crederem nisi me auctoritas ecclesie cōmoneret. hic dicit̄ de dei in templo cordis nostri p̄sentatione: multis adiectis.

Sermo.xxvij. ad idem quartus.

Suscepimus deus ꝛc. In verbis istis tria intelligimus scz doni nobilitatem ꝛc. Deus septem nobis misericordias distribuit tanq; septem panes.

Sermo.xxviij. de beata Agatha.

Gratia sup̄ gratiaz mulier sancta. Hec sancta virgo a triplici gra cōmendat̄ scilicz a virginitate. passionis acerbitate ꝛ vite sanctitate. Sex exercitia faciūt nos sanctos scz cordis mūdicia ꝛc. Ser.xxix. ad idez.

Virgo cogitat que dei sunt. Eligit̄ de tribus exercitijs que nos exterius sanctificant

scz status excellens. actus cõpetens ꝛ finis ꝓgruens. Ser. xxx. de cathedra sancti pe.

Exaltent eũ in eccl̃ia ꝛc. Sanct⁹ petrus quinq; modis legit exaltat⁹: tribꝰ supꝫ terrã ꝛ duobꝰ in gloria. Quibꝰ exercitijs nos exaltari valeamus. A.

Sermo. xxvi. de sancto Mathia.

Cecidit sors sup mathiam. Duo dicunt scz de sortem ꝓmittentibꝰ ꝛ de in sortẽ consentientibꝰ. De sorte plura ibidẽ. Nouem sunt genera hoim q̃ vocati venire renuũt. I

Sermo. xxvij. ad idem.

Cecidit sors ꝛc. Tres custodes cordis scilicet audientia ꝛc. Deus habitãs in nobis quinq; passibꝰ nos ꝓmouet. de quibꝰ ꝓ ordinẽ. Ser. xxviij. de sancto Gregorio.

Negociamini dũ venio. Et mercari valeamus q̃ nobis in eternũ ꝓsit septez sunt facienda. Primo curramus ad nũdinas introrsum ꝛc. U. Ser. xxviij. ad idem.

Accipite disciplinã ꝛc. Agit de hui⁹ sancti exhortatiõe: ꝛ de eius fructificatiõe. Disciplina est q̃druplex. C. Discipline vtilitas quadrupler. L.

Sermo. xxv. de sancto Benedicto.

Quicunq; hanc regulã ꝛc. Duplex ꝓponitur hic regula. doctrinalis scz ꝛ exẽplaris hec distributio quicunq; tria implicat. Cur pauci saluant quintuplex ratio. P. De voto plura post literam. R.

Ser. xxvi. De ãnũciatiõe virginis glo. In sole posuit tabernaculum suum. Hec gloriosa festiuitas sub methaphora solis triplicit cõmendat. Solis septẽ ꝓprietates marie ꝓnũt ꝓ totum. Sermo. xxvij. ad idem.

Dies boni nuncij est. Quattuor hic intelligũtur: scz huius diei festiuitas. hystorie veritas ꝛc. Homo in exordio suo q̃ttuor virtutibꝰ fuit amict⁹: que sunt pax veritas misericordia ꝛ iusticia. ex quibꝰ sibi inuicez occurrentibꝰ: tandez sententia elicit vt filius in diuinis debuit incarnari. de quo vide cũ pulcra ibidem subiuncta.

Sermo. xxviij. ad idem.

Aue maria gratia plena. In istis verbis cũ subiunctis sex dulcissime sententie exprimuntur: ex quibus preconia laudis marie accipiuntur. Ser. xxix. ad idem.

Dominus tecũ. Expeditis supꝫ tribꝰ ꝓculis salutatiõis. hic quod reliquũ est subiũgitur. Deus trinitas tota fuit cum maria triplici ex causa.

Sermo. xl. ad idem quintus.

Missus est gabriel. Quattuor hic intelligũtur ad dei incarnationez conuenientia: scilicz angeli legatio ꝛc. que legatio ostẽdit eam deo aptissimã. hoibus fructuosissimaz ꝛ sibiipi sanctissimã. de quibus ibidem.

Sermo. xli. de sancto Ambrosio.

Videte ꝛ vigilate ꝛc. Sapientia dei patris summã hũane ꝓfectionis inclusit i his tribus verbis scz videte vigilate ꝛ orate: et plura habentur ibidem valde pulcra.

Sermo. xlij. de sancto Marco.

Similis fact⁹ est ꝛc. Marcus assimilat leoni. de quo tria dicunt. habet deniq; leo sex ꝓprietates. S. que moraliter exponũtur.

Ser. xlij. de Philippo ꝛ iacobo.

Hi sunt viri misericordie. Principes nostri a duplici virtute commendant. a virili strenuitate ꝛ a clementi pietate. Ipi deniq; cum ceteris diuersis nominibꝰ appellantur ꝛc. plura ibidem. Ser. xliij. ad idem.

Scitis fratres quõ vos ꝛc. Duo intelliguntur: scz imitatiõis exhortatio. vite ei⁹ descriptio. Ipos imitemur in quinq; custodientes nos a triplici malorum genere.

Sermo. xlv. de inuentiõe sancte crucis.

Benedictũ est lignũ ꝛc. Tria dicuntur: scz de hui⁹ ligni benedictiõe. distinctione ꝛ iusticie exhibitione. Benedictio ex triplici causa exoptata est. E. Triplex lignũ. F. Triplex crux ꝛc.

Sermo. xlvi. de sancto Johãne baptista

Johannes est nomẽ eius. Sanctus iste multis appellat noibus. quare? De gratia tria dicunt: scz de eius descriptiõe. diuisione ꝛ nostra ad eam dispositiõe. Ad hũilitatem tribꝰ gradibꝰ puenitur. H.

Sermo. xlvij. ad idem.

Ego vox damantis ꝛc. De scdo noie scz vox hic tria dicunt: scz de eius denominatione. expositione ꝛ ꝓmotione. Cedri ꝓprietates. S. Cerui ꝓprietates tres. T.

Sermo. xlviij. ad idem tertius.

Ecce ego mitto angelum meum. In his

verbis quattuor tangũtur. Johannes dicitur angelus, ꝓpter duo. Angeli bñt in se tria ad deũ tria. a proximũz id est inter se tria. post trãm. G. Ser. xlix. ad idem.

Inter natos mulierũ ꝛc. Duo facit. primo ponit exceptionẽ. scdo iohãnis cõmẽdationẽ ꝓclusiue ex predictis. Triplex magnitudo. post trãm. A. Hanitudo caritatis. B.

Sermo. l. de sancto petro ꝛ paulo.

Principes populoꝝ cõgregati sunt. Agitur de istius principis cõmendatione. a spiritualis vite ꝓfectione. a celestis regni assecutione. de nostre spei erectione. Quattuor cõpetunt principibꝫ secularibꝫ: de quibꝫ per ordinem. Christũ sequi tenemur in tribus. D. Tria exercitia facunt nos valde nobiles. G. Sermo. li. ad idem.

Dij fortes terre. Quattuor ꝓponunt. nã isti principes magnifice cõmendant. a dijs gentiũ sepantur. a deo specificant ꝛ velxmẽter exaltant. Quare dicamur dij: ꝛ quomõ ad hoc possimus puenire. J. Triplex perfectio. V. Ser. lij. ad idem tertius

Fecit rex salomon ꝛc. Principes isti gloriosi, ꝓponunt nobis fin ꝓfectũ ꝓfectionis: vt ipos imitemur. Differentia inter scientiam secularẽ ꝛ spũalem. Plenitudo scientie quid sit ꝛ vnd hauriatur scz vt quis sciat se mundũ ꝛ deũ. Et nobis tria discamus. O. In mundi ope cogitemus tria. P. In dei cognitionẽ ꝓueniamus per tria in fine.

Sermo. liij. de maria magdalena.

Ponã arcũ meuz ꝛc. Duo agunt scz de pñta agenda. ꝛ de remissionis gratia. Tres colores arcus vel iris: signant tres virtutes de quibꝫ ibidem. Ser. liiij. ad idẽ.

Maria magdalena. De tertio colore iridis dicit scz de viridi coloze. Tria dicuntur que ꝓtemptationẽ nutriũt. Triplex anie vacuatio. B. Ser. lv. ad idem tertius.

Maria erat ꝛc. Hec sancta mulier tria vngenta dño obtulit in triplici loco. Et spe ciebus peccat. ꝛ fit vngentũ: ad cuiꝰ ꝓfectionem tria requirũtur. D.

Sermo. lvi. de sancto Jacobo.

Juste vocatũ est nomen eiꝰ iacob. Antiquus iacob ãttuor locis ꝛ vicibꝫ pugnauit triumphando quẽ noster iacobꝫ est secutus ꝛ quõ ipm imitare debemꝰ: vide pꝰ trãz. D

Sermo. lvij. ad idem.

Jacob dilexi. Hec verba de sancto iacobo pñt intelligi quez dñs dilexit vt patet ex triplici signo: scz ex tribulationis multiplicitate ꝛc. De tribulatiõe tria dicunt. A. Cuz passionibus qualiter sit luctandũ. H.

Sermo. lviij. ad idem.

Jacob traductis ꝛc. De lucramine cum angelo duo dicunt: scz de eius instauratiõe ꝛ gratie assecutiõe. de quolibet ãttuor dicũtur vt patet. Ser. lix. ad idem ãttus.

Nequaꝯ vltra voca. iacob. Dicitur de nois mutatiõe: ꝛ qliter deũ videre possimꝰ vbi scripture dissentire vident. vide ibidez plura vtilia. Item de benedictionis assecutione: circa literam. P.

Sermo. lx. de sancto petro ad vincula.

Erat petrus dormiẽs ꝛc. Hystoria hic trãsgit octo quibus spũaliter intellectis quicꝫ pcõres a vinculis pñt liberari. Tres rerum habitus possidet omnis homo. F.

Sermo. lxi. de sancto Dominico.

Qui custos est dñi ꝛc. Duo tanguntur scz sancta custodia quam iste sanctꝰ habuit quiutupliciter. ꝛ remuneratiõis gratia: de qua in sequẽti. Dominicꝰ dicit quasi domini custos. D. Ser. lxij. ad idem.

Quicunqꝫ honorificabit me. ꝛc. Hic dicitur ꝗnta grauitudine deꝰ hunc sanctũ glorificauit quo ad eius premiũ. Iste sanctus patet tria genera filioꝝ accepit. F.

Sermo. lxiij. de sancto laurencio.

Dispersit dedit paupibus. Tangit laurencij largam distributionem: que patet ex quinqꝫ ꝛ largiorẽ dei remunerationez. Et elemosina sit accepta triplicitꝫ decoretur. Tria corpis exercitia que ꝓ martirio cõputantur. L. Ser. lxiij. ad idem.

Laurencius bonũ opus operatus est. Cõmendatur hic sanctꝰ iste ab opibus suis bonis: vt aũ ipm imitari possimꝰ opa nostra debent septẽ habere ornamẽta. de quibꝰ ibidem pulcre dicitur.

Ser. lxv. de Assumptione virginis.

Dauid ꝛ omnis israel. ꝛc. Beata ygo multis noibus designat. hicq ãttuor notant: scz assumentis dignatio: modi sumendi: pene/

ratio·assumpte p̄sone veneratio ⁊ oīm ist̄or̄ spīalis exultatio. Maria dicit̄ arca p̄pter q̄tuor̄ x. Sermo·lxvi·ad idem.

Que est ista. Angelici spūs mouent triplicez q̄stionē. Virgo bñdicta de triplici genere delicior̄ cōmēdat̄. Ser·lxvij·ad id̄.

Scit oīs pl̄s mulierem te esse virtutis. Maria assumit̄ in abūdantia oīm virtutū Scim⁹ eā esse mulierē virtutis p̄ scripturē cōmendationē·p bñficior̄ exhibitiones ⁊ p̄ dei electiones. De ei⁹ virtutib⁹ plura hic dicunt̄. Ser·lxviij·ad idem.

Signū magnum apparuit in celo. Tria p̄sideranf̄ sc̄z virginis sanctitas: oīs defect⁹ im munitas ⁊ stat⁹ singularitas. Mouē sūt defectus qui nos retardant. M.

Sermo·lxix·ad idem.

Signū magnū ⁊c. Virgo gl̄osa vestit̄ p̄ solem qui septē habet p̄rietates. Protulit virgo benedicta quinq̄ dolores maxios. A.

Sermo·lxx·ad idem.

Signū magnū. Stelle·xij·quib⁹ virgo coronaf̄·xij· ei⁹ p̄rogatiuas signāt. de quib⁹ p̄ ordinē. Sermo·lxxi· de eodem.

Intrauit iesus in q̄dam castellū·lazarus hēt formā penitētis signās incipientez. martha formā bñ dispensantis notans p̄ficientē·maria formā p̄templantis signās p̄fectionē attingentē. hos tres stat⁹ hēt omnis claustralis ⁊ anima perfecta.

Sermo·lxxij·ad idem nonus.

Ego in altissimis habito. Septez sunt genera bonor̄ in q̄r altissimis habitat virgo sup̄benedicta Invita deniq̄ habuit tria mirabiliter singularia. x.

Sermo·lxxiij·de sancto Bern.

Quasi stella ⁊c. Per tria lumia sc̄z stellam lunā ⁊ solē triplex status sancti bern·declaratur. Ser·lxxiij·ad idem.

Oñe pretiosuz vidit oculus ei⁹. Sctūs bern·a triplici p̄rogatiua mirifice cōmendatur: sc̄z a vite opposa p̄fectiōe ⁊c. De p̄fectione religios̄or̄ tria dicuntur. F.

Sermo·lxxv·de sancto Bartholomeo.

Facta est p̄tentio ⁊c. Oñes sancti p̄tendebant quib⁹ exercitijs possent fieri magni· q̄d fieri habet p̄ quinq̄ s·p timorē a morē ⁊c

Sermo·lxxvi·ad idem.

Clos estis qui p̄mansistis ⁊c. Tria p̄ponunt̄ sc̄z literalis intelligētia: tempranōis permanentia ⁊ remunerationis sufficientia ⁊c.

Sermo·lxxvij·de sancto Augustino.

Homo q̄dā p̄gre p̄ficiscens. Quinq̄ talenta sunt nosipi. nē primus. tps· mūdus ⁊ de⁹. Triplex mēsura diligendi p̄primū. F.

Ser·lxxviij·de Nativitate virgis marie

Parauit lucernā ⁊c. Tria notant̄ s·huius nativitatis diligētissima p̄paratio· nate virginis cōmendatio ⁊ nē vtilitatis fructuosa cōmendatio. Lucerne quinq̄ p̄rietates· q̄bus virgo cōpat̄. O. Ser·lxxix·ad idez.

Fecit beseleel arcā. Hic virgo gl̄osa cōparatur arce· vbi tria occurrūt·s· opantis diligētia ⁊c. Triplicē arcā legimus x. Equū pondus triplex. B. Ser·lxxx·ad idem.

Orieī stella ⁊c. Hic cōpat̄ maria stelle p̄pter ei⁹ p̄rietates. Et a triplici dignitate cōmendat̄. s·q̄ ad ingressū ⁊c. Virgo maria splendebat triplicit̄. F. Ser. lxxxi. ad id̄

Ego mat̄ pul·di·ⁿc. Filij dei p̄pis ⁊ marie duplices·s. naturales ⁊ adoptiui. Pulcrū dicit̄ tripliciter. T Triplex agnitio. O

Ser·lxxxij·ad idem quintus.

Homo quidā descendebat ⁊c. Tria notantur. s. virginis singularitas. descensiōis q̄litas ⁊ nē vtilitas. Ex tribus causis maria tenetur nobis misericordiam exhibere. A.

Ser. lxxxiij. de Exaltatiōe sancte crucis.

Exaltaui lignum bñile. Duplex est crux sc̄z corpalis ⁊ spīalis. Quinq̄ causē quare crux sancta est exaltata. Crux p̄fector̄ habet quattuor̄ cornua. E. Ser·lxxxiij·ad idē

Signū hēt spem. De q̄rto cornu q̄d cōsistit in diuinor̄ p̄templatiōe. Vori cū deo quid sit. O. Ser·lxxxv. de scō matheo.

Sequere me. Tres sancti nobis p̄ponūtur p̄pter tria capitalia pcā. s. paulus p̄pter superbiam. mathē⁹ p̄pter auariciā. dauid p̄pter luxuriā. Sermo·lxxxvi·ad idem.

Surgens secut⁹ est eū. Hostia tria iste sanct⁹ offerebat cū suis libaminib⁹: sic ⁊ nos faciamus. Triplex via. E.

Sermo·lxxxvij·de sancto michaele.

Habeto formā nostrā. Angeli hñt q̄ttuor̄ exercitia in quib⁹ ip̄os imitari debem⁹. sc̄z inter se· infra se· extra se ⁊ sup̄ se· q̄d habet tripli/

citer exercitatur. Ser. lxxviij. ad idem.

Angli eoꝝ ꝛc. Hic dicit de q̃rto exercitio q̃ habñt sup̃ se: quod est triplex. Delectabil' visio ex tribus consurgit. H.

Sermo. lxxix. ad idem.

Erunt q̃si angeli dei. Ad quos ordines quicꝫ hoim saltē saluandoꝝ sint locandi.

Sermo. xc. de eodem quarto.

Qui vicerit ꝛc. Quid agendū sit vt ꝙs puenire possit ad aliquē triū superiorū ordinem. De iudicio ꝓfecta scientia: ꝛ de diuio ardore ibidem.

Ser. xci. de sancto dyonisio ꝛ socijs ei⁹.

Reddet de⁹ mercedem la. sanctoꝝ. Agit de redditionis aptitudine. laboris multitudine ꝛ de mercedis magnitudine ꝛc.

Sermo. xcij. de eisdem.

Venite ad me oñes qui laboratis ꝛ o. ꝛc Quinꝫ alleuiant oēm laborem. scz laboris facilitas. tpis breuitas ꝛc. In quinꝫ expedit laborare. H.

Sermo. xciij. de sancto Luca.

Honora medicū ꝛc. Lucas medicus triplíciter est honorandus. Agit etiā de humani generis infirmitate: ꝛ de dei medicinali sanitate. L. Ser. xciij. Symonis ꝛ iude

Symon frater vr̄ ꝛc. Symon hortatur nos ad obedientiam debitis circumstantijs adornatam. ꝓfecte obedientie ſeprez condiciones. Sermo. xcv. ad idem.

Judas sortis viribꝫ. De duplici confessione: qz iudas ꝓfitens dicit. Confessio habere debet quinꝫ circumstantias ꝛc.

Sermo. xcvi. de omnibꝫ sanctis.

Memores estote ꝛc. Hec festiuitas ꝓpter duo peragit. Sanctū quinꝫ signat q̃ nos habere oportet ad sanctitatem. Septē exercitia perfecte mundicie. D.

Sermo. xcvij. de eisdem.

Congregate illi sanctos. Sex sunt q̃buslibet res sanctificat in veteri ꝛ in nouo testamento. Effectus lacrimaꝝ tres. J.

Sermo. xcviij. ad idem.

Gloria hec est ꝛc. Triplex est gloria. prima deo. scda sanctis. tercia debet nobis. prima est mētal'. scda vocalis. tercia realis. De timore plura. H. De amore. S.

Sermo. xcix. ad idem.

Beati qui habitant i domo tua. Triplex est beatitudo ꝛc. vera paupias in tribꝫ consistit. De octo beatitudinibꝫ plura ibidem salutifera. Sermo. C. ad idem quint⁹.

Venite ad nupcias. Tria sunt ꝓsideranda: scz terminus a quo recedamus. mot⁹ ꝓ quem transeamus ꝛ terminus ad quē pueniam⁹. Opera nra quō debeant exerceri. J.

Sermo. ci. In die animarū.

A mortuo nō prohibeas gratiā. Triplex locus aiaꝝ. In verbis istis tria intelliguntur: scz mortuorū diuersitas ꝛc. Damnati nunqz saluantur ꝓpter duo. R. Suffragia mortuorū tripliciter ꝓbentur. T.

Sermo. cij. ad idem.

Memor esto iudicij mei. Triplicit̄ hortamur ad subueniendū in purgatorio ardentis. Triplex iudiciū exercebit de⁹ sup̄ nos. A

Sermo. ciij. de sancto martino.

Oculis ac manibꝫ in celū semp̄ intent⁹. Hec verba insinuant maximā sanctitatem huius sancti. Septem oculis nostris attente inspicere debemus. H.

Sermo. civ. ad idem.

Martinus. Tres habitus possidet oīs homo: scz res aiaꝫ ꝛ corpus: quoꝝ tria suprema exercitia martirio cōparant. Martirium anīe in tribus consistit. M.

Sermo. cv. de sancta katherina.

Hec est virgo sapiens ꝛc. Hec virgo a triplici prerogatiua commendat: scz a carnis corruptione ꝛc. quā similiter in tribꝫ imitari debemus. Triplex est constantia. K.

Sermo. cvi. de sancta Cecilia.

Cecilia famula tua ꝛc. Hec virgo cōparatur api: cui⁹ octo sunt ꝓprietates: q̃ hic pulcre declarantur multis aliis insertis.

Sermo. cvij. de dedicatione ecclesie.

Non est arbor bona que fac. fruc. malos. Quatuor dicunt: scz quid malus arbor significet. qui eius fructus cōsequātur. quid bonus arbor denoter: ꝛ de eius fruendo subiungitur. Item quomō mali noscantur ꝓ suos fructus quoꝝ sunt quinꝫ. G.

Sermo. cviij. ad idem.

Sicut malus inter ligna ꝛc. Agitur de electis sub cōparatione arboris bone que sub septem proprietatibus exponitur. Opera

nostra quomodo sint perficienda. T.

Sermo. cix. ad idem.

Non est arbor bona que ꝛc. Duodecim fructus pullulant ex arboribus electorū sex in hac vita ⁊ sex in patria. de quibꝫ p ordinē

Sermo. cx. ad idem quartus.

Edificate mihi domum ꝛc. Deus septē habet domos scz eternalem virginalem ꝛc. De quibꝫ vide per totum.

Sermo. cxi. ad idem.

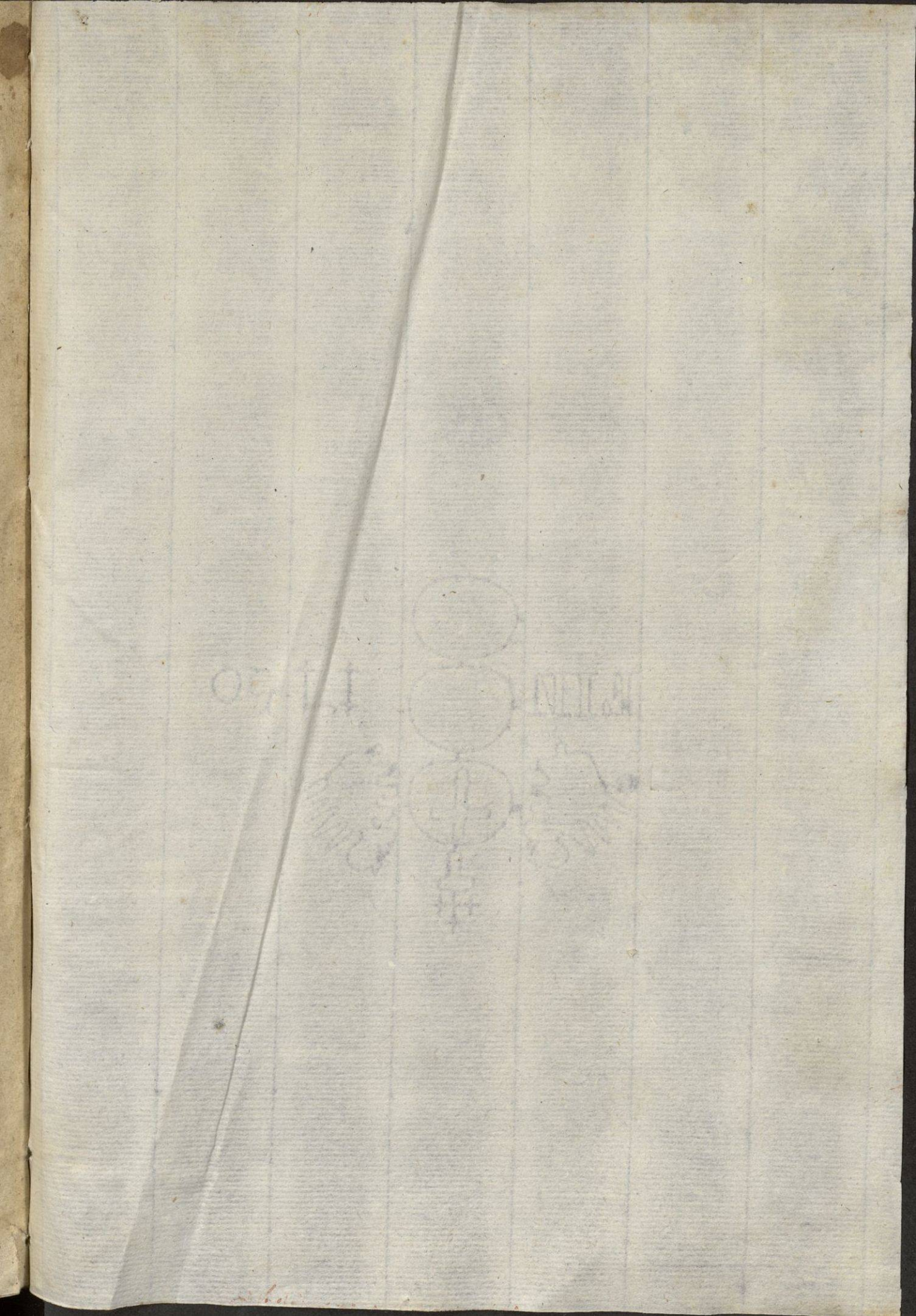
Edificate mihi domuz ꝛc. Agit de electe domus edificatione. Ad naturalis dom⁹ edificationem sex concurrunt que ad domū spiritualem aptant. Tres gradus diligēdi deum. X. Ser. cxij. ad idem. vi.

Mundate domū domini. Tria dicuntur scz de peccatorū offensione. de pene obligatione ⁊ de peccatorū mundatione. Septēma la incurrimus ex peccatis. A. Tria sunt loca in quibus peccauimus. C.

Ser. cxiij. ad idem vltimus.

Domum tuam domine ꝛc. Dicit de domus sanctificatione. Quibus exercitijs domus dei id est anime nostre sanctificentur docet Bern. ⁊ sunt sex. de quibꝫ p ordinē.

Explicit tabula generalis.

N.2.J.

